

Holy Bible

Aionian Edition®

Ndəshigu'yar Fodəu Ənga Thlər Cama'yar
Marghi South Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®

Ndəshigu'yar Fodəu Ənga Thlər Cama'yar
Marghi South Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/12/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Initiative for the Translation and Development of African Languages, 2024

Formatted by Speedata Publisher 5.1.16 (Pro) on 7/26/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Marghi South at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation!* What is an *un-translation?* Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Marghi South at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.
- 06/21/25 - 469 translations now available in 230 languages.
- 07/26/25 - 526 translations now available in 287 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matiwu	11
Luka	40
Yahwana	71
1 Kwaranthli	95
2 Kwaranthli	108
Galatiya	117
Afisa	122
Fəlipi	127
Kolosi	130
1 Tasalonika	133
2 Tasalonika	136
1 Timathlawusu	138
2 Timathlawusu	142
Tayitusu	145
Fəlimonu	147
Ibrani	148
Jamisu	158
1 Biturusu	162
2 Biturusu	166
1 Yahwana	169
2 Yahwana	173
3 Yahwana	174
Jiwudə	175
Mətakər	176

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

G. BON

H. PISAN.

Kə Yesu na, “Tada, təfəbiya nda, arya nanda səni səra nda vər mol mai.”

Kə ndə dzəgwa tətəkəna kar ha nyi wu lagur tədə shi'wu.

Luka 23:34

Matiwu

1 Ləkakadə tsətsəfə ar kəra Yesu Kərsiti zər Dawuda, kəra tsu zər İbrahimu ngau. **2** İbrahimu ngə yabiya Ishaku, kə Ishaku yabiya Yakubu, kə Yakubu yabiya Yahuda ənga zamə nyi'yar. **3** Yahuda tsu ngə yabiya Parisu ənga Zara, kəra mər nda ngə Tamaru. Parisu ngə yabiya Hesaruna, kə Hesaruna yabiya Aramu, **4** kə Aramu yabiya Aminadabəu, kə Aminadabəu yabiya Nashanu, kə Nashanu yabiya Salmonu. **5** Salmonu ngə yabiya Bu'aza, kəra mənyi ngə Rahapəu. Bu'aza ngə yabiya Obida, kəra mənyi ngə Ruthlu. Obida ngə yabiya Jesi, **6** ənga Jesi ngə yabiya təl Dawuda. Dawuda ngə yabiya Solomanu, kəra mənyi dədəmə mala Yuraya ngau. **7** Solomanu ngə yabiya Rahubwamu, kə Rahubwamu yabiya Abijanu, kə Abijanu yabiya Asa, **8** kə Asa yabiya Jahwashafat, kə Jahwashafat yabiya Jahwaramu, kə Jahwaramu yabiya Uziya. **9** Uziya ngə yabiya Jothlamu, kə Jothlamu yabiya Ahazu, kə Ahazu yabiya Hezikaya, **10** kə Hezikaya yabiya Manasa, kə Manasa yabiya Amonu, kə Amonu yabiya Josaya, **11** ənga Josaya ngə yabiya Jakoniya ənga zamə nyi'yar. Ar pəci kəra nji fa'ar nda a vu mafakur a vu 'yi'yir Babilanu. **12** Ayukuda nji fa'ar nda a vu Babilanu, kə Jakoniya yabiya Shaltilaylu, kə Shaltilaylu yabiya Zarubabelu, **13** kə Zarubabelu yabiya Abiyadu, kə Abiyadu yabiya Eliyakimu, kə Eliyakimu yabiya Azoru. **14** Azoru ngə yabiya Zadoku, kə Zadoku yabiya Akimu, kə Akimu yabiya Eludu, **15** kə Eludu yabiya Eliyaza, kə Eliyaza yabiya Matanu, kə Matanu yabiya Yakubu, **16** ənga Yakubu ngə yabiya Yusufu, saliya Maryamu, mala kəra yabiya Yesu, ndəra nju ngga ənga Kərsiti. **17** Abangə ngə patəkura zamana nyi'yar, dzəgwar İbrahimu ba'anə Dawuda zaman kumo apə fodəu, dzəgwar Dawuda ba'anə mafakur wu 'yi'yir Babilanu zaman kumo apə fodəu, dzəgwar mafakur wu 'yi'yir Babilanu ba'anə shilər Kərsiti zaman kumo apə fodəu. **18** Kəjə ənggəra nji ya Yesu Kərsiti. Mənyi kəra nju ngga ənga Maryamu a mbiyari alkawal nə hədzə ənga Yusufu. Ama kadivira nda hərdzau, ba nji thləwa nji ənga hudə sara ara Mambəl Cicau. **19** Ara sal məmbə nji Yusufu ndə tsapə ngau ənga ətsu naju yiwu ja həna səli nji wu pama nji mai, kə ji gwu dənəga lagu kəra ja sən səya nji dədəwa. **20** Ama tsu ju dənəga sə kau, kə waladi Thlagə cabiya nji kər shuni. Ji na anə nji, "Yusufu zər Dawuda, a sara ga hivər hə Maryamu aga ja da mala ngə mai, ara hudə

kəra ara ja sara ara Mambəl Cici nga nji. **21** Ju nda yabiya zər sal, ba ga fiya nji thləmə Yesu, arya ju nda mbədəna nji gə nda sara ara bikər nda." **22** Patəkura sə'yar kə dərkər aga ja nyabiya səra Thlagə nana lagu miya nabi abər, **23** "Kwəpəliyagə kəra gəra sən ndə sal, wu nda hər hudəu, ju nda yabiya zəsal, nju nda fiya nji thləmə Emanuwelu," kəra ca ngə, "Hyal ənga mən." **24** Ənggəra Yusufu hya'ri sara wu għanyi, kə ji məliya sara waladi Thlagə nar nji ja mal, ca ngə, ba ji həri Maryamu aga mala nji. **25** Ama nandə nggya ndə sal ənga mala mai, kəl ayukuda ji yabiya zər nji. Ba Yusufu fiya nji thləmə Yesu.

2 Ayukuda nji yabiya Yesu wu məlmə Bayitalahami wu 'yi'yir Yahudi, ar pəci rətkur nə Hirudusu, kə alenyi njir sən sau ar kəra shashilga sara wu Səbiyar Pəci shili wu Urshalima, ndə sa yiwa, **2** "Əmani ngə təl mafəliyangə nə njir Yahudiya kəra nji yabiya ka? Arya 'yi lari shashilga nji wu Səbiyar Pəci, ca ngə, 'yi shili aga 'ya sa dləvə nji." **3** Ənggəra təl Hirudusu nggari sə kau, kə hangəkal nji hya'ri, abangə tsu ngə patəkura njir Urshalima. **4** Kə ji nggari patər pubu dədəgal'yar ənga maləmə dladə'yər, ji yiwa nda vira nju nda ya Kərsiti ari. **5** Ndə na anə nji, "Wu məlmə Bayitalahami ngau, wu 'yi'yir Yahudi, ara abangə ngə sara nabi tsəfəri: **6** "Nagə Bayitalahami wu 'yi'yir Yahudi, a'yi nagə nədiya ənga kushu wu pama njir səm təlkur nə Yahudi mai. Ara sara wu gə ngə vanyi ndər səm təlkur wu səbiya, ndəra wu nda tədəmwa anə nji da njir Izirayila.'" **7** Kə Hirudusu nggar njir sən sə kə dədəwa aga ja sənbiya kakalə pəci kəra ndə lari shashilga nji. **8** Kə ji səwa nda a vu Bayitalahami, ji na, "Ma'ya mau hya vuwa zhigədəbiya də ar kəra zər kə ənga hangəkal. Ma hya nər nji ri, hya sha shili hya sa nar da, aga nayi tsu, ya sa ma'yi ya vuwa dləvə nji." **9** Ayukuda ndə nggari sara təl nana, ba nda gwu lagu ndu ma'yi. Shashilga kəra ndə lari wu Səbiyar Pəci ta, bə wu mwar nda ənga ndu nu nji kəl ta ji sa ta'yi ar vira zəra nji ari. **10** Ar pəci kəra ndə lari shashilga kau ba ndə nyau ənga hudə pipida gagadəu. **11** Ənggəra ndə vu kiya nji ba ndə vuwa lar zər kau ənga mənyi Maryamu. Ndə vuwa əliya undi wu mwa nji, ndə dləvə nji. Ənggər kə ndə pahəna mbələr nda, ba ndə nə nji əndzau ənga burdi dədəgə kəra nju dəzau ba ənga burdi dza wu. **12** Ndə sha a ndu 'yi'yir nda vanyi lagu paməu, ara Hyal kughiya nda wu shuni a sara nda sha a ndəgya Hirudusu mai. **13**

Ayukuda ndə ma'yi, kə waladi Thlagə canə nyi kər anə Yusufu wu shuni, ji na, "Hya'ari, ga hər zər kau ənga mənyi hya nggwadənakər ənga ja a vu 'yi'yir Masaru. Hya vuwa nggya a vuna, kəl yi nda nar hyi hya sha shili, ara Hirudusu a vər gal zər nyi, ju yiwu ja tsəya nyi." 14 Kə Yusufu hya'ari, ji həri zər nyi ənga mənyi əvu'yi, ba ndə ma'yi a vu 'yi'yir Masaru. 15 Ji vuwa nggya a vuna kəl ta Hirudusu tau. Najakə tsu darkər aga nyabiya səra Thlagə nana lagu miya nabi abər, "Sara wu Masaru nga yi nggar zər da." 16 Ənggəra Hirudusu nggari abər njir sən sə ka shanggər nyi ri kər, ba dəfuwa ja ndzə gagadəu. Ba ji səwa aga nja dlədləna patər wazha shili kəra wu Bayitalahami ənga 'yi'yi kəra zəwar nyi, mbari wazha fa məthlə ba'anə kəra a gya banga nda, kakalə ənga pəci kəra njir sən sə ta na anə nyi ar kəra yar zər ta. 17 Ar pəci kə ngə nji nyabiya səra nabi Irimiya nana, abər, 18 "Nji nggar dəhə wu Rama, a vər tiwi ənga hudsə ndzəndzə gagadəu, Rahila nga vər tiwi aryə wazha nyi, ji tini mbiya dəfu ara ənggəra nji dləna wazha nyi." 19 Ayukuda tər Hirudusu, kə waladi Thlagə canə nyi kər anə Yusufu wu shuni wu Masaru, ji na, 20 "Ga hya'ari, ga həri zər kau ənga mənyi ga sha ənga nda a vu 'yi'yir Izirayila, ara njira vər gal aga nda tsəya zər kau, a kudər nda." 21 Kə ji hya'ari, ji həri zər nyi dəbə ənga mənyi ba ndə ma'yi a vu 'yi'yir Izirayila. 22 Ama ənggəra ji nggari abər Arkilayusu nga vər səm təlkur wu 'yi'yir Yahudi ar viya dənyi Hirudusu ba hiver mbari nyi ara vwau. Ənggəra nji kughiya nyi wu shuni, kə ji sha a vu 'yi'yir Galili. 23 Kə ji ma'yi ji vuwa nggya wu vanyi məlmə kəra nju ngga ənga Nazəratu, aga nja nyabiya səra nabi'yar nana, abər, "Nju nda ngga nyi ndər Nazəratu."

3 Ayukuda fa gangə tərabiya, ngə Yahwana ndər məl Babətizəma shili, ja vər tətəlna ndər Hyal ar tagə nə 'yi'yir Yahudi, 2 ju na, "Hya tubi, ara təlkur Hyal a dəri ləhəu." 3 Naja ngə ndər nabi Əshaya ndər ar kəri, ji na, "Dahə a vər ngga a gwar tagə, ja vər na, 'Hya pəbəri nyi lagu anə Thlagə, hya məliya lagu tata'yi pir wu mwa nyi.'" 4 Ləgutə ha nə Yahwana ənga shisha dləgwam nga nji məliya. Sər mba sar nyi ca ngə takulagə ci. Sər səm nyi tsu ca ngə ndzəkwa ənga 'yimir cidi tagə. 5 Njira ma'yi a ndəgya ja nji sara wu Urshalima ngau ənga patər 'yi'yir Yahudi ənga patəkura 'yi'yir dəl Urdənu. 6 Ndu nana bikər nda, kə ji məliya nda babətizəma wu dəl Urdənu. 7

Ama ənggəra Yahwana lari njir Farisi ənga njir Sadusi gangə, a vər shili aga ja sa məliya nda babətizəma, kə ji na anə nda, "Nahyi wazha mətsapa! Wa ngə kughiya hyi, aga hya hwi sara ara numa nə huđə ndzəndzə Hyal kəra a vər shili ka? 8 Hya məl thlər kəra mənahəu wu nggyabiyar hyi kəra wu cabiya abər a tubir hyi. 9 A sara hya fiya wu dəfuwa hyi tsu, abər, 'Ibrahimu ngə dər'ya.' Yu na ana hyi, abər Hyal a'yi ja ənga dənama nə shabiya tsəkə'yar kau, aga wazha anə İbrahimu. 10 A fiyar nji hira kəm ar nggyilanga wu. Kalar wu kəra gəra pə wazha mənahəu, nju nda gəmna nyi ba nja vakuwa nyi a gwu u'u. 11 "Nayau, ya vər məl babətizəma anə hyi ənga 'yimi kəra wu cabiya abər a tubir hyi. Ama ndərə wu ndiya də ənga dəgaləu, wu shili wu yukudə də, ndərə alaga bisi nyi nayi a'yi yi də tsa'a aga ya hə mai. Ju sa məliya hyi babətizəma ənga Mambəl Cicaū ba əngə u'u. 12 Cala pi nyi wu tsa ja nga nyi, ju pina uhi ba ja tsəkəna lara nyi ba ja dzəgwa fa'ana uhi a su tsam. Ama kufu ənga cacanga ba ja nggyina nda ənga u'u kəra gəra tau." 13 Ar pəci kə ngə Yesu shili sara wu Galili, ji ma'yi a gwu dəl Urdənu aga Yahwana a gwa hər nyi babətizəma. 14 Ama Yahwana wu yiwu ja kari nyi, ju na, "Nayi kəra lari a dəri tsa'a ga hər də babətizəma, abari ngə gu sən shili ara ya?" 15 Ama kə Yesu shadəwa nyi, ji na, "Bəgə ja də abangə kabangəkau, kakalə ngə nyi anə mən məna məl abangau, aga məna nyabiya səra tsa'a." Ənggau, kə Yahwana hənggəri, ba ji hər nyi babətizəma. 16 Ənggəra Yahwana hər nyi babətizəma ana Yesu, kə ji biya sara wu 'yimiya nyi. Ar pəci ta, kə dəməlmə pahau, ba ji lari Mambəl Hyal a vər shida a papa mbəthla, ka sa ndzafau ar ja. 17 Kə dəhə sara dəməlmə na, "Najakə zər da ngau, yu yiwu nyi, huda yi pipida ənga ja."

4 Kə Mambəl Cici ləbiya Yesu a gwar tagə, aga shatan a gwa dzəbiya nyi. 2 Ayukuda Yesu hər zəmətsini nə pida fodə kumunyi vu'yi ənga pəci, kə wubə mbari nyi. 3 Kə shatan shili ji sa na anə nyi, "Ma nagə ngə zər Hyal, ga nar nyi anə tsəkə'yar kau, aga nda sha aga macikəl." 4 Kə Yesu shadəwa, ji na, "Tsətsəfə ngə nyi wu ndər Hyal abər, 'A'yi ənga sər səm wacu ngə ndə wu nggya ənga pi mai, ama ənga kalar ndər kəra wu biya sara wu miya Hyal.'" 5 Kə shatan həri nyi a vu Urshalima məlmə cicau ba ji həri nyi a dar kəra ki Hyal a dar vira ndiya ənga dzəgaməu. 6 Kə ji na anə nyi, "Ma nagə ngə zər Hyal, ga vəl a

giyu 'yi sara ။nggau, ary tsatsfə nga nyi: “Ju səwa waladi nyi'yar aga nda bələr ngau. Ndu səbiya ngə wu tsa nda ara ga sara dəgəri hiya gə ar tsəka.” 7 Kə Yesu na anə nyi, “Tsatsfə nga nyi tsu, abər, ‘Ga sara dzə Hyal Thlagə ngə mai!’” 8 Kə shatan bəra həri nyi a dar kəra vanyi mə kəra dzəgamə gagadəu, kə ji canə nyi patəkura təlkur nə duniya ။nga kadakadarkur nda. 9 Kə ji na anə nyi, “Patəkura sə'yar kə yu nə ngau, ma gə bəliya da undi ba ga dləvə da.” 10 Kə Yesu na anə nyi, “Kwaya wu dzər da shatan! Arya tsatsfə nga nyi: ‘Ga dləvə Hyal Thlagə ngau, ။nga anə nyi zhizhi nyi nga ga məl thlər wacu.’” 11 ။nggau, kə shatan piyari nyi, ba waladi'yar shili ndə sa dləwar nyi. 12 ။nggəra Yesu nggari abər a fuwar njı Yahwana wu fursəna, ba ji sha a vu Galili. 13 Ji piyari Nazəratu ba ji ma'yi a vuwa nggya wu məlmə Kafarnahumu, kəra a miya dəl, kəra wu kəla 'yi'yr Zabulanu ။nga Nafətali, 14 aga ja nyabiya səra nabi Əshaya nana: 15 “'Yi'yr Zabulanu ။nga 'yi'yr Nafətali, lagur gwu dəl, a biyar ya dal Urdənu, ။nga Galili na njı kəra a'yi njir Yahudiya mai, 16 njira vər nggya wu kuthləu a lar nda mbəmbəl kəra dəgal gagadəu. Njira a vər nggya ar 'yi'yi nə shangguda tə tsu mbəmbəl a shiliri anə nda.” 17 Mbari ar pəci ta, ngə Yesu dzəguya tətəlna ndər Hyal, ju na, “Hya tubi ara talkur Hyal a dari ləhəu.” 18 ။nggəra Yesu a vər tərəbiya ar thlərpə dəl Galili, ba ji lari ndə ။nga zamə nyi, Simanu kəra nju ngga ။nga Biturusu ။nga zamə nyi Andərawusu. Nda vər sə litagər nda a gwar dəl, ara nanda njir təm ngau. 19 ။ngwar Yesu anə nda, “Anda mau, hya nu da, aga ya shabiya hyi hya da njir təm nji.” 20 ။nggərna, kə ndə piyari litagər nda ba ndə nu nyi. 21 ။nggəra ji 6ar dzə a dumwa kushu, kə ji bəra lar vanyi ndə ။nga zamə nyi tsu, nanda ngə Yakubu zər Zabadi ။nga Yahwana zamə nyi. Wu kwambwal ngə nda əkkə'yi dərnda Zabadi, nda vər əfəthlə litagər nda. Kə Yesu ngga nda. 22 ။nggərna, kə ndə piyari kwambwalər nda ba dərnda, ba ndə nu nyi. 23 Yesu bəbiya bau wu patər 'yi'yr Galili, ja vər highiə wu umbwa dəbə dzə'yar, ja vər tətəlna ndəshigu ar kəra təlkur Hyal. Ba ။nga ja vər shiləgəbiya shiləgəu pampaməu, ။nga gəra ngga pampaməu. 24 Ndər ar kəra ja tətəlnakər a ndu 'yi'yr Səriya patəu. Nji həri nyi a shili patər njira ။nga shiləgə paməpaməu ။nga njira wu əwəbwatə gagadəu ။nga njira shatan fənggər nda əwəbwatəu ။nga njira sə tsatsa wu tə nda ။nga təsəkənəu, ba ji shiləgəbiya nda. 25 Dlamir njı gangə sara wu 'yi'yi

Galili ။nga tsu njı sara wu 'yi'yi Dikapulusu ။nga sara wu Urshalima ။nga 'yi'yr Yahudi, tsa'a a biya banga dəl nə Urdənu nu nyi.

5 ။nggəra Yesu lari dlamir njı, kə ji ma'yi a dar kəra mau, kə ji nda nggya gya. Ba zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja. 2 Kə ji dzəguya highiəbau, ju na, 3 “Barka anə njira tətəwa wu məmbəl, ara təlkur Hyal nər nda ngau. 4 Barka anə njira wu sə'yinggu, ara nju nda pəli anə nda. 5 Barka anə njira tina kər, ara ndu nda fa'abiya ki ။nga duniya. 6 Barka anə njira ။nga wubau ။nga hilir nggya tsapəu, ara nju nda nyabiya nda. 7 Barka anə njira ။nga təhudəu, ary nanda nju nda təhudə əgya nda. 8 Barka anə njira dəfuwa nda cicau, ary ndu nda lari Hyal. 9 Barka anə njira məl thlər aga nggya jaməu, ary nju nda ngga nda ။nga wazha Hyal. 10 Barka anə njira nju da nda ary məl səra tsapəu, ara təlkur Hyal nər nda ngau. 11 “Barka anə hyi ma njı nggəl hyi, njı da hyi ။nga thla fati nə kurthləu ။nga na patər sə dəmwa'yi ar kəra hyi ary yau. 12 Hya caguli ။nga hya nggya ။nga hudə pərtə ara hyu nda uya akkəri gangə a dəməlmau, ary abangə ngə njı da nabi'yar kəra tərəbiya tsu. 13 “Nahyi ngə unau nə duniya. Ama ma unə cəbənakər, abar ngə ju sən shabiya kərnyi a shila? Tsu ja sən da monahə mai, kal ba njə vakana nyi a biya ba njə biya cicina nyi. 14 “Nahyi mbəmbəl nə duniya ngau. Məlmə kəra a dar madzıgam a sən dəwanakər mai. 15 Nja sən mbəbiya pitəlla ba njə mbuya əgya kida təm mai. Ama njə kyaga fiya a dar madzıgam, ba ja dzəgwə mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau. 16 Abangə tsu, bəgə mbəmbələr hyi a mbəl a dumwar njı, aga nda lari mənahəkura thlərər hyi ba nda dzəgwə dləvə dər hyi kəra a dəməlmau. 17 “A sara hya dəngə abər yi shili aga ya sa dəzhina highiə nə dladə Musa ။nga highiə nə nabi'yar mai. Nayi shili aga ya sa dəzhina nda mai ama aga ya sa nyabiya nda. 18 Ya nar hyi jiri, divira dəməlmau ။nga gyu'yi a sanakər, alaga sə ။nggər camwadi ba alaga sə kushu ။nggər tsəfə tafəu, a'yi wu nda sa wu dladə nə Musa mai, kəl kalar sə nyabiya dzau. 19 Kalar ndə kəra gəra bələri pathlə wu kusha dladə'yar kau ။nga ji highiə anə alenyi njı aga nda məl abangə ngau, nju nda ngga nda njira kushu wu təlkur Hyal. Abangə tsu, kalar ndəra wu məl thlər ။nga dladə'yar kau ။nga ju highiə anə njı, ju nda da dəgal wu təlkur Hyal. 20 Ya nar hyi jiri, ma tsapəkur hyi a'yi ndiya nə njir Farisi ။nga nə maləmə dladə'yar

mai, nahyi wu sən gwu təlkur Hyal mai. 21 “A nggari hyi ənggəra nji na anə nji dədəmə, abər, ‘A sara hya tsa ndə mai ənga kalar ndəra tsəya ndau, nju nda məl numa anə nyi.’ 22 Ama yu na anə hyi, abər kalar ndəra dafu ənga zamə nyi, nju nda məl numa anə nyi. Ətsu, kalar ndər na anə zamə nyi, ‘Sə nga gə mai,’ ba nja həri nyi a dumwar njir pathla. Ama kalar ndəra na anə zamə nyi ‘Nagə dza,’ a dər ja tsa’aga gwu u’ur kətsa. (Geenna g1067) 23 “Agabangau, ma ga vər lə sə a dumwar Hyal ba gə dəngari abər huda zamə ngə ndzəndəzə ngə nyi ənga gau, 24 ba ga fiya sər lə ngau, a dumwar Hyal kwatahəu. Ba ga ma’yi, ga nda basəwa ənga zamə ngau, ənggau, ba ga dzəgwa shili ga sa ləri sər lə ngau. 25 “Ma ndə wulana ngə a ndumwar pathla, hya basəwa ənga ja tsu hyar lagu, a’yi abangə mai, ba ja fuwa ngau a gu tsa ndər pathla, ba ndər pathla tsu a fuwa ngau a gu tsa dəgala ndər fursəna, ndər fursəna tsu ba ja fuwa ngau a gu fursəna. 26 Ya nar ngə jiri, nagə wu biya mai, kəl gə kina patər səra nju nu ngau. 27 “A nggari hyi ənggəra nji na anə nda, abər, ‘A sara hya məl səsukur mai.’ 28 Ama səra yu na anə hyi, ca ngə, ma ndə tsamə mala ənga dəfə nə cim məl səsukur ənga ja, ja səni abər, a pidar ja ənga ja wu dəfuwa ja. 29 Ma liya gə nə mazəm, wu səwa ngə aga ga məl bikau, ga təkudəbiya nyi, ba ga səna nyi. Kuji ga tini pathlə wu pama dza gau, a ndiya dza gə patə a gwu u’ur kətsa. (Geenna g1067) 30 Ma pəla gə nə mazəm, wu səwa ngə aga ga məl bikau, gamna ba ga vakana nyi. Kuji ga tini pathlə wu pama gashal dza gau, a ndiya dza gə patə a gu u’ur kətsa. (Geenna g1067) 31 “A nar ndar nji tsu kədəu, abər, ‘Kalar ndəra kədləna mala nyi, a dər tsa’al sal ja nə nyi ləkakadə nə sakida kədləu.’ 32 Ama yu na anə hyi, kalar ndəra kədləna mala nyi, ma a’yi ara nji mbar nyi a vər dləngə sal mai, a səwa nyir ja aga ja məl səsukur. Ətsu, kalar ndəra həri mala kəra nji kədləna, a dər ja ndə səsu. 33 “Ətsu, a nggari hyi nji na anə nji dədəmə, abər, ‘A sara hya səm fəla ar kəra fati mai, ama hya nyabiya alkawal kəra hyi məliya nyi anə Thlagou.’ 34 Ama yu na anə hyi, A sara hya səm fəla mai, alaga ənga dəməlməna ara vir nggya Hyal ngau, 35 alaga ənga duniya, ara vir fə hiya ja ngau, alaga ənga Urshalima, ara məlmə Təl dəgal ngau. 36 Əngə tsu a sara ga səm fəla ənga kəra gə mai, ara naga sən shabiya zəma shisha gau, ja sha aga pərtəu ənga alaga kiyakiyar mai. 37 Səra hya kyaga na, ca ngə, ‘Anga’ ja də ‘Anga’ ənga ‘Awau’ ja də ‘Awau.’ Kalar səra a biya banga kau, sara ara

shatan nga nyi shili. 38 “A nggari hyi ənggəra nji na anə nda dədəmə, ‘Li ar viya li, hir tsu ar viya hir.’ 39 Ama səra yu na anə hyi, ca ngə, a sara hya ka ndə ja sara diya hyi mai. Ma ndə nə ngə tsəbalma ar balma mazəma gau, ba ga shabiya nyi zəma nyi tsu. 40 Ma vanyi ndə wu yiwu aga ja wulana ngau ənga ja həri ləgutə ngau, bəgə ja həri patə əkkə’yi sər bakə ngau. 41 Ma ndə ciwa ngə aga hya bə nə miyalu pathlə, ma’ya mau nə miyalu məthlə ənga ja. 42 Nə nyi anə ndəra kədiyau ara gau, ndəra shili tsu, ji sa yiwa məl ara gau, a sara ga ka anə nyi mai. 43 “A nggari hyi nji na anə nda, abər, ‘Ga yiwu zamə ngau, ba ga piyari dawa ngau.’ 44 Ama yu na anə hyi, hya yiwu dawar hyi ba hya kədi Hyal anə nda. 45 Məl abangə nga hyu nda da wazha dər hyi kəra a dəməlmə a gyar kəra nji tsapəu ənga nji dəmwa’yu. 46 Ma njira vər yiwu hyi nga hyu yiwu wacu, wathləmə culi akkəri kəra hyu nda uya? Alaga njir dləwu budə ma tsu, ndu məl abangau. 47 Ma tsu, zamər hyi nga hyu usa wacu, ya, mi ngə səra hyi məliya pamə a mwara alenyi nja? Məna səni alaga njira a’yi njir Yahudiya mai, ndu məl abangau. 48 Hya nggya nyinyi cipəu, ənggər kəra Dər hyi kəra a dəməlmə nyinyi cipəu.

6 “Hya hangəkal ara məl ‘thlərər hyi nə tsapəkur,’
ja sara da səra nja lari ənga li wacu. Ara ma hyi məl abangau, nahyi wu nda uya akkəri ara Dər hyi kəra a dəməlmə mai. 2 “Agabangau, ma gu lə sə anə ndər gha, a sara ga hə’una mai, ənggəra kəra njir ngguta vi wu məl wu umbwa dəbə dza’yar ənga ar lagu’yar aga nja faliya nda. Əngə jiri nga yu na anə hyi, a uyər nda akkəri nda cipəu. 3 Ama ma gu lə sau, a sara ga piyari pəla gə nə matsal ja sənbıya səra pəla gə nə mazəm a vər məl mai, 4 aga lə sə ngau ja də ar dədəwa. Ba dəngə tsu, kəra wu lari kalar səra nju məl dədəwa patəu, ba ja sa nə ngə akkəri. 5 “Əngə tsu, ma hyu ndər ənga Hyal, a sara hya da ənggər njir ngguta vi mai, njira wu yiwu kədi Hyal a’yi ta’yi wu umbwa dəbə dza’yar ənga ar lagu’yar aga nja dəbagə lar nda. Əngə jiri nga yu na anə hyi, a uyər nda akkəri nda cipəu. 6 Ama ma hyu kədi Hyal, hya ma’yi a gwu umbwa hya gwa hadiya miya nyi, ba hya dzəgwa ndər ənga dər hyi, ndəra nji gəra lari. Ba dər hyi, kəra wu lari səra nja məl dədəwa, wu nda nə hyi akkəri. 7 Ma hyu kədi Hyal, a sara hya ndər

gangə ၊enggər njira gəra sən Hyal mai, njira wu nggani abər ndər gangə ca ngə Hyal wu nggari. 8 A sara hya da ၊enggər nanda mai, ara Dər hyu sən səra hyu ghari divira hya dzəgwə kədi nyi. 9 “Kaja, ၊enggəra hya ndər ၊anga Hyal: “Dər’ya kəra a dəməlməu, thləmə ngə ja nggya cicau, 10 təlkur ngau ja shili, səra gu yiwu ta’yi ja da wu duniya, ၊enggər kəra nja vər mal a dəməlməu. 11 Dar’ya sər səm nə əshina. 12 Təfəbiya ‘ya bikər’ya, ၊enggər kəra ‘yi təfəbiya njira məliya ‘ya bikau. 13 A sara ga hər ‘ya a ndar vir dza mai, ama ga kətiya ‘ya ara shatan. Ara təlkur ၊anga dənəma ၊anga kadakadarkur, nəngau ba’anuwa. Amina.’ 14 Ara ma hyi təfəbiya njira məliya hyi bikau, Dər hyi kəra a dəməlmə tsu wu sa təfəbiya hyi. 15 Ama ma nahyi a’yi təfəbiya njira məliya hyi bikə mai, abangə tsu, Dər hyi kəra a dəməlmə wu nda təfəbiya hyi bikər hyi mai. 16 “Ma hyu hə zəmətsini a sara hya hashi bama hyi ၊enggər kəra njir ngguta vi wu məl kə mai, ara ndu hashi bama nda aga ca anə nji abər wu zəmətsini nga nda. ၊anga jiri ya nar hyi a uyarr nda akkəriñ nda cipəu. 17 Ama ma gu hə zəmətsini ga cina bama gau ၊anga ga bəsiya mal, 18 ara nja sara səni abər ga vər hə zəmətsini. Dəngə kəra a’yi ၊anga gau, ndəra tsu wu lari səra nju məl dədəwa wu nda nə ngə akkəri. 19 “A sara hya tsəm gənna anə kərhyi wu duniya mai, vira kəthla ၊anga vuyavuya wu sən ndzana, vira tsu njir həl wu sən pəthləna ba nda vuwa fa’ari. 20 Ama hya tsəmiya anə kərhyi gənnar hyi a dəməlməu, vira kəthla ၊anga vuyavuya a sən ndzana mai, vira tsu njir həl wu sən pəthləna nda vuwa fa’ari mai. 21 Arya vira gənna ngə ari, anə ngə dəfuwa gə tsu. 22 “Li ca ngə mbəmbəl nə dzau. Ma liya gə mənahəu, dza gə patə wu nyabiya dzə ၊anga mbəmbəl. 23 Ama ma liya gə a’yi jamə mai, patəkura dza gu tini mbəmbəlkur. Ma mbəmbələr dza gu kuthlə nga nyi, kadzangə abar ngə kiyakiyarkura kuthlə ka! 24 “Ndər sən mafakur anə thlagər ki paməpamə məthlə a’yi mai, ara ju nda yiwu vanyi ba ja piyari vanyi ၊anga ju nda həyə kər anə vanyi ba ja didana vanyi. Nahya sən daþəri nu Hyal ၊anga gal gənna mai. 25 “Agabangau, yu na anə hyi, a sara hya ghədər kərhyi aryə nggyabiyar ၊anga səra hyu səm ၊anga səra hyu sa mai, alaga ar kəra kar dza hyi tsu mai. Arya piya ndau, a’yi a ndiya sər səm wa, ၊anga dza ndə a’yi a ndiya sər ha wa? 26 Tsama mə ‘yaga’yar gəyi, nandə wu thləka mai ၊anga nandə wu gəm mai ၊anga tsu nandə wu pə sə wu val mai, alaga abangau, dər hyi kəra a dəməlmə ngə vər səməna nda. Ya, a’yi

hyu ndiya nda ၊anga dudurkur wa? 27 Wa ngu pama hyi ara bəwəkər nyi, ba ja sən cəkəri saka pathləu a dar kəra piya ja? 28 “Ətsu mi ngə da hyu ghədər kərhyi ar kəra sər ha? Tsama mə jigwal wu gəyi, ၊enggəra ndu hau. Nandə wu məl thlər alaga shi pa’wa mai. 29 Agabangau, yu nar hyi, alaga təl Solomanu ၊anga kadakadarkur nyi a’yi saya har kari ၊enggər nər nda mai. 30 Ma abangə ngə Hyal wu har nyi kar anə jigwal wu a gwar tagəu, kəra a’yi nda əshina ama əzəgəu a fuwar nji a gu u’u, a’yi ju nda har hyi kar a ndiya nda wa? Nahyi njira ၊anga mbərsa kukushu. 31 Agabangau, hya sara ghədər kərhyi, hyu na, ‘Mi nga ‘ya wu nda səma’ əndəga ‘Mi nga ‘ya wu nda sa,’ alaga ‘Mi nga ‘ya wu nda ha?’ 32 Arya njir duniya ngu gal sə’yar kau. Dərhyi kəra a dəməlməu, wu səni abər hyu yiwu sə’yar kau. 33 Ama sə tanggərma, ca ngə hya gal təlkur Hyal ၊anga tsapəkur nyi ba ja nə hyi sə’yar kə patə tsu. 34 Agabangau, hya sara bükər hyi aryə səra əzəgə mai, ara əzəgə wu shili ၊anga bəwətə nə kərnysi. Bəwətə nə kalar pəci tsa’agə pəci ta nga nyi.

7 “A sara hya thla numa ar kəra nji mai, nji tsu a’yi ndu thla numa ar kəra hyi mai. 2 Arya culi thla numa kəra hyi məl anə nji, ca ngə nju nda thla numa əni anə hyi. Cala təkə sə kəra hyi təkə sə əni anə nji, ca ngə nju nda təkə sə əni anə hyi. 3 “Ara mi nga gu lari zər sar kəra wu liya zamə ngau, ama na ga sən tsəmiya gwalang kəra ar liya gə kə maya? 4 Əndəga, abari nga ga sən na anə zəmə ngau, abər, ‘Ta’yau, ya həbiya ngə zər sar kəra wu liya gau,’ ya, kəja gwalang ngə ar liya ga? 5 Nagə ndər ngguta vi, ga həbiya gwalang kəra wu liya gə kwatahəu, aga ga daþəgə lari mənahəu, ba ga sən həbiya zər sar kəra wu liya zamə ngə kau. 6 “A sara hya nə nyi anə hya səra cici mai ၊anga a sara hya vakar nyi anə fəshiu tsəka nə gənna gangə mai, ca ngə tsəka wilwilu. Ara fəshiu wu nda cicina nda ba nda shabiya dzə nda uya hyi ၊anga shiləgəu. 7 “Hya dumwa ၊anga kədiyau, nju nə hyi. Hyə dumwa ၊anga gal, hyu uya. Hyə dumwa ၊anga tsatsa tsu, nju pahəna hyi. 8 Ara kalar ndəra kədiyau, nju nə nyi, kalar ndəra gal, ju uya, ndəra tsa umbwa tsu, nju pahəna nyi. 9 “Ndə a’yi wu pama hyi kəra ar viya tada, ma zər nyi kədi dəfəu ba ja nə nyi tsəka ya? 10 Əndəga ma zər nyi kədi kalfi, ba ja nə nyi pabə ya? 11 Ma nahyi, nji dədəməwə a’yi wu səni nə nyi anə wazhar hyi sə məmənahəu, abari ngə Dərhyi kəra a dəməlmə? Ju sa nə nyi sə məmənahə anə njira wu kədi sə ara ja,

a ndiya nə dərhyi. **12** Kalar səra hyu yiwu njə məl anə hyi, nahyi tsu ca nga hya məl anə nda, aryə kə ca ngə səra highibə nə dlədəu ənga nabi'yar aga nyi. **13** "Hya gwu ki lagur miyar gwa kəra ciciðəu, aryə miyar gwa ndar vir sa balangə nga ja ənga lagur ndari tsu batsə nga nyi, njir nu laguwa nyi tsu, gangə nga nda. **14** Ama miyar gwa nə uya pi, cicidə nga nyi. Ənga lagur gwa gwa tsu dzadzau nga nyi. Njir nu laguwa nyi a'yı nda gangə mai. **15** "Hya hangəkal ənga nabi fati'yar, kəra a vər shili əgya hyi a papa təməhəu, ama jirkura nyi ufwar vuwa nga nda. **16** Hyu nda sənbiya nda lagur sər məla nda. A sən uya nji yayar wur inabi sara ar dza wur shikədī ya? Əndəga a sən uya nji yayar kanda sara ar dza wu shishikədī ya? **17** Abangə tsu, kalar wu mənahəu, ju ya wazha mənahəu, wu kəra gəra mənahə tsu, ju ya wazha kəra gəra mənahəu. **18** Wu kəra mənahəu, a sən yabiya wazha kəra gəra mənahə mai, abangə tsu, wu kəra gəra mənahəu, a sən yabiya wazha mənahə mai. **19** Kalar wu kəra gəra sən yabiya wazha mənahəu, ba njə gəmna nyi ba njə vakuwa nyi a gwu u'u. **20** Agabangau, hyu nda sənbiya nda lagur sər məla nda. **21** "A'yı kalar ndəra wu na anə da, 'Thlagəu, Thlagəu,' ngu nda gwu təlkur Hyal mai, ama kəl ndəra wu məl səra Dəfə kəra a dəməlmə wu yiwu. **22** Ar pəci ta, nji gangə nda na anə da, 'Thlagəu, Thlagəu! Na'ya a'yı tətəlnə ndər Hyal wu thləmə ngə wa? A'yı 'yi kədləbiya shatan wu thləmə ngə wa? Ənga a'yı 'yi məlnə sə dədəgur'yar gangə wu thləmə ngə wa?' **23** Abangau, ama yu nda shadəwa nda, 'Nayi wu səni hyi mai. Hyə takə ənga yau, nahyi njir məl dəmwa'yikurl!' **24** "Agabangau, kalar ndəra nggari ndər da kau, ba ji məl thlər əni, ja nda da ənggər nda tsətsəl ndəra həriya ki nyi ar pathlara mau. **25** Ənggəra par tədəu, dlələmə nyau, yambadə sau, ba ji tsəbər ki kau, ama naji dla mai, ara njı həriya nyi ar vi məməu. **26** Kalar ndəra nggari ndər da kə tsu ba ji nggəl ara məl thlər əni, ju nda da ənggər ndə dza kəra həriya ki nyi ar vi məshi'wa. **27** Ənggəra par tədəu, dlələmə nyau, yambadə shili ka sa tsar ki kau, ba kiya nyi dla, dla nyi ma, dla dididi.' **28** Ənggəra Yesu kudəna nana sə'yər kau ba highibə nyi kə də sə dədəgur anə dlamir njı. **29** Ara ji highibə anə nda ənga dənama, a'yı ənggər nə maləmə dlədər nda'yar mai.

8 Ta Yesu shida sara dar ma nyi, ba njı gangə nu nyi.

2 Kə ndər pibi shili, ji sa bəliya undi a dumwa nyi, ji na, "Thlagəu, ma gu yiwu, gu sən məliya da jaməu." **3**

Kə Yesu har tsı ka tsəkwar nyi, ji na, "A hənggər yau," "Ga də cicau!" Ənggərna, ba pibiya nyi piyari nyi. **4** Kə Yesu na anə nyi, "Ga hangəkal ga sara na sə kə anə ndə mai. Ama ga ma'yı a ndəgya pubu ga nda canə nyi kərnəu, ga dzəgwa kəbəna sau ənggəra dlədə Musa nana njə məl aga ci dzau. Ga məliya abangə aga ga cabiya nyi anə nji abər a dər gə jaməu." **5** Ənggəra Yesu vu Kafarnahumu, kə vanyi dəgalər soja na Roma shili əgya ja, ju kədi dləwa dzə ara ja. **6** "Thlagəu," ji na, "Ndər məl thlər anə da a yi pida nga ja a ndu ki, naja sən shabiya dzə mai, bwaşwətə nga ja gwa gagadəu." **7** Kə Yesu na anə nyi, "Yi wu ma'yı, aga ya nda shiləgəbiya nyi." **8** Kə dəgalər soja nə Roma shadəwa, ji na, "Thlagəu, nayi da tsa'a aga ga shili wu ki da mai, ama ga nana ndər wacu, ba ndər məl thlər anə da kə a da jaməu. **9** Arya nayi ənga kərdə ma əgya ndə dəgal nga yau, ənga tsu soja'yar a'yı kəra əgya kida yau, yu na anə ndə kau, 'Ma'yı,' ba ja ma'yı, anə vanyi ndə tsu yu na 'Shili,' ba ja shili. Ma yi na anə mafa da, 'Məliya abangau,' ba ja məliya." **10** Ənggəra Yesu nggar ndər kau, ba də sə dədəgur anə nyi, ji shabiya dzau, ba ji na anə nji kəra a vər nu nyi, "Ya nar hyi, wu Izirayila nayi sayi uya ndərə ənga mbərsa ənga dənama ənggər ndə kə mai. **11** Yu na anə hyi, abər gangə njir mbərsa wu nda shili sara wu səbiyar pəci ənga gwa tədə pəci ndu sa nggya ndu səm sər səm nə caguli ənga Ibrahimu ənga Ishaku ba Yakubu wu təlkur Hyal. **12** Ama nju sa vakuwa a gwu kuthlə nə kyakyaru njira a kyau nda da njı Hyal, ama ba ndə nggəl, vira hyu nda tiwi ənga hyu də hira hyi ari." **13** Kə Yesu na anə dəgalər soja nə Roma, "Ma'yı, wu da anə ngau, kakalə ənggəra gə mbərsa." Ənggərna, kə ndər məl thlər nyi ta da jaməu. **14** Ənggəra Yesu vu ki Biturusu, kə ji thləwa miya mala Biturusu gəvəu a yi pida, gyangə a vər tə nyi. **15** Kə ji tsəkwarı pəla ja, kə gyangə nyi piyari nyi ba ji hya'ari ji məliya nda sər səm. **16** Ta wagə də, njı gangə njira ənga mambəl dəmwa'yı wu dza nda njı shili ənga nda ana Yesu, kə ji kədləbiya mambələ nyi'yar ənga ndər nyi. Abangə tsu kə ji shiləgəbiya patər njira gəra ngga. **17** Ji məl abangau, aga nyabiya səra nabi əshaya nana, abər, "Ji həri səra wu tə mən ənga ji fa'ari shiləgər mən." **18** Ta Yesu lari dləmir njı gangə zəwar nyi, kə ji səwa njə tərəbiya ənga ja a biyar ya dəl. **19** Kə vanyi maləmə nə dlədə shili, ji sa nar nyi, "Maləmə, yu nu ngau, kalar vira gu ma'yı a ndari." **20** Kə Yesu shabiya nyi ji na, "Thlahu ənga ka'u nga nda, 'yagə'yar tsu kir nda

a'yi, ama zər ndau, vira ja fiya kəra ja ari a'yi mai.” 21 Vanyi zəmbəlma na anə nyi, “Thlagəu, ta'yı ya ma'yı ya nda hadəna dədə kwatahəu.” 22 Ama Yesu na anə nyi, “Nu da, piyari nji tətə nda hadəna nji tətər nda.” 23 Ənggəra ji gwu kwambwal, kə zəmbəlma nyi'yar nu nyi. 24 Fədəngəkər nda, kə majigwal ənga dənama shili ar dəla nyi, ji sa kənggədər 'yimiya nyi, kəl ta 'yimiya nyi gwu kwambwala nyi, ama Yesu nə nyi wu ghanyi nga ja. 25 Kə nda hya'ari nda nda hya'ana nyi, ndu na anə nyi, “Thlagəu, kətiya mən, kəjə mənu sa!” 26 Ji shadəwa, “Nahyi njira ənga mbərsa kushu, ara mi nga hyu hivəra?” Kə ji hya'ari ji kughiya majigwala nyi dəbə ənga kənggədər dəla nyi, kə patəkura vi bəgə zəməu. 27 Ba sə kə də sə dədəgur anə nji kau, ndə yiwa, “Wathləmə culi najaka nda? Patə əkkə'yı majigwal ənga dəl wu gənggər nyi səli ka?” 28 Ənggəra ji shili aryə dəl nə 'yı'yır nə Gadarasanu. Kə nji məthlə ənga mambəl dəmwə'yı shili sara wu hulili ndə sa thləwa nyi. Aryə sər məla nda, ndə də sərə nja hivər gagadəu, ka da ma tsu ndər yiwu nu lagu ta a'yi mai. 29 Ənggərna, kə nji kə gwu wau, ndu na, “Mi ngə dzau ngau ənga 'ya, nagə Zər Hyala? Əndəga gə shili aga ga sa nə 'ya əwabwətə tsu pəcir 'ya gəra da ya?” 30 Ləhə a dzər vi ta, bəla fəshiu a'yı gangəu kəra a vər bəla ar dza mau. 31 Mambəl dəmwə'yı'yar kə kədi Yesu, “Ma gu kədlə 'ya a biya, səwə 'ya a ndu fəshi'yar kau.” 32 Kə ji na anə nda, “Yau, ma'yə mau.” Kə ndə biya, kə ndə gwu fəsha nyi, kə fəgə fəsha nyi patə aga zəmə hya'ari ndə ma'yı, kə ndə gwa pau a gwar dəl, ba ndə kudə ar 'yimiya nyi. 33 Njir bəla fəsha nyi'yar hwinakər, ta ndə vu huda məlməu, ba ndə vuva nar nyi anə nji səra də patəu ənga səra də ənga njira ənga mambəl dəmwə'yı kau. 34 Kə patəkura njir məlmə biya aga nda bə ənga Yesu. Ta ndə lari nyi, kə ndə kədi nyi aga ja piyari nda 'yı'yır nda.

9 Kə Yesu gwu kwambwal, kə ji tərəbiya a biyar ya dəl, ba ji ma'yı a ndu məlmə kəra ji hə a gwa. 2 Kə nji hər nyi vanyi ndə a shili a yi pida ar cədəu. Ənggəra Yesu lari mbərsər nda, kə ji na anə ndə təsəkənə kau, “A sara ga tal mai, zər da, a təfəbiya ngər yi bika ngau.” 3 Ənggəra njir sən dlədə nggar abangau, kə ndə na anə kərnda, “Ndə kau, ju dıdə thləmər Hyal!” 4 Aryə Yesu wu səni səra nda vər dəngə, kə ji na anə nda, “Ara mi nga hyu dəngə dəmwə'yı wu dəfuwa hyi abanga? 5 Mani nga ndiya ənga bətsə? Nja na, ‘A təfəbiya ngər nji bikə ngau,’ əndəga, ‘Hyə'ari ga

bə ya?’ 6 Ama yu yiwu hya səni, abər Zər Ndə a'yi ja ənga dənama nə təfəbiya bikə wu duniya.” Kə ji na anə ndər təsəkənə kau, “Hya'ari, ga həri cədə ngau, ba ga ma'yı a ndu ki.” 7 Ba nda nyi hya'ari tsu, ba ji ma'yı a ndu ki nyi. 8 Ta dləmir nji lari abangau, kə hivər mbari nda, kə ndə dləvə Hyal kəra ləri culi najaka dənama anə nji. 9 Ənggəra Yesu dumwa ənga bəu, kə ji lari vanyi ndə kəra nju ngga ənga Matiwu, ja vər nggya ar vir tsəm budau. Kə Yesu na anə nyi, “Nu da.” Kə ji hya'ari ba ji nu nyi. 10 Ənggəra Yesu a vər səm sər səm wu ki Matiwu, kə njir tsəm budə gangəu ənga “njir bikə” shili ndə sa səm sər səm ənga ja ba ənga zəmbəlma nyi'yar. 11 Ənggəra njir Farisi lari sə kau, ba ndə yiwa miya zəmbəlma nyi'yar, “Ara mi ngə maləmər hyu səm sau ənga njir tsəm budau ba ənga ‘njir bikə ka?’” 12 Ənggəra Yesu nggari sə kau, kə ji na, “Nji jamə wu yiwu ligəta mai, kəl njira gəra ngga. 13 Ama ma'yə mau hya nda dəngə tara mi ngə ndər kə a gəri, ‘Təhudə nga ya yiwu, a'yı sadaka mai.’ Ara nayi shili aga sa ngga nji tsapə mai, ama aga sa ngga njir bikau.” 14 Kə zəmbəlma Yahwana 'yar shili ara Yesu, ndə sa yiwa nyi, “Mi ngə də zəmbəlma Yahwana ənga nə Farisi wu hə zəmətsini ama nəngau, nandə wu hə maya?” 15 Kə Yesu shadəwa nda, ji na, “Bazhiya salkwanjili a sən hə zəmətsini ma tsu nda əkkə'yı ja ya? Nanda sən hə mai, ma tsu nda əkkə'yı ja. Pəci wu shili nja sa həna salkwanjili ara nda. Wu pəci ta nga nda dzəgwa hə zəmətsini. 16 “Ndər ndəbə zhabı hahal ənga mafəliyangə a'yı mai. Ma ji məl abangau, ba mafəliyangə nga nyi a tana hahala nyi, ta nyi a dzəgwa ndiya nə dədəmə ənga dəmwə'yu. 17 Ətsu ndər puwa 'yimi inabi mafəliyangə a gwu pəla hahal a'yı mai. Ma ji məl abangau, ba 'yimir inabi mafəliyangə kə a thlənakər ba ja pəthləna nyi, ba 'yimir inabi kə a pənakər ba pəla ka ndzau. 'Yimir inabi mafəliyangə kəl pəla mafəliyangəū.” 18 Ənggəra Yesu a vər na sə'yar kau, kə ndə dəgal nə umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya shili, kə ji sa bəliya undi a dumwa nyi, kə ji na, “Kajangəkau, kwada a təri, ama shili ga sa fər tsı ar ja, ba ja mbədəu.” 19 Kə Yesu hya'ari ənga zəmbəlma nyi'yar, ba ndə nu nyi. 20 Kə vanyi mala kəra məliya fa kumo apə məthlə a vər ndzəndəzə məshi, shili lagu ya ja, kə ji sa tsəkwari miya cira ləgutə Yesu. 21 Aryə ja vər na wu dəfuwa ja, “Ma yi sən tsəkwari alaga miya cira ləgutə nyi, yu da jaməu.” 22 Ənggəra Yesu shabiya dzau, ba ji lari nyi, kə ji na, “A sara ga tal kwada mai, mbərsa ngau, a məliya ngər yi

jaməu.” ၈nggərna, ba ji da jaməu. 23 Ta Yesu shili wu ki ndə dəgala nyi, kə ji lari njir mbədi mbəlau ၊n̊ga nji təzəwudəwudəu. 24 Kər kə ji na, “Kwaya mau ၊nggau! Kwa kə tə mai, wu ghanyi nga ja.” Kə ndə nggushina nyi nggushi nə didə. 25 Ama ၊nggəra ji kədləbiya nda a biya, kə ji gwa ji gwa mbar tsa kwa nyi, kə ji hya’ari a’yi nggya. 26 Ndər kə tətəlna dza wu ‘y’i ya nyi patəu. 27 ၈nggəra Yesu a vər piyari vi ta, kə nji lfə məthləndu nu nyi, ndu ngga ၊n̊ga dənama, “Təhudə ၊nggau! zər Dawuda!” 28 ၈nggəra Yesu vu vanyi ki, kə ləfa nyi’yar shili ၊nggau! ja, kə ji yiwa nda, “A mbərsar hyi abər yu sən mbədانا hyi ya?” Ndə shadəwə, “Angə, Thlagəu.” 29 ၈nggau kə ji tsəkwər liya nda, ji na, “Bəgə ja da anə hyi ၊nggəra hyi mbərsa.” 30 Kə liya nda pahau. ၈nggə tsu, kə Yesu tədar himiya nda, ji na, “A sara hya na sə kə anə nji mai.” 31 Ama ndə biya ndə tətəlna ndəra nyi ba’amanı wu ‘y’i ya nyi. 32 ၈nggəra nda vər ma’yi a biya, kə nji shili anə Yesu ၊n̊ga vanyi ndəra mambəl dəmwa’yi kar nyi ara ndər. 33 ၈nggəra ji kədləbiya mambəl dəmwa’ya nyi a biya, ba ndə məga nyi mbar ndər. Kə sə kə da sə dədəgur anə dabər dlami, ndə na, “Sə a’yi ၊nggər kə saya da wu Izirayila nji lar mai.” 34 Ama njir Farisi nər nda, ndə na, “ঊn̊ga dənama nə təl shatan nga ju kədlə wazha shatan kau.” 35 ၈nggau, Yesu bəbiya bau wu patər ‘y’iyr Galili, ja vər highiħə wu umbwa dabə dza’yar, ja vər tətəlna ndəshigu ar kəra talkur Hyal. Ba ၊n̊ga ja vər shiləgəbiya kalar shiləgəu ၊n̊ga njira gəra ngga. 36 Ta ji lari nji gangə dabəu, kə ji təhudə ၊nggau! nda, ara nda vər lari bwaħwatəu, ba tsu dləwa dzə a’yi mai, ၊nggər təmahə kəra gəra ၊n̊ga ndər bəla. 37 Kə ji na anə zəmbəlma nyi’yar, “Sər fa’ a su ki gangə nyi, ama njir mal thlər kushu nga nda. 38 Agabangə, hya kədi thlagər fa, ja səwa njir məl thlər aga nda sa fa’ a sə a su ki.”

10 Kə Yesu nggar zəmbəlma nyi’yar kumo apə məthləu. Kə ji nə nda dənama aga nda kədləbiya mambəl dəmwa’yu ၊n̊ga nda shiləgəbiya kalar culi shiləgəu ၊n̊ga nji gəra ngga. 2 Kəja thləmər cama səsə kumo apə məthlə ‘yar kau. Tanggərma Simanu ndəra nju ngga ၊n̊ga Biturusu ၊n̊ga zamə nyi Andərawusu ၊n̊ga Yakubu zər Zabadi ၊n̊ga zamə nyi Yahwana 3 ၊n̊ga Fəlipəu ၊n̊ga Bathlalomiyu ၊n̊ga Toma ၊n̊ga Matiwu ndər tsəm budau ၊n̊ga Yakubu zər Alfawusu ၊n̊ga Tidiyawusu 4 ၊n̊ga Simanu ndər Kana’ana ba ၊n̊ga Yahuda Isikarayoti ndəra thləna hiya Yesu. 5

Yesu səwa cama səsə kumo apə məthləu, ji na anə nda, “A sara hya ndəgəya njira a’yi njir Yahudiya mai ၊n̊ga ətsu a sara hya vu məlmə njir Samariya mai. 6 Ama kəl hya ma’yi a ndəgəya njir Izirayila kəra ၊nggər təmahə sasa. 7 Hya ma’yi hya nda tətəlna nda ndər Hyal abər, ‘Təlkur Hyal a dar ləħəu.’ 8 Hya shiləgəbiya njira gəra ngga ၊n̊ga hya hya’ana nji tətau ၊n̊ga hya shiləgəbiya njir pibi aga nda da cicau, ətsu hya kədləbiya mambəl dəmwa’yi wu dza nji. Kurthlə nga hyi dləwuri ၊n̊ga hya ləri kurthlə tsu. 9 Ma hyu ma’yi, a sara hya səbə gənna mai. 10 A sara hya səbə mbəl mai, alaga zaħəkwa ləgutəu ၊n̊ga bifi ၊n̊ga zəwa mai, ara ndər məl thlər a kyaga uya akkəri nə thlər nyi. 11 “Kalar məlmə dədəgaləu, alaga məlmə kukushu kəra hyu nda gwa, hya galəri ndə dəfū caməu aga hya nggya ၊n̊ga ja ba’anə pəci kəra hyu nda piyari viya nyi. 12 Ma hyu vu ki kau, hya usar nda. 13 Ma ki nji dəfū camə ngau, hya kədi Hyal ja nə nda jaməkur, ama ma kiya nyi a’yi ki nji mənahə mai, bəgə jaməkur Hyal a sha shili ara hyi. 14 Kalar ndəra gəra dləwur hyi ၊n̊ga gəra səya hyi himi, hya dlədənə bəbər kəra ar hiya hyi ma hyu biya sara wu kiya nyi ၊n̊ga məlma nyi. 15 ၊n̊ga jiri, yu na ana hyi, Hyal wu nda təhudə ၊nggər njir Sodomu ၊n̊ga njir Gwamwara a ndiya njir məlmə kau, ar pəcir numa. 16 Kəja yu sə hyi a biya ၊nggər təmahə kəra wu pama ufwar vuwa ‘yar. Agabangə hya nggya hahangəu ၊n̊ga tsu hya nggya ၊n̊ga ki’wakur. 17 “Hya hangəkal ၊n̊ga nji, ara ndu nda wulana hyi ana njir pathla ၊n̊ga ndu nda dəgə hyi ၊n̊ga wuđa wu umbwa dabə dza’yar. 18 Arya yi tsu, ndu nda hər hyi a ndumwar nji nggunggurəm ၊n̊ga təltəl’yar, aga hya nar nda ndəshigu məsaħəu ၊n̊ga anə njira a’yi njir Yahudiya mai. 19 Ar pəci kəra ndə mbari hyi, a sara hya tal səra hyu nda na mai ၊n̊ga ၊nggəra hyu nda na, ara Hyal wu nda nə hyi səra hyu nda na ar pəci ta. 20 Arya a’yi nahiyi ngu nda ndər mai. Ama Mambəl Dər hyi ngu nda ndər lagur hyi. 21 “Zamə wu nda ləri zamə nyi aga nja tsəya nyi. Tada tsu wu nda ləri zər nyi. Abango tsu wazha ndu nda hya’ana hangəkala njir yar nda, ba ja təkəri nja tsəya nda. 22 Nji patə wu nda piyari shishir dza hyi aryə yau. Ama ndəra cinapi ba’anə kufiya, ju uya mbədəu. 23 Kalar pəci kəra nji lər bwaħwatə anə hyi wu vanyi məlmə, hya hwi a ndu məlmə kəra a ndumwar hyi. ၊n̊ga jiri yu nar hyi, abər divira hyi bəbiya bə patə wu məlmə Izirayila, Zər Ndu bəra shida. 24 “Zəmbəlma a’yi a sən ndiya maləmə nyi mai ၊n̊ga tsu mafa a’yi a sən ndiya thlagər ki nyi mai.

25 A dār tsa'a anə zəmbəlma ja dā ənggər maləmə nyi, mafa tsu ja dā ənggər thlagər ki nyi. Ma ndə ngga thlagər ki ənga Bilzabulu, abari nga ndu nda na ar kəra njir ki ka? **26** "Agabangau, a sara hya hivər nda mai, aryə sə a'yi kəra ndu məl dədəwa kəra gəra nda biyar babal mai, ətsu sə a'yi dədəwa kəra nji gəra nda sən mai. **27** Səra yu na anə hyi dədəwa, hyu nda hə'una ar babal. Səra yi cici a gwu himiya hyi, hyu nda hə'una a dar dza'wu. **28** A sara hya hivər ndəra wu sən tsəya kumər dza hyi mai, ama naji wu sən tsəya mambələr hyi mai. Kəl hya hivər ndəra wu sən tsəya kumər dza hyi ənga mambələr hyu u'ur kətsa. (Geenna g1067) **29** A'yi nju dəlna wazha 'yagə məthlə ar kəra peni pathlə wa? Ya, zəma nda a'yi sən tədə a gyiwu 'yi gəra ənga səni Dər hyi mai. **30** Shishir kəra hyi ma jijiga nga nda. **31** Agabangau, a sara hya hivər mai. A ndiyar hyi wazha 'yagə ənga mənahə gagadəu. **32** "Kalar ndəra hənggər abər naja nədə nga ja a dumwar nji, nayi tsu, yu nda hənggər abər nədə nga ja a dumwar Dədə kəra a dəməlməu. **33** Ama kalar ndəra kəpalna sən da a dumwar nji, nayi tsu yu nda kəpalna səni nyi a dumwar Dədə kəra a dəməlməu. **34** "A sara hya nggani abər yi shili ənga nggya jamə wu duniya mai. A'yi aga nggya jamə nga yi shili mai, ama aga sa pa. **35** A shilir yi aga sa dəfə "tada ənga zər nyi ar pa, zər kwa tsu ənga mənyi, mala tsu ənga miya sal nyi. **36** Njir huda ki nyi tsu ngu nda də dawa nyi." **37** "Kalar ndəra wu yiwu mənyi alaga dənyi a ndiya də, a'yi ja kyaga də nədə mai. Ətsu kalar ndəra wu yiwu zər nyi alaga kwa nyi a ndiya də, a'yi ja kyaga də nədə mai. **38** Kalar ndəra gəra həri wu dlədləkə nyi, ja dzəgwa nu də, a'yi ja kyaga də nədə mai. **39** Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja aryə yau, ju nda uya. **40** "Kalar ndəra dləwuri hyi, a dləwuri dər ja, kalar ndəra dləwuri da tsu, a dləwuri ja ndəra səwa da. **41** Kalar ndəra dləwuri nabi ara naja nabi, ju nda uya akkəri nə nabi. Ətsu kalar ndəra dləwuri ndə tsapəu ara naja ndə tsapəu, ju nda uya akkəri nə ndə tsapəu. **42** Kalar ndəra ləri ana pathlə wu pama wazha yidədə kau, 'yimi shishi'wu kikiwa pathlə, aryə naja ndər nu də, ənga jiri yu nar hyi, a'yi ju nda tini akkəri nyi mai."

11 Ayukuda Yesu kudəna highibə anə zəmbalma nyi'yar kumo apə məthləu, kə ji hya'ari sara ndəna, kə ji ma'yi ja vər highisəu ənga tətəlna ndər Hyal wu məlmə njir Yahudiya. **2** Ar pəci kəra Yahwana tsu ja wu fursəna, kə ji nggari səra Kərsiti a vər məl,

kə ji səwa zəmbəlma nyi'yar a ndəgya ja **3** ndə nda yiwa, "Nagə ngə ndəra wu shili ta ya, əndəga 'ya səkə vanyi ndə pamə ya?" **4** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Sha mau hya nda nar nyi anə Yahwana səra hyi lari ənga hyi nggari. **5** Nji ləfə wu lar sau, nji kukurba wu bau, njir pibi wu uya jaməkur, kulanga'yər tsu ndu nggar sau, nju hya'ana nji tətəu ənga nju tətəlna ndəshigu məsahə anə nji dadali. **6** Barka anə ndəra gəra təkəkər ənga mbərsa nyi ar kəra yau." **7** Ayukuda njira Yahwana səwa ma'yi, kə Yesu dzəguya ndər anə nji ar kəra Yahwana, ji na, "Mi nga hyi gwa tsamə a gwar tagə ta? Hyi ma'yi a gwa tsamə sar dzədəzəgaməu, kəra yambadə a vər kənggədə ya? **8** Ya, mi nga hyi ma'yi a gwa tsamə? Ndəra har kar mənahə ya? Awau, njir ha kar məmənahəu, wu ki tal nga nda. **9** Kar dəm ya, mi nga hyi ma'yi a nda tsamə? Nabi ya? Pakatu, yu nar hyi, ndəra ndiya nabi. **10** Naja ngə ndəra nji tsəfəri ar kəri abər, "Kəja yu səwa cama da wu mwa ngau, ju nda fuwa sə wu lagu kadivira ga shili." **11** Jiri nga yu na anə hyi, wu pama njira mathləkə'yi ngə ya patəu, ndəra ndiya Yahwana ənga dəgal a'yi mai. Ama alaga abangau, ndəra ndiya ənga kushu wu təlkur Hyal a ndiya nyi ənga dəgaləu. **12** Mbari ar pəcir Yahwana ndər məl Babətizəma ba'anə kabangəkau, təlkur Hyal a vər lar əwəbwatə ara nji, njir lə əwəbwatə kəngi yiwu nda dləwuri ənga dənəma. **13** Arya patər ndər nabi'yar ənga dədə Musa a ndər nda ar kəra sə'yər kau, kadivira Yahwana dzəgwa shili. **14** Ənga tsu, ma hyu hənggər ənga səra ndə na, naja ngə Iliya kəra ndə na wu nda shili. **15** Ndəra ənga himi nggar sau, bəgə ja nggari. **16** "Ya, ənga mi nga nja gələ nji kabangəka? Abari nga nda? Nanda ənggər wazha kəra a vər nggya ar sugu, nda vər ngga kuvvar nda, ndu na: **17** "'Yi mbidəya hyi mbələu, kə hyi nggəl ara fal. 'Yi thlə na nə tiwi, ba hyi nggəl ara dləwu.' **18** Ta Yahwana shili, naji wu səm səm cumu mai ənga naji wu sa sə sasa mai, əngwar nda, 'Naja ənga mambəl dəmwa'yu.' **19** Zər Ndə shili ju səm, ənga ju sa, əngwar hyi, 'Ndər suna nga ja, bazhiya njir tsəm budau ənga "njir bikau."' Alaga abangau, patər njira hənggər ənga hahangəkur nə Hyal, nda vər cabiya abər ənga jiri nga nyi." **20** Kə Yesu kughiya kughi anə məlmə paməpamə kəra ji məlna badəgala sə dədəgur'yar a gwa, ara njir məlmə nyi'yar a'yi ndə tubi mai. **21** "Sər təhudə anə ngau, Korazinu! Sər təhudə anə ngau, Bethlesaida! Maja abər sə dədəgur kəra nji məliya wu gau, nji məliya wu Taya ənga Sidonu, a tubir nda tsu kafə lagur hari

ləgutə sə'yinggu ənga təwa bəbər wu kəra nda. 22 Ama yu na anə ngau, ar pəcir numa nə Hyal ju nda təhudə əgya Taya ənga Sidonu a ndiya ngau. 23 Nahyi tsu njir Kafarnahumu! Hya vər nggani abər nja nda fa'ar hyi a dəməlmə ya? Awau! Nahyi ma a gyiwu ka'u dəmwə'yı nja nju nda puwa hyi. Maja abər sə dədəgur kəra nji məliya wu hyi, nji məliya wu Sodomu, tsu nda a'yı ba'anə kabangəkau. (Hadəs g86) 24 Ama yu na anə hyi, ar pəcir numa nə Hyal ju nda təhudə əgya Sodomu a ndiya hyi.” 25 Ar pəci kə ngə Yesu na, “Dəda, Thlagə kəra a dəməlmə ənga a gyiwu 'yi, a usa ngər yau, aryə gə dəwana sə'yar kə anə nji hahangə ənga njir sən sau, ba gə dzəgwa cabiya nyi anə njira ənggər wazha yidədəu. 26 Abangə nga nyi Tada, aryə najakə ca ngə da mənahəu anə ngau. 27 “Dəda a nə dər sə patəu, ndər sən sənbıya tara wa ngə zəra nyi a'yı mai, kəl Dənyi wacu, abangə tsu ndər sən sənbıya tara wa ngə Tada nyi a'yı mai, kəl zər nyi ənga njira ju yiwu ja cabiya nda. 28 “Shila mau əgya yau, patə hyi njira ənga kar tədəbəu, nji hahəda, ba ya nə hyi bəlsar. 29 Dləwura mau danggal də wu gyiwuliya hyi ənga hya highiħəri ara yau, ara nayi ndə hangəkal ənga ndəra wu həya kərnəgau, ba hya sa uya bəlsar anə dəfuwa hyi. 30 Ara danggal də kakafə nga nyi, kar də tsu a'yı tədəbə mai.”

12 Ar pəci ta, vanyi pəcir Bəlsar nə Yahudiya Yesu ənga zəmbalma nyi'yar nda vər tərəbiya wu fəahi. Nda vər bəu kə zəmbalma nyi'yar kuratsiya kəra uhi. 2 Ənggəra njir Farisi lari abangau, kə ndə na anə nyi, “Lari gəyi, zəmbalma ngə'yar nda vər məl səra dədə kari nja məl pəcir bəlsar.” 3 Kə ji shadəwa nda, “A'yı hyi saya jigana səra Dawuda ənga njir bə nyi məliya ar pəci kəra wubə mbar nda ta wa?” 4 Ənggəra ji gwu ki Hyal, naja ənga njir bə nyi'yar, ənga ənggəra ndə gwa səmkə macikəl cicau kəra nandu kyaga səm mai, kəl pubu'yar wacu. 5 Əndəga a'yı hyi saya jigana wu dəlaʃ Musa, ənggəra ar pəcir bəlsar pubu'yar bəlnə səra dəlaʃ na nja bələri wu ki Hyal, lagur thla sə anə Hyal wa, ama a'yı da bikə anə ndə mai wa? 6 Yu na anə hyi ja, kəja ndəra wu ndiya ki Hyal ənga dəgal ənggau. 7 Ama, maja abər hyu səni səra ndər kə cabiya, ‘Təhudə nga ya yiwu, a'yı sadaka mai,’ nahyi a'yı wu nə nyi bikə anə ndəra gəra ənga bikə mai. 8 Ara Zər Ndau Thlagə nga ja ar kəra pəcir bəlsar.” 9 Kə Yesu piyari viya nyi, ba ji ma'yı a gwu umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya. 10 A vuna vanyi

ndə a'yı ənga tsi ndzəndzau. Ndu yiwu nda vazəya Yesu, ba ndə yiwa nyi, “A dar tsa'a nja shiləgəbiya ndə pəcir bəlsar ya?” 11 Kə ji na anə nda, “Ma da ndə a'yı wu pama hyi kəra ənga təməhə pathləu, ba ji tədəu a gu ka'u pəcir bəlsar, thlagər təməhə kə a'yı ju həbiya nyi a biya wa?” 12 Ya, kəja ndə a ndiya təməhə ənga mənahə gagadəu. Agabangau, a dar tsa'a nja məl səra mənahə ar pəcir bəlsar.” 13 Kə ji na anə nda nyi, “Ndidəbiya tsa gə a dumwa ngau.” Aga zəma kə ji ndidəbiya tsa ja a dumwa nyi, ba tsa ja da jamə ənggər vanyi zəma nyi ta. 14 Ama ba njir Farisi ma'yı a biya ndə biya mbiya miya lagu kəra nda sən tsəya Yesu. 15 Ənggəra Yesu sənbıya abangau, ba ji piyari viya nyi. Kə nji gangə nu nyi, ba ji shiləgəbiya nda patəu. 16 Ji tədər himiya nda ara nda sara na ana nji tara wa nga ja. 17 Ji məl sə'yar kə aga nyabiya səra nabi əshaya nana ngau, abər: 18 “Kəja mafa da kəra nayi ngə cadəbiya nyi, yu yiwu nyi ara ji pina huda yau, yu nda nyana nyi ənga Mambəl da, ənga ju nda hə'una abər yu nda numa nə jirkur anə nji patəu. 19 Naja a'yı wu nda pa ənga hya'a dəhə mai, ənga ndər ndə nggar dəha ja wu huda giwa a'yı mai. 20 Naji wu nda bəlnə səra ləhə ja bəl mai, ənga pitəlla kəra a dar ləhə ja tau, naji wu nda tsəya mai, kəl ji lari abər jirkur a səmkuri təlkur. 21 Njir duniya wu nda fiya fərkər nda wu thləmə nyi.” 22 Kə ndə shili ənga vanyi ndər məgə ləfə kəra nyinyau ənga mambəl dəmwə'yu. Kə Yesu shiləgəbiya nyi, kəl ta ju sən ndər ənga ju lar sau. 23 Ba də sə dədəgur anə nji patəu, kə ndə na, “A'yı zər Dawuda ta ngə kə wa?” 24 Ama ənggəra njir Farisi nggari abangau, ba ndə na, “Əngə dənəma nə Bilzabulu tələr shatan ngə ndə kə wu kədlə mambəl dəmwə'yı a biya.” 25 Ta də, Yesu wu səni səra ndu dəngə, kə ji na anə nda, “Kalar təlkur kəra təkəbiya dəzə məthlə wu ta'yı mai, ənga kalar məlmə ənga ki kəra a'yı hənggər ənga kuvva nyi mai, nanda a'yı wu sən ta'yı mai. 26 Ma Shatan ngu kədlə Shatan, ya, a təkəbiyar ja dzau. Ya, abari ngə təlkur nyi a sən ta'yı? 27 Ma əngə dənəma nə Bilzabulu ngu yu kədlə mambəl dəmwə'yı'yar, kar zəmbəlmar hyi'yar tsu? Əngə mi nga ndu kədla? Agabangau, nanda ngu nda məl numa anə hyi ar kəra sə'yar kau. 28 Ama ma da ənga dənəma nə Hyal nga ya vər kədlə mambəl dəmwə'yı'yar kau, a dari abər təlkur Hyal a shiliri anə hyi. 29 “Əngə jiri, ndər sən vu ki ndər dənəma ja vuwa fa'ana kar nyi a'yı mai, kəl tanggərma ji mbiya ndər dənəma kau. Ja dzəgwa sən fa'ar kar nyi. 30 “Ndəra gəra ənga yau,

dawa da ngau, ။ंगा ndəra gera a vər kabə ။ंगा yau, tətəlña nga ja vər tətəlña. 31 Agabangau, yu na anə hyi, kalar bikau ။ंगा ndər dida Hyal ju nda təfəbiya nyi anə nji. Ama ndəra ndər dida ar kəra Mambəl Cicau, naji wu uya təfəbiya dzə mai. 32 Ma ndəra ndər dida ar kəra Zər Ndaū, nju nda təfəbiya nyi. Ama ndara ndər na dida ar kəra Mambəl Cicau, naji wu uya njə təfəbiya nyi mai, alaga kabangəkau ။ंगा zaman kəra a vər shili. (aiōn g165) 33 “Məliya wu mənahəu ba yayar wa nyi a da mənahəu. Ga məliya wu dəmwā'yi tsu ba yayar wa nyi a da dəmwā'yu, ara ar yayar wu nga nju tsamər wu. 34 Nahyi daþə mətsapa'yar, lagu mani nga hyi, nahyi njira dəmwā'yi a sən nana səra mənahə? Ara səra wu dəfu ca ngə miya wu nana. 35 Ndə mənahəu, ju biya ။ंगा ndər mənahəu sara ar vira ji dəwana ari, ။ंगा ndə dəmwā'yu, ju biya ။ंगा ndər dəmwā'yu sara ar vira ji dəwana nda ari. 36 Ama yu na anə hyi, ar pəcir numa kalar ndu nda ləri sakida ar kəra kalar ndər dididi kəra biya sara wu miya ja. 37 Ara aryə ndər kəra biya sara wu miya gau, nga nju nda məl numa anə ngau, tara nə polna ngau ။ंगा na mbiya ngau.” 38 Kə alenyi maləmə dladə'yar ။ंगा njir Farisi na anə nyi, “Maləmə, ‘yi wu yiwu ga məliya ‘ya sə dədəgur kəra wu da mətsamə sara ara gau.” 39 Kə ji shadəwə nda, ji na, “Nji nə zaman kau, nji dəmwā'yu, nji gera hivər Hyal. Ndu yiwu nda lari mətsamə nə sə dədəgur. Ama mətsamə nə sə dədəgur a'yi kəra yu ca anə nda mai, kəl mətsamə ar kəra nabi Yunana. 40 Ara ။ंggəra Yunana məliya pida makər vu'yi ။ंगा puci wu ta kalfi dəgaləu, abangə ngə Zər Ndu nda məliya a gyiwu huda ‘yi’yi. 41 Ara ar pəcir numa, njir Niniva wu nda hya'ari ။ंगा njir zaman kau, ba nda canə nda abər nanda a'yi məliya səra kakalə mai, aryə nanda njir Niniva tubi ar pəcira Yunana tətəlña nda ndər Hyal. Ya, kəja ndəra ndiya Yunana a'yi ။ंggau. 42 Ar pəcir numa, kwatam Shiba wu nda hya'ari ။ंगा njir zaman kau, ja cabiya nda abər nanda a'yi məliya səra kakalə mai, ara ji hya'ari sara ar kudiyar duniya vira nadəu aga ja sa nggar ndər tsətsəlkur nə Təl Solomanu. Ya, kəja ndəra ndiya Solomanu a'yi ။ंggau. 43 “Ma nji kədləbiya mambəl dəmwā'yi a biya sara wu dza ndau, ma ji gal vir sə həða katini, 44 ju sən na, ‘Ya bəra sha a ndu dza ndəra yi biya sara a gwa.’ Ma ji bəra sha shili, ba ji sa thləwa dzo kau, nji tsəkəbiya caməu, ။ंगা kalar sə wu lagu, 45 Ba ja bəra sha, ja nda fa'ari mambəl'yar paməpamə mədəfə kəra ndiya nyi ။ंगा shishikur, ba nda ma'yi a vu ja nda vuwa

nggya. Ba nggyabiya nda kə nə yukuðəu, a ndiya nə tanggørma ənga dəmwā'yu. Abangə nga nyi wu nda da anə nji zaman kau.” 46 Tsu ja vər ndər əkkə'yı dlamarl nji, kəja mənyi ənga zamə nyi'yar shili a biya ndu yiwu nda ndər anə nyi. 47 Kə vanyi nda na anə nyi, “Kəja məngau ənga zamə ngə'yar a biya ndu yiwu nda ndər ənga gau.” 48 Kə ji shaðəwa nyi anə ndə kau, ji na, “Wa ngə mada, ənga wa ngə zaməða'yara?” 49 Kə ji ca zəmbelma nyi'yar ənga tsa ja, ji na, “Kəja mada ənga zaməða'yar. 50 Ara kalar ndəra wu məl thlər ənga səra dəða kəra a dəməlmə wu yiwu, naja ngə zamə da ənga kwamə da ba mada.”

13 Ar pəci ta Yesu biya sara wu ki, ji biya nggya ar

miya dəl. 2 Dlamir nji gangə kabau ba ndə zəwari kəl ta ji nda gwu kwambwal ji gwa nggya gya, llamir nji nggya nər nda a miya dəl. 3 Kə ji nar sə paməpamə lagu karapau, ji na, "Vanyi ndər a ma'yı a gwar fa nyi, a gwa sə culi. 4 Ənggəra ja sə culi, kə alenyi pənakər ar lagu. Kə 'yagə'yar i ba ndə sa səmku nda. 5 Kə alenyi pənakər ar acathləu, vira 'yi'yi a'yi ganga mai. Ba ndə tsau zəməu, ara 'yi'yi kəra ar kəra nyi a'yi tədəbə mai. na ənggəra pəci da kwakwadə gagadau, ba ndə wa ba ndə ul ara nggyilangə a'yi ara nda gagadə . 7 Kə alenyi tədə a gyiwu pama shikəfi, ndə hə a nda, ba shikəfi kar nda ara pəli. 8 Alenyi culi tədə a gyiwu 'yi kəra mənahəu, ndə hau, ba ndə wa li gangə gagadau, alenyi gharu gharu, ənəngyi kwakumunyi kwakumunyi ənəng alenyi tsu kərkumunyi makərkumunyi. 9 Ndəra ənəng himi ar sau, bəgə ja nggari." 10 Kə zəmbəlma nə Yesu shili ndə sa yiwa nyi, "Mi ngə da gu ndər anə ənəng karapə'yar ka?" 11 Kə ji shadəwa nda, ji na, tsəmbiya sə kəra dədəwa nə təlkur Hyal a nə hyir nji, a a'yi anə nda mai. 12 Ndəra ənəng sau nju cakəri aga ja uya gangəu. Ama ndəra gəra ənəng sau, ja kəra a'yi ara ja kushu nju bəra dəlwuri. 13 Səra yu ndər anə nda ənəng karapau. "Aga ndu tsamə nandə wu tsəmbiya mai, ndu səhimı ama nandə nggari mai ənəng nandə wu nggabiya mai. 14 Lagu ngə ndər nabi əshaya nyabiya dəzə ar kəra nda abər, yu nda dumwa ənəng ngga ama nahyi wu nggabiya , hyu nda tsamə ama nahyi wu tsəmbiya mai. 15 dəfuwa nji kə a dər bəbalu, himiya nda tsu wu ar sə mai, ənəng nda hadfiya liya nda, ara nda sara sə ənəng liya nda, nda nggari ənəng himiya nda,

ənga nda nggabiya ənga dəfuwa nda, nda sha shili əgya yau, ya mbədāna nda.’ 16 Nahyi nər hyi, barka anə liya hyi ara ndu lar sau, ənga himiya hyi ara ndu nggar sau. 17 Yu nar hyi jiri, nabi'yar gangəu ənga njı cicau, a yiwr nda, nda lari sə'yar kə hyu lar kau, ama nandə lari mai. A yiwr nda, nda nggari sə'yar kə hya vər nggar kau, ama nandə nggari mai. 18 “Kəja səra karapə ar kəra ndər sə culi kə cabiya: 19 Ma ndə nggar ndər nə talkur Hyal ama naji nggabiya mai, ba Shatan a shili ja fa'abiya səra ji nggari kə sara wu dəfuwa ja. Naja kə ngə cabiya culi kəra pənakər ar lagu. 20 Kəra pənakər ar vi cacathlə ətsu, naja ngə nju gəla ənga ndəra nggari ndər Hyal, ba ji dləwuri aga zəmə ənga hudə pərtəu. 21 Ama ara naja a'yı ənga nggyilangə mai, ba ji səkar nə pəci kushu. Ənggəra bwaşwatə shili anə nyi aryə ndər Hyal, ba ji sha a giywü yukudə ənga kusa. 22 Culi kəra njı səna wu pama shikəfi kə tsu, naja ngə nju gala ənga ndəra nggari ndər Hyal, ama kə nggyabiya duniya ənga gal gənna kari ndəra nyi ara hau, kəl ta ji da gəra ənga akkəri. (aiōn g165) 23 Culi kəra njı səna ar 'yı'yı mənahə kə tsu, naja ngə nju gala ənga ndəra nggari ndər Hyal ba ji nggabiya. Ju da ənga akkəri, ju puwali, alenyi gharu gharu, ənga alenyi kwakumunyi kwakumunyi ənga alenyi tsu makərkumunyi makərkumunyi.” 24 Yesu bəra nar nda vanyi karapau, ji na, “Kəja səra njı sən gəlabiya təlkur Hyal əni, ənggər vanyi ndə kəra thləkana culi mənahəu wu fa nyi. 25 Ama pəci kəra nju ghanyi, ba dawa nyi shili ka sa thləkana hyanggili wu fa nyi a ndu pama uhi, ba ji ma'yı sə nyi. 26 Ar pəci kəra uhi kəra njı thləkana kə hau, ndə məliya kər, ba hyanggili hya'ari tsu. 27 “Mafa nyi'yar shili ndə sa na anə nyi, ‘Thlagər ki, a'yı culi mənahə nga gə thləkana wu fa ngə wa? Ya, lagu mani ngə hyanggili'yar kə tsə ari ka?’ 28 “Kə ji na anə nda, ‘Dawa ngə məliya abangau.’ Kə mafa'yar kə yiwa nyi, ‘Ya, gu yiwr 'ya ma'yı 'ya gwa kukucina nda ya?’ 29 “Ama kə ji shadəwa nda, ‘Awau, ara a vər kuci hyanggila nyi, ba hya kucina dəbə ənga uhi. 30 Piyar nda mau nda hə gyapəu kəl pəcir fwahəu. Ar pəci ta yu nar nyi anə njir məl thlər. Tanggərma, nda dzəguya ənga hyanggila nyi'yar, njə kabiya njə nggyina nda. Ba njə dzəgwa gəmna uhi ba njə fa'ana a su tsama.’” 31 Yesu bəra nar nda vanyi karapau, “Təlkur Hyal ənggər culi bəla nga nyi, kəra vanyi ndə həri ji thləkana wu fa nyi. 32 Naja nga ndiya patər culi ənga kushu, ama ma ji hau, ba ja ndiya patəkura wu kəra wu masəmə ənga dəgaləu, ba 'yagə'yar a liya kir

nda ar tsa nyi.” 33 Yesu bəra nar nda vanyi karapau, ji na, “Təlkur Hyal ənggər thlələmə nga nyi, kəra mala həri ji gwaşəbiya əpou tasa'wu təkə sə makər əni, ba ja dzəgwa thlətlə gagadəu.” 34 Yesu nar nyi najaka ndər patə anə dabər dləmi lagu karapau. Sə a'yı ji nar nda zəmə gəra ənga karapə mai. 35 Lagu kə nga ji nyabiya səra nabi əshaya nana abər, “Yu nda pəhəna miya, yu ndər ənga karapau, Yu nda cabiya nyi anə njı səra dədəwa mbar dzəgwar duniya aga nda sənbəiya.” 36 Kə Yesu piyari dləmir njı, ji ma'yı a vu huda ki. Zəmbalma nyi'yar shili əgya ja ndə sa na anə nyi, “Nar 'ya səra hyanggili wu fa uhi kə aga nyi.” 37 Kə ji shadəwa nda, ji na, “Ndəra thləkana culi mənahə naja ngə Zər Ndau. 38 Fa uhi kə ca ngə duniya, culi mənahə ca ngə wazha na talkur Hyal. Hyanggili kau, ca ngə wazha Shatan. 39 Dawa kəra thləkana hyanggili kau, naja ngə Shatan ənga kərnyi. Pəcir fwahəu ca ngə kufiyar duniya. Njir gəm uhi nanda ngə waladi'yar. (aiōn g165) 40 “Ənggər kəra nju tsəmiya jigwal njə nggyina, abangə nga nyi wu nda da pəcir kufiyar duniya. (aiōn g165) 41 Zər Ndau nda səwa waladi nyi'yar aga nda fa'abiya kalar səra wu dla ənga bikau ənga njir məl sə dəmwa'yı sara wu təlkur nyi. 42 Nda dzəgwa vakuwa nda a gwu u'ur kətsa, a guna nda dzəgwa wau ənga də hira nda. 43 Ar pəci ta ngə njir məl thlər kəra tsəpə wu nda mbəl ənggər pəci wu təlkur dərnda. Njira ənga himi nə nggar sau, ta'yı nda nggari. 44 “Təlkur Hyal ənggər bərba nga nyi kəra njı dəwana wu huda fa. Ta vanyi ndə nəri, ba ji bəra dəwana wayu. Ara ənggəra huda ji pida, ba ji ma'yı ji ndə dəlnə patər səra ara ja, ba ji dzəgwa dəlbəya fa nyi. 45 “Ətsu, təlkur Hyal ənggər ndər dəlnə sə nga nyi kəra a vər gal handzəlkwa. 46 Ta ji thləwa kəra nju dəl ənga gənna gangəu, ba ji ma'yı ji ndə dəlnə patər səra ara ja, ba ji sa dəlbəya. 47 “Ətsu wayu, təlkur Hyal ənggər litagə kəra njı fuwa a gwu dəl nga nyi kəra mbari culi kalfi paməpamə gangəu. 48 Ənggəra ji nyau ənga kalfi, kə njir təm həbiya a biya miya dəl. Kə ndə dzəgwa nggya gya ndə dəmbəya kalfi kəra mənahəu ndə puwa a gu bəngə, ba ndə dzəgwa pəna dəmwa'ya nyi. 49 Abangə nga nyi wu nda da ar pəcir kufiyar duniya. Waladi'yar wu nda shili nda sa təkəbiya njı dəmwa'yı ənga njı tsapəu. (aiōn g165) 50 Ba njə dzəgwa vakuwa nda a gwu u'ur kətsa, a guna nda dzəgwa wau ənga də hira nda. 51 “A nggabiyar hyi sə'yar kə patə ya?” Yesu yiwr nda. “Angə,” əngwar nda. 52 Kə ji na anə nda, “Agabangə kalar maləmə dlədə kəra njı

highibər nyi sə ar kəra təlkur Hyal, ənggər thlagər ki nga ja kəra gwu umbwa nyi, ji gwa fa'abiya bərba mafəliyangə ənga bərba hahal a biya.” 53 Ənggərə Yesu kudəna na karapə'yər kau, ba ji piyari vi ta. 54 Shilir Yesu wu məlmə nyi, ba ji dzəguya highibə anə nji wu umbwa dəbə dəzə njir yahudiya. Ba də sə dədəgur anə nda, ndə na, “Əmanı ngə ndə kə uya sənbiya sə ka, ənga dənəma nə məl sə dədəgur'yar ka?” 55 “A'yı zər ndər ta wu ta ngə wa? A'yı mənyi nga nju ngga ənga Maryamu ta wa? A'yı zamə nyi'yar ngə Yakubu ənga Yusufu ənga Simanu ba ənga Yahuda wa? 56 Kwamə nyi'yar a'yı nda əkkə'yı mən ənggə wa? Ya, sara mani nga ji uya patakura sə'yar ka?” 57 Ba huda nda ndzə ənga ja. Ama kə Yesu na anə nda, “Kəl wu məlmə nyi, ənga wu pama nji nyi, ba wu ki nyi nga nji gəra ha kəra nabi.” 58 Naji bərə məl sə dədəgur'yar gangə wu pama nda mai, ara għar mbərsar nda.

14 Ar pəci kə ngə təl Hirudusu nggari ndər ar kəra Yesu. 2 Kə ji na anə njir məl thlər nyi, “Ndə kau, Yahwana ndər məl Babətizəma ngau, a hya'ari ja sara vir tau, ca ngə səra da ji uya dənəma nə məl sə dədəgur'yar kau.” 3 Arya dədəməu Hirudusu mbari Yahwana, ba ji mbiya nyi, kə ji fuwa nyi wu fursəna aryə Hirudiyas, mala zamə nyi Fəlipəu. 4 Ara dədəməu Yahwana wu na anə Hirudusu aber a ғəlnar ja dladəu ara ji həri Hirudiyas aga mala nyi.” 5 Hirudusu wu yiwu ja tsəya Yahwana, ama ju hivər ara nji, ara ndə hər Yahwana ar viya nabi. 6 Ar pəcir mini nə dəngari pəcir ya nə Hirudusu, nga kwar Hirudiyas fəl anə nji, ba fəl kə pina huda Hirudusu gagadəu. 7 Arya kau, kə ji hər alkawal dəbə ənga səm fəla, abər, ju nə nyi kalar səra ji yiwa ara ja. 8 Kə mənyi nar nyi səra ja yiwa, kə ji na, “Nə də nji kəra Yahwana ndər məl Babətizəma ar pəli.” 9 Kə sə kə ғwana nyi kər gagadəu, ama aryə alkawal ənga səm fəla kəra ji həri, ənga məthləpi nyi'yar kəra a'yı ənga ja, naji wu yiwu ja kar nyi mai. 10 Kə ji səwa a vu fursəna aga nja vuwa thlana kəra Yahwana. 11 Ji shili əni ar pəli, ji sa nə nyi anə zər kwa nyi, kə ji nə nyi anə mənyi. 12 Kə zəmbəlma Yahwana 'yar shili ndə sa həri dza ja. Ba ndə nda hadəna. Kə ndə ma'yı ndə nda nar nyi anə Yesu. 13 Ənggərə Yesu nggari abangau, ba ji hya'ari ji gwu kwambwal. Kə ji tərəbiya a ndar vira nji a'yı ari mai aga ja nda nggya zhizhi nyi. Ama ənggərə dlamir nji nggari abangau, ba ndə hya'ari sara wu məlmə paməpəmə ndə nu nyi ənga hi.

14 Ənggərə Yesu biya sara wu kwambwal, ba ji lari dlamir nji gangə. Ənggau, ba ji təhudə əgyə nda, ba ji shiləgəbiya njira gəra ngga wu pama nda. 15 Ənggərə wagə də, kə zəmbəlma nyi'yar shili ara ja, ndə na, “Vi kə nji a'yı a gwa mai, ənga tsu vi a dar dħlru. Tətəlna nji kau, tara ba nda ma'yı a ndu huda giwa kəra zəwar vi kə nda dəlbiya sər səm anə kərnda, aga nda səmku.” 16 Kə Yesu na anə nda, “A'yı mbari kəl nda ma'yı mai, nə nda mə sə kəra nda dəbagħa sən səm.” 17 Kə ndə shaċċwa nyi, ndə na, “Sə a'yı kəra tsa'a 'ya nə nda mai, kəl ləgu dəfə təfu ənga kalfi məthlə ngə a'yı wacu.” 18 Kə ji na, “Shila mə əni.” 19 Kə ji nar nyi anə nja nyi nda nggya gya ar sar. Ji həri ləgu dəfə təfu ənga kalfi məthlə nyi, ba ji hya'anakər a dəməlmau, kə ji usaku anə Hyal, ba ji bəbələwa nda. Kə ji dzəgwa nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar, nanda tsu, kə ndə təkəna nyi anə dlamir nji. 20 Patəkura nda səm ndə nyau. Kə zəmbəlma nyi'yar tsəmiya tsəla kumo apə məthlə ənga səra hiyau sara wu miya nda. 21 Njira səm sə kau, shili zhizhir nda nji dubu təfu ngau. Ama nji jiga mathləkə'yı ənga wazha mai. 22 Ənggərəna, kə Yesu fuwa zəmbəlma nyi'yar a gwu kwambwal aga nda tərəbiya wu mwa nyi a biyar ya dəl. Naja nə nyi, kə ji ta'yı wu yukudə aga ja səwa dlamir nju lagu. 23 Ayukufa ji səwa dlamir nji ndə ma'yı, ba ji ma'yı sə nyi a dar kəra mau aga da ndə ənga Hyal. Ənggərə wagə də, tsu ja a dar kəra mə zhizhi nyi. 24 Ar pəci kau, kwambwal a gwar hada dəl nə nyi, kəjə dləgwamər 'yimi wu tsatsa nyi ənga yambadə wu ka nyi ara bau. 25 Ənggərə sakə makər nə vu'yı, kəjə Yesu a vər bau, a ndəgya nda a dar kəra 'yimi. 26 Ənggərə zəmbəlma nyi'yar lari nyi a vər bə a dar kəra 'yimi, ba hivər mbar nda gagadəu. “Dəgur ngə canə mən kər,” əngwar nda, ba ndə mbar wau ara hivər. 27 Ama ənggərəna kə Yesu nar nda, “Hya sara ғukər anə kərhyi mai! Nayi ngau. Hya sara hivər mai.” 28 Əngwar Biturusu anə nyi, “Thlagəu, ma nagə ngau, nar da ya ndara gau, a dar kəra 'yimi kau.” 29 “A ndau,” əngwar Yesu. Kə Biturusu biya sara wu kwambwal, ji mbar bə a ndəgya Yesu. 30 Ama ta ji lari yambadə a vər sə ənga dənəma, ba hivər mbari nyi, ba ji mbar gya cau. Kə ji wau, ju na, “Thlagəu, mbədəna də!” 31 Aga zəmə kə Yesu hari nyi tsi, ba ji mbari nyi. Əngwar ja, “Nagə ndə tətəwa mbərsa, mi ngə də gə təkə kəra?” 32 Ənggərə ndə gwu kwambwala nyi, kə yambadə kə ta'yau. 33 Kə njira gwu kwambwal dħləvə Yesu, ndu na, “Ənga jiri nagə Zər Hyal ngau.” 34

Ayukuda ndə tərabiya a biyar ya dəl, ba ndə gya wu məlmə Janisaratu. **35** Ta njir məlmə nyi tsaməri abər Yesu ngau, ba ndə səwa nja nar nyi anə njir 'yi'ya nyi patəu, aga nda shili ənga njira gəra ngga anə nyi. **36** Ndə sa kədi nyi aga nji gəra ngga nda tsəkwari alaga miya cira ləgutə nyi. Patəkura njira tsəkwari nyi, ba ndə da jaməu.

15 Kə alenyi njir Farisi ənga maləm'yar nə dladau, shili əgya Yesu sara wu Urshalima ndə sa yiwa nyi, **2** "Mi ngə da zəmbəlma ngə'yar wu 6əla kəbəkwatəu nə njira nggurəm nə məlmə maya? Nandə wu ci tsi divira ndə səm sər səm mai." **3** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Mi ngə da hyu 6əlna səra Hyal na nja 6ələri, aga hya 6ələri səra əjir hyu na? **4** Ara Hyal nana wu ndər nyi, 'Ga gənggar nyi səli anə dəngau ənga məngau.' Ənə tsu, 'Ma ndəra nggoliya dənyi ənga mənyi kəl nja tsaya nyi.' **5** Ama hyu highibau, abər, ndu sən na anə dənyi ənga mənyi, 'Kalar dləwa dəzə kəra hya kyaga uya ara yau, a nə nyir yau anə Hyal,' **6** naja a'yı a sən 'gənggər nyi səli anə dənyi' ətsu mai. Agabangau, ba hyi məliya ndər Hyal da sə kurthləu lagur sər cijir hyi. **7** Nahiyi nji batal! Jiri nga nyi ənggara nabi Əshaya nana ndər ar kəra hyi abər, **8** "Nji kə ndu gənggər da səli ənga miya nda wacu, ama dəfuwa nda a ma'yiri nadər ara yau. **9** Ndu dləvə da ar cicir miya nda, ndu highibə lagu dlədə kəra ndə ngə məliya, abər ca ngə ndər Hyal." **10** Kə Yesu ngga dlamir nji a shili wu dəzə nyi, ji na anə nda, "Siya da mə himi patə hyi, aga hya nggabiya sə kau. **11** Sər səm kəra ndu fuwa a gwu miya ja a sən məliya ndə 'dedebə' wu mwər Hyal mai, ama səra biya sara wu ndə ngu məliya ndə 'dedebə' wu mwər Hyal." **12** Kə zəmbəlma'yar shili ara ja ndə sa yiwa nyi, "A səni gə abər huda njir Farisi ndzəndəzə nga nyi ənga gau, ənggəra ndə nggar ndər kə ya?" **13** Kə Yesu shadəwa, ji na, "Kalar sə thləthləkə kəra a'yı dədə kəra a dəməlmə ngə thləkana mai, ba nja kucina. **14** Piyari nda mau. Nanda ənggər nji ləfə ngau a vər tədəmwa anə alenyi nji ləfau. Patəkura nda, ndu pəpau a gu ka'u." **15** Kə Biturusu na anə nyi, "Nar 'ya səra karapə kə cabiya." **16** Kə Yesu na, "Kar ya, tsu hyi dza ya?" **17** "A'yı hyu səni abər səra gwu miya ndau wu tərabiya a gyiwu ta ja, ba ja dzəgwa tərabiya a biya wa?" **18** Ama səra biya wu miya ndau, sara wu dəfuwa ja nga nyi wu biya. Ca ngu məliya ndə 'dedebə.' **19** Ara sara wu dəfuwa ndə ngə dəngə dəmwa'yı wu shili, sə ənggər tsa ndau ənga səsukur

ənga həl ənga sakida nə fati ənga ndza thləmər ndau. **20** Sə'yar kə ngu məliya ndə ja da 'gəra cicau,' ama səm sər səm gəra ənga tsi cicau a sən məliya ndə ja da 'gəra cici' mai." **21** Kə Yesu piyari vi ta, ba ji ma'yı a vu 'yi'yir Taya ənga Sidonu. **22** A vuna kə mala kəra a'yı mala njir Yahudiya mai shili ara ja, ji na, "Thlagəu, Zər Dawuda, təhudə əgya yau. Kəja məmbəl dəmwa'yı a vər lə 6wəbwata gagadə anə kwa da." **23** Ama sə a'yı kəra Yesu shadəwa nyi mai. Kə zəmbəlma nyi'yar shili ara ja ndə kədi nyi, ndə na, "Kədləna nyi ja ma'yı, ara kə ju nu mən ju 6wanə mən kər kau." **24** Kə ji shadəwa, ji na, "Hyal səwa da a shili anə njir Izirayila kəra ənggər təməhə sasa wacu." **25** Ama kə mala kə shili, ji sa 6əliya undi wu mwa nyi, ji na, "Thlagəu, dləwar da." **26** Kə ji shadəwa, ji na, "A'yı da tsa'a nja həri sər səm wazha nja vakana nyi anə hya'yar mai." **27** Kə ji na, "Jiri nga nyi Thlagəu, ama alaga abangau, hya'yar ndu səm səra pəpənakər sara wu miya wazha ma nda vər səm sau." **28** Kə Yesu shadəwa, ji na, "Mala, dəgal gagadə ngə mbərsa ngau. Bəgə səra gu yiwu, ja da." Abangau, kə kwa ta da jamə ar pəci ta. **29** Sarar vi ta, kə Yesu ma'yı lagu dəl Galili. Kə ji ma'yı a dar kəra mau, kə ji da nggya gya. **30** Dlamir nji gangə shili əgya ja, ndu shili ənga nji paməpamə gangə kəra gəra ngga. Nanda nji, nji təsəkənəu, ənga nji ləfau, ənga nji kukurbə, ənga njir məgə, ənga njir shiləgə paməpamə gangə, ba ndə sa pina nda əgya hiya Yesu. Kə Yesu shiləgəbiya nda. **31** Kə sə kə da sə dədəgur anə nji, ənggəra ndə nggar njir məgə a vər ndər ənga ndə lari nji kukurbə da jamə ənga nji təsəkənə a vər bəu ba nji ləfau wu lar sau. Kə patəkura nda dləvə Hyal nə njir Izirayila. **32** Kə Yesu nggari zəmbəlma nyi'yar a shili ara ja, kə ji na anə nda, "Yi wu təhudə əgya nji kau, ara əshina pida makər nga nda ənga yau, nanda səm sə mai. Nayi wu yiwu ya səwa nda, nda ma'yı ənga wubə mai, nda sara nda shavər ar lagu." **33** Kə zəmbəlma nyi'yar shadəwa, ndə na, "Əmani nga mən wu nda uya sər səməna dlami kə ar tagə ka?" **34** "Ləgu dəfə yidawa nga ara hya?" Yesu yiwa nda. Kə ndə shadəwa nyi, "Ləgu dəfə mədəfə ənga kalfi yidədə yidawu." **35** Kə ji nar nyi anə dlamir nji, nda nggya a gyiwu 'yi. **36** Kə ji həri ləgu dəfə mədəfə ənga kalfiya nyi. Ayukuda ji usaku Hyal, kə ji 6əbələwa, ba ji nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar. Nanda tsu, ba ndə tətəkəna nyi anə nji. **37** Patə nda ngə səm, nda nyau. Ayukuda nyi zəmbəlma nyi'yar tsəmiya tsəla nyinyi mədəfau ənga səra hiyau sara wu miya nda. **38** Njira

nji səməna ca ngə shili zhizhir nda nji dubu fodəu, nji jiga mathləkə'yi ənga wazha mai. **39** Ayukuda Yesu səwa dlamir nji nda ma'yı, kə ji gwu kwambwal, ba ji ma'yı a vu 'yi'yir Magadanu.

16 Kə njir Farisi ənga njir Sadusi shili əgya Yesu, aga nda sa dzəbiya nyi. Kə ndə na anə nyi, aga ja canə nda mətsəmə sə dədəgür sara dəməlmə, kəra wu cabiya abər sara ara Hyal nga ja. **2** Kə ji shadəwa nda, ji na, "Ma wagə da, ba hyi lari ndəla məlmə a dər dəzəu, ba hya na, 'Vi wu sa da jamə əzəgəu.' **3** Ma mudlə tsu, ma hyi lari ndəla məlmə dəzəu ənga zəgutu, ba hya na, 'Əshina nə nyi nju nda tədə par.' Nahyi, hyu sən təkəbiya paməpəməkura dlama, ama nahyi wu sən təkəbiya paməpəməkura sə dədəgür kəra wu darkər kabangəkə mai. **4** Njir nggyabiya kabangəkə nji dəmwə'yı, njira gəra nu Hyal wu yiwu nda lari sə dədəgür. Ama sə dədəgür a'yı nju nda ca anə nda mai, kəl nə nabi Yunana." Kə Yesu piyari nda ba ji ma'yı. **5** Ənggəra zəmbəlma nyi'yar tərabiya a biyar ya dəl, ba ndə dəngari nandə həri macikəl mai. **6** Kə Yesu na anə nda, "Hya hangəkal, ənga hya tsəmə ar kəra thləlamə nə njir Farisi ənga njir Sadusi." **7** Kə ndə thila wu pama nda, ndə na, "Ji na abangau, ara kə mən gəra hari macikəl kə ngau." **8** Ta Yesu sənbiya səra ndu thla, kə ji na anə nda, "Nahyi njira ənga mbərsa kukushu, mi ngə da hyu ndər wu pama hyi abər ara kə hyi gəra həri macikəl kə ngə? **9** Ba'anə kabangəkə nahyi nggabiya mai ya? A far hyi ənggəra yi səməna nji dubu təfu ənga ləgu dəfə təfu ta ya? Ətsu a far hyi tara tsəla yidəu nga hyi nyana ənga səra hiyau wu miya nji ta ya? **10** Əndəga a far hyi ənggəra yi səməna nji dubu fodə ənga ləgu dəfə mədəfə ənga tara tsəla yidəu nga hyi nyana ənga səra hiyau wu miya nji ta ya? **11** Mi ngə da nahyi nggabiya abər a'yı ar kəra macikəl nga ya vər ndər maya? Ama yi na anə hyi aga hya hangəkal ənga thləlamə nə njir Farisi ənga njir Sadusi." **12** Kə ndə nggabiya abər naja a'yı a vər ndər anə nda, aga nda hangəkal ənga thləlamə nə ta macikəl mai, ama ar kəra highiə nə njir Farisi ənga njir Sadusi. **13** Ar pəci kəra Yesu shili wu 'yi'yir Kayisariya Fəlipi, kə ji yiwa zəmbəlma nyi'yar, ji na, "Wa nga nju na ənga ya, nayi Zər Nda?" **14** Kə ndə shadəwa nyi, "Alenyi nju na Yəhwana ndər məl Babətizəmə, ənga alenyi nji Iliya, ənga alenyi nji tsu Irimiya ənga zəmə wu pama nabi'yar." **15** "Ama kar nahyi tsu, wa nga hyu na nga ya?" ji yiwa nda. **16**

Kə Simanu Biturusu shadəwa, ji na, "Nagə ngə Kərsiti, Zər Hyal kəra ənga pi." **17** Kə Yesu na anə nyi, "Ndər barka nga gau, Simanu zər Yunana, aryə a'yı ndə ngə cabiya ngə sə kə mai, ama Dədə kəra a dəməlmə. **18** Yu na anə ngau, nagə Biturusu tsəka ngau, ar kəra tsəka kə nga yu hər dəbə dəzə njir nu da, dəbə njira səra ənga dənəma nə tau, a'yı a sən səm təlkur ar kəra nda mai. (**Hadəs 986**) **19** Yu nə ngə sər pahə miya ki nə təlkur Hyal. Ətsu kalar səra gə mbiya wu duniya mbamba nga nyi a dəməlmə, ənga kalar səra gə pəlnə wu duniya pəpəl nga nyi a dəməlmə ətsu." **20** Kə Yesu tədər himiya zəmbəlma nyi'yar abər nda sara na sə kə anə kalar ndə abər naja ngə Kərsiti mai. **21** Mbari ar pəci kə ngə Yesu dəzəguya na anə zəmbəlma nyi'yar, abər kəl ji ma'yı a vu Urshalima. A vuna ju vuwa lar əwəbətə paməpəmə. Njii ngunggurəm nə məlmə, ənga pubu dədəgal'yar, ənga maləmə dladə'yar wu nda piyari nyi, ba nda tsəya nyi, ama ayukuda pida makəru, ba ja hya'ri ənga pi. **22** Kə Biturusu hər nyi a ndar batiti, ji nda kughiya nyi, ji na, "Wu da mai Thlagəu, Hyal a tsana sə ənggər kə a də ənga gau." **23** Ama kə Yesu shabiya dzau, ji na anə Biturusu, "Təkə ənga yau, Shatan! A dər gə sər thlə hi anə da, ara dəngə ngau ənggər nə nji nga nyi, a'yı nə Hyal mai." **24** Kə Yesu nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar, "Kalar ndəra wu yiwu ja nu da, kəl ja piyari yiwu kərnyi, ba ja həri wu dladlakə nyi, ba ja nu da. **25** Ara kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja aryə yau, ju nda uya. **26** Mi ngə akkəri kəra ndu uya ma nji nə nyi duniya patəu, ba ja tini piya ja? Əndəga mi ngə ndə a sən ləri ar viya piya ja? **27** Aryə nayi Zər Ndau, wu nda shili wu kadakadarkur nə Dədə ənga waladi da'yar. Yu sa məliya nyi numa anə patər njir duniya ar lagu kəra ndə mal thlərər nda ari. **28** Yu nar hyi jirkura nyi, alenyi nji a'yı ənggau tata'yı, nandu nda tə mai, kəl ndə lar Zər Ndau wu shili wu təlkur nyi."

17 Ayukuda pida kwa, kə Yesu həri Biturusu ənga Yakubu ənga Yəhwana zaməya Yakubu ba ji hər nda a ndar kəra vənyi mau kəra dəzəgəmə, nanda zhizhir nda. **2** A ndəna, kə dəzə ja bələna dəzə wu mwar nda. Bama ja wu mələ ənggər pəci ənga ləgutə nyi da pərtə pwahə. **3** Kukuthlə kə nabi Iliya ənga nabi Musa shili nda vər ndər ənga Yesu. **4** Biturusu na anə Yesu, "Thlagəu, shilir mən ənggə kau, a dər mənahəu. Ma gu yiwu, ya sən məliya kwapatə makər ənggau, pathlə anə ngau, pathlə anə Musa ənga pathlə anə

Iliya.” 5 Ma tsu ja vər ndər, kə mbəmbəl sara du dlama sa hadiya nda, kə nji nggari dāhəu sara du dlama wu na, “Naja kau, Zər Da ngau, yu yiwu nyi; huda yi pipida əngə ja gagadəu. Hya səya nyi himi!” 6 Ənggəra zəmbəlma nyi'yar nggari abangau, ba hivər mbar nda, kə ndə uzhiya bama nda a gyiwu 'yi. 7 Ama kə Yesu shili ji sa tsəkwar nda, ji na “Hya'ra mau. A sara hya hivər mai.” 8 Ənggəra ndə hya'anakər, nandə bəra lar ndə mai kəl Yesu zhizhi nyi. 9 Ənggəra nda vər shida sara dar ma nyi, Yesu kughiya nda, ji na, “A sara hya na anə kalar ndə sə kə hyi lar kə mai, kəl ma Zər Ndə hya'ri sara vir tau.” 10 Kə zəmbəlma nyi'yar yiwa nyi, ndə na, “Ya ara mi ngə maləmə dlədə'yar na abər kəl Iliya bəra shili tanggərma ka?” 11 Yesu shadəwa, ji na, “Pakatə Iliya wu shili, ju sa fuwa sə patə wu lagu. 12 Ama, yu nar hyi, abər, Iliya a shilirı tsu kadəu, ama nandə tsamə ri nyi mai, kəl ta ndə məliya nyi səra ndu yiwu. Abangə tsu ngə Zər Ndau, wu nda lari əwənwətə wu tsa nda.” 13 Kə zəmbəlma nyi'yar nggabiya abər ja vər ndər anə nda ar kəra Yawhawa ndər məl Bağətizəmə. 14 Ənggəra ndə shili əgya da�ər dləmi, ba vanyi ndə shili ara Yesu, kə ji sa uzhau wu mwa nyi, ji na, 15 “Thlagəu, təhudə əgya zər də kau. Sə tsatsa ngə wu tsa nyi, əngə tsu ju lar əwənwətə gagadəu. Aga gangə nga ju tədə a gwu u'u, əngə tsu a gwu 'yimi. 16 Yi shili əngə ja anə zəmbəlma ngə'yar, ama nandə sən shiləgəbiya nyi mai.” 17 Yesu shadəwa nda, ji na, “Nahiyi nji kabangəkau, nji gəra mbərsə, nji dəmwə'yu, ba'anuwa nga ya nggya əngə hya? Ba'anuwa nga ya səsu hya? Shila mau əngə zəra nyi anə da.” 18 Kə Yesu kughiya mambəl dəmwə'ya nyi, ba ji biya sara wu dza zəra nyi. Ənggərna ba zəra nyi da jaməu. 19 Kə zəmbəlma nə Yesu 'yar shila anə nyi ar dəwa ndə sa yiwa nyi, “Mi ngə da 'yi təwa ara kədləbiya mambəl dəmwə'yi ka?” 20 Kə Yesu shadəwa nda, “Arya mbərsər hyi kushu nga nyi. Ənqə jiri yu na anə hyi, ma mbərsər hyi a'yi ənggər culi bəla, culi kəra ndiya əngə kushu wu culi patəu, hyu sən na anə mə kau, ‘Hya'ri ənggəu ga ma'yi a ndənə, ’ətsu ba ja hya'ri, ba ja ma'yi. Agabangau, sər kar hyi kər a'yi mai.” 21 [Culi sə'yar kə a'yi wu biya abangə mai, kə əngə kədi Hyal ba əngə hə zəmətsini.] 22 Ənggəra zəmbəlma nyi'yar shili ar vi zəmə wu 'yi'yr Galili, kə ji na anə nda, “Nji wu nda lər Zər Ndau a gwu tsa dawa nyi'yar, 23 ba nda tsəya nyi. Ar pəci makərkura nyi ba ja hya'ri əngə pi.” Ba sə kə fuwa zəmbəlma nyi'yar wu dəngə sə gagadəu. 24 Ənggəra Yesu əngə

zəmbəlma nyi'yar shili wu məlmə Kafarnahumu, njir tsəm budə nə umbwa Hyal thləwa Biturusu, kə ndə na anə nyi, “Maləmər hyi a'yi ju ki budə nə umbwa Hyal wa?” 25 “Angə, wu ki ja,” əngwar ja. Ənggəra Biturusu shili wu ki, Yesu ngə dzəguya ndər anə nyi tanggərma, ji na. “Simanu, mi nga gwu dəngə? Sara ara wa ngə təl'yar nə duniya wu dləwu buda, sara ara wazhar ndə əndəga sara ara alenyi nyi ya?” 26 “Sara ara alenyi nyi,” əngwar Biturusu. “Ma abangau, wazhar nda wu ki mai,” Yesu shadəwa nyi. 27 “Ama a sara məna ndzana dəfuwa nda, ma'yi a gwu dəl ga gwa sə dlir, ba ga pahəna miya kalfi kəra gə mbar tanggərma, gu uya gənna kəra dəbagə kina budə ngau əngə nəda.”

18 Ar pəci ta ngə zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja ndə sa yiwa nyi, “Wa nga ndiya əngə dəgal wu təlkur Hyala?” 2 Kə Yesu nggar vanyi zər kushu, kə ji sa ta'yina nyi wu mwar nji patəu. 3 Kə ji na anə nda, “Yu nar hyi jirkura nyi, kəl hyi shabiya dəfuwa hyi, hya da ənggər wazha yidədəu, nahiyi wu sən uya gwu təlkur Hyal mai. 4 Ama kalar ndərə həyə kəra ja, ji shabiya kərnyi ənggər zər kushu kau, naja nga ndiya əngə dəgal wu təlkur Hyal. 5 “Kalar ndərə dləwuri zər kushu ənggər kə wu thləmə da, nayi nga ji dləwuri. 6 Ama tsu, kalar ndərə məliya pathləu wu pama wazha yidədə kau, kərə hənggəri əngə yau ja thlər hi, wu ndiya anə ndə kə nja mbiya bəra ar fəlanga ja, ba nja vakuwa nyi a gwar dəl dəgal kəra dzəgaməu aga ja gya cau. 7 “Sər təhudə anə duniya ara ju məliya nja thlə hi! Sər thlə hi'yar kə a dari kəl ndə shili, ama sər təhudə anə njira sə'yar kə wu shili lagur nda. 8 Ma tsa gau əndəga hiya gə ngu fuwa ngə ga məliya bikau, kuji ga thlana ba ga vakana nyi nadəu. Wu ndiya anə ngə ga uya pi gəra kudau əngə hi əndəga tsi papathləu a mwara nja vakuwa ngə a gwu u'ur kətsa gəra kudau əngə tsi ba hiya gə gyapəu. (aiōnios g166) 9 Ma tsu liya gu fuwa ngu bikau, təkudəbiya ga vakana. A ndiya əngə mənahəu anə ngau ga uya pi gəra kudau əngə li zəməu, a ndiya nja vakuwa ngau a gwu u'ur kətsa əngə li məthləu. (Geenna g1067) 10 “Hya hangəkal hya sara didə alaga pathləu wu pama wazha yidədə kau. Ara yu nar hyi abər waladir nda 'yar wu nggya cumu wu mwar Dədə kəra a dəməlməu. 11 [Arya Zər Ndə shili aga sa mbəda nji sasa.] 12 “Mi ngə dəngər hyi ar kəra ndər ka? Ma ndə əngə təməhə gharu, kə zəma nyi sanakər, a'yi ju piyari ədləkumunyi apə ədlə kau, a gwar tagəu, ba ja ma'yi a nda gal pathlə kəra sa kə wa?

13 Maja nər nyi ri, jiri nga yu na anə hyi, ju nyabiya dəzə ənga caguli arya pathla təməhə kəra ji nər kə a ndiya ədləkumuny apə ədlə ta gəra sa ta. 14 Abangə nga nyi tsu, dər hyi kəra a dəməlmau a'yi wu yiwu pathlə wu pama wazha yidədə ka a sanakər mai. 15 “Ma zəmə ngə məliya ngə bikau, ma'yı ga nda thləwa nyi zhizhi nyi ba ga nar nyi bikə kəra ji məliya wu pama hyi məthlə hyi. Ma ji səya ngə himi, a shabiya nyir gau. 16 Ama ma nəji səya ngə himi mai, nəggari ndə pathlə alaga nji məthlə ba hya bəra nda thləwa nyi. Aga səra gu na, nji məthlə alaga nji makəru wu hənggəri əni. 17 Ma ji nəggəl ara səhimi nda tsu, ba hya hər nyi a ndəgəyə dəbə dəzə njir nu. Ma nəja a'yi səhimi nda tsu mai, ba hya həri nyi ar viya ndəra gəra səni Hyal alaga ndər bikə ndəra gəra tubi. 18 “Jiri nga yu na anə hyi, kalar səra hyi mbiya wu duniya mbamba ngə nyi a dəməlmau. Kalar səra gə mbiya wu duniya mbamba ngə nyi a dəməlmau, ənga kalar səra gə pələha wu duniya pəpəl ngə nyi a dəməlma ətsu. 19 “Yu bəra na anə hyi, kalar səra nji məthlə alaga nji makər hənggəri ndu kədiyau wu duniya, dədə kəra a dəməlmau wu nda məliya nda. 20 Ənəga hya səni abər kalar vira nji məthlə alaga makər kabə ari wu thləmə də, a'yi yu pama nda.” 21 Kə Biturusu shili ji sa yiwa Yesu, “Thlagəu, aga yidəwə ngə ya kyaga təfəbiya zamə da ma ji ndzana də hudə ya? A də aga mədəfə ya?” 22 Əngwar Yesu, “Awau, a'yi aga mədəfə mai, ama mədəfə mədəfə, ar vi mədəfəkumunyi. 23 “Agabangau, nju galabiya təlkur Hyal ənəgə vanyi təl kəra ngga mafa nyi'yar kəra ənəgə gənnə nyi patə wu tsa nda aga nda nar nyi səra wu tsa nda patəu. 24 Ənggəra nja vər lə anə nyi səra bau, kə nji shili ənəgə vanyi ndə kəra ənəgə məl gangə kəra ji gara sən kina wu nggyabiya nyi. 25 Ta ji təwa ara kina gənnə nyi, kə təl kə səwa aga nja dəlnə sə nyi patəu, əkkə'yı mala nyi ba wazha nyi aga ja kina məla nyi əni. 26 “Kə mafa kə uzħau wu mwər təl kau, ju kədi nyi, ‘Usi Alvari, təhudə əgyə yau, yu kina ngə patəu.’ 27 Kə təl kə təhudə əgyə ja, ba ji təfəbiya nyi məl kəra ju nu nyi patə ba ji ma'yı. 28 “Ta ji biya sara wu mwər tal ta, ba ji thləwa kuvva nyi mafa kəra ju nu nyi məl nə gənnə kushu. Ji mbar nyi əgyə fəlangə ngə ja, ji na, ‘Kina də məl də kabangəkau.’ 29 “Kə kuvva nyi mafa kə bəliya undi ju kədi nyi, ‘Təhudə əgyə yau, yu kina ngə məl ngə patəu.’ 30 “Ama kə ndə kə nəggəl ara nəggari kədi nyi, kəl ta ji fuwa nyi wu fursəna kəl ma ji kina nyi məl nyi patəu. 31 Ta alenyi mafa'yar nəggari abangau,

ba huda nda ndzə gagadəu. Kə ndə ma'yı ka nda nar nyi anə təl ta, səra dərkər patəu. 32 “Kə təl kə nggar mafa nyi, ji na ‘Nagə mafa shishi,’ ‘Yi təfəbiya ngə məl kəra wu dəzə gə patəu, arya gə kədi də aga ya təfəbiya ngau. 33 A'yi da tsa'a ga təhudə əgyə mafa kuvva ngə wa, ənggər kəra yi təhudə əgyə gə ta wa?” 34 Kə sə kə ndzana huda təl kə gagadəu, kə ji səwa nja fuwa nyi a gwu fursəna aga nja nə nyi bəwəbatəu, kəl ma ji kina gənnə kəra ju nu nyi patəu. 35 “Abangə tsu ngə dədə kəra a dəməlmau wu nda mal anə kalar ndəra wu pama hyi ma hyi gəra təfəbiya zamər hyi ənga kwamər hyi sara wu dəfuwa hyi.”

19 Yesu kudəna ndər kau, kə ji piyari Galili, ba ji ma'yı a ndu 'yi'yi Yahudi kəra a biyar ya dəl Urdənu. 2 Dlamir nji gangə nu nyi, ba ji shiləgəbiya njira ənga shilgə a ndəna. 3 Ənggau, kə alenyi njir Farisi shili aga nda sa dzəbiya Yesu, ndə yiwa nyi, ndə na, “Dladə Musa na, abər a dar tsa'a anə ndə ja təkəbiya dəzə ənga mala nyi ya?” 4 Kə Yesu shadəwə nda, ji na, “A'yi hyi saya jigana wa, abər tanggərma Hyal kəra məliya nda, ‘Ji məliya nda sal ənga mala’ wa? 5 Kə ji bəra na, abər ‘Arya abangau, ndə sal wu piyari dənyi ənga mənyi, nda də sə zəmə ənga mala nyi, nanda məthlə ndu də ar viya ndə zəməu.’ 6 Tsu nda a'yi nji paməpamə məthlə mai, ama kumər dəzə zəməu. Agabangə səra Hyal mbiya ndə a sara pələna mai.” 7 Kə ndə na anə nyi, “Mi ngə da Musa nana a gu ləkakadə nyi, abər, a dar tsa'a sal ja nə nyi ləkakadə nə sakida kədləu anə mala ‘ya?’” 8 Kə Yesu shadəwə nda, “Ara bəbalkura dəfuwa hyi ngə Musa səya hyi lagu, ama a'yi abangə ngə Hyal məliya tanggərma mai. 9 Yu na anə hyi, kalar ndəra kədləna mala nyi, ma a'yi ji mbari nyi a vər dələngə sal mai, kə ji bəra həri vanyi mala, a dər ja ndə səsəu.” 10 Kə zəmbəlma nyi'yar na, anə nyi, “Ma abangə ngə nyi wu pama sal ənga mala Thlagəu, kujı kə ndə a nggyə gəra hə mala.” 11 Kə Yesu shadəwə nda, ji na, “A'yi patər nji ngu sən hənggəri ənga culi ndər kə mai, kəl njira Hyal dəwər nda. 12 Arya alenyi nji da məci'u sal ara nji yabiya nda abangau. Ama alenyi nji tsu, nji ngə məliya nda ndə də məci'u sal. Ənəga alenyi nji tsu ngə məliya kərnda məci'u sal arya ndu yiwu təlkur Hyal kəra wu dəfuwa nda. Kalar ndəra wu sən mbar najaka highibau, bəgə ja dəlwuri.” 13 Kə nji shili ənga wazha yidədə anə Yesu aga ja sa fər tsa ja ar ndə ənga ja kadi Hyal anə nda. Ama kə zəmbəlma nyi'yar kughiya njira

dla ən̄ga wazha kau. 14 Ama kə Yesu nar nda, “Hya piyari wazha yiðədə nda shili əgya yau, hya sara ka nda mai, ara təlkur Hyal nə culi nji kəra ənggər nanda ngau.” 15 Kə ji fər tsi nə barka ar nda, ba ji ma'yi. 16 Kə vanyi ndə shili ara Yesu, ji sa yiwa nyi, “Maləmə, mi ngə sə mənahəu kəra ya kyaga məl aga ya uya pi gəra kudə?” (aiōnios g166) 17 “Kə Yesu na anə nyi, “Ara mi ngu yiwa da ar kəra sə mənahə? Nda mənahə a'yı mai kəl Hyal wacu. Ma gu yiwu ga uya pi kəra gəra kudau, kəl ga bələri dladə'yar kau.” 18 Əngwar ja anə Yesu, “Dladə mana wu liyanya?” Kə Yesu na anə nyi, “Ga sara tsa ndə mai. Ga sara məl səsukur mai. Ga sara həl mai. Ga sara thla fati ar kəra ndə mai. 19 Ga gənggər nyi səli anə dəngau ən̄ga məngau. Ga dzəgwa yiwu kuvva ngau ənggər kərn̄gau.” 20 Kə zər baduwari ta na anə nyi, “A bələr yi sə'yar kə patə tsu yi zər kushu. Mi ngə səra hya?” 21 Yesu nar nyi, “Ma gu yiwu ga da ndə tsapəu, ga ma'yi ga nda dəlna pater səra ara gau, ba ga təkəna gənna nyi anə nji dadali, gu uya akkəri a dəməlməu. Ba ga dzəgwa shili aga ga sa nu da.” 22 Ənggəra ji nggari abangau kə zər baduwari kə ndalər bama, kə ji ma'yi ən̄ga hudə kyakyaru, ara naja ndər bərba gagadau. 23 Kə Yesu nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar, “Yi wu nar hyi jiri, dzadzau nga nyi anə ndər gənna ja gwu talkur Hyal. 24 Ətsu yu nar hyi abər a ndiya ən̄ga batsu anə dləgwam ja tərəbiya wu liya libəra a mwara ndər gənna ja uya gwu təlkur Hyal.” 25 Ta zəmbəlma nyi'yar nggari abangau, kə da sə dədəgur anə nda, kə ndə na, “Ya, ma abangau, wa ngu sən uya mbədə?” 26 Kə Yesu tsamə nda, ji na, “Anə ndau, səra gəra sən də ngau, ama anə Hyal batsu. Ara kalar sau, sər də ngau, anə Hyal.” 27 Kə Biturusu shadəwa, ji na, “Kaja 'ya piyari sə patə 'yi nu ngau, mi ngə səra 'yi wu nda uya?” 28 Yesu shadəwa nda, ji na, “Yi wu nar hyi jirkura nyi, ar pəcir nggyabiya kəra wu nda shili, pəci kəra zər ndu sa nggya ar tsəkafə nə kadakadarkur nyi, nahyi njira wu nu da patəu, nahyi ngu nda nggya ar tsəkafə nə talkur kəra kumo apə məthləu, hyu məl numa anə miya umbwa njir Izirayila kumo apə məthləu. 29 Ən̄ga tsu kalar ndəra piyari ki ən̄ga zamə'yar, ən̄ga kwamə'yar, ən̄ga tada ən̄ga ama ba əkkə'yı wazha ən̄ga fa aryə yau, ju nda uya a ndiya kau, għarū għarū ən̄ga pi kəra gəra kudau. (aiōnios g166) 30 Ama nji gangəu kəra tanggərma wu nda da njir yekud, ən̄ga njir yekudə tsu ndu nda da nji tanggərma.

20 “Təlkur Hyal ənggər ndəra ən̄ga fa wu ngau. Vanyi pəci ji biya kadə mudlau, ji ma'yi a nda gal njir məl thlər anə nyi wu fa nyi. 2 Ta ndə dləwunggəri aga ja kina nda gənna pəkə nə ndə papathləu, ba ji səwa nda a gwar fa wa nyi. 3 “Ənggər saka ədlau nə mudlau, ba ji bəra biya, kə ji lari alenyi nji tata'yı ar hada sugu sə a'yı ndu məl mai. 4 Kə ji na anə nda, ‘Hya ma'yi tsu hya gwa məl thlər a gwar fa da, ba ya nda sa kina hyi səra tsa'a.’ Ba ndə ma'yi. 5 “Kə ji bəra biya ar pəci ta'yikər ən̄ga saka makər nə wagəu, kə ji bəra fa'ari njir məl thlər. 6 Ənggər saka təfu nə wagəu, kə ji bəra biya, ba ji thləwa alenyi nji tata'yı kurthlə gəra a vər məl thlər. Kə ji yiwa nda, ji na, ‘Mi ngə da hyi pəkə tata'yı kurthlə gəra məl sa?’ 7 “Kə ndə shadəwa nyi, ndə na, ‘Arya ndə a'yı kəra hər 'ya aga məl thlər anə nyi əshina mai.’ Kə ji nar nda, ‘Nahyi tsu ma'ya mau a gwar fa da.’ 8 “Ta wagə da, kə thlagər fa nar nyi anə ndər tsamə fa, ‘Nggar njir məl thlər kau, ga sa kina nda gənna məl thlərər nda, ga dzəguya ar njira shili əwagəu ba'ana njira shili əmudlau.’ 9 ‘Njira gwa saka təfu nə wagə shili, ba nji kina nda gənna nə pəkə papathləu. 10 Ta njira nji ngga tanggərma shili aga nja sa kina nda, ndu nggani abər nju nda kina nda a ndiya gənna nə pəkəu. Ama kə nji sa kina nda gənna pəkəu, kakalə ən̄ga njira nji ngga əwagə ta. 11 Ta ndə dləwuri gənna nyi, ba ndə mbar jiga miya ar kəra thlagər fa, 12 ndu na, ‘Njira nji ngga əwagəu, njira məl thlər nə saka pathlə wacu, nga gə məliya 'ya kakaləu, na'ya kəra pəkəu dləm pəci ar pəci kwakwadə a vər məl thlər.’ 13 “Ama kə ji nar nyi anə zəma nda, ‘Bazhi, nayi diya ngə mai, a'yı yi kina ngə səra mə thlana wa? Gənna nə pəkə ndə pathlə wa?’ 14 Dləwuri səra nji kina ngau, ba ga ma'yi. Nayi ngə yiwu ya kina njira dla əwagəu kakalə ən̄ga hyi njira shili əmudlau. 15 A'yı da tsa'a ya məl səra yu yiwu ya məl ən̄ga gənna da wa? Əndəga shishikur ngu tə ngau, aryə nayi ən̄ga tsi papahə ya?” 16 “Abangau, ngə nji nə tanggərma wu nda da njir yekud, ən̄ga njir yekudə tsu ndu nda da nji tanggərma.” 17 Ənggəra Yesu a vər ma'yi a du Urshalima ən̄ga zəmbəlma nyi'yar, ba ji nggari nanda kumo apə məthlə a ndar batiti, ba ji na anə nda, 18 “Kaja ma'yi ngə məna du Urshalima. A vuna nju vuwa nə nyi Zər Ndau a vu tsa maləmə dladə'yar, ba ən̄ga pubu dədəgal'yar. Ndu vuwa thlana nyi numa nə tə a vuna. 19 A vuna ndu vuwa nə nyi nyi anə njira a'yı njir Yahudiya mai, ba nda dzəgwa didana nyi, ən̄ga nda dəgə nyi ən̄ga wuđa, ətsu ba nda dzəgwa

dlakəya nyi ar wu dladlakau. Ayukuda pida makəru ba ja hya'ari ənga pi!" 20 Kə miya wazha Zabadi shili ara Yesu ənga wazha nyi, ji sa bəliya undi wu mwa nyi, ju kədi mayiwakur anə nda. 21 Kə ji na anə nyi, "Mi nga gu yiwa?" Kə ji nar nyi, "Ga məliya wazha da'yar kau, pathləu ja nggya ar tsi mazəma gau ənga vanyi ar tsi matsala gau wu təlkur ngau." 22 "Nahyi wu sən səra hyu yiwa mai," Yesu nar nda. "A sən nda təwari hyi culi ɓwabwatə kəra yu nda sa kə ya?" "Yu nda təwari," əngwar nda. 23 Ji na anə nda, "Ənga jiri hyu nda təwari ɓwabwatə kəra yu nda sa, ama nə nggya ar tsi mazəma yau ənga tsi matsala yau, a'yı nayi ngu nda lə anə nji mai. Najaka vi ngə dəda pabəri anə njira ji cadəbiya tsu əmudlau." 24 Ənggəra alenyi zəmbəlma nyi'yar kumo nggari sə kau, ba huda nda ndzə ənga nji kə ənga zamə nyi. 25 Ama kə Yesu nggar nda shili ar vi zəməu, ji na, "Hyu səni njira nggurəm njira a'yı njir Yahudiya mai, wu səm təlkur ar kəra njir nda ənga njira nggurəmər nda wu ca dəgalkur anə njir nda tsu. 26 Ama a'yı abangə nga hyi mai. Kalar ndəra wu yiwu ja də dəgal wu pama hyi, kəl ji də ndər məl thlər anə hyi patəu. 27 Ətsu, kalar ndəra wu yiwu ja də ndər tədəmwə anə hyi kəl ji da mafar hyi. 28 Abangə tsu ngə Zər Ndə shili, a'yı aga nja sa məl thlər anə nyi mai, ama aga ja sa məl thlər anə nji, ba aga ja lər piya ja aga ja bəliya nji gangəu." 29 Ar pəci kəra Yesu əkkə'yı zəmbəlma nyi'yar piyari Yariko, kə dlamir nji ganga nu nyi. 30 Kəjə nji ləfə məthlə a vər nggya a miya lagu, ta ndə nggari abər Yesu nga vər tərabiya, kə ndə səya wau, ndu na, "Thlagəu, Zər Dawuda, təhudə əgya 'yal!'" 31 Kə dlamir nji kughiya nda, ndə na anə nda aga nda bəgau. Ama kə ndə bəra səya mala wau, ndə na, "Thlagəu, Zər Dawuda, təhudə əgya 'yal!" 32 Kə Yesu ta'yau, ji ngga nda, ji na, "Mi nga hyu yiwu ya məliya hya?" 33 Kə ndə shadəwa, ndə na, "Thlagəu," "yi wu yiwu 'ya lar sau." 34 Yesu təhudə əgya nda, ba ji tsəkwar liya nda. Ənggərna, ba liya nda pahau, ba ndə lar sau ba ndə nu nyi.

21 Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar vu məlmə Bethfaji, məlmə kəra ləhəu wu dzər Urshalima, kəra a dar kəra mə zaitunu. Kə Yesu səwa zəmbəlma nyi'yar məthləu, 2 kə ji na anə nda, "Ma'ya mau a vu zər məlmə kə a ndumwar hyi kau. Ənggəra hyi vwau, hyu vuwa thləwa vanyi kwara mbamba ar sə'yı, ənga zər nyi. Hya pəlna nda hya hər da nda a shili. 3 Ma vanyi ndə yiwa hyi, mi nga hyu məla, ba hya na

abər, "Thlagə ngu yiwu ja məl thlər ənga nda," ba ja piyari hyi, hya hər nda ənga kusa." 4 Sə kə dərkər aga nyabiya səra nabi nana, abər, 5 "Nar nya mau anə kwar Səhiyona, 'Lara mau, tələr hyu shili ara hyi. Naja ndəra ənga həkər, Kəjə tələr hyi a vər shili, a'yı nggya a dar ya zər kwara.'" 6 Kə zəmbəlma nyi'yar ma'yı, ndə nda məlna ənggər kəra Yesu nar nda nda məl. 7 Kə ndə hər kwara nyi a shili ənga zər nyi, ndə fər ləgutər nda a dar nda aga Yesu a nggya a dari. 8 Dlamir nji gangəu səya ləgutər nda ar lagu aga ja bə ari. Alenyi nji tsu bələr hyali ndə səya a gyar lagu. 9 Dlamir nji kəra a dumwa nyi ənga kəra a gyiwi yukudə nyi mbar wau, ndu na, "Fal anə Zər Dawuda!" "Barka anə ndəra shili wu thləmər Thlagəu!" "Fal anə ndəra a dəməlma vira ndiya ənga dzəgaməu!" 10 Ta Yesu vu Urshalima, kə hangokala məlmə patə hya'ari, ndu dzəgwa yiwa, "Wa ngə ndə ka?" 11 Kə dlami shadəwa, "Yesu ngau, nabi sara wu Nazəratu wu 'yı'yir Galili." 12 Kə Yesu vu ki Hyal ji vuwa kədələbiya njira vər dəl ənga dələna sə a vuna patəu. Kə ji shashabiya təmbəl kəra ndu bəbəla gənnar nda ari ənga nggəliyanggama nə njir dələna mbəthla masar. 13 Ji na anə nda, abər, "Tsətsəfə nga nyi, "Nju ngga ki da ənga vir kədi Hyal," ama kəjə hya shabiyari ji də vir dəwa njir dalagu." 14 Kə nji ləfau ənga nji kadal shili ara ja wu ki Hyal, kə ji shiləgəbiya nda. 15 Ama ta pubu dədəgal'yar ənga maləmə dələdə'yar lari sə dədəgür kəra ji məliya, ənga wazha a vər wau wu ki Hyal, ndu na, "Fal anə Zər Dawuda," ba ndzana huda nda. 16 Ndə yiwa nyi, "Gə wu nggar sə kə wazha ka a vər na kə ya?" Əngwar Yesu anə nda, "A'yı hyi saya jigana wa, 'Nagə ngə hwathliya wazha ənga wazha mamanji aga nda fal nə' wa?'" 17 Kə ji piyari nda, ji ma'yı a biyar ya məlmə a biyu Bethlani, vira ji thlələbiya vu'yı ari. 18 Əmudlə kədəu, ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar a vər sha a vu Urshalima, kə wubə mbar nyi. 19 Ta ji lari vanyi wur kanda a miya lagu, ba ji ma'yı a ndəgaya wa nyi, ma ji nggani ju nda uya yaya a dari, ama sə a'yı mai, kəl hyali wacu. Kə ji shi'wuna wu kau, ji na, "Tsu nju bəra uya wazha a dar gə mai." Ənggərna, kə wu ta ulənakər. (aiən g165) 20 Ta zəmbəlma nyi'yar lari abangau, ba də sə dədəgür anə nda. Kə ndə yiwa, "Abari ngə wur kanda kə ul kukusa ka?" 21 Əngwar Yesu anə nda, "Yu nar hyi jiri, ma hyi mbərsa ənga gəra təkəkər wu dəfuwa hyi, a'yı hyu məliya səra da ənga wur kanda kə wacu mai, ama hyu sən na anə mə kau, 'Təsənəkər ga tədəu a gwar dəl dəgaləu,' ba ja

‘Kaja ndər fa’ a ki nyi. Məna tsəya nyi, ba sər fa’ a ki nyi kə patə a də nər mən.’ 39 Kə ndə hər nyi, ndə vakana nyi a biyar ya masəmə, ba ndə tsəya nyi. 40 “Ya, ma thlagər fa kə shili, mi nga hyu nggani thlagər fa kau, wu sa məl ənga njir dləwu fa ka?” 41 Kə ndə shadəwa nyi, “Ju nda sana nji dəmwə’yi hangəkal kau, ba ja dzəgwə nə nyi fa kə anə alenyi njir ndzə fa paməu, njira wu nda nə nyi bamiyar nə nyi səra ndu uya wu fa kə patə ayukuda nji far sə a su ki.” 42 Kə Yesu yiwa nda, “A’yi hyi saya jigana wu ndər Hyal wa? “Tsəka kəra njir hər didana ca ngə da tsəka bəlkər. Hyal ngə məliya abangau, ənga ja də sə dədəgur wu liya mən.”” 43 “Agabangau, yu nar hyi, abər, təlkur Hyal nju sa həna ara hyi, ba nja nə nyi anə njira wu nda məl səra Hyal wu yiwi. 44 [Ndəra tədəfə a gyar tsəka kau, ju bəbəl, ama ndəra tsəka kə tədə a gyar ja, ju əya dəzə huhutəu.]” 45 Ta pubu dədəgəl’yar ənga njir Farisi nggari karapə’yar kau, kə ndə səni, abər, ar kəra nda ngə Yesu wu ndər kau. 46 Ndu gal lagu kəra nda sən mbari nyi ari, ama kə hivər mbar nda ara dləmir nji, ara a hənggər nda, abər, Yesu nabi ngau.

22 Yesu bëra ndër anë nda ëngë karapë'yar, ji na,

2 “Təlkur Hyal ၊nggər vanyi təl kəra pabəri nyi
mini nə hə mala anə zər nyi nga nyi. **3** Ji səwa mafa
nyi'yar aga nda nda nggari njira nji nggəya a shili wu
mini kau, ama ba ndə nggəl ara shili. **4** “Kə ji bəra səwa
alenyi njir məl thlər nyi'yar a nda nə njira ji nggəya, ji
na, ‘Nar nda mau, abər, sə a'yi kəra shiwangə mai, a
fuwar yi sə patə wu lagu. A tsiyar yi gyali'yar ၊ngga
thla paməpamə nggənggəthlau, sər səm tsu a tari.
Shila mau, patə a shili wu mini kau.’ **5** “Ama nandə
səya nyi himi mai. Kə kalar ndə ma'yı sə nyi a nda
məl sər kərnyi. Vanyi ndə ma'yı a gwar fa nyi, ၊ngga
vanyi ndə tsu, a ndar sugu. **6** Kə alenyi nji mbar mafa
nyi'yar, ba ndə dəgə nda, kəl ta ndə tsəya nda. **7** Kə
hudə təl kə ndzə gagədau. Kə ji səwa soja nyi'yar
aga nda nda sana njir tsa mafa nyi'yar kau, ၊ngga
nda nggyina məlmər nda. **8** “Kə ji nar nyi anə mafa
nyi'yar, ‘Kəja pacir mini a shiliri, kəja njira yi nggəya
a nggələr nda ara shili. **9** Ma'yə mau a ndu huda giwa,
kalar ndəra hyi thləwa hya nggar nyi a shili wu mini
kau.’ **10** Kə mafa nyi'yar biya ndə ma'yı a ndu huda
giwa, ndə nda nggəya kalar ndera ndə thləwa, nji
dəmwə'yı ၊ngga nji mənahəu a shili ar vir mini kau. Kə
vi kə nyi cabəu ၊ngga məthləpi kəra nji nggəya. **11** “Ar
pacir kara tal shila tsama matħləpi kara nji nggəya, ka

ji tləwa vanyi ndə kəra gəra ənga kar nə mini ar dza ja. 12 Kə ji na anə nyi, ‘Bazhi, lagu mani nga gə shili əngga gəra ənga ləgutə nə mini ar dza ga?’ Ama sə a'yı kəra nda nyi wu sən na mai. 13 “Kə təl nar nyi anə njir mal tlər nyi, ‘Mbiya nya mau tsı daʃə ənga hi, ba hya vakana nyi a biya a biyu kuthləu, vira nju vuwa tiwi ənga sələm ba ənga də hir!’ 14 “Arya njira nji ngga gangəu, ama nji dədəmə yidawu.” 15 Kə njir Farisi biya mbiya miya lagu kəra nda sən mbari Yesu lagur səra ju na. 16 Kə ndə səwa zəmbəlmər nda ‘yar ənga njira nju ngga nda njir nu Hirudusu. “Maləmə,” əngwar nda, “Yu səni nagə ndə jijiri ngau, ənga gu highiħə lagu Hyal kəra jiri. Nagə wu tazhira mai, aryapatər nji kakalə nəga nda wu mwa ngau. 17 Nar ‘ya ja, a dar tsa’ ‘ya ki budau anə Kayisaru əndəga awau?’” 18 Ama ara Yesu wu sən dənəga dəmwa’yr nda, kə ji na, “Nahyi njir ngguta vi, ara mi nga hyu ngga ləbam anə da? 19 Cane da mə gənna kəra nju ki budə əni.” Kə ndə həbiya nyi kwaħa, 20 kə ji yiwa nda, “Bama wa ənga thləmər wa nəga ar kwaħa ka?” 21 “Bama ənga thləmər Kayisaru,” əngwar nda. “Ma abangə ja,” əngwar ja, “Hya nə nyi anə Kayisaru səra nə Kayisaru, anə Hyal tsu səra nə Hyal.” 22 Ta ndə nggari abangau, ba da sə dədəgur anə nda. Agabangau, ba ndə piyari nyi ba ndə ma’yi sər nda. 23 Tsu ar pəci ta, njir Sadusi, njira na abər hya’ari sara vir tau a’yi mai shili ara Yesu, ndə sa yiwa nyi. 24 “Maləmə,” əngwar nda, “Musa nar ‘ya abər ma sal tau gəra ya ənga mala nyi, ba zəmə nyi a həri mala nyi kə aga ja yabiya nyi wazha a gwa. 25 Kabangəkə wu pama ‘ya, zamə’yar a’yi mədəfəfau. Nda dəgala nda hər mala, ba ji tə gəra ya zər. Kə ji piyari mala kə anə zəmə nyi. 26 Abangə nəga nyi da ənga zəmə nyi nə məthləkura nyi, ənga nə makərkura nyi, ba’anə nə mədəfəkura nyi kau. 27 Ayukufa nyi patəu, kə mala nyi tə tsu. 28 Ma nji hya’ari sara vir tau, mala wa nəga ju nda da wu pama nda? Arya patəkura nda a həri nyi ri nda aga mala.” 29 Yesu shadəwa nda, ji na, “Dəngar hyi a’yi tsatsa’mai ara nahyi wu sən səra tsətsəfa wu ndər Hyal mai ənga nahyi wu sən dənənama nə Hyal. 30 Ar pəcir hya’ara vir tau, shili wu hə mala mai, mathləkə’yi tsu nju lə anə shili mai, ama ndu nda da ənggər waladi’yar a dəməlmau. 31 Ar kəra hya’ari sara vir tau a’yi hyi jigana səra Hyal nana anə hyi wa? Ənggəra nji tsəfəri abər, 32 ‘Nayi nə Hyal nə Ibrahim, ənga Hyal nə Ishaku ba ənga Hyal nə Yakubu.’ A’yi ja Hyal nə nji tətə mai ama Hyal nə njira ənga pi.” 33 Ənggəra dləmir nji nggari

abangau, ba highiħa nyi da sə dədəgur anə nda. 34 Ta njir Farisi nggari abər Yesu a hadiyari miya njir Sadusi, ba njir Farisi kabiyə dzə ba ndə shili əgya Yesu. 35 Pathləu wu pama nda, ndəra wu sən sə gagadəu ar kəra dlədəu, sa dzə Yesu ənga najaka yiwa sau. 36 “Maləmə, dlədə mani nga ndiya patər dlədə ənga dəgala?” 37 Yesu shadəwa nyi, ji na, “Ga yiwu Hyal Thlagə ngau ənga dəfuwa gə papatəu, ənga piya gə papatəu, ba ənga dənəga nəga papatəu.” 38 Najakə nəgə dlədə nə tanggərma, naja nəgə ndiya ənga dəgaləu. 39 Minu nyi ənggər naja nəgə nyi, “Ga yiwu təwul ngau ənggər kərnəgər.” 40 Patər dlədəu ənga highiħə nə Nabi’yar ar dlədə’yar kə məthlə kə nəga ndə ta’yar.” 41 Ar pəci kəra njir Farisi daʃəya dzə ar vi zəməu, kə Yesu yiwa nda, 42 “Mi nə dəngar hyi ar kəra Kərsiti ya? Zər wa nəgə ja?” “Zər Dawuda,” əngwar nda. 43 Kə Yesu na anə nda, “Ya lagu mani nəgə Dawuda wu ndər lagu Mambəl, ju ngga nyi ənga ‘Thlagə’? Arya ji na, 44 “Thlagə na anə Thlagə da, “Nggya lagu mazəma yau, kəl yi fiya dawa ngau əgya kida hiya gau.”” 45 Ma Dawuda ngga nyi ənga ‘Thlagə’, lagu mani nəgə ji fəra da zər nyi?” 46 Ndə a’yi kəra uya sər shadəwa mai, mbari ar pəci ta ndə a’yi ənga dəfu yiwa nyi sə mai.

23 Kə Yesu nar nyi anə dləmir nji ənga zəmbəlma nyi’yar, 2 “Maləmə dlədə’yar ənga njir Farisi nanda nəgə ənga dənənama nə highiħə dlədə nə Musa. 3 Agabangə hya nggya njir bəla kalar səra ndu na. Ama hya sara məl səra ndu məl mai, aryə nandə wu bələri səra ndu highiħə mai. 4 Ndu mbiya kar tədəbəu kəra dzadzau ara hau ba nda fər nyi ar papadla nji, ama nanda ənga kərnda nanda wu fə alaga zər tsa nda aga dləwa nda mai. 5 “Ndə wu məl sər məla nda patə aga nja na. Ndu mbə pərki nə fə ndər Hyal dlədə ənga takulagə ba ənga nggusəri nə ha əgya fəlangə dəzəgaməu. 6 “Ndu yiwu nja nə nda vir nggya kadakadarkur wu mini, ənga sər nggya kəra ndiya ənga mənahəu wu umbwa daʃə dzə’yar. 7 Ndu yiwu nja usa nda ar sugu, ənga ndu yiwu tsu nja ngga nda ənga ‘Maləmə.’ 8 “Ama nja kyaga ngga hyi ənga ‘Maləmə’ mai, aryə Maləmə zəmə nəgə ja ara hyi wacu, ənga zəmə nəgə ja patəu. 9 Hya sara ngga ndər duniya ənga ‘Tada’ mai, aryə Tada zəmə nəgə ja ara hyi, naja nəgə ndəra a dəməlmau. 10 Ətsu, nju kyaga ngga hyi ənga ‘Tarki’ mai, aryə Tarki zəmə nəgə ja ara hyi, naja nəgə Kərsiti. 11 Gau wur hyi, ja da ənggər ndər məl tlər anə hyi. 12 Kalar ndəra wu fə kərnyi nju nda tina nyi, ama ndəra tina kərnyi tsu nju nda hana

nyi. 13 “Sər təhudə anə hyi maləmə dladə Musa 'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyi dari nyi lagur vu təlkur Hyal anə nji. Nahyi ənga kərhyi nahyi vu mai, ənga nahyi piyari nyi lagu tsu anə njira vər yiwu nda vu mai. 14 [Sər təhudə anə hyi maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, nahyi njir ngguta vi! Hyu mbətəbiya kar mathləkə'yı təsal ənga hya dzəgwa məliya kədi Hyal tugu aga nja na. Agabangau, Hyal wu nda nə hyi bwaşwata gagadəu.] 15 “Sər təhudə anə hyi maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyu ma'yı ba'a a biyar ya məlmə ənga a biyar ya dəl, aga hya kəzəya alaga zəmbəlma pathləu kəra wu nu hyi. Ama tsu ndəra hyi uya, ba hya məliya nyi fərkafərka a ndiya hyi, nahyi wazha u'ur kətsa. (Geenna g1067) 16 “Sər təhudə ana hyi, nji lafə nə tədəmwə. Kə hyu na, ‘Ma ndəra səm fəla ənga ki Hyal, naji ndzana sə mai, ama ndəra səm fəla ənga əndzau nə ki Hyal, səm fəla nyi a mbar nyi ri.’ 17 Nji thləkələməu, nji ləfau! Mani nga ndiya ənga dəgala, əndzau əndəga Ki Hyal kəra məliya əndzə kə cica? 18 Hya vər na tsu, ‘Ma ndəra səm fəla ənga bagadi nə nggyi sau, naji ndzana sə mai, ama ndəra səm fəla ənga səra nji ləri, səm fəla nyi a mbar nyi ri.’ 19 Nji ləfau! Mani nga ndiya? Səra nji ləri əndəga bagadi kəra məliya səra nji ləri kə cica? 20 Nggara mə ja, kalar ndəra səm fəla ənga bagadi nə Hyal, a səmkur ja fəla əni ba səra a dari patəu. 21 Kalar ndəra səm fəla ənga Ki Hyal tsu, a səmkur ja fəla əni ənga ndəra vər nggya a gwa. 22 Kalar ndəra səm fəla ənga dəmalmau, a səmkur ja fəla ənga tsəkafə Hyal ənga ndəra vər nggya a dari. 23 “Sər təhudə anə hyi, maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyu həbiya nyi anə Hyal pathləu wu sə kumo nə kwanjadı, ənga nggajiji, ba culi kanggəranggahiyu. Ama kə hyi piyari dladə kəra ndiya ənga mənahəu, ca ngə məl səra tsa'a, ba təhudəu, ba ta'yı ar jirkur. Hyu kyaga məl thlər ənga sə'yər kau, a'yı kəl hya piyari alenyi sə mai. 24 Nahyi njir tədəmwə ləfau, hyu tsəbiya favə wu 'yimi a sara hya tasiya, ama kəja hya dzəgwa tasiya ri dləgwaməu. 25 “Sər təhudə anə hyi, maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Hyi cina dagərya cala ənga cala wu, ama huda nyi nyinyi ənga dlərbəu ənga kasali. 26 Nahyi Farisi nji ləfau! Hyu kyaga cina huda cala ənga cala wu kwatahəu, kadivira ya nyi a da camə tsu. 27 “Sər təhudə anə hyi, maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, njir ngguta vi! Ənggər hu kəra nji pəbəri ya nyi pərtə nga hyi, sara biya nju lari nyi gumaguma, ama a vu huda nyi, nyinyi nga nyi ənga dəhi nji didiyya

ənga kalar sə diyadiyəbəu. 28 Lagu zəmə nga hyi, nju lari a biya ənggər nji tsəpəu, ama a vu huda hyi njir ngguta vi ənga njira gəra bəla ndər Hyal nga hyi. 29 “Sər təhudə anə hyi, maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, nahyi njir ngguta vi! Hyi həriya nyi hu anə nabi'yar ənga hyi bəthləyə dza hu nji tsəpəu. 30 Ənga hyu na, ‘Maja abər a'yı 'ya ar pəcər ajır 'ya, 'yi wu nda fuwa tsi wu pə mashi nə nabi'yar mai.’ 31 Lagu kə nga hyi cabiya abər nahyi ngə culi njira tsəya nabi'yar. 32 Hya nyabiya tsəla bikə nə ajır hyi kəja! 33 “Nahyi pəbə'yar! Wazha mətsapa! Lagu mani nga hyu nda kətiya kərhyi ara numa nə u'ur kətsa? (Geenna g1067) 34 Agabangau, yu səwa hyi nabi'yar ənga njir sən sau ba maləm'yar. Wu pama nda hyu nda tsəya, ənga hyu dlakəya alenyi njir nda ar wu dlədlakau. Alenyi nji tsu hyu nda dəgə nda ənga wuda wu umbwa dəbə dəzə'yar, ənga hyu nə nda bwaşwata ənga hya kədləbiya nda sara wu məlmə paməpaməu. 35 Agabangau, a dar kəra hyi ngə mashi nji tsəpəu patə kəra nji tsəya wu duniya, mbari ar mashi Habila ndə tsəpəu ba'a shili ar mashi Zakariya zər Berikiya, ndəra hyi tsəya wu pama vi cici wu Ki Hyal ənga bagadi. 36 Yu nar hyi ənga jiri, numa nə sə'yər kə patəu wu da ənga njir zaman əshina kau.” 37 “Əm, Urshalima, Urshalima! Ndər tsa nabi'yar, ənga ndər vavaka njira Hyal səwa ngə a shili ənga tsəkə kəl ta gə dləna nda! Aga yidəu nga yu yiwu ya fəri tsə ya ar dza nji ngə pata, ənggər kəra miya təka wu tsəm wazha nyi əgya ja, ama nahyi piyari da mai! 38 Lara mə gəyi, kəja kir hyi a nggyarı hədəfi. 39 Yu na anə hyi, tsu hyu bəra lari da mai, kəl hyi nda na, ‘Barka anə ndəra wu shili wu thləmər Thlagəu.’”

24 Kə Yesu piyari huda ki Hyal ja vər ma'yı, kə zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja ndu caca anə nyi həhər'yar nə ki Hyal. 2 “Hyu lari sə'yər kə patə ya?” ji shadəwa nda. “Yi wu nar hyi jirkura nyi, tsəkə hər ki'yar kau, a'yı ənggər kəra gəra dlana mai, nju nda dlana nda papatəu, nju piyari tsəkə zəmə ar kəra kuvva nyi mai.” 3 Ma Yesu a vər nggya a dar mə zaitunu, kə zəmbəlma nyi'yar thləwa nyi zhizhir nda. Əngwar nda, “Nar 'ya, ənuwa ngə pəci kəra sə'yər kə wu nda dər kəra, ənga mi ngu nda da mətsamə nə shili nga, ənga kudiyar najaka duniya?” (alən g165) 4 Yesu shadəwa nda, ji na, “Hya nggya hya tsəmə ənga hangəkal nja sara nggutana hyi.” 5 Arya nji gangəu wu nda shili wu thləmə da, ndu na ənga kərnda, “Nayi ngə Kərsiti,” ba nda nggutana nji gangəu. 6 Hyu nda

nggari ar kéra papa ḋenga ndər ḋengwa ḋengwa ar kéra papa, hangakalər hyi ja sara hya'ari mai. Kəl ma sə'yər kə nyabiya dzau, ama tsu kudər duniya nadəu. 7 'Yi'yi wu dlədə 'yi'yi, ḋenga təlkur wu nda par təlkur. Wubau ḋenga kənggədər 'yi'yi wu nda dərkər ar vi paməpamə gangəu. 8 Sə'yər kə patə dzəgwar əwabwata ngə wasu. 9 "Nji wu nda lər hyi aga njə nə hyi əwabwata ḋenga tsu njə tsətsəya hyi. Nji patə wu nda piyari shishir dza hyi aryə yau. 10 Ar pəci ta nji gangəu wu nda piyari mbərsər nda, ḋenga ndu nda thləna hiya kuvvar nda, ba tsu nda piyari shishir dza kuvvar nda. 11 Nabi fati'yar tsu wu nda shili, ba nda sa nggutana nji gangəu. 12 Aryə dəmwa'yikur wu nda cakau, yiwukur na bədəgala nju nda da shishi'wu. 13 Ama ndəra cinapi ba'anə kudiya, ju uya mbədəu. 14 Ətsu ndəshigu nə təlkur Hyal nju nda tətəlnə ba'amani wu duniya, aga ja da sakida anə njir duniya patəu, kadivira kudiyar duniya wu shili. 15 "Ma hyi lari sə zhizhigər wu ki Hyal kəra cicau, ḋenggər kəra nabi Daniyalu nana ta, bəgə ndər jiga ja nggabiya. 16 Bəgə njira vər nggya wu Yahudi nda hwi a du mau. 17 Ndəra a dar kəra umbwa, ja sara gya ja vu ki aga vuwa hə sə mai, ara ja sara sana pəci. 18 Ndəra a gwa tagə tsu, ja sara sha a su ki aga sa hə kar ha nyi mai. 19 Pəci ta wu nda da sər təhuđə anə mathləkə'yı kəra ḋenga huđəu ḋenga kəra a vər lə u'wa ar pəci ta! 20 Hyə kədi Hyal sə ka sara da pəcir fwahəu ḋenga alaga ar pəcir bəlsar. 21 Ar pəci ta əwabwata wu nda da gagadəu kəra nji gəra saya dəhari mbari ar dzəgwar duniya, ḋenga tsu culiya nyi wu bəra nda dərkər mai. 22 Maja a'yı Thlagə gənna dzəgaməkura pəci kə mai, ndər uya mbədəu a'yı mai. Ama aryə nji cacadə nə Hyal, a gənnar ja dzəgaməkura pəci kau. 23 Ar pəci ta, ma nji nar hyi abər, 'Kəja Kərsiti ḋenggau!' alaga, 'Wata ja a ndənəl' hya sara hənggəri ḋenga nda mai. 24 Aryə Kərsiti nə fati ḋenga nabi'yar nə fati wu nda shili ndu sa məl sə dədəgur nə ngguta nji alaga nji cacadə nə Hyal ma, ma sən da nju nda nggutana nda. 25 Nggara mau ja, a nar hyir yi sə'yər kə tsu kədəu. 26 "Agabangau, ma vanyi ndə nar hyi, 'Wata ja a gwar tagəu,' hya sara biya səhimə nyi mai; alaga ji na anə hyi, 'Kəja ja ḋenggau ar vir mbwau,' hya sara hənggəri anı mai. 27 Aryə shilər Zər Ndau, nju nda lari pata ḋenggər kəra par wu səm sara wu səbiyar pəci ba nju lari pata wu gwa tədə paci. 28 Ma vira sə tətau ari əna ngə kwadəgəu wu kabau. 29 "Ayukuda pəcir əwabwata kə tərabiya shi'udəu, "Pəci wu nda vu kuthləu, ba hya wu nda nggəl ara mbəl shashilga wu nda tədəu sara

dəməlməu, ənga tsu dənama'yar nə səbə dəməlməu, wu nda kənggədər dzau.” 30 “Ar pəci ta mətsama nə Zər Ndau wu nda cabiya dzə a dəməlməu. Njir duniya papatau wu nda gwu sə'yingga. Ndu nda lari Zər Ndau wu shida sara dəməlməu wu dlama ənga dənama ba ənga kadakadarkur nyi gagadəu. 31 Ju nda səwa waladi nyi'yar ənga nja mbədiya madiya tələma ənga dəhə ngga, ba nda dzəgwa kabiyə nji cacadə nyi sara wu ndəla məlmə ba'a ndar vanyi. 32 “Highibəra mau sə sara ara wur kanda. Ma tsa nyi'yar dzəguya dlədəu ənga hyali wu thləu, hya səni abər biyargwa a shiliri. 33 Abangə tsu, ma hya lar sə'yar kə a dəri, hya nggya ənga səni abər pəci a dar ləhəu, ləhə ar yir hiya hyi. 34 Yu nar hyi jirkura nyi, najaka zamanəu, a'yı wu tərabiya mai, kəl sə'yar kə patə nyabiya dzau. 35 Dəməlməu ənga gyiwu 'yi wu nda tərabiya, ama ndər da nə nyi wu tədəu a gyiwu 'yi mai.” 36 “Ndər səni pəci ənga saka kəra sə'yar kə wu darkər a'yı mai, alaga waladı'yar kəra a dəməlməu, ənga alaga Zəra nyi, ama kəl Tada zhizhi nyi. 37 Ənggər kəra darkər wu pəcir Nəhu, abangə nga nyi wu nda da ar pəcir shilər Zər Ndau. 38 Kadivira pəlimba sana duniya, nji kəl səm sər səm ənga sa sə sasa, ndu fa'a mathləkə'yi ənga ndu lə ku'yı anə shili, ba anə shili ar pəci kəra Nəhu gwu kwambwal dəgal ta ari. 39 Fədəngəkər nda abər sə ənggər kə wu da, ya, kəja pəlimba a shiliri ka sa kwafəna nda. Tangə ənggər ta nga nyi wu nda da ar pəcir shilər Zər Ndau. 40 Ar pəci ta, shili məthlə a vər məl thlər ar fa, ba nja hər ndə pathləu ba nja piyari pathləu. 41 Ar pəci ta, mathləkə'yi məthlə a vər awau ar bəra, ba nja hər ndə pathləu ba nja piyari pathləu. 42 “Agabangau, hya tsamə ənga hangəkəl arya nahyi wu sənbiya tara pəci mani ngə Thlagə wu nda shili mai. 43 Nggabiya mau, maja abər thlagə ki wu səni pəci kəra ndər həl wu shili wu ki nyi, ju nggya lili'u, naji wu piyari ndər həl a sa pəthlə ki nyi mai. 44 Agabangau, kəl hya nggya papabau, arya nahyi wu səni tara ənuwa ngə Zər Ndau wu nda shili ari mai. 45 “Wa ngə mafa kəra tsa'a miya dəfuwa ənga ndər məl thlər kəra hahanga? Naja ngə ndə kəra tarki nyi wu fiya nyi dəgal ar kəra njir məl thlər nyi'yar, aga ja nə nda sər səm ar pəci kəra tsatsa'a. 46 Mafa kəra thlagə ki nyi shili ji sa thləwa nyi ja vər məl thlər nyi kakaləu, ju da ənga caguli. 47 Yu nar hyi jiri, tarki nyi wu nda fiya nyi dəgal ar kəra sə nyi patəu. 48 Ama ma ji da, mafa kəra dəmwə'yı ngau, ju nda na anə kərnyi, ‘Kəja tarki da a nggyari ara shili kadəu.’ 49 Ba

ji nggya aga dəgə njir məl thlər kuvwa nyi'yar, əngə ju səm əngə sa sə sasa əngə njir sa sə sasa. 50 Ma ji məl abangau, tarki nyi wu nda shili kukuthləu ar pəci kəra ji gəra nggani ju shili. 51 Tarki wu sa takasiya nyi ba ja səwa nya vakuwa nyi a vu pama njir ngguta vi, vira ndu vuwa nggya ndu tiwi əngə sələm ba əngə də hir."

25 Kə Yesu dumwa əngə ndər, ji na, "Ar pəci ta, nju nda gəla təlkur Hyal əngə ku'yı kumo kəra gəra sən ndə sal kəra həri pitəllar nda, aga nda nda səkə shilər salkwanjili. 2 Təfu wu pama nda dza nga nda, əngə təfu wu pama nda tsu hahangə nga nda. 3 Dza nyi'yar kə həri pitəllar nda gəra əngə mal zaþəkwa wu pəla. 4 Hahangə nyi'yar həri pitəllar nda əngə mal zaþəkwa wu pəla. 5 Salkwanjila nyi a'yı shili kada mai, kə ndə gwu ghanyi, kə ghanyi həna nda patəu. 6 "Hathlər vu'yı, kə nji siya mala wau, abər, 'Kəja salkwanjili a shiliril! Səbiya mau hya sa dləwuri nyi.' 7 "Kə ku'ya nyi'yar patə hya'ari sara wu ghanyi, kə ndə mbəmbəwə u'u wu pitəllar nda. 8 Kə dza nyi'yar kə na anə ku'yı hahangə kau, 'Dar 'ya mau, malər hyi kə kukushu, kəja pitəllar 'ya a gwari wu tau.' 9 "Əngwar ku'yı hahangə kə anə nda, 'Awau, wu da tsə'a anə mən patə mai, səra hya məl ca ngə hya ma'yı a biya ara njir dəlna mal aga hya biya dəlbiya nər hyi.' 10 "Ama ma tsu nda ar lagu a vər ma'yı a nda dəl mala nyi, ba salkwanjili shili. Ku'yı kəra pabəri kərnda ma'yı əkkə'yı ja a vvar vir mini nə hə dzau, kə nji hadiya miya kiya nyi. 11 "Ayukuda bəliya sar kushu kə alenyi ku'yı ta shili, ndu na, 'Tarki! Tarki! Pahəna 'ya miya ki!' 12 "Ama ju nda shadəwə nda, 'Nayi wu səni hyi mai.' 13 "Agabangau, hya nggya əngə hangəkal arya nahyi wu səni paci əngə sakə nə shili da mai." 14 "Təlkur Hyal wu nda da ənggər ndərə wu nda ma'yı a nda gə ndə nadəu, kə ji ngga mafa məl thlər nyi'yar, ba ji təkəya nda gənna nyi. 15 Ji nə nyi gənna dubu təfu anə vanyi ndau, anə vanyi ndau gənna dubu məthlə əngə gənna dubu pathləu tsu anə vanyi ndau. Anə kalar ndau, ba ji nə nyi səra tsə'a aga dənama nyi. Kə ji dzəgwə ma'yı a nda gə ndau. 16 Ndərə nji nə nyi dubu təfu ma'yı əngə kusa ji nda shafəli əngə səra nji nə nyi, ba ji uya akkəri dubu təfu a dar kəri. 17 Abangə tsu ndərə nji nə nyi dubu mathlə uya akkəri dubu məthlə a dar kəra nə nyi. 18 "Ama ndərə nji nə nyi dubu pathləu ma'yı, ji nda labiya ka'u a gyiwu 'yi, ba ji dəwana gənna thlagər ki nyi a gwa. 19 "Ayukuda pida gangəu, kə thlagər ki mafa'yar kə

sha shili, ji sa yiwa aga nda nar nyi ənggərə ndə da əngə gənna kəra ji nə nda. 20 Ndərə dləwuri dubu təfu shili əngə dubu təfu a dar kəra nyi, ji sa na, 'Thlagər ki, gə nə da dubu təfu, kəja a bəra uyari yi dubu təfu a dar kəri.' 21 "Thlagər ki nyi shadəwə, 'Usi mafa tsapəu ndər məl thlər tsə'a miya dəfū! Gə məl thlər ngə tsə'a miya dəfū əngə sə kushu kəra nji nə ngau, agabangau, yu nda fiya ngau, ar kəra sə gangəu. Shili ga nyabiya dzə əngə caguli əngə yau!' 22 "Ndərə dləwuri dubu məthlə tsu shili, ji sa na, 'Thlagər ki, gə nə da dubu məthləu, ya, kəja ya bəra uyari akkəri dubu məthlə a dar kəri.' 23 "Thlagər ki nyi shadəwə, 'Usi mafa tsapəu ndər məl thlər tsə'a miya dəfū! Gə məl thlər ngə tsə'a miya dəfū əngə sə kushu kəra nji nə ngau, agabangau, yu nda fiya ngau, ar kəra sə gangəu. Shili ga nyabiya dzə əngə caguli əngə yau!' 24 "Kə ndərə dləwuri dubu pathləu tsu shili, ji sa na, 'Thlagər ki, a səni yau abər nagə ndə dzadzau ngau, gu fa'a sau ar vira gə gora thləkana, kəja nagau ndər yiwu sə kurthlə ngau. 25 Ca ngə məliya hivər mbar da ara məl thlər əngə gənna ngau, ba yi labiya ka'u a gyiwu 'yi, ba yi dəwana a gwa. Kəja sə ngau tsu tsəkə'a.' 26 "Kə thlagər ki nyi shadəwə, 'Nagə mafa dəmwa'yi hangakal ndə kukufəu! Əm, a səni gə abər yu sən fa'a sau ar vira yi gəra thləkana əngə nayi ndər yiwu sə kurthlə ngə ya?' 27 Ma abangə ja, gu kyaga nda həri gənna da a dar vir fə gənna aga ma yi shili ənggər kau, yu sa uya akkəri a dar kəri. 28 "Dləwura mau gənna dubu pathləu kəra ara ja kau, ba hya nə nyi anə ndərə əngə dubu kumou. 29 Arya ndərə əngə sau, nju cakər nyi aga ja uya gangəu. Ndərə gəra əngə sə tsu, alaga səra a'yı ara ja kushu kau, ba nja bəra dləwuri ara ja. 30 Ba nja dzəgwə vakana mafa dididi kə a biya, a vu kuthləu vira ju nda tiwi əngə sələm ba ja də hira ja gagadəu.' 31 "Ar pəci kəra Zər Ndau wu nda shida wu kadakadarkur nyi, əngə waladi'yar patə əkkə'yı ja, ju nda sa nggya ar tsəkəfə nə kadakadarkur. 32 Nju nda sa kabıya patər njir duniya wu mwa nyi, ba ja dzəgwə təkəbiya nji patə bwata mathlə ənggər kəra ndər bəla wu təkəbiya pama təməhə'yar əngə ku'yar. 33 Ba ja nda piya təməhə'yar lagu tsi mazəma ja əngə ku'yar lagu tsi matsala ja. 34 "Ba təl a dzəgwə na anə njira ar mazəma ja, 'Shila mau nahyi njira Dədə fənggər hyi barka; hya dləwuri sər fa'a kir hyi, ca ngə təlkur Hyal kəra nji pabər hyi tsu kada mudlau. 35 Arya dədəməu wubəu a vər tə də, ba hyi nə da sər səm. Hili a vər tə də, ba hyi nə da sər sa, əngə tsu mathləpi yau, ba hyi

hər da a vu kir hyi. **36** Turusu yau, ba hyi har da kar, kə yi da gəra ngga, ba hyi shiləgəbiya da. Nji fuwa da wu fursəna, ba hyi sa tular da? **37** “Ba nji tsapə ka na anə nyi, ‘Thlagəu, a nuwa nga ‘yi lar ngə ənga wubau, ba ‘yi nə ngə sər səma, ənga ‘yi lar ngə ənga hili, ba ‘yi nə ngə səra ga sa ka? **38** Ba a nuwa nga ‘yi lar ngə məthləpi, ba ‘yi nggar ngau a vu kir ‘ya, əndəga turusu, ba ‘yi nə ngə səra ga har ara? **39** Ənəga ətsu a nuwa nga ‘yi lar ngə gəra ngga ənga wu fursəna, ba ‘yi sa tular nga?” **40** “Ba təl ka dzəgwa shadəwa nda, ja na, ‘Jiri nga yu na anə hyi, kalar səra hyi məliya nyi anə kusha zamədə’yar kau, anə da nga hyi məliya.’ **41** “Ba təl ka dzəgwa na anə njira ar matsala ja, ‘Kwaya mau a dzər da, nahyi nji shishi’wau, ma’ya mau a ndu u’ur kətsa kəra nji pabəri nyi ana Shatan ənəga waladi nyi’yar. (*aləniōs g166*) **42** Arya wubau a vər tə da, nahyi nə da sər səm mai. Hili tsu a vər tə da, nahyi nə da sər sa mai. **43** Kə yi da məthləpi anə hyi, nahyi nggar da a vu kir hyi mai. Turusu yau, nahyi nə da kar ha mai. Ənəga gəra ngga yau, ənəga wu fursəna, nahyi sa tulari da mai.” **44** “Nanda tsu, ndə shadəwa nyi, ‘Thlagəu, a nuwa nga ‘yi lar ngə ənga wubau ənga hili a vər tə ngau, ənəga məthləpi gau, ənəga wu fursəna, ənəga gəra ngga ba turusu, ama na’yi dləwari ngə maya?” **45** “Ba ja dzəgwa shadəwa nda, ‘Yi wu nar hyi jirkura nyi, kalar səra hyi gəra məliya nyi anə kusha zamədə’yar kau, anə da nga hyi nggel ara məl.’ **46** “Ba nda ma’yi a gwu bwaşwatə gəra kudau, ama nji tsapəu nər nda a gwu pi gəra kudau.” (*aləniōs g166*)

26 Ənggəra Yesu kudəna na patə sə’yar kau, kə ji na anə zəmbəlma nyi’yar, **2** “Hyu səni abər, lardur nə vəlnə a hyiri pida mathlə ənəga tsu nju nda sa ləri Zər Ndau aga nja dlakəya nyi.” **3** Kə pubu dədəgal’yar ənəga njira nggurəm nə məlmə kabiyə dəz patə ar pathla nə pubu kəra ndiya ənəga dəgaləu, ndəra nju ngga ənəga Kayafasu. **4** Ndə mba miya lagu kəra nda sən uya nda mbar Yesu ari dədəwa aga nda tsəya nyi. **5** Ama kə ndə na, “A’yi pəcir mini kə mai, ara ja sara hya’ana hangəkala nji.” **6** Ma tsu Yesu wu Bethlani, wu ki Simanu ndəra dədəməu ndər pibi, **7** kə vanyi mala shili ənəga pəla mal kisəu kəra nju dəl ənəga gənnə gangə gagadəu. Mala kə shili ji sa pənggər nyi mala nyi a gyar kəra ja ar pəci kəra nda vər səm sər səm. **8** Ta zəmbəlma nyi’yar lari abangau, kə huda nda ndzau, ndu na anə kərnda, “Wathləmə culi najaka wira sa? **9** Mal kau, nju sən dəlnə ənəga gənnə gangəu, ba nja

dləwari nji tətə dənama ənəga gənnə nyi.” **10** Arya Yesu wu sənbiya səra ndu na, kə ji na anə nda, “Aga mi nga hyu bwanə nyi kər anə mala ka? A məliya dar ja səra mənahəu. **11** Nji tətə dənama a’yi nda əkkə’yi hyi parangəu, ama nayau a’yi yi əkkə’yi hyi parangə mai. **12** Mal kisə kə ji pənggər da kau, nə pabə dəz nə hadə da ngau. **13** Yu nar hyi jirkura nyi, kalar vira nju nda tətəlna ndəshigu kə ari wu duniya patəu, nju nda ndər ar kəra sə kə ji məliya kau, aga dəngari ənəga ja.” **14** Kə pathləu wu pama zəmbəlma nyi kumo apə məthləu, kəra nju ngga ənəga Yahuda Isikarayoti ma’yi a ndəgəyə pubu dədəgal’yar, **15** ji nda yiwa nda, “Yidawu nga hyu kina da ma yi sən lər hyi nya?” Kə ndə jigabiya gənnə sulayı makərkumunyi **16** Mbari ar pəci kau, ngə Yahuda wu gal lagu kəra ja sən ləri Yesu ari. **17** Ar pəci nə tanggərma nə lardur nə macikəl gəra thləlamə, kə zəmbəlma nyi’yar shili ndə sa yiwa nyi, “Əmani nga gu yiwu ‘ya pabəri ngə vir səm lardur nə vəlnə ka?” **18** Kə ji shadəwa, ji na, “Ma’ya mau a vu huda məlməu, hyu vuwa thləwa vanyi ndə a vuna, ba hya nar nyi, ‘Maləmə ngə na, abər, pəci nyi a dar ləhəu. Ju sa səm lardur nə vəlnə əkkə’yi zəmbəlma nyi’yar wu ki ngau.’” **19** Kə zəmbəlma nyi’yar məliya ənggəra ji nar nda ta, ba ndə pabəri vir səm lardur nə vəlnə nyi. **20** Ənggəra wagə da, Yesu nggya aga ja səm sər səm əkkə’yi zəmbəlma nyi’yar kumo apə məthləu. **21** Ma tsu nda vər səm sər səm, kə Yesu na anə nda, “Jiri nga yu na anə hyi, pathləu wu pama hyu nda thləna hiya yau.” **22** Kə dəfuwa nda ndzə gagadəu, kalar ndu dzəgwa na anə nyi wu pama nda, “Ənəga jiri, nayi ngə ya, Thlagəu?” **23** Kə Yesu shadəwa, “Ndə ka a vər fə tsı wu cala ənəga yi kau, ngu nda thləna hiya yau. **24** Zər Ndau, wu tə ənggəra nji tsəfəri ar kəra ja, ama sər təhudə anə ndəra wu nda thləna hiya Zər Ndau. Wu ndiya anə ndə kau, kuji nji gəra ya nyi.” **25** Kə Yahuda ndəra wu nda thləna hiya ja na, “Maləmə, ənəga jiri nayi ngə ya?” Yesu shadəwa, ji na, “Angə, nagə ənəga kərnəgə ma, a nabiyar gau.” **26** Tsu nda vər səm sər səm, kə Yesu həri macikəl, kə ji lər usaku anə Hyal, ba ji bəşələwa, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyi’yar, ju na, “Dləwura mau hya səm, naja kə kumər dza yi ngau.” **27** Kə ji həri kyakiwa nə ‘yimir wur inabi, kə ji lər usaku anə Hyal, kə ji nə nda, ju na, “Patəkura hyi, hya sa. **28** Najakə mashi da ngau nə nyabiya alkawal mafəliyangə, kəra nju nda pəna aga təfəbiya bikə nə nji patəu. **29** Yu nar hyi, tsu yu bəra sa ‘yimir yayar wur inabi mai, kəl pəci kəra

yu nda sa mafəliyangə ənga hyi wu təlkur nə Dəfa.” 30 Ayukufa nda kudəna thlə na, kə ndə ma'yi a dar Mə nə wur Zaitunu. 31 Kə Yesu na anə nda, “Vu'yi əshina kau, patə hyi, hyu nda tətəlnakər arya səra wu nda da ənga yau. Ara tsətsəfə nga nyi wu ləkakadə nə Hyal, abər, “Yi wu nda tsar kəra ndər bəla, ba bəla nə təməhəu a tətəlnakər.” 32 Ama ayukufa yi hya'ari sara vir tau, yu tərabiya wu mwar hyi a vu Galili.” 33 Əngwar Biturusu anə nyi, “Alaga nji patə hwinakər ndə piyari ngau, nayi wu, piyari ngə nə da mai.” 34 Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, “Yu nar ngə jirkura nyi Biturusu, əshina vu'yi kau, kadivira vəgəmə wu nda wau, gu kəpalna sən da ar kər ar kər makəru.” 35 Kə Biturusu bəra na, “Alaga nji tsəya dədə ənga gau, nayi wu kəpal səni ngə mai.” Kə patakura alenyi zəmbəlma nyi'yar nana abangə tsu. 36 Kə Yesu əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar ma'yi a ndar vanyi vi kəra nju ngga ənga Gyatsimani, kə ji nda na anə nda, “Nggya mə nər hyi ənggau, yu ma'yi a ndu mwa ya nda kədi Hyal.” 37 Kə ji həri Biturusu ənga wazha Zabadi məthlə ənga ja, nanda ngə Yakubu ənga Yahwana, naja ənga huda kiyakiyar gagadəu ənga əwəbəwtə ara səra ja a gwa. 38 Kə ji na anə nda, “Hudə ndzəndəz kəra ya gwa a sən tsəya də. Nahyi hya nggya lili'u hya bəla ənga yau.” 39 Ji bar dzə kushu, ba ji dla lagu bama a gyiwu 'yi, ja vər ndər ənga Hyal, ju na, “Tada, ma ja abər yiwu ca ngə uya, bəgə ga həna najaka əwəbəwtə ar kəra yau. Alaga abangau, a'yi səra yu yiwu mai, ama səra gu yiwu.” 40 Ba ji sha shili ara zəmbəlma nyi'yar, ba ji sa thləwa nda wu ghanyi. “Mi nga ma? A'yi hyu sən nggya nə bəla ənga yi alaga nə sakə pathlə wa?” Ji yiwa Biturusu. 41 “Hya nggya ənga bəla ənga hya kədi Hyal ara hya sara tədəu a gu dzau. Məmbəl wu yiwu nə nyi, ama kumər dzə a təwari.” 42 Kə ji bəra ma'yi nə məthləkura nyi, ji nda ndər ənga Hyal, ji na, “Tada, Ma a'yi da tsa'a aga əwəbəwtə ka həna kər mai, ama kəl yi təwari, ta'yi səra gu yiwu patə ja dərkər.” 43 Ənggəra ji sha shili, kə ji bəra thləwa nda wu ghanyi, ara ghanyi tədəbəu ar liya nda. 44 Kə ji piyari nda, ba ji ma'yi sə nyi nə makərkura nyi, kə ji nda ndər ənga Hyal, ji bəra nana sə'yər ta. 45 Ji bəra sha shili əgya zəmbəlma nyi'yar, ba ji thləwa nda wu ghanyi, kə ji na anə nda, “Tsu hyu ghanyi ya, hyu bəlsar ya? Tsa'a abangə ja! Pəci a dəri nju nə nyi Zər Ndau a gwu tsənじr bikau. 46 Hya'ara mau, məna ma'yi! Kəja ndər thlə hiya yi ta a shilir!” 47 Tsu Yesu a vər ndər, kəja Yahuda, pathləw u pama zəmbəlma nyi'yar kumo

apə məthləu, shili ənga nji gangəu ənga katsakər ba zəwa wu tsa nda. Njira pubu dədəgal'yar ənga njira nggurum nə məlmə səwa. 48 Ndər thlə hiya ja kau, a dəgar ndar ja mətsamə, “Ma ndəra yi bərpiya nyi, naja ngau, mbari nya mau.” 49 Ənggəra ji dla, ba ji ma'yi təwar a ndəra Yesu, kə Yahuda usar nyi, ji na, “Usi Maləmə,” kə ji bərpiya nyi. 50 Əngwar Yesu anə nyi, “Bazhi da, məliya səra hə nga shili.” Kə nja nyi shili ndə sa mbari Yesu, kə ndə səbiya nyi bəşələ. 51 Ənggəra ndə lari abangau, kə pathlə wu pama njir bə Yesu təsəbiya katsakər nyi, ba ji thlana himiya mafa pubu kəra ndiya ənga dəgal əni. 52 Əngwar Yesu anə nyi, “Shabiya katsakər ngau a vu ki nyi, arya kalar ndəra tsəbiya katsakər, katsakər ngu nda tsa nyi. 53 Hyu nggani abər a'yi yu sən ngga Dəfa, ba ja səwa da alaga bwata waladi'yar kumo apə məthlə wə? 54 Ama lagu mani ngə səra tsətsəfau wu ləkakadə nə Hyal wu nyabiya dza, abər a'yi ji da lagu kə maya?” 55 Ar pəci ta, Yesu na anə dləmir nji, “Nayi ngə ndər tədəməwa anə njir gwađəvi ya, ənga hyi səbiya katsakər ənga zəwa aga hya sa mba də ya? Parangəu ya vər nggya əkkə'yi hyi wu ki Hyal ya vər highibau, ama nahyi sayi mbar da mai. 56 Sə'yər kə də patə aga səra nabi'yar tsəfəri a nyabiya dzau.” Kə patə zəmbəlma nyi'yar tətəlnə dzau ba ndə piyari nyi wu tsa nda. 57 Njira mbari Yesu həri nyi a ndəra Kayafasu dəgala Pubu, vira maləmə dlədə'yar ənga njira nggurəm kabə ari. 58 Kə Biturusu nu nyi wu ndəl wu ndəl tsatsələu, tsə'a vəwar huda ki dəgala Pubu. Ji vuwa nggya əkkə'yi njir səkə ki aga ja lari ənggəra nju də ənga ja. 59 Pubu dədəgal'yar ənga patər njir zəwa a vər gal lagu kəra nda sən vazəya Yesu aga nda tsəya nyi. 60 Ama sə a'yi ndə uya mai, alaga kə nji gangau shili ndu thla sakida nə fati ar kəra Yesu. Ayukufa nyi patə, kə alenyi nji məthlə biyar babal, 61 ndə na, “Sal kə na, abər, ‘Yu sən dləna ki Hyal kau, ba ya bəra həriya nyi wu pida makəru.’” 62 Pubu kəra ndiya ənga dəgal hya'ari a'yi ta'yau, ji na anə Yesu, “Mi ngə sə kə nja vər na a miya ndəla gə ka? Sə a'yi gu na a gəri wa?” 63 Ama kə Yesu nggya sə nyi diyu. Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal na anə nyi, “Yi wu dəbər ngə ənga thləmər Hyal kəra a dəməlmau, nar 'ya ma nagə ngə Kərsiti, Zər Hyal.” 64 Yesu shadəwa, “Angə, abangə ngə nyi ənggər kəra gə na kau. Ama ta'yi ya nar hyi patə hyi, mbar kabangəkau, hyu sa lari Zər Ndau a vər nggya ar tsi mazəma ndə dəgal dənəma, a vər shida wu dlama sara dəməlmau.” 65 Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal tana

ləgutə kərnyi ənga hufə ndzəndzau, ju na, “A nanar ja ndər nə deba Hyal! Sakida mi mənu bəra gala? Kəja hya nggari ndər dida vi nyi ənga kərhyi. **66** Mi nga hyu nggana?” “A dər tsa'a njə tsəya nyi,” ndə shadəwa. **67** Kə ndə təfuwa nyi tuli a vu bama ja, ənga alenyi njı tsu dədəguwa nyi tsi. Alenyi njı nə nyi tsi balma **68** ndu dzəgwa na, “Ma nagə ngə nabi, nana 'ya, Kərsiti, tara wa ngə dəgər ngə ka?” **69** Ar pəci kəra Biturusu a vər nggya a biyar hufə ki, kə kwar ki kə shili əgya ja, ji sa na anə nyi, “Nagə ma, nahyi ngə shili əkkə'yi Yesu ndər Galili.” **70** Ji kəpalna nyi wu mwar nda patəu, ji na, “Nayi wu səni səra gu na kə mai.” **71** Ta ji ma'yı a biya miya kiya nyi, ba ji biya bə ənga vanyi kwar ki, kə kwa kə lar nyi, kə ji na anə njira tata'yi a ndəna, “Ndə kə ma, nanda ngə əkkə'yi Yesu ndər Nazəratu.” **72** Ji bəra kəpalna nyi dəbə ənga səm fəla, “Yi wu sən ndə kə mai!” **73** Bəliya sar kushu, njira tata'yi a ndəna ndə ma'yı a ndəgya Biturusu, ndə nda nar nyi, “Əngə jiri, pathlə gu pama nda, arya kiyara gau a nanar ndəla gau.” **74** Kə ji mbari shi'wa kərnyi, ənga ji bəra səm fəla anə nda, abər, “Yi wu sən ndə kə mai!” Ənggərnə kə vəgəmə wau. **75** Ənggau kə Biturusu dəngari ndər kəra Yesu nar nyi, abər, “Divirə vəgəmə a wau, gu kəpalna sən da ar kər ar kər makəru.” Kə ji hwi a biya, ji biya tiwi ənga sələm gagadəu.

27 Əmudlə kadəu, kə pubu dədəgal'yar ənga njira nggurəm məlmə patə mbiya miya tsu aga nda tsəya Yesu. **2** Ndə dzəbiya nyi, ba ndə ma'yı ənga ja, ndə nda lər nyi a ndu tsa gwamna Bilatusu. **3** Ta Yahuda, ndəra thləna hiya Yesu, lari abər a thlana nyir njı numa nə tə anə Yesu, ba ji tiwi ənga kərnyi, ba ji shabiya nda gənnar nda, a nda nə pubu dədəgal'yar ənga njira nggurəm. **4** Ji na, “A məliyar yi bikau, arya yi thləna hiya ndəra gəra ndzana sau.” Ndə shadəwa nyi, “Mi dzawur 'ya ənga ka? A nəngə ngə dza'wu.” **5** Kə Yahuda vaka nggər nda gənna nyi a gwu huda Ki Hyal, kə ji ma'yı, ji nda hakəya kərnyi. **6** Pubu dədəgal'yar dəməri gənna nyi, ndə na, “A'yı da tsa'a njə bəra shabiya gənna kə a gu mbəl mai, arya gənna mashi ngau.” **7** Kə ndə mbiya miya aga nda dəlbiya babal, ar vira nju ngga ənga Babal nə ndər Hər Təm. Aga ja da hulili anə njı shishili. **8** Ca ngə səra da nju ngga vi kə ənga 'Yi'yı Mashi ba'anə əshina. **9** Lagu kə ngə səra Nabi Irimiya nana nyabiya dzau, “Kə ndə fa'ari kwaba thladla makərkumunyi, gənna kəra njir Izirayila thlana. **10** Kə ndə dəlbiya babal nə ndər hər

təm əni, ənggəra Thlagə nar da.” **11** Kəja Yesu ta'yı wu mwar gwamna, kə gwamna yiwa nyi, “Nagə ngə təl njir Yahudiya ya?” Kə Yesu shadəwa nyi, “Nagə ngə na abangau.” **12** Ar pəci kəra pubu dədəgal'yar ənga njira nggurəm a vər nana ndər ar kəra ja, nəji shadəwa anə nda mai. **13** Kə Bilatusu yiwa nyi, “A'yı gu nggari sakida kəra nda vər na a miya ndəla gə kə wa?” **14** Ama kə Yesu bəgə sə nyi diyu, sə a'yı ji na alaga kushu ar kəra sə kə mai, ba sə kə nə nyi dəngə anə gwamna. **15** Ar pəci rəmini na lardur nə vəlnə, gwamna a tsəliyari parangəu, ju səya ndər fursəna pathləu anə dləmir njı, ndəra ndu yiwu. **16** Ar pəci ta vanyi ndər fursəna a'yı kəra nju səni nyi patə nju ngga nyi ənga Barabasu. **17** Ta dlami kaşau, kə Bilatusu yiwa nda, “Wa ngə hyu yiwu ya səya hya? Barabasu əndəga Yesu kəra nju ngga ənga Kərsiti ya?” **18** Arya ju səni abər arya shishikura nda nga ndə mbari Yesu ndə lər nyi anə nyi. **19** Ma tsu Bilatusu a vər nggya ar tsəkafə nyi, kə mala nyi səwa nyi cama, “Həbiya tsa gau wu ndər ndə gəra ənga vazə kau, arya yi lar əwəbwətə paməpamə arya ja əshina wu shumi.” **20** Ama kə pubu dədəgal'yar ənga njira nggurəm tsətsakuri dləmir njı aga nda na njə səya nda Barabasu, ba njə tsəya Yesu. **21** Gwamna bəra yiwa nda, “Wa ngə hyu yiwu ya səya hyu pama njı məthlə ka?” Əngwar nda, “Barabasu!” **22** Kə Bilatusu bəra yiwa nda, “Mi nga ya dzəgwa məl ənga Yesu kəra nju ngga ənga Kərsiti ka?” Əngwar nda, “Dlakəya nyi njı!” **23** Kə Bilatusu na anə nda, “Arya mi ya? Mi ngə bikə nya?” Kə ndə bəra hya'ana dəha tsu, ndə na, “Dlakəya nya mau.” **24** Ta Bilatusu lari abər sə a'yı ju sən kari mai, kəl cəkə ngə gwadə vi wu cakau, kə ji gər 'yimi, ji cina tsa ja əni wu mwar njı, ji na, “Kəja tsa yau, kəja tsa yau, bikə də a'yı wu mashi ndə kə mai, bikər hyi ngau!” **25** Kə patəkura nda shadəwa, ndə na, “Ta'yı mashi nyi a nggya ar kəra 'ya ənga wazhar 'ya patəu.” **26** Kə ji səya nda Barabasu. Ayukuda ji səwa, njı nə nyi wudə anə Yesu, kə ji nə nda nyi aga nda dlakəya nyi. **27** Sara ənggau, kə soja'yar nə gwamna hər Yesu a vvar vira soja nggunggurəm'yar a nggya ari, ba ndə kaşiya bwata soja'yar patə ndə zəwar nyi. **28** Ndə zədəna nyi turusu ba ndə dzəgwa hari nyi kar dəzəu culi nə təlkur. **29** Kə ndə tsagu nyi dara shikəsi nə təlkur, kə ndə həwa nyi a du kəra ja. Ndə fuwa zəwa təlkur wu tsa ja, ba ndə dzəgwa bəliya undi nə dəfa nyi, ndu na, “Alvari təl, təl nə njir Yahudiya!” **30** Ndə təfənggər nyi tuli, ba ndə dləwuri zəwa nə talkur ta, ndə dzəgwa pəpəthləwa

nyi zəwa nyi wu kəra ja. **31** Ayukuda ndə kuðəna dida nyi abangau, kə ndə zədəna ləgutə təlkur ta, ndə bəra har nyi nə nyi. Ndə dəzəwma ma'yi ənga ja a biya aga nda biya dlakəya nyi. **32** Ənggəra nda vər biya, ba ndə thləwa vanyi ndər Sayirini kəra nju ngga ənga Simanu, kə ndə ciwa nyi aga ja hə wu dladləkə nə Yesu. **33** Kə ndə shili ar vanyi vi kəra nju ngga ənga Gwalgathla, ca ngə vir papangəkər. **34** A ndəna kə ndə nə nyi 'yimir wur inabi kəra nji gwadəbiya ənga madəwatəu aga ja sa, ama ta ji dahari, kə ji piyari sa. **35** Ta ndə dlakəya nyi, ba ndə dəzəwma tətəkəwa kar ha nyi lagur tədə shi'wu. **36** Ayukuda kau, ba ndə nggya nggashiu ndu bəla nyi a ndəna. **37** Adabanga kəra ja ndə tsəfəya səra wu cabiya səra ji ndzana: NDƏ KƏ NGƏ YESU, TƏLƏR NJIR YAHUDIYA. **38** Nji dlakəya nyi ənga njir da lagu məthləu, pathləu ar tsi mazəma ja ənga pathləu tsu ar matsala ja. **39** Njira a vər tərəbiya ndu ndər nə dida nyi, ndu kənggədə kəra nda ndu nggushi, ənga **40** ndu na, "Nagə ndəra na gu sən dlana ki Hyal, ba ga bəra həriya wu pəci makəru, ga mbədəna kərnəgau! Ga shida sara dar wu kau, ma nagə Zər Hyal ngau!" **41** Abangə tsu ngə pubu dədəgal'yar ənga maləmə dlədə'yər ənga njira nggurəm wu ndər nə dida nyi. **42** Əngwar nda, "Ji mbədəna nji, ama naji wu sən mbədəna kərnyi mai! Naja ngə Təl nə njir Izirayila! Bəgə ja gya sara dar wu kə aga məna lari, ba məna hənggəri ənga ja. **43** Ji hənggəri ənga Hyal, bəgə Hyala nyi a kətiya nyi kabangəkau, ma Hyala nyi wu yiwu, arya ju na, 'Nayi Zər Hyal ngau.'" **44** Tangə ənggər ta, njir da lagu kəra nji dlakəya ənga ja ta nyabiya nyi ənga nggəl. **45** Mbari ar pəci ta'yikər ba'anə saka makər nə wagə ngə kuthləu shida hadiya 'yi'ya nyi patəu. **46** A ndu wagə ənggər saka makəru, Yesu hya'ana dəhə ənga dənəma, ji na, "'Yiloyi, 'Yiloyi, lama sabakətəni?" Kəra cabiya, "Hyal da, Hyal da, mi ngə da gə shabiya da ya?" **47** Ta njira tata'yı a ndəna nggari abangau, kə ndə na, "Ja vər ngga Iliya." **48** Ənggərna pathləu wu pama nda hwi ka nda həri sasa'wa. Ji ciwa a gu 'yimir wur inabi kəra mwamwalu, ji ciri a dar zəwa ba ji nə nyi aga ja sa. **49** Alenyi nji wu pama nda wu na, "Piyari nya mau, bəgə məna lari tara Iliya wu sa mbədəna nyi." **50** Kə Yesu bəra hya'ana dəhə ənga dənəma, kə piya ja biya. **51** Ar pəci kə ngə kadəmbul nə hufa ki Hyal təwa dzə bwata məthləu, mbari a du kər ba a gyiwu ndəla nyi. Kə 'yi'yi kənggədər dəzə ba mə ndəliya dzau. **52** Hu'yar papahənakər, kə nji cicau kəra tau,

hya'ari ənga pi. **53** Ayukuda Yesu hya'ari sara vir tau, kə ndə ma'yi a vu hufa malmə cicau, ba ndə vuwa canə nyi kər anə nji paməpəmə gangəu. **54** Ənggəra soja kəra ndiya ənga dəgal ənga alenyi njir bəla hu Yesu lari ənggəra 'yi'yi kənggədər dəzə ənga patakura səra darkər, ba hivər mbari nda gagadau, ndu na ənga dəhə, "Pakatəu, ndə kau, Zər Hyal ngau!" **55** Mathləkə'yi gangəu sara wu Galili nu Yesu, ndu məl thlər anə nyi. Ndə ta'yı tsaləu ndu tsama səra wu da. **56** Wu pama nda Maryamu Magədaliya a'yi ənga Maryamu məya Yakubu ənga Yusufu ba məya wazha Zabadi. **57** Ma ləhə waga da, kəja vanyi ndər gənna a shiliri, thləmə nyi Yusufu ndər Arimatiya, ndəra naja ənga kərnyi ma ndər nu Yesu ngau. **58** Ji ma'yi a ndəra Bilatusu aga ja nda yiwari dəzə Yesu aga ja nda hadəna. Kə Bilatusu səwa aga nja nə nyi nyi. **59** Kə Yusufu həri dəzə Yesu, ba ji pəcəwa wu sər hadə ndə cici caməu. **60** Kə ji nda fuwa nyi wu hu nyi kəra mafəliyangə kəra ji gəmbiya wu mau. Kə ji uya madiya tsəka ba ji hadiya miya huwa nyi əni ba ji ma'yi sə nyi. **61** Kə Maryamu Magədaliya ənga vanyi Maryamu ta nggya bama ənga bama ənga huwa nyi. **62** Əzəgəkura nyi, pida pathləu ayukuda Pəcir Pabə Dzau, kə pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi ma'yi a ndəra Bilatusu. **63** Ndə na, "Maləmə, 'yu dəngari səra ndər ngguta vi kə sara a vər na tsu ja ənga pi, abər, 'Ayukuda pida makər, yu bəra hya'ari ənga pi.' **64** Agabangau, ga səwa njir bəla hu aga nda bəla hu kə mənahəu, kəl ayukuda pida makəru. Ma a'yi abangə mai, zəmbəlma nyi'yar wu sən sa hələr dəzə ja əvu'yi ba nda dəzəwma nar nyi anə nji abər a hya'ari ja sara vir tau. Najaka ngguta vi wu nda ndiya nə tanggərma ənga dididi." **65** Əngwar Bilatusu anə nda, "Suwa mə njir bəla, aga nda nda bələr miya huwa nyi mənahəu ənggər kəra hyu sən mbari." **66** Kə ndə ma'yi ndə nda bələr miya huwa nyi mənahəu, ndə fəri mətsəmə nə təlkur ar tsəka nyi ənga tsu ndə fiya soja'yar aga bəla viya nyi.

28 Ayukuda Pəcir Bəlsar nə (njir Yahudiya) tərəbiya, əmudlə kadəu pəci nə tanggərma nə sugu, kə Maryamu Magədaliya nanda ənga vanyi Maryamu ma'yi a nda tsəmə huwa nyi. **2** Səni a'yi mai kə məlmə kənggədəfə, ara vanyi waladi nə Thlagə shida sara dəməlmau, ji sa ma'yi a dar huwa nyi, ji nda jahəna tsəka kəra nji hadiya miya huwa nyi əni, ba ji nggya ari. **3** Dəzə ja wu məl wilwilu ənga ləgutə ha nyi pərtə pwahəu ənggər əpur pa'wa. **4** Ənggəra njir bəla huwa nyi lari nyi, ba hivər mbari nda gagadau, ənga dəzə

nda wu tsədzau, kəra məliya ndə da ənggər nji tətau. 5 Ama kə waladiya nyi na anə mathləkə'ya nyi, “Hya sara hivər mai, arya yu səni abər Yesu nga hya vər gal, ndəra nji dlakəya ta. 6 A'yı ja ənggə mai, a hya'ari ja ənggər kəra ji saya nana. Anda mau hya sa lari vira nji saya pina nyi ari ta. 7 Ma'ya mau ənga kusa aga hya nda nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar, ‘A hya'ari ja sara vir tau, ju ma'yi wu mwar hyi a vu Galili. A vuna hyu vuwa lari nyi.’ Səra yi shili aga ya sa nar hyi ngau.” 8 Kə mathləkə'ya nyi hya'ari ənga kusa, nyinyau ənga hivər bahudə pərtə gagadəu, ndə hwi a ndəra zəmbəlma nyi'yar aga nda nda nar nda səra darkər. 9 Kukuthla kə Yesu thləwa nda, ba ji nar nda, “Usa mau.” Ndə shili əgya ja, ndə mbari hiya ja ba ndə gənggər nyi səli. 10 Kə Yesu nar nda, “Hya sara hivər mai, ma'ya mau hya vuwa nar nyi anə zamədə'yar nda ma'yi a vu Galili, a vuna nga ndu vuwa lar da.” 11 Ma tsu mathləkə'yi ta ar lagu, kə alenyi njir bəla hu ma'yi a ndu hudə məlmə ndə nda nar nyi anə pubu dədəgal'yar səra darkər patəu. 12 Ənggəra pubu dədəgal'yar bə əkkə'yi njira nggurəm ba ndə nggya ndə mbiya səra ndu mal, ba ndə nə nyi madiya gənna anə njir bəla huwa nyi, 13 ndu na anə nda, “Hya nar nyi anə nji, abər, ‘Zəmbəlma nyi'yar ngə shili əvu'yi ba ndə sa hələr dəzə ja ma tsu 'ya wu ghanyi.’ 14 Ma ndər kə gwu himiya gwamna, 'yu nar nyi ndər kəra wu pina huda ja, ba 'ya həbiya hyi wu bəwətəu.” 15 Kə soja'yar ta dləwuri gənna nyi, ba ndə məliya ənggəra nyi dəgar nda. Kə najaka ndər tatəlna dəzə wu pama njir Yahudiya patə ba'anə əshina. 16 Zəmbəlma nyi'yar kumo a sər tangə ma'yi a dar mə nə Galili vira Yesu nar nda, aga nda ma'yi a dari. 17 Ta ndə lari nyi, kə ndə dləvə nyi, ama alenyi nyi wu pama nda wu təkəkər ənga ja. 18 Kə Yesu shili əgya nda, ji sa na, “Dənəma a dəməlmau ənga kəra a gyiwu 'yi a nə dar nji. 19 Agabangau, ma'ya mau, hya nda məliya njir duniya patə aga nda da zəmbəlma da, hya hər nda bəbətizəma wu thləmər Tada ənga Zər ba ənga Mambəl Cicau. 20 Hya highibər nda ənggora ndu bəla sər bəla kəra yi nar hyi. Pakatə a'yi yi ənga hyi cumu ba'anə kudiyar duniya.” (aiōn g165)

Luka

1 Nji gangə da aga nda tsəfəri, səra nda nggari dərkər
 wu pama 'ya. **2** Ndə tsəfəri səra 'yi nggari sara ara
njira sə kə da wu liya nda tsu kadəu, əngə ndə tətəlna
ndər Hyal tsu. **3** Tiyafulusu ndə dəgal, ənggəra yi
tsəmbiya sə'yar kə patəu ənga hangəkal, ca ngə da
yi lari a dar tsa'a, ya tsəfəri ngə ənggəra sə'yar kə
bau, **4** aga ga sənbiya jirkura sə'yar kə ənggəra nji
highibəri ngau. **5** Wu pəci kəra Hirudusu a vər səm
təlkur nər 'yi'yir Yahudi, vanyi pubu a'yi kəra nja
ngga ənga Zakariya. Naja pubu nə miya umbwa nə
Abijanu. Thləmər mala nyi ca ngə Alisabatu, əngə ji
biya sara wu culi gə Haruna. **6** Nanda gyapəu, ndə
nggya mənahəu wu mwar Hyal, ndə ələrə patəkura
səra Hyal na nja məl. **7** Ama nandə uya ya mai, ara
Alisabatu ciri nga ja, əngə ətsu nji hahal nga nda
gyapəu. **8** Vanyi pəci, Zakariya vər məl thlər nyi nə
pubu a gwu ki Hyal, ənggəra pəcir nə miya umbwar
nda shili. **9** Wu pəci kau, ənggəra sər ciji nə pubu
cabiya, Zakariya nga nji cadəbiya, aga ja gu ki Hyal aga
gwa nggyi sə kisəu. **10** Kabangəkə nji dadabau kəra a
biya, ndə vər ndər anə Hyal wu pəci kə ja vər nggyi sə
kisə kau. **11** Kukuthləu kə waladi Thlagə canə nyi kər,
ji ta'yı lagu mazəma vir nggyi sə kisə kau. **12** Ənggəra
Zakariya lari waladi kau, kə hivər mbari nyi gagadəu.
13 Ama kə waladi kə na anə nyi, "Zakariya, a sara ga
hivər mai! Hyal, a nggari kədi ngau, kabangəkau, mala
ngə Alisabatu wu nda yabiya ngə zər sal. Gu nda nə
nyi thləmə Yahwana. **14** Ma nji yabiya nyi, gu nda da
əngə dəfəu cicau ənga hudə pipida gagadəu, abangau
ngə alenyi nji gangə tsu. **15** Zər kə ju nda da ndə dəgal
wu mwar Hyal. Naji wu nda sa 'yimir wur inabi mai.
Nju nda nyana nyi ənga Mambəl Cicau tsu ja wu ta
mənyi. **16** Naja ngu nda shabiya njir Izirayila gangə a
shili ara Hyal Thlagəri nda. **17** Ju tərəbiya a dumwar
Thlagəu, ju məl thlər nyi wu mambəl ənga dənəma
ənggər nabi Iliya. Ju shili ənga nggya jamə wu pama
tada'yər ənga wazhar nda. Ju nda shabiya njira kəra
ələrə səra tsa'a, aga nda da nji hangəkal, lagu kə
nga ju nda məliya nda tsa'a anə Thlagər nda." **18** Kə
Zakariya na anə waladi, "Abari nga ya nda səni abər
sə kə gə na kə wu nda da? Kəja nayi ndə hahal nga
yau, mala da tsu abangə nga ja." **19** Waladi na, "Nayi
ngə Jibrayilu, ya vər ta'yı wu mwar Hyal. Hyal ngə
səwa da aga ya sa nar ngə ndər kə məsəhə gagadə
kau. **20** Ama kəja ga nggəl ri ara hənggəri ənga ndər

kau, kəra wu nda da jiri ma pəci ka dari. Agabangau,
tsu gu ndər mai kəl ma sə kə a nyabiyar dzau." **21**
Nji kəra a biya nda vər səkə biyar Zakariya, nda vər
dənəga mi ngə da ji bəliya sar a gwu ki Hyal abanga?
22 Pəci kəra ji nda biya tsu ju səni ndər mai, ənggau,
ba ndə səni abər a lari ja sə dədəgur a gwu ki Hyal
kau. Kə ji dumwa ənga ndər anə nda ənga tsı, ama
naja səni ndər ənga miya ja mai. **23** Ənggəra pəcir
thlər nyi kudəu, ba ji sha a ndu ki. **24** A'yi bəliya sar
mai, kə mala nyi Alisabatu həri hudəu, kə ji mbunakər
nə hya təfu wu ki naji biya mai. **25** Alisabatu dzəgwa
na, "Thlagə a məliya dar sə dəgal wu yukudu, ənga ji
təhudə əgya yau, ji həna sə səsəli kəra ar kəra yau
wu pama nji." **26** Ənggəra Alisabatu məliya hya kwa
ənga hudəu, kə Hyal səwa waladi Jibrayilu a ndu vanyi
məlmə wu Galili nja ngga ənga Nazəratu. **27** Ji səwa
nyi ənga ndəshigu məsəhəu a ndara kwəpəliyagə kəra
alkawal mbamba nə hə dzə a'yi wu pama nda ənga
vanyi ndə kəra nja ngga ənga Yusufu, sara wu culi gə
təl Dawuda. Thləmər kwəpəliyagə kə ca nga Maryamu.
28 Ənggəra waladi kə shili əgya ja, kə ji na, "Nja vər usa
ngau! Thlagə a'yi ja ənga gau, naja tsu a fənggər ngər
ja barka." **29** Ənggəra Maryamu nggari usa dzə kau, kə
sə kə əwanə nyi kər ba fuwa nyi wu dənəga sə gagadəu,
ja vər dənəga wa thləmə najaka usa dza. **30** Kə waladi
kə na anə nyi, "Maryamu, a sara ga hivər mai, aryə
nagə a uyər gə mayiwakur ara Hyal. **31** "Kəja gu nda
həri hudəu, gu yabiya zər sal, gu nda nə nyi thləmə
Yesu. **32** Ju nda da ndə dəgaləu, ətsu nju nda ngga nyi
ənga Zər Hyal dəgal gagadəu. Hyal Thlagə wu nda nə
nyi vir nggya nər təlkur nə eji nyi Dawuda. **33** Ju nda
səm təlkur nyi ar kəra ki Yakubu ba'anuwa, təlkur nyi
tsu a'yi wu nda kudə mai!" (aiōn g165) **34** Kə Maryamu
na anə waladi, "Abari ngə səkə sən da, kəja nayi saya
səni ndə sal maya?" **35** Kə waladi shadəwa nyi, ji na,
"Mambəl Cicau wu nda gyar kəra gau, dənəma nə
Hyal Kəra Di wu nda mbuya ngə tsu. Agabangə zər kə
gu nda ya kau, nju nda na anə nyi ndə cicau, naja ngə
Zər Hyal. **36** "Kəja Alisabatu kwamə ngau, kəra nji na,
naji wu ya mai, kabangəkə hudə hya kwa ngə ara ja,
wu hahalkur nyi kau, **37** ara sər kari nyi kər anə Hyal
a'yi mai." **38** Əngwar Maryamu, "Nayau, mafa Hyal
ngau, bəgə ja da anə da ənggəra gə na kau." Ənggau,
kə waladi kə ma'yı sə nyi. **39** Ayukudə pəci kushu, kə
Maryamu pəbəri kərnyi, kə ji ma'yı ənga kusa, a ndu
vanyi məlmə nər 'yi'yir Yahudi kəra wu pama mau. **40**
Ənggəra ji shili wu məlmə kau, kə ji vu ki Zakariya, ji

vuwa usar Alisabatu. **41** ၕnggəra Alisabatu nggari usa dzə kau, kə zər kəra gwu ta Maryamu da mumudəu, ၕnggau, kə Alisabatu nyau ၕnga Mambəl Cicau. **42** Kə ji hya'ana dəhəu ၕnga dənama ji na, “Naga ၕnga barka wu pama mathləkə'yı, Zər kəra gu nda ya kə tsu ၕnga barka nga ja! **43** Abari ngə mayiwakur kə səni shili ana da, patə əkkə'yı miya Thlagə da, a shili əgya ya? **44** ၕnggəra yi nggari usa dzə ngau, ngə zər kəra gwu ta yi da mumudəu ara huđə pipida. **45** Ndər barka nga gau ara gə hənggəri abər sə kə Thlagə nana kə wu da ၕnga jiri.” **46** Maryamu na, “Dəfuwa yau a vər fal Thlagəu. **47** Piya yi tsu a vər caguli ara Hyal ngə Ndər Mbəda da, **48** ara ji dəngari ၕnga yau, nayi kəra mafa nyi kəra a'yı vanyi sə mai! Mbari kabangəkau, patər nji wu nda ngga da ၕnga ndər barka, **49** aryə sə dədəgal'yar kə kəra Hyal ndə dənama məliya da. Thləmə nyi ndə cici ngau! **50** Ciji ba'anə ciji ju nda təhudə əgya njira wu nə nyi dəgalkur. **51** ၕnga tsi nə dənama nga ji məliya sə dədəgal'yar! Ji tətəlna njir fəkar nda ၕnga səra ndu fər kər əni wu dəfuwa nda. **52** A həyari ja təltə'l'yar sara wu təlkur nda, ၕnga ji hya'ana nji dididi. **53** Ji nə nyi sər səm məsaħəu anə njir wuħau, kə ji məliya njir gənna ndə ma'yı ၕnga tsi kurthləu. **54** Ji dləwari mafa nyi'yar njir Izirayila ၕnga ji dəngari ji cabiya təhudə anə nji nyi, **55** ၕnggəra ji məliya alkawal anə əjir mən Ibrahimu ၕnga culi nyi ba'anuwa!” (**aīōn g165**)

56 Maryamu nggya ၕnga Alisabatu ၕnggər hya makəru, kadivira ji dzəgwa sha a ndu ki gə nda. **57** ၕnggəra pəcir ya nyi da, kə Alisabatu yabiya zər nyi. **58** Təwul nyi əkkə'yı nji gə nda ndə nggari ၕnggəra Thlagə canə nyi təhudə dədəgal anə nyi, kə ndə dəbər dzə ndu caguli ၕnga ja. **59** ၕnggəra zər kə təkəri pida cisu, kə ndə shili aga nda sa thlana nyi pəlzha, ndu yiwu nda fiya nyi thləmər dənyi, Zakariya. **60** Ama kə miya zər na, “Awau! Nja nda ngga nyi ၕnga Yahwana.” **61** ၕngwar nda anə nyi, “Wu culir hyi wa ngə ၕnga culi thləmə ka?” **62** Kə ndə yiwa dəya zər ၕnga tsi, thləmə kəra ja yiwa nja ngga zər kə əni. **63** Kə ji yiwa, nja nə nyi ləkakadəu, kə ji tsəfəri, “Thləmə nyi Yahwana ngau.” Kə sə kə da sə dədəgur anə njira a ndəna! **64** ၕnggə ngə miya Zakariya pahənakər, kə ji dzəguya ndər ၕnga fal Hyal. **65** Kə sə kə nə nyi hivər anə təwulər nda patəu. Njir 'y'iyr Yahudi njir nggya wu pama mau tətəlna sə kə də kə ba'amani. **66** Kalar ndəra nggari sə kau, ba nə nyi dəngə, ju na, “Mi ngə zər kə wu nda də?” Ara a tsamər nji abər tsa Hyal a'yı ၕnga ja. **67** ၕnggəra Mambəl Cicau shida ar kəra

Zakariya dəya Yahwana, kə ji dzəguya ndər kəra Hyal nə nyi, ji na, **68** “Barka anə Thlagəu, Hyal nər Izirayila! Ji shili aga sa dləwa nji gə nda, ja kətiya nda. **69** Ji nə mən ndər Mbəda nji ၕnga dənama sara wu ki mafa nyi Dawuda. **70** ၕnggər kəra ji məliya alkawal tsu kadəu lagu miya nabi nyi'yar nə cicau. (**aīōn g165**) **71** Ju sa həbiya mən sara wu tsa njira vər ca dawakur anə mən, ၕnga patər njira gəra yiwu nda lari məna cakau. **72** Ju məl abangə aga ja cabiya təhudə nyi ana əjir mən'yar, ၕnga ji dəngari alkawal nyi nə cicau, **73** kəra ji məliya dəbə ၕnga səm fəla anə əjir mən Ibrahimu. **74** Ju nda həbiya mən sara ara dawar mən'yar, aga məna dzəgwa nu nyi ၕnga jirkur gəra ၕnga hivər **75** wu cicikur ၕnga mənahəkur wu mwar Hyal patər nggyabiyar mən. **76** Naga tsu zər kau, nju nda ngga ngə ၕnga nabi nə Hyal kəra ndiya ၕnga dəgaləu. Gu nda tərəbiya a dumwar Thlagəu, aga ga məliya lagu nyi kakaləu. **77** Aga ga nə nyi ana nji gə nda sənbiya sə ar kəra mbədə lagur təfəbiya nda bikər nda, **78** ara gangəkura təhudə dzə nə Hyalər mən, ca ngə mbəmbəl nə mbədəu sara a dəməlməu wu nda shida, aga ja sa mbəl ar kəra mən, **79** ja mbəl a gyar kəra njira vər nggya wu kuthləu, ၕnga njira əgya kida shanggudi nə tau, aga ca lagur nggya jamə anə mən.” **80** Kə Yahwana hau, ji cakəri dzə wu mambəl. Ji nggya a gwa tagə kəl ta pəcir biya nyi ar babal anə njir Izirayila da.

2 Wu pəci ta, təl Kayisaru Agustusu nər Roma hyabiya cama abər nja tsəfəri thləmər nji patə wu kida təlkur nyi. **2** Kə ngə jiga nji nə tanggərma kəra nji məl pəci kəra Kiriniyuśu a vər səm Təlkur nyi wu 'y'iyr Səriya. **3** Nji patə ma'yı a ndu məlmər nda aga nja nda jigabiya nda. **4** Yusufu tsu ji piyari Nazəratu wu 'y'iyr Galili ji ma'yı a du Bayitalahami wu 'y'iyr Yahudi, məlmə kəra nji ya təl Dawuda a gwa, ara naja culi zəmə ၕnga Dawuda. **5** Ji ma'yı ၕnga Maryamu kəra alkawal mbamba nə hə dzə a'yı wu pama nda, aga nja nda jigabiya nda. Wu pəci ta, Maryamu ၕnga huđə nga ja. **6** Ma tsu nda wu Bayitalahami, kə pəcir ya mbari nyi. **7** Kə ji yabiya zər nyi nə tanggərma, ji pədəwa nyi wu gumbwara, ji dzəgwa pina nyi wu nggaba, ara nandə uya umbwa wu ki dləwu məthləpi mai. **8** A biyar ya məlmə kau, njir fəla a'yı, kəra a vər pida a biyar babal uvu'yı, nda vər tsamə təməhər nda. **9** Kə waladi Thlagə canə nda kər, ၕnga kadakadarkur nə Thlagə mbəl a gyar kəra nda, kəra nə nda hivər gagadaу. **10** ၕngwar waladi anə nda, “Hya sara hivər mai! Arya

nayi ngə shili ənga ndəshigu mənahə gagadau anə hyi, kəra wu nda məliya patər nji ndu nda da ənga huđə pipida. 11 Əshina kau, wu məlmə gə Dawuda, a yabiya hyir nji ndər mbəđa hyi, naja ngə Kərsiti Thlagə! 12 Kəja səra wu nda canə hyi nyi, hyu nda thləwa zər mamanji nji pədəwə wu gumbwara, nji pina nyi wu nggaba.” 13 A'yı nda ənga səni mai kə waladi'yar gangə ənga waladi ta, sara a dəməlmau shida nda vər fal Hyal nda vər na, 14 “Kadakadarkur anə Hyal kəra a dəməlmau! Wu duniya bəğə huđə pərtəu a da ara njira Hyal a vər nggar məsahəkur nda!” 15 Ənggəra waladi'yar piyari nda ndə ma'yı a dəməlmau, ca ngə njir 6əla na anə kuvwar nda, abər, “Mən na ma'yı a vu Bayitalahami mən na vuwa tsamiya sə kə da kau, kəra Thlagə nar mən ar kəri kau.” 16 Ca nga ndə ma'yı ənga kusa, kə ndə vuwa thləwa Maryamu ənga Yusufu, ənga zər mamanji, kəra nji pina wu nggaba. 17 Ənggəra ndə lari nyi ba ndə tətələna dəhəu səra waladi nar nda ar kəra zər kau. 18 Patkura njira nggari ndər kau, ba da sə dədəgür anə nda sə kə njir 6əla nar nda kau. 19 Ama kə Maryamu səbiya sə'yar kə patəu, ju dzəgwa dəngə nda wu dəfuwa ja. 20 Njir 6əla dzəgwa sha, nda vər thləna nər fal Hyal ənga dləvə nyi, ara səra ndə nggari, ənga ndə lari. Ara patər sa da ənggəra waladi ta nar nda. 21 Ənggəra zəra nyi məliya pida cisu, ba nji thləna nyi pələzha, ba nji fiya nyi thləmə Yesu, thləmə kəra waladi na nyi kadivira nji dzəgwa hə huđə nyi. 22 Kə pəci shili kəra Maryamu ənga Yusufu wu məl səra dladə nə Musa nar nda nja məl aga nə nyi cicikur, ba ndə həri Yesu a vu Urshalima aga nda vuwa lər nyi anə Thlagə. 23 Abangə nga nyi tsətsəfau wu dladə nə Thlagə, abər, “Kalar zər sal kəra nji ya nə tanggərma, nju fiya nyi ja da nə cicau nə Thlagə.” 24 Nanda tsu ndu thla sau, ənggəra dladə nə Thlagə cabiya, ənga mbəthla məthlə ənga wazha mbəthla masar məthlə. 25 Wu pəci kau, vanyi ndə a'yı a vər nggya wu Urshalima kəra nju ngga ənga Simiyana. Naja ndə tsapəu, ndər gənggər nyi soli anə Hyal, naja vər səkə pəci kəra nju sa həbiya njir Izirayila wu bwabwatəu. Mambəl Cici tsu a vər nggya ənga ja. 26 Mambəl Cici cabiya nyi abər naji wu tə mai kəl ji lari Kərsiti kəra Thlagə məliya nyi alkawal. 27 Ənggəra Mambəl ləbiya nyi ba ji gwu vir pathla nə ki Hyal, ar pəci kəra njir ya Yesu həri nyi a shili wu ki Hyal aga nda məliya səra dladə cabiya nja məl, 28 kə Simiyana dləwuri zər kə wu tsə ja, kə ji usa Hyal ji na, abər, 29 “Kabangəkə Thlagə, ləbiya mafa

ngə ja ma'yı ənga huđə pərtəu, ənggəra gə məliya alkawal, 30 aryə liya yau a lari mbəđə ngau, 31 mbəđə kəra gə məliya a dumwar nji patəu. 32 Mbəmbəl kəra sa cabiya ngau anə njira a'yı njir Yahudiya mai, kəra tsu a sa cabiya kadakadarkur ngau anə nji ngau, njir Izirayila.” 33 Dəya zər ənga mənyi nda vər tsamə sə dədəgür səra Simiyana vər na ar kəra ja. 34 Simiyana fənggər nda barka, ji na anə Maryamu miya zər, “Hyal a cədəbiyari zər kau, aga ja da sər thlə hi anə nji ənga sər hya'ana alenyi nji gangə wu Izirayila. Ja sa da ənggər səra nja tsamə sə ari sara ara Hyal kəra nji gangə a nda yiwu mai. 35 Agabangə səra dədəwə wu dəfuwa nji a nda da ar babal. Najaka sau, a sa da kwakwađə anə ngau, ənggər hənggya nga nji tsaviya dəfuwa gə əni.” 36 Vanyi madedegəu a'yı nabi mala thləmə nyi Hanatu kwar Fanuwalu nər culi Ashiru. Ji nggya ənga sal nyi nə fa mədəfə wacu ənggəra ndə həri dzau. 37 Ba sal nyi kə tau. Kabangakau, fa nyi cisu kumunyi apə fodə nga nyi. Naji sayi piyari ki Hyal mai, ja vər dləkər anə Hyal vu'yı ənga puci, ja vər ndər ənga Hyal ənga hə zəmətsini. 38 Kakalə wu pəci kau, kə mala kə gwa ja vər usa Hyal, naja tsu ji ndər ar kəra zər kə anə nji patəu, njira vər səkə Hyal ja sa nə nyi nggya jamə anə Urshalima. 39 Wu pəci kəra Yusufu ənga Maryamu kudəna sə'yar kə patəu, səra dlədə nə Thlagə na nja məl, ba ndə sha a vu məlmər nda Nazəratu wu Galili. 40 Zər kə hau, ənga dənama, nyinyau ənga tsətsəlkur. Təhudə Hyal tsu a'yı ənga ja. 41 Kalar fa njir ya Yesu ndu vu Urshalima aga lardur nər valna nə njir Izirayila. 42 Ənggəra Yesu təkəri fa kumo apə məthləu ənga ya, ba ndə mai a ndu lardura nyi ənggəra ndə tsəliya. 43 Ayukudə lardur kudə, ba ndə mbari lagu nda vər sha a ndu ki, ama ba ji ta'yı wu yukuđə wu Urshalima, gəra ənga səni njir ya nyi. 44 Nanda tsu ndu nggani wu pama nji nga ja, agabangə kə ndə dumwa ənga bau nə pəkə pathlə. Ənggau, kə ndə dzəguya gal nyi a ndu pama njir nda ənga bazhir nda 'yar. 45 Ama nandə lari nyi mai. Agabangə kə ndə 6əra sha a vu Urshalima aga nda vuwa gal nyi a vuna. 46 Pəci nə pida makərkura nyi ba nda thləwa nyi a vər nggya a gwu vir pathla nə ki Hyal wu pama maləm'yar. Ja vər sə himi nda, ənga ja vər yiwa nda sə paməpamə. 47 Patakura njira nggari nyi ndə səbiya miya nda, ənggəra sənbija sə nyi ənga shadəwa nyi da sə dədəgür anə nda. 48 Njir ya nyi ba da sə dədəgür anə nda ənggəra ndə lari nyi ənggau, kə mənyi na anə nyi, “Zər da ara mi nga gə məl anə 'ya abanga?

Nayi ənga dəngau anə 'yar dənga sau ara na'yı lari ngə mai." 49 Ji shadəwa nda, ji na, "Mi ngə da hyu gal da dəma? Nahyi a'yı səni abər a dar tsa'a ya nggya wu ki dəda wa?" 50 Ama nandə səni səra ndər kə aga nyi mai. 51 Ba ji hya'ari ji nu nda, ndə sha vu Nazəratu ənga ja, ja vər dumwa ənga məl səra njir ya nyi a vər na anə nyi. Mənyi tsu ji səbiya sə'yar kə patəu, wu dəfuwa ja. 52 Yesu hau wu tsətsəlkur ənga wu nə kumar dzau, ba ənga mayiwakur sara ara Hyal ənga nji.

3 Wu fa nə kumo apə təfu wu təlkur nə Kayisaru

Tiberiyasu, Buntusu Bilatusu ca ngə gwamna nar Yahudi, Hirudusu tsu ca ngə təl nər Galili, Fəlipəu zamə nyi ca ngə təl nər 'yi'yir Ituriya ənga Tarakunitusu, Lisaniyasu tsu tal Abilinus. 2 Anasu ənga Kayafasu nanda ngə pubu dədəgal'yar. Wu pəci ta tsu ngə ndər Hyal shili anə Yawhana zər Zakariya a gwar tagə mashi. 3 Kə Yawhana zəwuya patəkura 'yi'yi kəra ar dza dəl Urdənu. Ja vər tətəlna ndər Hyal nə tubi anə nji, ja vər na, "Sha mau a shili wu lagu Hyal aga hya uya bəbətizəma, Hyal tsu ju sa təfəbiya hyi bikər hyi." 4 Ənggəra nabi Əshaya tsəfəri wu ləkakadə nə Hyal abər, ji na, "Dahə a vər ngga a gwar tagə, ja vər na, 'Hya pəbəri nyi lagu anə Thlagəu, hya məliya lagu tata'yi pir wu mwa nyi. 5 Nja sa nyanyana kalar dagəu, kalar mə ənga gar nja həya a gya. Nju ta'yibiya lagu mbambal'yar, lagu dididi'yar tsu nju məliya mənahəu. 6 Ənəga patər ndapi wu nda lari mbədə nə Hyal.'" 7 Kə dləmir nji ma'yı a ndəra Yawhana aga nda uya bəbətizəma ara ja. Kə Yawhana nar nda, "Nahyi wazha mətsapa! Wa ngə kughiya hyi, aga hya hwi sara ara numa nə huđə ndzəndə Hyal kəra a vər shili ka? 8 Hya məl thlər kəra mənahəu wu nggyabiyar hyi kəra wu cabiya abər a tubir hyi. A sara hya fiya wu dəfuwa hyi tsu, abər, 'Ibrahimu ngə dər'ya.' Yu na anə hyi, abər Hyal a'yı ja ənga dənama nə shabiya tsəka'yar kau, aga wazha anə Ibrahimu. 9 A fiyar nji hira kəm ar nggyilanga wu. Kalar wu kəra gara pə wazha mənahəu, nju nda gəmna nyi, ba nja vakuwa a gwu u'u." 10 Kə nji kə yiwa nyi, "Mi nga 'ya kyaga məla?" 11 Yawhana shadəwa nda, ji na, "Abər kalar ndəra ənga ləgutə mathləu, ja nə nyi pathləu anə ndəra gəra əni, kalar ndəra ənga sər səm tsu ja məliya abangau." 12 Njir tsəm budə tsu ndə shili aga ja məliya nda bəbətizəma, ndə yiwa nyi, ndə na, "Maləmə, mi nga 'ya məla?" 13 Əngwar ja anə nda, "A sara hya

dləwu a ndiya səra nji na hya tsəm mai." 14 Abangə tsu ngə alenyi soja'yar yiwa nyi, "Kar na'yı tsu, mi nga 'ya məla?" Kə ji na anə nda, "A sara hya canggər nyi anə nji aga nda nə hyi gənna ənga dənama mai, a sara hya thla fati ar kəra nji mai, hya mbiya dəfu ənga səra nji kina hyi əni." 15 Nji patə a vər səkə shilir Kərsiti, ndə lari Yawhana kə ndə dzəguya dənga wu dəfuwa nda tara Yawhana ngə Kərsiti kau. 16 Kə Yawhana shadəwa nda patəu, "Nayau, ya vər məl bəbətizəma anə hyi ənga 'yimi. Ama varyi ndəra ndiya da ənga dənama a vər shili, kəra alaga sər mba bići nyi nayi a'yı da tsa aga ya pəlna mai. Ju sa məliya hyi bəbətizəma ənga Mambəl Cicau ba ənga u'u. 17 Cala pi nyi wu tsa ja nga nyi, ju pina uhi ba ja batəna lar nyi ba ja dzəgwa fa'ana uhi a su tsam. Kofu ənga cacangə ba ja nggyina nda ənga u'u kəra gərə tau." 18 Ənəga dəhə paməpamə gangəu ngə Yawhana tətəlna ndəshigu məsəhə anə nji. 19 Ama ənggəra Yawhana kughiya kughi anə gwamna Hirudusu kəra həri Hirudiyasu mala zama nyi Fəlipəu ənga patakura alenyi sə dəmwa'yi kəra ji məliya. 20 Kə Hirudusu bəra cəkeri dəmwa'yikur nyi ba ji fuwa Yawhana wu fursəna. 21 Ayukuda ji kudəna məl bəbətizəma anə nji patəu, ba ji məliya nyi anə Yesu tsu, ənggəra Yesu a vər ndər ənga Hyal ba dəməlmə pahau, 22 kə Mambəl Cici shida ar kəra ja a papa mbəthla. Kə dəhə sara a dəməlmə na, "Nagə ngə zər da, yu yiwu ngau, huda yi pipida ənga gau." 23 Ar pəcira Yesu dzəguya thlər nyi nə highiōu, a tekər ja fa makər kumunyı wu duniya. Nji həri nyi abər naja zər Yusufu kəra zər Hali. 24 Hali zər Matata, Matata zər Lawi, Lawi zər Melci, Melci zər Yonna, Yonna zər Yusufu, 25 Yusufu zər Matatiyasu Matatiyasu zər Amosu, Amosu zər Nahumu, Nahumu zər Azaliya, Azaliya zər Nagayi, 26 Nagayi zər Maata, Maata zər Matatiyasu Matatiyasu zər Saminu, Saminu zər Joseku, Joseku zər Yahuda, 27 Yahuda zər Yuwana, Yuwana zər Resa, Resa zər Zarubabelu, Zarubabelu zər Shaltiliyu, Shaltiliyu zər Neri, 28 Neri zər Melci, Melci zər Adi, Adi zər Kusam, Kusam zər Elməda, Elməda zər Eri, 29 Eri zər Jashuwa, Jashuwa zər Elezar, Elezar zər Jarimu, Jarimu zər Matata, Matata zər Lawi, 30 Lawi zər Simiyanu, Simiyanu zər Yahuda, Yahuda zər Yusufu, Yusufu zər Janamu, Janamu zər Eliyakimu, 31 Eliyakimu zər Meliya, Meliya zər Meyinna, Meyinna zər Matathla, Matathla zər Nathlanu, Nathlanu zər Dawuda, 32 Dawuda zər Jesi, Jesi zər Obida, Obida zər Bu'aza, Bu'aza zər Salmonu, Salmonu zər Nashanu, 33

Nashanu zər Aminadabəu, Aminadabəu zər Aramu, Aramu zər Hesaruna, Hesaruna zər Parisu, Parisu zər Yahuda, **34** Yahuda zər Yakubu, Yakubu zər Ishaku, Ishaku zər İbrahim, İbrahim zər Tera, Tera zər Nahoru, **35** Nahoru zər Seragu, Seragu zər Riyu, Riyu zər Pelegə, Pelegə zər Eberu, Eberu zər Shila, **36** Shila zər Kayinanu, Kayinanu zər Arfashadu, Arfashadu zər Shemu, Shemu zər Nəhu, Nəhu zər Lameku, **37** Lameku zər Metusəla, Metusəla zər Enoku, Enoku zər Jaredu, Jaredu zər Mahalalelu, Mahalalelu zər Kenanu, **38** Kenanu zər Enoshu, Enoshu zər Shitu, Shitu zər Adamu, Adamu zər Hyal.

4 Yesu piyari dəl Urdənu nyinyau əngə Mambəl

Cicau, Kə Mambəl Cici ləbiya Yesu a gwar tagəu, aga shatan a gwa dzəbiya nyi. **2** Ayukuda Yesu har zəmətsini nə pida fədə kumunyi vu'yı əngə pəci, kə wubə mbari nyi. **3** Kə Shatan na anə nyi, "Ma naga ngə zər Hyal, ga nar nyi anə tsəkə kau, aga ja sha aga macikəl." **4** Kə Yesu shadəwa, ji na, "Tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal abər, "A'yi əngə sər səm wacu ngə ndə wu nggya əngə pi mai." **5** Kə Shatan hər nyi a dar vi kəra dzəgama gagadəu, ka canə nyi patəkura təlkur nə duniya, əngə səra a gwa patə nə pəci kushu. **6** Kə ji na anə nyi, "Yi wu nə ngə dənəma talkur əngə kadakadarkur sa'yar kə patəu, arya anə dar nji, yu səni nə nyi anə kalar ndəra yu yiwu tsu. **7** Ma gə nə da dəgalkur, sa'yar kə patə wu da nəngau." **8** Yesu na anə nyi, "Tsətsəfə nga nyi abər, "Ga dləvə Hyal Thlagə ngau, ba tsu naja zhizhi nyi wacu nga ga məl səra ja yiwu." **9** Shatan bəra hər nyi a vu Urshalima, ba ji həri nyi a dar kəra ki Hyal a dar vira ndiya əngə dzəgəmə. Kə ji na anə nyi, "Ma naga ngə zər Hyal, ga vəl a gyiwu 'yi sara ənggau, **10** arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal, abər, "Ju səwə waladi nyi'yar aga nda fələr ngau. **11** Ndu səfiya ngu tsa nda ara ga sara dəgəri hiya gə ar tsəkə." **12** Ama Yesu na nə nyi, "Tsətsəfə nga nyi abər, "Ga sara dəzə Hyal Thlagə ngə mai." **13** Ənggəra Shatan kudəna dəzə nyi wu lagu paməpamə patəu, ba ji piyari nyi nə pəci kushu ju səkə vanyi pəci əngə ja. **14** Yesu sha a vu Galili, əngə dənəma nər Mambəl nga ja, ndər ar kəra ja a tətəlnar kər a ndu məlmə paməpamə patəu, **15** ja vər highibau wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi, nji patə a vər fal nyi. **16** Ənggau, kə ji ma'yi a vu Nazəratu, məlmə kəra ji hau a gwa. Pəcir Bəlsar, ba ji ma'yi a gwu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi, ənggəra ji tsəliya. Ji hya'ari aga

jiga ndər Hyal. **17** Kə nji nə nyi ləkakadə nə Hyal nə tsəfə Nabi Əshaya. Kə ji pahəna ba ji uya vi kəra nji tsəfəya abər, **18** "Mambəl Thlagə a'yi ar kəra yau, kəra cədəbiya da aga ya tətəlna ndər məsahəu anə njira əngə dənəma tətəwa. Ji səwa da aga ya nar nyi anə njira wu fursəna pəcir pəl nda a dari, nji ləfau nda salar sau, ba tsu ya polna nji mbamba. **19** Ji səwa da aga ya nar nyi anə kalar ndau, abər, pəci kəra Thlagə nana ja sa canə nyi mənahəkur nyi anə nji pata a shiliri." **20** Ayukuda ji jigana, ba ji pədiya ləkakadə nyi ba ji dzəgwa nə nyi anə ndər məl thlər wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi, ba ji nggya gya. Patəkura njira a gwu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi kau, ba ndə pənggəri nyi li. **21** Kə ji na anə nda, "Ndər Hyal kə tsətsəfə kau, a nyabiyan dəzə wu himiya hyi əshina." **22** Patər njira ar vi ta nana ndər kəra mənahəu ar kəra ja, ba bəra da sə dədəgur anə nda əngə səra wu biya sara wu miya ja, ndə dzəgwa yiwa, "Kar ndangə ya, a'yi zər Yusufu ta ngə wa?" **23** Kə Yesu na, "Anə nda a səni yau, hyu yiwu hya nar da karapə kau, abər 'Ligəta, mbədənə kərnəgau.' Məliya sə kəra 'yi nggari gə məliya wu Kafarnahumu, ənggau, wu məlmə ngə kə dəm." **24** Ji bəra na anə nda, "Jirkura nyi, ca ngə nabi naja a'yi ndəra nji dləwuri wu məlmə nyi mai." **25** "Ya nar hyi jiri, wu pəcir nabi Iliya mathləkə'yi təsal a'yi gangəw wu 'yi'yr Izirayila, ənggəra Hyal hadiya məlmau, par a'yi mai nə fa makəru əngə hya kwa, wufau a'yi wu 'yi'yi ta gagadəu. **26** Ama Hyal a'yi səwə Iliya a ndəra zəma nda mai, ama a ndu məlmə Zarafatū wu 'yi'yr Sidonu, a ndəra mala təsal kəra wu məlmə ta. **27** Wu pəcir nabi Elisha tsu, njir pibi a'yi gangəw wu 'yi'yr Izirayila, Zəma nda a'yi uya cicikur mai kəl Na'amanu ndər Suriya wacu." **28** Ta njira wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi kə nggari ndər kau, ba ndzana huda ndə gagadəu. **29** Nda hya'ari ndə tədəbiya nyi a biyar ya məlmau, ndə ma'yi əngə ja a dar kəra mau kəra ndə həriya məlmər nda a dari, aga nda vakana nyi a gyiwu 'yi. **30** Kə Yesu biya wu pama nda, ba ji mbari lagu nyi ba ji mai sə nyi. **31** Abangə tsu, kə Yesu sha shili wu Kafarnahumu, məlmə kəra wu 'yi'yr Galili, ar Pəcir Bəlsar, kə ji dumwa əngə highibau, anə nji. **32** Kə highibə kə dəzə dədəgur anə nji pata ara ənggəra ndər nyi wu biya əngə dənəma. **33** Wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudi kau, vanyi ndə a'yi əngə məmbəl dəmwa'yu, ba ji hya'ana dəhəu əngə dənəma ji na, **34** "Wa yau! Yesu ndər Nazəratu, mi dəzə ngə əngə 'ya? Kari gə shili aga ga sa kudəna 'ya ya? A səni ngə yau,

nagə ngə ndə cici nə Hyal!” 35 Əngwar Yesu anə nyi ənga dənama, “Hadiya miya gau! Biya wu dza ja!” Kə mambəl dəmwa'yı kə mbilna ndə kau, a gyiwu 'yi wu dzəri ndə patəu, kə ji biya sara wu dza ja gəra bəra uya nyi ənga shiləgəu. 36 Kə da sə dədəgur anə njı patəu, ndə na wu pama nda, “Abari dur gə highibə ka? Ənga dəgalkur, ənga dənama nga ja vər ndər anə mambəl dəmwa'yı'yar, ba nda biya!” 37 Ənggərə ngə ndər ar kəra Yesu tətəlnakər a ndu məlmə pata wu 'yi'yi kau. 38 Yesu biya sara wu umbwa daşa dəzə njir Yahudi, ji ma'yı a vu ki Simanu. Səlkuya Simanu a'yı ngga mai, gyangə nga vər tə nyi dədəgaləu. Kə ndə ya wi Yesu aga ja dləwari nyi. 39 Yesu ta'yı ar kəra ja, ji kughi anə gyangə kau, kə gyanga nyi biya ka piyari nyi. Fina dəzə a'yı mai kə ji hya'ri ba ji məliya ndə sər səm. 40 Ənggərə pəci wu gya tədəfəu, kalar ndə kəra ndə gəra ngga ara ja, ndə shili əni anə Yesu, ba ji fəri ndə tsi patau, ba ndə də jaməu. 41 Patər njira ənga mambəl dəmwa'yı wu dza nda ndu biya ndu wau anə nyi, ndu na, “Na gə ngə zər Hyal!” Kə Yesu kughi anə nda, ji kari nda ara ndər, ara ndu səni naja nəgə Kərsiti. 42 Əmudləkura nyi, kə Yesu hya'ri ji ma'yı a biyar ya məlmə, a biyar vi kəra njı a'yı mai. Nji biya ga gal nyi ba ndə thləwa nyi, ndə də aga nda kari nyi ara piyari məlmər nda. 43 Ama Yesu na anə nda, “A dər thlər də ya ma'yı a ndu alenyi məlmə aga ya ndə tətəlna ndəshigu məsahəu nə təlkur Hyal anə alenyi njı tsu. Agabangau, nəgə səwa da a shili wu duniya.” 44 Ənggau, Yesu bəbiya bau wu patər 'yi'yir Yahudi, ja vər highibə wu umbwa daşa dəzə'yar, ja vər tətəlna ndəshigu ar kəra təlkur Hyal. Ba ənga ja vər shiləgəbiya kalar shiləgəu ənga njira gəra ngga.

5 Vənyi pəci a'yı Yesu ta'yı ar dza dəl nər Janisaratu, nji gangəu ndə ciðə nyi ndu yiwu nda nggari ndər Hyal. 2 Kə ji lari kwambwal məthlə a biyar dəl kəra njir təm fiya ndə ma'yı a nda ci litagər nda. 3 Kə ji ma'yı a gwu kwambwal pathləu kəra nə Biturusu ngau, ji dzəgwa kədi nyi aga ja bari nyi kushu sara miya dəl. Kə ji nggya a gwa ja vər highibə anə njı. 4 Ənggərə ji kufəna ndər, kə ji na anə Biturusu, “Ga bəra bari kwambwal kau a gwar vi kəra dzəgaməu, ba hya səya litagər hyi'yar, aga hya tədəbiya kalfi.” 5 Əngwar Biturusu, “Thlagər ki, a pidari 'ya għemə a vər təm ama na'ya a'yı mbari sə mai. Ama 'yu səya litagər 'ya a gya, ma nagə ngə na.” 6 Ənggərə ndə səya litagər nda a gya, ba ndə mbari kalfi gangəu, kəl ta

litagər nda mbar thləthlau. 7 Ta ndə lari abangau, ba ndə ngga bazhi təmər nda sara wu vanyi kwambwal ta aga nda sa dləwari nda. Ba ndə shili ndə sa nyanyana kwambwal'yar gyapə ənga kalfi. Ba kwambwalər nda mbar gya cau ara tədəbəu. 8 Ənggərə Biturusu lari sə kau, kə ji bəliya undi a dumwar Yesu, ji na, “Təkə ənga yau, Thlagəu! Nayi ndər bikə ngau!” 9 Ba sə kə da sə dədəgur anə nyi ənga bazhi nyi'yar patəu, ara gangəkura kalfi kəra ndə mbari, 10 abangə tsu nəgə Yakubu ənga Yāhwāna, wazha Zabadi, bazhi məl thlər Biturusu 'yar. Əngwar Yesu anə Biturusu, “Ga sara hivər mai, mbari əshina, gu da ndər təm njı ama a'yı kalfi mai.” 11 Kə ndə tədəbiya kwambwalər nda a biyar miya dəl, ba ndə piyari litagər nda, ba ndə nu nyi. 12 Ar pəci kəra Yesu wu vanyi malmau, kə vanyi ndə kəra pibi səmkə dənama nyi shili ara ja. Ənggərə ji lari Yesu, kə ji dla ənga bama ja a gyiwu 'yi ja vər kədi nyi, ji na, “Thlagəu, ma gu yiwu, gu səni cina da aga ya da jaməu.” 13 Kə Yesu har tsi ka tsəkwar nyi, ji na anə nyi, “A hənggər yau, da cicau.” Ənggorna, ba pibiya nyi piyari nyi. 14 Kə Yesu nar nyi ənga dəhəu, “Ga hangəkal ga sara na sə kə anə ndə mai. Ama ga ma'yı a ndəgya pubu ga nda canə nyi kərnəgau, ga dzəgwa kəbəna sau ənggərə dlađə Musa nana nja məl aga ci dzau. Ga məliya abangə aga ga cabiya nyi anə njı abər a dər gə jaməu.” 15 Ama alaga abangau, kəl dumwa ənga cakau, ngə ndər ar kəra Yesu wu cakau. Nji gangə tsu a vər shili agya ja aga nda nggari highibə nyi ba ji shiləgəbiya nda sara ara shiləgər nda paməpama. 16 Ama Yesu, ju ma'yı a biyar ya məlmə a biyar vi kəra njı a'yı mai aga ja ndər ənga Hyal. 17 Vənyi pəci ənggərə ja vər dumwa ənga highibau, njir Farisi ənga maləmə dlađə sara wu məlmə paməpamə nər 'yi'yir Galili, ənga 'yi'yir Yahudi ənga 'yi'yir Urshalima, a vər nggya əna. Dənama nə Thlagə a'yı ənga ja, aga shiləgəbiya njı kəra gəra ngga. 18 Kə alenyi njı shili ənga ndə təsəkənu, nda vər hə ar sər pida. Ndu yiwu nda həri nyi a vu ki, aga nda vuwa pina nyi wu mwər Yesu. 19 Ənggərə ndə gal lagu katini ara gangəkura njı, ba ndə ma'yı a dar kəra umbwa ndə də pahəna ba ndə dzəgwa fuwa nyi a gya lagu kəra umbwa a gyiwu hada dlami, kakalə wu mwər Yesu. 20 Ənggərə Yesu lari mbərsar nda, kə ji na, “Bazhi, a təfəbiya ngər njı bikə ngau.” 21 Njir Farisi ənga maləmə dlađə'yar nda vər dənəga wu pama nda, “Wa ngə ndə kə wu ndər dəmwa'yı ar kəra Hyal ka? Wa ngu səni təfəbiya bika, a'yı kəl Hyal zhizhi nyi

wa?" 22 Ænggæra Yesu wu sənbiya səra ndu dəngä, kə ji na anə nda, "Mi ngə da hyu dəngä sə'yar kə wu dəfuwa hya? 23 Mani nga ndiya ənga əatsa? Nja na, 'A təfəbiya ngər nji bikə ngau,' əndəga, 'Hya'ari ga bə ya?' 24 Ama yu yiwu hya səni, abər Zər Nda a'yı ja ənga dənاما nər təfəbiya bikau wu duniya." Kə ji na anə ndər təsəkənu, "Yu na anə ngau, hya'ari, ga hər sər pida ngau ga ma'yı a ndu ki." 25 Ænggau, kə ji hya'ari ənga kusa wu mwar nji patəu, kə ji həri səra ja vər pida ar ta, ba ji ma'yı a vu ki ja vər fal Hyal. 26 Ba sə da sə dədəgur anə nda patəu. Ba nda dzəgwa nə nyi dləvə anə Hyal. Kə hivər mbari nda gagadau, ndu na, "A lari 'ya sə dədəgur əshina." 27 Ayukuda kau, Yesu ma'yı a biya, kə ji lari ndər tsəm budau kəra nja ngga ənga Lawi a vər nggya ar vi tsəm budə nyi. Ængwar Yesu anə nyi, "Nu da." 28 Kə Lawi hya'ari, ji piyari səra ja vər məl patəu, ba ji nu nyi. 29 Ayukuda nyi, kə Lawi məliya sər səm nər mini wu ki nyi, kə ji nggari Yesu ar viya məthləpi dəgal, njir tsəm budə gangəu ənga alenyi məthləpi'yar nda vər səm sər səm ar vi zəməu. 30 Kə njir Farisi ənga maləmə dladə'yar kəra mbərsar nda zəmə ndə dzəguya jiga miya anə zəmbəlma nyi'yar, "Mi ngə da hyu səm hyu sa ənga njir tsəm budə ənga njir bika?" 31 Ængwar Yesu anə nda, "A'yı nji jamə ngu yiwu ligəta mai, ama nji kəra gəra ngga. 32 Nayi a'yı dla aga sa ngga nji cici mai ama njir bikau, aga nda tubi nda bələri nggyar nda." 33 Nda na anə nyi, "Zəmbəlma nə Yahwana ndu hə zəmətsini ar kər ar kər ənga ndu ndər ənga Hyal, abangə tsu nga zəmbəlma nə njir Farisi, ama nəngau ndu səm ənga sa parangəu." 34 Kə Yesu na anə nda, "Abər a səni kari nji bazhiya salkwanjili sər səm ma tsu nda ənga ja ya? 35 Ama pəci wu shili kəra nju sa həna salkwanjili kə ara nda. Ar pəci ta ndu nda hə zəmətsini." 36 Kə ji nar nda najaka karapau, ji na, "Ndər tar zhabi thlaþəu ar mafəliyangə nga nyi, aga ja dzəgwa ndabəya ndəbə əni ar hahala nyi mai. Ma ji məl abangau, a ndzanar ja zhabi mafəliyangə kau, ənga tsu ndəbə kau, wu da dididi. 37 Ætsu ndər puwa 'yimir inabi mafəliyangə a gu pəla hahal a'yı mai. Ma ji məl abangau, ba 'yimir inabi mafəliyangə kau, a thlənakər, ba ja pəthləna nyi, ba 'yimir inabi kau, a pənakər ba pəla ka ndzau. 38 'Yimir inabi mafəliyangə a gu pəla mafəliyangə nga nja pau. 39 Ætsu ndər nda yiwu sa 'yimir inabi mafəliyangə a'yı ayukuda ji tuwari hahala nyi mai. Ju nda na, 'Hahala nyi nga ndiya ənga məsaħəu.'"

6 Vanyi pəcir Bəlsar nə Yahudiya, Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar nda vər tərabiya wu fa uhi. Nda vər bau, kə zəmbəlma nyi'yar kuratsiya kəra uhi. 2 Ænggæra njir Farisi lari abangau, kə ndə na anə nyi, "Lari gəyi, ara mi nga hyu məl səra dladə kari nja məl pəcir bəlsar ra?" 3 Yesu shadəwa nda, "A'yı hyi saya jigana səra Dawuda ənga njir bə nyi məliya ar pəci kəra wubə mbar nda ta wa?" 4 Ænggæra Dawuda gwu ki Hyal, naja ənga njir bə nyi'yar, ənga ənggæra ndə gwa səmkə macikəl cicau kəra nandu kyaga səm mai, kəl pubu'yar wacu." 5 Kə Yesu na anə nda, "Zər Ndau Thlagə nga ja ar kəra pəcir Bəlsar." 6 Ar vanyi pəcir Bəlsar nə njir Yahudiya tsu, kə Yesu ma'yı a gwu umbwa daðə dzə njir Yahudiya ja vər highiħau. Wu umbwa ta vanyi ndə a'yı kəra ənga tsi mazəma ja ndzəndzau. 7 Njir Farisi ənga maləmə dladə'yar a vər gal lagu kəra nda səni vazəya Yesu, ndə pənggəri nyi li, nda vər tsamə tara ju məliya ndə kə jamə ar pəcir Bəlsar. 8 Ama Yesu wu səni səra ndu dəngä, kə ji na anə ndə kə ənga tsi ndzəndzə kau, "Hya'ari ga ta'yı wu mwar nji patəu." Kə ji hya'ari, kə ji ta'yı əna. 9 Ænggau, kə Yesu na anə nda, "Yi wu yiwa hyi, mi ngə tsa'a nja məl pəcir Bəlsar ra? Sə mənahəu, əndəga sə dəmwa'yu? Nja mbədəna, əndəga nja tsəya?" 10 Ji tsamə a ndu pama nda patəu, kə ji dzəgwa na anə ndə kau, "Ndidəbiya tsa gə a dumwa ngau." Aga zəmə kə ji ndidəbiya tsa ja a dumwa nyi, ba tsa ja da jamə ənggər vanyi zəma nyi ta. 11 Ama kə huda nda ndzə gagadau, kə ndə dzəgwa na anə kərnda, "Mi ngə məna səni məl ənga Yesa?" 12 Vanyi pəci, Yesu hya'ari ba ji ma'yı a du mau, aga ja da ndər ənga Hyal a dəna. Ji da pida ghəma ja vər ndər ənga Hyal. 13 Ænggæra vi sa kufau, kə ji nggari zəmbəlma nyi'yar a shili wu dzə nyi, kə ji dzəgwa dəmbiya kumo apə məthlə sara wu pama nda, kəra ji ngga ənga cama səsə'yar. Kəja thləmər nda, 14 Simanu kəra ji nə nyi thləmə Biturusu, ənga zamə nyi Andərawusu, ənga Yakubu, ənga Yahwana, ənga Fəlipəu, ənga Bathlalomiyu, 15 ənga Matiwu, ənga Toma, ənga Yakubu zər Alfawusu, ənga Simanu ndəra nju na ndə məlmə nyi, 16 ənga Yahuda zər Yakubu, ənga tsu Yahuda Isikarayoti ndəra dəlna Yesu anə dawa nyi'yar. 17 Ji ma'yı ənga zəmbəlma nyi'yar a gyiwi 'yi, kə ndə thləwa babalər vi, ba ndə ta'yı əna ənga zəmbəlma nyi'yar gangəu, ənga nji gangə gagadau sara wu Yahudi, ənga Urshalima, ənga 'yi'yr Taya ənga Sidonu njira ənga kir nda a miya dəl dəgaləu, 18 njira shili aga nda nggar highiħa nyi ənga

nja shiləgəbiya nda sara ara shiləgər nda paməpaməu. Njira ənga mambəl dəmwa'yı'yar wu lə əwəbwatə anə nda, nanda tsu ndə uya jaməkur, 19 ənga nji gangəu a vər məl lagu kəra nda səni tsəkwər nyi, ara dənəma kəra wu biya sara wu dza ja vər shiləgəbiya nda patəu. 20 Ja vər tsamə zəmbəlmə nyi'yar, kə ji na, "Barka anə hyi nahyi nji kəra gəra sau, təlkur Hyal a dər nər hyi. 21 Barka ana hyi njira ənga wubəu kabangəkau, nju nda nyana hyi. Barka anə hyi njira vər tiwi kabangəkau, hyu nda nggushi. 22 Barka anə hyi ma nji gəra yiwu hyi, nda həbiya hyi a biya, ənga nda nggəl hyi, ba ənga nda ndzana thləmər hyi, aryə Zər Ndau." 23 "Abangə ngə ajir nda məl anə nabi'yar kəra tərəbiya. Ga caguli ənga ga nggya ənga hudsə pərtəu, ara gu nda uya akkəri gangə dəməlmau." 24 "Ama kawa anə hyi nahyi bərba, aryə a dləwuri hyi nər hyi məsəhəkur kabangəkau. 25 Kawa anə hyi, nahyi kəra nyinyau kabangəkau, hyu nda nggya ənga wubəu. Kawa anə hyi nahyi kəra a vər nggushi kabangəkau, hyu nda da ənga hudsə ndzəndzau hya ərəti. 26 Kawa anə hyi ma nji patə a vər fal hyi, abangau nga ndə məl anə nabi fati'yar." 27 "Ama ya nar hyi, nahyi kəra wu nggari ndər də, hya canə nyi yiwukur anə dawar hyi, hya məl mənahəkur anə njira gəra yiwu hyi. 28 Fənggər nyi barka anə njira wu shi'wa hyi, hya ndər anə Hyal aryə njira wu lə əwəbwatə anə hyi. 29 Ma ndə nə ngə dəgau ari balma gau, shabiya nyi vanyi balma tsu. Ma ndə mbəliya nggamndə ngau, ga sara ka lagutə ha kəra vuwa gwa anə nyi mai. 30 Nə nyi anə kalar ndərə kədi ara gau, ma tsu ndə mbəliya sə ngau ga sara yiwa ja shabiya ngə a shili mai. 31 Səra hyu yiwu nja məl anə hyi, nahyi tsu ca nga hya məl anə nda. 32 "Ma njira vər yiwu hyi nga hyu yiwu wacu, wathləmə culi akkəri kəra hyu nda uya? Alaga njir dləwu budə ma tsu, ndu məl abangau. 33 Ma gu ca mənahəkur anə njira wu ca mənahəkur anə ngau, mi nga ju cakəri nga? Əkkə'yı ni jir bikə ma ndu məl abangau. 34 Ma gə nə nyi məl anə njira gu səni ndu nda kina ngau, mi nga ju cakəri nga? Alaga njir bikə ndu lə məl anə njir bikə kuvvar nda ənga səni ndu nda kina patəu. 35 Ama ga ca yiwukur anə dawa ngau, ga məl mənahəkur anə nda, ga nə nda məl ənga səni abər nandə wu nda kina ngə mai. Məl abangə wu məliya hyu uya nubwa gangəu, ənga hyu sa da ənggər wazha Hyal kəra a dəməlmau, aryə naja ənga təhudəu, anə nji kəra səni na usi ənga nji dəmwa'yu. 36 Ga nggya ənga təhudə ənggər kəra

dəngau kəra a dəməlmau ənga təhudəu." 37 "A sara hya thla numa ar kəra nji mai, nji tsu a'yı ndu thla numa ar kəra hyi mai. A sara hya lə vazə anə ndə mai, nji tsu ndu nda lə vazə anə hyi mai. Təfəbiya mə nji, Hyal tsu ju nda təfəbiya hyi. 38 Hya la sau, nahyi ma ba nja nə hyi sau, cala təkə sə nyinyi tsuyu, nja cicina a gya, nja ərə favədiya, ja dzəgwa pəpau a gyar dza nyi, nja dzəgwa puwa ngau a gyar dza gau, aryə a dar cala təkə sə kəra hyi təkə sə əni anə nji, ca nga nju nda təkə sə əni anə hyi." 39 Kə ji ərə nar nda najaka karapau, "Ndə ləfəu a səni ləbiya ndə ləfə ya? Ma ndə məl abangau, nanda gyapəu, a'yı ndu nda tədəu a gyiwi ka'u wa?" 40 Ndərə nju highibə anə nyi, a'yı ju ndiya maləmə nyi mai, ama kalar ndərə nji highibəri nyi mənahəu, ju səni da ənggər maləmə nyi. 41 "Ara mi nga gu lari zər sar kəra wu liya zamə ngau, ama na ga sən tsamiya gwalang kəra ar liya gə kə maya?" 42 Abari nga ga sən na ana zamə ngau, abər, zamə də, 'Ta'yau, ya həbiya ngə zər sar kəra wu liya gau,' ya, kəjə gwalang ngə ar liya ga? Nagə ndər ngguta vi, ga həbiya gwalang kəra ar liya gə kwatahəu, aga ga dağaga lari mənahəu, ba ga sən həbiya zər sar kəra wu liya zamə ngə kau. 43 "Abangə tsu, kalar wu mənahəu, ju ya wazha mənahəu, wu kəra gəra mənahə tsu, ju ya wazha kəra gəra mənahəu. Wu kəra mənahəu, a sən yabiya wazha kəra gəra mənahə mai, abangə tsu, wu kəra gəra mənahəu, a sən yabiya wazha mənahə mai. 44 Ar yaya nyi nga nju tsamə ri wu. Nja səni dəm bəla ar wur shikədi mai, alaga ndərma ar hudi mai. 45 Ndə mənahəu, ju biya ənga ndər mənahəu sara ar vira ji dəwana ari, ənga ndə dəmwa'yu, ju biya ənga ndər dəmwa'yu sara ar vira ji dəwana ndə ari." 46 "Ara mi nga hyu ngga də, 'Thlagəu, Thlagəu,' ama kə hyi nggəl ara məl səra yu na anə hya? 47 Kalar ndərə shili ara yau, ba ji səya himi anə səra yu na, ənga ju məl thlər əni, yu nda nar hyi səra ju pa. 48 Naja ənggər ndər hər ki, kəra labiya ka'u dzəgamə a gyiwi 'yi, kə ji dzəguya hər ənga fəhi hər ar pathlara mau. Ənggəra dəl nyau, kə 'yimi tsəbəri ki ta, ama naja a'yı səni kənggədər nyi mai aryə nji fər hiya nyi ar pathlara mau. 49 Ama ndərə wu nggari ndər də, ama naja a'yı wu məl thlər əni mai, kakalə nga ja ənga ndər hər ki ar vi kəra nji gəra labiya ka'u nə fə hiya hərə nyi. Ənggəra dəl nyau, kə 'yimi tsəbəri ki kau, kə ki kə dla, dla nyi tsu dəmwa'yı gagadəu."

7 ၕnggəra Yesu kudəna na s'a'yar kə patə anə nji, ba ji ma'yı a vu Kafarnahumu. **2** A vuna, kə ja vanyi dəgaləri soja nə Roma kəra mafa nyi a'yı gəra ngga gagadəu, kəra a vər gal lagur tau. Soja dəgal nə Roma kau, ja vər yiwu mafa nyi kə gagadəu. **3** ၕnggəra ji nggar ndər ar kəra Yesu, ba ji səwa alenyi nji nggunggurəm nə Yahudiya aga nda kədi nyi ja shili, ja sa mbədəna mafa nyi kau. **4** Nji nggunggurəm'yar kə ma'yı a ndəra Yesu ndə nda kədi nyi gagadəu, nda vər na, “Ndə kau, ndə mənahəu ngau, kakala nga nyi ga dləwari nyi. **5** Ndə nyi a yiwu ja njir 'ya, ba ənga ji həriya 'ya umbwa dəbə dzau.” **6** Ba Yesu ma'yı ənga nda. ၕnggəra ji shili ləhəu wu dzəri ki nyi, kə dəgaləri soja nə Roma hyabiya bazhi nyi'yar aga nda nar nyi anə Yesu, “Thlagəu, ga sara hədəna kərnəgau aga yi mai, aryə nayi a'yı də tsə'a ga shili wu ki də mai. **7** Ca ngə məliya nayi a'yı səni shili əgya gə mai, ama ga nana ndər sə nyi, ba zər də uya jaməkur. **8** Aryə nayi ənga kərdə ma əgya ndə dəgal nga yau, ənga tsu soja'yar a'yı kəra əgya kida yau, yu na anə ndə kau, ‘Ma'yı,’ ba ja ma'yı, anə vanyi ndə tsu yu na ‘Shili,’ ba ja shili. Ma yi na anə mafa da, ‘Məliya abangau,’ ba ja məliya.” **9** ၕnggəra Yesu nggar ndər kau, ba də sə dədəgür anə nyi, ji shabiya dzau, ji na, anə nji kəra a vər nu nyi, “Ya nar hyi, wu Izirayila nayi sayi uya ndəra ənga mbərsa ənga dənəma ənggər ndə kə mai.” **10** ၕnggəra njira ji səwa kə sha shili wu ki, ba ndə thləwa mafa nə dəgalər soja Roma ta a dari jaməu. **11** Wu yukuda pəci kushu, kə Yesu ma'yı a vu məlmə kəra nja ngga ənga Nayin, zəmbəlma nyi'yar əkkə'yı nji gangəu ma'yı ənga ja. **12** ၕnggəra ndə shili ləhəu wu dzəri miyar gwa nə məlmə nyi, kəja alenyi nja vər səbiya ənga zər tətau kəra naja ngə zəmə ara mənyi kəra mənyi ya, sal nyi tsu a təri. Nji gangəu, sara wu məlmə ta, nda vər lə nyi. **13** ၕnggəra Thlagə lari mala kau, ba ji təhudə əgya ja, ba ji na anə nyi, “Ga sara tiwi mai.” **14** Kə ji ma'yı ji nda tsəkwar ləkagau ndə təta kau, ba njira vər hə nyi kə ta'yau. Kə Yesu na, “Zər baduwari, Yu na anə ngau hya'ari!” **15** Kə ndə təta kə hya'ari, ba ji nggya gya ji dzəgwa ndər. Ba Yesu dzəgwa lər nyi anə mənyi. **16** Kə hivər mbari nda patəu, ba ndə fal Hyal, nda vər na, “Jiri vanyi nabi dəgal a shiliri wu pama mən, Hyal a shiliri aga ja sa dləwari nji gə nda.” **17** Sə kə Yesu məliya kə tətəlnakər wu Yahudi ənga 'yi'yi kəra zəwar nyi. **18** ၕnggəra zəmbəlma'yar nə Yahwana ndər məl Babətizəma nar nyi sə'yar kə patəu, ba ji nggari məthlə wu pama nda, **19** ji səwa nda

a ndəgya Thlagəu, aga nda nda yiwar nyi abər, “Nagə nga vər shili kə ya, əndəga 'ya fiya li aga vanyi ndə ya?” **20** ၕnggəra njira nji səwa shili əgya Yesu, kə ndə na nə nyi, “Yahwana ndər məl Babətizəma ngə səwa 'ya aga 'ya yiwar ngau, ‘Nagə nga vər shili kə əndəga 'ya fiya li aga vanyi ndə ya?’” **21** Kakalə ar pəci ta, ngə Yesu mbədəna nji gangəu kəra gəra ngga ənga shiləgə paməpaməu, ənga njira ənga mambəl dəmwa'yı'yar. Yesu məliya nji ləfə'yar tsu ndə lari sau. **22** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, “Sha mau hya nda nar nyi anə Yahwana səra hyi lari ənga hyi nggari. Nji ləfə wu lar sau, nji kukurbə wu bau, njir pibi wu uya jaməkur, kulangə'yar tsu ndu nggar sau, nju hya'ana nji tətau ənga nju tətəlna ndəshigu məsəhə anə nji dadəli. **23** Barka anə ndəra gəra təkəkər ənga mbərsa nyi ar kəra yau.” **24** Ayukudə njira Yahwana səwa ma'yı, kə Yesu dzəguya ndər anə nji ar kəra Yahwana, ji na, “Mi nga hyi gwa tsəmə a gwar tagə ta? Hyi ma'yı a gwa tsəmə sar dzədəzəgaməu, kəra yambadə a vər kənggədə ya?” **25** Ya, mi nga hyi ma'yı a gwa tsəmə? Ndəra har kar mənahə ya? Awau, njir ha kar məmənahəu, wu ki təl nga nda. **26** Kar dəm ya, mi nga hyi ma'yı a nda tsəmə? Nabi ya? Pakatu, yu nar hyi, ndəra ndiya nabi. **27** Ar kəra Yahwana ngə ndər Hyal kəra tsətsəfə na, “Kəja yu səwa cama də wu mwa ngau, ju nda fuwa sə wu lagu kadivira ga shili.” **28** “Ya nar hyi, wu pama njira mathləkə'yı ngə ya patəu, ndəra ndiya Yahwana ənga dəgal a'yı mai. Ama alaga abangau, ndəra ndiya ənga kushu wu təlkur Hyal a ndiya nyi ənga dəgaləu.” **29** Patər njira nggari ndər kau, əkkə'yı njir tsəm budau, dləwunggari abər lagu Hyal ca ngə lagu kəra kakaləu, aryə Yahwana ngə məliya nda babətizəma. **30** Ama njir Farisi ənga maləmə sənbiya dladə Musa 'yar nggəl ara dləwu səra Hyal wu yiwu ənga nda, ənga ndə nggəl ara Yahwana sara məliya nda babətizəma. **31** Yesu dumwa ənga ndər ji na, “Ya, ənga mi nga nja gəla nji kabangəkə? Abari nga nda? **32** Nanda ənggər wazha kəra a vər nggya ar sugu, nda vər ngga kuvvar nda, ndu na: ““Ya vər mbidə mbələu anə hyi, kə hyi nggəl ara fəl, 'yi thlə na nə tiwi ba hyi nggəl ara dləwu.” **33** “Yahwana ndər məl Babətizəma shili ja vər səm səm mai, naja tsu a'yı a vər sa 'yimi nər wur inabi ənggəra nji tsəliya mai, ‘Ama əngwar hyi naja ənga mambəl dəmwa'yı!’ **34** Zər Ndə shili ju səm, ənga ju sa, əngwar hyi, ‘Ndər suna nga ja, bazhiya njir tsəm budau ənga njir bikau!’ **35** Alaga abangau, patər njira hənggəri ənga hahangəkur nə Hyal, nda vər cabiya

abər ənga jiri nga nyi.” **36** Vanyi ndər Farisi nggari Yesu a nda səm sər səm a ndu ki nyi, ba Yesu nda, ji nda nggya aga səm sər səm. **37** Wu məlmə kau, vanyi mala a'yı ja vər məl zawarkur, kə ji nggari abər Yesu a vər səm sər səm wu ki ndər Farisi kau, kə ji shili ənga vanyi bələri kushu kəra ənga mal kəra wu shuni kisəu, kəra nju dəl ənga kwaſa gangəu. **38** Ji shili kə ji sa ta'yı wu yukuda Yesu, ar dza hiya ja, ja vər tiwi. Ta sələm nyi pau a gyar hiya ja, ba ji dzəgwa kəkədəna hiya ja ənga shishir kəra ja, kə ji dzəgwa dumwa ənga bərpə nyi nə yiwukur, ba ji bəsiya nda ənga mal shuni məsaħəu kau. **39** Ənggəra ndər Farisi kə wu tsamə səra mala ka a vər məl kau, kə ji na wu dəfuwa ja, “Maja abər ndə kə nabi ngau, a kyaga səni ja tara wa ngə mala ka a vər tsukwa nyi kau. Ja kyaga səni abər mala kə ndər bikə ngau.” **40** Yesu na anə ndər Farisi kau, “Simanu, a'yı yi ənga sər na anə ngau.” Kə Simanu na, “Nar da, maləmə.” **41** Yesu na, “Vanyi ndu nu nji məthlə məl, ndə pathləu, gənna kəra nja kyaga ki ndər mal thlər əni wu pəkau, nə fa pathlə ənga reta, ndə məthləkura nyi tsu, gənna nə pəkə nə ndər mal thlər kəra ja kyaga uya wu pida təfu kumunyi. **42** Ənggəra ndə tini kina, ba ji yafəna nda gyapəu. Ya, wu tsamə ngau, wa nga kyaga ndiya ənga yiwu nyi wu pama nda?” **43** Simanu na anə nyi, “Wu lari da, ndə kə nji yafəna nyi gənna gangə kau.” Ba Yesu na anə nyi, “Ənghəng, a nabiyar gə kakaləu.” **44** Kə ji shabiya dəj i tsamə mala ta, ba ji na ana Simanu, “A lari ga mala kə ya? Yi shili wu ki ngau, naga a'yı nə da 'yimi aga ya cina hiya yi əni mai, ama kə ji cina hiya yi ənga sələm nyi, ji kəkədəna ənga shishir kəra ja. **45** Nagə dləwuri da ənga bərpə də mai, ama ənggəra ji shili wu ki kau, naja a'yı ta'yı ənga bərpə hiya yi ənga miya ja mai. **46** Nagə a'yı bəsiya mal ar kəra yi mai, ama kə ji bəsiya mal shuni kisə kau, ar hiya yau. **47** Agabangau, ya nar ngau, bikə nyi kəra gangə kau, a təfəbiya nyir nji arya ji cabiya yiwukur gangə gagadəu. Ama ndəra nji təfəbiya nyi bikə kushu, yiwukur nyi kushu nga nyi tsu.” **48** Əngwar Yesu anə mala kau, “A təfəbiya ənggər nji bikə ngau.” **49** Njira a vər səm sər səm ənga ja ar vi kau, dzəgwa na anə kuvwar nda, “Wa ngə nda kə a səni təfəbiya bikə ka?” **50** Əngwar Yesu anə mala ta, “Mbərsa ngau, a mbədəna ngə ri, ma'yı sə ənga huđə pərtəu.”

8 A səkari kushu, Yesu a vər bəau a ndu məlmə dədəgal ənga məlmə kukushu ja vər tətəlna ndər məsaħə

nə təlkur Hyal. Zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə a'yı nda ənga ja, **2** ənga alenyi mathləkə'yı kəra nji kədələbiya mambəl dəmwa'yı sara wu dza nda ənga njira ji shiləgəbiya nda. Wu pama nda mala a'yı kəra nja ngga ənga Maryamu Magədaliya kəra mambəl dəmwa'yı paməpamə mədəfə biya sara wu dza ja, **3** ənga Yuwana mala Kuza, ndə dəgal wu ki Hirudusu ənga Suzana, ənga alenyi mathləkə'yı gangəu kəra a vər məl thlər anə nda ənga gənnar nda. **4** Ənggəra nji gangə sara wu məlmə paməpamə tsəmiya dzau, aga nda nggari Yesu, kə ji nar nda najaka karapau. **5** “Ndər zəwa a'yı kəra ma'yı a gwa thləka culi a gwar fa nyi. Ja vər uci culi kə alenyi tədəu ar lagu, kə nji cicina nda ənga hyi, ba 'yagə'yar tsu səmkə nda. **6** Alenyi culi tədəu a gyar vi kəra məməu, ənggəra ndə tsau, ba ndə ul ara ləsə a'yı ar vi ta mai. **7** Kə alenyi tədəu, a gyiwu pama shikəfi, ndə hə ənga nda, ba shikəfi kar nda ara pəli. **8** Alenyi culi tsu tədəu, a gyiwu 'yi kəra mənahəu, ndə hau, ba ndə puwa li gangə gagadəu.” Ənggəra Yesu kudəna ndər kau, ba ji hya'ana dəhəu, ji na abər, “Ndəra ənga himi ngga sau, bəgə ja nggari.” **9** Zəmbəlma nyi'yar yiwa nyi tarə mi ngə najaka karapə cabiya. **10** Ji na, “A yiwur nji hya sənbiya səra dədəwa nə təlkur Hyal, ama anə alenyi nji, yu ndər ənga karapə anə nda, aga, “Alaga ndu tsamə ama nanda wu lari mai, alaga ndu ngga ama nanda wu nggabiya mai.” **11** “Kəja səra karapə kə cabiya. Culi ca ngə ndər Hyal. **12** Kəra tədəu ar lagu ca ngə cabiya nji kəra wu nggar ndər Hyal, ama ba Shatan a shili ja sa həbiya ndər kə sara wu dəfuwa nda ara nda sara mbərsa nda uya mbədəu. **13** Culi kəra tədəu a gyar vir məməu, nanda ənggər njira wu nggar ndər kau, ndu dləwuri ənga huđə pərtəu ama nanda a'yı ənga nggilang mai, ndə mbərsa nə pəci kushu, ənggəra əwəbətə shili, ba ndə piyari nu. **14** Culi kəra tədəu a gyiwu shikəfi, ca ngə cabiya njira nggari, ama ənggəra ndə dumwa ənga nu, kə dəngə nər sər duniya, ənga gal gənna, ənga yiwu məsaħəkur kar nda ara pəli. **15** Culi kəra tədəu, a gyar 'yi'yi mənahəu ca ngə njira nggari ndər kau, ndə dləwuri ənga huđə zəmə ndə səbiya ndə səsə'wuri kəl ta ndə piya wazha.” **16** “Nja sən mbəbiya pitəlla ba nja mbuya əgya kida təm ənga təmbəl mai. Ama nja kyaga fiya a dar madzigam, ba ja dzəgwa mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau. **17** “Arya kalar sə a'yı kəra ndu məl dədəwa kəra gəra nda biyar babal mai, ətsu sə a'yı dədəwa kəra nji gəra nda sən mai. **18** “Hya nggya ənga hangəkal ənga səra hyu

ngga, ara ndəra ənga sau, nju nda sa cakəri nyi, ama ndəra gəra ənga sau, səra ji nggani a'yı ara ja kau, nju sa dləwuri.” 19 Ənggau, miya Yesu ənga zamə nyi'yar ma'yı a ndəgya ja, ama nandə uya ndə tləwa nyi mai, ara gangakura nji. 20 Kə vanyi ndə nar nyi anə Yesu, abər, “Kəja məngau ənga zamə ngə'yar a biya ndu yiwu nda ndər ənga gau.” 21 Əngwar Yesu anə njira a ndə patəu, “Njira wu nggar ndər Hyal, ba ndə məl thlər əni, nanda nge mada ənga zaməda'yar.” 22 Vanyi pəci Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar gwu kwambwal, ba ji na anə nda, “Məna ma'yı a biyar ya dəl.” Kə ndə mbar lagu ndu ma'yı. 23 Ənggəra nda vər ma'yı ba ji ghanyi. Kukuthləu, kə majigwal shili ənga dənəma ja vər sə a shili ar 'yimi, ənggau, ba ndə də tətəwulu ara ənggəra 'yimi gwu kwambwalər nda. 24 Zəmbəlma nyi'yar, hyabiya Yesu wu ghanyi, ndə na, “Thlagər ki! Thlagər ki! Kəja məna sa!” Yesu hya'ari kə ji kughiya majigwal ənga 'yimi kəra a vər tləkau, ba ndə bəgə zəməu. 25 Kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, “Əmani ngə mbərsar hya?” Kə hivər mbar nda gagadəu, ndə na wu pama nda, “Wathləmə culi najaka nda? Patə əkkə'yı majigwal ənga dəl wu gənggər nyi səli ka?” 26 Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar nda vər ma'yı wu kwambwal ar 'yimi, ba ndə dla wu 'yi'yi nə Garasina, kəra a biyar ya dəl Galili. 27 Ənggəra Yesu a vər gya sara du kwambwal, kə ji tləwa ndər məlmə kə kəra ənga məmbəl dəmwa'yı. Ndə kə a bəliyar ja sar ja vər bə turusu, ənga nاجi wu nggya wu ki mai, kəl wu hulili nge ju nggya cumu. 28 Ənggəra ji lari Yesu, ba ji hya'ana dəhə ənga dənəma, ba ji dla wu mwa nyi ju wau ju na, “Yesu zər Hyal Kəra Di, mi dzau ngə ənga 'ya? Ya vər kədi ngau, ga sara nə də əwəbwatə mai!” 29 Ji na abangau, ara Yesu a kughı ri anə məmbəl kau, aga nda biya sara wu ja. Arya pəci gangə məmbəl dəmwa'yı kə wu mibilna nyi a gyiwu 'yi. Vanyi pəci nju mbar nyi ar gangə ama ba ja tləthləna ganga nyi, əkkə'yı ja səwa nyi a gwa tagəu. 30 Yesu yiwar nyi, “Wa tləmə ngə?” Kə ji na, “Dlami,” ara məmbəl dəmwa'yı kə gangə nge nda wu ja. 31 Kə ndə kədi nyi ar kər ar kər a sara ja kədləbiya nda a gyiwu ka'u gəra kudə mai. (Abyssos g12) 32 Ləhə a dzər vi ta, bəla fəshiu a'yı gangə kəra a vər bəla ar dza mau. Məmbəl dəmwa'yı'yar kə kədi Yesu, “Səwa 'ya a ndu fəshi'yar kau, piyar 'ya aga 'ya gwu nda.” Ji piyari nda, kə məmbəl dəmwa'yı'yar kə biya ndə gwu fəshiu. 33 Bəla fəshiu kə a kar nda dubu məthləu, ndə hya'ari ənga hwi a gwar dəl a guna kə 'yimi kudəna nda

patəu. 34 Ənggəra njir bəla fəshi'yar lari səra darkər, ba ndə ma'yı ənga hwi a vu məlmə dədəgal ənga kukusha nyi aga nda vuwa nar nyi anə nji. 35 Kə nji kə biya aga nda biya lari sə kə də kau. Ənggəra ndə tləwa vi kəra Yesu ari, ba ndə lari ndə ta məmbəl dəmwa'yı biya sara wu dza ja vər nggya ləhə wu dzər Yesu, ənga ləgutə ar dza ja wu hangəkal nyi. Kə hivər mbari nda papatəu. 36 Njira a'yı ar vi ta pəci kəra sə kə də wu liya nda, dumwa ənga na anə nji ənggəra ndə kə uya jaməkur. 37 Ənggau, patər njira wu 'yi'yr Garasina kədi Yesu aga ja piyari məlmər nda ara hivər a mbar ndari gagadəu. Kə Yesu gwu kwambwala nyi, ba ji ma'yı sə nyi. 38 Kə ndə kə nji kədləbiya məmbəl dəmwa'yı, sara wu dza ja kə kədi Yesu, ji na, “Usi piyari da ma ma'yı ənga gau, aga ya də ndər nu ngau.” Ama kə Yesu nggol, ji na anə nyi, 39 “Sha a ndu ki, ga nda nar nda sə kə Hyal məliya ngə kau.” Kə ndə kə ma'yı a vu huda məlmau, ja vər na anə nji səra Yesu məliya nyi. 40 Ənggəra Yesu sha shili sara ndəna, kə nji gangə shili ndə dləwuri nyi, ara nda vər səkə shili nyi. 41 Kəja vanyi ndə tləmə nyi Yayirusu, naja ndə dəgal wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya, ji shili ji sa bəliya undi wu mwər Yesu, ja vər kədi nyi aga ja shili wu ki nyi, 42 aryə kwa nyi kəra zəməu, zər fa kumo apə məthləu, a lagur tau. Ənggəra Yesu mbar lagu, nji gangə a vər nu nyi ndu cidə nyi lagu mazəm ənga lagu matsal. 43 Vanyi mala a'yı a ndəna kəra məliya fa kumo apə məthləu, ja var ndzəndəzə mashi. Mala kə a lari əwəbwatə ənga jirkur wu tsa njir kundzəgə paməpamə gangə, ama kəra a'yı dləwari nyi mai. 44 Ji shili wu pama nju yukuda Yesu, kə ji sa tsəkwar miya ləgutə nyi, ənggau, ba ndzəndəzə mashi kə ta'yau. 45 Əngwar Yesu, “Wa ngə tsəkwar da ka?” Kalar ndu na, “Nayi ngə mai.” Kə Biturusu na, “Maləmə dəgal, nji gangə ngə zəwar ngə nda vər jajahə ngau.” 46 Ama kə Yesu na anə nyi, “Vanyi ndə a tsəkwar da ri, aryə dənəma a biyari sara wu dza yau.” 47 Ənggəra mala kə lari naja sən dəwanakər mai, kə ji sha shili ja vər tsədzau, ji bəliya undi a gyiwu mwər Yesu. Kə ji nar nyi wu mwər nji patəu, səra da ji tsəkwar nyi, ənga ənggəra ji uya jaməkur aga zəməu. 48 Kə ji na anə nyi, “Kwa da, mbərsa ngau, a məliya ngə ri jaməu, ma'yı wu jaməkur.” 49 Tsu ja gəra kudəna ndər, kəja cama sara wu ki Yayirusu ndər bəla umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya, a shiliri, ja vər na anə Yayirusu, abər, “A sara ga bəra nə nyi əwəbwatə anə maləmə mai, aryə kwa ngə a təri.” 50 Ənggəra Yesu nggari ndər kau,

kə ji na anə Yayirusu, “Ga sara hivər mai, ga mbərsa wacu ju hya'ari.” 51 Ənggəra ndə shili wu ki nyi, naja a'yı piyari nja vu ki ənga ja mai, kəl Biturusu ənga Yahwana ənga Yakubu ba dəya kwa ənga mənyi. 52 Patakura njira a vu ki kau, kəl tiwi nga nda vər tiwi, nda vər wau wu dərbə kwa nyi. Kə Yesu na anə nda, “Hya sara tiwi mai, kwa kə naji tə mai, ghanyi nga ja a gwa!” 53 Kə ndə nggushi nə dida ndau, ara ndu səni abər kwa nyi a təri. 54 Yesu mbari tsa ja ji hya'ana dəhəu, ji na, “Zər kwa, hya'ari!” 55 Kə piya ja bəra sha shili wu ja, kə ji hya'ari jaməu, kə Yesu nar nda, nə nya mə sər səm. 56 Kə njir ya nyi mbari miya nda, nda vər tsamə sə dədəgur, ama kə Yesu tədar himiya nda abər nda sara na sə kə də kə anə nji mai.

9 Ayukuda Yesu nggar zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə a shili ar vi zəməu, kə ji nə nda dənənamə nər kədlə məmbəl dəmwa'yı'yar ənga tsu nda shiləgəbiya njira gəra ngga, 2 ənga ji hyabiya nda, aga nda ma'yı nda nda tətəlnə ndər məsahəu ar kəra təlkur Hyal ənga shiləgəbiya nji gəra ngga. 3 Ji na anə nda, “Hya sara hə sə aga bə kə mai, hya sara səbə alaga zəwa mai, alaga mbəl, alaga sər səm, alaga kwaşa mai. Ətsu hya sara hə alaga ləgutə a ndiya kəra ar dza hyi mai. 4 Wu kalar ki kəra nji dləwuri hyi a gwa, hya nggya əna ba'anə pəci kəra hyu nda piyari məlmə kau. 5 Kalar vi kəra nji nggəl ara dləwu hyi, ma hyu biya hyu ma'yı, hya dlədəna bəbər kəra ar hya hyi, aga ja də sakida ar kəra nda.” 6 Kə ndə hya'ari ndə ma'yı a ndu məlmə paməpamə nda vər tətəlnə ndər məsahəu, nda vər shiləgəbiya njira ənga shiləgə paməpamə'yar ar kalar vi. 7 Ənggəra Hirudusu ndər səm təlkur ar kəra Galili nggari səra a vər də, kə ji gwu dəngə sə gagadəu, ara alenyi nji na, abər, Yahwana ndər məl Babətizəma nəgə hya'ari sara vir tau. 8 Alenyi nja vər na, abər, nabi Iliya nəgə bəra sha shili. Alenyi nji tsu a vər na, abər, zəma nabi nə dədəmə nəgə bəra hya'ari. 9 Kə Hirudusu na, “Yahwana, nə nyi, a səwa ri yi nja thlana kəra ja, kar wa ngə ndə kə yu nggari sə paməpamə ar kəra ja ka?” Kə ji dzəgwa məl ənggəra ja səni lari nyi. 10 Ənggəra cama səsə nyi'yar kə sha shili, kə ndə nar nyi anə Yesu səra ndə məliya patəu. Kə Yesu hər nda, nanda zhizhir nda ndə ma'yı a ndu vanyi məlmə nja ngga ənga Bethlesaida. 11 Ənggəra nji nggari abər a ndəna nga ja, kə ndə nu nyi a ndəna. Ji dləwuri nda ənga hufə zəməu, ji dzəgwa ndər anə nda ar kəra təlkur Hyal, kə ji shiləgəbiya njira gəra ngga. 12 Ma ləhə pəci wu gya tədəfə, kə nanda kumo apə

məthlə kə shili ara ja ndə na, “Ara nji a'yı ar vi kə mai, nar nda, nda ma'yı a ndu məlmə paməpamə aga nda uya sər səm ənga vir pidə.” 13 Ama, kə Yesu na anə nda, “Nahyi, nər nda mə səra nda səmkə.” Kə ndə na anə nyi, “Patar səra a'yı a ndiya lugu dəfə təfu ənga kalfi məthlə mai. Kəl na'ya nga ma'yı 'ya nda dəlbiya sər səm anə nji kə patəu.” 14 Arya shili zhizhir nda ma a kar nda dubu təfu. Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, “Nar nyi anə nji kə nda nggya gya wu bwata təfu kumunyi təfu kumunyi.” 15 Kə zəmbəlma nyi'yar məliya ənggəra ji na, ndə məliya nji kə nggya gya. 16 Ənggau, kə Yesu həri lugu dəfə təfu ənga kalfi məthlə ta, kə ji hya'anakər a dəməlmau, ji usar Hyal, ji dzəgwa kakadləwa nda, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar, aga nda tətəkəna anə nji patəu. 17 Patəkura nda səm ndə nyau. Kə zəmbəlma nyi'yar tsəmiya tsəla kumo apə məthlə ənga səra hiyau sara wu miya nda. 18 Vanyi pəci Yesu ja vər ndər ənga Hyal zhizhi nyi, kə zəmbəlma nyi'yar shili əgya ja. Kə ji yiwa nda ji na, “Wa nga nju na ənga ya?” 19 Kə zəmbəlma nyi'yar na, “Alenyi nju na abər, nəgə nəgə Yahwana ndər məl Babətizəma, əngwar alenyi nji nagə nəgə nabi Iliya. Abangə tsu, alenyi nja vər na, abər, pathləu, wu pama nabi dədəm'yar ta nəgə bəra sha shili ənga pi.” 20 Kə Yesu na anə nda, “Ama ana hyi tsu, wa nəgə ya?” Kə Biturusu na, “Nagə nəgə Kərsiti nə Hyal.” 21 Ənggau, kə Yesu tədar himiya nda abər nda sara na sə kə anə kalar ndə mai. 22 Kə ji bəra nar nda, abər, “A dar tsa'a zar nda lar əwəswatə paməpamə. Nji nggunggurəm nə malmau, ənga pubu dədəgal'yar, ənga maləmə dladə'yar wu nda piyari nyi, ba nda tsəya nyi, ama ayukuda pida makəru, ba ji hya'ari sara vir tau.” 23 Kə ji dzəgwa nar nda patəu, “Kalar ndəra wu yiwu ja nu da, kəl ja piyari yiwu kərnyi, ba ja həri wu dladlakə nyi kalar pəci, ba ja nu da. 24 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja aryə yau, ju nda uya. 25 Mi nəgə nubwa kəra ndu uya, ma ji uya duniya pata amə kə ji tini piya ja? Sə a'yı mai! 26 Ma ndəra səli də sakida də ənga ndər də, Zər Ndu nda sa səli ara ja, ar pəci kəra ju shili wu kadakadarkur nyi, ənga dəgalkur nə dənyi, ənga nə waladi'yar kəra cicau. 27 Yu nar hyi jirkura nyi, alenyi nji a'yı ənggau tata'yu, nandu nda tə mai, kəl ndə lari təlkur Hyal.” 28 Ayukuda pida cisu, ənggəra Yesu nana ndər kau, kə ji nggari Biturusu, ənga Yahwana, ənga Yakubu, ba ndə ma'yı a dar kəra mau aga də ndər ənga Hyal. 29 Ənggəra ja vər ndər ənga Hyal, kə nggyar bama ja

bələr dzau, ənga ləgutə ha nyi da pərtə pwahəu ja səm ndu li. **30** Kukuthləu, kəja nji məthləu, a vər ndər ənga ja. Nji məthlə kə nanda ngə nabi Musa ənga nabi İliya. **31** Ndə dla wu kadakadarkur, nda vər ndər ənga Yesu ənggəra ju nda nyabiya səra Hyal na ar kəra tə nyi a vu Urshalima. **32** Biturusu ənga bazhi bə nyi'yar wu ghanyi nga nda. Ənggəra ndə hya'ari wu ghanyi kə ndə lar kadakadarkur nə Yesu ənga nji məthlə kəra ənga ja kau. **33** Ənggəra nji mathlə kə wu piyari Yesu, Biturusu na anə Yesu, "Tarki, shilir mən ənggə kau, a dər mənahəu. Ma gu yiwu, ya sən məliya kwapatə makər ənggau, pathlə anə ngau, pathlə anə Musa ənga pathlə anə İliya." Ara ju səni səra ja vər na mai. **34** Tsu ja gəra hadiya miya ja, kə dlama hadiya nda. Ənggəra dlama hadiya nda, kə hivər mbari zəmbəlma nyi'yar. **35** Ənggau, kə dəhə hya'ari sara du dlama ja vər na, "Najakə Zər da ngau, nayi nga cədəbiya nyi. Hya səya nyi himi." **36** Ənggəra dəhə kə bəgau, ba nji lari Yesu zhizhi nyi. Zəmbəlma nyi'yar dzəgwa hadiya miya nda zəməu. Wu pida'yər kau, nandə nar nyi anə nji sə kə ndə lari kə mai. **37** Ənggəra vi sa kufau, Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar makər kə shida sara dar mə ta. Ənggau, kə dəbər dlamir nji gangə thləwə nda. **38** Kə ndə pathləu, wu dəbər dlamir nji kə ngga ənga dəhə dəgal, ji na, "Maləmə! Yu kədi ngau, dləwar zər da kau, naja ngə zər zəmə ara yi wacu! **39** Kəja, məmbəl dəmwa'yı nga vər bəwanə nyi kər, ju səni məliya nyi ja wau dədəgal gəra vanyi sə uya nyi. Məmbəl kə a səni mbilna nyi a gyiwu 'yi ja tsədzau ja dzəgwa pə mubo wu miya ja. Naja a'yı wu piyari nyi mai, kəl ji uya nyi ənga shiləgə gagadau. **40** Yi kədi zəmbəlma ngə'yar aga nda kədləbiya nyi a biya, ama nandə səni mbari mai." **41** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Nahiyi nji kabangəkau, nji gəra mbərsa, nji dəmwa'yı, ba'anuwa nga ya nggya ənga hya? Ba'anuwa nga ya səsu hya? Shila mau ənga zəra nyi anə da." **42** Ənggəra zər kə a vər shili, kə məmbəl kə mbilna nyi a gyiwu 'yi, ja vər tsədzau ənga dənama. Kə Yesu kughiya məmbəl kau, ba ji məliya zəra nyi jaməu, ba ji dzəgwa nə nyi zəra nyi anə dənyi. **43** Patəkura njira ar vi ta mbari miya nda, nda vər tsamə sə dədəgur nə Hyal. Tsu nja vər tsamə sə dədəgur kəra Yesu a vər məl kau, kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, **44** "Hya səya himi hya nggar səra yu nda na anə hyi kau. Nju nda lər Zər Ndau, anə dawa nyi'yar." **45** Ama zəmbəlma nyi'yar a'yı nggabiya səra ju ndər ar kəri kə mai, nji dəwana ara nda, nda sara sənbəiya. Nanda tsu kə hivər kari nda ara yiwa

nyi. **46** Kə kəpal hya'ari wu pama zəmbəlma nyi'yar abər tara wa nga ndiya ənga dəgal wu pama nda. **47** Yesu a səni biyari sara ndu dəngə, kə ji həri zər kushu, kə ji ta'yina nyi a dzər nyi, **48** kə ji na anə nda, "Kalar ndərə dləwuri zər kə arya thləmə da, a dləwuri dar ja, ətsu ma ndərə dləwur da ri a dləwuri ja ndərə səwa da. Agabangau, ndərə nji didana wu pama hyi, naja nga ndiya ənga dəgalkur." **49** Kə Yahwana na, "Ndə dəgal, 'yi lari vanyi ndə a vər kədələ məmbəl dəmwa'yı wu thləmə ngau, kə 'yi kari nyi ara naja a'yı ənga 'ya mai." **50** Yesu shadəwa, ji na, "Hya sara ka nyi mai, ma ndə a'yı cabiya hyi dawakur mai, nər hyi nga ja." **51** Ənggəra pəci da ləhə anə Yesu aga ja sha a dəməlmə, kə ji fuwa kər ja vər ma'yı a vu Urshalima. **52** Kə ji səwa njira ju sau, aga nda ma'yı wu mwa nyi, nanda tsu, kə ndə vu vanyi məlmə nə Samariya, aga nda vuwa fuwa alenyi sə wu lagu. **53** Ama kə njir məlmə kə nggal ara dləwu nyi, ara vu Urshalima nga ja vər ma'yı. **54** Ənggəra zəmbəlma nyi'yar Yakubu ənga Yahwana lari abangau, ba ndə na anə nyi, "Thlagəu, gu yiwu 'ya ngga u'u sara a dəməlmə aga ja nggyina nda ya?" **55** Ama kə Yesu shabiya dzau, ba ji kughı anə nda! **56** Kə ndə dzəgwa ma'yı a ndu vanyi məlmə. **57** Ma tsu nda wu lagu, kə vanyi ndə na anə Yesu, "Thlagəu, yu nu ngau kalar vi kəra gu ma'yı a ndarı." **58** Kə Yesu shabiya nyi ji na, "Thləhu ənga ka'u nga nda, 'yagə'yar tsu kir nda a'yı, ama zər ndau, vira ja fiya kəra ja ari a'yı mai." **59** Anə vanyi ndə tsu kə ji na, "Nu da." Ama kə ndə kə na, "Thlagəu, piyari da ya ma'yı ya nda hadəna dədə kwatahəu." **60** Yesu shadəwa nyi, ji na, "Bəgə nji tətə nda hadəna ndə tətər nda. Ama nagau, ga ma'yı ga nda tətəlnə ndər təlkur Hyal." **61** Vanyi ndə tsu ji na, "Thlagəu, yu nu ngau, ama ga piyari da kwatahəu, ya ma'yı ya nda nar nyi anə nji gə 'ya abər ma'yı nga yau." **62** Yesu shadəwa nyi, "Kalar ndərə fəri tsə ja ar kul zəwə thla, ba ji bəra tsəmə gyiwu yukudu, naja da tsə'a aga gwu təlkur Hyal mai."

10 Wu yukudə kau, Thlagə bəra dəmbəiya alenyi zəmbəlma nyi mədəfəkumunyi apə məthləu, ji səwa nda məməthləu, aga nda ma'yı a dumwa nyi a ndu patər məlmə paməpama ənga alenyi vi'yar kəra naja ənga kərnyi ju nda vuwa gwa. **2** Kə ji na anə zəmbəlma nyi'yar, "Sər fa'a sə su ki gangə nyi, ama njir məl thlər kushu nga nda. Agabangau, hya kədi thlagər fa, ja səwa njir məl thlər aga nda sa fa'a sə sə su ki." **3**

Ma'ya mau, kəja ya vər sə hyi a biya ənggər təməha
wu pama ufwar vwa'yar. 4 A sara hya hə pərkı mai
alaga mbəl alaga əibi, a sara hya usa nji ar lagu ma
hya vər ma'yı mai. 5 "Kalar ki kəra hyi vuwa gwa, hya
dzəguya na, abər, 'Jamekur anə hyu ki kau!' 6 Ma ndə
jamə a'yı a vu ki kau, bəgə usa dzər hyi nə jaməkur
kau, ja nggya ənga ja, ma tsu a'yı mai, bəgə usa dzər
hyi nə jaməkur kau, ja sha shili anə hyi. 7 Hya nggya
wu ki ta, kalar səra nji nə hyi hya səm hya sa, aryə a
dar tsə'a nja kina ndər məl thlər gənna thlər nyi. A
sara hya 6ə sara wu ki a ndu vanyi ki mai. 8 "Kalar
məlmə kəra hyi vuwa gwa, ma nja dləwuri hyiri, kalar
səra nji hər hyi a shili hya səm. 9 Hya shiləgəbiya
njira gəra ngga kəra wu məlmə ta, hya 6əra na anə nja
nyi, abər, 'Təlkur Hyal a shiləri ləhə wu dzər hyi.' 10
Ama kalar məlmə kəra hyi vuwa gwa, nji a'yı dləwuri
hyi mai, hya ma'yı a ndar lagu dədəgaləu, hya dzəgwa
na, 11 'Alaga bəbər məlmər hyi kəra mbari hya 'ya
kau, 'yi wu dləfəna hyi sər hyi aga ja da sər sakida ar
kəra hyi. Ama hya səni ja, abər Təlkur Hyal a shiləri
ləhə!' 12 Ya vər na anə hyi pəcir kufiya nə duniya,
Hyal a nda təhudə əgya Sodomu a mwa ara məlmə
kau. 13 "Sər təhudə anə ngau, Korazinu! Sər təhudə
anə ngau, Bethlesaida! Maja abər sə dədəgur kəra nji
məliya wu gau, nji məliya wu Taya ənga Sidonu, a
tubir ndə tsu kadə lagur hari ləgutə sə'yenggu ənga
təwa bəbər wu kəra nda. 14 Wu pəcir numa Hyal wu
sa təhudə əgya njir Taya ənga njir Sidonu a ndiya hyi.
15 Nahyi tsu njir Kafarnahumu! Hya vər nggani abər
nja nda fa'ar hyi a dəməlmə ya? Awau! Nahyi ma a
gyiwu ka'u dəməwə'yı nga nju nda puwa hyi. (Hadəs g86)
16 "Kalar ndəra səya hyi himi, nayi nga ji nggari, kalar
ndəra piyari hyi tsu nayi nga ji piyari. Ama ndəra
piyari da tsu a piyari ja ndəra səwa da." 17 Zəmbəlma
nyi'yar mədəfəkumunyi apə məthlə kə sha shili ənga
caguli, nda vər na, "Thlagə, patə əkkə'yı məmbəl
dəməwə'yı'yar nda vər mal thlər ənga səra 'yi wu na
wu thləmə ngau." 18 Ca ngə Yesu shadəwa nda, ji na,
"A lari yi shatan tədə səra dəməlmə ənggər səm nə
par. 19 Nggara mau! Anə hyir yi dənənama hya 6ə ar
kəra pabə'yär əkkə'yı ədi'yär, nahyi tsu hya səm təlkur
ar kəra patər dənənama nə dawar hyi, sər uya hyi a'yı
tsu mai. 20 Agabangə, hya sara caguli aryə məmbəl
dəməwə'yı'yar səya hyi himi mai, ama hya caguli aryə
thləmər hyi a'yı tsətsəfə a dəməlmə." 21 Ar pəci kau,
Yesu nyinyau ənga hudə pərtə sara ara Məmbəl Cicau,
ji na, "Dədə, Thlagə kəra a dəməlmə ənga a gyiwu

'yi, a usa ngər yau, aryə gə dəwana sə'yar kə anə nji
hahangə ənga njir sən sau, ba gə dzəgwa cabiya nyi
anə njira ənggar wazha yidədəu. Abangə nga nyi,
Tada aryə naja kə ca ngə də mənahəu anə ngau." 22
"Dədə anə dar sə patəu, ndər sən sənbiya tara wa ngə
zəra nyi a'yı mai, kəl Dənyi wacu, abangə tsu ndər
sən sənbiya tara wa ngə Tada nyi a'yı mai, kəl zər nyi
ənga njira ju yiwu ja cabiya nda." 23 Ba ji shabiya dzə
a ndəra zəmbəlma nyi'yar, ji na anə nda zhizhir nda,
"Barka anə hyi ara hyi lari sə'yar kə hyu lari kau. 24 Ya
nar hyi nabi'yar gangə, ənga təltə'yar a yiwrudə, nda
nda lari sə'yar kə hyu lar kau, ama nandə lari mai. A
yiwrudə, nda nggari sə'yar kə hya vər nggar kau,
ama nandə nggari mai." 25 Vanyi pəci, kə maləmə
sənbiya dlədəu, hya'ari, ju yiwu ja dzəbiya Yesu. Kə
ji yiwa nyi, ji na, "Mi nga ya məl aga ya uya pi gərə
kuda?" (aiōnios g166) 26 Ca ngə Yesu na anə nyi, "Mi nga
nji tsəfəri wu dlədə nə Musa? Lagu mani nga gu jiga?"
27 Əngwar ja, "Ga yiwu Hyal Thlagə ngau ənga dəfuwa
gə papatəu, ənga piya gə papatəu, ba ənga dənəngə ngə
papatəu." Məthləkura nyi, ga yiwu təwul ngau, ənggər
kəra gu yiwu kərnəngə." 28 Əngwar Yesu anə nyi, "A
nabiyar gə kakaləu, ma gə məl abangau, ba ga uya
pi." 29 Ndə kau, ju yiwu ja cabiya abər naja, ju səni
sau. Əngwar ja, "Kar ndəngə, wa ngə təwul da ka?" 30
Ca ngə Yesu shadəwa nyi, ji na, "Vanyi ndə, hya'ari
wu Urshalima ja vər ma'yı a gyiwu Yariko, kə ji tədə
wu tsə njir da lagu. Kə ndə zəfəna zhabı nyi, ba ndə
dəgə nyi, ndə piyari nyi ləha dzər tau. 31 Wu lagu ta,
pubu a vər tərəbiya, ənggəra ji lari ndə kau, ba ji sha,
ji tərəbiya sə nyi ar dəzə lagu. 32 Bəliya sar kushu, ba
ndər Lawi dla ar lagu ta tsu, kə ji ta'yau, ji tsəmiya
nyi, ba ji mbar lagu ji ma'yı sə nyi. 33 Bərə bəliya sar
kushu, kəjə ndər Samariya (njira njir Izirayila didəna)
a vər 6ə nyi, ta ji lar ndə kau, ba ji ta'yau..... Kə ji
ləngudiya ləhə ja tau, kə ji təhudə əgya ja. 34 Kə ji
puwa a gu mbəlgə nyi 'yimi. r wur inabi, ənga mal, ba
ji pədiya mbəlgə nyi ənga takulagə, ji dzəgwa fəri
nyi a dar ya kwara nyi, kə ji həri nyi a shili wu vanyi
ki dləwu məthləpi, ji sa shiləgə nyi. 35 Ayukuda pida
pathləu, əngwar ja anə thlagə. ki nə dləwu məthləpi
kau, 'Kəjə kwabə tsə'a ga ki ndər məl thlər nə pəkə
məthləu, ga dumwa ənga tsəmə nyi, yu ma'yı, ma səra
gə tsəya adabanga kau, ma yi 6əra sha shili, ba ya sa
kina ngau.'" 36 Kə Yesu bərə yiwa nyi, ji na, "Wu pama
nji makər kau, wa ngə cabiya abər naja ngə təwul ndə
ka?" 37 Əngwar ja, "Ndə kə cabiya nyi yiwukur kau."

Kə Yesu na anə nyi, “Ma'yi ga nda məl abangə tsu.” **38** Ənggəra Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar, a vər dumwa ənga bau, ba ndə vu vanyi məlmə kəra vanyi mala nja ngga ənga Marthla dləwuri nyi a vu ki nyi. **39** Mala kau, kwamə nyi a'yi kəra nja ngga ənga Maryamu, naja ji nggya a gyiwi 'yi ləha dzər Thlagəu, ja vər sə himi səra ju na. **40** Ama Marthla nə nyi, məl thlər sər səm ngə həna dəngə nyi. Kə ji ma'yi a ndəra Yesu ji nda na anə nyi, “Thlagəu, a'yi ga lari ənggəra kwama da piyari da, ya vər məl thlər kə patə zhizhi da wa? Usi nar nyi ja shili, aga ja sa dləwari da.” **41** Ama kə Thlagə shadəwa nyi, “Marthla, Marthla, hangəkala ga, a hya'ari, kə ji həna dəngə ngau, a dar sə gangəu, **42** ama sə zəmə wacu ca ngə mənənahəu, Maryamu nə nyi a cadəbiyari ja, agabangau, ndər səni mbəliya ara ja a'yi mai.”

11 Vanyi pəci Yesu a vər kədi Hyal ar vanyi vi. Ənggəra ji kuðəna, kə pathlə wu pama zəmbəlma nyi'yar na anə nyi, “Thlagəu, highibəri 'ya ənggəra 'ya kədi Hyal, ənggər kəra Yahwana highibəri nyi anə zəmbəlma nyi'yar kə tsu.” **2** Ba ji na anə nda, “Ma hyu kədi Hyal, hya na, “Dar'ya, thləmə ngə ja nggya cicau, təlkur ngau ja shili. **3** Dar'ya sər səm nə əshina, ənga nə kalar pəci. **4** Təfəbiya 'ya bikər 'ya, ənggər kəra 'yi təfəbiya njira məliya 'ya bikau. Təfəbiya nyi anə kalar ndəra məliya 'ya bikau. A sara ga hər 'ya a ndar vir dzə mai.” **5** Yesu bəra na ana zəmbalma nyi'yar, “Ma da abər pathla hyi ənga bazhi, ji shili əgya ja hathlər vu'yi, ji na anə nyi, ‘Bazhi da, ndzəbiya da sər səm. **6** Kəja vanyi bazhi da kəra hya'ari sarar vi nadə shili əgya yi kabangəkau. Nayi tsu, sər səm kəra ya səni nə nyi a yi mai.” **7** Ma da bazhi kəra ji nda gal ndzə ara ja kə shadəwa sara gu mbwa ji na, ‘A sara ga əwanə da kər mai. Kabangəkau, a hadisiyar 'ya miya dəvau, nayi ənga wazha da patə a yi pida nga 'ya. Na ya bəra səni hya'ari aga ya nə ngə vanyi sə mai.’ **8** Ya nar hyi, alaga naja gəra hya'ari ji nə nyi sau, aryə nanda bazhi, ju hya'ari ja nə nyi kalar səra ju yiwu aryə bazhi nyi kə a'yi səli ənga kədi kəra ji məl mai. **9** “Ya vər na anə hyi, hya dumwa ənga kədiyau, nju nə hyi. Hya dumwa ənga gal, hyu uya. Hya dumwa ənga tsatsa tsu, nju pahəna hyi. **10** Ara kalar ndəra kədiyau, nju nə nyi, kalar ndəra gal, ju uya, ndəra tsa umbwa tsu, nju pahəna nyi. **11** Nda a'yi wu pama hyi kəra ar viya tada, ma zər nyi kədi kalfi, ba ja nə nyi pabə ya? **12** Əndəga ma ji yiwa hihi,

ba nja nə nyi ədi ya? **13** Ma nahyi, nji dədəmwa'yı wu səni nə nyi anə wazhar hyi sə məmənahəu, abari ngə Dərhyi kəra a dəməlma? Ju sa nə nyi Mambəl Cicau ana njira wu kədi ara ja.” **14** Vanyi pəci Yesu kədləbiya mambəl dəmwa'yı sara wu dza ndə məga. Ənggəra mambəl kə biya, ba ndə nyi mbar ndər, sə kə da sə dədəgur anə dəfər nji. **15** Ama alenyi nji na, “Ənghəng! Ndə kau, Bilzabulu ngə nə nyi dənəma kədlə mambəl dəmwa'yı'yar kau, a biya.” **16** Alenyi nji dzəbiya Yesu, ndə na anə nyi, “Məliya sə dədəgur kəra cabiya abər Hyal ngə səwə ngau.” **17** Ama Yesu wu sən dəngər nda, kə ji na anə nda, “Kalar təlkur kəra təkəbiya dzə məthlə wu ta'yi mai, ənga kalar məlmə ənga ki kəra a'yi hənggər ənga kuvva nyi mai, nanda a'yi wu sən ta'yi mai. **18** Ma tsu shatan təkəbiya dzə paməpamə məthləu, abar ngə təlkur nyi wu sən ta'ya? Ya na abangau ara ənggəra hyi həri abər ənga dənəma nər Bilzabulu nga ya vər kədlə mambəl dəmwa'yı'yar. **19** Kabangəkau, Ma ənga dənəma nə Bilzabulu nga yu kədlə mambəl dəmwa'yı'yar, kar zəmbəlmar hyi'yar tsu? Ənga mi nga ndu kədla? Agabangau, nanda ngu nda məl numa anə hyi ar kəra sə'yar kau. **20** Ama məda ənga dənəma nə Hyal nga ya vər kədlə mambəl dəmwa'yı'yar kau, a dari abər təlkur Hyal a shiliri anə hyi.” **21** “Ma ndəra ənga dənəma pabəri kərnyi ənga kar pa, ja vər bəla ki nyi, kar ki nyi wu nggya jəməkur. **22** Ama ma ndəra ndiya nyi ənga dənəma həri nyi pa a shili, ba ji sa ndiya dənəma nyi, ju sən fa'ari kalar sər pa kəra ju fər kar əni, ba ja dzəgwa tətəkəna kar nyi kau, əkkə'yi kari ki nyi kəra ji mbəliya kau. **23** “Ndəra gəra ənga yau, dawa da ngau, ənga ndəra gəra vər kəbə ənga yau, tətəlna nga ja vər tətəlna. **24** “Ma nji kədləbiya mambəl dəmwa'yı a biya sara wu dza ndau, ma ji gal vir sə hədə katini, ju sən na, ‘Ya bəra sha a ndu dza ndəra yi biya sara a gwa.’ **25** Ma ji bəra sha shili, ba ji sa thləwa dzə kau, nji tsəkəbiya caməu, ənga kalar sə wu lagu, **26** ba ja bəra sha, ja nda fa'ari mambəl'yar paməpamə mədəfə kəra ndiya nyi ənga shishikur, ba nda ma'yi a vu ja nda vuwa nggya. Ba nggyabiya ndə kə nə yukudəu, a ndiya nə tanggərma ənga dəmwa'yu.” **27** Ənggəra Yesu a vər na sə'yar kau, vanyi mala wu pama nji, hya'ana dəhəu, ji na, “Hyal ja fənggər nyi barka anə mala kəra yabiya ngau, ənga ji hər ngau.” **28** Kə Yesu shadəwa, ji na, “Barka a ndiya anə njira vər nggar ndər Hyal, ndə bələri.” **29** Ənggəra njira vər shili əgya Yesu cakau, kə ji na, “Nji kabangəkau, nji dəmwa'yı ngau. Ndu

gal aga ya cabiya nda mətsamə dədəgur, ama vanyi mətsamə dədəgur kəra ya ca anə nda a'yi mai, kəl nə Yunana, **30** ənggəra Yunana da sə dədəgur anə njir Niniva, abangə tsu ngə Zər Ndu nda də anə nji kabangəkau. **31** Ar pəcir numa, Kwatam Shiba wu nda sa hya'ari ənga nji kabangəkau, ba ja cabiya nda abər nanda a'yi məliya kakalə mai, aryə ji hya'ari sarar kudiyar duniya aga ja sa səhimi highiбə nə tsətsəlkur nə Solomanu. Kəja ndəra ndiya Solomanu a'yi ənggau. **32** Ara ar pəcir numa, njir Niniva wu nda hya'ari ənga njir zaman kau, ba nda canə nda abər nanda a'yi məliya səra kakalə mai, aryə nanda njir Niniva tubi ar pəcira Yunana tətəlna nda ndər Hyal. Ya, kəja ndəra ndiya Yunana a'yi ənggau. **33** "Nja sən mbəbiya pitəlla ba nja mbuya əgya kifə təm mai. Ama nja kyaga fiya a dar madzigam, ar vi kəra ja sən mbəl anə kalar ndə kəra a vu ki kau. **34** Li ca ngə mbəmbəl nə dzau. Ma liya gə mənahəu, dza gə patə wu nyabiya dza ənga mbəmbəl. Ama ma liya gau a'yi jama mai, patər dza gə tsu wu nda nyabiya dza ənga kuthləu. **35** Ga tsamə ga lari abər mbəmbəl kəra wu gau a'yi kuthləu mai. **36** Ma patər dza gə a'yi nyinyau ənga mbəmbəl, vi a'yi kəra ənga kuthlə mai, ba ja cabiya mbəmbəlkur patəu, ənggər mbəmbəl nə pitəlla a vər ca mbəmbəlkur nji." **37** Ənggəra Yesu kuşəna ndər, ba vanyi ndər Farisi nggar nji a ndu ki nji, aga nda nda səm sər səm. Kə ji ma'yı, ji nggya ar vi səm sər səm. **38** Ama ənggəra ndər Farisi lari Yesu a'yi cina tsi, ji dzəgwə səm sər səm mai, ba də sə dədəgur anə nji. **39** Kə Thlagə na ana nji, "Nahyi njir Farisi, hyu sən cina ya cala miya ha ənga cala, ama dəfuwa hyi nyinyi nji ənga dərbə ba dəmwa'yikur. **40** Nahyi nji dza, a'yi Hyal ngə məliya səra ar babal ənga səra gwu huda nji wa? **41** Maja abər hyu ləri səra ara hyu cala anə nji tətə dənəma kalar sə wu da cici anə hyi." **42** "Sər təhudə anə hyi njir Farisi aryə hyu həbiya pathlə wu sə kumo anə Hyal alaga wu sə kukushu kəra hyu uya patə ənggər sukwar hyali ənga sə kisəu. Ama kə hyi dzəgwə piyari nu səra ts'a hya məl ənga yiwu Hyal. Sə'yər kə ngə hya kyaga mel a'yi hya piyari alenyi sə mai." **43** "Kawa mau, njir Farisi aryə hya vər yiwu nja nə hyi vir gya tsapəu wu umbwa dəfə dzə njir Yahudiya, ənga tsu nja usa hyi ar sugu. **44** Kawa anə hyi njir Farisi aryə a dar hyi ənggər hu kəra dədəwə nja vər bə a dar ara gəra ənga sənkur." **45** Kə pathlə wu pama maləmə highiбə nə dədə Musa na anə Yesu, "Maləmə ma gu na sə'yər kə abangau, na'ya ma a nggaliya 'yar gau." **46** Yesu

shadəwa, ji na, "Kawa anə hyi, nahyi maləmə highiбə nə dədə Musa, aryə nahyi fənggər nji anə nji sə tədəbəu kəra da dzadzau nda hau, ama nahyi ənga kərhyi a sən həri alaga zər tsa hyi zəmə aga dləwa nda əni mai. **47** Sər təhudə anə hyi, aryə hyi həriya hu mənahə nə nabi'yar kəra ejir hyi 'yar ngə tsəya nda. **48** Agabangau, a cabiyari abər a hənggər hyi ənga səra ejir 'yar məliya abər kakalə nja nji. Nanda ngə tsəya nabi'yar ba hyi hərna hur nda. **49** Ara kə ngə Hyal wu tsətsəlkur nji nana, abər, 'Yi wu nda səwa nda nabi'yar ənga cama səsə'yar. Ndu nda tsəya alenyi nju pama nda ənga nji ndu nda nə bəwətə gagadəu.' **50** Agabangau, nju nda məliya nji numa anə njir zaman kau, aryə culi nabi'yar kəra ndə dləna mbar dzəgwar duniya ba'ana kabangəkau, **51** mbari ar mashir Habila, ba shili ar nə Zakariya ndəra nji tsəya wu pama vir thla sə ənga vi cici nə ki Hyal. Yu na anə hyi, nju nda məlnə nji numa anə nji zaman kau, aryə sə'yər kə patəu. **52** "Sər təhudə, anə hyi maləmə highiбə nə dədə Musa aryə hyi dana lagu kəra nja səni Hyal ari, nahyi ənga kərhyi, nahyi gwa mai, ənga nahyi piyari njir yiwu gwa nda gwa tsu mai." **53** Ənggəra Yesu piyari viya nji, kə maləmə dədə'yar əkkə'yı njir Farisi dzəgwa dumwa ənga cida nji ndu tsətsəbwər ənga yiwa sə paməpamə gangəu. **54** Ndu gal lagu kəra nda uya nda vazəya nji lagur səra ju na.

12 Ar pəci ta nji gangə kabau, kəl ta gangəkura nda cakə ndə dzəgwə jajahə Kərndə aga nda lari Yesu. Kə Yesu dzəguya na anə zəmbəlmə nji'yər tanggərma, abər, "Hya hangəkal ənga thləlam nə njir Farisi, kəra cabiya ənggəra ndu ngguta nji. **2** Kalar sə a'yi kəra ndu məl dədəwə kəra gara nda biyar babal mai, ətsu sə a'yi dədəwə kəra nji gəra nda sən mai. **3** Agabangau, kalar səra hyi nana dədəwə, nju nda nggari ar babal. Ətsu, səra hyi nana a vu himiya nda zəma a gu ndəlmbwa kəra hahadəu, nju nda hə'una sara dar kəra umbwa." **4** "Nahyi bazhi də'yər, yu na anə hyi, hya sara hivər njira wu sən tsəya kumər dzau, ama ayukuda nji, sə a'yi ndu bəra sən məliya tsu mai. **5** Ama yu nar hyi ndəra hya hivər nji. Hyə hivər Hyal, ndəra ayukuda ji tsəya ngau, ju bəra sən vakuwa ngə a gwu u'ur kətsə. Jiri nga yu na anə hyi, naja nga hya kyaga hivər nji! (**Geenna g1067**) **6** "A'yi nju dələna wazha 'yagə məthlə ar kəra peni pathlə wa? Alaga abangau, Hyal a'yi fa'ari ənga zəma nda mai. **7** Ənga jiri, shishir kəra hyi ma jijiga nja nda. Agabangau, a sara hya hivər mai. A

ndiyar hyi wazha 'yagə ənga mənahə gagadəu. 8 "Yi
wu na anə hyi ətsu, kalar ndəra hənggər abər naja
nəda nga ja a dumwar nji, nayi tsu, yu nda hənggər
abər nəda nga ja a dumwar waladi'yar nə Hyal. 9 Ama
ndəra piyari da wu mwar nji, nayi tsu wu nda piyari
nyi wu mwar waladi'yar nə Hyal. 10 "Kalar ndəra ndər
nə didə Zər Ndau, nju nda təfəbiya nyi, ama kalar
ndəra ndər nə didə Mambəl Cicau, nju nda təfəbiya
nyi mai. 11 "Ma nji həri hyi a ndumwar njir umbwa
dabə dzau, ənga a ndumwar njir pathla, ənga tsu njira
nggurəm nə məlməu, hya sara dəngə ənggəra hyu
nda həbiya kərhyi mai, ənga səra hyu nda na mai,
12 aryə Mambəl Cici wu nda highibər hyi səra hyu
nda na ar pəci ta." 13 Kə vanyi ndə sara wu pama nji
na anə Yesu, "Maləmə, nar nyi ana zamə da ja nə
da sər fa'a ki da kəra dər'ya tə ji piyari 'ya." 14 Yesu
shadəwa nyi, ji na, "Nagau! Wa ngə maliya da ndər
numa, ənga ndər təkə səra dər hyi tə ji piyari hya?"
15 Kə ji dumwa ənga ndər ana nji, ji na, "Hya tsərpər
kərhyi, hya nggya ənga hangəkal ara suna sər duniya
a sara mbar hyi, aryə gangəkura sər duniya a'yı ca
ngə uya pi mai." 16 Kə ji nar nda vanyi karapau, abər,
"Vanyi ndər gənnənaya da, kəra uya barka sə zəzəwa
gangə gagadəu. 17 Kə ji mbar dəngə wu dəfuwa ja, ji
na, 'Kəja vir fiya sə zəzəwa da a'yı mai. Mi nga ya məl
kabangəka?' 18 "Kə ji na anə kərnyi, 'Əngħəng! A səni
yi səra ya məl. Ya tətəlna tsam'yar kau, ba ya dzəgwa
həriya nggunggurəma nyi, kəra səni həri sə zəzəwa da
ənga alenyi kar da. 19 Ya dzəgwa nar nyi anə kərda,
"Nagau!" Kəja gə ənga sə zəzəwa gangəu, kəra ga sən
məl thlər əni nə fa gangəu. Ga bəliya sar, ga səm, ga
sa, ga dzəgwa caguli." 20 Ama kə Hyal na anə nyi,
"Nagə ndə dəz! Əshina vu'yı kau, nga yu dləwuri piya
gau. Ya dzəgwa lari tara wa ngu nda səm sə'yər kə
gə tsəmiya anə kər ngə kau." 21 Yesu kudəna ndər
kau, ənga na, "Abangə nga nyi wu nda də anə kalar
ndəra tsəmiya sər duniya anə kərnyi, ama wu mwar
Hyal naja a'yı ndər gənnənaya mai." 22 Kə Yesu na anə
zəmbəlma nyi'yar, "Agabangau, yu na anə hyi, a sara
hya ghədər kərhyi aryə nggyabiyyar ənga səra hyu səm
ənga səra hyu sa mai, alaga ar kəra kar dza hyi tsu
mai. Aryə piya ndau, a'yı a ndiya sər səm wa, ənga dza
ndə a'yı a ndiya sər ha wa? 23 Aryə pi a ndiya sər səm,
dza tsu a ndiya sər ha. 24 Tsama mə 'yago'yar gəyi,
nandə wu thləka mai ənga nandə wu gəm mai ənga
tsu nandə wu pə sə wu val mai, alaga abangau, dər
hyi kəra a dəməlmə nga vər səməna nda. Ya, a'yı hyu

ndiya nda ənga dudurkur wa? 25 Wa ngu pama hyi
ara əwkər nyi, ba ja sən cakəri sakə pathləu a dar
kəra piya ja? 26 Ma nahyi a'yı a sən məliya sə kushu
ənggər kə mai, mi ngə da hyu əwkər ənga alenyi
sa? 27 Tsama mə jigwal wu gəyi, ənggəra ndu hau.
Nandə wu məl thlər alaga shi pə'wa mai. Agabangau,
yu nar hyi, alaga təl Solomonu ənga kadakadarkur nyi
a'yı saya har kari ənggər nər nda mai. 28 Ma abangə
ngə Hyal wu har nyi kar anə jigwal wu a gwar tagəu,
kəra a'yı nda əshina ama əzəgəu a fuwar nji a gu u'u,
a'yı ju nda har hyi kar a ndiya nda wa? Nahyi njira
ənga mbərsa kukushu. 29 "Hya sara ghədər kərhyi,
hyu na, 'Mi nga 'ya wu nda səmə ənga mi nga 'ya wu
nda sa,' alaga 'Mi nga 'ya wu nda ha mai.' 30 Aryə njir
duniya njira gəra sən Hyal ngu gal sə'yər kau. Dərhyi
kəra a dəməlməu wu səni abər hyu yiwu sə'yər kau.
31 Ama sə tanggərma, ca ngə hya gal təlkur Hyal ənga
tsəpəkur nyi ba ja na hyi sə'yər kə patə tsu. 32 "Nahyi
kəra kukushu njir nu da ənga jiri, a sara hya hivər
mai, aryə dər hyu yiwu ja nə hyi təlkur nyi. 33 Hya
dəlnə səra a'yı ara hyi patəu, hya nə nyi gənnənaya nyi
anə nji tətə dənəma. Aga hya uya anə kərhyi gənnənaya a
dəməlməu, vira kəthla ənga vuyavuya a sən ndzana
mai, vira tsu njir həl wu sən pəthləna nda vuwa fə'ari
mai 34 Aryə vira gənnənaya ngə ari, əna ngə dəfuwa gə
tsu. 35 "Hya tsərpər kərhyi, hya nggya ənga fər kər,
ənga pitəllər hyi mbəmbau. 36 Hya da ənggər mafə'yar
kəra a vər səkə shilir thlagər kir nda sara wu mini
nə hə dzau, aga ma ji shili, ji sa tsa miya dəvəu, ba
nda nggari nda pahəna nyi ənga kusa. 37 Wu nda da
sər caguli anə mafə'yar kə ma thlagər kir nda shili ji
thləwa nda lili'u. Jiri nga yu na anə hyi, ju nda zədəna
ləğutə dəgal kəra ar dza ja, ja dzəgwa həri nyi sər səm
a nda nə mafə'yar kau, ba ja dzəgwa na anə nda nggya
mau, hya səm sər səm. 38 Barka anə mafə'yar kə kəra
thlagər kir nda thləwa nda lili'u ar kalar pəci kəra ji
shili tara hathlər vu'yı ənga tara mudlə kədəu, nda
vər sə nyi. 39 Nggabiyya mau, ma ja abər thlagər ki wu
səni pəci kəra ndər həl wu shili wu ki nyi, ju nggya
lili'u, naji wu piyari ndər həl a sa pəthlə ki nyi mai. 40
Agabangau, kəl hya nggya papabau, aryə nahyi wu
səni tara ənuwa ngə Zər Ndau wu nda shili ari mai."
41 Kə Biturusu na, "Thlagəu, karapə kau, ar kəra 'ya
nga nyi, əndəga ar kəra patər nji ya?" 42 Kə Thlagə
shadəwa nyi, ji na, "Wa ngə ndər məl thlər kəra nji
fər kər ənga ja ənga ndə hahəngə? Naja ngə ndə kəra
tarki nyi fiya nyi dəgal ar kəra njir məl thlər nyi'yar,

aga ja nə nda sər səm ar pəci kəra tsats'a? **43** Mafa kəra thlagər ki nyi shili ji sa thləwa nyi ja vər məl thlər nyi kakaləu, ju da ənga caguli. **44** Yu nar hyi jiri, tarki nyi wu nda fiya nyi dəgal ar kəra sə nyi patəu. **45** Ama ma ji da, ndər məl thlər kəra dəmwə'yı ngau, ju nda na anə kərnyi, ‘Kəjə tarki də a nggyari ara shili kadəu.’ Ba ji nggya aga dəgə njir məl thlər kuvwa nyi'yar ənga ju səm ənga sa sə sasa ənga njir sa sə sasa. **46** Ma ji məl abangau, tarki nyi wu nda shili kukuthləu ar pəci kəra ji gəra nggani ju shili. Tarki wu sa takasiya nyi ba ja səwa nja vakuwa nyi a vu pama njir ngguta vi, vira ndu vuwa nggya ndu tiwi ənga sələm ba ənga də hir.” **47** “Mafa kəra wu səni səra wu huda thlagər ki nyi, ama kə ji nggəl ara tsərpəri kərnyi ənga naja a'yı məl səra ju yiwu mai, nju nda sa dəgə nyi gagadəu. **48** Ama mafa kəra gəra səni səra thlagər ki nyi wu yiwu ja məl, ba ji məliya səra tsa'a nja dəgə nyi, nju nda dəgə nyi kushu. Kalar ndəra nji nə nyi sə gangəu, nju nda gal sə gangə ara ja. Ma ndəra tsu nji nə nyi sə gangə gagadəu, nju nda gal sə gangə gagadə sara ara ja. **49** “U'u nga yi dla əni wu duniya. Cimə də kabangəkau, a mbəbiyar nji u'uwa nyi! **50** A'yı yi ənga babətizəma nə bwaşwata kəra nja məl anə də, hangəkal də a hya'ri kəl ma nji məliya də. **51** Hyu nggani abər nggya jamə nga yi shili əni anə duniya ya? Əman de! Yu nar hyi, təkə dəzə nga yi shili əni. **52** Mbar kabangəkau, wu ki zəməu, nji təfu wu nda təkəbiya dəzə paməpamə məthləu, nji makər ar kəra nji məthləu, nji məthlə tsu ar kəra nji makəru. **53** Tada a'yı ənga zər mai, zər tsu a'yı ənga dənyi mai. Ama a'yı ənga kwa nyi mai, kwa tsu a'yı ənga mənyi mai. Miya sal a'yı ənga kwanjili nyi mai, kwanjili tsu a'yı ənga miya sal nyi mai.” **54** Yesu bərə na anə nji, “Ma hyi lari dlama hya'ri sara gyiwu Gwa Tədə Pəci, ba hya na, ‘Nda tədə par nga nji,’ ba par a tədəu. **55** Ma tsu hyi nggari yambadə a vər sə sara wu lagu Də Fwahəu, ba hya na, ‘Wu nda da kwakwadəu,’ ba ja da abangau. **56** Njir ngguta vi! Hyu səni tsamər səra wu duniya ənga a dəməlməu, ama nahyi a sən tsama ri səra nggyabiya kabangəka ar kəri mai.” **57** “Mi ngə da nahyi ənga kərhyi a səni tsamiya səra mənahəu hya məl maya? **58** Ma ndə wulana ngau a mwər pathla, hya bəsəwa ənga ja tsu hyar lagu, a'yı abangə mai, ba ja fuwa ngau a gu tsə ndər pathla ba ndər pathla tsu a fuwa ngau a gu tsə dəgala ndər fursəna, ndər fursəna tsu ba ja fuwa ngau a gu fursəna. **59** Ya nar

ngə jiri, nagə wu biya mai, kəl gə kina patər səra nju nu ngau.”

13 Kakalə ar pəci kau, alenyi nji a'yı kəra əna, ndə nar nyi anə Yesu ar kəra njir Galili kəra Bilatusu na nja dələna nda ar pəcir nggudə sə anə Hyal nda, kəl ta mashir nda dağər dəzə ənga mashi səra nda vir thla anə Hyalər nda. **2** Yesu shadəwa nda, ji na, “Kə hyi nggani njir Galili kə nji tsəya kə nga ndiya patər njir Galili ənga bikə ya? **3** Ya nar hyi, Awau! Ma nahyi a'yı tubi sara ara bikər hyi mai, patəkura hyi, hyu nda kudəna ənggər nanda. **4** Əndəga, hyu nggani nji kumo apə cisu kə umbwa dzəgamə dla a gyar kəra nda wu Səliwamu, ba ndə tə kau, nanda nga ndiya patər njir Urshalima ənga bikə ya? **5** Ya nar hyi, Awau! Ma nahyi tsu a'yı tubi mai, nahyi ma hyu nda sanakər ənggər nanda.” **6** Kə Yesu nar nda karapə kau, “Vanyi ndə a'yı ənga wur bəla wu fa nyi. Kə ji shili aga ja sa uya yaya nyi, ama nəji uya alaga zəmə mai. **7** Kə ji nar nyi anə ndər səkə fa kau, ‘Tsamiya gəyi, fa makər əshina nga ya vər shili aga ya sa uya wazha ar wur bəla kau, ama nəji saya uya mai. Gəmna nyi! Ara mi nga nja piyari nyi ja nyana vi kurthla?’ **8** “Ama kə ndər səkə fa na anə nyi, ‘Ndə dəgal, cakəri nyi nji fa pathləu, yu nda labiya dəzə nyi, ya pər nyi gwəba. **9** Ma ji səni pə wazha wu fa kau, jaməu! Ma nəji a'yı sən pə wazha tsu mai ba ga dzəgwa gəmna nyi.’” **10** Vanyi pəci, Yesu ja vər highibə wu vanyi umbwa dağər dəzə njir Yahudiya pəcir Bəlsar, **11** kəjə vanyi mala kəra məmbəl dəmwə'yı nə nyi shiləgə nə fa kumo apə cisu, ji nggəya nyi nəji sən ta'yı pir mai. **12** Ənggəra Yesu lari nyi kə ji ngga nyi ji na, “Mala, a mbədəna ngə ri nji ara shiləgə ngau.” **13** Ba ji fəri tsə ja ar ja, ənggau, ba ji ta'yı pir, kə ji fal Hyal. **14** Kə huda ndə dəgal nə umbwa dağər dəzə njir Yahudiya ndəzə ənga Yesu ara ji məliya mala kə jamə pəcir Bəlsar. Kə ji na anə njira əna, “Pəci kwa a'yı nə məl thlər, hya shili wu pəci'yar kə nja sa mbədəna hyi, ama a'yı pəcir Bəlsar mai.” **15** Ama kə Thlagə na anə nyi, “Nahyi njir ngguta nji! A'yı hyu pəlnə thlər hyi alaga kwarar hyi, hya ma'yı ənga nda a ndər vir sa 'yimi ar pəcir Bəlsar wa?” **16** Mala kau, kwar İbrahim, kəra shatan mbiya nyi nə fa kumo apə cisu, a'yı da tsə a nja mbədəna nyi wu pəcir Bəlsar wa?” **17** Kə səli mbari patər dawa nyi'yar, ara ndər kau. Ama caguli ənga huda pipida nga ara alenyi nji ara sə dədəgur kəra ja vər məl kau. **18** Əngwar Yesu, “Abari ngə təlkur Hyala? Ənga mi nga nja kyaga kakalə nya?

19 Naja ။ ။ ။ culi bela nga nyi, kera vanyi nda héri ji thlökana wu masəmə nyi. Ji hau, ba ji da wu kera 'yagə'yar liya kir nda a dagwa.' 20 Ké Yesu béra yiwa, 'ঁঁঁঁঁ মি নগ যা সেন গোলা তেকুর হ্যালা?' 21 Télkur Hyal ။ ။ ။ thləlamə nga nyi, kera mala héri ji gwadəbiya əpou tasa'wu təkə sə makər əni, ba ja dzəgwa thləthla gagada.' 22 ။ ။ ။ Yesu mbar lagu ja vər ma'yi a vu Urshalima, ba ji vu alenyi məlmə ngungungurəm ənga məlmə kukushu paməpaməu, ja vər highiə anə njı. 23 Ké vanyi nda yiwa nyi, ji na, 'Thlagəu, njı kushu wacu ngu nda uya mbədə ya?' Yesu na anə nda, 24 'Hya nərdzau aga hya gwa lagu miyar gwa kera cicidə nə télkur Hyal, aryा njı gangə wu nda yiwu nda gwa, ama nanda sən gwa mai. 25 Ma thlagər ki hya'ari ji hadiya miya ki nyi, hyu nda ta'yı a biya, hyu tsa hyu kədiyu, hyu na, 'Thlagər ki, pahəna 'ya miya ki.' Ama ju nda shadəwa nda, 'Nayi wu səni hyi mai ənga vi kera hyi dla sara ndari.' 26 Hya dzəgwa na ja, 'Namən ngə səm ənga sa əkkə'yı gə ta, ənga tsu a highiər gu məlmər 'ya.' 27 Ama ju béra na ja, 'Nayi wu səni vi kera hyi dla sara ndar mai. Kwaya mə wu dzə da, nahyi njı dəmwə'yı hangəkall!' 28 Ar pəci kera hyu nda lari Ibrahimu, ənga Ishaku, ənga Yakubu, ənga patər nabi'yar wu télkur Hyal, ama nahyi nər hyi a kədləna hyir njı, የንግጻ, nga hyu nda tiwi ənga hyu də hira hyi. 29 Nju nda shili sara wu lagu Səbiyar pəci, ənga Gwa tədə pəci, ənga Gya vuya, ənga Də Fwahəu, ndu sa nggya nə səm sər səm nə mini wu télkur Hyal. 30 Ar pəci ta, alenyi njira wu yukudə ndu nda sha a dumwa, njı nə tanggərma wu nda da njir yukudu, ənga njir yukudə tsu ndu nda da njı tanggərma.' 31 Ar pəci kə ngə alenyi njir Farisi shili əgya Yesu nda na anə nyi, 'Hya'ari ga kwaya የንግጻ, aryা Hirudusu ju yiwu ja tsəya ngau.' 32 Ké ji na anə nda, 'Hya nar nyi anə hya taga ka abər, əshina yu kədla mambəl dəmwə'yu, ya béra shiləgəbiya njı, əzəgə ma abangau, cabcikə zəgəu, nga yu sa kudəna thlər da. 33 Ama yu dumwa ənga bə əshina, əzəgəu, ənga cabcikə zəgəu, aryा a'yı da tsa'a anə nabi ja tə a biyar ya Urshalima mai. 34 'Urshalima, Urshalima! Ndər tsa nabi'yar, ənga ndər vavaka njira Hyal səwa ngə a shili ənga tsəka kəl ta gə dləna nda! Aga yidaū nga yu yiwu ya fəri tsa yi ar dza njı ngə pata, የንግጻ kera miya təkə wu tsəm wazha nyi əgya ja, ama nahyi piyari da mai! 35 Ké ja nju nda piyari hyi kir hyi dzafu! Yu na anə hyi tsu, nahyi tsu béra lar dā mai, kəl pəci kera hyu nda na, 'Ndər barka ngə ndəra dla wu thləmər Thlagəu!"

14 Vanyi pəcir Bəlsar, የንግጻ Yesu ma'yi a nda səm sər səm wu ki ndə dəgal nər Farisi, njı gangəu pənggəri nyi li. 2 Ké vanyi ndə kera ənga hyi ənga tsi fifi shili əgya Yesu. 3 Ké Yesu yiwa maləmə dladə'yar ənga njir Farisi, ji na, 'A dar tsa'a nja shiləgəbiya ndə ar pəcir Bəlsar, əndəga awau?' 4 Ama kə ndə nggya zəməu. የንግጻ, kə Yesu fər tsa ja ar ndə kau, kə ji shiləgəbiya nyi, ji dzəgwa na anə nyi ja ma'yi sə nyi. 5 የንግጻ ngə Yesu dzəgwa yiwa nda, ji na, 'Mi nga hyu məl ma kwara əndəga thlar hyi tədə a gu məla pəcir Bəlsar, a'yı hyu həbiya nyi a biya ənga kusa wa?' 6 Ké ndə tini səra nda na ar kera yiwa sə kau. 7 የንግጻ Yesu lari wu pama alenyi njı kera njı ngga aga səm sər səm a vər gal vir nggya njı dədəgal anə Kərnda, kə Yesu nar nda najaka karapau, 8 'Ma njı ngga ngau a ndar vir hə dzau, a sara ga nda hə vir nggya njı dədəgal tanggərma mai, ara ma vanyi a nggar njı ndəra ndiya ngə ənga dəgaləu. 9 Naja ndəra ngga hyi gyapəu, ju sən na anə ngau, 'Hya'ari, ga nə nyi vir nggya anə ndə kau.' የንግጻ, səli wu mbari ngau, ara gu sha a gyar vir nggya kera a gya banga ta. 10 Ama ma njı ngga ngau a ndar vir mini, ma gə shili, ga gal vi kera a biyar ya njı kera gəra njı nə nyi dəgalkur ba ga nggya əna, aga ma ndə kə ngga ngə kə shili, ju səni na anə ngau, 'A ndau የንግጻ, bazhi da, ga nggya ar vi kera njı fiya nyi anə njı dədəgal kau.' Ké ngu nda məliya alenyi njı kera njı ngga hyi əkkə'yı nda, nda nə ngə dəgalkur. 11 Arya ndəra həri kərnyi ar viya sə tsapəu ba njı tina nyi a gya, ama ndəra tina kərnyi a gya, ba njı həri nyi adabanga njı.' 12 Ké Yesu na anə ndə kə ngga nyi kau, 'Ma gə ngga njı aga sa səm sər səm, ənga shili wu mini, ga sara ngga bazhi ngə'yar, ənga zamə ngə'yar, ənga njı gə hyi, ənga təwul ngə'yar njira ənga gənna waci mai, aga vanyi pəci nanda ma nda ngga ngə tsu. Agabangə ndu sən kina ngə səra gə məliya nda. 13 Ama ma gu ngga njı aga mini, ngga njı tətə dənəma, ənga njı kukurbəu, ənga njı təsəkənu ənga ləfə'yar. 14 Lagu kə nga gu uya barka, ara nanda wu sən kina ngə səra gə məliya nda mai. Hyal ənga kərnyi ngu nda kina ngau, ar pəci kera njir məl thlər mənahəu, ənga jirkur wu nda hya'ari sarar vir tau.' 15 የንግጻ ndə nggari sə kau, kə pathlə wu pama njira vir nggya ənga Yesu ar vir səm sər səm na anə nyi, 'Ndər barka ngə ndəra wu nda səm sər səm nər mini nər télkur Hyal.' 16 Ké Yesu na anə nyi, 'Vanyi ndə saya da kera wu yiwu ja tsəmiya njı aga səm sər səm nər mini dəgaləu, kə ji nggari njı

gangəu. 17 ၕnggəra pəcir mini kə da, kə ji səwa mafa nyi aga ja ma'yı ja nda nar nyi anə nji kəra ji ngga, 'Anda mau, arya a fuwar nji kalar sau wu lagu!' 18 Ama kə patəkura nda dzəgwa na səra da nanda a'yı səni shili mai. Nda tanggərma na, 'Dzəgwa dəlbiya fa nga yau, a dar tsa'a ya mai ya nda lari. Usi məliya da mba dəfū.' 19 Kə vanyi ndə na, 'Dzəgwa dəlbiya nga yi thla zəwa paməpama təfu, ar lagu nga yi kabangəkə aga ya nda dzəguya thlər nga nda, yu kədi ngau, nə da lagu.' 20 Kə vanyi ndə bəra na, 'Dzəgwa ha mala nga yau, agabangə na ya səni uya lagu shili mai.' 21 'Kə mafa kə sha shili ji sa nar nyi anə thlagəri ki nyi sə'yar kə ndə na kau. Kə hu da thlagəri ki nyi ndzə gagadau, ji dzəgwa na anə mafa nyi, 'Ma'yı a ndu məlmə'yar kau kukusa, ga nu lagu dəgal ənga lagu kushu ga nggari da nji tətə dənاما, ənga nji kukurbəu, ənga ləfə'yar, ənga nji tətə dzau, ga shili ənga nda ənggau.' 22 ၕnggərna, mafa nyi a shilirji na, 'Thlagəu, səra gə na patə a məliya ri nji, ama tsu vi gangəu kəra gəra nyau.' 23 Kə thlagəri ki bəra nar nyi anə mafa nyi, 'Bəra ma'yı a biyar ya məlmə a ndar lagu dəgal'yar ənga kusha nyi ga nggari kalar ndəra gə lari aga ki da sa nyau. 24 Ya nar hyi, alaga zəma njira nji ngga tanggərma ta a nda uya nda dər sə kə nji məliya aga mini kə mai.' 25 Vanyi pəci nji gangəu a vər nu Yesu, kə ji shabiya dzə ji na anə nda, 26 'Kalar ndəra shili aga ja nu da, ma naja a'yı cabiya da yiwukur a ndiya anə dənyi, ənga mənyi, ənga mala nyi, ənga wazha nyi, ənga zama nyi'yar ənga kwamə nyi'yar, əkkə'yı piya ja ənga kərnyi mai, naja səni da zəmbəlma da mai. 27 Kalar ndəra gəra həri wu dladlakə nyi, ja dzəgwa nu da, a'yı ja kyaga da nədə mai. 28 'Kəja karapə, ma zəma hyu yiwu ja həriya umbwa dzəgamə a dəməlmau, a'yı ju nggya kwatahəu, ja tsambiya səra həri kə wu mbari, aga ja tsamiya tara səra ara ja a səni kudəna həra nyi wa? 29 Ma naja a'yı məl abangə mai, ma həri kə ta'yı wu lagura ghar gənna, patər njira wu nda tərabiya wu lagu ta ndu nda nggushi nyi, 30 nda dzəgwa na, 'Lari ndə kə ji dzəguya həri ama naji səni kudəna mai.' 31 'Abangə tsu ma tal kəra ənga njir pa nyi dubu kumou, ju yiwu ja hə pa a nda nə təl kəra ənga njir pa nyi dubu məthlə kumunyi, a'yı ju nggya kwatahəu, ja tsamiya tara dənاما nə pana nji kə a'yı ara ja wa? 32 Ma ji lari abər naja səni mbari mai, tsu nda nadə ju səwa njir sə nyi'yar aga nda basəwa nda nggya jaməu. 33 Abangau nga nyi tsu ma ndəra a'yı piyari səra ara ja patə mai, naja səni da zəmbəlma

da mai.' 34 'Unau sə məsaħəu ngau, Ama ma unə caħənakər, abar nga ju sən shabiya kərnyi a shila?' 35 Tsu ja sən da mənahə mai, alaga aga gwaħa, kəl ba njə pəna wacu. Ndəra ənga himi ngga, ja nggari.'

15 ၕnggəra njir tsəm budau ənga alenyi "njir bikau"

A vər shili aga nda ngga highiħə nə Yesu, 2 kə njir Farisi ənga maləmə dladə'yar dzəguya jiga miya nda vər na, "Lari gəy! Ndə kə a shabiya ri ja kərnyi bazhiya njir bikau, əkkə'yı sər səm nga ju səm ənga nda." 3 Kə Yesu nar nda najaka karapau: 4 'Nja na zəma hyi ənga təmahəu għaru, kə zəma nyi sanakər, a'yı ju piyari ədləkumunyi apə ədlau ar vir bəlari nda, ja ma'yı a nda gal kəra sa kə wa? 5 Maja nər nyi ri, hu da ja wu pida, ja dzəgwa fəri nyi ar papadla ja, 6 ja həri nyi a ndu ki, ja dzəgwa ngga bazhi nyi'yar ənga njira ju nggya ənga nda, ju na anə nda, 'Dləwa da mau ənga caguli ara a nər yau təmahəu da ta sa ta!' 7 Ya vər na anə hyi, abangau nga nju caguli a dəməlmau ma ndə zəmə tubi, a ndiya nji cicau ədləkumunyi apə ədlau, kəra gəra bəra yiwu tubi.' 8 'Nja na tsu, mala ənga kwāba nyi kumou, kə zəma nyi sa, mi nga hyu nggani ju nda məla? A'yı ju mbəbiya u'u wu pitəlla ja dzəgwa tsəkəbiya ki kə ənga hangəkal kəl ji nər wa? 9 Maja nər kwāba kau, ju ngga bazhi nyi'yar ənga təwul nyi'yar, ju na, 'Dləwa da mau ənga caguli, ara a nər yau kwāba da kəra sa ta.' 10 Abangə tsu yu nar hyi, sər caguli ngau anə waladi'yar nə Hyal ma ndə zəmə ndər bikau tubi.' 11 Kə Yesu dumwa ənga ndər ji na, "Vanyi ndə a'yı dədəməu kəra ənga wazha məthləu. 12 Zər kəra kushu wu pama nda na anə dərnda, 'Tada, nə da nji kabangəkə səra wu da nə da ma ga təri.' Kə dənyi təkəya nda sər fa ki. 13 Ayukuda pida kushu, kə zər kə fa'ari səra dar nə nyi patəu, ba ji piyari ki. Kə ji ma'yı a ndu vanyi məlmə kəra a biyar ya 'y'iyr nda. A ndəna kə ji tsəya səra ara ja patə a ndu nggya nə pəpəltəkur. 14 Ayukuda a tsiyari ja səra ara ja patəu, kə wubau dəmwa'yı gagadau shili wu məlmə kau, naja tsu a gwar ja wu bwaħwatə ara tsu sə nyi a'yı mai. 15 Kə ji ma'yı a nda gal sər məl ara ndər məlmə kau, kə ndə kə səwa nyi a nda bəla fəshiu nyi. 16 Ju gal sər səm fəshiu kə aga ja səmku, ama ndər nə nyi a'yı mai. 17 ၕnggəra ji shili wu hangəkal nyi, kə ji na, 'Koja njir məl thlər anə dəfa a vər tətel ənga sər səm, nayau ətsu a vir tau ənga wubau ənggau! 18 Yu hya'ari yu sha a ndara dəfa ya nda nar nyi, "Tada, a məliya ri yau bikau anə Hyal, ənga anə ngau. 19

Nayi bəra da tsa'a nja bəra ngga da ənga zər ngə mai. Fiya da ya da ənggər pathləu wu pama njir məl thlər ngau.” 20 Kə ji hya'ari ji ma'yı a ndara dənyi. “Ma tsu ja nadəu, kə dənyi tsamə ri nyi. Kə dənyi təhudə əgya ja, ji dzəgwa hya'ari ənga hwi, ji nda mbari zər nyi, ji dzəgwa mbunggər nyi dzau. 21 Kə zər nyi na, ‘Tada, a məliya ri yi bikau anə Hyal ənga anə ngau. Nayi bəra da tsa'a nja bəra ngga da ənga zər ngə mai.’ 22 Ama kə dənyi nggari mafa nyi'yar, ji na, ‘Ənga kusa! Shila mau ənga ləgutə mənahəu, hya har nyi. Har nya mau shishi'wu ənga əibi, 23 nja bəra dla ənga thla nggənggəthlə ta aga nja tsəya, aga məna səm, məna caguli. 24 Arya zər da kə dədəmə tətə nga ja ama kabangəkə a dər ja a'yı ənga pi. Dədəmə sasa nga ja, ama kabangəkə a nər nyir nyi.’ Kə ndə gu caguli gagadəu. 25 “Wu pəci kabangəkəu, zər dəgal nyi kəra ma'yı a gwa tagəu, a vər si nga ja. Ənggəra ji da ləhəu, ba ji nggari nja vər tsa kangga, ənga nja vər fal. 26 Kə ji nggari mafa ki kau, ji yiwa nyi səra a vər da.” 27 “Kə mafa kə na, ‘Məshikər ngə ta ngə shili, ca ngə dər hyi məliya nji tsəya thla nggənggəthlə ta ara zama ngau sha shili wu ki jaməu.’” 28 “Ama kə hu da zama nyi kə ndzə gagadəu, kə ji nggəl ara vu ki. Kə dərnda biya ji biya səsəkuya nyi kər aga ja vu ki. 29 Ama kə ji shadəwa nyi anə dənyi ji na, ‘Lari gəyi, wu patər fa'yar kau, ya vər məl thlər ənggər mafa, nayi saya nggəl ara məl səra gə na mai, alaga abangau, nagə saya mbari alaga zər ku aga ya ngga bazhir 'wa da'yar aga 'ya tsəya 'ya səm mai! 30 Ama ənggəra zər ngə kə sha shili, ndəra ma'yı ka nda tsəya gənna ngau wu səsəkuya, kə gə dzəgwa tsəya nyi thla ta kəra ndiya ənga nggənggəthləu.’” 31 Kə dənyi na anə nyi, ‘Zər da, alaga nuwa nga gə ənga yau, patər səra ara yau, nə ngə ngau. 32 A dər tsa'a məna caguli ənga hudə pipida, ara zama ngə kə a təri, kə ji bəra sha shili ənga pi, ndə sasa nga ja, ama kabangəkə a nər nyir nyi.”

16 Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, “Nji sayi məliya vanyi ndər bərba kəra nə nyi kari nyi anə ndər dləwa nyi aga ja tsamə anə nyi. Wu yukuda nyi, kə nji shili ənga dəhəu anə nyi ənggəra ndər dləwa nyi a vər ndza kari nyi. 2 Kə thlagəri ki kə ngga ndər dləwa nyi, ji na anə nyi, ‘Mi nga ya vər nggari ar kəra gə ka? Shili ga nar da ar kəra səra gə məlnə, ara tsu gu nda nggya ndər dləwa da mai.’ 3 Kə ndər dləwa nyi kə na wu dəfuwa ja, ‘Thlagəri ki da wu nda kədlə na da wu thlər, mi ya dzəgwa məla? Kəja na ya səni zəwa

mai, səli tsu wu tə da ara kədiyau. 4 Ənghəng! A səni yi səra ya məl, aga nja nda dləwuri da a vu kir nda, ma ji kədlə na da wu thlər da.’ 5 “Kə ji ngga patər njira thlagəri ki nyi a vər nu nda məl. Ji yiwa ndə tanggərma ji na, ‘Yidau ngə thlagəri ki da a vər nu ngə?’ 6 Ji na, ‘Təm nər mal gharu.’ “Kə ndər dləwa nyi kə na, ‘Həri ləkakadə ngau, ənga kusa, ga tsəfəri təm təfu kumunyı.’ 7 Kə ji nar nyi anə vanyi ndau, ‘Kari nagə tsu, yidau nga nju nu ngə?’ Naja tsu kə ji na, ‘Kayiwa uhi gharu ngau.’ Ndər dləwa nyi kə na, ‘Həri ləkakadə ngau, ga məliya ja da buhu cisu kumunyı.’ 8 “Kə thlagəri ki ndər dləwa kəra gəra jirkur kə faliya nyi ara ji cabiya tsətsəlkur. Arya njir najaka pəci, a səni məl thlər ənga tsətsəlkur nda a ndiya njir lagu mbəmbəl.” (*aīōn g165*) 9 Yesu dumwa ji na, “Ya vər na anə hyi, hya məl thlər ənga gənnar hyi aga hya uya bazhi anə kərhyi. Lagu kə ngə ma thlər gənnar hyi a ta'yı ri, nju sa dləwuri hyi a vu ki nə kəra gəra kudau. (*aīōnios g166*) 10 Ma ndəra nju sən fiyafə ənga ja wu sə kushu, nju sən fiyafə ənga ja wu sə dəgal tsu. Ma ndə kəra nji gəra sən fiyafə ənga ja wu sə kushu, nju sən fiyafə ənga ja wu sə dəgal tsu mai. 11 Ma nahiyi a'yı məl thlər kəra tsa'a miya dəfəu ənga gənna nə duniya mai, wa ngə nda fər kər ənga hyi ja nə hyi gənna nə jirkura? 12 Ma tsu nahiyi a'yı məl thlər tsa'a miya dəfəu ənga gənna ndə mai, wa ngə nda nə hyi nər hya gənna?” 13 “Ndər sən mafakur anə thlagəri ki paməpamə məthlə a'yı mai, ara ju nda yiwu vanyi ba ja piyari vanyi ənga ju nda həya kər anə vanyi ba ja didana vanyi. Nahya sən daşəri nu Hyal ənga gal gənna mai.” 14 Njir Farisi njir yiwu gənna ngau, ənggəra ndə nggari səra Yesu na ba ndə tsərauna nyi. 15 Ama kə Yesu na anə nda, “Nahiyi ngə njir yiwu hya canə nyi anə nji abər nji cici nga hyi. Ama Hyal ju səni dəfuwa hyi. Səra nju lə dəgalkur anə nda, nanda ngə dididi wu mwar Hyal.” 16 “Kəl ta Yahwana ndər məl Baþətizəma shili, highiþə nə dladə nə lagu Musa ənga nə nabi'yar ca ngə ənga nju məl thlər əni. Ama dzəguya ənga Yahwana ndər məl Baþətizəma, ənggəra nji tətələna ndəshigu məsahəu nə talkur Hyal, kalar ndau a vər gal lagu aga ja da a gwa. 17 Dəməlməu ənga gyu'yi a səni sanakər, a ndiya sə ənggər camwadi wu ndər zəmə sara wu dladə nə lagu Musa a tədəu a gyu'yi. 18 Ndəra kədləna mala nyi, kə ji hər vanyi mala, ndər dləngə mala ngau. Ənga tsu sal kəra həri mala kəra sal nyi kədləna ndər dləngə mala nga ja.” 19 “Vanyi ndər gənna a'yı kəra wu ha kari nə gənna

gangəu paməpaməu, ။enga ju səm sər səm məsaħəu kalar pəci. 20 A biya miya ki nyi, vanyi ndər kədi a'yi kera nja ngga ။enga Liyazaru, ။enga dza ja patə ။enga mbəlgəu. Nju shili ။enga ja, nja sa pina nyi əna kalar pəci. 21 Naja tsu ။enga huđə pipida ma ji səni uya alaga səra tədəfəu sara dar vir səm sər səm nə ndər gənna kau, patə əkkə'yi hya wu sa nadə mbəlgə nyi kau.” 22 “Pəci shili ba ndər kədi kə tau, kə waladi'yar həri nyi ka nda fiya nyi ar vir nggya mənahəu ။enga Ibrahimu. Ətsu ba ndər gənna kə tau ba nji hadəna nyi. 23 Ji thləwa kərnyi wu u'ur kətsa, ja vər sa ɓwabwətəu. Ənggəra ji hya'anakər a dəməlməu, kə ji lari Ibrahimu nadə nanda ။enga Liyazaru. (Hadəs g86) 24 Kə ji ngga nyi, ji na, ‘Tada Ibrahimu, təhudsə əgya yau, ga səwa Liyazaru aga ja fuwa zər tsa ja a gwu 'yimi aga ja fəri ar kyara yau ya nggari shishi'wu, arya ya vir lari ɓwabwətə wu u'u kau!’ 25 “Ama kə Ibrahimu na, ‘Zər da, ga dəngari ja, pəci kəra gu duniya, nagə ənga sə mənahəu papatəu, ama Liyazaru nə nyi a lari ja ɓwabwətəu. Ama kabangəkə pəcir nggari məsaħəkur nyi ngau, ama nagau wu ɓwabwətə nga ngau. 26 Kə ma mai, wu pama 'ya əkkə'yi hyi ka'u dəgal ənga dzəgamə a'yi, kəra nji məliya ara nja sara vəlna sara ndara hyi a shili ngau, alaga sara ngau a ndara hyi.’ 27 Kə ndər gənna kə na, ‘Tada, ma abangə ja, yu kədi ngau, səwa nyi a ndu ki dəda, 28 arya zaməda'yar a'yi təfu, ja ma'yi ja nda kughiya nda, a sara nda bəra shili ngə ətsu, a shili wu ɓwabwətəu.’ 29 “Ibrahimu shadəwa nyi, ‘Zama ngə'yar a'yi nda ənga highiħə nə Musa ənga tsəfə nə nabi'yar, nda sə himi səra ndu na.’ 30 Kə ndər gənna shadəwa nyi, ji na, ‘Awau, tada Ibrahimu, ma ndə hya'ari sara vir tau ji sha ndara nda, ndu tubi.’ 31 Ama kə Ibrahimu na, ‘Ma tsu nanda a'yi nggari highiħə Musa ənga tsəfə nabi'yar kə mai, alaga vanyi ndə hya'ari sara vir tau, nanda sa sə himi anə nyi mai.’”

17 Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, “Səra wu dəbagə məliya nji nda məliya bikau a'yi cumu. Ama sər təhudsə anə ndəra ju shili lagu nyi. 2 Kuji anə nyi, nja mbiya bəra ar folanga ja, ba nja vakuwa nyi a gwar dəl dəgal a ndiya ja məliya zəmə wu wazha yifidə'yar kə njir nu da məliya bikau. 3 Hya tsamə səra hya məl ja. “Ma zamə ngau məliya ngə bikau, ga kughiya nyi, ma ji na a tubir yau, tafəbiya nyi. 4 Ma ji məliya ngə bikau paməpamə mədəfə wu pəkə pathləu, kə ji bəra sha shili ja vər na, ‘A məliya ngə ri yi bikau yafa da,’ ba ga

təfəbiya nyi.” 5 Kə cama səsə'yar kə na anə Thlagəu, “Cakəri mbərsar 'ya ja da ။enga dənama!” 6 Kə Thlagə shadəwa nda, ji na, “Ma mbərsa hyi a'yi ənggər culi bəla, gu səni na anə wu dəgal kau, ‘Kicina kər ənggau ga ciya kər a gu tsadə,’ ju nda mal səra gə na.” 7 “Ma mafa ngə si sara a gwar vi zəwa ənga sara vir bəla, gu nda na anə nyi, ‘Usi ənga si! A ndau ga nggya, ga səm sər səm ya?’ 8 Awau, ngu nda na anə nyi, ‘Məliya da sər səm nə wagəu kwataħəu, ga dzəgwa tsərpəri kərnġau ba ga həri da a shili ya səm ya sa, kadivira ga dzəgwa səm ga sa nə ngau’ 9 Gu nda na usi anə mafa ngau ara ji məliya səra tsə'a ja məl ya? 10 Abangə nga hyi tsu, ma hya məliya ri səra thlagər kir hyi nar hyi hya məl, hyu nda na, ‘Na'ya mafa ngə wacu. A məliya ri 'ya səra nju yiwu 'ya məl.’” 11 Ənggəra Yesu mbari lagu ja vər ma'yi a vu Urshalima, ndə dzəgwa 6au wu kəl kəra wu pama Samariya ənga Galili. 12 Ənggəra ja vər vu məlmau, kə njir pibi kumo thləwa nyi. Ndə ta'yı tuwara tsaləu, 13 ndə dzəgwa ngga ənga dəħəu dəgaləu, “Yesu ndə dəgaləu! Ga təhudsə əgya 'ya!'” 14 Ənggəra Yesu lari nda, kə ji na anə nda, “Ma 'ya mau hya nda canə nyi kərhyi ana pubu.” Kə ndə ma'yi, ar lagu ba ndə da jaməu. 15 Pathlə wu pama nda, lari abər a dər ja jaməu, kə ji sha shili, ja vər fal Hyal ənga dəħəu dənāma gagadəu. 16 Ji bəliya undi a dumwar Yesu, ja vər usa nyi. Naja tsu ndər Samariya ngau ndəra nji didana. 17 Kə Yesu yiwa, “A'yi nji kumo nga nji məliya jamə wa? Əmani ngə alenyi nji ədəl ka? 18 Mi ngə da kəl matħlapi kə ngə sha shili ja sa cabiyya usaku nyi anə Hyala?” 19 Yesu dzəgwa na anə nyi, “Hya'ari ga ma'yi sə ngau, mbərsa ngau a məliya ngə jaməu.” 20 Alenyi njir Farisi yiwa Yesu pəci kəra təlkur Hyal wu nda shili, kə ji na anə nda, “Shiliri təlkur Hyal a'yi ənga li ənga nju nda tsamiya mai, 21 ndər nda na tsu, ‘Kəja ja,’ ənga ‘Wa ta ja,’ a'yi mai, arya təlkur Hyal wu pama hyi nga ja.” 22 Kə Yesu dzəgwa na anə zəmbəlma nyi'yar, “Pəci a vər shili kəra gu nda yiwu ga lari zəma pəci nə Zər Ndau, ama na ga nda lari mai. 23 Nju nda na anə hyi, ‘Wa ta ja a ndəna,’ ənga tsu ‘Kəja ja ənggau.’ Ama hya sara ma'yi hya nda tsamə nyi mai. 24 Ənggər səm nə par kəra wu cabiyya mbəl nyi ar kudiyar məlmə ba'anə vanyi kudiyar məlmə kəra kalar ndau wu lari, abangə shiliri Zər Ndau wu nda da. 25 Ama tanggərma kəl ji lari ɓwabwətə gagadəu kwataħəu ənga tsu nji kabangəkə nda piyari nyi. 26 Ənggəra ji da ar pəcir Nəhu, abangə nga nyi wu nda da ar pəcir shilər Zər Ndau. 27 Nji nggya kəl səm sər

səm ၊ŋga sa sə sasa, ndu fa'a mathləkə'yi ၊ŋga ndu lə ku'yı anə shili, ba'anə shili ar pəci kəra Nəhu gwu kwambwal dəgal ta ari. Kəl ta dəl shida ba ji kudəna nji patəu. 28 "Abangə nga nyi da tsu ar pəcir Lotu. Nji kəl səm, ၊ŋga sa, ndu dəl ၊ŋga dəlna, alenyi nji kəl thləka sə paməpamə ၊ŋga hər ki. 29 Ama pəci kəra Lotu piyari Sodomu, kə u'u ၊ŋga hakil u'u shida sara dəməlməu ba ji dləna nda patəu. 30 "Tangə ၊nggar ta nga nyi wu nda də ar pəcir shilar Zər Ndau. 31 Ar pəci ta, ndəra a dar kəra umbwa, ja sara gya ja vu ki aga vuwa hə sə mai, ara ja sara sana pəci." "Ndəra a gwa tagə tsu, ja sara sha a su ki aga sa hə kar ha nyi mai. 32 Hya ၊nggari səra də ၊ŋga mala Lotu! 33 Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja aryə yau, ju nda uya. 34 Yu nar hyi ja, pəci kəra sə kə wu nda də, nji məthlə a vər pida ar sər pida zəmə ba nja həri zəmə ba nja piyari vanyi. 35 Mathləkə'yi məthlə a vər au ar bəra, ba nja həri zəmə ba nja piyari vanyi." 37 Kə zəmbəlma nyi'yar yiwa nyi, ndə na, "Thlagəu, əman na?" Kə ji shadəwa nda, ji na, "Ma vi kəra sə tətə ari əna nga kwadəgəu wu dəbəu."

18 Yesu nar nyi najaka karapə anə zəmbəlma nyi'yar aga ja highibəri nda aga nda dumwa ၊ŋga ndər anə Hyal parangə, a sara nda hədə mai. 2 Ji na, "Wu vanyi məlmə vanyi ndər pathla a'yı kəra gəra hivər Hyal ၊ŋga kəra gəra tal nji. 3 Wu məlmə kə vanyi malatəsal a'yı kəra a vər shili parangə əgya ndər pathla ja vər kədi nyi ju na, 'Dləwari də ga nə də səra tsa'a aga nə də a dumwar dawa də.' 4 Tangərma ba ji nggəl, ama wu yukudə kə ji na wu dəfuwa ja, 'Alaga kə a'yı yu hivər Hyal mai, nayi tsu wu tal nji mai, 5 ama ara ၊nggəra mala kə bwanə də kər ၊ŋga shili ar kər ar kər, yu nə nyi səra ju yiwu kau, a sara gangəkura shili nyi kə a nda nə də hədə!'" 6 Kə Thlagə na, "Nggara mə ja səra ndər pathla kəra gəra jirkur kə na! 7 Kə hyi nggani, Hyal a yiwu nda nə nyi səra tsa'a anə nji nyi kəra ji dəmbiya kəra wu tiwi anə nyi vu'yı ၊ŋga puci səra ndu kədi wa? Naja 'yi wu nda dləwari nda ၊ŋga kusa wa? 8 Yu na anə hyi, ju nda nə nda sə tsa'a kəra ndu kədi kukusa. Ama ma Zər Ndau wu nda sha shili, wu sa thləwa ja njir mbərsa wu dunija kə ya?" 9 Yesu na najaka karapə anə njira həri Kərnda abər nji tsapəu nga nda, nda dzəgwa didəna alenyi nji. 10 Ji na, "Nji sayi məliya nji məthlə kəra ma'yı a gwu ki Hyal aga nda gwa ndər ၊ŋga Hyal. Pathlə wu pama nda ndər Farisi, ၊ŋga vanyi ndə kə ndər tsəm budau.

11 "Kə ndər Farisi hya'ari ji ta'yau, ji dzəguya ndər anə Hyal ja vər na, 'Hyal, a usa ngə ri yau ara nayau a'yı ၊nggər alenyi nji mai, njir həl, njir dlərbau, nji səsəu. Nayi tsu a'yı ၊nggər ndər dləwu budə kə mai. 12 Yu hə zəmətsini mathlə wu sugu, yu həbiya pathləu wu sə kumo patə kəra yi uya.' 13 "Ama kə ndər dləwu budə kə ta'yu nadəu, naja a'yı da ts'a ja hya'ana liya ja a dəməlmə mai, kə ji cabiya tətəwakur nyi, ja vər na, 'Hyal, təhudə əgya yau, nayi ndər bikau!'" 14 Yesu na, "Yi wu na nə hyi, ndər tsəm budau, ji sha a ndu ki nyi gəra bikau wu mwar Hyal, a'yı ၊nggər ndər Farisi mai. Arya kalar ndəra həri kərnyi, nju nda həya nyi. Ama ndəra həya kərnyi, nju nda hya'ana nyi." 15 Alenyi nji shili ၊ŋga wazha aga Yesu a fənggər nda barka. ၊nggəra zəmbəlma nyi'yar lari abangau, ba ndə tsa ar kəra nda. 16 Ama kə Yesu ngga wazha, ji na, "Piyara mau wazha yidədə nda shili əgya yau. Hyia sara ka nda mai. Arya, təlkur Hyal anə nji ၊nggər nanda ngə nyi. 17 ၊ngga jiri yu na anə hyi, kəmir ndəra gəra dləwuri təlkur Hyal ၊nggəra zər kushu wu dləwu, naji wu sən vwagwa mai." 18 Vanyi ndər tədəmwa nə Yahudiya yiwa Yesu ji na, "Malərnə, ndə mənahəu, mi nəgə ya məl ya uya pi gəra kuda?" (aiōnios g166) 19 Kə Yesu na anə nyi, "Ara mi gu ngga də ndə mənahə? Ndə mənahə a'yı mai kal Hyal wacu. 20 A səni gau səra dlədəu cabiya, 'Ga sara tsa ndə mai. Ga sara məl səsukur mai. Ga sara həl mai. Ga sara thla fati ar kəra ndə mai. Ga sara dlərbə ndə mai. Ga gənggər nyi səli anə dəngə ၊ŋga məngau.'" 21 Kə zər baduwari ta na anə nyi, "A bələr yi sə'yar kə patə tsu yi zər kushu. Mi nəgə səra hya?" 22 Yesu nar nyi, "Sə zəm wacu ngə hyau anə ngau, ma gu yiwu ga də ndə tsapəu, ga ma'yı ga nda dəlnə patər səra ara gau, ba ga təkəna gənna nyi anə nji dadəli, gu uya akkəri a dəməlməu. Ba ga dzəgwa shili aga ga sa nu də." 23 ၊nggəra ji nggari abangau kə zər baduwari kə ndələr bama, kə ji ma'yı ၊ŋga huđə ndzəndzau, ara naja ndər bərba gagadau. 24 ၊nggəra Yesu lari dəfuwa ja a ndzə ri, kə ji na, "Wu nda də dzədəzau gagadau anə njir gənna nda gwu təlkur Hyal! 25 Arya wu nda də bətsə anə dləgwam ja tərəbiya wu liya libəra, a ndiya ndər gənna ja vu təlkur Hyal." 26 Njira nggari ndər kə ndə yiwa nyi, ndə na, "Ma abangə nga nyi, wa ngu sən uya mbəda?" 27 Yesu na, "Səra gəra sən də ngau, anə ndau, ama anə Hyal bətsu." 28 Kə Biturusu shadəwa, ji na, "Kəja 'ya piyari sə patə 'yi nu ngau." 29 Yesu shadəwa nyi, ji na, "Wu sən yau abangə, yu nar hyi jirkura nyi tsu,

kalar ndəra piyari ki ənga zama'yar, ənga kwamə'yar, ənga tada ənga ama ba əkkə'yı wazha ənga fa aryə təlkur Hyal **30** ju nda uya gangəu a adabanga sə'yar kə ji piyari ənggau wu duniya kau, wu duniya kəra wu shili kə tsu pi kəra kudau.” (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Kə Yesu həri zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə a ndar batiti, ji na anə nda, “Kəja, mən wu mai a vu Urshalima, vi kəra səra nabi'yar tsəfəri ar kəra Zər Ndau wu nda nyabiya dzau. **32** Nju nda ləri nyi ana njira a'yı njir Yahudiya mai, aga nda difana nyi, nda nə nyi əwəbəwatəu, nda dzəgwa təfəri nyi tulı. **33** Ndu nda dəgə nyi ənga wuda, nda tsəya nyi, ama pida makərkura nyi ba ja hya'ari sara vir tau.” **34** Ama zəmbəlma nyi'yar nggabiya sə kə Yesu na kə mai. Dədəwə ngə səra ndər kə cabiya anə nda, ca ngə da nandə səni nggabiya mai. **35** Ənggəra Yesu dla ləhəu wu dzəri Yariko, kə ja ndə ləfau a vər nggya ar thlər pa lagu, ja kədiyau. **36** Ənggəra ji nggari nji gangəu a vər tərəbiya, kə ji yiwa sau ji na, “Mi nga vər da?” **37** Kə ndə na anə nyi, abər, “Yesu ndər Nazəratu nga vər tərəbiya.” **38** Kə ji hya'ana dəhəu ji na, “Yesu! Zər Dawuda! Təhudə əgya yau!” **39** Njira a dumwa ndə kughi anə nyi aga ja hadiya miya ja. Ama kə ji bəra hya'ana dəhəu gagadəu ja vər na, “Na gə, Zər Dawuda, təhudə əgya yau!” **40** Kə Yesu ta'yau, ji na, “Shila mau ənga ja ənggau.” Ənggəra ji shili ləhəu, Yesu yiwa nyi, **41** “Mi nga gu yiwu ya məliya nga?” Kə ləfə kə shadəwa, ji na, “Thlagəu, ya yiwu ya lari sau.” **42** Yesu na anə nyi, “Lari sau! Mbərsa ngau a pahənari liya gau.” **43** Aga zəmə kə liya ja lari sau, kə ji nu Yesu, ja vər dləvə Hyal. Ənggəra nji lari sə kə da kau, kə ndə patə fal Hyal.

19 Yesu vu Yariko, ja vər tərəbiya wu hu da məlmə nyi, **2** kə ja vənyi ndə dəgal nə njir tsəm budau, kəra nji ngga ənga Zakka. Naja tsu ndər gənna, **3** ji da aga ja lari tara wa ngə Yesu, ama naji səni lari nyi mai ara naja ndə tashu, ənga tsu nji ganga gagadəu. **4** Agabangə kə ji ma'yı a dumwa ənga hwi, kə ji thləwa wu bəla kə ji dagwa, aga ja lari nyi, aryə Yesu wu ndə tərəbiya lagu ta. **5** Ənggəra Yesu thləwa vi ta, kə ji hya'anakər a dəməlməu ji na, “Zakka, kusa ga shidal Əshina yu da məthləpi wu ki ngau.” **6** Zakka gya ənga kusa, ji dləwuri nyi ənga hudə pipida. **7** Ənggəra nji lari abangau, kə ndə mbari ngwungwuni, nda vər na, “Kəja! Wu ki ndər bikə nga ji də məthləpi!” **8** Kə Zakka hya'ari a'yı ta'yau, ji na anə Thlagəu, “Nggari, ndə

dəgal, yu təkəya səra ara yau bwata məthləu, ba ya təkəna pathla nyi anə nji tətə dənama. Patəkura njira nyi dlərbəri, yu nda shabiya nda sər nda aga fodəu.” **9** Kə Yesu na anə nyi, “Əshina ma, mbədəu a shiliri wu ki kau, naja ma culi İbrahimu ngau. **10** Arya Zər Ndau ji shili aga sa gal nji sasa, ənga ja sa canə nda lagur mbədəu.” **11** Tsu nda vər sə himi sə'yar kau, kə Yesu dumwa ənga na vənyi karapə anə nda, ara a dar ləhəu wu dzəri Urshalima, ənga njə vər dəngə abər təlkur Hyal wu cabiya dəzə aga zəməu. **12** Kə ji na anə nda, “Nji sayi məliya vənyi ndə dəgal kəra ma'yı a ndu vənyi məlmə nadə aga njə fiya nyi təl ja dzəgwa sha shili. **13** Kadivira ja mai, ji ngga kumo wu pama mafa nyi'yar, ji nə nda pam papathlə ji dzəgwa na anə nda, ‘Shafəli mau əni kəl yi sha shili.’ **14** Njir məlmə nyi wu yiwu nyi mai. Agabangau, kə ndə səwa cama ayukufa ji mai a ndu məlmə ta abər, ‘Na'yu yiwu ndə kə ja da təl ar kəra 'ya mai.' **15** “Kə nji fiya ndə kə təl, ji dzəgwa sha shili wu ki. Ənggəra ji shili kə ji səwa nja nggari nyi mafa nyi'yar ta, aga ja səni nubwa kəra ndə uya ar kəra səra ji nə nda. **16** Ndə tanggərma shili ji na, ‘Thlagəu, a uyari yau nubwa pam kumo a dar kəra pam pathləu ta gə nə da ta.’ **17** Kə thlagəri ki kə na anə nyi, ‘Usi mafa tsapəu ndər məl thlər tsa'a miya dəfu! Gə məl thlər ngau, tsa'a miya dəfu ənga sə kushu kəra nji nə ngau, yu məliya ga səm təlkur ar kəra məlmə paməpama kumou.’ **18** Mafa nə məthləkura nyi shili ji na, ‘Thlagəu, a uyari yau nubwa pamə təfu a dar kəra pamə zəmə ta gə nə da ta.’ **19** Thlagər ki nyi shadəwa anə ndə kau, ‘Gə wu səm təlkur ar kəra məlmə paməpama təfu.’ **20** “Kə vənyi mafa shili ji na, ‘Thlagəu, kə ja pamə zəmə ngau. Yi pəsiya wu kukužhal, yi dəwana. **21** Ara yu hivər ngau, aryə na gə ndə dzadzau ngau. Kəja ga fa səra kəra nə gau, gu gəm tsu səra gə kəra thləka na.” **22** Kə ji na anə nyi, ‘Nagə mafa dəmwa'yı hangəkal, yu məliya ngə numa ənga səra biya sara wu miya gau! Əngwar gau nayi ndəra nji kəra səni hangəkal nyi, ndər fa sə nji kurthləu ənga yiwu gəm ar vi kəra yi kəra thləka na. **23** Tsa'a nga nyi, ama mi ngə da nagə fiya gənna da ar vi fə gənna maya, aga ma'yı shili ya uya akkəri ar kəri mai ya?’ **24** “Kə ji na anə nji ta ta'yı əkkə'yı ja, ‘Dləwura mau gənna dubu pathləu kəra ara ja kau, ba hya nə nyi anə ndəra ənga dubu kumou.’ **25** Ama kə ndə shadəwa nyi, ndə na, ‘Thlagəu, pamə kumo nga ara ja.’ **26** Ji shadəwa, ji na, ‘Yi wu nar hyi, ndəra a'yı ənga sau nju nda cakəri

nyi. Ndéra kéra a'yi ။enga sau, alaga sə kushu kéra a'yi ara ja nju nda dléwuri. 27 Njira dawa da kau, nji kéra géra yiwu ya da tal ar kéra nda kau, fa'ari nda mau a shili nja tséya nda wu mwa da.” 28 ။Enggéra ji nana abangau, kə ji dumwa a vu Urshalima. 29 ။Enggéra Yesu ။enga zəmbəlma nyi'yar vu məlmə Bethfaji ။enga Bethlani, məlmə kéra ləhəu wu dzər Urshalima, kéra a dar kéra mə zaitunu. Kə Yesu səwa zəmbalma nyi'yar mathləu, 30 Ji na anə nda, “Ma'ya mau a vu zar məlmə kə a ndumwar hyi kau, ။Enggéra hyi vwau, hyu vuwa thləwa zər kwara mbamba ar sə'yi, kéra nji gəra saya dari, hya pəlna nyi hya hər da a shili. 31 Ma nji yiwa hyi, ‘Mi ngə da hyu məl abanga?’ Kəl ba hya na, ‘Thlagə ngu yiwu ja məl thlər əni.’” 32 Njira nji səwa, ndə ma'yi, kə ndə thləwa kalar sau ။Enggéra Yesu nar nda ta. 33 Nda vər pəl nyi ja, kə thlagəri kwara nyi na anə nda, “Aga mi nga hyu pəl nya?” 34 Kə ndə na, “Thlagə ngu yiwu ja məl thlər əni.” 35 Kə ndə həri nyi a shila na Yesu. ။Enggéra ndə fər ləgutər nda a dar kwara nyi, kə ndə dléwari Yesu ndə fəri nyi a dar ya kwara nyi. 36 ။Enggéra ja vər səau, kə nji dzəgwə səya ləgutər nda a gyar lagu. 37 ။Enggéra ji shili ləhəu wu dzər Urshalima, mə tsa ga vi kéra lagu sa gya ar dza gar nə wur Zaitunu, kə da�ər zəmbəlma nyi'yar gangəu dabau nda vər usa Hyal, nda vər fal nyi tsu ။enga dāhəu ။enga dənəma aryə sə dədəgur paməpama kéra ndə lari. 38 Nda vər na! “Barka a nggyar anə təl kéra wu dla wu thləmər Thlagə! Jaməkur a nggyari a dəmalməu, ။enga kadakadarkur anə Hyal!” 39 Kə alenyi njir Farisi kéra wu pama nda na anə nyi, “Maləmə, ga kughi anə zəmbəlma ngə'yar nda nggya zəməu!” 40 Ji shadəwa nda, ji na, “Ya nar hyi,” “alaga ndə bəgau, tsəka 'yar kə ။enga kər nda ndu wau.” 41 ။Enggéra ji shili ləhəu gagadau, ji tsamiya vu Urshalima, kə ji tiwi anə nyi. 42 Ji na, “Kara nggərau, ma ja hyi nda səni səra wu nə hyi nggya jaməu! Ama kə ja a dár dədəwa ara hyi. 43 Pəci a vər shili kéra dawar hyu nda zəwar hyu masəmə nda dzəgwə pa ။enga hyi. Sojar nda ngu nda zəwar hyi. 44 Ndu nda həradləna ngau ။enga nja dləna njira a gwa patəu. Nandə wu nda piyari tsaka zəmə ar kéra kuvwa nyi mai. Sə'yar kə wu nda da ။enga hyi ara nahyi a'yi sənbiya abər Hyal shili aga mbəda hyi mai.” 45 Kə Yesu vu ki Hyal ji vuwa kədləbiya njira vər dəl ။enga dəlna sə a vuna patəu, 46 ji na anə nda, “Tsətsafə nga nyi, “Nju ngga ki da ။enga vir kədi Hyal; ama kəjə hya shabiyari ji da vir dəwa njir dəlagu.” 47 Parangə ja vər highibau wu ki Hyal. Ama pubu

dədəgal'yar, ။enga maləmə dlədə'yar, ။enga nji dədəgal nə məlmə ndu gal lagu kéra nda da�əga tsəya nyi mai. 48 Ama nandə uya lagu kéra nda səni tsəya nyi mai, ara ndər nyi a uyari vi wu dəfuwa nji, ။enga nandə wu yiwu ndər zəmə a tədəu a gyiwu 'yi mai.

20 Vanyi pəci Yesu gwu ki Hyal ja vər highibau, ja vər tətəlna ndəshigu məsaһəu anə nji, kə pubu dədəgal'yar, maləmə dlədə'yar ။enga njira nggurəm shili ara ja. Ndə sa yiwa nyi, 2 “ঋenga dənəma wa nə gu mal sə'yar ka? Wa ngə nə ngə dənəma nə məl sə'yar ka?” 3 Yesu shadəwa nda, ji na, “Nayi ma yu yiwari hyi. Nar da mau, 4 dənəma kéra Yahwana məl babətizəma əni, Hyal ngə nə nyi əndəga ndau?” 5 Kə ndə ndər wu pama nda, ndə na, “Ma mən na, ‘Sara ara Hyal nga nyi dla,’ ju nda na, ‘Mi ngə da nahyi hənggəri ။enga ja mai ya?’ 6 Ma tsu mən na, ‘Sara ara nji,’ gangəkura nji kə ndu nda vavaka mən ။enga tsəka, aryə patakura nda a hənggəri abər Yahwana nabi nga ja.” 7 Agabəngə kə ndə na anə nyi, “Na'ya səni vi kərə dənəma nyi dla sara ri mai.” 8 Kə Yesu na anə nda, “Nayi ma, nayi wu na anə hyi, tara ။enga dənəma wa nə gu yu məl sə'yar kə mai.” 9 Kə Yesu nar nyi najaka karapə anə nji, ji na, “Nggara mau vanyi karapau, Vanyi thlagər fa a'yi kéra thləkana fa wur inabi. Ji zəwari fa kə wu masəmə, ။enga ji labiya ka'u nə bəci 'yimir wur inabi. Kə ji liya dza'wu nə bəla fa. Kə ji tətəkəna fa anə njir zəwa, ba ji ma'yi a nda gə ndau. 10 ။Enggéra pəci fwahəu da, kə ji səwa mafa nyi a nda nə njira hə fa, aga ja dléwuri nyi akkəri nyi nə inabi sara wu fa wur inabi nyi. Ama kə njira həri fa kə dəgəna mafa kau, ka dzəgwə səwa nyi ။enga tsi kurthləu. 11 Kə ji bəra səwa vanyi mafa nyi, ama kə ndə bəra dəgəna nyi ka həna səli nyi, ndə dzəgwə shabiya nyi ။enga tsi kurthləu. 12 Kə ji bəra səwa mafa nə makərkura nyi, kə ndə uya nyi ။enga mbəlgəu, ndə vakana nyi a biya. 13 “Kabangəkau, ndə kə thlagəri fa inabi kə na, ‘Mi ngə ya məla? Yu səwa zər da kə zəmə kə yu yiwu kau, tara ba nda gənggər nyi səli.’ 14 “Ama ။Enggéra njir hə fa kə lari nyi, kə ndə na wu pama nda, ။engħəng! ‘Kəja ndər fa'a ki nyi. Məna tsəya nyi, ba sər fa'a ki nyi kə patə a da nər mən.’ 15 Kə ndə tsəya nyi ka vakana nyi a biyar ya kər ki. “Kabangəkau, mi ngə hyu nggari thlagəri fa kə wu nda məl ။enga njir hə fa ka? 16 Ju nda shili ja sa dləna patər njir hə fa kau, ba ja dzəgwə nə nyi fa anə nji pama tsu.” ။Enggéra nji kə nggari abangau kə ndə na, “Hyal ja tsana!” 17 Ama kə Yesu

tsamə nda kə ji yiwa, “Mi ngə sə kə cabiya wu ndər Hyal kəra tsətsəfə? “Tsəka kəra njir hər didana ca ngə da tsəka bəlkər.” 18 Kalar ndəra tədəfə a gyar tsəka kau, ju 6əbəl, ama ndəra tsəka kə tədəfə a gyar ja, ju əya dəzə huhutəu.” 19 Ənggau ngə maləmə dladə'yər ənga pubu dədəgal'yar ndu yiwu nda mbari Yesu, aryə ndə sənbiya abər karapə kə ji lə kə ar kəra nda nga nyi, ama kə hivər mbar nda ara dlamir nji. 20 Kə ndə dzəgwa gal lagu, ndə kina alenyi nji aga nda də ənggər nji tsapəu, nji jiri. Ndə dzəgwa səwa nda a ndəgyə Yesu aga nda ngə ya nyi ləbam ənga səra ndu yiwa nyi, aga nda uya nda nə nyi Yesu anə ndər pathla kəra ənga dənəma nər 'yi'yir Roma. 21 Nji kə nji səwa kə na anə Yesu, “Maləmə, 'yi wu səni abər ndər ngau ənga highibə ngau jiri nga nyi, 'yi wu səni tsu na gu ca paməpaməkur mai, ama gu highibə səra jiri nə lagu Hyal anə nji patəu. 22 Wu dənəga ngau, a dar tsa'a 'ya ki budau anə təl Kayisaru əndəga awau?” 23 Ama Yesu a sənbiya tsətsəlkur nda, kə ji na anə nda, 24 “Cənə də mau kwaba. Bama wa ənga thləmər wa nga ri ka?” 25 Ndə shadəwa nyi, “Nə Təl Kayisaru ngau.” Kə ji nar nda, “Ma abangau, hya nə nyi anə təl Kayisaru səra nə nyi, ba hya nə nyi anə Hyal səra nə Hyal.” 26 Ənggau kə ndə tini mbari nyi ənga ndər wu mwar nji. Kə ndə nggya zəməu, ara shadəwa nyi da sə dədəgur anə nda. 27 Kəja alenyi njir Sadusi, njira na abər hya'ari sara vir tau a'yı mai, ndə dla əgya Yesu, ndə na, 28 “Maləmə, Musa tsəfəri 'ya najaka dladəfə abər, ‘Ma ndə tau ji piyari mala nyi kəra gəra wazha, a kyau zama nyi a həri mala kə aga ja uya wazha anə zamə nyi.’” 29 Nji sayi məliya alenyi nji nanda mədəfəu, nanda pata zamə nga nda. Kə dəgala nda həri mala ba ji tau kəra yabiya zər. 30 Kə nə məthləkura nyi həri mala kau. 31 Nə makərkura nyi abangau. Kə də patəkura nda mədəfə həri mala kau, ama ba ndə tə pata gəra ya ənga mala kau. 32 Wu yukudə nyi, mala kə ma ba ji tau. 33 Kabangəkə ya, pəcir hya'ari sara vir tau, mala wa nga ju nda da? Arya patəkura nda a həri nyi ri nda aga mala.” 34 Yesu na anə nda, “Nji kabangəkə kəl ha dzə nga ndu hau wu paməu, (aiōn g165) 35 ama njira wu nda də tsa'a aga hya'ari sara vir tau nga ndu vu təlkur Hyal wu pəci ta, nandə wu hə dzə mai. (aiōn g165) 36 Ndu nda də ənggər waladi'yar, nandə wu bəra tə mai. Ndu nda də wazha Hyal ara a hya'ari nda sara vir tau. 37 Musa ənga kərnyi a cabiyari ar babal abər njira tau ndu nda hya'ari ənga pi. Wu ndər ar kəra kədləl kəra mbari u'u, ji ndər ar kəra Thlagə abər naja ngə, ‘Hyal

nə İbrahimı ənga Ishaku ənga nə Yakubu.’ 38 Naja a'yı Hyal nə nji tətə mai ama nə njira ənga pi. Anə nyi kalar ndau ənga pi nga ja.” 39 Kə alenyi maləmə dladə'yər ndə ndər ndə na, “Maləmə, a nabiyan gə kakaləu!” 40 Ənggau nandə bəra uya dənəma nə yiwa nyi vanyi sə mai. 41 Yesu yiwa nda ji na, “Abari nga nju səni na abər Kərsiti zər Dawuda? 42 Dawuda ənga kərnyi na wu ləkakadə nə Zabura: “Thlagə na anə Thlagə da, Nggya lagu mazəma yau, 43 kəl yi fiya dawa ngau əgya kida hiya gau.” 44 Dawuda ji na anə Kərsiti ‘Thlagə.’ Ya abari nga ja səni na anə nyi zər nya?” 45 Ənggərə nji patə a vər sə himi nyi, kə ji nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar abər, 46 “Hya hangəkal ənga maləmə dladə'yər. Ndu yiwu nda bəu wu pama nji wu kar ha nggunggurəm ənga nja dzəgwa usa nda ar sugu. Ndu yiwu tsu nja nə nda vir nggya tsapə wu umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya, ənga vir nggya nə kadakadarkur ar vir mini. 47 Nanda ngə njir səm kari nə mathləkə'yı təsal, ndə dzəgwa ndər ənga Hyal tugu aga nja lari abər a'yı nda. Jiri, nanda ngu nda lari 6wəbwətə gagadəu a ndiya nji patəu.”

21 Yesu hya'anakər kə ji lari alenyi njir gənna a vər fə gənnar nda a gwu cala tsəm sau a gwu ki Hyal. 2 Kə ji lari vanyi malatəsal kəra sə nyi a'yı mai ji shili ənga kwaba nyi məthlə kə ji puwa a gwu cala. 3 Kə Yesu na, “Jiri, nga yu na anə hyi,” “səra mala tətə dənəma kə fuwa, a ndiya nə nji kə patəu. 4 Arya patəkura nda ndə fuwa sara wu gangəkura nda əni, ama naja ənga tukur kəra ja əni, kə ji fuwa səra ju nggya aga nyi patəu.” 5 Alenyi zəmbəlma nyi'yar dzəguya ndər ar kəra ki Hyal, ənga culi tsəka məmənahə kəra nji həri əni, ənga sər bathlə umbwa məmənahə kəra nji nə nyi anə Hyal. Ama kə Yesu na, 6 “Ma aga sə'yar kə hyu tsamə kau, pəci wu shili nahiyi wu nda thləwə tsaka zəmə ar kəra kuvwa nyi mai, kalar zəmə nyi nju nda vakana a gyiwu 'yi.” 7 Ndə yiwa nyi, “Maləmə,” nar 'ya, “ənuwa ngə pəci kəra sə'yar kə wu nda dər kəra, ənga mi ngu nda də mətsəmə nə shili nga, ənga kufiyar najaka duniya?” 8 Kə ji shadəwa nda, “Hya nggya hya tsamə ənga hangəkal nja sara nggutana hyi. Arya nji gangəu wu nda shili wu thləmə da, ndu nə ənga kərnda, ‘Nayi ngə Kərsiti,’ ənga, ‘Pəci a dər ləhəu.’ Hya sara nu nda mai. 9 Hya sara hivər mai, ma hyi nggari ar kəra papa ənga ndər əngwa əngwa ar kəra papa, hangəkalər hyi ja sara hya'ari mai. Kəl ma sə'yar kə nyabiya dzau,

ama tsu kudər duniya nadəu.” 10 Ji dumwa ənga na, “Yi'yi wu dlədə 'yi'yi, ənga təlkur wu nda par təlkur. 11 Wubau ənga kənggədər 'yi'yi wu nda darkər ar vi paməpamə gangəu, ənga shiləgə'yər paməpamə ar kalar vi paməpaməu. Nju nda lari sər lə hivər ənga sər dədəgür'yər sara dəməlmau. 12 “Ama kadivira sə'yər kə da, nju nda mbari hyi nja nə hyi əwəbətəu. Nju həri hyi a ndu umbwa dəbə dəzə njir Yahudiya aga nja thlana hyi numa, nja bərə fuwa hyu fursəna. Nju həri hyi a dumwar tə'l'yar ənga nji dədəgal nə məlmə arya thləmə da aga nda bərə thlana hyi numa. 13 Sə'yər kə ngu nda nə hyi lagu nə tətəlna ndəshigu məsahəu ar kəra yau. 14 Agabangə hya fər kər əni tsu kaðəu abər nahiyi wu nda əwakər ənggəra hyu nda həbiya kərhyi mai. 15 Arya yu nda nə hyi sər na ənga sənbiya aga alaga zəmə dawar hyi a səni nda shabiya ndər hyi ənga kəpalna səra hyu na mai. 16 Əkkə'yı dər hyi, ənga zaməri hyi, ənga nji gə hyi, ənga bazhir hi'yar wu nda ləri hyi anə nji, ənga nju nda tsəyə alenyi nju pama hyi. 17 Patəkura nju nda yiwu shishir dəzə hyi mai arya thləmə də. 18 Ama shishir kəra hyi zəmə wu nda sa mai. 19 Ma hyu səni cinapi hyu uya mbədəu. 20 “Ma hyi lari soja'yər zəwar Urshalima, hya səni abər pəcir kudə nyi a dər ləhəu. 21 Kə njira wu 'yi'yr Yahudi, nda hwi a du mau. Njira wu hu da məlmə nda biya, njira a biyar ya məlmə nda sara vu hu da məlmə mai. 22 Arya pəci kə pəcir pathla ngau, a dər tsə'a nja nyabiya səra tsətsəfau wu ndər Hyal. 23 Sər təhədə anə mathləkə'yı kəra ənga hədəu ənga kəra a vər lə u'wa ar pəci ta! Ara əwəbətə dəməwə'yı wu nda vu 'yi'yi kau, ətsu hufə ndzəndzə nə Hyal wu nda gya ar kəra nji kau. 24 Nju nda tsəyə alenyi nja vər pa, nju nda mbari alenyi nji nja ma'yı ənga nda a ndu mafakur a ndu alenyi 'yi'yi. Njira a'yı njir Yahudiya mai ndu nda səmkə Urshalima, kəl pəcir nda nyabiya dzau.” 25 “Nji wu nda lari sə paməpamə nə lə hivər ar pəci, ənga hya, ənga shashilga. Wu duniya tsu nju nda gwu əwəbətə ənga hivər ara par 'yimi ar tsədəu. 26 Nju nda shavər ara hivər ənggəra nda vər dəngə ar kəra səra a vər shili wu duniya, arya pəci, hya ənga shashilga'yər nju nda kənggədər nda. 27 Wu pəci ta nju lari Zər Ndau ju shili wu dlama ənga dənama ənga kadakadarkur. 28 Ma sə'yər kə a dzəguyar da, hya hya'ari hya ta'yau ənga jirkur hyi ara pəcir mbədər hyi a dər ləhəu.” 29 Kə ji nar nda najaka karapau, “Tsamiya mau wur bəla ənga alenyi wu'yar. 30 Ma nda dzəguya thlə hyali, nahiyi ənga kərhyi, hya səni abər

biyargwa a shiliri. 31 Abangə tsu, ma hya lar sə'yər kə a dəri, hya nggya ənga səni abər təlkur Hyal a dər ləhəu.” 32 “Yu nar hyi jirkura nyi, najaka zamanəu, a'yı wu tərəbiya mai, kəl sə'yər kə patə nyabiya dzau. 33 Dəməlmau ənga gyiwu 'yi wu nda tərəbiya, ama ndər da nə nyi wu tədəu a gyiwu 'yi mai.” 34 “Hya hangəkal ənga kərhyi. Hyə sara piyari səm ənga sa sə sasa, ənga əwəbətə nə nggya biya duniya ja sara həna hangəkalər hyi mai. A sara pəci kə a shili ar kəra hyi ənga kəra sənkur hyi 35 ənggərə labam. Ara wu nda shili ar kəra nji patə kəra wu duniya pəci ta. 36 Hyə nggya ənga fər kər, hya ndər ənga Hyal parangə aga hya uya dənama nə tərəbiya wu sə'yər kə nda da kə aga ja dəbəga da hya ta'yau wu mwar Zər Ndau.” 37 Kalar pəci, Yesu a vər dumwa ənga highibəu wu ki Hyal, ama ma wagəu də ba ja ma'yı a ndar vi kəra nja ngga ənga Gar mə Zaitunu ba ja pida a dəna. 38 Kadə kalar mudlə nji patə tsu ndu shili əgyə ja nda sa sə himi nyi wu ki Hyal.

22 Pəcir məl lardur nər njir Yahudiya ənga macikəl kəra gəra thləlam, kəra nja ngga ənga lardur vəlnə a dər ləhəu, 2 kabangəkə pubu dədəgal'yər ənga maləmə dlədə'yər nda vər gal lagu ənga dabar kəra nda dəbəga tsəyə Yesu, ama hivər a vər tə nda ara nji. 3 Kə Shatan gwu dəfuwa Yahuda, kəra nja ngga ənga Isikarayoti pathləu wu pama zəmbəlma nyi kumo apə məthləu. 4 Kə Yahuda ma'yı a ndəgyə pubu dədəgal'yər ənga dəgal njir bəla ki Hyal aga ja nda nar nda ənggəra ju səni pəlnə nyi pəzhi anə Yesu. 5 Kə da sər caguli anə nda, ndə hənggəri ndu nə nyi gənna. 6 Yahuda tsu a hənggəri ja ənga səra nda na, ja vər gal lagu mənahəu kəra ja səni pəlnə nyi pəzhi anə Yesu kəra ja gəra səni. 7 Kə pəcir lardur nər macikəl kəra gəra thləlam shili, kəra də ca ngə pəcir thla gamə nər lardur nər vəlnə. 8 Yesu səwa Biturusu ənga Yahwana, ja vər na, “Ma'yı mau hya nda məliya mən vir səm sər səm nə vəlnə aga məna səm.” 9 Kə ndə yiwa nyi ndə na, “Əmanı nga gu yiwu 'ya pəbəra?” 10 Ji na anə nda, “Ənggəra hyu vu hu da məlməu, ndə sal a vər hə təm ənga 'yimi wu thləwa hyi. Nu nya mau a ndu ki kəra ju nda vuwa gwa. 11 Hya nar nyi anə thlagər ki kau, ‘Maləmər 'ya ngə səwa 'ya aga 'ya nar ngau, “Əmanı nga umbwa dləwu məthləpi kəra nayı ənga zəmbəlma də'yər wu nda səm sər səm nər vəlbəya a gwa?”” 12 Ju nda canə hyi umbwa kəra a dər kəra umbwa kəra dəgal kəra nja məliya ri. Ənggəra hya

məliya kalar sau, aga səm sər səm.” 13 Kə ndə ma'yı ndə nda thləwa kalar sau ənggəra Yesu nar nda ta, kə ndə dzəgwa maliya vir səm sər səm nə lardur nə vəlnə. 14 Ənggəra pəci də, kə Yesu ənga cama səsə nyi'yar nggya aga nda səm sər səm. 15 Kə ji na anə nda, “A yiwr yau gagadəu aga ya səm lardur nə vəlbiya kə ənga hyi kadivira ya dzəgwa lar əwəbwətəu! 16 Arya yu nar hyi, nayı tsu bəra səm sə kə ənga hyi mai kəl ma jirkura nyi nyabiya dzə wu təlkur Hyal.” 17 Kə ji həri kyakiwa, kə ji usari Hyal ji na, “Həra mau hya təkəya wu pama hyi. 18 Ya vər na anə hyi abər, tsu yu bəra sa 'yimir yayar wur inabi mai, kəl ma təlkur Hyal shili.” 19 Abangau, kə ji həri macikəl, kə ji lər usaku anə Hyal, ba ji bəbələwa, kə ji nə nyi anə zəmbəlma nyi'yar, ju na, “Dləwura mau hya səm, naja kə kumər dzə yi ngau, hya məl abangau aga dəngəri ənga yau.” 20 Abangə tsu, ayukuda sər səm nə wagəu, kə ji həri kyakiwa ta, ji na, “Kyakiwa kə ca ngə alkawal mbamba mafəliyangə kəra Hyal maliya ənga mashi da kəra nju nda pəna arya hyi. 21 Ama kəja tsa ndəra wu nda thləna hiyau wu cala ənga yau! 22 Zər Ndəau wu nda tau ənggəra Hyal nana, ama sər təhudə anə ndə kə pəlnə nyi pəzhi kau!” 23 Kə zəmbəlma nyi'yar dzəguya yiwa wu pama nda, tara wa ngu nda məl sə kau. 24 Abangau kə kəpal hya'ari wu pama zəmbəlma nyi'yar abər tara wa ngu dəgal wu pama nda. 25 Yesu na anə nda, “Təl'yar nər duniya vər cina njira əgya kida nda, ənga tsu njira wu səm dəgalkur wu na abər nanda ngə, ‘Njir dləwa nji.’ 26 Ama ja sara da abangau wu pama hyi mai. Ndəra dəgal wu pama hyi ja da ənggər ndəra ndiya ənga kushu, ndər səm təlkur tsu ja da ənggər ndər məl thlər. 27 Wa nga ndiya ənga dəgala, ndəra nggya vər səm sər səm əndəga ndəra həri sər səm a shili? A'yı ndəra vər səm wa? Ama nayau wu pama hyi ənggər ndər məl thlər anə hyi. 28 “Nahiyi ngə njira nggya ənga yau wu patər əwəbwətəu kəra yi lari. 29 Ənggəra dəfə cadəbiya da aga ya səm təlkur, abangə ngə ya vər nə hyi tsu, 30 abangə ngə hyu nda səm, hya sa ənga yu təlkur da. Ətsu hyu nda nggya ar vir səm təlkur, hya dzəgwa səm təlkur ar kəra culi kumo apə məthlə nə Izirayila. 31 “Simanu, Simanu, Shatan a dləwuri ja dənəma aga ja dzəbiya hyi patəu, ja təkəbiya hyi ənga yau ənggər ndər zəwa wu təkə uhi ənga cacangə. 32 Ama a kədi ri yi Hyal anə ngau, Simanu, a sara mbərsa ngau a təwa mai. Ayukuda ma ga sha ara shili əgya yau, ga sa cakəri nyi dənəma anə zamə ngə'yar.” 33 Simanu shadəwa, ji na,

“Thlagəu, a pabəri yi kərdə aga ya ma'yı a vu fursəna nga gau, alaga tə ma.” 34 Yesu shadəwa, “Biturusu, yu nar ngau, kadivira vəgəm nda wau əshina əvu'yı, gu nda na, na ga səni də mai ar kər ar kər makəru!” 35 Kə Yesu yiwa nda, “Ənggəra yi səwa hyi gəra pərki, gəra mbala ənga əbə, a tini ri hyi sə ya?” Əngwar nda, “Awau.” 36 Kə ji dzəgwa na anə nda, “Ama kabangəkau, ma gə ənga pərki, ga həri, ənga mbəl bə tsu, ma tsu katsakər a'yı ara ngə mai, dələha ləğutə ha ngau ga dəlbəya zəmə əni. 37 Yu nar hyi abər sə kə tsətsəfə kə abər, ‘Nji jigabiya nyi wu pama njir bikau,’ ya nar hyi a dər kakalə sə'yar kə nda nyabiya dzə ar kəra yau. Jiri, patər səra tsətsəfau ar kəra yau a vər nyabiya dzə saməu.” 38 Zəmbələma nyi'yar na, “Thlagəu, tsamiya, kə ja katsakər məthləu.” Yesu na, “Tsa'a abangau.” 39 Yesu piyari vi ta ji ma'yı a ndu mə zaitunu ənggəra ji tsəliyi, kə zəmbəlma nyi'yar nu nyi. 40 Ənggəra ndə thləwa vi ta, kə ji na anə nda, “Hya kədi Hyal hya sara tədəu a gu dzau.” 41 Kə ji bəna dzə tsələu sara wu dzəri nda, ji bəliya undi ju kədi Hyal, 42 “Tada, ma gu yiwi, həna da əwəbwətə kau, ama a'yı səra yu yiwi mai, ama səra gu yiwi bəgə ja da.” 43 Kə waladi sara dəməlməshida əgya ja, ja vər fə dəfə anə nyi. 44 Ənggəra Yesu wu əwəbwətə gagadəu, kə ji dumwa ənga kədi Hyal ənga jirkur, ka dzəgwa da vitəku kəra a vər biya sara wu dəzə ja ənggər mashi nga vər tədəu a gyiwi 'yi. 45 Yesu hya'ari sara a vər kədi Hyal, ji sha a ndəra zəmbəlma nyi'yar, ba ji thləwa nda wu ghanyi, arə həhədakura nda ənga huđə ndzəndzau. 46 Ji yiwa nda, “Mi ngə da hyu ghanya? Hyara mau, hya kədi Hyal, hya sara tədəu a gu dzau.” 47 Tsu ja vər ndər kə dlamir nji shili, Yahuda, pathləu wu pama kumo apə məthləu, naja ngə dumwa anə nda. Ji shili əgya Yesu aga ja bərpə nyi, 48 ama kə Yesu yiwa nyi, “Yahuda, ənga bərpə dzə ngə ga pəl pəzhi anə Zər Ndə ya?” 49 Ənggəra njir nu Yesu lari səkə a vər yiwi ja da kau, kə ndə na, “Thlagəu, ‘ya məl thlər ənga katsakər ‘ya ya?’” 50 Pathlə wu pama zəmbəlma nyi'yar thləna himi nə mazəma nə mafa nə pubu kəra ndiya ənga dəgal ənga katsakər. 51 Ama kə Yesu shadəwa, “Tsa'a abangau!” Kə ji tsəkwari himiya ndə kə ba ji məliya nyi jaməu. 52 Yesu ndər anə pubu dədəgal'yar, ənga dəgal nə bəla ki Hyal ənga nji dədəgal nə məlməu, njira dla aga mba nyi. Ji na, “Nayi ngə ndər tədəmwa anə njir gwađəvi ya, ənga hyi səbiya katsakər ənga zəwa aga hya sa mba da ya? 53 Parangəu ya vər nggya əkkə'yı hyu Ki Hyal ya vər highibau, ama nahyi sayi mbar da mai.

Sə'yar kə də patə aga səra nabi'yar tsəfəri a nyabiya dzau." 54 Ndə mbari Yesu ndə ma'yı ənga ja a vu ki pubu kəra ndiya ənga dəgaləu. Biturusu nu nyi ama nadə wu yukuðə nyi. 55 Alenyi nji mbəbiya u'u ar hada vir thla sau, nda vər dəha u'u, kə Biturusu shili ji sa nggya wu pama nda. 56 Kə mafa zər kwa lari nyi a vər nggya wu pama nda a miya u'u. Kə ji tsamə du liya ja, kə ji na, "Ndə kə tsu ənga Yesu nga ja." 57 Ama kə ji kəpalna. Əngwar ja, "Mala, nayi wu səni nyi mai." 58 Bəliya sar kushu kə vanyi ndə lari nyi ji na, "Na ngə ma pathləu wu pama nda." Kə Biturusu shadəwa, ji na, "Ndau, nayi əkkə'yı ja mai." 59 Ayukuda ənggər saka pathləu kə vanyi ndə hya'ana dəhə ji na, "Gəra kəpal a gwa ndə kə ma nanda ngau, arya naja ndər Galili." 60 Biturusu shadəwa nyi, "Ndau, nayi wu səni səra gu ndər ar kəri kə mai!" Ənggər ja tsu a vər ndər, kə vəgəm wau. 61 Kə Thlagə shabiya dzə ja vər tsamə Biturusu gəra həna li. Ənggau kə Biturusu dəngari ndər kəra Yesu nar nyi, abər, "Divira vəgəmə a wau, gu kəpalna sən da ar kər ar kər makəru." Kə ji hwi a biya, ji biya tiwi ənga sələm gagadəu. 62 Kə ji ma'yı a biya ji biya tiwi gagadəu. 63 Njira nji fiya aga bəla Yesu ndə dzəgwa nggushi nə didə nyi ənga ndə dəgə nyi. 64 Ndə mbiya liya ja nda dzəgwa yiwa nyi, "Nar 'ya, tara wa ngu dəgə ngə kau?" 65 Ndə bəra nar nyi alenyi ndə paməpamə nə didə nyi. 66 Ənggər vi kudəu, nji dədəgal nə malmau, ənga pubu dədəgal'yar ənga maləmə dlədə'yər ndə kabəu, nji dzəgwa həri Yesu a shili wu mwər nda. 67 Ndə na anə nyi, "Ma nagə ngə Kərsiti, nar 'ya." Yesu shadəwa nda, "Ma yi nar hyi, nahyi wu nda hənggəri də mai, 68 ma tsu yi nda yiwari hyi, nahyi wu nda shadəwa də mai. 69 Ama mbari kabangəkau, Zər Ndau wu nda nggya ar tsi mazəm nə Hyal kəra ənga dənəma." 70 Patəu nda nda yiwa nyi, "Abər nagə ngə zər Hyal ya?" Ji shadəwa, ji na, "A nabiyar hyi kakaləu, nayi ngau." 71 Kə ndə dzəgwa naja, "Sakida mani nga mən bəra gala? A nggari mən sara wu miya ja ənga kərnəyi."

23 Patəkura nji dədəgal nə məlmə Yəhudiya ləbiya
Yesu a ndəgəya Bilatusu. 2 Kə ndə dzəgwa gəm nyi nda vər na, "Na'yı thləwa ndə kə ja vər yiwu ja sana njir 'ya, ənga ja vər na anə nda nda sara ki budau anə Kayisaru mai. Əngwar ja naja ngə Kərsiti, kəra təl." 3 Kə Bilatusu yiwa nyi, ji na, "Nagə ngə təl nə njir Yəhudiya ya?" Yesu na anə nyi, "Ənggərə gə na kau." 4 Kə Bilatusu nar nyi anə pubu dədəgal'yar ənga dləmir

nji abər, "Nayi nə da, nayi thləwa ndə kə məliya sə dəmwa'yı mai." 5 Ndə cidi nyi ənga ndər nda vər na abər, "Ənga highibə nyi nga ji hya'ana hangəkala nju 'yi'yir Yahudi. Ji dzəguya sə kə wu Galili, kə ja tsu a shiliri ja ənggau." 6 Ənggərə Bilatusu nggari abangau, kə ji yiwa nda, ji na, "Naja ndər Galili ya?" 7 Ənggərə ji nggari abər Yesu sara wu vi kəra Hirudusu a vər səm təlkur ar kəri nga ji dla, kə ji səwa nyi a ndara Hirudusu, arya wu pəci ta naja Hirudusu ma wu Urshalima nga ja. 8 Ənggərə Hirudusu lari Yesu kə hu da ja pida, arya a səkari ja vər gal lagu kəra ja lari Yesu, arya a nggari ja sə ar kəra Yesu, ju cim Yesu a məliya nyi sə dədəgur. 9 Hirudusu yiwa nyi yiwa sau paməpamə gangəu, ama Yesu shadəwa nyi mai. 10 Kə pubu dədəgal'yar ənga maləmə dlədə'yər shili a dumwa nda vər fa hya ja ənga ndər dəmwa'yu. 11 Hirudusu ənga soja nyi'yər ndə didəna Yesu, ndə nggəl nyi, kə ndə har nyi nggamndə dəgaləu, ndə dzəgwa bəra shabiya nyi a ndara Bilatusu. 12 Ar pəci kə ngə Hirudusu ənga Bilatusu dzəgwa da bazhi, arya dədəməu dawa nga nda. 13 Bilatusu nggari pubu dədəgal'yar ənga nji dədəgal nə məlmə ənga nji patəu, 14 ba ji na anə nda, "Hi həri da ndə kə a shili, abər ja vər hya hangəkala nji. Kabangəkə a yubiya nyir yau wu dzəri hyi patəu, ama nayi thləwa sə ka hyu vəzə nyi əni kə mai. 15 Abangə tsu ngə Hirudusu. Ca ngə da ji bəra shabiya nyi a shila nə mən. A cabiyarı sə a'yı ndə kə məliya kəra da tsə'a nja tsəya nyi mai. 16 Agabangə yu nda nə nyi wudə ba ya səya nyi." 17 Kabangəkau, wu lardur nə vəlbəya kau, a dar tsə'a anə Bilatusu, ja səya nda ndər fursəna pathlə kəra ndu yiwu. 18 Ama patəkura nda hya'ana dəhə aga zəmə ndə na, "Ma'yı mau, ənga ja, hya səya 'ya Barabas!" 19 (Nji mbiya Barabas wu fursəna ara hya hangəkala nji ənga tsə ndau.) 20 Bilatusu bəra ndər anə nda, arya ju yiwu ja səya Yesu. 21 Ama kə ndə nggərə kəl hya dəhəu, "Dlakəya nyi nji! Dlakəya nyi nji!" 22 Bilatusu bəra ndər anə nda nə makərkura nyi, "Ara mi ya? Wa thləmə sə dəmwa'yı kəra ndə kə məliya? Nayi nə da, nayi thləwa nyi ənga bikau kəra da tsə'a nja tsəya nyi mai. Yu səwa nja nə nyi wudə, ba nja səya nyi." 23 Ama kə ndə ta'yı nər nda abər kəl nji dlakəya nyi. Wu yukuðə ba ndə ndiya dənəma nyi. 24 Kə Bilatusu məliya ənggərə ndu yiwu. 25 Kə ji səya nda ndə kə ndu yiwu kau, ndərə nji fuwa wu fursəna ara hya hangəkala nji ənga tsə ndau. Kə ji nə nda Yesu aga nda məl səra ndu yiwu ənga ja. 26 Ənggərə soja'yər a vər

ma'yi ənga Yesu, Kə ndə ɓau ənga vanyi ndau nja ngga ənga Simanu, ndər Sayirini, ja vər si sara wu miya tagəu. Ndə ta'yina nyi, ndə fari nyi wu dladlakau ar kəra ja, ji dzəgwa nu Yesu əni wu yukudu. 27 Nji gangə gagadəu a vər nu nyi, wu pama nda alenyi mathləkə'yi a'yi kəra a vər tiwi, ndə vər wau ar kəra ja. 28 Kə Yesu shabiya dzə a nda kəra nda, ji na, "Mathləkə'yi nə Urshalima! A sara hya tiwi ar kəra yi mai, ama hya tiwi ar kəra kərhyi ənga wazhar hyi. 29 Arya pəci a vər shili kəra nju sa na, 'Sər caguli ngau anə mathləkə'yi ciri, njira gəra vər ya, ənga njira gəra sayi mbiya wazha Kərndə wu yi.' 30 A sa da wu pəci kau, "Nji wu nda na anə mau, "Dla mau a gyar kəra 'ya!" Əngə anə gar'yar, "Mbuya 'ya!" 31 "Ma nji məl abangau anə wu nyanyaşəu, abari nga nyi wu nda da anə wu u'ula?" 32 Nji dəmwə'yi mathlə nji ləbiya nda tsu aga nja tsəyə nda ənga Yesu. 33 Ənggəra ndə shili ar vi kəra nja ngga ənga "papangəkər," kə nji dlakəya nyi a ndəna, ənga nji dəmwə'yi mathlə ta, pathləu lagu mazəma ja ənga pathləu lagu matsala ja. 34 Kə Yesu na, "Tada, təfəbiya nda, aryə nanda səni səra nda vər məl mai." Kə ndə dzəgwa tətəkəna kar ha nyi wu lagur tədə shi'wu. 35 Nji gangəu ta'yı nda vər tsamə ənggəra nji dədəgal a vər didə nyi, ndə vər na, "Ji mbədəna alenyi nji, kabangəkə ja mbədəna kərnyi, ma naja nga Kərsiti kəra Hyal cədəbiya." 36 Soja'yar tsu ndə didana nyi lagur nə nyi 'yimir wur inabi kəra dar mwamwalu. 37 Nda vər na anə nyi, "Ma nagə ngə tal nə Yahudiya, ga mbədəna kərngaul!" 38 Adabanga ja ndə tsəfəri vanyi tsəfə kəra na, "NDƏ KƏ NGƏ TƏL NƏ NJIR YAHUDIYA." 39 Pathlə wu pama nji dəmwə'yi kəra nji dlakəya ənga ja na ndər dididi anə nyi, "A'yi nagə ngə Kərsiti ndangə wa? Mbədəna kərngau ənga 'ya!" 40 Ama kə nə məthləkura nyi kughi anə kuvwa nyi ji na, "A'yi gu hivər Hyal wa? Na ngə kəra nji thlana hyi numa zəma ənga ja. 41 Nama nər ma, tsə'a ngə səra nja vər məl anə ma ara səra mə məliya. Ama ndə kə nə nyi, mi ngə bikə nya?" 42 Kə ji na, "Yesu, ga dəngari da ma gə vu təlkur ngau!" 43 Yesu shadəwa nyi, ji na, "Ya nar ngau jirkura nyi, əshina gu nda nggya ənga yau a du zarna." 44 Ma pəci ta'yikər, kə kuthləu hadiyya patəkura 'yi'yi, ba'a ndu saka makər nə wagəu, 45 ara ənggəra pəci nggəl ara mbəl. Kadəmbul kəra a gwu ki Hyal təwa kər paməpamə məthləu. 46 Yesu hya'ana dəhəu ənga dənəma ji na, "Tada, a vu pəla gə nga yi fiya piya yau." Ənggəra ji nana abangau, ba ji səna pi nə tau. 47 Ənggəra soja dəgal kəra a ndəna wu pəci kə

lari sə kə də kau, kə ji fal Hyal ja vər na, "Pakatəu, ndə kə ndə gəra bikə ngau." 48 Ənggəra njira dəbəu aga tsamə sə tsatsamə, lari sə kə darkər kau, kə ndə sha a ndu ki nda vər thlə nggərau ara hudə ndzəndzau. 49 Patəkura njira səni Yesu, ənga mathləkə'yi kəra nu nyi sara wu 'yi'yi Galili, ndə ta'yı tsələu nda vər tsamə nyi. 50 Kabangəkau, vanyi ndau a'yi kəra nja ngga ənga Yusufu, naja pathləu wu pama nji dədəgal nə njir Yahudiya, naja ndə mənahəu ənga ndə jiri, 51 naja tsu a'yi hanggəri ənga səra nji mbiya ənga səra nji məl mai. Ji shili sara wu məlmə Arimatiya wu 'yi'yir Yahudiya. Naja tsu ja vər səkə shilir təlkur Hyal. 52 Kə ji ma'yi a ndara Bilatusu aga ja nda kədi nja nə nyi də Yesu. 53 Kə ji həya dza ja nyi sara dar wu, ji pədəiya wu pa'wa, ji dzəgwa fuwa nyi a gu hu kəra nji labiya a vu mau, hu kə nji sayi həfənə ndau a gwa mai. 54 Pəcir fə sau wu lagu ngau, a hyiri kushu nja vu pacir Bəlsar. 55 Mathləkə'yi kəra nu Yesu sara wu Galili ma'yi ənga Yusufu aga nda lari hu kau, ənga ənggəra nju nda fə də Yesu. 56 Ndə dzəgwa sha a ndu ki, ndə nda uya sə kisəu ənga mal 6əsau. Kə ndə səbiya hədə pəcir Bəlsar, ənggəra dəlađə nə lagu Musa nar nda.

24 Umuđlə kadəu pəci tanggerma nə sugu mathləkə'yi ya nyi hya'ari ndə həri sə kisəu kəra ndə məliya, ndə ma'yi əni a ndar hu. 2 Kə ndə thləwa a jahənari nji tsəkə kəra a miya huwa nyi. 3 Ndə gu hu kau, ama nandə lari də Thlagə Yesu mai. 4 Ma tsu nda vər dəngə səkə də kau, kukuthlə kə ja nji məthlə tata'yı ləhəu wu dzəri nda, wu kari pər tə pwahəu a vər mbəl. 5 Nyinyau ənga hivər, kə mathləkə'yi kə uzħau ənga kəra nda a gyiwu 'yi. Kə nja nyi na anə nda, "Ara mi nga hya gal ndərə ənga pi wu pama nji təta? 6 A'yi ja ngə mai, a hya'ari ja. Hyə dəngari səra ji na ana hyi tsu ja ənga hyu Galili. 7 Ji na, 'Pakatə nə nyi nju na nyi Zər Ndau a ndu tsa njir bikau, ndu dlakəya nyi, pəcir pida makərkura nyi ju hya'ari ənga pi.'" 8 Ənggau kə ndə dəngari səra ji na. 9 Ənggəra ndə sha shili sara ndər huwa nyi, kə ndə nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar kumo a sərtəngə ta ənga alenyi nji sə'yar kə də kə patəu. 10 Mathləkə'yi kəra na sə'yar kə anə cama səsə'yar kau, nanda ngə, Maryamu Magədaliya ənga Yuwana, ənga Maryamu miya Yakubu, ənga alenyi mathləkə'yi kəra ndə əni. 11 Ama nandə hənggəri səra mathləkə'yi kə na mai, ara ma ndu nggani jiri a'yi wu ndar kə mai. 12 Ama ka Biturusu, hya'ari madu ənga hwi a ndar huwa nyi, ji nda uzħau, ji tsəmbyia hu da

huwa nyi, kəl pa'wa kəra nji pədiya nyi a gwa ca ngə ba'a ar dza huwa nyi. Kə ji sha a ndu ki ja vər dəngə sə dədəgur kə da kau. 13 Pəci ta tsu njir nu Yesu a'yı məthlə kəra a vər ma'yı a ndu məlmə kəra nja ngga ənga Imawusu, kəra nadəkura nyi wu da miyal mədəfə sara wu Urshalima. 14 Nda vər ndər wu pama nda ar kəra sə'yar kə dərkər kau. 15 Ənggəra nda vər ndər wu pama nda nda vər thla səmmana, kə Yesu ənga kərnyi ləhən nda, ja vər 6ə ənga nda, 16 a lari nyir nda, ama nandə tsamə ri nyi mai. 17 Kə ji na anə nda, "Wa thləmə najaka səmmana hya vər thla wu pama hya, hya vər ba?" Kə ndə ta'yı zəməu, ənga hudsə ndzəndzau. 18 Pathlə wu pama nda, kəra nja ngga ənga Kəliyopas, yiwa nyi, ji na, "Na gə məthləpi wu Urshalima, kəra na ngə sənbiya səra dərkər wu pida'yar kə mai ya?" 19 Kə ji na anə nda, "Sər mi 'yar ara?" Kə ndə na anə nyi, "Səra da ənga Yesu ndər Nazəratu. Naja nabi, kəra ənga dənəma wu səra ju na ənga məl wu mwər Hyal ənga nji patəu, 20 kə pubu dədəgal'yar ənga nji dədəgal nər mən ləri nyi aga nja tsəya nyi, kə ndə dzəgwa dlakəya nyi ar wu dladlakau. 21 Dədəmə 'yi wu nggani abər naja ngu sa mbədəna njir Izirayila! Ama kə ja ashina ngə pida makərkura nyi ənggəra sə kə dərkər. 22 Kəl kə zhizhi nyi mai, alenyi mathləkə'yı kəra wu pama 'ya nar 'ya sə dədəgur. Ara ndə ma'yı a ndar huwa nyi əmudlə kədəu, 23 ama nandə thləwa dza ja wu hu mai, kə ndə sha shili, ndə nar 'ya, abər ndə lari waladi kəra na anə 'ya abər ənga pi nga ja. 24 Alenyi nju pama 'ya ndə ma'yı a ndar hu ndə lari abangə nga nyi ənggəra mathləkə'yı ta na, ama nandə ənga Kərnda nandə lari nyi mai." 25 Kə Yesu na anə nda, "Əm, nahiyi nji kəra gəra ənga dəngə, a'yı bətsə anə hyi hya hənggəri ənga səra nabi'yar nana mai! 26 A mbari anə Kərsiti ja sa əwəbwatə'yar kau, ja dzəgwa gu kadakadarkur nyi, a'yı abangə wa?" 27 Kə ji cabiya nda səra tsətsəfə nə ndər Hyal na ar kəra ja, mbari ar highiə Musa ba'anə tsəfəri nabi'yar patəu. 28 Ənggəra ndə dla ləhəu wu dzəri məlmə kəra nda vər ma'yı a vuwa gwa, kə Yesu mal ənggər tərəbiya a ndumwar nda, 29 ama kə ndə cədə nyi nda vər na, "Nggya ənga 'ya, ara wagəu a dari, kə ja pəci a gya tədəri." Kə ji nu nda ji nda nggya ənga nda. 30 Ənggəra ndə nggya aga səm sər səm, kə ji həri macikəl ba ji fənggər barka, kə ji 6əbələwa ba ji təkəna nda. 31 Ənggəu kə liya nda pahau, ndə tsamə ri nyi. Ama kə ji sanakər wu liya nda. 32 Ndə na anə kuvvar nda, "Dəm ya, hu da mən a'yı nyinyau ənga caguli ar pəci kəra ja vər ndər

anə mən ar lagu wa, ənggəra ja vər cabiya mən səra tsətsəfə wu ndər Hyal wa?" 33 Kə ndə hya'ari ənga kusa ndə sha a vu Urshalima. Ndə thləwa nanda kumo a sərtangə tə əkkə'yı alenyi nji a vu na, 34 kə ndə nar nda, kadzanga, "Thlagə a hya'ari! A canə nyi ja kərnyi anə Biturus!" 35 Ənga tsu nanda məthlə kə nar ndə səra da ənga nda wu lagu ənga ənggəra ndə tsamə ri Yesu ayukuda ji 6əbələwa nda macikəl. 36 Tsu nda vər ndər ar kəra sə kau, kukuthlə kəja Yesu ta'yı wu pama nda, kə ji na anə nda, "Jaməkur ja nggya ənga hyi." 37 Ama kə ndə gərahə nda vər tsədzau, ma ndə nggani dəgur ngə canə nda kər. 38 Kə ji na anə nda, "Mi ngə da hyi gərahə abanga, ənga hyu nggya ənga təkəkər wu dəfuwa hya? 39 Tsamiya mau tsa yau ənga hya yau aga hya lari, nayi ənga kərdə ngau. Tsəkwar da mau, aga hya səni abər dəgur a'yı ənga kum ənga dəhi, ənggər kə hya vər lari da kə mai." 40 Ayukuda ji nana abangau, kə ji canə nda tsa ja ənga hya ja. 41 Tsu nda vər caguli ara sə dədəgur kə da kau, ama tsu nda ənga təkəkər wu dəfuwa nda, kə ji na anə nda, "Sər səm a'yı ara hyi nga nyi ya?" 42 Kə ndə nə nyi kalfi kukubwa. 43 Kə ji dləwuri ji səmkə, nanda kəl tsamə nyi. 44 Ji na anə nda, "Sə'yar kə ngə səra yi ndər anə hyi ar kəri pəci kəra yi tsu ənga hyi, abər a mbari nja nyabiya səra nji tsəfəri ar kəra yau wu dlaşə nə lagu Musa, ənga tsəfə nə nabi'yar ənga Zabura tsu." 45 Kə ji məliya ndə sənbiya səra tsətsəfə wu ndər Hyal, 46 Ji nar nda, "Abangə nga nyi tsətsəfə, abər a dar tsa'a anə Kərsiti ja lari əwəbwatəu, pəci makərkura nyi ba ja hya'ari sara vir tau. 47 Ətsu wu thləmə nyi nga nju nda tətəlnə ndər Hyal anə njir duniya patə aga nda tubi nda uya təfəbiya bikər nda. Nju nda dzəguya sə kə wu Urshalima. 48 Nahiyi ngə sakida sə'yar kau. 49 Kəja, yu nda səwa hyi səra dəfə məliya hyi alkawal abər ju səwa. Ama hya səkə wu məlmə kwataħəu, kəl nji nə hyi dənəma sara dəməlmau." 50 Kə ji həbiya nda a biyar ya məlmau, ndə ma'yı ba a vu Bethlani. A ndəna, ji hya'ana tsa ja dəməlmau kə ji fənggər nda barka. 51 Ənggəra ja vər fə barka anə nda, kə ji təkəbiya də ənga nda, ji ma'yı a dəməlmau. 52 Nanda tsu ndə dzəgwa dləvə nyi, ndə sha a vu Urshalima, nyinyau ənga hudsə pərtəu gagadəu. 53 Ndu shili parangə tsu wu ki Hyal nda vər fal Hyal.

Yahwana

1 Kadivira Hyal dzəguya duniya ndər a'yı, ndər kə ənga Hyal nga ja, ənga tsu ndər kə Hyal ngau. **2** A'yı ja ənga Hyal kadivira ja dzəguya duniya. **3** Lagu nyi ngə Hyal məliya sə patəu, ma a'yı ənga ja mai, sə a'yı kəra Hyal məliya wu səra ji məlna mai. **4** Wu ja ngə pi, najaka pi tsu ca ngə mbəmbəl nə nji. **5** Mbəmbala nyi a vər mbəl wu kuthləu, ama kuthla nyi a'yı a sən ciya mbəmbəla nyi mai. **6** Vanyi ndə a'yı kəra Hyal səwa, thləmə nyi ca ngə Yahwana. **7** Ji shili ar viya sakida ar kəra mbəmbəl kau, aga patər nju ndə mbərsa ənga ja lagu nyi. **8** Naja ənga kərnyi ngə mbəmbəl kə mai, ama ji shili ar viya sakida ar kəra mbəmbəla nyi. **9** Mbəmbəl kəra jiri, kəra wu nə nyi mbəmbəlkur anə kalar ndə a vər shili wu duniya. **10** Ji shili wu duniya kəra naja ngə məliya ənga kərnyi, ama alaga abangau, njir duniya a'yı sənbiya nyi mai. **11** Ji shili aga 'yı'yı kəra nə nyi, ama njı nyi a'yı dləwuri nyi mai. **12** Ama anə patər njira dləwuri nyi, njira mbərsa ənga thləmə nyi, anə ndar ja dənama nə da wazha Hyal. **13** A'yı wazha yaya wu ndəkur mai, alaga lagur cim nə ndəkur mai, ənga alaga lagur dəngə nə salkur mai, ama yaya sara ara Hyal. **14** Ndər kau, ba ji da ndəpi, ba ji nggya wu pama mən. Na'ya tsu lari kadakadarkur nyi, kadakadarkur nə Zər Zəmə pathlə sara ara Tada, kəra nyinyau ənga mayiwakur ba ənga jirkur. **15** Yahwana ngə lər sakida ar kəra ja, ji hya' ana dəhəu, ji na, "Naja kə ngə ndəra yi ndər ar kəra ja ar pəci kəra yi na, 'Ndəra wu shili wu yukuda da, naja ndiya da, ara a'yı ja kadivira nji ya da.'" **16** Sara wu nyinyikur nə mayiwakur nyi nga mən uya barka, ju lə mayiwakur nyi ar kər ar kər. **17** Arya dlədə shili lagu tsa Musa, ama mayiwakur ənga jirkur shili lagu Yesu Kərsiti. **18** Ndə a'yı kəra saya fər li ar Hyal mai, ama kəl Zər Hyal Zəmə pathləu, kəra a vər nggya ənga Tada, a cabiya mənər ja Hyal. **19** Kəja sakida kəra Yahwana ləri ar pəci kəra njira nggurəm nə Yahudiya sara wu Urshalima səwa publ'yar ənga njir Lawi aga ndə yiwabiya tara wa nga ja. **20** Naji nggəl ara nar ndə jiri mai, ama ji nana ar babal abər, "Nayi ngə Kərsiti mai." **21** Kə ndə yiwa nyi ndə na, "Ya, wa nga ga? Nagə ngə Iliya ya?" Kə ji shadəwa ndə, ji na, "Awau, nayi ngə mai." Əngwar ndə, "Ya, nagə ngə nabiya nyi ya?" Kə ji shadəwa, "Awau." **22** Ayukuda nyi patəu, kə ndə na, "Wa nga ga? Nar 'ya səra 'ya sha 'ya ndə nar nyi anə njira səwa 'ya. Mi nga

gu na ar kəra kər nga?" **23** Kə Yahwana shadəwa ndə lagu ndər nabi Əshaya, ji na, "Nayi ngə dəhə a vər ngga a gwar tagəu, ja vər na, 'Hya pabəri nyi lagu anə Thlagəu, hya məliya lagu tata'yı pir wu mwa nyi.'" **24** Kə alenyi njir Farisi, njira nji səwa **25** yiwa nyi, "Ma nagə a'yı Kərsiti mai, ənga nagə a'yı Iliya mai, ba nagə tsu a'yı nabiya nyi mai, mi ngə da gu məl bəbətizəma?" **26** Əngwar Yahwana, "Nayau, ya vər məl bəbətizəma anə hyi ənga 'yimi. Ama vanyi ndəra ndiya da ənga dənama a vər shili, kəra alaga sər mba 616 nyi nayi a'yı da tsa aga ya pəlna mai. **27** Ju sa məliya hyi bəbətizəma ənga Mambəl Cicau ba ənga u'u." **28** Sə'yər kə patə dərkər wu Bethlani, a biyar ya dəl Urdənu, vira Yahwana a vər məl bəbətizəma ari. **29** Əzəgəkura nyi ba Yahwana lari Yesu a vər shili lagu nyi, kə ji na, "Kəja, Zər Gamə nə Hyal, kəra həna bikə nə njir duniyal!" **30** Ndə kə nga ya vər ndər ar kəri ta, ta yi na, abər 'Ndə a'yı a vər shili ayukudə da, ama naja dəgal a ndiya da ara tsu dədəmə a'yı ja kadivira nja ya da.' **31** Nayi ənga kərdə sayi səni nyi mai, ama yi shili, yi sa məl bəbətizəma ənga 'yimi anə nji aga ya cabiya nyi anə njir Izirayila." **32** Kə Yahwana ləri najaka sakida abər, "Yi lari Mambəl a vər shida sara dəməlməu, a papa mbəthla, ji sa ndzafau a dar kəra ja. **33** Nayi ənga kərdə yu səni nyi mai, ama kəl ta ndəra səwa də aga sa məl bəbətizəma ənga 'yimi nar da abər, 'Ndəra gə lari Mambəl ndzafau ar ja, naja ngu ndə məl bəbətizəma anə nji ənga Mambəl Cicau.' **34** Nayi tsu a lar yi səkə nyabiya dzə ar kəra ja, ca ngə da yi ləri sakida abər ndə kau, Zər Hyal ngau." **35** Əzəgəkura nyi Yahwana ənga nji məthlə sara wu pama zəmbəlma nyi'yar ar vi ta wayu. **36** Kə Yahwana lari Yesu ja vər tərabiya, kə ji na, "Lara mau, Zər Gamə nə Hyal!" **37** Ənggəra zəmbəlma'yar kə məthlə nggari səra Yahwana na, kə ndə nu Yesu. **38** Ta Yesu shabiya dzau, ba ji lari ndə ndə a vər nu nyi, kə ji yiwa ndə, "Mi nga hyu gala?" Əngwar ndə, "Rabi" kəra cabiya Maləmə ngau, "Əmani nga gu nggya?" **39** Kə Yesu shadəwa ndə, ji na, "Anda mau hya sa lari." A ndu saka fodə nə wagəu, kə ndə ma'yı ndə ndə lari viya nyi, ba ndə həna pəkə ənga ja. **40** Andərawusu, zaməya Simanu Biturusu, a'yı ja pathlə wu pama nji məthlə kəra nu Yesu ayukuda Yahwana nana ndər ar kəra Yesu. **41** Sə tanggərma kəra Andərawusu məliya ca ngə, ji ma'yı ji ndə thləwa zamə nyi Simanu, ba ji nar nyi, "A nər 'ya Ndə Cacədau" ndəra nju ngga ənga Kərsiti. **42** Kə ji shili ənga Simanu a shili ara

Yesu. Yesu tsamə nyi, ba ji na, "Nagə ngə Simanu zər Yahwana. Nju nda ngga ngau ənga Kefasu," kəra ma nji shabiya ca ngə Biturusu. **43** Əzəgəkura nyi tsu kə Yesu biya ju ma'yı a vu Galili. Kə ji thləwa Fəlipəu, kə ji na ana nyi, "Nu da." **44** Fəlipəu sara wu Bethlesaida nga ja, məlmər Andərawusu ənga Biturusu. **45** Fəlipəu ma'yı ji nda thləwa Nathlaniyalu, kə ji na anə nyi, "A nər 'ya ndəra Musa tsəfəri sə ar kəri wu ləkakadə nə dlədəu ənga nabi'yar tsu tsəfəri, naja ngə Yesu ndər Nazəratu, zər Yusufu." **46** Kə Nathlaniyalu yiwa ji na, "Sə tsapəu a sən biya sara wu Nazəratu ya?" "A ndə ga sa lari ənga kərnəgə," əngwar Fəlipəu. **47** Ta Yesu lari Nathlaniyalu a vər shili ara ja, kə ji na ar kəra ja, "Lara mau ndər Izirayila nə jijiri, ndəra gəra ənga nggyabiya fəfatı." **48** Kə Nathlaniyalu yiwa ji na anə Yesu, "Lagu mani nga gə sən də?" Əngwar Yesu, "Ar pəci kəra gə əgya kiđa wur martəndəm ta nəgə yi lar ngau, kədívira Fəlipəu dzəgwa ngga ngau." **49** Kə Nathlaniyalu na, "Maləmə, nagə ngə Zər Hyal; nagə ngə Təl nə njir Izirayila!" **50** Yesu nar nyi anə Nathlaniyalu, "Gə mbərsa ara yi nar ngə abər yi lar ngə ar pəci kəra gə əgya kiđa wur martəndəm ta ya? Jiri, gu nda lari səra a ndiya kau." **51** Kə Yesu bəra nar nyi, "Ənə jiri nga yu na anə hyi, hyu nda lari dəməlmə a pəhəri, waladi'yar nə Hyal a vər di ənəgə yia ar kəra Zər Ndau."

2 Ar pəci nə makərkura nyi, mini nə hə dzə a'yı wu məlmə Kana nə 'yi'yr Galili. Miya Yesu a'yı ja a ndəna. **2** Yesu əkkə'yı zəmbəlmə nyi'yar ma nji nggəyə nda a shili ar vir mini kau. **3** Ənggəra 'yimir wur inabi kudau, kə miya Yesu na anə nyi, "Yimir wur inabir nda a kudəri." **4** Yesu şadəwa nyi, ji na, "Ama, mi ngə nər mən wu sə ka? Pəci də ma a'yı da kwatahə mai." **5** Kə miya Yesu nar nyi anə njir təkə sər səm, "Nahya mau, kalar səra ji na anə hyi, ca nga hya məl." **6** Ləha dzər viya nyi ha tsəka a'yı kwa, kəra njir Yahudiya wu kəbə kwatə ci dzə əni, ənggər kəra mbərsar nda cabiya. Kalar ha nyi wu sən həri əgwa kwa kwa ənəgə 'yimi. **7** Kə Yesu nar nyi anə njir təkə sər səm, "Nyanyana mə ha'yar kə patə ənəgə 'yimi." Ba ndə nyanyana nda ba ar miya. **8** Kə ji na anə nda, "Kabangakau, gəri nya mau a nda nə tsahwa'a." Kə ndə gəri ndə hər nyi a nda. **9** Ta tsahwa'a daharlı 'yimi hyalagə kəra sha aga 'yimir wur inabi, naji sənbiya vira nji uya nyi sara ar mai, ama njir təkə sər səm wu səni. Kə tsahwa'a nggar salkwanjili a ndumwar sau, **10**

kə ji na anə nyi, "Kalar ndu shili ənəgə 'yimir wur inabi kəra ndiya ənəgə məsaħəu tsu kaðəu, ayukuda ndə sa, ndə nyau, ba nja shili ənəgə kəra cacabəu, ama, nə ngə kau, pamə nga nyi ara nji, gə piyari kəra məsaħəu kəl kabangakau!" **11** Najakə ngə sə dədəgur nə tanggərma kəra Yesu məliya, ji məliya sə kə wu məlmə Kana nə Galili. Najakə ngə cabiya kadakadarkur nyi, ənəgə ji məliya zəmbəlma nyi'yar mbərsa ənəgə ja. **12** Ayukuda kə ngə Yesu ənəgə mənyi ənəgə zəma nyi'yar ba ənəgə zəmbəlma nyi'yar ma'yı a gyiwu Kafarnahumu. A gyina, ndə səkari nə pida diyawu. **13** Ta pəcīr lardur valna nə njir Yahudiya da ləhəu, kə Yesu ma'yı a du Urshalima. **14** Wu huda ki Hyal, ba ji thləwa nja vər dəlna thla, ənəgə təmahəu ənəgə mbəthla'yar aga sadaka, ba ji thləwa alenyi nji tsu nda vər bəla bəla gənnar nda. **15** Kə Yesu ləmiya kurpə sara wu əpa, ba ji kədləbiya nda patə sara wu Ki Hyal. Ji kədləbiya təmahə akkə'yı thla, ba ji shashabiya təmbəl bəla bəla gənnar nda a dəməlməu, ənəgə ji tətəlna gənnar nda. **16** Kə Yesu nar nyi anə njira vər dəlna mbəthla'yar kau, "Fa'abiya mau sə'yar kə ənggəu! Hyə sara shabiya ki dəda aga sugu mai." **17** Ənggəra sə kə dərkər, kə zəmbəlma nyi'yar dəngari səra tsətsəfau, wu ləkakadə nə Hyal abər, "Hudə hamə nə ki Hyal a vər mbə da ənggər u'u." **18** Kə njira nggurəm nə Yahudiya yiwa Yesu, ndə na, "Ya, mi ngə sə dədəgur kəra gu sən məliya, kəra wu cabiya 'ya abər a'yı gə ənəgə dənəmə nə məliya sə'yar ka?" **19** Kə Yesu şadəwa nda, ji na, "Hya dlana ki Hyal kau, ba ya sa hya'ana wu pida makəru." **20** Kə nda şadəwa nyi, ndə na, "Nji həri fa fodə kumunyi apə kwa a vər hər ki Hyal kau, ya, abari nga gu sən hya'ana nyi wu pida makər ka?" **21** Ama ki Hyal kəra Yesu wu ndər ar kəri kau, dza ja ngau. **22** Ayukuda Yesu hya'ari sara vir tau, kə zəmbəlma nyi'yar dəngari sə kə Yesu nar nda kau. Kə ndə dzəgwa mbərsa ənəgə səra tsətsəfau wu ləkakadə nə Hyal ənəgə səra Yesu nana. **23** Ar pəci kəra Yesu wu lardur nə vəlna wu Urshalima, nji gangəu mbərsa ənəgə ja aryə sə dədəgur kəra ndu lari ji məl. **24** Ama Yesu a'yı fiyafə ənəgə nda mai, ara ju sənbiya nji patəu. **25** Naja a'yı wu yiwu nja lər sakida ar kəra nji anə nyi mai, aryə ju sən səra wu dəfuwa ndapi.

3 Saya da vanyi ndər Farisi a'yı kəra nja ngga ənəgə Nikodimosu, naja pathlə wu pama njira nggurəm nə Yahudiya. **2** Ji shili əgya Yesu uvu'yı, ji sa na, "Maləmə, 'yi wu səni abər nagə maləmə ngau, sara ara Hyal, aryə ndər sən məliya sə'yar kə ga vər məl kə

a'yi mai, kəl ndəra Hyal ənga ja.” 3 Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, “Yi wu nar ngau jirkura nyi, ndər sən gwu təlkur Hyal a'yi mai kəl ma nji bəra yabiya nyi nə məthləkura nyi.” 4 Kə Nikodimosu yiwa nyi, ji na, “Lagu mani nga nja bəra sən yabiya ndəra a halər ka? Ja bəra sən sha a vu huda mənyi aga nja bəra yabiya nyi nə məthləkura nyi ya?” 5 Yesu shadəwa nyi, ji na, “Jiri nga yu na anə ngau, ndər sən gwu təlkur Hyal a'yi mai, kəl nji bəra yabiya nyi nə 'yimi ənga nə Mambəl. 6 Səra ndapi yabiya ndə ngau, ama səra Mambəl yabiya tsu mambəl ngau. 7 Ja sara da sə dədəgur anə ngə mai, ara yi na, abər, ‘Kəl nji bəra yabiya ngə nə məthləkura nyi.’ 8 Yambadə wu sə a ndar vira ju yiwu. Gu nggari ənggəra ju sau, ama nagə wu sən nana vira ji hya'ari sara ari ənga vira ju ma'yı a ndar tsu mai. Abangə nga nyi tsu ənga ndəra nji yabiya nyi wu Mambəl.” 9 Kə Nikodimosu yiwa Yesu, ji na, “Abari nga sekə wu sən da?” 10 Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, “Ya, nagə maləmə dəgal ngau wu Izirayila, ama nagə wu nggabiya sə'yar kə mai ya? 11 Jiri nga yu na anə ngau, 'yi wu ndər ar kəra səra 'yi wu səni, ənga 'yi wu lər sakida ar kəra səra 'yi lari, ama alaga abangau nahyi a'yi dləwuri sakidar 'ya kə mai. 12 Ma yu ndər anə hyi ar kəra səra wu duniya, nahyi mbərsa əni mai, abari nga hyu sən nda mbərsa ma yi ndər anə hyi ar kəra səra a dəməlma? 13 Ndə a'yi kəra saya ma'yı a dəməlmə mai, kəl naja Zər Ndə kəra shida sara dəna. 14 Ənggər kəra Musa har pabau a dar wu tagə mashı ta, abangə tsu kəl nji hya'ana Zər Ndau a dar wu, 15 aga kalar ndəra mbərsa ənga ja wu uya pi gəra kufäu.” (aiōnios g166) 16 “Arya Hyal ca yiwukur anə njir duniya gagadau, ca ngə də ji ləri Zər nyi zəmə pir, aga kalar ndəra hənggəri ənga ja, naji wu tə mai, ama ju uya pi gəra kufäu. (aiōnios g166) 17 Arya Hyal a'yi səwa Zər nyi a shida wu duniya aga ja sa məlna nyi numa anə duniya mai, ama aga njir duniya a uya mbədəu lagu nyi. 18 Kalar ndəra mbərsa ənga Zər Hyal, numa a'yi wu səm nyi mai. Ama kalar ndəra a'yi mbərsa ənga ja mai, numa a səmkə nyi ri tsu kafə ara naji mbərsa enga thləmər Zər Hyal kəra zəmə pir mai. 19 Kəja səra ju nda məl numa ar kəri, mbəmbəl shili wu duniya, ama njir duniya wu yiwu kuthləu a ndiya mbəmbəl ara sər məla nda dəmwa'yu. 20 Kalar njira wu məl sə dəmwa'yu, shishir dza nda wu yiwu mbəmbəl mai, ara hivər sər məla nda a biyar babal. 21 Ama njir məl səra tsə'a ndu shili ar vi mbəmbəl, aga nja lari ar babal abər səra ndu məl

səra Hyal wu yiwu ngau.” 22 Ayukudə kau, kə Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar ma'yı a ndar 'yi'yir Yahudiya. A ndəna ji nda bəliya sar kushu, ju məl bəbətizəma anə nji. 23 Yahwana nə nyi tsu ja vər məl bəbətizəma anə nju məlmə Ayinənu kəra ləhəu wu dzər məlmə Salimu, ara 'yimi a'yi gangəu a ndəna. Nji kəl shili nga ndu shili ju məl bəbətizəma anə nda. 24 (Səkə darkər kadivira nji fuwa Yahwana wu fursəna.) 25 Kə zəmbəlma'yar nə Yahwana gu kəpal ənga vanyi ndər Yahudiya ar kəra ci dzə kəra dladə nana nja məl. 26 Ndə shili əgya Yahwana, ndə sa na anə nyi, “Maləmə, ndə ta ənga gə a biyar ya dəl Urdənu ta, ndə ta gə ləri sakida ar kər ta, kəja ja vər məl bəbətizəma anə nji ənga patər nja vər sha shili ara ja.” 27 Kə Yahwana shadəwa nda, ji na, “Ndər sən dləwuri sə a'yi mai, kəl səra Hyal nə nyi. 28 Nahyi ənga kərhyi ngə sakida da aryə yi na anə hyi, ‘Nayi ngə Kərsiti mai, ama Hyal səwa da wu mwa nyi.’ 29 Ar pəcir hə dzau, kwanjili nə sal kwanjili ngau. Bazhiya sal kwanjili kəra shili ar vir hə dzə kau, kəl sekə nga ja, aga ja nggari dəha sal kwanjili. Ju nyi ənga hudə pipida ma ji nggari sal kwanjili a vər ndər. Lagu kə tsu ngə hudə pipida da a nyabiyan dzau. 30 A dəri tsə'a ja cakau, nayi tsu ya gənna dzau. 31 “Ndəra shida sara a dəməlmau, naja ngə adabanga nji patəu. Patər njira wu duniya nə duniya ngau, ənga ndu ndər ar kəra sər duniya. Ndəra shida sara a dəməlmau, naja ngə adabanga nji patəu. 32 Ju ləri sakida səra ji lari ənga ji nggari, alaga abangau, ndə a'yi kəra mbərsa ənga sakida nyi mai. 33 Ama kalar ndəra dləwuri sakida nyi a cabiyarı abər Hyal ndə jijiri ngau. 34 Ara ndəra Hyal səwa, ndər Hyal nga ju na, aryə Hyal nə nyi Mambəl nyi nyinyau. 35 Tada wu yiwu Zər nyi, ba ji fuwa patər sə wu tsə ja. 36 Kalar ndəra mbərsa ənga Zəra nyi a'yi ja ənga pi gəra kufäu. Ndəra gəra bəla səra Zəra nyi nana, naji wu uya pi mai, ama Hyal wu dəfəu ənga ja.” (aiōnios g166)

4 Njir Farisi nggari abər Yesu a vər dumwa ənga uya nyi, ənga məl bəbətizəma anə zəmbəlma gangəu a ndiya Yahwana. 2 Kwalaga kə a'yi Yesu ənga kərnyi nga vər məl bəbətizəma kə mai, ama zəmbəlma nyi'yar ngau. 3 Ənggəra Yesu nggari abangau, kə ji piyari 'yi'yir Yahudi ba ji bəra sha a vu 'yi'yir Galili. 4 Kabangəkə a mbari kəl Yesu ja tərəbiya wu Samariya. 5 Kə ji dla wu vanyi məlmə wu 'yi'yir Samariya kəra nja ngga ənga Sayika. Vi kau, ləhə nga nyi a dzər vira Yakubu nə nyi anə zər nyi Yusufu. 6 Ar vi kau, məla

nə Yakubu a'yi. Ar pəci kəra Yesu hədə ənga bau, ba ji ɓəliya sar a miya mala nyi. Səkə dərkər ənggər saka kumo apə məthlə nə puci. 7 Kə vanyi mala nə Samariya shila gwa məla. Kə Yesu na anə nyi, "Usi, gər da 'yimi ya təwari." 8 (Zəmbəlma nyi'yar tsu a ma'yir nda a vu huda məlmə aga nda vuwa dəl sər səm.) 9 Kə mala Samariya kə na anə Yesu, "Abari nagə ndər Yahudiya a sən yiwa 'yimi ara ya, nayi mala Samariya?" (Ara sə a'yi kəra wu daşəri ndər Yahudiya ənga ndər Samariya mai.) 10 Əngwar Yesu, "Maja abər gu səni sə kurthlə nə Hyal kəra ju lau, ənga ndəra na anə ngau, 'Gər da 'yimi ya təwari,' gu sən yiwa nyi, ba ja nə ngə 'yimi nər lə pi.' 11 Kə mala kə na, "Maləmə, kəja sər gə 'yimi a'yi ara gə mai, ya, kəja məla kə dzəgamə nga nyi, lagu mani nga gu sən gər da 'yimi lə pi ka? 12 Dəm ya, naga ndiya dər'ya Yakubu, ndəra labiya 'ya məla kə ya? Naja ənga kərnyi ma, ji sa 'yimi sara a gwa, ənga wazha nyi ba ma'wi nyi'yar." 13 Yesu na, "Kalar ndəra sa 'yimi kau, hili wu bəra nda tə nyi wayu. 14 Ama ndəra sa 'yimi kəra yu lə kau, naji wu bəra nggar hili mai ba'anuwa. 'Yimi kəra yu lə kau, wu nda da wu ja ənggər mandəli 'yimi kəra wu huhwi sara wu dza ja kəra wu nə nyi pi gəra kudau." (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Əngwar mala kau, "Maləmə, nə da 'yimi kau, ara ya sara bəra nggari hili, ənga ya bəra shili ənggau ya sa gə 'yimi.' 16 Kə Yesu na, "Ma'yı ga nda shili ənga sal ngau." 17 Əngwar ja, "Sal a'yi ara yi mai." Əngwar Yesu anə nyi, "A nabiyar gə jiri ənggəra gə na abər, 'Sal a'yi ara yi mai.' 18 Arya jirkura nyi ca ngə a hər gə shili paməpəmə təfu, ənga ndə kə gə əni kabangəkə kə sal ngə mai, a nabiyar gə jiri." 19 Əngwar ja, "Ndə dəgaləu, maya nggani nagə nabi ngau. 20 Əjir 'ya dləvə Hyal ar mə kau. Ama əngwar hyi njir Yahudiya wu Urshalima ngə vira nja kyaga dləvə Hyal." 21 Kə Yesu na, "Mala, mbərsa ənga səra yu na kau, aryə pəci a vər shili kəra nji tsu wu nda dləvə Tada ar mə kə mai, alaga wu Urshalima mai. 22 Nahyi njir Samariya nahyi wu səni ndəra hyu dləvə mai, na'ya 'yi wu səni ndəra 'yi wu dləvə, ara mbədəu shili sara ara njir Yahudiya. 23 Ama pəci a vər shili, pəca nyi ma a shiliri, kəra njir dləvə Tada ənga jiri wu nda dləvə nyi wu məmbəl ba ənga jirkur, ara Tada wu gal culi nji kə nga dləvə nyi. 24 Hyal Məmbəl ngau, njir dləvə nyi kəl nda dləvə nyi wu məmbəl ba ənga wu jirkur tsu." 25 Mala kə na, "A sən yi abər Ndə Cacadau a vər shili ndəra nju ngga nyi ənga Kərsiti. Ma ji shili ju sa cabiya 'ya patər sau." 26 Yesu na, "Nayi

ndəra vər ndər anə ngau nayi ngau." 27 Ar pəci kə ngə zəmbəlma nyi'yar sha shili, ba da sə dədəgur anə nda ənggəra ndə thləwa nyi ja vər ndər ənga mala. Ama ndər sən yiwa, "Mi nga ga gal ənga mala ka?" Ənga ndər sən na anə nyi, "Mi ngə da gu ndər ənga ja?" a'yi tsu mai. 28 Kə mala kə piyari təm gwa məla nyi, ba ji ma'yı a vu huda məlmau, ji vuwa nar nyi anə nji, 29 "Shila mau, hya sa lari ndəra nar da səra yi saya məlna patəu. Abər naja ngə Kərsiti ya?" 30 Kə nji bibiya sara wu huda məlmau, kə ndə shili əgya Yesu. 31 Ar pəci kə ngə zəmbəlma nyi'yar a vər kədi Yesu, "Maləmə, səm sau." 32 Ama kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Sər səm a'yi ara yi kəra yu sən səm ama nahyi wu sən mai." 33 Kə zəmbəlma nyi'yar yiwa kərnda, ndə na, "Abər vanyi ndə daşaga shili ənga sər səm anə nyi ya?" 34 Ama kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Sər səm da ca ngə ya məl səra ndəra səwa da wu yiwu ənga ya nyabiya thlər nyi cipəu. 35 Hyu na abər, 'A hyiri hya fodə aga fwahə da.' Ama yu na anə hyi, hya pahəna liya hyi mənahəu aga hya tsamə wu huda fa, ara a nər nda patə tsa'a aga gəm kabangəkau. 36 Ndər gəm fa wu uya akkəri nyi, ənga ju kabiya sə zəzəwa nyi, ca ngə cabiya njira ju kabiya aga nda uya pi gəra kudau. Lagu kə ngə njir thləka ənga njir gəm sər fa ndu nyabiya də ənga hudə pipida aga zəməu. (aiōnios g166) 37 Ənggə ngə karapə kə nyabiya də ənga jirkur, "Vanyi ndə thlər nyi ca ngə thləka, vanyi ndə tsu thlər nyi ca ngə gəm." 38 Yi səwa hyi aga hya gəm səra hyi gəra lari əwənwətə a vər thləka. Alenyi nji a lar nda əwənwətə, nahyi tsu a uyər hyi akkəri nə thlər əwənwətər nda." 39 Njir Samariya gangəu sara wu məlmə kə mbərsa ənga Yesu aryə ndər mala kə kəra ji na, "Ji nar da patər səra yi saya məliya." 40 Ənggəra njir Samariya shili əgya Yesu, kə ndə sa kədi nyi ja nggya əkkə'yi nda, ba ji nggya əkkə'yi nda nə pida məthləu. 41 Nji gangə tsu bəra mbərsa ənga Yesu aryə səra ji nar nda. 42 Kə njir Samariya dzəgwa na anə mala kau, "Kabangəkau, a hənggər 'ya jiri, a'yi ara səra gə na waci mai, ama ara na'ya ma a nggar 'ya səra ji na ənga kə'ya, ənga a dləwunggər 'ya ndə kə naja ngə ndər mbədə duniya." 43 Ayukufa pida məthləu, kə Yesu piyari 'yi'yr Samariya ji ma'yı a vu 'yi'yr Galili. 44 (Arya Yesu ənga kərnyi a nanari abər, "Nabi a'yi wu uya hakər wu məlmə nyi mai.") 45 Ar pəci kəra ji vu Galili, kə njir Galili dləwuri nyi ənga hudə zəmə ara nanda ənga kərnda a lari nda səra Yesu məlna a vu Urshalima ar pəcir lardur nə vəlna

kera nanda ma a vur nda. **46** Kə Yesu bəra sha a vu Kana wu Galili, vira ji shabiya 'yimi a ndu 'yimir wur inabi. A ndəna vanyi ndə dəgəl nə ki təl a'yı kəra zər nyi gəra ngga a vu Kafarnahumu. **47** Ənggəra ndə kə nggari abər Yesu a dlari wu Galili sara wu Yahudi, kə ji ma'yı a ndəgəya ja, ji nda kədi nyi aga ja shili wu ki nyi, ja sa mbədəna zər nyi kəra citəu a miya tau. **48** Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, "Kəl ta hyi lari mətsəmə ənga sə dədəgür ara yau, ca ngə də hyi mbərsa." **49** Kə ndə dəgəl nə ki təl ta na anə Yesu, "Ndə dəgaləu, shili ma ma'yı a ndu ki da ara zər də ka sara tau." **50** Kə Yesu na anə nyi, "Ma'yı sə ngau, zər ngə kə wu tə mai." Ndə kə tsu, ba ji mbərsa ənga səra Yesu na anə nyi, ba ji ma'yı sə nyi. **51** Tsu ja ar lagu ja vər ma'yı a ndu ki, ba ji bə ənga njir məl thlər nyi ar lagu, kə ndə na anə nyi, "Zər ngə ta a dari jaməu." **52** Kə ji yiwa ndə pəci kəra sə kə dərkər. Əngwar ndə anə nyi, "Na, ənggər sakə pathlə nə puci ngə gyangə kə siya nyi." **53** Kə dəya zər kə tsamə ri abər ar pəci kə ngə Yesu na anə nyi, "Ma'yı sə ngau, zər ngə kə wu tə mai." Kə ndə kə ənga njir ki nyi mbərsa ənga Yesu. **54** Najakə ngə sə dədəgür nə məthləkura nyi kəra Yesu məliya ayukuda ji piyari Yahudi ji shili wu Galili.

5 Ayukuda kau, kə Yesu ma'yı a du Urshalima aga mini nə njir Yahudiya. **2** A du Urshalima tsu, vanyi dəl fa'a'yı kəra nji zəwuya ənga sə ənggər dza'wu paməpamə təfu. Nju ngga fa'a kə ənga miya njir Yahudiya, Bethlesaida. Dəl fa'a kə ləhə nga nyi a dzər miya ki kəra nju ngga ənga Miya Ki Təmahəu. **3** Əgya kida dza'wu'yar kə ngə nji gəra ngga, ənga nji ləfau, ənga nji kadal ba ənga nji təsəkənu gangəw wu pida. **4** [Ndə wu sə kau aga nja gwazhiri 'yimiya nyi. Arya ga pəci ga pəci ngə waladi nə Thlagə wu shida ja sa gwazhiri 'yimiya kau. Ndəra a gwa tanggərma, ba ja uya jaməkur sara ara shiləgə nyi.] **5** Ənggətsu vanyi ndə a'yı kəra məliya fa makərkumunyi apə cisu ənga təsəkənu. **6** Ta Yesu lari nyi a'yı pida, ənga tsu ju səni abər ndə kə a bəliyar sar ənga təsəkənu kau, kə Yesu na anə nyi, "Gu yiwu ga də jamə ya?" **7** Kə ndə təsəkənu kə na, "Ndə dəgaləu, nayi a'yı ənga ndər dləwa də ma nji gwazhiri 'yimiya nyi mai. Ma yı məl abər aga ya sən gwa ba vanyi nda gwa a mwa ara yau." **8** Kə Yesu na anə nyi, "Hya'ri ga həri buci ngau, ba ga bə ga ma'yı." **9** Aga zəmə ba nda nyi də jaməu, kə ji həri buci nyi ba ji bəau. Sə kə dərkər ar pəci bəlsar nə njir Yahudiya. **10** Agabangau, kə njira nggurəm nə Yahudiya nar nyi anə ndə kəra nji məliya jama

kau, "Əshina pəcir bəlsar ngau, naga kyaga məl thlər mai, dlaçər məna kar ngə ri ara hə buci ngau." **11** Kə ndə kə shadəwa nda, ji na, "Ndəra məliya da jamə ngə na anə də, 'Həri buci ngau ga bəau.'" **12** Kə ndə yiwa nyi, ndə na, "Wa ngə ndə kə na anə ngau, ga hər buci ngau, ga bə ka?" **13** Ndə kə nji shiləgəbiya kə wu səni tara wa ngə məliya nyi jamə kə mai, aryə Yesu a ma'yiri a vu pama dləmir nji kəra a ndəna. **14** Ayukuda pəci kushu, ba Yesu thləwa nyi wu ki Hyal, ba ji na anə nyi, "Lari, a dər gə jaməu. Ga piyari məl bikau ara sə dəmwa'yı a ndiya kə a sara də ənga gau." **15** Kə ndə kə ma'yı ji nda nar nyi anə njira nggurəm nə Yahudiya abər Yesu ngə məliya nyi jaməu. **16** Ara abangau, ba ndə dzəguya ndər papatagə anə Yesu, ara ju məl sə'yar kə Pəcir Bəlsar. **17** Kə Yesu na anə ndə, "Dədə a vər məl thlər nyi bə'anə kabangəkau, nayi tsu ya vər məl thlər." **18** Arya ndər kau, ngə njir Yahudiya wu gal lagu kəra nda tsəya nyi ari. Əngwar ndə, "A'yı wacu ara ji bəlnə səra dlədə na ar kəra Pəcir Bəlsar mai, ama ara ju ngga Hyal ar viya dənyi, lagu ta nga ju gəla kərnyi kakalə ənga Hyal." **19** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Əngə jiri nga yu na anə hyi, sə a'yı kəra Zər wu sən məliya ənga kərnyi mai, səra ji lari Dənyi a vər məl, ca nga ju məl. Ara kalar səra Dənyi a vər məl, ca ngə Zər wu məl tsu." **20** Ara Tada wu yiwu Zəra nyi, ca nga ju canə nyi kalar səra ju məl ənga kərnyi. Ba tsu ju canə nyi səra ndiya sə ənggər kə aga ja də sə dədəgür anə hyi. **21** Ənggər kəra Tada sən hya'ana nji tətə ja na nda pi, abangə tsu Zər wu sən na nyi pi anə kalar ndəra ju yiwu. **22** Tada wu məl numa anə nji mai, ara a nə nyir ja dənəma nə məl numa anə Zər nyi, **23** aga patər nji nda nə nyi dəgalkur anə Zəra nyi, ənggəra ndu lə dəgalkur anə Tada. Kalar ndəra gəra nə nyi dəgalkur anə Zəra nyi, naja a'yı nə nyi dəgalkur ana Dənyi kəra səwa nyi mai. **24** "Əngə jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra wu nggar ndər də, kə ji mbərsa ənga ndəra səwa də, a'yı ja ənga pi gəra kudəfau. Nju ndə məl numa ana nyi mai, ama a tərəbiyar ja sara wu tau, a ndu pi. (aiōnios g166) **25** Əngə jiri nga yu na anə hyi, pəci a vər shili, pəca nyi ma a shiləri, kəra nji tətə wu nda nggar dəha Zər Hyal, njira nggari ndu nda də a'yı ənga pi. **26** Ənggər kəra Tada də thlagər pi, abangə tsu nga ji nə nyi dənəma anə Zəra nyi aga ja də thlagər pi. **27** Əngə tsu ji nə nyi dənəma nə məl numa anə kalar ndəra ara naja Zər Ndau. **28** Ndər kə a sara də sə dədəgür anə hyi mai, ara pəci vər shili kəra patər njira a gu hu wu nda nggar dəha ja, **29**

ba nda biya. Njira məliya sə mənahəu ndu hya'ari ənga pi gəra kudau, ama njira məliya sə dəmwa'yı ndu hya'ari ba nja məliya nda numa. **30** Sə a'yi kəra yu sən məliya ar kərdə mai. Yu thla numa ənggər kəra Hyal wu na anə da. Agabangau, numa da kakalə nga nyi, aryə a'yi səra yu yiwu nga yu məl mai, ama səra ndəra səwa da wu yiwu. **31** "Ma yi ləri sakida ar kəra kərdə, sakida kə a'yi dlədləwū mai. **32** Ama vanyi ndə pamaū a'yi kəra wu lə sakida ar kəra yau, a sən yi abər sakida nyi jijiri nga nyi. **33** "Hyi səwa nyi nji anə Yahwana, naja, ba ji lər hyi sakida kəra jiri. **34** Alaga abangau, a'yi yu nggya aga sakida nə ndapi mai. Ama yi nar hyi abangau aga hya uya mbədəsau. **35** Yahwana ənggər pitəlla mbəmbəl nga ja kəra ləri mbəmbəl nyi, nahyi tsu, kə hyi caguli nə mbəmbəl nyi nə pəci kushu. **36** "Ama a'yi yau ənga sakida kəra ndiya kəra Yahwana ləri ar kəra yau. Sə kəra ya vər məl kau, sə ngau kəra dəda nə da aga ya məl ənga ja vər lə sakida ar kəra yau, abər dəda ngə səwa da. **37** Dəda tsu, ndəra səwa da, nga vər la sakida ar kəra yau. Nahyi saya nggar dəha ja mai, ənga tsu nahyi saya lari nyi ənga li tara wa nga ja mai. **38** Ndər nyi tsu wu nggya wu dəfuwa hyi mai, aryə nahyi mbərsa ənga ndəra ji səwa mai. **39** Nahyi kəl dumwa ənga jiga səra tsətsəfau wu ləkakadə Hyal, ara hyu nggani a gwa nga hyu uya pi gəra kudau. Najaka sə kəra nji tsafəri wu ləkakadə Hyal kau, nanda ngu lər sakida ar kəra yau. (*aiōnios g166*) **40** Ama alaga abangau, kə hyi nggəl ara shili əgya yi aga hya sa uya pi. **41** "Nayi wu gal fal sara ara nji mai, **42** ama yu səni hyi. A'yi hyi ənga yiwu Hyal a vu dəfuwa hyi mai. **43** Nayau, yi shili wu thləmər dəda, ama nahyi dləwur da mai, ama ma vanyi ndə shili wu thləmər kərnyi ba hya sa dləwuri nyi. **44** Abari nga hyu sən mbərsa ma hyu dləwu fal ara kuvwar hya, ama nahyi wu gal lagur dləwu fal sara ara Hyal zəmə pir maya? **45** A sara hya dənəga abər yu nda wula hyi ara Tada mai. Ndər wula hyi a'yi, naja ngə Musa, ndəra hyu fə dəfu ju nda dləwar hyi. **46** Maja abər hyi mbərsa ənga Musa, a hənggor hyi jiri ənga yau, aryə Musa tsafəri ar kəra yau. **47** Ama ma nahyi a'yi mbərsa ənga səra ji tsəfəri mai, abari nga hyu sən mbərsa ənga səra yu na?"

6 Ayukufa pəci kushu, kə Yesu tərabiya nadə a biyar ya dəl Galili (najaka ngə dəl Tiberiyasu). **2** Ənggəau, dləmir nji gangəu wu nu nyi aryə sə dədəgur kəra ndə lari ji məliya anə nji gəra ngga, ənggəra ji shiləgəbiya nda. **3** Kə Yesu ma'yi a dar kəra mau, a ndəna ji da

nggya əkkə'yı zəmbəlma nyi'yar. **4** Ar pəci kə lardur nə vəlnə nə njir Yahudiya a dari ləhəu. **5** Ənggəra Yesu hya'anakər ba ji lari dləmir nji gangəu a vər shili əgya ja, kə ji nar nyi anə Fəlipəu, "Əmani nga məna sən dəlbiya sər səm kəra wu sən səməna nji ka?" **6** Yesu yiwa sə kə ara Fəlipəu, aga ja dzəbiya nyi, aryə naja ənga kərnyi ju sən səra ju nda məl. **7** Kə Fəlipəu shadəwa nyi, ji na, "Alaga gənna nə ki ndər məl thlər nə zada fa a sən dəlbiya səra nji ka sən fuwa wu miya nda mai!" **8** Kə pathlə wu pama zəmbəlma Yesu kəra nju ngga ənga Andərawusu, zaməya Simanu Biturusu, na anə Yesu, **9** "Kəjə vanyi zər kushu ənggau ənga macikəl lugu dəfə təfu ənga kalfi məthləu. Ama mi ngə səra ju sən məliya anə nji gangə ka?" **10** Kə Yesu na anə zəmbəlma nyi'yar, "Nar nya mau anə nji nda nggya gya." Ar vi kə sar a'yi gangəu. Kə nji patə nggya gya, gangəkura shili zhizhir nda a kari dubu təfu. **11** Kə Yesu həri macikəla nyi, kə ji usaku Hyal, ba ji tətəkəya nyi ana njira a'yi nggya gya patər səra ndu yiwu. Abangə tsu nga ji məliya ənga kalfiya nyi. **12** Ayukufa ndə səm ndə nyau, kə ji nar nyi anə zəmbəlma nyi'yar, "Tsəmiya mau kalar səra hiyau ara sə a sara wir." **13** Kə zəmbəlma nyi'yar tsətsəmiya kalar səra hiyau wu miya nda, ba ndə nyanyana tsəla kumo apə məthləu sara wu macikəl lugu təfu ta. **14** Ənggəra dləmir nji lari sə dədəgur kəra Yesu məliya, kə ndə na, "Gərə ənga kəpal, ndə ngə nabi kəra duniya wu səkə shili nyi ta." **15** Ta Yesu lari ndu sha lagu fə nyi aga tələr nda, ba ji gwadəna nda, ba ji ma'yi sə nyi a du mau. **16** Ənggəra wagə da, kə zəmbəlma Yesu 'yar ma'yi a gwu dəl. **17** Kə ndə gwa gwu kwambwal aga nda tərabiya a vu Kafarnahumu. Ar pəci kəra nda a vir ma'yi, kə vi da zəgutu, ama tsu Yesu gəra shili əgya nda. **18** Kə dəl dzəguya kənggədə gagadəu ara culi yambadə kəra a vər sau ənga dənəma. **19** Ayukufa ndə bər bəu a də nə miyal makəru, kukuthlə ba ndə lari Yesu a vər shili əgya kwambwalər nda, ja vər bəu ar kəra 'yimi, ba səkə gərahəya nda gagadəu. **20** Ama kə Yesu na anə nda, "Nayi ngau, hya sara hivər mai." **21** Ənggau kə ndə hənggəri aga nda dləwuri nyi a gwu kwambwalər nda. Ənggərna kə kwambwalər nda thləwa miya dəl vira nda a vər nu a ndari. **22** Ənggəra vi sa kudau, kə dləmir nji kəra hiyau a biyar ya dəl tsəmə ri abər kwambwal zəmə kəra hiyau ca ngə zəmbəlma Yesu 'yar ma'yi a gwu, ama kə ndə tsəmə ri abər Yesu a'yi ma'yi əkkə'yı nda mai. **23** Kə alenyi kwambwal'yar shili sara wu Tiberiyasu, ndə sa

ta'yi ləhəu ar vira Thlagə səməna nji ənga macikəl kəra ji fənggəri nyi barka. **24** Ta nji lari abər Yesu ənga zəmbəlma nyi'yar a'yi ar vi ta mai, ba ndə gu kwambwal'yar, ndə ma'yı a vu Kafarnahumu aga vuwa gal Yesu a vuna. **25** Ənggəra ndə biya thləwa nyi a biyar ya dəl, kə ndə na anə nyi, "Maləmə, ənuwa nga gə shili ənga?" **26** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Ənga jiri nga yu na anə hyi, hyu gal da a'yi ara sə dədəgur kəra hyi lari yi məliya mai, ama aryə macikəl ta hyi səm hyi nyi əni ta. **27** Hya sara həda a vər gal sər səm kəra wu sən dzə mai, ama hya məl thlər nə gal sər səm kəra gəra sən dzau, ənga tsu ju ləri pi kəra gəra kudau. Naja kə ngə sər səm kəra Zər Ndau, wu sən nər hyi. Aryə naja Zər Ndau ngə Hyal Tada nə nyi dənamə nə məl abangau." (*aiōnios g166*) **28** Kə ndə yiwa nyi, ndə na, "Mi ngə səra Hyal wu yiwu 'ya məla?" **29** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Koja səra Hyal wu yiwu hya məl, hya mbərsa ənga ndəra ji səwa." **30** Kə ndə yiwa nyi, "Mi ngə sə dədəgur mətsəmə kəra gu sən məliya aga 'ya dabaga lari ba 'ya hənggəri ənga ga? Mi ngə gu sən məliya?" **31** Əjir 'ya səm səra nju ngga ənga mana a gwa tagəu, ənggər kəra tsətsəfau abər, 'Ji nə ndə sər səm sara dəməlmə aga nda səm.'" **32** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Ənga jiri nga yu na anə hyi, a'yi Musa ngə nə hyi sər səm sara dəməlmə mai, ama dəfə ngə nər hyi sər səm nə jijiri sara dəməlməu. **33** Aryə sər səm nə jiri nə Hyal ca ngə ndəra shida sara dəməlmə ju lə pi anə dəniya." **34** Əngwar nda anə nyi, "Maləmə, mbar kabangəkə ga dumwa ənga lə culi najaka sər səm anə 'ya." **35** Kə Yesu nar nda, "Nayi ngə macikəl nə pi. Kalar ndəra shili əgya yau, naja tsu bəra nggari wuflu mai, ənga kalar ndəra hənggəri ənga yau, naji wu bəra nggari hili mai. **36** Ama ənggəra yi nar hyi ta, a lar dar hyi, ama alaga abangau nahyi hənggəri ənga yi mai. **37** Patər njira Tada nə da, ndu shili ara yau, ənga kalar ndəra shili ara yau, nayi wu kədlə nyi mai. **38** Aryə yi shida sara dəməlməu, a'yi aga ya sa məl səra yu yiwu mai, ama səra ndəra səwa da wu yiwu. **39** Səra ndəra səwa da wu yiwu, ca ngə alaga ndə zəmə a sara sa wu tsa yau, wu njira ji nə da mai, ama aga ya hya'ana nda sara vir tau, ar pəcir kudiya dəniya. **40** Aryə səra Dəfə wu yiwu ngau, ca ngə kalar ndəra fər li ar Zər, ənga ji hənggəri ənga Zəra nyi, ju uya pi gəra kudau, ənga tsu yu ndə hya'ana nyi sara vir tau, ar pəcir kudiya dəniya." (*aiōnios g166*) **41** Kə njir Yahudiya dzəguya ngwungwuni wu pama ar kəra Yesu ara ji na, "Nayi ngə macikəl kəra shida sara dəməlməu." **42**

Kə ndə na, "A'yi Yesu ngə wa? Zər Yusufu, ndəra 'yi wu səni dənyi ənga mənyi ta wa? Ya, abari nga ju na abər, 'Yi shida sara dəməlmə?'" **43** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Piyara mau ngwungwuni wu pama hyi. **44** Ndər sən shili əgya yi a'yi mai, kəl ma Tada kəra səwa da tədər nyi a shili, nayı tsu yu ndə hya'ana nyi sara vir tau, ar pəcir kudiya dəniya. **45** Nji tsəfəri wu ləkakadə nə nabi'yar abər, 'Patəkura nda Hyal ngu ndə highibə anə nda.' Kalar ndəra səya nyi himi anə Tada ənga ji highibər sə ara ja, ju shili əgya yau. **46** Ndə a'yi kəra səya lari Tada mai, kəl ndəra hya'ari sara ara Hyal, naja ngə ndəra səya lar Tada. **47** Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra mbərsa a'yi ja ənga pi gəra kudau. (*aiōnios g166*) **48** Nayi ngə macikəl nə pi. **49** Əjiya əjir hyi səm səra nju ngga ənga mana wu tagəu, ama ba ndə bəra tau. **50** Ama kəja macikəl kəra shida sara dəməlməu, kalar ndəra səmkəu naji wu tə mai. **51** Nayi ngə macikəl nə pi kəra shida sara dəməlməu. Kalar ndəra səm najaka macikəl, ju nggya ənga pi nə bə'anuwa. Najaka macikəl kumər dza yi ngau, kəra yu ləri aga dəniya a uya pi." (*aiōn g165*) **52** Kə njir Yahudiya gu kəpal gagadəu wu pama nda, ndu na, "Abari ngə ndə ka sən nə mən kumər dza ja aga məna səma?" **53** Əngwar Yesu anə nda, "Ənga jiri nga yu na anə hyi, kəl ma hyi səm kumər dza Zər Ndau ənga hyi təwari mashi nyi, nahyi a'yi ənga pi wu hyi mai. **54** Kalar ndəra səmkəu kumər dza yau ənga ji təwari mashi da, a'yi ja ənga pi gəra kudau, ənga yu ndə hya'ana nyi sara vir tau, ar pəcir kudiya dəniya. (*aiōnios g166*) **55** Kumər dza yi dəfə jijiri ngau, ənga mashi da sər sa jijiri ngau. **56** Kalar ndəra səmkəu kumər dza yau ənga ju sa mashi da, ju nggya wu yau ənga nayi tsu wu ja. **57** Ənggər kəra Tada mbəmbədəu səwa da, aryə ja nga yi tsu ənga pi, agabangə kalar ndəra fiya da aga sər səm nyi, ju ndə da a'yi ənga pi ba'anuwa aryə yau. **58** Najaka ngə macikəl kəra shida sara dəməlmə a'yi ənggər kəra əjiya əjir hyi'yar səm mai. Əjiya əjir hyi ndə səm səra nju ngga ənga mana ba ndə tau, ama kalar ndəra wu səm najaka macikəl, a'yi ja ənga pi gəra kudau." (*aiōn g165*) **59** Yesu nana sə'yər kə patə ar pəci kəra ja vər highibə wu umbwa dağə dəzə njir Yahudiya wu Kafarnahumu. **60** Ənggəra ndə nggari abangau, kə gangəu wu pama zəmbəlma nyi'yar na, "Dzadzau ngə highibə kau, wa ngu sən dləwuri najaka sa?" **61** Yesu ara ju səni wu dəfuwa ja abər zəmbəlma nyi'yar a vər ngwungwuni ar kəra highibə kau, kə ji na anə nda, "Highibə kə ndzana huda hyi ya?" **62**

Ya, abari nga hyu nda nggari wu dəfuwa hyi ma hyi lari Zər Ndau a vər sha a dar vira ja dədəma? **63** Mambəl ngu lə pi, sə a'yı kəra kumər dzə aga nyi mai. Ndər kəra yi nar hyi kau, nə Mambəl ngau, ba əŋga nə pi tsu. **64** Ama alaga abangau, nji a'yı kəra gəra hənggəri." Ara tsu kadəu, Yesu wu səni wu pama nda njira gəra hənggəri əŋga ndəra wu nda thləna hya ja. **65** Kə Yesu dumwa ji na anə nda, "Ca ngə səra da yi na anə hyi abər ndər sən shili əgya yau, a'yı mai, kəl ma Dədə nə nda lagu." **66** Ayukuda highiбə kau, kə zəmbəlma nyi'yar gangəu sha ara bəra nu nyi. **67** Kə Yesu yiwa zəmbəlma nyi'yar kumo apə məthlə kau, "Nahyi ma hyu yiwu hya sha ara nu da ya?" **68** Kə Simanu Biturusu shadəwa nyi, ji na, "Thlagəu, a ndəra wa nə 'ya sən m'a'ya? Nagə ngə ndəra əŋga ndər nə lə pi gəra kudau. (aiōnios g166) **69** A hənggəri 'ya əŋga a sən 'ya abər nagə ngə ndə Cici nə Hyal." **70** Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, "A'yı yi cadəbiya hyi kumo apə məthlə wa? Ama pathlə wu pama hyi shatan ngau." **71** Ju ndər kə ar kəra Yahuda zər Simanu Isikarayoti, ara naja ngu nda thləna hya ja, kwalaga kə, pathlə ja wu pama nanda kə kumo apə məthlə kau.

7 Ayukuda kau, ngə Yesu bəra bəbiya bau wu 'yi'yir Galili, ara naja wu yiwu ja ma'yı a vu Yahudi mai, ara njir Yahudiya kəra a vuna wu gal lagur tsa nyi. **2** Ama ar pəci kəra mini nə nggya wu kwapatə nə njir Yahudiya dər ləhəu, **3** kə zaməya Yesu 'yar na anə nyi, "A dar tsa'a ga piyari vi kə ga ma'yı a vu Yahudi, aga zəmbəlma ngə'yar kəra a vuna nda lari sə dədəgur'yar kəra gu məl. **4** Ndə a'yı kəra wu yiwu nja sənbiya nyi, ba ja nggya ar dəwa mai. Ta da gu məl sə dədəgur'yar kau, ga cabiya kərnəgau anə njir duniya." **5** Arya alaga zamə nyi'yar əŋga kərnda a'yı hənggəri əŋga ja mai. **6** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Pəcir vu da a'yı da kwatahə mai, ama ana hyi kalar pəci a sən vu hyi. **7** Njir duniya wu piyari shishir dza hyi mai, ama nayi nga ndə piyari shishir dza yau, ara yu nar nda sər məla nda dəmwa'yı nga nyi. **8** Nahyi, ma'yə mau a ndar vir mini kau. Nayi nəda nayi wu ma'yı kwatahə mai, ara pəci da a'yı nyabiya dzə mai." **9** Ayukuda Yesu nar nda abangau, ba ji bəra səkari wu 'yi'yir Galili. **10** Ama ayukuda zamə nyi'yar ma'yı a ndar vir mini, kə Yesu ma'yı tsu ama ar dəwa a'yı ar babal mai. **11** Njir Yahudiya kəl gal nyi ar vir miniya nyi, ndu yiwa, ndu na, "Əmani nga ja?" **12** Ar vir mini kau, nji kəl ndər wu pamə ar kəra Yesu ar dəwa. Əngwar alenyi nji,

"Ndə mənahə nga ja." Əngwar alenyi nji tsu, "Ndər ngguta vi nga ja." **13** Ama ndər sən ndər ar kəra Yesu ar babal a'yı mai, ara ndu hivər njira nggurəm nə njir Yahudiya. **14** Ta nja vuri wu hathla mini, kə Yesu ma'yı a gwu Ki Hyal, ji gwa mbar highiбə. **15** Kə sə kə da sə dədəgur anə njir Yahudiya, ba ndə yiwa, "Lagu mani ngə nda kə highiбər sə'yar ka, ya, kəja naji uya highiбə maya?" **16** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Sə'yar kə ya vər highiбə kau, a'yı nə kərdə ngə mai, ama nə ndəra səwa da ngau. **17** Kalar ndəra wu yiwu ja məl səra Hyal wu yiwu, ju nda sənbiya abər highiбə da sara ara Hyal nga nyi shili, ama a'yı nə kərdə mai. **18** Njira wu ndər aga kərnda, thləmə nə ndu gal anə kərnda. Ama kalar ndəra wu ndər aga shili əŋga dləvau anə ndəra səwa nyi, ndə jiri nga ja. Sə fati a'yı wu ja mai. **19** A'yı Musa ngə nə hyi dədə wa? Ama alaga ndə zəmə a'yı wu pama hyi kəra a vər bələri mai. Mi ngə da hyu gal tsa da?" **20** Əngwar nja nyi anə nyi, "Mambəl dəmwa'yı pahəna liya gə ya? Wa ngu gal tsa nga?" **21** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Nayau, yi məliya hyi sə dədəgur zəmə wacu, ya kəja hangəkala hyi a hya'ari. **22** Musa nə hyi dədəfau ar kəra thla pəlzha (alaga kə a'yı naja ngə dzəguya mai, ama əjir hyi 'yar ngau). Kwalaga abangau kəja hya bəlnar dədəfau nyi lagur thla pəlzha anə zər Pəcir Bəlsar. **23** Kabangəkau, a lar hyi abər a dar tsa'a nja thləna nyi pəlzha anə zər pəcir Bəlsar aga nja nyabiya dədə Musa ar kəra thla pəlzha. Ya, ara mi ngə da hyu dəfū əŋga yi ara yi shiləgəbiya ndə valam pəcir Bəlsar ara? **24** Hya piyari məl numa ga li ga li, ama hya məl numa kəra kakaləu." **25** Ar pəci kə ngə njir Urshalima wu yiwa kərnda, "A'yı ndə kə nga nju gal aga tsa ta wa, əndəga? **26** Ya kəja ja ənggau ju ndər ar babal, ya nandə wu na sə anə nyi mai. Njira nggurəmər nda ya, əndəga, a hənggəri nda abər naja ngə Kərsiti ya? **27** Ama naja nə nyi mən wu səni vira ji shili sara ari, ama ar pəci kəra Kərsiti nə jiri wu nggura shili, ndər səni vira ju hya'ari sara ari a'yı mai." **28** Yesu tsu ja vər highiбə wu ki Hyal, kə ji hya'ana dəhəu, ji na, "Jijiri, hyu sən da əŋga vira yi hya'ari sara ari ya? Nayi shili ar kərdə mai, ama ndəra səwa da, ndə jijiri ngau, ama nahyi wu səni nyi mai. **29** Ama nayi yiwu səni nyi ara nayi sara ara ja nga yau əŋga naja ngə səwa da." **30** Ənggəra Yesu nana ndər kau, kə ndə gal lagu kəra nda sən mbar nyi. Ama ndə a'yı kəra tsəkwari nyi mai, ara pəci nyi a'yı da kwatahə mai. **31** Alaga abangau, nji gangəu wu pama nda hənggəri əŋga ja. Əngwar

alenyi nju pama nda, "Ma Kərsiti shili ya, ju sən sa məliya sə dədəgur a ndiya kəra ndə kə a vər məl kə ya?" 32 Ta njir Farisi nggari nja vər ndər tsətsəka'a ar kəra Yesu, ba pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi səwa gaga nə Ki Hyal aga nda nda mbar Yesu. 33 Kə Yesu nar nda, abər, "Pəcira ya dağaga nggya əkkə'yı hyi a hyiri kushu, ba ya dzəgwa sha a ndəgya ndəra səwa da a shili. 34 Hyu nda gal da, ama nahyi wu sən nər da mai, ənga vira yu ma'yı a ndari nahyi wu sən ma'yı a ndəna mai." 35 Kə njir Yahudiya na wu pama nda, "Nəma ngə ndə kə wu yiwu ja ma'ya, kəra mən gərə nda lari nyi ka? Ju yiwu ja ma'yı a ndar 'yı'yı njir Gərikəv vira njir Yahudiya tətəlnakər a ndar ya? Aga tara ba ja nda highiбə anə nda ya? 36 Mi ngə dəngə nyi ənga ndər ka, 'Hyu nda gal da, ama nahyi wu nər da mai,' ənga 'Vira yu nda ma'yı a ndari, nahyi wu sən shili ari maya?'" 37 Ar jomər ndəla pəcir mini, kəra naja ngə pəci kəra ndiya ənga dəgaləu, Yesu hya'ari ji hya'ana dəhəu, ji na, "Ma ndəra wu nggari hili, bagə ja shili ja sa təwəri 'yimi ara yau. 38 Kalar ndəra hənggəri ənga yau, ənggər kəra nji tsəfəri wu ləkakadə Hyal, abər sara wu ta ja ngə mandəli 'yimir pi wu nda ndəla.'" 39 Ar pəci kəra ja vər ndər ar kəra mandəli nə lə pi kau, Mambəl Cici nga ja vər ndər ar kəri, Mambəl Cici kəra njira mbərsa wu nda dləwuri. Ar pəci kə Mambəl Cici a'yı shili kwatahə mai ara tsu kadakadarkur Yesu gəra cabiya dzau. 40 Ənggəra nji nggari ndər Yesu, ba alenyi nji na, "Jijiri ndə kə naja ngə nabi ta məna vir səkə ta." 41 Alenyi nji tsu wu na, "Ndə kə naja ngə Kərsiti." Əngwar alenyi nji tsu, "Lagu mani ngə Kərsiti a sən shili sara wu Galili ya? 42 Ləkakadə Hyal kəra tsətsəfə a'yı nar mən abər Kərsiti wu nda biya sara wu culi gə Dawuda wa? Əngə a'yı ji nar mən abər sara wu məlmə Bayitalahami nga ju biya, malmə kəra Dawuda nggya a gwa gwa wa?" 43 Kə miya nja nji təkəbiya dzə arya Yesu. 44 Alenyi nji ma ndu yiwu nda mbar nji, ama ndə a'yı fər tsi ar dza ja mai. 45 Ayukuda nji, kə njir bəla ki Hyal sha a ndəgya pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi, njira səwa nda, ka yiwa nda, nda na, "Mi ngə da nahyi shili ənga ja maya?" 46 Kə njir bəla ki Hyal shadəwa nda, nda na, "Ndə a'yı kəra saya ndərbiya ndər ənggər ndə kə mai!" 47 Kə njir Farisi nar nji anə njir bəla ki Hyal, "Patə əkkə'yı nahyi tsu nga ji nggutana kə ya? 48 A lar hyi njira nggurəm ənga njir Farisi kəra hənggəri ənga ja ya? Awau! 49 Ama dağər nji kəra gəra sən sə ar kəra dədə Musa, Hyal a shi'wuna ndar ja." 50 Nikodimosu,

ndəra shili əgya Yesu tsu kadəu ənga tsu pathlə ja wu pama nda, yiwa, 51 "Mi ngə dədər mən na, a'yı kəl nji nggari wu miya ndəra nju vazau, səra ji məliya divira nja dzəgwa mələna nyi numa wa?" 52 Əngwar nda anə nji, "Nagə ma ndər Galili ya? Tsəmbiya a vu ləkakadə nə Hyal, ba ga lari abər nabi a'yı kəra dla sara wu Galili mai." 53 Kə kalar ndə ma'yı a ndu ki nji.

8 Yesu ma'yı a dar mə nə wur Zayitunu. 2 Kadə əmudlau kə Yesu bəra ma'yı a gwu ki Hyal. Nji gangə kabau a shili ara ja. A guna ba ji gwa uya vir nggya, ji dzəgwa highiбə anə nji. 3 Kə maləmə dədə'yar ənga njir Farisi shili ənga mala kəra nji mbari nji a vər məl səsukur. Ndə sa ta'yina nyi wu hada nda. 4 Kə ndə na anə Yesu, "Maləmə, mala kau, 'yı mbar nji a vər məl səsukur. 5 Wu dədəlau, Musa nar 'ya, abər 'ya tsəya culi mala kə ənga tsəka vavaka. Mi ngə gə na nə nəga?" 6 Ndu məl thlər ənga najaka yiwa sə aga nda nggəya nyi ləbam. Ndu yiwu aga nda uya lagu kəra nda sən vazəya nyi ari. Ama kə Yesu uzha gya, ba ji mbari tsəfə sə ənga tsa ja a gyiwu 'yi. 7 Ənggəra ndə dumwa ənga yiwa Yesu, ba ji hya'ari ji na anə nda, "Ma ndə a'yı kəra gəra ənga bikau wu pama hyi, bəgə ja dzəguya vaka nyi ənga tsəka." 8 Kə Yesu bəra uzha gya, ba ji bəra dumwa ənga tsəfə sə a gyiwu 'yi. 9 Ənggəra ndə nggari abangau, ba ndə dzəguya ma'yı zəmə zəməu, mbari ar njira nggurəm ba'anə nji kukushu. Ənggau, ba ndə piyari Yesu zhizhi nyi ənga mala kə ta'yū wu mwa nyi a ndəna. 10 Kə Yesu hya'ari a'yı ta'yau, kə ji yiwa nji, ji na, "Mala, əmani nga nda? Ndə a'yı kəra məliya ngə numa wa?" 11 Kə ji shadəwa nji, ji na, "Maləmə ndə a'yı mai." Kə Yesu na anə nji, "Alaga nayı ma sə a'yı yu na anə ngə mai. Ma'yı sə ngau, ama ga sara dumwa ənga məl bikə mai." 12 Ar pəci kəra Yesu bəra ndər anə nja nji, kə ji na, "Nayı ngə mbəmbəl nə dunıya. Kalar ndəra wu nu da, naji wu bə wu kuthlə mai, ama ju uya mbəmbəl nə pi." 13 Kə njir Farisi nar nji anə Yesu, "Gə wu lə sakida ar kəra kərgnau, sakida ngau a sən da ənga jiri mai." 14 Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Alaga yi lər sakida ar kəra kərdə, sakida da jiri nga nji, ara yu səni vira yi hya'ari sara ndəri ənga vira yu ma'yı a ndəri. Ama nahyi wu səni vira yi shili sara ndəri ənga vira yu ma'yı a ndəri mai. 15 Numar hyi nə ndəndəkur, ama nə da a'yı abangə mai. 16 Ama alaga yu məl numa, numa da jiri nga nji, ara nayı a'yı zhizhi da mai, ama ndəra səwa da a'yı ja ənga yau. 17 Əngwar dədər hyi,

ma nji məthlə lər sakida ar kəra sau, sa nyi a pəci jiri. **18** Yu lə sakida ar kəra kərdə. Dədə kəra səwa da tsu naja ngə nə məthləkura nyi.” **19** Kə ndə yiwa nyi, ndə na, “Əmani ngə dəngə?” Əngwar Yesu anə nda, “Nahyu sən da ənga Dədə mai, maja abər hyu sən da, a sənər hyi Dədə tsu.” **20** Yesu nana ndər kə ar pəci kəra ja vər highibəu a vu ki Hyal ləhəu ar vir dəwa gənna kəra nji tsəmiya ari. Ndə a'yı kəra mbari nyi tsu mai ara pəci nyi a'yı da kwatahə mai. **21** Kə Yesu bəra na anə nda, “Kəja yu ma'yı sə da, ənga hyu nda gal da, ba hya tə wu bikər hyi. Vira yu ma'yı a ndari, nahyi wu sən ndari mai.” **22** Ba sə kə məliya njira nggurəm nə Yahudiya wu yiwa kərndə, “Ju nda tsəya kərnyi ya? Ca ngə məliya ju na, ‘Vira yu ma'yı a ndari nahyi wu sən nda mai kə ya?’” **23** Ama kə Yesu bəra dumwa, ji na, “Nahyi sara gyiwu 'yi ngau, nayi tsu sara a dəməlməu. Nahyi nə duniya ngau, ama nayi a'yı nə duniya mai. **24** Ca ngə səra da yi na anə hyi, hyu nda tə wu bikər hyi. Ara ma nahyi a'yı hənggəri ənga səra yi na ar kəra kərdə kə mai, ənga jiri hyu nda tə wu bikər hyi.” **25** Kə ndə yiwa nyi, “Wa nga ga?” Əngwar Yesu anə nda, “Kakalə ənggər kəra yi nar hyi tsu kadə ta.” **26** Sə a'yı gangau kəra yu sən na ar kəra hyi nə məl numa. Yu nar nyi anə nji səra ndəra səwa da wu na anə da zhizhi nyi, ənga tsu səra ju na jiri nga nyi. **27** Nanda nggabiya abər ar kəra Dənyi nga ju ndər anə nda mai. **28** Ca ngə səra məliya Yesu nar nda, abər, “Ar pəci kəra hyu nda hari Zər Ndau a di, ar pəci ta nga hyu nda nggabiya abər nayi ndəra yu na, nayi ngau. Nayi tsu yu mal sə kərdə mai, ama yu highibə səra Dədə highibər da. **29** Ndəra səwa da a'yı ja ənga yau, naji piyari da zhizhi da mai, ara cumu yu məl səra wu pina huda ja.” **30** Ar pəci kəra Yesu nana sə'yar kau, nji gangəu hənggəri ənga ja. **31** Kə Yesu nar nyi anə njir Yahudiya kəra hənggəri ənga ja, “Ma hyi dumwa ənga səbə highibə da ənga jiri, nahyi ngə zəmbəlma da'yar nə jijiri. **32** Hyu nda sənbəya jiri, jira nyi tsu wu nda palna hyi.” **33** Kə ndə shadəwa nyi, ndə na, “Na'ya culi gə İbrahimu ngau, na'ya sara vər da mafa ndə mai. Ya, mi ngə da gu na, ba nja pəlna 'ya?” **34** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, “Jijiri nga yu na ana hyi, kalar ndər məl bikau, mafa bikə nga ja. **35** Mafa a'yı wu sən da zər ki parangə mai, ama zər kəra nji ya wu ki, zər kiya nyi nga ja ba'anuwa. (aiōn g165) **36** Ma sən da ba Zəra nyi pəlna hyi, a dar hyi pəpəl ənga jiri. **37** Wu sən yi abər nahyi culi gə İbrahimu ngau, ama kəja hyu gal lagur tsa da, ara vir fiya ndər da a'yı wu

dəfuwa hyi mai. **38** Yu na anə hyi səra yi lari ara Dədə, ama nahyi, hyu məl səra hyi nggari ara dərhyi.” **39** Kə ndə shadəwa nyi, ndə na, “Ibrahimu ngə dər'ya.” Kə Yesu shadəwa nda, ji na, “Maja abər wazha İbrahimu nga hyi, a mələr hyi səra İbrahimu məlna. **40** Nayi ndə ngau, ndər na səra jiri kəra yu nggari sara ara Hyal, ama kəja hyu yiwi hya tsəya da. Ya, kəja İbrahimu a'yı məl culi sə ənggər kə mai. **41** Səra dərhyi məlna ca nga hya vər mal.” Ama kə njir Yahudiya na, “Na'ya a'yı wazha mandzagwa mai, tada kəra ara 'ya Hyal nga kərnyi wacu.” **42** Əngwar Yesu anə nda, “Maja abər Hyal ngə dərhyi, hyu cabiya da yiwukur, ara yi shili sara ara Hyal. Ya kəja yi ənggau, nayi shili ar kərdə mai, ama naja ngə səwa da. **43** Ara mi nga hyi gəra nggabiya ndər da? Ara nahyi a'yı wu nggari səra yu na mai. **44** Nahyi nə dərhyi shatan ngau, ənga hyu yiwi hya məl səra dərhyi wu yiwi. Tsu mudlau naja ndər tsa ndə nga ja, ənga naji wu səbə jiri mai, aryi jiri a'yı wu ja mai. Ar pəci kəra ji thlar fati, miya gə ndər nga ji nana, ara naja ndər thla fati ngau, ənga dəya fati. **45** Ama ara ma yi nar hyi jiri, nahyi wu hənggəri ənga yi mai! **46** Wu pama hyi ya, wa ndəra wu sən vazəya da ənga bika? Ma yi nar hyi jiri, mi ngu da nahyi wu hənggəri ənga yi maya? **47** Kalar ndəra nə Hyal ngau, ju səhimə səra Hyal wu na. Səra da nahyi wu səhimə nyi mai, ara nahyi a'yı nə Hyal mai.” **48** Njir Yahudiya shadəwa nyi, ndə na, “A'yı jiri ənga 'ya, ənggəra 'yi na abər nagə ndər Samariya kəra nyinyau ənga mambəl dəmwa'yi wa?” **49** Əngwar Yesu ana nda, “Nayi a'yı yi ənga mambəl dəmwa'yi mai. Yu ha kəra Dədə, ama nahyi wu ha kəra yi mai. **50** Nayi ngu gal fal anə kərdə mai, ama ndə a'yı kəra wu gal anə da, naja ngə ndər məl numa. **51** Jijiri ənga yu na anə hyi, ma ndəra səbiya ndər da, naji wu tə mai.” (aiōn g165) **52** Ar kəra ndər kau, əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Kabangəkə ja, a sən 'ya abər nagə a'yı gə ənga mambəl dəmwa'yu! İbrahimu ənga kərnyi a təri ja ba nabi'yar paməpəmə tsu, ama əngwar gau, ‘Kalar ndəra wu hənggəri ənga ndər da naji wu tə mai.’” (aiōn g165) **53** Naga ndiya dər'ya İbrahimu ya? Naja ma a tər ja ənga tsu abangau ngə nabi'yar. Ma gə nggani wa naga ga?” **54** Əngwar Yesu, “Ma yu lə kadakadarkur anə kərdə, kadakadarkur da a'yı ar viya vanyi sə mai. Dədə, kəra hyu na abər Hyalər hyi ngau, naja ngu lə kadakadarkur anə da. **55** Kwalaga kə nahyi wu sən nyi mai kau, nayau, yu sən nyi. Ma yi na, nayi wu sən nyi mai, a dar yi ndər thla fati ənggər nahyi. Ama nayau,

yu sən nyi ənga yu bəlar ndər nyi. **56** Dərhyi Ibrahimu a cagulir ja gagadau aga ja lari pəci da, a lar ja ənga hudə pipida gagadau.” **57** Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Nagə ndəra gəra kar fa təfukumunyi, gu na abər a lar gə Ibrahimu ya?” **58** Əngwar Yesu, “Jijiri nga yu na anə hyi, kadiwira nja ya Ibrahimu a'yi yau.” **59** Ənggəra ndə nggar ndər kau, ba ndə dədəməri tsəka ndu yiwu nda vavakəya nyi, ama kə Yesu gwadənakər. Ba ji biya sara wu ki Hyal.

9 Ənggəra Yesu a vər tərəbiya, kə ji lari vanyi ndə kəra nji yabiya nyi ləfau. **2** Kə zəmbəlma nyi'yar yiwa nyi, “Maləmə, bikə wa ngə məliya nji yabiya ndə kə ləfa? Bikə nyi əndəga nə njir ya nyi ya?” **3** Kə Yesu shadəwa nda, “A'yi bikə nyi mai ənga a'yi bikə njir ya nyi tsu mai, ama sə kə dərkər aga dənama nə Hyal a cabiya kər wu nggyabiya nyi. **4** A dəri tsa'a məna dumwa ənga məl thlər nə ndəra səwa da, ma tsu puci, ara vu'yı wu shili, kəra ndə a'yi kəra sən məl thlər mai. **5** Ma tsu yi a'yi wu duniya, nayi ngə mbəmbəl nə duniya.” **6** Ayukuda ji nana abangau, kə ji təfər tuli a giwu 'yi, ba ji dzəguri 'yi'ya nyi, ba ji təbəri, ji bəsiya ar liya nda nyi. **7** Əngwar ja anə nda nyi, “Ma'yi ga gwa cina bama gau a gu fa'a Saliwamu.” (Ca ngə Səsau). Kə ndə kə ma'yi ji gwa cina bama ja, kə ji sha shili ju lar sau. **8** Kə təwul nyi'yar ənga njira tsəliya lari nyi a vər kədi dədəməu, na, “A'yi ndə kəngu nggya ənggau, ju kədi ta wa?” **9** Əngwar alenyi nji, “Naja ngau.” Əngwar alenyi nji tsu, “Awau, ndər pa nyi ngau.” Ama, naja ənga kərnyi dumwa ənga na, “Nayi ngau pakatəu!” **10** Kə ndə yiwa nyi, ndə na, “Ya, lagu mani ngə liya gə kə paha?” **11** Əngwar ja, “Ndə kə nju ngga ənga Yesu kau, ngə dzəgur 'yi'yi ənga tuli, kə ji bəsiya ar liya yau. Kə ji na anə da, ‘Ma'yi a gu fa'a Saliwamu ga gwa cina bama gau.’ Ba yi ma'yi, yi gwa cina bama, ba yi lar sau.” **12** Əngwar nda anə nyi, “Əmanı ngə ndə ka?” Əngwar ja, “Nayi wu səni mai.” **13** Kə ndə həri ndəra nji yabiya ləfə ta a ndəra njir Farisi. **14** Arya pəcir Bəlsar ngə Yesu təfər tuli kəra ji dzəgur 'yi'yi anı, kə ji pahəna liya ndə kau. **15** Agabangau, kə njir Farisi tsu yiwa nyi, lagu kəra ji uya, ju lar sau. Əngwar ja anə nda, “Ji bəsiya tsəkwaşə kəra ji dzəguri ar liya yau. Yi ma'yi yi gwa cina bama yau, ba yi lar sau.” **16** Əngwar alenyi njir Farisi, “Ndə kə a'yi sara ara Hyal mai, aryə naji wu bəla pəcir Bəlsar mai.” Ama alenyi nju na, “Abari ngə ndər bikau a sən məliya najaka sə dədəgura?” Kə ndə təkəbiya dzau. **17** Kə ndə bəra shabiya dzə a ndəgya

ndə ləfə ta, ndə na, “Mi səra gu na ar kəra ndə ka, kəja liya gə nga ji pahəna?” Əngwar nda nyi, “Naja nabi ngau.” **18** Njira nggurəm nə Yahudiya, a'yi hənggəri abər ndə kə dədəmə ləfə nga ja mai, kəl ta ndə səwa nja nggar nda njir ya nyi. **19** Ndə sa yiwa nda, “Zər hyi ngə ndə kə ya? Naja nga hyi na nji ya nyi ləfə ta ya? Ya, lagu mani nga ju lar sə kabangəkə ka?” **20** Əngwar njir ya nyi anə nda, “Yi wu səni abər zər 'ya ngau, ləfə nga nji ya nyi. **21** Ama ənggəra ju lar sə kabangəkau, ənga tara wa ngə pahəna liya ja, na'yu səni mai. Yiwa nya mau, fa nyi a kari aga ja ndər ənga kərnyi.” **22** Njir ya nyi ndər abangau ara hivər njira nggurəm nə Yahudiya, ara ndə mbiya miya abər kalar ndəra hənggəri abər Yesu ngə Kərsiti, ba nja kədləbiya nyi sara wu vir daşə dəzə njir Yahudiya. **23** Ca ngə səra da njir ya nyi na, “Fa nyi a kari, hya yiwa nyi.” **24** Kə ndə bəra ngga ndəra nji yabiya ləfau nə məthləkura nyi, ndə na anə nyi, “Nana səra jiri wu mwər Hyal. Na'ya 'yi wu səni abər ndə kau, ndər bikə ngau.” **25** Kə ji shadəwa, ji na, “Tara ndər bikə nga ja ənga ndər bikə nga ja mai, nayi wu səni mai. Səra yu səni ca ngə dədəmə ləfə nga yau, ama kabangəkə yu lar sau.” **26** Kə ndə bəra yiwa nyi, ndə na, “Mi ngə ji maliya nga? Lagu mani ngə ji pahəna liya ga?” **27** Kə ji shadəwa nda, ji na, “A nar hyir yi tsu kadəu, ama nahiyi sahimi mai. Mi ngə də hyu bəra yiwa da? Hyu yiwu hya da zəmbəlma nyi'yar ətsu ya?” **28** Kə ndə nggənggəlna nyi, ndə na, “Nagə ngə zəmbəlma nyi sə ngau, ama na'ya zəmbəlma Musa nga 'ya. **29** Wu sən 'ya abər Hyal ndər ənga Musa, ama ndə kau, na'yu səni vira ji shili sara ndari mai.” **30** Kə ji shadəwa nda, ji na, “Kəja mə sə dədəgur ja! Nahiyi səni vira ji shili sara ndari mai, ama kəja ja pahənar liya yau! **31** Namən wu səni abər Hyal a'yi wu nggari kədi nə njir bikə mai. Ama ju sahimi kədi nə njira wu dləvə nyi ənga ndu məl səra ju yiwu nda məl. **32** Mbar dzəgwar duniya, ndə a'yi kəra saya nggari abər nji pahəna liya ndəra nji ya nyi ləfə mai. (aön g165) **33** Ma ndə kə a'yi sara ara Hyal mai, sə a'yi ju sən məliya mai.” **34** Kə ndə shadəwa nyi, ndə na, “Nagə ndəra nji yabiya wu bikau, gu yiwu ga highisə anə 'ya?” Ba ndə kədləbiya nyi a biya sara wu umbwa daşə dəzə njir Yahudiya. **35** Yesu nggari abər ndə kədləbiya nda nyi a biya. Ba ji thləwa nyi, ji yiwa nyi, “A hənggər gə ənga Zər Ndə ya?” **36** Əngwar nda nyi anə nyi, “Wa nga ja, Maləmə? Nar da aga ya hənggər ənga ja.” **37** Kə Yesu shadəwa nyi, “A lar nyir gau, naja nga vər ndər ənga gə kau.” **38** Kə ndə kə na,

"Thlagəu, a hənggər yau," ba ji dləvə nyi. **39** Əngwar Yesu anə nyi, "Aga numa nga yi shili wu duniya, aga njira ləfau nda lar sau ənga njira wu nggani ndu lar sə tsu nda də ləfau." **40** Ənggəra alenyi njir Farisi kəra ənga ja nggari abangau, kə ndə na anə nyi, "Mi? Gu yiwu ga na abər na'ya ma, nji ləfə ya?" **41** Əngwar Yesu anə nda, "Maja abər ləfə nga hyi wacu, nahyi a'yı ənga bikə mai. Ama ta hyi na abər hyu lar sau, ca ngə də bikər hyi a nggyari ənga hyi.

10 "Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra a'yı vu dləma lagu miyar gwa nyi mai, ama ji vu lagu ya dləma, naja ndər həl ngau ənga ndər da lagu. **2** Ndəra vu lagu miyar gwa nə dləma, naja ngə ndər bəla təmahəu. **3** Ndər bəla dləma wu pahəna nyi miyar gwa nə dləma, ba ja vwau. Təmahə tsu ndu səya nyi himi. Ju ngga təmahə nyi ənga thləmər nda, ba ja ləbiya nda a biya. **4** Ayukufa ji fa'abiya təmahə nyi a biya patəu, ba ja ma'yı a dumwar nda, ba təmahə nyi a nu nyi ara ndu sən dəha ja. **5** Ama nandə wu nu məthləpi mai, kəl ma, nda hwi ara ja, ara nandə wu sən dəha məthləpi mai." **6** Yesu nar nda najaka karapau, ama nanda nggabiya səra ju na anə nda mai. **7** Agabangau, kə Yesu bəra na anə nda, "Yi wu nar hyi jirkura nyi, nayi ngə miya lagu vu dləma təmahəu. **8** Patər njira dla divira yi shili, njir həl ənga njir da lagu ngau, ama təmahə a'yı səya nda himi mai. **9** Nayi ngə miya lagu vu dləma, kalar ndəra vu lagu da ju uya mbədəu. Ju vwau ənga ju biya, ba ja biya uya vir səm sər səm. **10** Ndər həl wu shili wacu aga sa həl ənga sa tsa ba aga sa ndza sau. Ama nayi yi shili aga nda uya pi, pi kəra nyinyi gagadəu. **11** "Nayi ngə ndər bəla kəra mənahəu. Ndər bəla kəra mənahəu wu lər piya ja arya təmahə nyi. **12** Ndəra nji həri aga bəla, naja a'yı thlagər təmahə mai. Ma ji lari ufwar vuwa a vər shili, ba ja hwinakər ja piyari nda. Ba ufwar vuwa kakathlər təmahəu ba ja tətəlna kəra nda. **13** Ndəra nji hər kau, ju hwinakər ara təmahə a'yı nə nyi mai, ənga tsu dza'wu nyi a'yı ənga nda mai. **14** "Nayi ngə ndər bəla kəra mənahəu, yu sən təmahə də ənga təmahə də wu sən də tsu. **15** Kakala ənggər kəra Dəda wu sən də, nayi tsu yu sən Dəda. Nayi tsu yu ləri piya yau, arya təmahə də. **16** A'yı yi ənga alenyi təmahə kəra a'yı nda wu dləma kə mai. Kəl ya shili ənga nda tsu. Nanda ma ndu nda səhimisəra yu na, ənga ndu də tsəkə'yı zəməu ənga ndər bəla zəmə pir. **17** Səra də Dəda wu yiwu də ngau, araya lər piya yau, aga ya bəra shabiya nyi a shili wayu. **18** Ndər sən həbiya piya yi a'yı mai, kəl nayi nga sən

lər sə da. Dənama nə ləri ənga shabiya nyi a shili a'yı ara yau. Dladə kəra Dəda ləri anə də ngau." **19** Arya ndər kə ngə njir Yahudiya bəra təkəbiya də wayu. **20** Nji gangəu wu pama nda wu na, abər, "Naja ənga məmbəl dəmwə'yı, ənga ju thləkau. Mi ngə də hyu səya nyi himiya?" **21** Ama əngwar alenyi nji, "Ndər kə a'yı ndər nə ndəra ənga məmbəl dəmwə'yı ngə mai. Ndəra ənga məmbəl dəmwə'yı a sən pahəna liya nda ləfə ya?" **22** Kə pəcir mini nə fə barka ar kəra Ki Hyal shili, a vu Urshalima. Ar pəcir fwahəu ngə səkə darkər. **23** A gwu Ki Hyal kau, Yesu a vər bənbəu ar vira nju ngga ənga dalabəgəu nə Solomanu. **24** Kə njir Yahudiya kəra zəwari nyi na, "Ba'anuwa nga gu piyari 'ya wu kuthla? Ma nagə ngə Kərsiti nar 'ya ar babal." **25** Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "A nar hyir yau, ama nahyi hənggər nə mai. Sə dədəgür kəra ya vər məl wu thləmər Dəda nga vər ndər ar kəra yau. **26** Ama nahyi hənggər əni mai ara nahyi a'yı hyi təmahə də mai. **27** Təmahə də ndu səhimisəra dəha yau. Yu sən nda ənga ndu nu də. **28** Yu nə nda pi gəra kudəu, ənga nandə wu sa mai. Ndər sən mbəliya nda sara wu tsa yi a'yı tsu mai. (aiōn g165, aiōnios g166) **29** Dəda kəra nə də nda a ndiyar kalar ndə ənga dəgaləu. Ndər sən mbəliya nda sara wu tsa ja a'yı mai. **30** Nayi ənga Dəda nji zəmə nga 'ya." **31** Kə njir Yahudiya bəra fa'ari tsəka aga nda tsəya nyi ənga tsəka vavaka. **32** Kə Yesu na anə nda, "A canə hyir yi sə dədəgür gangə gagadəu sara ara Dəda, arya mani wu pama nda nga hyu gal tsa də ənga tsəka vavaka ka?" **33** Əngwar njir Yahudiya anə nyi, "Na'yu gal tsa ngau ənga tsəka vavaka arya sə mənahəu kəra gə məlnə kə mai, ama arya ndər nə didə Hyal kəra gu na. Nagə ndə ngə wacu, ama gu yiwu ga kakalər kərnəgau ənga Hyal." **34** Yesu shadəwa nda, ji na, "A'yı tsətsəfə nga nyi wu dldəfər hyi, abər Hyal na, 'Nayi na, nahyi hyal'yar ngə' wa?" **35** Wu sən mən abər ndər tsətsəfə nə Hyal wu thla fati mai. Ma Thlagə nə abər njira dləwuri ndər nyi 'hyal'yar ngə nda,' **36** araya mi nga hyu də də abər yi ndər nə didə Hyal, arya yi na, 'Zər Hyal ngə ya?' Nayi ndəra Tada cədəbiya, aga ja səwə da a shili wu duniya. **37** Ma a'yı səra Dəda wu məl nga yu məl mai, hya sara hənggəri ənga yi mai. **38** Ama ma səra Dəda wu məl nga yu məl, alaga nahyi gəra hənggəri ənga yau, hya hənggəri ənga sə dədəgür kəra yu məl. Lagu kau, nga hyu səni ənga nggabiya abər Dəda wu yau ənga nayi wu Dəda." **39** Kə ndə bəra nərdzau aga nda mbar Yesu, ama kə ji mbəliya də sara wu tsa nda. **40** Kə Yesu bəra sha a

biyar ya dəl Urdənu, a biyar vira Yahwana dzəguya məl bəbətizəma ari. A ndəna nga ji nda nggya. **41** Kə nji gangəu nu nyi a shili. Kə ndə dumwa ənga na, “Alaga kə Yahwana a'yi saya məliya sə dədəgur kə mai kau, ama kalar səra ji nana ar kəra ndə kə jiri nga nyi patəu.” **42** Ar vi kə tsu ngə nji gangə hənggəri ənga Yesu.

11 Vanyi ndə a'yi kəra nja ngga ənga Liyazaru kəra da gəra ngga. Naja sara wu məlmə Bethlani, məlmə gə Maryamu ənga kwamə nyi Marthla. **2** Maryamu kau, kəra zamə nyi Liyazaru gəra ngga kau, naja ngə saya pənggər nyi mal kisə anə Thlagə ənga ji bəsiya hya ja ənga shishir kəra ja. **3** Kə kwamə nyi'yar səwa nyi cama anə Yesu, ndə na, “Thlagəu, ndə ta gu yiwu ta a'yi ngga mai.” **4** Ənggəra Yesu nggari abangau, ba ji na, “Shiləgə kə wu tsəya nyi mai, ama aga ja shili ənga kadakadarkur ana Hyal ənga anə Zər nyi.” **5** Ara yiwu dzə a'yi ara Yesu anə Maryamu ənga Marthla ba zamər nda Liyazaru. **6** Ama alaga abangau ta ji nggari abər Liyazaru a'yi ngga mai, kə ji bəra nggya nə pida məthlə ar vi ta. **7** Kə ji dzəgwa na anə zəmbəlma nyi'yar, “Bəgə mənə bəra sha a vu 'yi'yr Yahudi.” **8** Kə zəmbəlma nyi'yar na anə nyi, “Maləmə, a'yi bəliya sar mai ngə njir Yahudiya wu gal nda tsi ngau ənga tsəka vavaka, ya, ga bəra yiwu ga sha a vuna tsu ya?” **9** Kə Yesu shadəwa nda, “A'yi sakə kumo apə məthlə ngu pəkə wa? Ndə a sən thlər hi əpuci ma ju bə mai, ara ju lar sə camə ara mbəmbəl nə pəci. **10** Kəl ma ji bə əvu'yi nga ju thlər hi, ara mbəmbəl a'yi mai.” **11** Ayukuda Yesu nana ndər'yar kau, ba ji dumwa ji na, “Bazhir mən Liyazaru a gwari wu ghanyi, ama ma'yi nga yi aga ya nda hyabiya nyi sara wu ghanyi.” **12** Əngwar zəmbəlma nyi'yar anə nyi, “Thlagəu, ma ju ghanyi, ju nda da jaməu.” **13** Səra Yesu wu na abər Liyazaru a təri, ama ma zəmbəlma nyi'yar wu nggani ghanyi nə bəlsər nga ja a gwa. **14** Kə ji dzəgwa nar nda ar babal, abər, “Liyazaru a təri. **15** Nyinyi nga yi ənga hudsə pipida aryə a'yi yi a ndəna mai, aga hya mbərsa. Ama bəgə mənə ma'yi a ndənya ja.” **16** Kə Toma, ndəra nju ngga ənga bili, nar nyi anə alenyi zəmbəlma'yar, “Bəgə mənə ma'yi mənə vuwa tə ənga ja.” **17** Ənggəra Yesu shili, ba ji sa nggari abər Liyazaru a pidar ja fodə wu hu. **18** Bethlani ləhə nga ja wu dzər Urshalima, a'yi kari miyal məthlə mai. **19** Njir Yahudiya gangəu ngə shili aga nda sa pəlnə pəli anə Marthla ənga kwamə nyi Maryamu aryə tər zamər nda Liyazaru. **20** Ənggəra

Marthla nggari abər Yesu a vər shili, ba ji ma'yi, ji biya dləwuri nyi, ama Maryamu nə nyi, ba ji nggya wu ki. **21** Kə Marthla nar nyi anə Yesu, “Thlagəu, ma ja abər gə nda da a'yi ənggau, zamə da a'yi tə mai. **22** Alaga kabangəkau, yu səni, abər, Hyal wu sən nə ngau səra gu kədi ara ja.” **23** Əngwar Yesu anə nyi, “Zamə ngau wu bəra hya'ari.” **24** “Angə,” kə Marthla shadəwa nyi, “A sən yi ju nda hya'ari ma nji tətau, wu nda hya'ari ar kufiyar duniya.” **25** Əngwar Yesu anə nyi, “Nayi ngə hya'ari sara vir tau ənga nayi ngə pi. Kalar ndəra hənggəri ənga yau, ju bəra da a'yi ənga pi alaga ji tau. **26** Ndəra a'yi ənga pi wu yau, ənga ji hənggəri ənga yau, naji wu tə mai. Marthla, a hənggəri gə abangə ya?” (*aññ g165*) **27** Marthla shadəwa nyi, ji na, “Angə, Thlagəu, a hənggəri yi abər nagə ngə Kərsiti, Zər Hyal kəra a vər shili wu duniya.” **28** Ayukuda ji nana abangau, ba ji ma'yi a vu ki, ji vuwa nggar kwamə nyi Maryamu, ji na anə nyi ar dəwa, “Kəja Maləmə a biya ja vər yiwa ngau.” **29** Ənggəra Maryamu nggari abangau, ba ji hya'ari ənga kusa, ji ma'yi a ndəra ja. **30** Ar pəci kau, tsu Yesu gəra vu huda məlmau, tsu ja ar vira Marthla thləwa nyi ar ta. **31** Ənggəra njir Yahudiya kəra a vu ki ənga Maryamu ndu fə dəfu anə nyi lari ənggəra ji biya ənga kusa, ba ndə nu nyi a biya ma ndu nggani ndar hu nga ja aga nda tiwi a ndəna. **32** Ənggəra Maryamu biya thləwa vira Yesu ari, ba ji dla wu mwa nyi, ji na, “Thlagəu, ma ja abər gə nda da a'yi ənggau, zamə da a'yi tə mai.” **33** Ənggəra Yesu lari nyi a vər tiwi ənga njir Yahudiya kəra shili ənga ja vər tiwi tsu, kə sə kə tə Yesu wu dəfuwa ja gagadəu. **34** Əngwar ja, “Əmanı, nga hyi hadəna nya?” Əngwar nda anə nyi, “Thlagəu, a ndə ga sa lari.” **35** Kə Yesu pəna sələm. **36** Agabangau, kə njir Yahudiya na, “Lara mau ənggəra ju yiwu nyi!” **37** Ama kə alenyi nju pama nda na, “Naja ndəra pahəna liya ndə ləfə ta, a'yi ja ənga dənəma nə kar nyi ara tə wa?” **38** Kə sə kə da tədəbə anə Yesu wu dəfuwa ja, kə ji bər dzə a ndar huwa nyi. Hu kau, thləl ngau a vu mau, kərə nji hadiya miya nyi ənga tsəka dəgaləu. **39** Əngwar Yesu, “Həna mə tsəka kau.” Əngwar Marthla kwamiya ndə tətə anə nyi, “Ama Thlagəu, kabangəkə ju shuni kərakəraməu ara a məliyar ja pida fodə wu hu kau.” **40** Kə Yesu na anə nyi, “A'yi yi nar ngau abər ma gə mbərsa, gu lari kadakadarkur nə Hyal wa?” **41** Kə ndə həna tsəka nyi. Kə Yesu tsama dəmalmau, kə ji na, “Tada, yu usaku ngau ara a nggar dər gau. **42** Wu sən yi abər gu nggar da cumu, ama yi na abangau aga

nji kə tata'yı wu dzə da kau, nda hənggəri abər naga ngə səwa da.” 43 Ənggəra ji nana abangau, kə Yesu hya'ana dəhəu, ji ngga, “Liyazaru, 6a səbiya!” 44 Kə ndə təta nyi səbiya, tsa ja ənga hya ja mbamba ənga pa'wa hadə ndau, ba pa'wa kəra zəwar bama ja. Kə Yesu na anə nda, “Pəlna nya mau, ja ma'yı sə nyi.” 45 Arya sə kə da kau, njir Yahudiya gangəu kəra shili əgya Maryamu lari sə kə Yesu məlna kau, ba ndə fuwa mbərsar nda wu ja. 46 Ama kə alenyi nju pama nda ma'yı a ndəgya njir Farisi, ndə nda nar nda səra Yesu məliya. 47 Agabangau, kə pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi nggəya dəbə nə njir pathlə. Əngwar nda, “Mi nga məna vər məla? Kəja ndə kau, kəl dumwa nga məl sə dədəgur paməpamə gangəu. 48 Ma mən piyari nyi ji dumwa abangau, kalar ndau, wu nda hənggəri ənga ja. Njir Roma a dzəgwa shili nda sa mbəliya ki Hyalər mən ənga 'yi'yir mən.” 49 Ama kə pathlə wu pama nda, ndəra nja ngga ənga Kayafasu, ndəra naja ngə pubu kəra ndiya ənga dəgal wu fa ta, ndər, ji na, “Nahyu sən səra hyu ndər ar kəri mai. 50 A dari tsə'a vanyi nda tə aryə nji patəu, ara nji patə a sara sanakər, a'yı hyi nggabiya abangə wa?” 51 Ndər kau, Kayafasu a'yı nana ənga yiwu kərnyi mai, ama ar viya pubu kəra ndiya ənga dəgal wu fa ta nga ji nana səra mambəl cabiya nyi abər Yesu wu nda tə aryə njir Yahudiya, 52 ənga a'yı aryə njir Yahudiya wacu mai, ama ağa ja kabiyə wazha Hyal kəra tətəhnakər a ndu duniya, ağa nda da nji zəməu. 53 Mbar ar pəci ta nga ndu gal lagu kəra nda sən tsəya Yesu. 54 Agabangau, tsu Yesu wu bau ar babal wu pama njir Yahudiya mai. Ba ji biya ji ma'yı a ndar vira ləhəu wu dzər tagə mashi, a ndu vanyi zər məlmə kəra nju ngga ənga Ifrayimu, a ndəna ndə nggya əkkə'yı zəmbəlma nyi'yar. 55 Ənggəra mini nə lardur nə vəlbiya a dari ləhəu, kə nji gangəu hya'ari sara wu məlmə yifədə a du Urshalima ağa nda vuwa cina dzə ənggəra dləda nana kadivira lardur vəlnə. 56 A vuna, ndə dumwa ənga gal Yesu, tata'yı nda a vu ki Hyal, ndu yiyiwa kərnda, ndu na, “Mi nga hyu nggana? Ju shili wu mini kə ya?” 57 Kabangəkau, pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi a fiyar nda ndər anə nji abər kalar ndəra lari Yesu, nja nar nda ənga kusa aga nda mbar nyi.

12 Mini nə lardur vəlbiya a hyiri pida kwa, ngə Yesu shili wu Bethləni, məlmə kəra Liyazaru a gwa, ndəra Yesu hya'ana sara vir tə ta. 2 Ənggau, nji məliya nyi sər səm nə wagəu. Marthla ngə təkə sər səm kau, Liyazaru pathlə ja wu pama njira vər səm ənga ja. 3 Kə

Maryamu həri pəla nə mal kisə kəra nji məl sara wu nardu, kəra nju dəl ənga gənna gangəu. Ji sa pər nyi ar hya Yesu, kə ji bəsiya nyi ənga shishir kəra ja. Kə ki kəra nda a gwa nyi ənga shuni burdi kau. 4 Ama kə pathlə sara wu pama zəmbəlma nyi'yar kəra nju ngga ənga Yahuda Isikarayoti, ndəra wu nda sa thləna hya ja, na, 5 “Mi ngə da nji a'yı dəlna burdi kə ənga gənna gangə (gənna nə pəkə nə nji għaru makəru) nja nə nyi gənna nyi anə nji dədəali maya?” 6 Yahuda na najaka ndər a'yı ara ju yiwu nji dədəali mai, ama ara naja ndər həl ngau. Naja ngə ndər səbə pərki nə gənna, ənga ju dləwar kərnyi ənga səra a gwa. 7 Kə Yesu na, “Piyanu nya mau, ji fiya burdi kə aga pəcir hadə da. 8 A'yı hyi əkkə'yı nji dədəali cumu, ama a'yı hyi ənga yi cumu mai.” 9 A'yı bəliya sar mai, kə dləmir njir Yahudiya nəri abər Yesu a ndəna, ba ndə shili. Shilir nda a'yı aga nda lar Yesu wacu mai, ama aga nda lari Liyazaru, ndəra ji hya'ana sara vir tə ta. 10 Kə pubu dədəgal'yar gal lagu kəra nda sən tsəya Liyazaru ətsu. 11 Ara aryə səra da ənga Liyazaru ngə njir Yahudiya gangəu shabiya nda yi, ba ndə hənggəri ənga Yesu. 12 Əzəgəkura nyi kə dləmir nji gangəu kəra dla wu mini kə nggari abər Yesu a mbar lagu a vu Urshalima. 13 Ənggau, kə ndə bələr hyali hyifa ndə ma'yı a biya dləwu nyi, ndu wau ndu na, “Fal a dari anə Hyal!” “Barka anə ndəra dla wu thləmər Thlagəu!” “Barka anə tələr njir Izirayila!” 14 Ta Yesu uya zər kwara, ba ji dari, ənggəra nji tsəfəri abər, 15 “Ga sara hivər mai, naga culi Sohiyona. Kəja tələr hyi a vər shili, a'yı nggya a dar ya zər kwara.” 16 Tanggərma zəmbəlma nyi'yar a'yı nggabiya sə'yar kə kwatahə mai. Ama ayukufa kadakadarkur nə Yesu nyabiya dəzə nədə dəngari abər tsətsəfə ngə sə'yar kə ar kəra ja, ənga kalar səra nji məl anə nyi aga nyabiya səra tsətsəfə ngə nyi. 17 Njira a'yı ənga ja, ar pəci kəra ji ngga Liyazaru sara wu hu ta, ənga ji hya'ana nyi sara a vir tə ta, kə ndə dumwa ənga tətəlna səra Yesu məliya. 18 Ca ngə səra da, nji gangəu, ndə biya ndə biya thləwa nyi aru ndə nggari sə dədəgur kəra Yesu məlna. 19 Kə njir Farisi na anə kuvvar nda, “Lara mau, namən səmkə təlkur mai, alaga kushu, kəja patər duniya a shari ndu nu nyi!” 20 Wu pama njira shili aga mini kau, alenyi nji a'yı kəra njir Gərikə ngau. 21 Ndə shili ara Fəlipəu, ndər Bethlesaida wu Galili, ndə sa yiwa nyi, “Maləmə, ‘yi wu yiwu ‘ya lar Yesu.” 22 Kə Fəlipəu ma'yı ji nda nar nyi anə Andərawusu, nanda məthlə kə ndə ma'yı ndə nda nar nyi anə Yesu. 23 Kə Yesu shadəwa nda, ji

na, “Pəci a dari kəra nja kyaga ləri kadakadarkur anə Zər Ndau. **24** Əngə jiri nga yu na anə hyi, ma culi uhi a’yi tədəs a gyiwu ‘y iji dsiya mai, ju nggya kəl naja. Ama ma ji dsiya, ju puwa li, ba ja hə kər dəgaləu. **25** Kalar ndəra wu yiwu piya ja, ju nda tini. Ndəra gəra yiwu piya ja wu duniya kau arya yau, ju nda uya pi gəra kudau. (aiōnios g166) **26** Kalar ndəra wu məl thlər anə da, kəl ja nu da ənga jirkur. Vira ya ri a ndəna ngə ndər məl thlər anə da tsu. Dəda wu nda nə nyi dəgalkur anə ndəra wu mal thlər anə da. **27** “Kabangəkau, kəja tədəbə ngə dəfuwa yau. Ya, mi nga ya sən na? Ya na, ‘Tada, kətiya da ara pəci kə ya?’ Awau, aga culi pəci kə nga yi shili ar pəci kau. **28** Tada, nə nyi kadakadarkur anə thləmə ngau.” Kə dəhəu shida sara dəməlmə, “A nə nyir yi kadakadarkur anə thləmə da, ənga yu bəra nə nyi kadakadarkur wayu.” **29** Ənggəra njira tata’yi a ndəna nggar dəhə kau, kə ndə na, “Dlədə ngau.” Əngwar alenyi nji, “Waladi ngau, ngə ndər anə nyi.” **30** Kə Yesu na anə nda, “Dəhə kə shili aga hyi nga nyi, ama a’yi aga yi mai. **31** Kabangəkə ngə pəcir numa anə duniya, kabangəkə ngə nju kədləbiya ndər səm təlkur ar kəra duniya a biya. **32** Ama nayau, ayukuda nji hər da sara gyiwu ‘y i dəməlmə, yu nda nggar nji a shili ara kərdə.” **33** Yesu nana abangau aga ja cabiya culi tə kəra ju nda tau. **34** Kə dlamir nji nar nyi anə Yesu, “Yi nggabiya wu dələdə abər Kərsiti wu də ənga pi ba’anuwa. Ya, mi ngə da gu na, ‘Kəl nji hər Zər Ndau a diya?’ Wa ngə Zər Ndə ka?” (aiōn g165) **35** Kə Yesu shadəwa nda, “Mbəmbəl kə wu nda nggya ənga hyi na pəci kushu wacu. Ba mau ənga mbəmbəl kəra a’yi ara hyi, kadivira kuthla shili. Kalar ndəra wu bau wu kuthləu naji wu sən vira ju ma’yi a ndari mai. **36** Ma mbəmbəl kə a’yi tsu ənga hyi, hya fuwa mbərsar hyu mbəmbəla nyi, aga hya da wazha mbəmbəl.” Ayukuda ji kufəna ndər kau, ba ji ma’yi, ji nda mbunakər arə nda. **37** Alaga ayukuda sə dədəgur paməpamə kəra Yesu məlna wu mwar nda, nandə mbərsa ənga ja mai. **38** Najakə darkər aga ja nyabiya səra nabi Əshaya nana, “Thlagəu, wa ngo hənggəri ənga səra mən nana, ənga anə wa, ngə dənəma nə Thlagə cabiya dza?” **39** Ca ngə məliya nandə sən mbərsa mai, ənggər kəra nabi Əshaya nana ar vanyi vi, abər, **40** “Ji məliya nda ndə da ləfau, “Ji məliya dəfuwa nda da bəbalu, Ara nda sara lari sə ənga liya nda, ənga nda nggabiya ənga dəfuwa nda, kəra wu sən shabiya nda a shili ara yau, aga ya shiləgəbiya nda.” **41** Nabi Əshaya nana abangau, ara ji lari kadakadarkur nə Yesu kəra wu nda cabiya

dzau, ənga ji ndər ar kəra ja. **42** Alaga abangə ma, nji gangəu mbərsa ənga Yesu, patə əkkə’yi alenyi njira nggurəm nə Yahudiya. Ama nandə sən biyar babal mai, ara hivər njir Farisi nda sara kədləbiya nda sara wu umbwa daşə dəzə njir Yahudiya. **43** Ara ndu yiwu fal sara wu miya nji a ndiya sara wu miya Hyal. **44** Kə Yesu hya’ana dəhəu ji na, “Kalar ndəra mbərsa ənga yau, ənga yi nga ji mbərsa waci mai, ama ənga ndəra səwa da. **45** Kalar ndəra wu lar da, ju lari ndəra səwa da. **46** Yi shili wu duniya ənggər mbəmbəl, aga kalar ndəra hənggəri ənga yau, tsu ju nggya wu kuthləu mai. **47** “Kalar ndəra nggari highibə da, ama naji bələri mai, a’yi nayi ngu nda məl numa anə nyi mai. Ara nayi a’yi shili aga sa məl numa anə duniya mai, ama aga duniya uya mbəsfau lagu da. **48** Ndəra piyari da, ji nggol ara dələwu ndər da, a’yi ja ənga ndəra wu nda məl numa anə nyi. Ndər da, kəra yi nana, naja ngu nda məl numa anə nyi ar pəcir kudiyar duniya. **49** Səra yu na a’yi sə kərdə mai, ama Dəda ndəra səwa da, naja ngə nar da səra ya na ənga ndər kəra yu ndər. **50** Yu səni abər ndər nyi ngu shili ənga pi gəra kudau. Agabəngə səra yu na, səra Dəda nar da ya na ngau.” (aiōnios g166)

13 Pəcir mini nə lardur nə Vəlna a shiliri ləhəu ənga Yesu ənga kərnyi a sənbiyari abər pəci nyi a dari ləhəu aga ja sha a dara dənyi. Yesu a cabiyar ja yiwukur nyi anə nji nyi wu duniya, kəl ta ji cabiya nda yiwukur nyi ba’anə kudiyar piya ja. **2** Ar pəci kəra Yesu əkkə’yi zəmbəlma nyi’yar a vər səm sər səm nə wagəu, shatan a fuvari wu dəfuwa Yahuda Isikarayoti zər Simanu aga ja thləna hya Yesu. **3** Yesu wu səni abər Tada a fuvari kalar sə wu tsa ja, ənga ju səni abər sara dəgəya Hyal nga ja, ənga tsu a dəgəya Hyal nga ju bəra nda sha. **4** Ar pəci kəra nda vər səm sər səm, kə Yesu hya’ari ji zədəna ləgutə nyi, ba ji həri sər bakə nyi, ba ji mbiya ar sara ja. **5** Ayukuda kau, kə ji puwa ‘yimi a gwu cala ba ji dzəguya ci hiya zəmbəlma nyi’yar əni. Ju da da hiya nda ənga sər bakə kəra ji mbiya wu sara ja. **6** Kə Yesu shili əgya Simanu Biturusu, kə Biturusu na anə nyi, “Thlagəu, nagə ngu ci hiya yi ya?” **7** Əngwar Yesu anə nyi, “Nagəu nggabiya səra yu mal kabangəkə mai, ama gu nda nggabiya a ndu mwa.” **8** Əngwar Biturusu anə nyi, “Awau, nagə wu ci hi anə da ndangə mai.” Kə Yesu shadəwa nyi, “Ma nayi a’yi cina hya gə mai, nagə a’yi nə da mai.” (aiōn g165) **9** Əngwar Biturusu anə nyi, “Thlagəu, ma abangə ja, a’yi hiya yi nga ga ci waci mai, ama ga daşəri ənga

tsa yau ba kera yau!” 10 Ængwar Yesu anə nyi, “Ndəra a pərnar pər, a dər ja cicau, kəl ci hi nga ju yiwu wacu ara dza ja patə cici nga nyi. Nahyi cici nga hyi, ama a'yi patəkura hyi mai.” 11 Ara ju səni ndəra wu nda thləna hiya ja. Ca ngə da, ji na, “A'yi papatəkura hyi ngə cici mai.” 12 Ayukuda ji cina hiya nda patəu, kə ji har ləgutə nyi, ba ji bəra sha a ndar vir nggya nyi. Kə ji yiwa nda, ji na, “A nggabiyar hyi səra yi məliya hyi kə ya?” 13 Hyu ngga da Maləmə ənga Thlagəu, kakalə nga nyi, ara ca ngə səra ya ga nyi. 14 Ma nayi kəra Maləmər hyi ənga Thlagər hyi cina hiya hyi, a kyau nahyi ma hya kyaga cina hiya kuvvar hyi. 15 A cabiya hyir yi səra hya kyaga məl, nahyi tsu hya nu hiya yau. 16 Jiri nga yu na anə hyi, mafa a'yi a sən ndiya tarki nji mai, ənga ndəra nji sau ənga cama a'yi a sən ndiya ndəra sə nyi mai. 17 Ma hya sənbiyar najaka jiri, abari ngə cacagulikura hyu nda da ma hyi məl thlər əni ya! 18 “Ar kəra hyi patə nga yu ndər mai. Wu sən yi njira yi cadəbiya. Ama yi cadəbiya hyi aga ndər Hyal kəra tsətsəfau a nyabiya dzau, kəra na, ‘Ndəra vər səm sər səm da ngu gal lagur thlə hiya yau.’ 19 Nayi ngu na sə'yar kə kadivira ji dərkər, aga ma ji nda dərkər hya səni abər nayi ngə Kərsiti. 20 Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndəra dləwuri ndəra yi səwa, nayi ngə ji dləwuri. Kalar ndəra dləwuri da tsu, ndəra səwa da ngə ji dləwuri.” 21 Ayukuda Yesu nana ndər kau, kə sə kə 6wanə nyi kər wu dəfuwa ja gagadəu. Kə ji cabiya nda ar babal abər, “Ənə jiri pathlə wu pama hyu nda thləna hiya yau.” 22 Kə zəmbəlma nyi'yar mbar tsatsamə kərnda, ara nanda wu səni tara wa nga ju ndər ar kəri kə mai. 23 Pathlə wu pama zəmbəlma kəra Yesu wu yiwu gagadəu, nggashi ja ar thlərpəja. 24 Kə Simanu Biturusu guthlar nyi aga ja yiwabiya nda Yesu, “Wa nga ju ndər ar kəri ka?” 25 Naja kəra ləha ar dzər nyi uzhiya kər ju yiwa Yesu, “Thlagəu, wa nga ja?” 26 Kə Yesu shadəwa, “Ndəra yi kadlər macikəl, yi fuwa a gwu cala, ba yi nə nyi, naja ngau.” Kə Yesu kadləri macikəl ba ji fuwa a gwu cala ba ji nə nyi anə Yahuda zər Simanu Isikarayoti. 27 Ænggəra Yahuda dləwuri macikəla nyi, ba shatan gu ja. Kə Yesu na anə nyi, “Səra gu yiwu ga məl, məl ənga kusa.” 28 Ama wu pama nanda patə kəra a vər səm sər səm, ndə a'yi kəra sənbiya səra da Yesu na ndər kə anə nyi mai. 29 Ta ndu səni abər naja ngə ənga mbəl gənnar nda, ma ndu nggani abər səra Yesu na anə nyi, ca ngə, ja ma'yi ja nda dəlbəiya nda səra ndu yiwu aga mini. Ma a'yi abangə tsu mai, ja nə nyi anə nji dəfələ səra a'yi. 30

Yahuda tsu, ənggəra ji dləwuri macikəla nyi, ba ji biya ma'yi. Ar pəci kau, vu'yi a dari. 31 Ayukuda Yahuda ma'yi a biya, kə Yesu na, “Kabangəkau, nga nju nda nə nyi kadakadarkur anə Zər Ndau, ənga Hyal ənga kərnyi wu nda uya kadakadarkur aryja. 32 Ma Hyal uya kadakadarkur lagu Zər nyi, Hyal ənga kərnyi ngu nda nə nyi kadakadarkur tsu anə Zər nyi ənga kusa.” 33 Ængwar ja anə nda, “Wazha da, nə pəci kushu nga yi əkkə'yi hyi wacu. Hyu nda gal da, ama ənggəra yi nar nyi anə njira nggurəm nə Yahudiya, abangə nga yu na anə hyi kabangəkau, abər, ‘Vira yu ma'yi a ndari, nahyi wu sən ndəna mai.’ 34 “Dlədə mafaliyangə nga yu lə anə hyi, ca ngə, hya yiwu kərhyi. Ænggər kəra yi yiwu hyi, abangə nga hya yiwu kuvvar hyi. 35 Lagu kau, ngə nji patə wu nda səni abər nahyi zəmbəlma da nga hyi, ma hyu yiwu kuvvar hyi.” 36 Simanu Biturusu yiwa nyi, “Thlagəu, nəmə nga ga?” Yesu shadəwa nyi, “Vira yu ma'yi a ndari, nagə wu sən nu da kabangəkə mai, ama gu nda nu da a səkar kushu.” 37 Ængwar Biturusu anə nyi, “Thlagəu, mi ngə da nayi wu sən nu ngə kabangəkə maya? Yu sən ləri piya yau, aryə gau.” 38 Kə Yesu shadəwa, ji na, “Gə wu sən ləri piya gau aryə ya? Yu nar ngə jirkura nyi, kadivira vəgəmə a wau əshina, gu nda kəpalna sən da, ar kər ar kər makəru.”

14 “A sara huda hya ndzə mai. Hyə hənggəri ənga Hyal, ba hya hənggəri ənga yi tsu. 2 Wu ki dəda vir nggya a'yi gangəu. Ma a'yi nda da abangə mai, yu nda nar hyi. Ma'yi ngə ya a ndəna aga ya da pabər hyi vi. 3 Ma ya ma'yiri yi da pabər hyi vi, yu sha shida aga ya sa fa'ari hyi a ndəgya yau, aga vira ya ri, əna nga hyu nggya. 4 Vira yu ma'yi a ndari, hyu sən lagur ndəna.” 5 Kə Toma na anə Yesu, “Thlagəu, na'yu sən vira gu ma'yi a ndar kə mai, ya abari ngə 'yi wu səni laguwa nya?” 6 Yesu shadəwa nyi, ji na, “Nayi ngə lagu, nayi ngə jiri ənga nayi pi. Ndər sən shili əgya Tada a'yi mai, kəl lagu da. 7 Maja abər hyu sən da, hyu sən Dədə tsu. Ama mbar kabangəkə hyu nda səni nyi ənga hyu nda lari nyi.” 8 Kə Fəlipəu na, “Thlagəu, canə 'ya Tada, ba huda 'ya pida.” 9 Yesu shadəwa nyi, “Fəlipəu, pəci kə yi həri ənga hyi kau, ba'anə kabangəkə nagə wu sən da mai ya? Kalar ndəra lar da a lar ja Tada. Abar ngə gu sən na, ‘Canə 'ya Tada ka?’ 10 Nahyi a'yi hənggəri abər nayi wu Tada, ənga Tada wu yi wa? Ndər kəra yu na anə hyi, nə kərdə ngə mai. Ama Tada kəra a vər nggya wu yi ngə vər məl thlər

nyi. 11 Hya hænggæri ənga yau, abær nayi wu Tada ənga Tada wu yau, a'yi abangæ mai hya hænggæri ənga yi arya sə dædægur paməpamæ gangæ kera yi mælna. 12 Jiri nga yu na anə hyi, kalar ndæra hænggæri ənga yau, ju mæliya thlær kera yu mæl tsu. Ju nda mæliya thlær kera ndiya kera yi mæl, ara yu ma'yi a dægya Tada. 13 Ənga yu nda mæliya kalar sora hyu kædiyau wu thlæmæ da, aga ja dla ənga kadakadarkur anə Tada lagu Zær. 14 Kalar sora hyu kædi wu thlæmæ da, yu mæliya hyi. 15 "Maja hyu yiwu da, hyu ɓælari dlæda da. 16 Ba ya dzægwæ kædi Tada, aga ja səwa hyi vanyi ndær dlæwa dzæ kera wu nggya ənga hyi ba'anuwa. (aiōn g165) 17 Naja ngæ Mambel nə jiri, kera a vər cabiya jirkur ar kera Hyal. Duniya wu sən dlæwuri nyi mai, ara nandæ wu lari nyi mai ənga nandæ wu sənbiya nyi mai. Ama nahyi nər hyi, hyu sənbiya nyi, ara a'yi ja ənga hyi ba ənga wu dæfuwa hyi. 18 Nayi wu piyari hyi ənggær mæsætæ mai, yu sha shili əgya hyi. 19 Ayukuda pæci kushu, njir duniya wu ɓæra nda lar da mai, ama nahyi, hyu nda lar da. Ara a'yi yi ənga pi, nahyi ma, hyu da ənga pi. 20 Ar pæci ta nga hyu nda sənbiya abær nayi wu Dæda, nahyi wu yau ənga nayi wu hyi. 21 Kalar ndæra dlæwuri dlæda da, ba ji ɓælari, naja ngæ ndæra wu yiwu da. Ndæra wu yiwu da tsu, Dæda wu nda cabiya nyi yiwukur, nayi tsu yiwu nda yiwu nyi ənga yu cabiya kærda anə nyi." 22 Kə Yahuda (a'yi Isikarayoti mai) na anə nyi, "Ama Thlagæ, abar nga ga sən canə 'ya kær, ama a'yi anə njir duniya patæ maya?" 23 Kə Yesu shadæwa nyi, ji na, "Kalar ndæra wu yiwu da, ju ɓælari highibæ da. Dæda tsu ju nda yiwu nyi, ba 'ya shili 'ya sa nggya wu ja. 24 Kalar ndæra gora yiwu da, naji wu ɓælari highibæ da mai. Ndær kera hyu nggari yu na, nə da ngæ mai, ama nə Dæda ndæra səwa da ngau. 25 "Patæ sə'yar kau, yi nar hyi tsu yi ənga hyi. 26 Ama ndær dlæwa dzau, Mambel Cicau, kera Dæda wu nda səwa wu thlæmæ da, ju nda highibær hyi patær sau, ənga ju nda dængar hyi patær sora yi saya na anə hyi. 27 "Yu piyari hyi ənga hudsæ pærtæu. Hudsæ pærtæ da nga yu nə hyi. A'yi ənggær kera njir duniya wu lə nga yu lə mai. A sara hya hivær mai, ənga hya sara piyari hudsæ hyi a ndzæ ənga hangækala hyi a hya'ari mai. 28 "A ənggar hyi ənggæra yi na, abær, 'Ma'yi nga yau, yu ɓæra sha shili.' Ma jiri nga hyu yiwu da, hya caguli, ara yu ma'yi a dara Tada, arya Tada a ndiya da ənga dægalæu. 29 Yi nar hyi abangau tsu ji gora da, aga ma ji darkær hya dabaga hænggæri. 30 Tsu yu ɓæra nda ndær anə hyi gangæ mai, ara ndæra vər səm tælkur ar kera duniya

wu shili. Naja a'yi ənga dənama ar kera yi mai. 31 Ya vər mæl patær sora Tada na ya mæl, aga njir duniya a səni abær yu yiwu Tada. Shili a mau, mæna piyari vi kau."

15 "Nayi ngæ wur ndærma nə jjirí, Dæda ngæ thlagæ fa. 2 Kalar tsa wu kera gora pə wazha ba dæda thlana nyi. Ama kalar tsa wu kera wu pə wazha, ba dæda tsats'a'wuna nyi aga ja ɓera pə wazha gangæ. 3 Kabangækæ cici nga hyi, arya ndær da kera yi nar hyi. 4 Hya nggya wu yau, nayi tsu wu hyi. Tsa wu a'yi a sən pə wazha ar kərnyi mai, kəl ma ji nggya ar mamar wu. Abangæ tsu nahya ma a'yi hya sən pə wazha ar kərhyi mai, kəl ma hyi nggya wu yau. 5 "Nayi ngæ wur ndærma, nahyi ngæ tsa nyi'yar. Kalar ndæra nggya wu yau ənga nayi wu ja, ju pə wazha gangæ. Ma a'yi wu yi nga hyi mai, sə a'yi hyu sən mæliya mai. 6 Kalar ndæra a'yi wu nggya wu yi mai, kakalə nga ja ənga tsa wu kera nji thlana, ba ji ulənakær. Nju sən tsəmiya nda, ba nja puwa a gwu u'u, ba nja nggyina nda. 7 Ma hyi nggya wu yau, ənga ndær da nggya wu hyi tsu, hyu sən yiwa da kalar sora hyu cim ba Hyal a na hyi. 8 Sora wu shili ənga kadakadarkur anə Dæda, ca ngæ hya pə wazha gangæ. Lagu kə nga hyu cabiya abær nahyi zəmbälma da ngau. 9 "Ənggær kera Dæda cabiya da yiwukur, abangæ nga yi cabiya hyi yiwukur tsu. Nahyi tsu hya nggya wu yiwukur da. 10 Ma hyi ɓælar dlæda da, hyu nggya wu yiwukur da, ənggar kera yi ɓælar dlæda Dæda, ba yi nggya wu yiwukur nyi tsu. 11 Yi na anə hyi abangau aga caguli da a nggya wu hyi, ənga aga cagulir hyi a nyabiya dzau. 12 Dladæ da ca ngæ, hya yiwu kərhyi, ənggar kera yi cabiya hyi yiwukur. 13 Yiwukur kera a ndiya patæu, ca ngæ nda lər piya ja arya bazhi nyi'yar. 14 Nahyi bazhi da ngə'yar, ma hyi ɓælar dlæda da. 15 Tsu yu ɓæra ngga hyi ənga mafa mai, ara mafa a'yi wu sən sora tarki nyi wu mæl mai. Ama yu ngga hyi ənga bazhi, ara yi canə hyi patær sora yi nggari ara Dæda. 16 Nahyi ngæ cadəbiya da mai, ama nayi ngæ cadəbiya hyi, ənga yi səwa hyi aga hya nda pə wazha kera wu nggya ba'anuwa. Ba Dæda dzægwæ nə hyi kalar sora hyu kædiyau wu thlæmæ da. 17 Kəja, dlæda kera yi nə hyi, hya yiwu kuvwar hyi. 18 "Ma njir duniya piyari shishir dza hyi, hya səni abær nayi nga ndær piyari shishir dza nyi tanggærma. 19 Maja abær nə njir duniya nga hyi, njir duniya a cabiya hyiri yiwukur. Ama ara kə nahyi a'yi nə duniya mai, ənga nayi ngæ cadəbiya hyi sara wu duniya, ca ngæ mæliya

njir duniya piyari shishir dza hyi. 20 Hya dəngari ndər kəra yi saya na anə hyi, abər, ‘Mafa a sən ndiya tarki nyi mai.’ Ma ndə nə da ɓwabwatəu, ndu nda nə hyi ɓwabwatə tsu. Ma ndə məl thlər ənga highibə da, ndu nda mal thlər ənga nər hyi tsu. 21 Ndu nda mal sə'yar patə anə hyi abangau, aryə thləmə da, ara nandə wu səni ndəra səwa da mai. 22 Ma abər a'yı yi shili, yi sa ndər anə nda mai, nanda a'yı njir bikə mai. Ama kabangəkə, sə a'yı ndu uya nda na aryə bikə nda mai. 23 Kalar ndəra piyari shishir dza yau, a piyari ja nə Dədə tsu. 24 Maja abər a'yı yi məliya wu pama nda səra ndə a'yı saya məliya mai, nandə wu da njir bikə mai. Ama kabangəkau, a lar nda sə dədəgür kəra yi məlna, ama alaga abangau, kə ndə piyari shishir dza yau ənga nə Dədə tsu. 25 Ama sə kə darkər aga ja nyabiya səra tsətsəfə wu dlədər nda, abər, ‘Ndə piyari shishir dza yi gəra ənga səra yi ndzana.’ 26 “Yi wu nda səwa hyi ndər dləwa dzə sara dara Tada. Naja ngə Mambəl jiri kəra shida sara dara Tada, ju nda sa lər sakida ar kəra yau. 27 Nahyi ma, hyu nda lər sakida ar kəra yau, ara tsu tanggərma ənga yi nga hyi.

16 “Yi nar hyi sə'yar kə patəu, ara hya sara pəna mbərsar hyi. 2 Ndu nda kədləbiya hyi sara wu umbwa dağə dəzə njir Yahudiya. Pəca vər shili ma, kəra ma ndə tsəya hyi, ba nda nggani abər thlər Hyal nga nda vər məl. 3 Ndu nda məl culi sə'yar kau, ara nandə wu sən Tada mai ənga nandə wu sən da mai. 4 Ama yi nar hyi sə'yar kau, aga ma ndə dəfəkər, hya dağaga dəngari abər a nar hyir yau. “Nayi nar hyi sə'yar kə tsu kadə mai, ara tsu yi əkkə'yı hyi.” 5 “Kabangəkau, ma'yı nga yi a dəgya ndəra səwa da, ama wu pama hyi ndə a'yı yiwar da, ‘Nəma nga gu ma'ya?’ 6 Arya yi nar hyi sə'yar kau, kəjə hya nyabiyan dəzə ənga huda ndzəndzau. 7 Ama ya nar hyi jirkura nyi, nahyi ngu dəhar məsaħəkura ma'yı da kau. Ma nayi a'yı ma'yı mai, ndər dləwa dzə kau, wu shili mai. Ama ma yi ma'yı, yu nda səwa hyi nyi a shili ara hyi. 8 Ar pəci kəra ndər dləwa dzə kə shili, ju sa cabiya nyi anə njir duniya abər dəngar nda ar kəra bikau, ənga tsapəkur ənga numa a'yı kakalə mai. 9 Dəngar nda ar kəra bikau, a'yı kakalə mai ara nandə hənggəri ənga yi mai. 10 Dəngar nda ar kəra tsapəkur, a'yı kakalə mai ara ma'yı nga yi a dəgya Dədə, vira tsu hyu bəra nda lar da mai. 11 Dəngar nda ar kəra numa, a'yı kakalə mai ara a məlnar njı numa anə ndər səm təlkur ar kəra duniya. 12 “A'yı yi ənga sər na gangə kəra hiyau ya

kyaga nar hyi kabangəkau, ama nahya sən səsə'wuri nda kwatahə mai. 13 Ama ar pəci kəra Mambəl nə jiri shili, ju sa ləbiya hyi a ndu səra jiri patəu. Naji wu ndər wu dənamar kərnyi mai, səra ji nggari nga ju na, ənga ju nda nar hyi ar kəra səra a vər shili. 14 Ju nda shili ənga kadakadarkur anə da, lagur nar hyi patər səra ji nggari ara yau. 15 Patər səra nə Dədə, nə da ngau. Ca ngə səra da yi na, abər Mambəl wu nda dləwuri səra ara yau, ba ja nə hyi. 16 “Ayukuda pida kushu nahyi wu bəra lar da mai, ayukuda pida kushu wayu ba hya bəra lar da.” 17 Əngwar alenyi zəmbəlma nyi'yar ana kuvvar nda, “Mi nga ju dəngə ənga ndər ka, ‘Ayukuda pida kushu nahyi wu bəra lar da mai, ənga ayukuda pida kushu ba hya bəra lar da wayu ka?’ Əngə tsu mi nga dəngə nyi ənga ji na, ‘Ara ma'yı nga yi a dəgya Dədə ka?’” 18 Ndə dumwa ənga yiwa kərnda, “Mi ngə dəngə nyi ənga ‘ayukuda pida kushu ka?’ Namən a'yı nggabiya sə kə ju na kə mai.” 19 Yesu tsəmbiya abər zəmbəlma nyi'yar ndu yiwu nda yiwa nyi ar kəra sə kau, kə ji na anə nda, “Hyu yiwa kərhyi ar kəra səra yi na, abər, ‘Ayukuda pida kushu tsu hyu lar da mai, ənga ayukuda pida kushu ba hya bəra lar da wayu kə’ ya? 20 Jiri nga yu na anə hyi, hyu nda tiwi, hya pə sələm, ama njir duniya kəl caguli nga ndu caguli. Hyu nda ndzə huda gagadəu, ama ndzə hudər hyu nda sha aga huda pipida. 21 Ma mala ar tsəkar ya, ɓwabwatə nga ja a gwa ara pəci nyi a dari. Ama ma zər a biyari, ba ja fə'ari ənga ɓwabwata kəra ji a gwa, ara huda pipida nə zər kəra shili wu duniya. 22 Abangə ngə nga nyi ənga hyi. Kabangəkau, pacir ndzə hudər hyi ngau, ama yu bəra nda lar hyi wayu, ba huda hyi a dzəgwa pida. Huda pipidar hyi tsu, ndər sən dləwuri ara hyi a'yı mai. 23 Ar pəci ta, tsu hyu yiwa sə ara yi mai. Yu nar hyi jiri, Dədə wu nda nə hyi kalar səra hyi yiwa wu thləmə da. 24 Ba'anə kabangəkau, sə a'yı kəra hyi yiwa wu thləmə da mai. Yiwa mau, ba nja nə hyi, aga huda pipidar hyi a nyabiya dzau. 25 “Yi ndər ana hyi ənga karapə aga ya nar hyi sə'yar kau, ama pəci wu shili tsu yu nda ndər ənga karapə mai ama yu ndər ar kəra Dədə ar babal. 26 Wu pəci ta, hyu nda kədi sə wu thləmə da. Nahyi ngu nda kədi Dədə ənga kərhyi a'yı nayi nga kədi anə hyi mai. 27 Ara Dədə ənga kərnyi wu yiwu hyi ara hyi cabiya da yiwu dzə ənga hyi hənggəri naja ngə səwa da a shili. 28 Yi shili wu duniya sara ara Tada, kabangəkə piyari nga yi duniya, ya bəra sha a dəgya Tada.” 29 Kə zəmbəlma nyi'yar na anə nyi, “Ənghəng! Kabangəkau, nga gu

ndər ar babal gəra ənga karapau. 30 Kabangəkau, nga 'yi wu səni abər sə a'yi dədəwa anə ngə mai. Gu sən nar nyi anə ndau, səra ju yiwu ja yiwa ngau. Kau, a məliya ri 'yi hənggəri, ənga jiri sara ara Hyal nga gau." 31 Kə Yesu shadəwa nda, ji na, "Kabangəkau, a hənggəri hyi ənga nyi ya?" 32 Pəca vər shili, kəjə a dəri, kəra kalar ndu nda tətəlnakər, ba kalar ndə a hwinakər a vu ki nyi, ba hya piyari da zhizhi da. Ama alaga abangau, a'yi yi zhizhi da jijiri mai, ara Tada a'yi ja ənga yau. 33 "Yi wu na sə'yar kə anə hyi ara wu yi nga hyu uya hudsə pərtəu. Wu duniya kə hyu nda lar əwəbwatəu, ama hya səsə'wuri ara a səmkur yi təlkur ar kəra duniya."

17 Ayukuda Yesu nana ndər'yar kau, kə ji hya'anakər a dəməlmə ji kədi Hyal, ji na, "Tada, pəci a dari. Ga nə nyi kadakadarkur anə Zər ngau, aga naja tsu ja shili ənga kadakadarkur anə ngau. 2 Ara gə nə nyi dənənama anə Zər ngau ar kəra njı patəu, aga ja lər pi gəra kudau anə patər njira gə nə nyi. (aiōnios g166) 3 Pi gəra kudau, ca ngə nja sən ngau, nagə kəra Hyal nə jijiri wacu, ənga Yesu Kərsiti, ndəra gə səwa a shili. (aiōnios g166) 4 Yi dla ənga kadakadarkur anə ngau wu duniya lagur məlnə thlər kəra gə nə da aga ya məl. 5 Kabangəkau, Tada, nə da kadakadarkur kabangəkə wu mwa ngau, culi kadakadarkur kəra a'yi yi əni ənga gə ta kadivira duniya dərkər. 6 "A cabiya ngər yi abər wa nəga ga anə njira gə nə da wu duniya. Njira dədəmə nə ngə nəda, ama ba gə nə da nda, nanda tsu a bələr nda ndər ngau. 7 Kabangəkau, wu sən nda abər kalar səra a'yi ara yau, sara ara gə nə nyi. 8 Ara kalar ndər kəra gə nar da, a nar ndar yau, ba ndə dləwuri. Ənga jiri ndu səni abər sara ara gə nə nyi, ənga a hənggər nda abər nagə ngə səwa da. 9 Ya vər kədiyau, aryə nda. Nayau, a'yi a vər kədiyau, aryə duniya patə mai, ama aryə njira gə nə da, ara nə ngə nəda. 10 Patər njira ara yau, nə ngə ngau, ənga tsu patər njira ara gau nə da ngau. A uyər yi kadakadarkur lagur nda. 11 Kabangəkau, ya vər sha a da ara gau, ara pəcir nggya da wu duniya a kufəri, ama nanda, tsu nda wu duniya. Tada, Ndə Cicau, ga kətiya nda ənga dənamar thləmə ngau, thləmə ngau kəra gə nə da, aga nda da zəmə ənggər kəra ma ənga gau. 12 Ar pəci kəra yi tsu ənga nda, yi kətiya lagur dənamar thləmə ngau, thləmə ngau kəra gə nə da. A bələr ndar yau, nda a'yi kəra sa wu pama nda mai, kəl ndə sasa ta aga ndər Hyal a nyabiya dzau. 13 "Kabangəkau, kəjə ya vər sha

a da ara gau, ama yu na sə'yar kə tsu yu duniya aga njir nu da nda nyabiya dzə ənga caguli wu dəfuwa nda. 14 A nə ndar yi cama ngau, ba njir duniya piyari shishir dza nda, ara nanda a'yi nə duniya mai, ənggər kə nayau, a'yi yi nə duniya mai. 15 Nayi kədiyau, aga ga fa'abiya nda sara wu duniya mai, ama aga ga kətiya nda ara nda dəmwə'yı kau. 16 Nanda a'yi nə duniya mai, ənggər kə nayi a'yi yi nə duniya mai kau. 17 Ga cina nda lagur jiri, ndər ngau jiri ngau. 18 Ənggər kəra gə səwa da a shili wu duniya, abangə nga yi səwa nda a ndu duniya tsu. 19 Arya nda nga yi lər kərda, aga thlər cici kau, aga nanda tsu nda da cicau lagu jirkur. 20 "Kədi da a'yi anə nda waci mai, ama anə kalar njira wu nda hənggəri ənga yi lagur camar nda. 21 Tada, kədi da, bəgə nda da zəmə, ənggər kəra ma ənga gau. Bəgə nda da zəmə wu ma, aga njir duniya a səni abər nagə ngə səwa da. 22 A nə ndar yi kadakadarkur kəra gə nə da, aga nda da zəmə ənggər kəra ma zəmə. 23 Yu nda nggya wu nda, ənga nagə tsu wu yau, aga nda da zəmə ənga jiri. Lagu kə ngə njir duniya wu nda səni abər nagə ngə səwa da, ənga nda səni gu yiwu nda ənggər kəra gu yiwu da. 24 "Tada, cim da, ca ngə njira gə nə da, nda nggya ənga yi ar vira ya ri. Yu cim nda lari kadakadarkur da, kadakadarkur kəra gə nə da aryə gu yiwu da kadivira gə məliya duniya. 25 Tada, ndə tsapəu, njir duniya wu səni ngə mai, ama nayau, yu sən ngau ənga nanda nər nda, ndu səni abər nagə ngə səwa da. 26 A cabiya ngər yi anə nda ənga yu nda dumwa ənga ca ngau anə nda. Lagu kə ngə yiwu kəra gu yiwu da wu nda nggya wu nda ar babal, ənga nayi ənga kərda wu nda nggya wu nda."

18 Ayukuda Yesu kudəna kədi Hyal, ba ji tərabiya əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar a biyar ya dagə Kiduronu. A biyar ya dagə kau, vanyi masəmə a'yi, ba Yesu əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar ma'yı a vuwa gwa. 2 Yahuda, zəmbəlma Yesu kəra thləna hiya ja wu sən vi kau, ara Yesu əkkə'yi zəmbəlma nyi'yar wu yidaga dağə dəzə a gwa. 3 Kə Yahuda shili wu masəmə kau, ji dumwa ji ca lagu anə bwata soja'yar, ənga njir bəla ki Hyal kəra pubu dədəgal'yar ənga njir Farisi səwa. Ndə shili ənga u'ur təsə ba pitəlla ənga kar pa. 4 Yesu, ara ju səni səra wu nda da ənga ja, ba ji biya, ji biya yiwa nda, "Wa nəgə hyu gala?" 5 Kə ndə shadəwa nyi, ndə nə, "Yesu ndə sara wu Nazəratu." Əngwar Yesu anə nda, "Nayi ngau." Yahuda ndəra thləna hiya Yesu a'yi ja tata'yi əkkə'yi nda. 6 Ənggəra Yesu na, "Nayi

ngau,” ba ndə sha də ndəl də ndəl, ba ndə dlanakər a gyiwi ‘yi. 7 Kə Yesu bəra yiwa nda, ji na, “Wa nga hyu gala?” Əngwar nda, “Yesu ndar Nazəratu.” 8 Əngwar Yesu anə nda, “A nar hyir yi abər nayi ngau. Ma nayi nga hyu gal, hya piyari nji kau, nda ma‘yi.” 9 Səkə dərkər aga ja nyabiya ndər kəra ji nana, “Nayi a‘yi timi alaga ndə zəmə wu njira gə nə da mai.” 10 Simanu Biturusu ndəra a‘yi ənga katsakər ara ja, ba ji tsəbiya katsakər nyi, ba ji thlana himi mazəma mafə nə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu. Thləmər mafə kə ca ngə Malkusu. 11 Kə Yesu nar nyi anə Biturusu, “Shabiya katsakər ngau a gwu ki nyi. A‘yi kyau ya təwari sara wu kyakiwa nə əwəswatə kəra dəda nə da kə wa?” 12 Kə bwata soja‘yar ta ənga dəgalər nda, dəfə ənga njir bəla ki Hyal mbar Yesu, ba ndə mbiya nyi. 13 Tanggerma, ba ndə hər nyi a ndəgya Anasu, ara naja səlkü sal nə Kayafasu. Wu fa ta, Kayafasu ngə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu. 14 Kayafasu ngə lər sawara anə njira nggurəm nə Yahudiya abər a dari tsa‘a ndə zəmə a tə aryə nji. 15 Kə Simanu Biturusu ənga pathlə wu pama zəmbələma nə Yesu ndu nu Yesu wu ndəl wu ndəl. Ara pubu kəra ndiya ənga dəgal wu səni najaka zəmbələma nə Yesu, ba ji piyari nyi aga ja vu hudə ki nə pubu kəra ndiya ənga dəgal ənga Yesu. 16 Ama Biturusu nə nyi ba ji ta‘yi a biya miya ki, a biya. Kə zəmbələma kəra pubu kəra ndiya ənga dəgal kə wu səni kau, biya ji biya ndər anə kwa kəra a vər bəla miya ki, ba ji vu ənga Biturusu. 17 Kə kwa bəla miya kiya nyi, na anə Biturusu, “Nagə ma, pathlə gau wu pama zəmbələma nyi, əndəga?” Kə ji shadəwa, ji na, “Awau, nayi a gwa mai.” 18 Ara shishi‘wu kəra vi, agabangə kə mafə‘yar əkkə‘yi njir bəla ki Hyal mbəbiya u‘u tata‘yi nda, ndu dəha. Biturusu tsu a‘yi ja wu pama nda ta‘yu ju dəha u‘u. 19 Kə pubu kəra ndiya ənga dəgal yiwa miya Yesu ar kəra zəmbələma nyi‘yar ənga highiə nyi. 20 Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, “Ndər da, ar babal nga yi na anə nji patəu, yi highiə wu umbwa daňə dzə njir Yahudiya ənga wu ki Hyal vira daňə nə njir Yahudiya ari ar babal. Sə a‘yi kəra yi na dədəwa mai. 21 Mi ngə da gu yiwa miya ya? Yiwa miya njira nggar səra yi na. A nggabiyar nda səra yi nana.” 22 Ənggəra Yesu nana abangau, kə vanyi ndər bəla ki Hyal kəra ləha dzər nyi nə nyi tsəbalma, əngwar ja anə nyi, “Abangə nga nju ndər anə pubu kəra ndiya ənga dəgal ya?” 23 Yesu shadəwa nyi, ji na, “Ma yi nana səra a‘yi tsa‘a mai ba ga cabiya da, ama ma yi nana səra tsa‘a, mi ngə da gə dəgə da?” 24 Kə Anasu səwa nyi mbamba

a ndəgya Kayafasu ndəra naja ngə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu. 25 Ma tsu Simanu Biturusu ta‘yi ar vi ta, ja vər dəha u‘u, kə nji yiwa nyi, “Nagə ma pathlə gu pama zəmbələma nyi ya, əndəga?” Kə ji kəpalna, ji na, “Nayi a gwa mai.” 26 Pathlə wu pama mafə nə pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, kəra zaməya ndə ta Biturusu thlana himiya ja ta, ka na anə nyi, “Mi ngə gu na ka? A‘yi gə pathlə wu pama njira yi lari nyi ənga ja wu masəmə ta wa?” 27 Kə Biturusu bəra kəpalna, ənggərna kə vəgəmə wau. 28 Əmudlə kədə kə njira nggurəm nə Yahudiya ləbiya Yesu sara wu ki Kayafasu a ndar pathla nə gwamna nə Roma. Kə ndə nggal ara vu pathla nyi ara nda sara da diyadiyəbəu ba ja kar nda ara səm lardur nə vəlna. 29 Agabangau, kə Bilatusu biya thləwa nda a biya, ba ji yiwa, “Mi ngə vazə kəra hyi shili əni a miya ndəla ndə ka?” 30 Kə ndə shadəwa nyi, ndə na, “Maja abər ndə kau, a‘yi ndə vavazə mai, na‘yu shili ənga ja ənggə mai.” 31 Əngwar Bilatusu anə nda, “Hər nya mau hya nda məliya nyi numa ar kərhyi ənggərlə dədəfər hyi nana.” Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Nji a‘yi nə ‘ya dənəma nə thla numa nə tə anə ndə mai.” 32 Səkə dərkər aga ja nyabiya səra Yesu nana ar kəra culi tə kəra ju ndə tau. 33 Kə Bilatusu sha a vu pathla, kə ji ngga Yesu, ji yiwa nyi, “Dəm ya, nagə ngə təl nə njir Yahudiya ya?” 34 Yesu shadəwa nyi, ji na, “Sara ara gau ngə ndər kə hya‘ari ya, əndəga nji ngə ndər anə ngau ar kəra yi ya?” 35 Əngwar Bilatusu anə nyi, “Ndər Yahudiya yi ya? A‘yi nji gə hyi ənga pubu dədəgal‘yar ngə shili ənga gə ənggə wa? Mi gə məliya?” 36 Yesu shadəwa nyi, “Təlkur da, a‘yi ənggər nə duniya mai. Maja abər təlkur da ənggər nə duniya, njir məl thlər da ndu pa ba nda kar njir Yahudiya ara mbar da. Ama pakatəu, təlkur da sara ar vi pamə ngə nyi.” 37 Əngwar Bilatusu anə nyi, “Dəm ya, təl ngə gə ya?” Kə Yesu shadəwa, ji na, “Kakalə ngə nyi, ənggər kəra gə na, təl ngə yau. Səra da nji yabiya da, ənga səra yi shili wu duniya aga nyi, aga ya nana səra jiri. Kalar ndəra wu yiwu jiri, ju sə himi səra yu na.” 38 Bilatusu yiwa miya Yesu, ji na, “Mi ngə jira nyi?” Kə Bilatusu bəra biya a biya əgyə njir Yahudiya, ji biya na anə nda, “Nayi thləwa nyi ənga vazə mai.” 39 Ama a dari sər cijir hyi aga ya səya hyi ndər fursəna pathlə wu lardur vəlna kau. Hyu yiwu ya səya hyi ‘Tələr njir Yahudiya’ ya?” 40 Kə ndə bəra shadəwa nyi, ndu wau ndu na, “Awau, naja mai. Səya ‘ya Barabas.’” (Ama ja hya səni, Barabasu ndər dalagu ngau.)

19

Kə Bilatusu səwa nji nə nyi wuda anə Yesu. **2** Kə soja'yar məliya dara shikədī nə təlkur ba ndə har nyi anə Yesu. Kə ndə har nyi ləgutə tuwara dəzəu kəra ənggər nə təlkur. **3** Ndə shili əgya ja, ar kər ar kər ndu na anə nyi, “Əngə barka ngau, ciwar, tələr njir Yahudiya!” Ba ndə nə nyi tsəbalma. **4** Kə Bilatusu bəra biya a biya əgya njir Yahudiya, ji biya na anə nda, “Kəja yu biya ənga ja, ara yu yiwu hya səni abər nayi thləwa nyi ənga vaza mai.” **5** Ənggəra Yesu biya ənga dara təlkur nə shikədī a dar kəra ja ənga ləgutə tuwara dəzəu, kə Bilatusu na anə nda, “Kəja nda nyil!” **6** Ta pubu dədəgal'yar ənga njir bəla ki Hyal lari nyi, ba ndə hya'ana dahəu, ndu na, “Dlakəya nyil! Dlakəya nyil!” Ama kə Bilatusu shadəwa nda, ji na, “Hər nya mau hya nda dlakəya nyi sər hyi, arya nayi lari bikə nyi mai.” **7** Əngwar njir Yahudiya anə nyi, “Dladər 'ya a'yı, kəra na a dar tsa'a nja dlakəya ndə kau, ja tau, ara ji hər kərnyi ar viya Zər Hyal.” **8** Ənggəra Bilatusu nggar ndər kau, ba hivər nyi cakau. **9** Ba ji bəra sha a vu huđa pathla, ji vuwa yiwa Yesu, ji na, “Sara mani nga gə shila?” Ama Yesu a'yı shadəwa nyi mai. **10** Agabangau, əngwar Bilatusu anə nyi, “Gə nggəl ara ndər anə da ya? A'yı gu səni abər a'yı yi ənga dənama nə səya ngau, ənga nə dlakəya ngə wa?” **11** Kə Yesu shadəwa nyi, ji na, “Dənama kəra a'yı ara gə ar kəra yau, dənama kəra Hyal nəngə ngə wacu. Agabangau, ndəra fuwa da wu tsa gə nga ndiya ngə ənga bikau.” **12** Ar kəra ndər kə ngə Bilatusu wu yiwu ja səya Yesu, ama kə njir Yahudiya hya'ana dahəu ndu na, “Ma gə səya nyi ji ma'yı, nagə a'yı bazhiya Kayisaru mai. Kalar ndəra wu yiwu ja məliya kərnyi ar viya təl, dawa Kayisaru ngə ja.” **13** Ənggəra Bilatusu nggari ndər kau, ba ji həbiya Yesu a biya, ji biya ngyya ar sər ngyya nə pathla ar vira nji pədləya ənga tsəka. Kəra nju ngga ənga miya njir Yahudiya Gabathla. **14** Pəci kau, pəci ta'yı kər, pəci kəra nju fə sə wu lagu nju vu sugu nə lardur nə vəlbəyi. Əngwar Bilatusu anə njir Yahudiya, “Kəja mə tələr hyi!” **15** Ama kə ndə hya'ana dahəu ndu na, “Tsəya nyil! Tsəya nyil! Dlakəya nyil!” Kə Bilatusu yiwa nda, ji na, “Ya dlakəya hyi tələr hyi ya?” Kə pubu dədəgal'yar shadəwa, ndə na, “Vanyi təl a'yı ara 'ya mai, kəl təl Kayisaru.” **16** Agabangau, kə Bilatusu həri Yesu ji nər nyi anə njir Yahudiya aga nda dlakəya nyi. Kə soja'yar ma'yı ənga Yesu. **17** Yesu biya sara wu huđa məlmə ja vər hə wu dladlakə nyi a ndar vira nja ngga ənga vir papangəkər. Ənga miya njir Yahudiya nju ngga viya nyi ənga Gwalgwathla. **18** Ar vi kə nga nji

dlakəya Yesu, ənga nji məthləu, pathlə lagu mazəma ja, ənga vanyi ndə lagu matsala ja. **19** Bilatusu tsəfər sau, ba ji pathləri ar wu dladlakə. Kəja səra ji tsəfəri, “Yesu ndər Nazəratu, Tələr njir Yahudiya.” **20** Ara ji dlakəya Yesu ləhəu wu dzər məlmau, ba məliya njir Yahudiya gangəu jigana səra nji tsəfəri kau. Səra ji tsəfəri, ji tsəfəri wu miya njir Yahudiya, ənga miya njir Roma ba ənga miya njir Gərikəu. **21** Kə pubu dədəgal'yar nə njir Yahudiya nar nyi anə Bilatusu, “Ga sara tsəfə Tələr Njir Yahudiya mai, ama ga na, əngwar ndə kau, naja əngwa ngə Tələr njir Yahudiya.” **22** Əngwar Bilatusu anə nda, “Səra yi tsəfəri a tsəfər yau.” **23** Ayukuda soja'yar kə dlakəya Yesu, ba ndə fa'ari kar ha nyi, ndə təkəya bwata fodəu, kə kalar soja həri bwata pathləu. Ndə bəra həri ləgutə dzəgamə nyi kəra a'yı nji mbə mai, ama tsa nga nji tsa mbari a du kər ba'a gəiyi wu ndəl. **24** Kə ndə na wu pama nda, “Mənə sara ta ləgutə kə mai, ama mənə tədə shi'wu a miya ndəla nyi mənə lari ndəra wu səmku.” Sə'yar kə dərkər aga ja nyabiya səra tsətsəfau wu ləkakadə nə Hyal kəra na abər, “Ndə təkəya kar ha da wu pama nda, ndə tədə shi'wu ar kəra ləgutə ha da.” Ya kəja səra soja'yar kə məliya ngau. **25** Tata'yı ləha dzər wu dladlakə nə Yesu, ca ngə mənyi ənga kwamə nyi ənga Maryamu mala Kəliyopasə ba Maryamu Magədaliya. **26** Ənggəra Yesu lari mənyi a ndəna ənga zəmbələma kəra ju yiwu ta tata'yı ləha dzər nyi, kə ji na anə mənyi, “Ama, kəja zər ngau.” **27** Əngwar ja anə zəmbələma kau, “Kəja mə ngau.” Ənggəra ngə zəmbələma kə hər nyi a ndu ki nyi. **28** Yesu, ayukuda ji sənbiya abər kalar sə a kudəri, aga səra tsətsəfau a nyabiya dzau, kə ji na, “Hili wu tə da.” **29** Ar pəci kau, bələri a'yı əna kəra nyinyau ənga 'yimi mwamwalu. Kə ndə ciwa sasa'u a gwu 'yimi mwamwala nyi, ba ndə ciri ar zəwa ba ndə fuwa a du miya Yesu. **30** Ənggəra ji təwari, əngwar Yesu “A kudəri.” Ayukuda kə ba ji uzhiya kər, ba ji tau. **31** Pəci kau, pəcir fə sə wu lagu nə pəcir Bəlsar ngau, ənga əzəgakura nyi tsu pəcir Bəlsar kəra pəmə ara alenyi ngau. Agabangau, njir Yahudiya a'yı wu yiwu nda piyari dza nda a dar wu dladlakə ar pəci ta mai. Ba ndə yiwa Bilatusu aga ja piyari nda, nda bəbəlnə hiya nda aga kusar tər nda, ba nda həya dza nda sara dar wu dladlakə nda, ba ji nə nda lagu. **32** Kə soja'yar shili ndə sa bəbəlnə hiya ndə tanggərma kəra nji dlakəya ənga Yesu, ba ndə məliya nyi anə ndə nə məthləkura nyi tsu. **33** Ama ənggəra ndə shili əgya Yesu, nandə bəbəlnə hiya ja mai, ara divira nda shili a

tər ja. 34 Kə pathləu, wu pama soja'yar kə tsaviya Yesu ar thlərpa ja ənga katsakər, ba mashi dəbə ənga 'yimi ndzəndzə sara a gwa. 35 Ndəra səkə da wu liya ja, ngə lər sakida kau, sakida nyi jiri nga nyi. Naja ənga kərnyi wu səni abər səra ju na, jiri nga nyi, ənga ji ləri sakida kau, aga nahyi tsu hya hənggəri. 36 Sə'yər kə dərkər aga nyabiya səra tsətsəfau wu ləkakadə Hyal, "Alaga dəhiya ja zəməu, nju bəlna mai." 37 Vanyi ndər Hyal kərə tsətsəfə na, "Ndə wu nda tsamə ndəra ndə tsaviya." 38 A yukudu, kə Yusufu ndər Arimatiya naja ma zəmbəlma Yesu ngau, ama ar dəwa, ara hivər njira nggurəm nə Yahudiya. Ji sa yiwa Bilatusu aga ja nə nyi dər Yesu, kə ji nə nyi. 39 Yusufu ma'yı ənga Nikodimosu, ndəra sə a'yı shili əgya Yesu uvu'yı ta. Nikodimosu ma'yı ənga muru gwagwadə ənga alosu kərə sə kisə ar viya tsəla pathləu. 40 Kə nanda kə məthlə kau, ma'yı ka nda həri, kə ndə pədiya dər Yesu wu sər hadə ndau, dəbə ənga sə kisə kau, ənggəra njir Yahudiya wu hadə ndau. 41 Ləha dzər vira nji dlakəya nyi ar kau, vanyi fa wu a'yı. Wu fa wu kau, hu mafəliyangə a'yı kərə nji gəra sə a'yı hadəna ndə a gwa. 42 Ta də pəcir fə sə wu lagu nə njir Yahudiya ngau, ba tsu huwa nyi ləhə nga nyi, ba ndə hadəna dər Yesu wu huwa nyi.

20 Kadə əmudlau, ma tsu vi dlədlərəu, ar pəci nə tanggərma nə sugu, kə Maryamu Magədaliya ma'yı a nda tsamə huwa nyi. Ma ji nda ba ji lari kəjə nja jahənar tsəka hadə miya huwa nyi. 2 Kə ji sha ənga hwi a ndəgya Simanu Biturusu ənga vanyi zəmbəlma kərə Yesu wu yiwu ta. Kə ji na anə nda, "A hər nji dər Thlagə sara wu huwa nyi, kəjə na'ya səni vira nji fiya nyi ari mai." 3 Kə Biturusu ənga vanyi zəmbəlma ta biya ndə mbar lagu ndar huwa nyi. 4 Gyapə nda mbar hwi, ama kə vanyi zəmbəlma ta ndiya Biturusu ənga hwi a ndar huwa nyi. 5 Ji nda uzhiya dzau, ju tsamə gwu huda huwa nyi, ba ji lari kar hadə ndau a gwu huwa nyi, ama naji gwu huwa nyi mai. 6 Kə Simanu Biturusu ndəra a gyiwu yukudə nyi shili a miya huwa nyi, ba ji tərəbiya a gwu huwa nyi, ba ji gwa lari kar hadə ndau a guna. 7 Kə ji bəra lari zhaşı kərə nji mbuya bama Yesu əni a gwu huwa nyi pəpədəfə lagu battit. 8 Kə zəmbəlma ta shili a miya huwa nyi a ndiya Biturusu ta ma'yı a gwu huwa nyi tsu. Ənggəra ji gwa lari ba ji hənggəri abər jiri nga nyi. 9 Ba'anə kabangəkə nanda a'yı nggabiya səra tsətsəfau wu ləkakadə abər kəl Yesu hya'ari sara vir tə

mai. 10 Kə zəmbəlma'yər kə sha a ndu ki. 11 Maryamu nə nyi ta'yı a miya huwa nyi ja vər tiwi. Tsu ja vər tiwi, ba ji uzhau, ju tsamə gwu huda huwa nyi. 12 Maja vər tsamə, ba ji lari waladi'yər məthlə wu kar pərtə ngganggashiu ar vira nji pina dər Yesu ar ta. Waladi pathlə a vər nggya a dar vir kərə ja ənga vanyi tsu a gyar vir hiya ja. 13 Kə waladiya nyi'yər yiwa nyi ndəna, "Mala, mi ngə da gwu tiwi ya?" Əngwar ja, "A hənar nda Thlagə də sara ənggau, ya, nayi wu səni vira ndə həna nyi a ndar mai." 14 Ənggəra ji kudəna na abangau, ba ji shabiya dzau, ba ji lari Yesu ta'yı a ndəna, ama naji tsamə ri abər Yesu ngə mai. 15 Kə Yesu yiwa nyi, ji na, "Mala, mi ngə da gwu tiwi ya? Wa nga gu gala?" Ma ju nggani abər ndər məl thlər wu fa wu ta ngau, əngwar ja anə nyi, "Maləmə, ma nagə ngə hər nyi sara ənggau, nar da vira gə fiya nyi ari, aga ya nda hər nyi." 16 Kə Yesu ngga nyi, ji na, "Maryamu." Ji shabiya dzə a ndara ja, ji na ənga miya njir Yahudiya, "Rabwani!" (Kərə ca ngə Maləmə.) 17 Əngwar Yesu anə nyi, "Ga sara mba da mai, ara tsu yi gəra sha a da ara Tada kwatəħəu. Ama gə ma'yı a ndara zamədə'yər ga nda nar nda, sha nga yi a dara Dəda ənga Dərhyi, ba a dəgya Hyal də ənga Hyalər hysi." 18 Kə Maryamu Magədaliya ma'yı, ji nda nar nyi anə zəmbəlma nyi'yər, "A lar yi Thlagə!" Kə ji nda səra Yesu nar nyi. 19 Əwagəu pəci tanggərma nə sugu, ar pəci kərə zəmbəlma'yər nə Yesu kabau ar vi zəməu. Ndə hadiya miya ki ara hivər njira nggurəm nə Yahudiya. Ma tsu nda a vuna, kəjə Yesu ta'yı wu hadə nda, ji na, "Jaməkur ja nggya ənga hyi." 20 Ayukuda ji nana ndər kau, kə ji canə nda tsa ja ənga thlərpa ja. Kə zəmbəlma nyi'yər nyabiya dzə ənga huda pipida ara ndə lari Thlagə. 21 Kə Yesu bəra na anə nda, "Jaməkur ja nggya ənga hyi! Ənggər kərə Tada səwa da, abangau ənga yu sə hyi." 22 Ənggəra ji nana abangau, ba ji səna pi a nda gəra nda, ji na, "Dləwara mau Mambəl Cicau. 23 Kalar ndəra hyi təfəbiya nyi bikə nyi a təfəbiya nyir nji bikə nyi, abangə tsu, kalar ndəra hyi nggəl ara təfəbiya nyi bikə nyi a nggyari abangau." 24 Toma (ndəra nju ngga ənga bili), pathlə wu pama nda kumo apə məthləu, a'yı ja ma Yesu shili arə zəmbəlma nyi'yər mai. 25 Kə alenyi zəmbəlma'yər kə na anə nyi, "A lar 'ya Thlagə!" Ama əngwar Toma anə nda, "Ma nayi a'yı lari məcavədi nə kusa ar tsa ja mai, ənga yi fuwa tsa yi a vu vira kusa ar ta mai, ənga yi fuwa tsa yi a vu thlərpa ja mai, nayi wu hənggəri əni mai." 26 Ayukuda sugu pathlə ətsu, zəmbəlma

nyi'yar bəra tsəmiya dzə wu ki, ar pəci kə Toma a'yı ja əkkə'yı nda. Miya ki dədəl nga nyi, ama kə Yesu shili ji sa ta'yı wu pama nda ji na, "Jaməkur ja nggya ənga hyi." 27 Kə ji na anə Toma, "Fər ku'yir tsa gə ənggau, ga tsamiya tsa yau. Hər tsa gau ga fiya a vu thlərpə yau. Piyari təkəkər ga da ndərə ənga mbərsa." 28 Əngwar Toma anə nyi, "Thlagə da ənga Hyal dəl!" 29 Yesu shadəwa nyi, "Ara gə lar da nga gə hənggəri ya? Njir barka ngə njira gəra lar da ama kə ndə hənggəri ənga yau." 30 Yesu məliya sa dədəgur'yar paməpamə gangəw u liya zəmbəlma nyi'yar, kəra nji a'yı tsəfəri wu ləkakadə kə mai. 31 Ama nji tsəfəri najakau, aga hya hənggəri abər Yesu ngə Karsiti, Zər Hyal, ənga tsu aga ja da lagur mbərsa ba hya uya pi lagur thləmə nyi.

21 Ayukuda sə'yər kau, kə Yesu bəra canə nyi kər anə zəmbəlma nyi'yar ar miya dəl Tiberiyas. Kəja ənggəra ji dərkər. 2 Simanu Biturusu ənga Toma (ndərə nju ngga ənga bili) ənga Nathlaniyalu sara wu məlmə Kana wu Galili ənga wazha Zabadi ənga alenyi zəmbəlma məthlə ngə a ndəna. 3 Əngwar Biturusu anə nda, "Ma'yı nga ya nda təm." Əngwar alenyi nji kau, "Na'yı ma'yı wu ma'yı ənga gau." Kə ndə biya ndə biya gwu kwambwal ba ndə ma'yı. Ama pəci ta vu'yı sə a'yı ndə mbar mai. 4 Kadə mudlə ənggəra vi kudau, kəja Yesu ta'yı a miya dəl, ama zəmbəlma nyi'yar tsamə ri abər naja ngə mai. 5 Kə Yesu na anə nda, "Bazhi də'yər, a'yı hyi ənga kalfi wa?" Əngwar nda anə nyi, "Awau." 6 Kə Yesu na anə nda, "Vakuwa mə litagər hyi a ndar lagu mazəma kwambwal kau, ba hya uya nda." Ta ndə məliya ənggəra ji na, ba ndə mbar kalfi gangə gagadəu, kəra da dzadzau anə nda, nda tədəbiya a du kwambwala nyi. 7 Kə zəmbəlma ta Yesu wu yiwu ta na anə Biturusu, "Thlagə ngau!" Ənggəra Simanu Biturusu nggari ndər kau, abər, "Thlagə ngau," kə ji həri ləgutə nyi ji hari ara dədəməu tursə nga ja. Kə ji dzəgwa vəl a gwu'yimiya nyi. 8 Alenyi zəmbəlma nyi'yar ma'yı a ndar dza dəl a gwu kwambwalər nda, nda a vər tətədə litagər nda nyinyau ənga kalfi. Ar pəci ta nanda a'yı nadə sara miya dəl mai. Pama nda wu da ənggər hyi gharu makəru. 9 Ənggəra ndə biya a miya dəl, ba nda thləwa əvuriyi mbəmbə ənga u'u ənga kalfi a dari ba ənga macikəl tsu. 10 Əngwar Yesu anə nda, "Gəri a mau kalfi kəra hyi mbari a shili ənggau." 11 Kə Simanu Biturusu ma'yı a dar kwambwal, ju tədə litagəu a biya miya dəl. Litagə kə nyinyi nga nyi ənga

kalfi nggunggurəm gharu ənga təfu kumunyi apə makəru. Ama alaga kə litaga nyi nyinyi ənga kalfi, a'yı tanakər mai. 12 Kə Yesu na anə nda, "Shili a mau hya sa səm sər səm nə mudlau." Wu pama zəmbəlma nyi'yar ndə a'yı kəra cinapi ji yiwa nyi, ji na, abər, "Wa nga ga" mai, ara ndu səni abər Thlagə ngau. 13 Ba Yesu hya'ari ji həri macikəla nyi, ba ji nə nda ənga kalfiya nyi tsu. 14 Najakə ngə nə makərkura nyi, ənggəra Yesu canə kər anə zəmbəlma nyi'yar ayukuda ji hya'ari sara vir tau. 15 Ənggəra ndə kufənə səm sər səm nə mudlau, kə Yesu nar nyi anə Simanu Biturusu, "Simanu zər Yahwana, ənga jiri nga gu yiwu da a ndiya sə'yər kə ya?" Kə Biturusu shadəwa nyi, ji na, "Angə, Thlagəu, gu səni yu yiwu ngau." Əngwar Yesu anə nyi, "Səməna wazha təməhə da'yər kau." 16 Kə Yesu bəra na anə nyi, "Simanu zər Yahwana, ənga jiri nga gu yiwu da ya?" Kə ji shadəwa, ji na, "Angə, Thlagəu, gu səni abər yu yiwu ngau." Əngwar Yesu anə nyi, "Bələ təməhə da'yər." 17 Yesu bəra na anə nyi nə makərkura nyi, "Simanu zər Yahwana, gu yiwu da ya?" Ba sə kə ndzana huda Biturusu arya Yesu yiwa nyi ar kər ar kər makəru, "Əngə jiri gu yiwu da ya?" Əngwar ja anə nyi, "Thlagəu, gu sən sə patəu. Gu səni abər yu yiwu ngau." Əngwar Yesu anə nyi, "Səməna təməhə da'yər. 18 Jiri nga yu na anə ngau, pəci kəra gə tsu zər, nagə ngu ha kar anə kərnəu, ba gə ma'yı a ndar vira gu yiwu. Ama ma gə nda hal, gu nda ha tsi anə nji aga nda har ngə kar ba nda dzəgwa hər ngau a ndar vira gə gəra yiwu." 19 Yesu nana abangau aga cabiya culi tə kəra Biturusu wu nda tau, kəra wu dla ənga kadakadarkur anə Hyal. Kə ji na anə nyi, "Nu da." 20 Biturusu shabiya dəjə ji tsamə giyiwu yukudu, ba ji lari zəmbəlma ta Yesu wu yiwu ta a vər nu nda. Najakə ngə zəmbəlma ta təghər dəjə ar dza Yesu pəci kəra nda a vər səm sər səm nə lardur na valna ənga ji na anə Yesu, "Thlagəu, wa ngu nda thləna hiya ga?" 21 Ənggəra Biturusu lari nyi, kə ji yiwa Yesu, ji na, "Thlagəu, kar ndə kə tsu, mi ngə nə nya?" 22 Kə Yesu shadəwa nyi, "Ma yu yiwu ja dəjə a'yı ənga pi kəl yi sha shili, mi ngə dzau nga? Nagə, kəl ga nu də?" 23 Agabangau, kə ndər kə tətəlnakər wu pama njir nu Yesu, abər zəmbəlma kə wu tə mai. Ama Yesu a'yı na abangə mai. Səra ji na ca ngə, "Ma yu yiwu ja nggya ənga pi kəl yi shili, mi ngə dzau nga?" 24 Najakə ngə zəmbəlma kəra ləri sakida ar kəra sə'yər kə patəu, ənga ji tsəfər nda. Mən wu səni abər sakida nyi jiri nga nyi. 25 Ama alenyi sə paməpamə gangə a'yı kəra

Yesu məlna. Maja abər nji tsəfəri patər səra ji məlna,
duniya ənga kərnyi a sən həri ləkakadə nyi mai.

1 Kwaranthli

1 Cama tsətsəfə sara ara Bulusu, ndərə Hyal ngga aga ja da cama səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwu huda nə Hyal, ənga zamər mən Sosithlanisu, **2** a nda nə daňa dzə njir nu kəra a vu Kwaranthli, njira nji ngga aga nda da nji cici wu Kərsiti Yesu, ənga njira nji thləbiya wu Kərsiti Yesu, daňa ənga kalar nji kəra ar kalar vi kəra wu ngga thləmər Thlagə Yesu Kərsitir mən, Thlagər nda ənga Thlagər mən. **3** Bəgə mayiwakur ənga huda pərtəu sara ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi. **4** Parangə nga ya vər lə usaku anə Hyal aryə hyi, aryə mayiwakur nyi kəra ji lər hyi wu Kərsiti Yesu. **5** Arya wu ja a dar hyi njir bərba wu kalar sau, kalar səra hyu na ənga kalar sənbiya sər hyi. **6** Arya najaka bərbakur, a cabiyari abər, kalar sakida kəra 'yi ləri aryə Kərsiti jiri nga nyi. **7** Agabangau, nahyu għari sə lələ nə Mambəl mai, ənggər kara hya var nggyar tsatsam lagu nə səkə shilər Thlagər mən Yesu Kərsiti kəra wu nda cabiya dzau. **8** Yesu wu nda səbiya ngə aga ga da nənau ba' anə shili ar jomə ndəl, aga ga da ndə gəra vazau ar pəcir shidər Thlagər mən Yesu Kərsiti. **9** Hyal, naja ndəra ngga hyi a shili wu nggya nə daňa dzə ənga zər nyi Yesu Kərsiti Thlagər mən, naja nda ts'a'miya dəfəu ngau. **10** Ya vər kədi hyi wazha ama wu thləmər Thlagər mən Yesu Kərsiti, hya sara ca paməpaməkur mai, ama hya dlunggəri ənga kuvvar hyi, aga miya hyi ənga dəngar hyi a da zəmənə. **11** Yu na anə hyi abangə wazha ama, aryə alenyi nji sara wu ki Kəlowusu nar da abər hyu pəpa wu pamə. **12** Səra yu na, ca ngə alenyi nji wu pama hyu na, "Nayi nədə yu nu Bulusu," alenyi nju na, "Nayi nədə yu nu Apolusu," alenyi nji tsu ndu na, "Nayi nədə yu nu Kefasu," ənga alenyi nji tsu ndu na, "Na'ya nər 'ya 'yu nu Kərsiti." **13** Karya, Kərsiti a təkəbiyar dzə ya? Əndəga nji dlakəya Bulusu aryə hyi ya? Əndəga nji hər hyi bəbətizəma wu thləmər Bulusu ya? **14** Yu usaku anə Hyal, ara a'yi nayi ngə hə bəbətizəma anə ndaliya hyi mai, kəl anə njir ki Kərispusu ənga Gayisu. **15** Kabangəkau, ndərə sən na abər yi hər nyi bəbətizəma wu thləmə da a'yi mai. **16** Jiri, a bəra dəngar yi vanyi sau, abər a hər nyir yi bəbətizəma anə njir ki Sətifanusu. Ayukuda nyi tsu nayi bəra dəngari ndərə yi bəra hər nyi bəbətizəma mai. **17** Ara Kərsiti a'yi səwa da aga ya hə bəbətizəma anə nji mai, ama aga ya tətəlna ndəshigu nyi, a'yi ənga ndər nə

hahangəkur ndəndəkur da mai, a sara dənama nə wu dladlakə nə Kərsiti a da sə tətəwa. **18** Arya cama nə ndər nə mbədau lagu wu dladlakau, dzakur ngau anə njira sasa, ama anə mən njira uya mbədau, dənama nə Hyal ngau. **19** Arya tsətsəfə nga nyi, "Yu nda sana hahangəkur nə nji hahangəu, ənga sənbiya sə nə njir sən sə tsu, yu nda məliya wu da sə kurthləu." **20** Əmani ngə nji hahanga? Əmani ngə njir sənbiya sa? Ənga əmani ngə njir jigadəma? Hyal a'yi məliya hahangəkur nə njir duniya da aga dzakur wa? (**aiōn 165**) **21** Arya Hyal lagu hahangəkur nyi nga ji məliya njir duniya gəra sənbiya nyi lagu hahangəkurər nda. Ama ba ji məliya lagu dzakur nə tətəlna ndər Hyal ca ngə njira hənggəri uya mbədau. **22** Njir Yahudiya wu gal lar sə dədəgur, njir Gərikəu nər nda, ndu gal hahangəkur. **23** Ama na'ya 'yu tətəlna ndər Kərsiti ndəra nji dlakəya, kəra da sər thlə hi anə njir Yahudiya, ənga sə dzakur anə njira a'yi njir Yahudiya mai. **24** Ama anə nji kəra Hyal ngga, tara njir Yahudiya ənga tara njir Gərikəu, Kərsiti ca ngə dənama nə Hyal ənga hahangəkur nə Hyal. **25** Ara dzakur nə Hyal a ndiya hahangəkur nə ndau, kukufəkur nə Hyal tsu a ndiya nənəkur nə ndau. **26** Wazha ama, hya dəngari səra hyi aga nyi ar pəcira nji ngga hyi, aga hya da njir nu, a'yi patəkura hyi ngə nji hahangə lagur sənbiya sə nə ndəndəkur mai, a'yi patəkura hyi ngə njira ənga dənama mai, ənga a'yi patəkura hyi ngə yirma mai. **27** Ama Hyal ngə həbiya sə dzakur nə duniya aga ja həna səli nə nji hahangəu. Ənga ji həbiya kukufəkur nə duniya aga ja həna səli njira nənəau. **28** Ji həbiya səra nji didana wu duniya ənga səra gəra ar viya vanyi sə wu duniya aga nda ndzana səra dədər. **29** Hyal məliya abangə aga nja sara bəwadzə wu mwa nyi. **30** Ama Hyal ngə hər hyi a shili wu Kərsiti Yesu, ənga Hyal a məliyari Kərsiti da hahangəkur nər mən. Lagu nyi nga mən da nji tsəpəu, nji cici nyi ənga njira ji bəliya. **31** Agabangau, ənggər kəra ja tsətsəfau, "Ta'yi njir bəwadzə wu mwa nyi. **32** Ama Hyal ngə hər hyi a shili wu Kərsiti Yesu, ənga Hyal a məliyari Kərsiti da hahangəkur nər mən. Lagu nyi nga mən da nji tsəpəu, nji cici nyi ənga njira ji bəliya. **33** Tətəlna ndər Hyal da a'yi ənga shakər

2 Ənggər yi shili əgya hyi wazha ama, aga ya sa nar hyi ar kəra jirkur nə sə dədəwa nə Hyal, nayi a'yi shili ənga ca sənbiya ndər ənga mədiya hahangəkur mai. **2** Ara yi həri wu dəfuwa yau, abər vanyi sə a'yi yu sən ar pəcira yi əkkə'yı hyi mai, kəl Yesu Kərsiti ənga dlakəkur nyi. **3** Tanggərma shili da əgya hyi, yi shili wu kukufəkur da ənga hivər ba ənga tsədəzə gagadəu.

4 Cama da ənga tətəlna ndər Hyal da a'yi ənga shakər

ba hahangokur nə ndəndəkur da mai, ama ənga thlər kəra cabiya dənama Mambəl. **5** Sə kə dərkər aga mbərsar hyi a sara təghər dzau ar kəra hahangəkur nə nji mai, ama kəl ar kəra dənama nə Hyal. **6** Alaga abangau, 'yu ndər, ndər nə hahangokur anə njira a həri wu mbərsar nda, ama a'yı culi hahangəkur nə zaman əshina kə mai, ənga tsu a'yı culi hahangəkur təltəl'yar kəra wu sa tərabiya nə zaman kə mai. (**aīn g165**) **7** Ama 'yu ndər ar kəra hahangəkur nə Hyal kəra dədəwə kəra nji dəwana, hahangəkur nə Hyal kəra ji pəpədləyə kadivira dzəgwar duniya, aga ja da səra wu shili ənga kadakadarkur anə mən. (**aīn g165**) **8** Ndə a'yı wu pama njir səm təlkur nə zaman əshina kə kəra nggabiya sə kə mai. Maja abər ndə nggabiya, nanda a'yı dlakəya Thlagə ndə kadakadarkur mai. (**aīn g165**) **9** Ama ənggər kəra ja tsətsəfau, abər, "Səra Hyal pəbəri anə njir yiwu nyi ndə a'yı kəra saya lari mai, ndə a'yı tsu kəra saya nggar mai, ənga tsu ndə a'yı kəra saya dəngabiya mai," **10** ama Hyal a cabiya mən ri so'yar kə lagu Mambəl. Arya Mambəl nga vər walbiya kalar sau, patə əkkə'yı səra dədəwə wu nggabiya sə Hyal. **11** Ara wa ngə ndəra wu səni səra ndə wu dəngə ma a'yı kəl mambəl kəra wu ja waci maya? Abangə tsu ndə a'yı kəra wu sənbiya səra Hyal wu dəngə mai, kəl Mambəl kəra wu Hyal wacu. **12** Namən a'yı dləwuri mambəl nə duniya mai, ama Mambəl kəra shida sara dara Hyal, aga mənən nggabiya lə sə lələlau nə Hyal kəra nji nə mən kurthləu. **13** Ca ngə səra 'yu ndər ar kəri, a'yı səra nji highiōr 'ya lagu hahangokur nə ndəpi mai, ama səra shili lagu Mambəl, kəra wu cabiya jirkur nə Mambəl anə njira wu Mambəl. **14** Ndəra gəra wu Mambəl, naju sən dləwuri sə'yar kəra sara ara Mambəl Hyal mai, aryə dzakur nga nyi anə nyi, ənga naju sən nggabiya mai, aryə lagu Mambəl nga nju nggabiya wacu. **15** Ndəra wu Mambəl, ju sən məl numa ar kəra kalar sau, ama naja ənga kərnyi a'yı nju sən məl numa anə nyi mai. **16** Ənggər kəra ləkakadə nana, abər, "Wa ngu sənbiya dəngə nə Thlagə tara ba ja sən highiōr sə anə nya?" Ama a'yı mən ənga dəngə nə Kərsiti.

3 Wazha ama, nayi a'yı sən ndər anə hyi ənggər anə njira wu Mambəl Hyal mai, ama ənggər anə njir duniya, njira tsu ndə ənggər wazha yidəfə, wu lagu nu Kərsiti. **2** Nayi nga vər səməna hyi ənga u'wa ənggər wazha mamanji, a'yı ənga dəfə mai, aryə tsu hyi gəra nəbiya dzau. Ənga jiri, ba'anə kabangəkau, tsu hyi gəra nəbiya dzau. **3** Ba'anə kabangəkau tsu

hyi ənggər njir duniya. Ma tsu hyu ca shishikur, ənga hyu pəpə wu pamə, a'yı tsu hyi ənggər njir duniya wa? **4** Ara ma vanyi ndə na, "Nayi nə Bulusu ngau," vanyi ndə tsu, "Nayi nə Apolusu ngau," a'yı tsu hyi ənggər njir duniya wa? **5** Dəmya, wa ngə Apolusa? Wa ngə Bulusa? A'yı njir məl thlər Hyal nga 'ya waci wa, njira lagur ndə nga hyi hənggəri ənga Kərsiti wa? A'yı kalar ndə wu pama 'ya ngu məl səra Hyal nə nyi aga ja məl wa? **6** Nayi ngə thləkana culi, Apolusu ngə pər ndə 'yimi, ama Hyal ngə məliya ndə ndə hau. **7** Mbar ar ndər thləka ənga ndər lə 'yimi, patə ndə, sə a'yı ndə aga nyi mai, ama kəl Hyal, ndəra məliya ndə hau. **8** Ndər thləka ənga ndər lə 'yimi raragə nga nda wu mwar Hyal, kalar ndə wu pama nda wu sa uya akkəri nyi kakalə ənga səra ji məliya. **9** Ara na'ya bazhi məl thlər Hyal ngau, nahiyi tsu ngə fa Hyal, ənga səra Hyal ngə həriya. **10** Lagu mayiwakur kəra Hyal nə da, a fiyar yi hiya hər ar viya ndər hər kəra mənahəu, ənga vanyi ndə pama tsu a dzəgwa hər a dar kəra nyi. Ama kə kalar ndə ja tsam ənga hangəkal ənggəra ju hər a dari. **11** Ara vanyi ndər fiya hiya hər pama a ndiya kəra yi fiya kə a'yı mai, naja ngə Yesu Kərsiti. **12** Alenyi nji ndə hər a dar kəra nyi ənga əndzau, ənga thladla, ba ənga tsəkə dəduru. Alenyi nji tsu ndə hər a dar kəra nyi ənga wu, ənga sar, ba ənga 'yi'yi dzədzəgwa. **13** Thlərər ndə patə wu nda cabiya dzə ar babal ar pəcir shidar Thlagə. Thlər kau, wu nda nəbiya dzə wu u'u kəra wu nda cabiya tara abari ngə mənahəkura thlər kəra ndə məliya. **14** Ma thləra nyi uya mbədəu sara wu miya u'u, ju ndə uya akkəri. **15** Ma ndəra thlər nyi nggyinakər wu u'wa nyi, ju ndə uya asar, ama naja ju uya mbədəu, ama mbədə nyi wu da ənggər ndəra biya sara wu miya u'u. **16** Nahiyi a'yı hyu səni abər ar viya Ki Hyal nga hyi wa? Ənga nahiyi a'yı hyu səni abər Mambəl Hyal a vər nggya wu hyi wa? **17** Kalar ndəra ndzana Ki Hyal, Hyal wu nda ndzana nyi, aryə Ki Hyal sə cici ngau, ənga nahiyi ngə Ki Hyal kau. **18** Ndə ja sara ngguta kərnyi mai. Ma ndə wu pama hyi nggani abər hahangə nga ja wu nggyabiya zaman nə kabangəkau, bəgə ja fiya kərnyi ar viya ndə dəza aga ja dzəgwa da ənga hahangəkur. (**aīn g165**) **19** Arya hahangəkur nə duniya kau, ar viya dzakur ngau wu mwar Hyal. Ənggər kəra ja tsətsəfau, "Ju sən mbar nji hahangə wu kwadashimar nda." **20** Ənga tsu ənggər kəra tsətsəfau wu ləkakadə nə Hyal, abər, "Thlagə wu səni abər, dəngə nə nji hahangə dzakur ngau wu mwar Hyal." **21** Agabangau, ndə a sara əwadzə ənga ndə

mai! Arya kalar sə nər hyi ngau, 22 alaga Bulusu, alaga Apolusu, alaga Kefasu, alaga duniya, alaga pi, alaga tau, alaga səra əshina ənga səra a vər shili, patə nər hyi ngau, 23 ənga nahyi tsu nə Kərsiti ngau, Kərsiti tsu nə Hyal ngau.

4 Nji a kyaga hər'ya ar viya njir məl thlər nə Kərsiti, njira Hyal nə nda tətəlna ndər Hyal kərə dədəwa. 2 Kabangəkau, kalar njira nji nə nda sər məl, nda da njir məl thlər tsa'a miya dəfu. 3 Anə də, a'yı da sər tal ma hyi məliya da numa mai, ənga alaga alenyi njir məl numa anə da mai. Ənga jiri alaga nayi a'yı yu məl numa anə kərdə mai. 4 Nayi sənibiya səra yi ndzana mai, ama alaga abangau, a'yı cabiya abər vazə da a'yı mai. Thlagə ənga kərnyi ngu məl numa anə da. 5 Agabangau, a sara hya mal numa anə nji tsu pəcir numar nda gəra da mai. Hya səkə pəci kərə Thlagə nda sha shili. Ju nda cabiya ar babal səra ndə məlna dədəwa ənga ja cabiya səra ndə a vər dəngə wu dəfuwa nda. Ar pəci ta ngə kalar ndə wu nda dləwuri fal nyi ara Hyal tsatsa'a aga səra nda nyi məliya. 6 Kabangəkau, wazha ama, sə kə yu na kau, a məliyar 'ya ar kərə kər'ya nayi ənga Apolusu aga tara ba ja dləwar hyi. Lagu kə ngə hyu sən highibəri ara 'ya səra ləkakadə nana, abər, "Hya sara məl thlər a biya abanga səra tsətsəfə kə mai." A sara ndə wu pama hyi a bwadzə ənga vanyi ndə a ndiya vanyi ndə wu pama 'ya mai. 7 Wa ngə məliya gə da pamə a ndiya vanyi ndə? Mi ngə səra ara gau, kərə a'yı nji ngə nə ngə maya? Ma nji ngə nə ngau, ya, ara mi nga gə məliya ji da sər bwadza? 8 Kabangəkau, a uyar hyi kalar səra hyu yiwu. A dari hyi njir bərba njir gənnə! Gəra ənga 'ya a dar hyi təl! Ənggəra yu cim, a dari hyi təl ənga jiri, aga məna dabaga səm təlkur kə ənga hyi patə! 9 Ara wu dəngə də, Hyal a fiya 'ya ri, na'ya cama səsau, ənggər njira a gyu ndəla nji ənga dididi, njira nji thlana nda numa nə tau. Kəja 'ya a dari aga sər nggushi wu mwar duniya ənga wu mwar waladi'yar ənga nji patə. 10 Arya Kərsiti a dar 'ya dza, ama nahyi nji hahangə nga hyi wu Kərsiti! Nji kukufu nga 'ya, ama nahyi nji nənau! Nahyi nju gənggər hyi səli, ama na'ya nju gənggər 'ya səli mai! 11 Shili ar pəci kə əshina ənga wubə ba ənga hili nga 'ya, kar hahal nga ar dza 'ya, ənga nja vər lə bwabwata anə 'ya, na'ya nji gəra ənga ki ngau. 12 'Ya vər məl thlər gagadəu ənga tsa 'ya. Ar pəcira nji shi'wa 'ya, ba 'ya shabiya ənga lə barka. Ma nji takasə 'ya, ba 'ya səsə'wuri. 13 Ma

nju ndər nə ndza thləmər 'ya ba 'ya shadəwa ənga hangəkal. Ba'anə shilar kabangəkau, a dari 'ya səra nja pəna ar dzəgau, ənga wu mwar njir duniya kə 'yi da dzəgau. 14 Nayi a'yı a vər tsəfə ss'yar kau, aga ya həna səlir hyi mai, ama aga ya tədar himiya hyi, nahyi wazha kərə yu yiwu gagadəu. 15 Alaga a'yı hyi ənga njir highibə gangə anə hyi wu Kərsiti, ama a'yı hyi ənga tada'yar gangə mai, aryə wu Kərsiti Yesu nga yi da ar viya tada ar kərə hyi lagu nə ndashigu. 16 Agabangau, yu kədi hyi aga hya fə'abiya hiya yau. 17 Arya kə nəgə yi səwa hyi Timathlawusu, zər də kərə yu yiwu, naja ndəra wu məl thlər Thlagə tsa'a miya dəfu. Ju sa dəngər hyi ar kərə nggyabiya da wu Kərsiti Yesu, kərə shili kakalə ənga səra ya vər highibə ar kalar vira yi ndari ənga wu kalar dəbə dərə njir nu. 18 Alenyi nji wu pama hyi a dər njir bwadzə, ənggər tsu yu bəra sha shili ara hyi mai. 19 Ama yu bəra sha shili ara hyi kajangəkau, ma Hyal maliya, ba ya dzəgwa nggabiya a'yı kəl ndər nə nji bəfəl kər kə waci mai, ama tara wathləm culi dənama kərə a'yı ara nda. 20 Ara təlkur Hyal a'yı səra nju na ənga miya nəgə waci mai, ama səra nju məl ənga dənama ngau. 21 Mi ngə səra hyu cim a da? Ya shili ənga wuda əndəga ya shili ənga yiwukur, əndəga ənga hudi shishi'wu nə mambəl ya?

5 Nji nar də, abər, səsukur a'yı wu pama hyi, culi kərə a ndiya kərə njira gəra sən Hyal a vər məl. Kərə təkəri ndə wu pama hyi wu pida ənga mala dənyi. 2 Kəja hyu bwadzə, ama sər nggərəu ngau anə hyi. Səra tsa'a hya məl ca ngə hya həbiya ndər məl sə abangau sara wu pama dəbə dərə hyi. 3 Alaga kə a'yı yi əkkə'yı hyi wu kumər dərə kə mai, ama a'yı yi ənga hyi wu mambəl. A thlana nyir yi numa anə ndər məl najaka hudi sau wu thləmər Thlagər mən Yesu, ənggər a'yı yi əkkə'yı hyi kabangəkau. 4 Ar pəcira hyu dəbə, ənga a'yı yi əkkə'yı hyi wu mambəl, ənga dənama nə Thlagər mən Yesu a'yı əna, 5 hya lər culi ndə kə anə shatan aga kumər dərə nə bikau a tau, ba mambəl nyi a uya mbədəu ar pəcir shidər Thlagə. 6 'Bwadzər hyi a'yı sə mənahə ngə mai. A'yı hyu səni abər thləlamə kushu ca ngu thləthləna ləgu dəfə wa? 7 Hya həbiya bikə kərə ənggər thləlamə hahal sara wu hyi, aga hya da nji mafəliyəngə kərə ənggər macikəl gəra thləlamə, ənggər kərə hyi kau. Arya Kərsiti, gamə nə lardur vəlnə, ca nga nji həna sadəka ənga ja arya mən. 8 Agabangau, ta'yı məna

gu lardur mən, a'yi ənga thləlamə hahal mai, ca ngə sə ənggər səbə ndə wu dəfu ənga shishikur, ama nə macikəl gəra thləlamə, ca ngə sə ənggər nggya nə cicikur ənga jirkur. 9 A tsəfər hyir yi wu cama tsətsəfə da abər a sara hya dəbə kər ənga nji səsu mai. 10 Ama nayi a'yi a vər ndər ar kəra nji səsu nə duniya kə mai, alaga njir suna ənga alaga njir dlərbau, ba njir nu katəu. Ma ar kəra ndə nga ya vər ndər kau, a dari kəl ba hya piyari duniya aga hya təkəbiya dəzə ənga nda. 11 Ama kabangəkau, ya vər tsəfə anə hyi abər, a sara hya dəbə kər ənga ndər ngga kərnyi ndər nu, ama ndə səsu nga ja mai, alaga ndər suna, alaga ndər nu katəu, alaga ndər da nji, alaga ndər sa padlau, ənga alaga ndər həl. Ənga culi ndə kau, hya sara səm alaga sər səm ənga ja mai. 12 Mi ngə nə da aga ya thla numa anə njira a'yi njir nu maya? A'yi anə njir nu nga hya kyaga məl numa wa? 13 Hyal ngu ndə məl numa anə njira a'yi njir nu mai. "Hya kədləbiya ndər məl sə dəmwə'yı kau, wu pama hyi."

6 Ma ndaliya hyi a'yi ənga sər kəpal wu dəfuwa ja ənga kuvwa nyi, ja sara hə ndə nyi a dumwar njira gəra sən Hyal mai, ama a dumwar nji cici gə Hyal wa? 2 Əndəga a'yi hyu səni abər nahyi nji cici gə Hyal ngu ndə məl numa anə njir duniya wa? Ma nahyi ngu ndə məl numa anə njir duniya, a'yi hyu sən məlna numa ar kəra sə kukushu'yar kə wa? 3 Dəm ya, a'yi hyu səni abər namən ngu ndə məl numa anə waladı'yar wa? Ka dzəgwa da sər nggyabiya nə duniya kə nga ndiya ya? 4 Agabangau, ma a'yi hyi ənga kəpal ar kəra sə'yar kau, mi ngə da hyu ma'yi a dumwar njira gəra takəri ndə da vanyi sə wu mwər dəbə dəzə njir nu wa? 5 Yi na abangau, aga ja da sə səsəli anə hyi. Abari nga ja sən da abər ndə a'yi wu pama hyi kəra hahangə, kəra wu sən məlna numa wu pama njir nu mai ka? 6 Ama ba da, hyu hə kuvwar hyi a ndumwar njir pathla, njira a'yi njir nu mai. 7 Alaga ənggəra hyu hə kuvwar hyi a ndumwar njir pathla, a cabiyari abər a dər hyi nji dlədla. A'yi kuji hya da nji vavəzə wa? A'yi kuji hya da ənggər njira nji diya wa? 8 Ama kəja nahyi ngə dzəgwa da njir vazə nji, ənga hyi da njir diya nji, ənga tsu kəja hyu məl abangau anə zamər hyi. 9 Nahyi a'yi wu səni abər nji shishi wu uya gwu təlkur Hyal mai wa? Hya sara ngguta kərhyi mai, aryə nji səsu ənga njir nu katəu, ənga njir dləngə mala ənga sal ndəu, ənga shili kəra wu pida ənga shili kuvwar ndə, 10 ənga njir həl, ənga njir suna, ba ənga njir sa

padlau, ənga njir na ndəu, ba ənga njir kwadashima, nandu uya gwu təlkur Hyal mai. 11 Abangə ngə alenyi nji wu pama hyi saya da, ama a cina hyir nji, ənga a thləna hyir nji. Kə hyi da njira nji məliya nda nji tsapəu, wu thləmər Thlagər mən Yesu Kərsiti ənga lagur Mambəl Hyalər mən. 12 A sən məl yi kalar sau, ama a'yi kalar sə ngə ənga dləwa dəzə anə da mai. A sən məl yi kalar sau, ama a'yi yu da mafa anə kalar sə mai. 13 Nji məliya dəfəu aga gwu ta, ta tsu aga pə dəfəu, ama patəkura nda Hyal wu ndə sana nda. Nji a'yi məliya dəzə aga səsukur mai, ama anə Thlagəu, ənga Thlagə tsu anə dzau. 14 Hyal hya'ana Thlagəu sara vir tau lagu dənamə nyi, abangə tsu nga ju ndə hya'ana mən sara vir tau. 15 Nahyi a'yi wu səni abər dəzə hyi gashagashal nə Kərsiti ngə wa? Ya, abari nga hyu dzəgwa hər dəzə kərnyi ənga zəwar ka? Wu kyaga da mai! 16 A'yi hyu sənbiya abər kalar ndərə dəbər kərnyi ənga zəwar a dər ndə dəzə zəmə wa? Aryə tsətsəfə ngə nyi abər, "Nji məthlə kau, ndu da dəzə zəməu." 17 Ama kalar ndərə dəbər kərnyi ənga Thlagəu, a dər ndə nji zəmə wu mambəl. 18 Hya hwi sara ara nggyabiya nə səsukur. Aryə kalar bikə kəra ndu məl a biyar ya kumər dəzə ja nga nyi, ama kalar ndərə məliya bikə nə səsukur, a məliyar ja bikə anə kumər dəzə ja. 19 A'yi hyu səni abər dəzə hyi Ki nə Mambəl Cici ngə wa? Mambəl kəra wu hyi, ara Hyal nga hyi dləwuri. Nahyi a'yi nə kərhyi nga hyi mai, 20 a dəlbəbiya hyir nji ənga madiya sau. Agabangau, hya gənggər nyi səli anə Hyal ənga dəzə hyi.

7 Ar kəra səra hyi sayi tsəfər da tsu kadə ta, wu da mənahəu ma ndə sən nggya gəra hə mala. 2 Ama ta da səsukur a nyabiyan dəzə wu hyi, ta'yı kalar ndə a hər mala nyi, kalar mala tsu ja hər sal nyi. 3 Kalar sal ja nyabiya salkur nyi wu dəzə mala nyi, mala tsu ja məl abangə anə sal nyi. 4 Mala a'yi naja ngu gəla dəzə ja mai, ama sal nyi. Abangə tsu, sal a'yi naja ngu gəla dəzə ja mai, ama mala nyi. 5 Hya sara ka kərhyi anə kərhyi mai, kəl ma hyi lari a dər tsa'a anə gyapəkura hyi nə pəci kushu, kəra hyu yiwu hya kədi Hyal. Alaga abangə tsu ma, hya sara səkari nə pəci gangə mai, a sara Shatan a uya lagur dəzə hyi, ma ndaliya hyi gəra sən səsə'wuri. 6 Sə kə yi na kə patə sawara ngau, a'yi səra mbari kəl nja məl mai. 7 Yu cim abər patər nji ndə da ənggər kəra yi kau, ama tsu kalar ndə a'yi ənga sə lələ kəra Hyal nə nyi, ndə kə ənga nənya sə ləlau, ndə ta tsu ənga nənyi. 8 Ama yi na anə njira gəra

hər sal ənga njira gəra hər mala ba ənga mathləkə'yı təsal, wu ndiya ənga mənahəu anə nda, ma ndə sən nggya sər nda ənggər kəra yi kau. 9 Ama ma nda nyi a'yı wu sən kəkəya kərnyi mai, wu ndiya anə nyi ja hər sal alaga ja hər mala, ara ja sara tau ənga cim mala alaga sal. 10 Kəja sər bəla anə hyi nahyi njira hərdzau, a'yı sara ara yi mai, ama sara ara Thlagəu. Mala a sara təkəbiya dəzə anga sal nyi mai. 11 Ama ma ji təkəbiya dzau, ta'yı ja nggya sə nyi gəra hə sal, ma a'yı abangə mai, ta'yı ja bəra sha a ndəgəy sal nyi ta. Sal tsu ja sara kədləna mala nyi mai. 12 Anə nji kəra hyau, (Yi na, a'yı əngwar Thlagə mai), ma ndər nu a'yı ənga mala kəra gəra ndər nu, ya, mala nyi wu yiwu nda nggya sər nda, a sara sala nyi a kədlə nyi mai, bəgə nda nggya sər nda. 13 Ma mala kəra ndər nu tsu, a'yı ənga sal kəra gəra ndər nu, ya sala nyi wu yiwu nda nggya abangau, mala nyi a sara təkəbiya dəzə ənga ja mai, ama nda nggya sər nda. 14 Arya sal gəra ndər nu kau, a dəri ja cicau lagu mala nyi. Abangə tsu ngə mala kəra gəra ndər nu, a dər ja cicau lagu sal nyi. Ma a'yı abangə mai wazhar nda wu da nji gəra cicau, ama aryə abangau a dər nda nji cicau. 15 Ama ma ndərə gəra ndər nu wu yiwu ja təkəbiya dəzə ənga mala alaga sal, ta'yı ja də, ndə a'yı ar sə'yı hədzə kə mai, aryə Hyal ngə nggya məna vu nggya wu hudsə pərtə nyi. 16 Nagə mala, wa səna, ma gə məl abangau, tara ba ga shabiya sal ngau a shili wu mbədə? Alaga nagə sal tsu ma gə məl abangau, wa səna, tara ba ga shabiya mala ngau a shili wu mbədə? 17 Kalar ndaliya hyi ja dumwa ənga nggya wu kalar nggyabiya kəra Hyal fuwa nyi a gwa, ja da ənggər kəra ja parangə kadivira Hyal ngga nyi ta. Ca ngə sər bəla kəra yu nə nyi anə patər dəbə dəzə njir nu. 18 Nja na, ma ndə a'yı kəra nji thlana nyi pəlzha kadivira ja də ndər nu, ja sara shabiya pəlzha nyi ənggər ndər nji gəra thlana nyi pəlzha mai. Ətsu ndərə də ndər nu ama a'yı nji thlana nyi pəlzha mai, tsu ja bəra thla pəlzha mai. 19 Ndərə nji thla nyi pəlzha ənga ndərə nji gəra thla nyi pəlzha a'yı ca ngə sə mai. Səra ndiya patəu ca ngə bələri dlədə Hyal. 20 Yau, kalar ndə ja nggya ənggər kəra ja kadivira Hyal ngga nyi. 21 Nagə mafa ar pəcira Hyal ngga ngə ya? A sara ga əwakər anə kərnəgə mai. Ama ma lagu a'yı kəra ga sən bəliya kərnəgau, ba ga bəliya. 22 Ama kalar ndərə Thlagə ngga kəra mafa nga ja, ma ji da ndər nu, a dər ja kambər ndərə wu Thlagəu. Ma tsu kambər ndərə nə ja, kadivira ji da ndər nu, a dər ja mafa nə Kərsiti. 23 Ənga madiya sə nə nyi

dəlbiya hyi, a sara hya bəra mbiya kərhyi wu mafakur mai. 24 Nahyi zama da ənga kwamə da'yər, kalar ndə ja nggya ənggər kəra ja kadivira Hyal ngga nyi, ba ja nggya aga ja. 25 Ar kəra wazha kwamathləkə'yı kəra gəra sən ndə sal, sər bəla a'yı kəra sara ara Hyal kəra ya nə hyi mai. Ama Hyal lagu təhudə nyi, ndərə məliya də yi da ndərə nju fiyafə əni, ca nəgə yu dzəgwa dəgabiya hyi dəngə da. 26 Arya culi nggyabiya kəra nji a gwa kabangəkau, yu nggani, a ndiya anə ndə ja nggya sə nyi abangau. 27 Ndərə a hərdzau, bəgə ja nggya sə nyi. Ma tsu nagə a'yı hər mala alaga sal mai, a ndiya ga nggya sə ngə abangau. 28 Ma nagə ndə hər mala, a'yı bikə mai. Ma nagə zəkwamalagə hər sal, a'yı bikə mai. Patə abangau, njira hərdzau pəci kə əshina ndu gu nggyabiya nə dzadzaukur, ca nəgə səra yu yiwu ya həbiya hyi sara gwa. 29 Səra ya vər na kau, ca ngə, nahyi wazha ama, pəci a hyiri kushu. Mbar kabangəkau, bəgə njira ənga mathləkə'yı nda nggya ənggər mathləkə'yı a'yı ara nda mai. 30 Njira vər sə'yinggu, nda da ənggər a'yı nda vər sə'yinggu mai. Njira vər caguli tsu, nda da ənggər njira vər tiwi. Njira vər dəl sau, nda da ənggər njira gəra sau. 31 Njir sən məl thlər ənga sər duniya, nda sara fə kəra nda a gu gwa mai. Ara duniya kəra mən wu səni kau, a vər tərəbiya. 32 Yu yiwu hya da ənga kər papal ar kəra nggyabiya duniya. Ndərə gəra hər mala alaga sal ja vər dəngə ənggəra ja sən pina huda Thlagəu. 33 Ama ndərə ənga mala a'yı ja ənga kər papal mai, ara ju gal lagura ja sən uya sər duniya aga ja pina huda mala nyi. 34 Ənggau ju da ənga kər məməthləu. Ənga tsu mala kəra gəra ənga sal alaga kəra gəra saya sən ndə sal, ənga papalkur kər, ju sən ləri kərnyi cicau anə Thlagəu wu kumər dzau ənga wu mambəl. Ama mala kəra hər sal, ju gu dəngə sə ənggəra ja sən pina huda sal nyi ənga ja uya sər duniya. 35 Ya vər na abangau aga ja da sər dələwa hyi, a'yı aga ya gatsəna far hyi mai, ama aga hya uya nggya papalkər kəra hya sən nu Thlagəu gəra ənga təkə kər. 36 Ma ndərə nggani abər a'yı ju məl səra tsa'a anə mala mbamba nyi mai, ma cim nə sal kə da gagadəu, ba sala nyi lari ja kyaga hər mala nyi, ja məl səra tsats'a anə nyi. Naja a'yı məliya bikə mai, ba ja hər mala nyi. 37 Ama ma ndərə nji a həri wu dəfuwa ja aga ja nggya sə nyi abangau, ama ndə a'yı ciwa nyi aga ja nggya abangə mai, ənga ju sən kəkəya kərnyi, ənga ji mbiya wu dəfuwa ja naju hə nyi mai, ndə kə tsu a məliyar ja səra tsats'a. 38 Agabangau, ma ndərə hər zəkwamalagə anə kərnyi,

a məliyar ja sə mənahəu. Ama ndəra wu sən mbiya dəfū, ba ji piyari hə mala, naja nga ndiya. **39** Mala əgyakida sal nyi nga ja wu nggyabiya nyi ma sala nyi ənga pi. Ama ma sal nyi tau, ju sən hər vanyi sal kəra ju yiwu, ama sala nyi a da ndər nu Hyal. **40** Ama wu tsamə da, wu da tsa'a ma ji sən nggya sə nyi abangau. Yu nggani tsu wu Mambəl Hyal nga yu ndər kau.

8 Yu yiwu ya ndər anə hyi ar kəra sər səm kəra njı thlana nyi anə katəu. A'yı mən patə ənga sənbiya sə gagadau. Sən sər mən kau, ca ngə hana kəra mən, ama yiwukur ca ngə mbiya mən bəbal wu mbərsa. **2** Kalar ndəra nggani abər a sənbiyar ja sau, alaga abangau, naji sənbiya səra ja kyaga səni mai. **3** Ama ndəra vər yiwu Hyal naja nga ndəra Hyal wu səni. **4** Ma mən ndər ar kəra səm sər səm kəra njı thlana nyi anə katəu, a sənər mən abər kata a'yı ja ar viya vanyi sə mai. A sənər mən tsu abər vanyi hyal a'yı mai kəl Hyal, aryä Hyal zəmə nga ja. **5** Alaga kə nju na, hyal hyal'yar a'yı nda gangəu, kəra a dəməlməu ənga kəra a gyu'yı, ənga tsu thlagə thlagə'yar a'yı nda gangəu, **6** patə abangau, mənu sənbiya Hyal zəmə nga ja. Naja ngə Tada, ndəra duniya patəu shili sara dara ja, kəra namən ma a vər nggya aga ja, Thlagə tsu zəmə nga ja, ca ngə Yesu Kərsiti, lagu nyi ngə patər sə shili, ənga lagu nyi nga məna vər nggya. **7** A'yı patər njı nga vər sən najaka sə mai. Alenyi njı a tsəliyar nda dzə ənga nggya katəu, ma ndə səm səra njı thla nyi anə katəu, ndu nggani abər nu hyal nga nda a gwa, dəngar nda kəra tətəwa ngə fuwa nda wu səli. **8** Dəfau a sən hər mən a shili wu mwar Hyal mai. Ma mən səm, a sən dləwar mən mai, ma mən piyari, sə a'yı kəra ja sən cakər mən mai. **9** Ta'yı hya nggya ənga bəla, a sara kambəkurər hyi kau, ja sara də sər thla hi anə njı tətəwa mai. **10** Ara ma ndəra tətəwa wu dəngə lar nga vər səm sər səm kəra njı thlana anə katəu, nagə ndəra wu sənbiya sau, a'yı gu tsətsəkur nyi, ba ja səm səra njı thlana nyi anə katə wa? **11** Arya sənbiya sə ngə kau, ba zəmə ngə kəra tətəwa wu dəngə ndəra Kərsiti tə aryä ja, ba ja dla. **12** Ma gə maliya nyi bikə anə zamə ngə'yar, lagur tsətsəkur nda aga nda məl səra dəngar nda gəra mbar nda məl, a məliyar gə bikə anə Kərsiti. **13** Ma da abər səm kum nga sən məliya ba zəmə da a thlər hi, a ndiya anə da ya nggya gəra səm kum, a sara ya fuwa zəmə da ja thlər hi. (aiōn g165)

9 A'yı yi kambər ndə wa? A'yı yi cama səsə wa? A'yı nayı ənga kərdə ngə lari Thlagər mən Yesu ənga

liya yi wa? A'yı aryä thlər də nga hyi da njir nu Thlagə wa? **2** Ma a'yı yi da cama səsə anə alenyi njı mai, ama anə hyi cama səsə nga yau, aryä nahyi ənga kərhyi sakida nga hyi abər cama səsə nə Thlagə nga yau. **3** Kəja shaşəwa də anə njira vər kəpal dənəma nə təlkur da. **4** A'yı 'ya kyaga uya sər səm ənga sər sa wa? **5** A'yı 'yi da tsa'a aga 'ya bə əkkə'yı mathləkə'yir 'ya kəra njir nu ənggər kəra alenyi cama səsə'yar ənga zamiya Thlagə 'yar ba Kefasu a vər məl wa? **6** Əndəga kal nayı ənga Barnabas uya kyaga mal səra wu sən səməna 'ya ya? **7** Wa thləmə culi soja kəra a miya pa ngə bəra səməna kər nya? Wa thləmə ndər zəwa kəra a'yı sən səm səra ji zəwa maya? Wa thləmə ndər bəla kəra a'yı ja sən uya u'wa thla kəra ja vər bəla maya? **8** Ndər də kə ya, wu ndəndəkur nga yu na ya? Əndəga hyu nggani abər dlədə nə Musa a'yı na abangə maya? **9** Arya dlađə Musa a nanari abər, "Ga sara mba njuwəngə wu miya thla zəwa ndal ədla ma ja vər məl thlər dəğə uhi ar lar mai." Hyu nggani thla zəwa ndal ədla ngə Hyal a vər dəngə ma ju na abangə kə ya? **10** A'yı ar kəra mən nga ja vər ndər ənga hangə wa? Angə, aga mən nga njı tsəfəri, aga ndəra vər zəwa fa ənga ndəra vər fa'a sə ası aga gyapə nda nda uya fər kər nə uya akkəri nə sə zəzəwa. **11** Ta a dəri a thləkanar 'ya culi nə mambəl wu hyi, a'yı 'ya kyaga fa'a sər səm səra ara hyi wa? **12** Ma hya vər dləwa alenyi njira vər tətəlnə ndər Hyal anə hyi, a'yı 'ya kyaga uya dləwa dzə ara hyi a ndiya nda wa? Ama na'yı na kəl hya məl abangau anə 'ya mai. Arya a ndiya anə 'ya, 'ya səsə'wuri kalar sau, a sara 'ya shili ənga sər da lagu anə Ndəshigu nə Kərsiti. **13** A'yı hyu səni abər ya kalar ndəra vər məl thlər wu Ki Hyal ju uya sər səm nyi wu lər sə kəra njı tsəmiya wu Ki Hyal kə wa? Ənga a'yı njira vər məl thlər ar bagadi tsu, nda vər uya sər səmər nda wu səra nju thla ar bagadi kə tsu wa? **14** Abangə nga nyi tsu, Hyal nana abər kalar ndəra vər tətəlnə ndəshigu ja uya dləwa dzəwə səra ara njira vər səm barka ndəshigwa nyi. **15** Wu patəkura nyi nayı saya ta'yı ar kəra səra kyaga yi mai. A'yı ya vər ndər kau abər aga nja mal anə da abangə mai. Nə jirkura nyi a ndiya anə da ya tau a mwara ya tini əwadzə nə tətəlnə ndəshigu kau, **16** alaga kə tətəlnə ndəshigu a'yı da sər əwadzə anə da mai. Arya Hyal ngə tsəkur də aga ya məl. Sər təħudəu anə da ma a'yı yi tətəlnə ndəshigu mai. **17** Ma sə kə ya vər məl kau, wu dənamar kərdə ngə ja, ya kyaga yiwu gal nja kina da. Ama ma sə kə ya vər məl kau, wu dənamama kərdə

nga nyi mai, Hyal ənga kərnyi ngə nə dā sər məl. **18** Mi ngə akkəri da ja? Lagu kəra yu uya aga ya tətəlna ndəshigu gəra dləwu gənna a gwa, ca ngə akkəri da. Ca ngə səra da, a'yi ya vər yiwa səra tsa'a aga yi mai. **19** Alaga kə kambər kərdə nga yau, a'yi yi əgya kida ndə mai, ama yi məliya kərdə mafə anə nji patəu aga ya shabiya nji gangə a shili ara Kərsiti. **20** Ma yi wu pama njir Yahudiya ba ya da ənggər njir Yahudiya aga ya shabiya nda shili wu Kərsiti. Ma yi əkkə'yı njira vər nu dlədə njir Yahudiya ba ya nggya əgya kida dlədə mai. Ya vər məl abangau aga ya həbiya njira əgya kida dlədəndə a shili ara Kərsiti. **21** Ma ya vər nggya əkkə'yı njira gəra səni Hyal njira gəra nu dlədə nə njir Yahudiya, nayi tsu ba ya da ənggər njira gəra vər nu dlədəfə, ama wu patəkura nyi, nayu shini nyi yi anə dlədə Hyal mai, ya vər bələri dlədə Kərsiti, aga ya tədər nəda a shili ara Kərsiti. **22** Ma yi əkkə'yı njira tətəwə ba ya da ənggər njira tətəwə, aga ya sən shabiya nji tətəwə a shili wu Kərsiti. A dər yi kalar sau ana kalar nji aga ya shabiya alenyi nji a shili wu mbədəndə alaga abari. **23** Patər səra ya vər məl kau, aga ya tətəlna ndəshigu nga nyi ba aga ya dzəgwa jigawa dzau wu barka nyi. **24** A'yi hyu səni abər njira vər hwi pəpəra gangə nəda, ama kəl ndə zəməngu nda uya səmkə talkur wa? Pəpəra mə mənahəu aga uya səmkə təlkur. **25** Kalar njir pəpəra ndu hwathliya dza nda mənahəu. Ndə hwathliya dza nda kau, aga nda uya akkəri kəra gəra səkəri. Ama namən nər mən, mənə məl aga məna uya akkəri kəra wu nggya ba'anuwa. **26** Ya vər hwi də a'yi ənggər ndə kəra gəra jiqadəma mai. Kwakwadə də a'yi ənga yambadə nəga ya vər məl mai. **27** Ama ya vər hwathlə dza yau ənggər kəra njir gwa hwi pəpəra wu məl, aga ya gəliya kərdə. A sara ja də ayukufa ya tətəlna ndər Hyal ba ya nda tini uya akkəri da.

10 Hya sara fari ənga nggyar ajir mən kəra saya də a gwar tagə mashi ta mai, wazha ama. Patəkura nda ndə bəu əgya kida dləma kəra a vər ca lagu anənda, ənga patəkura nda tsu ndə bəu kə ndə tərəbiya a gwar tsadə. **2** Wu dləma ənga wu tsadə nəga nji hər ndə bəbətizəma aga nda də njir nu Musa. **3** Patəkura nda, ndə səm sər səm culi zəm sara daga Hyal, **4** ənga patə nda tsu ngə sa 'yimi culi zəm sara daga Hyal. Ndə sa 'yimi kau, sara wu ma kəra a vər ma'yı əkkə'yı nda, mə sara daga Hyal kəra ca ngə Kərsiti. **5** Alaga abangau, huda Hyal a'yi pipida ənga badəgala nda

mai, ca ngə səra də ji dlədləna nda zərbə a gwar tagə mashi. **6** Sə'yər kə dərkər aga tədər himiya mən, a sara məna caguli aga məl sə dəmwa'yı mai ənggər kəra ndə məl ta. **7** A sara hya də njir nu katəu, ənggər kəra alenyi nji wu pama nda məl ta mai. Ənggər kəra ləkakadə nana, abər, "Ndə caguli, ndə gu mini, ənga ba ndə gu fal nə səsukur." **8** A sara məna məl səsukur ənggər kəra alenyi nji saya məl ta mai, kəra shili ənga asar tau, kəra dləna nji dubu məthləkumunyi apə makəru wu pəci pathləu. **9** A sara məna fuwa Thlagəu wu dzə mai, ənggər kəra alenyi nji fuwa nyi wu dzau, kəra məliya pabə ngganggaləna nda kə ndə tau. **10** A sara məna jijiga miya ənggər kəra alenyi nji məl ta mai, ndə jijiga miya ba waladi tau shida ka sa dlədləna nda. **11** Sə'yər kə dərkər anə nda aga ja də sər highibəu. Nji tsəfəya nda aga ja tədər himiya mən, namən njira vər nggya ləhəu wu shilir jomə nə zaman. (aiən g165) **12** Agabangau, ma gə nggani abər a ta'yir gə bəbəlu, ga hangəkal ga sara dla. **13** Dzə a'yi kəra gə gu gwa, kəra pamə a mwara kəra nju tərəbiya a gwa mai. Arya Hyal ndəra tsa'a miya dəfəu ngau, ju piyari dzəbiya dzau kəra wu ndiyan dənama ngə mai. Ma gə gu dzəbiya dzau, ju canə nə lagur biya aga ba ga səsə'wuri. **14** Agabangau, nahyi bazhir 'wa də 'yar, hya hwi ara nu katəu. **15** Ya vər ndər anə hyi, nahyi njir jiqadəma. Dəngabiya mə sə anə kərhyi mənahəu, tara sə kə ya vər na kau jijiri nəja. **16** Ma mən sa wu kyakiwa nə barka, kəra mən wu kədi Hyal aga ja fənggər barka ar kəri, a'yi mən dəbəya dzau wu mashi Kərsiti kə wa? Ənəgə ma mən bəbələwa macikəl nə Thlagəu kə mən səmkə, a'yi mən dəbəya dzau wu dər Kərsiti kə wa? **17** Ta də macikəl kə zəməngu nə ja, namən kəra gangəu, a dər mən dzə zəmə tsu, aryə patəkura mən, a səmər mən sara wu macikəl kau. **18** Hya dəngabiya sə ar kəra njir Izirayila. Ar pəcira ndə səm sər səm kəra nji thlana ar bagadi kau, sadəka kə a'yi məliya nda ndə də njir məl sə zəmə wa? **19** Mi nəya yu yiwu ya na? Abər səra nji thlana nyi anə katə a'yi ja ar viya vanyi sə ya? Əndəgə katə ənga kərnyi a'yi ja ar viya vanyi sə ya? **20** Awau, alaga kushu, ya vər na abər səra nji thlana nyi anə katəu, nə məmbəl dəmwa'yı ngau, a'yi nə Hyal ngə mai. Agabangau, yu yiwu hya də njir nu məmbəl dəmwa'yı mai. **21** Nagə wu sən sər səm sara wu kyakiwa nə Thlagəu, ba ga bərə sər sara wu kyakiwa nə məmbəl dəmwa'yı mai. Nagə wu sən səm sara wu sər səm nə Thlagəu, ba ga bərə səm sara wu sər səm nə məmbəl dəmwa'yı mai. **22** Mən wu

yiwu məna hya'a par madəkur anə Thlagə ya? Hyu nggani abər hyu ndiya nyi ənəgə dənama ya? 23 Alenyi nji wu pama hyu na, abər, "A piyari mənər nji məna məl kalar sau," ama a'yı kalar sə ngə ənəgə dləwa dzə mai. "A piyari mənər nji məna məl kalar sau," ama a'yı kalar sə ngə sən cakər ndə mai. 24 Ga sara gal kəl səra tsa'a anə kərnəgə mai, ama səra tsa'a anə kuvwa ngə tsu. 25 A sən səm gə kalar kum kəra gə uya ar sugu ənəgə kər papal, a'yı kəl gə yiwabiya tara sara mani nga nyi shili mai. 26 Arya ndər Hyal na, "Duniya kau, nə Thlagə ngau ənəgə kalar səra a gwa." 27 Ma ndəra a'yı ndər nu mai ngga ngau aga səm sər səm, kə gə hənggəri, ga səm kalar səra ji fiya a mwa ngau, a'yı kəl gə yiwabiya sə a gwa mai, ara ga sara da ənəgə gəra kər papal. 28 Ama ma vanyi ndə nar ngau, abər, "Sər səm kə anə katə nga nji thlana," ga sara səm mai, aryə dənəgə ndəra na sə kau anə hyi ənəgə tsu aga ja da ənəgə kər papal. 29 Səra ya vər na kau, ca ngə nggya kər papal nə vanyi ndə kau, a'yı nə ngə mai. Ara mi ngə kambəkur da a sən kar nggya kər papal ana nda? 30 Ma yi dləwuri sər səm wu usaku anə Hyal kə yi səmku, ara mi ngə hyu bəra vazə də? 31 Agabangau, kalar səra hyu məl alaga səm ənəgə sa, hya məl aga kadakadarkur nə Hyal. 32 Ga sara da sər thlə hi anə ndə mai, tara njir Yahudiya alaga njira a'yı njir Yahudiya mai ənəgə alaga dağə dəzə njir nu. 33 Nayi ənəgə kərdə ya vər mel kalar sau aga ya pina huđa kalar ndau. A'yı səra wu pina huđa kərdə mai, ama səra mənahəu anə nji gangəu, aga nji nda uya mbədəu.

11 Fa'abiya mə hiya yau ənggər kəra yi fa'abiya hiya
Kərsiti. 2 Ya vər fal hyi aryə nahiyi fari da mai, ənəgə hya vər nu səra yi highiбər hyi patsəu, ənggər kəra yi highiбər hyi. 3 Ama sə a'yı kəra yu yiwu hya səni. Ndəra dəgal ar kəra kalar sal ca ngə Kərsiti, ndəra dəgal ar kəra mala tsu ca ngə sal nyi, ənəgə ndəra dəgal ar kəra Kərsiti ca ngə Hyal. 4 Kalar sal kəra a vər kədi Hyal ənəgə na ndərhaha ənəgə kəra ja zazadəu, a didanar ja kəra ja. 5 Ənəgə kalar mala kəra a vər kədi Hyal ənəgə na ndərhaha ənəgə kəra ja papahau, a didanar ja kəra ja, kakal ənggər a sənar ja shishir kəra ja. 6 Ma mala a'yı mbana kəra ja mai, kəl ba ja səna shishir kəra ja. Ama ma də səsələ anə nyi ma ji səna shishir kəra ja kau, ya ba ja zadər kəra ja. 7 Sal ja sara zadər kəra ja mai, aryə sal shangguda Hyal ngau ənəgə naja ngə vər cabiya kadakadarkur nə Hyal. Mala tsu ju cabiya kadakadarkur sal. 8 Arya ndə sal nə

tanggərma a'yı ji biya sara wu mala mai, ama mala ngə biya sara wu ndə sal. 9 Sal a'yı nji məl nyi anə mala mai, ama mala nji məliya nyi anə sal. 10 Arya kau, mala ja zadər kəra ja, kəra wu cabiya anə waladi ənəgə nji abər əgya kida sal nga ja. 11 Wu Thlagə, mala a'yı ja ar kərnəyi mai, sal tsu a'yı ja ar kərnəyi mai. 12 Ənggər kəra mala tanggərma biya sara wu ndə sal, sal tsu mala ngə yabiya nyi, ama patər nji sara wu Hyal ənəgə ndə biya. 13 Hya tsambiya, a dar tsa'a anə mala ja kədi Hyal ənəgə kəra ja papahə ya? 14 A'yı hyu sənbiya abər ma ndə sal piyari shishir kəra ja tuməu, a dar sə səsələ anə nyi wa? 15 A'yı piyari shishi tumə ar kər ca ngə wu shili ənəgə kadakadarkur anə mala wa? Arya a nə ndar nji shishi tuməu, aga ja də sər zadə kər ana nda. 16 Ma ndəra kəpal abər sə kə a'yı da tsa'a anə nyi mai, ya nar nyi abər vanyi highiбə a'yı kəra 'yu səni a ndiya kə mai, abangə ngə nyi anə patər dağə dəzə njir nu tsu. 17 Wu highiбə kəra yu lə anə hyi kau, sə a'yı ya sən faliya hyi ar kəri mai, aryə ma hyu dağə dzau a'yı aga manahəkur mai, ama aga dəmwa'yikur ngə nyi. 18 Sə tanggərma, ya vər nggari abər ma hyu dağau ar viya dağə dəzə njir nu, paməpaməkur a'yı wu pama hyi. Ndəra nyi tsu, ənggər jiri a'yı a gwa kukushu. 19 Jijiri kəl paməpaməkur a da wu pama hyi kabangəkau, aga nja sənbiya njira Hyal dləwuri wu pama hyi. 20 Ma hyi dağau aga sər səm Thlagə, a'yı sər səm Thlagə nə jijiri ngə hyu səm mai. 21 Arya alenyi nji wu hyi ndu caguli aga səm nər nda sər səm, gəra ngə səkə alenyi nji. Arya kau, ba alenyi nji a sha a ndu ki ənəgə wubau ama alenyi nji tsu nyinyau, nyi ənggər ənəgə padlau. 22 Mi ngə abangə ja, ki a'yı ara hyi kəra hyu səm ənəgə sa a gwa wa? Əndəgə hyu yiwu hya didana dağə dəzə njir nu Hyal ənəgə hya həna səli njira gəra sə ara nda ya? Mi ngə ya sən na ja? Abər aga ya faliya hyi abər hyi məliya sə mənahə ya? Yu fal hyi alaga kushu mai. 23 Səra yi dləwuri ara Thlagə ənəgə kərnəyi ca ngə yi nər hyi kau, əvü'yı kəra nji pəlnə nyi pəzhi, kə Thlagə Yesu həri macikəl, 24 kə ji lər usaku anə Hyal, ba ji əbələləwa, kə ji nə nyi anə zəmbalma nyi'yar, ji na, "Najakau, kumur dza yi ngau, kəra nji ləri aga hyi, məla mau abangau, aga hya dəngari ənəgə yau." 25 Abangə tsu ngə ji həri kyakiwa 'yimir wur inabi, ayukuda sər səm nə wagəu, kə ji na, "Kyakiwa kau, naja ngə alkawal mbamba mafəliyangə kəra Hyal mbiya ənəgə mashi da. Məla mau abangau, kalar pəcira hyu sa sara wu kyakiwa kau, hya sa, aga hya dəngari ənəgə yau." 26

Kalar pəcira hyu səm macikəl kau, əngə hyu sa sara
wu kyakiwa kau, hya vər hə'una tər Thlagəu, kəl ji
bəra sha a shili. 27 Kalar ndəra səmkə macikəl əngə sa
sara wu kyakiwa wu lagu kəra gəra shili əngə gənggər
nyi sili ana Thlagəu, a məliyar ja bikə ana dəzə əngə
mashi Thlagəu. 28 Ca ngə səra da kəl ndə a tsəmbiya
kərnyi mənahəu kadivira ja dzəgwa səm macikəl əngə
sa sara wu kyakiwa. 29 Ma nangə ndə kəra səm əngə
sa, ma a'yı gə ndəra hakəra dəzə Kərsiti mai, a səmkur
gau əngə sahur gə numa nə Hyal anə kərnəgau. 30 Ca
ngə səra da nji gangəu wu pama hyi da kukufəu əngə
nji gangəu wu pama hyi uya shilgəu, əngə alenyi nji
tsu tənakər. 31 Ama ma mən tsəmbiya kərmən əngə
jiri, tsu vanyi numa wu bəra da ar kəra mən mai. 32
Ma Thlagə nga vər məl numa anə mən, namən tsu
mən wu uya hwathlau, a sara nja ndə thlana mən
numa əkkə'yı njir duniya. 33 Nahyi wazha ama, ma
hyu dabə aga hya səm sər səm nə Thlagəu, bəgə hya
səkəbiya kərhyi. 34 Ma wubə a vər tə ngau, ga səm sər
səm a ndu ki kwatahəu, a sara dabə dzər hyi ja shili
əngə numa a da gəra hyi. Ma yi sha shili, ba ya sa
dəgabiya hyi alenyi sə kəra hyau, sər məl.

12 Ar kəra lə sə lələ nə Mambəl Cici ja, wazha ama,
yu yiwu hya nggya əngə fədəngəkər mai. 2 Hyu
səni ar pəcira hyi gəra njir nu Hyal, pəci gangəu, nji
nggutana hyi aga hya cana lagu nə jijiri aga hya nu
kata kəra gəra əngə pi. 3 Agabangau, yu yiwu hya səni
abər, ma ndəra na abər, "Yesu ndə shishi'w u ngau,"
nda nji a'yı wu ndər lagu Mambəl Hyal mai. Ətsu ma
ndəra na abər, "Yesu Thlagə ngau," lagu Mambəl Cici
ngə ndə ka vər ndər. 4 Lə sə lələ paməpamə gangə
a'yı, ama Mambəl zəmə kə ngu lau. 5 Thlər Hyal
paməpamə gangə a'yı tsu, ama anə Thlagə zəmə nə
nju məl. 6 Əngə thlər məl paməpamə a'yı gangə tsu,
ama Hyal zəmə kə ngu lə dənama ana ndə patə. 7 Lə
sə lələ nə Mambəl nə nji nə nji anə kalar ndə aga
məna uya səra mənahəu a gwagwa. 8 Anə vanyi ndə
nji nə nji lagu Mambəla nji highibə nə hahangəkur,
əngə anə vanyi ndə tsu, lagu Mambəla nji nga nji nə
nji highibə nə sənbiya sau, 9 əngə anə vanyi ndəu,
mbərsa lagu Mambəl kau, əngə anə vanyi ndə tsu, lə
sə lələ nə shiləgəbiya ndə lagu Mambəla nji, 10 əngə
anə vanyi ndə tsu, dənama məl sə dədəgur, əngə anə
vanyi ndə tsu, na ndərhaha, əngə anə vanyi ndəu,
sənbiya paməpaməkur nə mambəl'yar, əngə anə vanyi
ndə tsu, ndər əngə dəhə miya paməpaməu, əngə anə

vanyi ndə tsu, shabiya ndər dəhə miya paməpaməu.
11 Patə sə'yar kau, Mambəl zəmə kə nga vər lau anə
kalar ndəu, tsatsa'a ənggər kəra ju yiwu. 12 Ənggər
kəra dzə zəmə ngau, əngə gashal gashal gangəu, alaga
kə gashal gashal a'yı gangə ama dzə zəmə nga nda.
Abangə tsu nga nyi wu Kərsiti. 13 Ara nji məliya mən
babətizəma patə lagu Mambəl zəməu, a vu dzə zəməu,
alaga njir Yahudiya, əngə njira a'yı njir Yahudiya
mai, alaga mafə'yar əngə kamber nji, patəkura məna
dləwuri mən Mambəl zəmə kau. 14 Dzə a'yı gashal
zəmə mai, ama gashal gashal gangəu. 15 Ma hi sən
na, "Arya nayi a'yı tsi mai, a'yı yi gashala dzə mai,"
a'yı a sən məliya nji ja da pamə ara dzə mai. 16 Ma
himi sən na tsu, "Arya nayi a'yı li mai, a'yı yi gashala
dzə mai," a'yı a sən məliya nji ja da pamə ara dzə
mai. 17 Maja bər dzə də patə li, lagu mani nga mən wu
nggar sa? Maja bər dzə də patə himi, lagu mani nga
mən wu thlar sa? 18 Nggara mə ja, Hyal ngə pədləya
gashal aga dzau, kalar ndə ənggər kəra ju yiwu. 19
Maja bər dzə gashal zəmə ngau, əmani ngə dzə wu
dzəgwa də? 20 Ama jijiri gashal gashal a'yı gangəu,
ama dzə zəmə pathla nga ja. 21 Li a'yı wu sən na anə
tsi, abər "Dzau da a'yı əngə gə mai!" Əngə tsu kər a'yı
wu sən na anə hi abər, "Dzau da a'yı əngə hyi mai!" 22
Abangə nə nji mai, gashal gashal kəra hyu nggani
nanda nga kukufə kau, sə a'yı nja sən məl gora əngə
nda mai. 23 Gashal gashal kəra mən wu həri a'yı ndə
əngə kadakadarkur gagadə mai, nanda nga mən wu
har ndə zhaşı mənahəu. Abangə tsu, gashal gashal
kəra nja kyaga lari ar babal mai, ca nga məna shir
mənahəu, 24 ama gashal gashal kəra ar babal, nji a'yı
wu shi ndə mai. Ama Hyal əngə kərnyi ngə daşəri
gashal gashal'yar kə patə abangau, aga kalar gashal
gashal kəra gəra əngə kadakadarkur ndə uya. 25 Hyal
ngə maliya abangau, ara paməpaməkur a sara da
wu dzau, aga kalar gashal gashal ndə dləwar kərnda
wu lagu zəməu. 26 Ma gashal zəmə gu bəwəwatəu,
patər gashal gashal ngə gu bəwəwatə kə əkkə'yı ja.
Ma gashal zəmə uya wahau, patər gashal gashal nga
caguli əni. 27 Nahyi, dəzə Kərsiti ngau, əngə kalar ndə
wu pama hyi ar viya gashal ngau. 28 Hyal əngə kərnyi
a cədəbiyar ja nji wu daşə dzə njir nu, tanggərma ca
ngə, cama səsə'yar, məthləkura nji ca ngə, nabi'yar,
nə makərkura nji ca ngə maləm'yar, əngə njir məl sə
dədəgur, əngə njir shiləgəbiya nji, əngə njir dləwa nji,
əngə njir tədəmwa, əngə njir ndər əngə dəhə miya
paməpamə'yar. 29 Patər nji ngə cama səsə'yar ya?

Patər nji ngə nabi'yar ya? Patər nji ngə maləm'yar ya? Patər nji ngu sən məl sə dədəgur ya? 30 Patər nji ngu sən uya lər sə nə shiləgəbiya nji ya? Patər nji ngu sən ndər ənga dəhə miya paməpamə'yar ya? Patər nji ngu sən shabiya ndər dəhə miya paməpamə ya? 31 Ama sər cim ca ngə ga uya lə sə lələ kəra ndiya. Nayi tsu yu nda cabiya hyi lagu kəra ndiya patəu.

13 Ma yu ndər ənga dəhə miya nji ənga dəhə miya waladi, ama yiwdzə a'yı ara yi mai, nayi ənggər tatangə kəra nju tsa ngau, alaga kangga kəra wu tiwi ngau. 2 Ma yu sən na ndərhaha ənga yu sənbiya sə ar kəra patər səra dədəwə ənga patər sənbiya sau, ba ma yi ənga mbərsa kəra wu sən jahəna mau, ama yiwdzə a'yı ara yi mai, sə kurthlə nga yau. 3 Ma yi təkəna kalar səra ara yau anə nji dadali, ənga ma yi lər kərdə aga nja ngyina da ənga u'u, ma yiwdzə a'yı ara yi mai, akkəri a'yı kəra yu uya a gwagwa mai. 4 Yiwdzau ca ngə mba dəfū ənga ki'wakur. Yiwdzau, a'yı ənga da shishi mai, ənga əwadzə mai, ba ənga hakər mai. 5 Yiwdzə a'yı ənga kulangəkur mai, ba ənga yiwu kərnyi mai, ənga ndzə hudə kusakusa mai, ənga səbə ndu dəfū mai. 6 Yiwdzau, a'yı wu caguli wu dəmwə'yikur mai, ama ju caguli wu jirkur. 7 Yiwdzə wu nggya cimu ənga capi, cimu nga ju hənggəri ənga nji, cimu nga ja ənga fər kər, cimu nga ja ənga səsə'wu sau. 8 Yiwdzau, wu nggya ba'anuwa. Ndərhaha nənyi, ju səkari mai, ənga ndər ənga dəhə miya paməpamə tsu, ju tərabiya, ənga sənbiya sə tsu, ju kufau. 9 Sən sər mən a'yı nyabiya dzə mai ənga ndərhahar mən tsu, a'yı nyabiya dzə mai. 10 Ama ar pəcira səra gəra nyau, nyabiya dzau, patər səra gəra nyau, wu kwaya ar lagu. 11 Ar pəcira yi zər, yu ndər zəzər, dəngə da ənggər nə zər, jigadəma da ənggər nə zər kushu. Ama ta yi hau, ba yi pəna kalar sə nə zərkur. 12 Kabangəkau, mən wu tsamə sə lələfuru, ənggər kəra mən wu tsamə sə a gwar 'yimi, ama mən wu nda lari sə wu bama ənga bama camə gagadəu. Kabangəkau, sən sə də gashal gashal nga nyi, ama yu nda sənbiya sə ar babal, ənggər kəra Hyal wu sənbiya da. 13 Sə makər kəra wu nda nggya ba'anuwa, ca ngə mbərsa, ənga fər kər ba yiwdzau, ama kəra ndiya nda patəu, ca ngə yiwdzau.

14 Ta'yı wuñə yiwdzau, a da cimər hyi, ənga hya da tsu njir cim sə lələ nə Mambəl Cicau, nja na ma hya cim sən ndərhaha. 2 Arya ma ndərə vər ndər ənga dəhə miya paməpamə, nda nyi a vər ndər

ənga Hyal, ama a'yı anə ndə mai. Ndə a'yı kəra a vər nggari səra ju na kə mai. Arya səra ja vər na patəu sə ngau kəra ar dəwə, ja vər na sə dədəwə lagu mambəl nyi. 3 Ama ndərə vər na ndərhaha, anə nji nga ja vər ndər aga ja nəna nda, ənga ja tsətsəkur nda, ba ja səsəkuya nda. 4 Ndərə wu ndər ənga vanyi dəhə miya paməpamə, kərnyi nga ju la. Ama ndər ndərhaha, fixed dəbə dzə njir nu nga ju la. 5 Cimə da ca ngə aga patəkura hyi hya ndər ənga vanyi dəhə miya paməpamə, ama yu ndiya ənga yiwu hya na ndərhaha. Ndərə wu ndərhaha nga ndiya ndərə wu ndər ənga dəhə miya paməpamə, kəl ma vanyi ndə a'yı kəra wu sən shabiya aga dəbə dzə njir nu patə a nggabiya. 6 Wazha ama, ma yi shili ara hyi, kə yi sa ndər ənga dəhə miya paməpamə, abari nga ya sən dləwar hya, kəl ma ya sən cabiya hyi mətakər, alaga sənbiya sau, alaga na ndərhaha alaga highibə wa? 7 Alaga sə mbimbisəu əkkə'yı sə tsatsa kəra gəra ənga pi ənggər mbəla'wu ənga səmbəl, abari nga nju sən nggabiya dəha nda, a'yı kəl nji təkəbiya paməpamə dəha səra ndu na wa? 8 Ma ndər mbidə tələmə pa a'yı mbidiya ənggər kəra nju mbidə nə biyar pa mai, wa ngu səni abər gwa pa nga nja? 9 Abangə nga nyi, ma səra gu na wu vanyi miya kəra nji gəra nggabiya, abar nga nju sən sənbiya səra gu na? A ndərər gə nə kurthləu. 10 Ndər nə miya paməpamə a'yı gangə wu duniya, kəra gəra ənga valar dzə a'yı mai. 11 Ma a'yı ya vər nggari miya kəra ga vər na mai, ba ya da məthləpi ana ngau, nagə tsu məthləpi ana da. 12 Ənggər kə nga nyi ar kəra hyi. Ta da hya vər cim lə sə nə Mambəl, səra tsə'a ca ngə hya nərdəzə aga hya hə wu lə sə lələ kəra wu həna dəbə dzə njir nu. 13 Agabangau, ma ndər ənga dəhə miya paməpamə, ja kədi Hyal ja uya dabar nə shabiya. 14 Ma yi kədi Hyal wu dəhə miya paməpamə, mambəl da ngu kədi Hyal, ama dəngə da a'yı ənga dləwa dzə mai. 15 Mi nga ya kyaga məla? Yu kədi Hyal ənga mambəl da ənga tsu yu kədi Hyal ənga dəngə da. Yu thlə na ənga mambəl da ənga tsu yu thlə na ənga dəngə da. 16 Ma ga vər usaku ana Hyal wu mambəl ya, abar nga ndərə vər sahimi ngə a sən nggabiya ja na, "Amina" aga ja dləwubiya səra gu na wu lə usaku ngau, ma naja a'yı sən nggabiya maya? 17 Wu sən da abər a lər gə usaku ana Hyal, ya, lagu mani ngə ndərə vər nggar ngə wu uya cakər dzə? 18 Usaku ana Hyal, ara a ndərər yau ənga dəhə miya paməpamə a ndiya hyi patəu. 19 Patə abangau, wu dəbə dzə njir nu a ndiya anə da ya nabiya ndər kəra

nju nggabiya batsu yidau, a da tufu a mwara ya ndərna ndər dubu kumou ənga ndər dəhə miya paməpaməu. **20** Wazha ama hya sara dəngə sə ənggər wazha mai. Wu dəmwa'yikur, hya da ənggər wazha yidədəu, ama wu dəngar hyi hya da nji nggunggurəm. **21** Tsətsəfə nga nyi wu ləkakadə Hyal abər, "Yu ndər anə nji da lagur miya nji paməpaməu, ənga miya məthləpi nga yu ndər anə nji kau, alaga kə nanda wu nda səhimi də mai," əngwar Thlagəu. **22** Hya səni ja, ndər ənga dəhə miya paməpaməja, mətsəmə ngau, a'yı anə njir nu mai ama anə njira gəra njir nu. Ndərhaha nənyi anə njir nu nga nyi, a'yı anə njira gəra njir nu mai. **23** Karya, ma patər dəbə də njir nu kabiya dzau, kə kalar ndə dəzəguya ndər ənga dəhə miya paməpaməu, ma njira gəra nggabiya, alaga njira gəra njir nu sa thləwa hyi ya, a'yı hyu nggani ndu tsəmə hyi ənggər nji bəbəla kər wa? **24** Ama ma ndərhaha nga hyi patər a vər na, ma njira gəra njir nu, alaga njira gəra nggabiya ngo shili, kalar səra ji nggari, a'yı wu tsəviya nyi wu dəfuwa ja ba ja dəzəgwa da ndər vavəza wa? **25** Ma ndəra nggar ndər kau, ba sə dədəwa na dəfuwa ja pahəbiya dzau, a biyar babal, ba ja dəzəgwa bəliya undi ju dləvə Hyal, ba ja na, "Jiri, Hyal a'yı ja wu pama hyi." **26** Mi ngə səra a'yı ja wazha ama? Ma hyi dəbəya də ar mwa zəməu, alenyi nji a'yı nda ənga na miya fal Hyal, vanyi ndə ənga nə highibau, vanyi ndə ənga sən sə mətakər, vanyi ndə tsu ənga dəhə miya paməpaməu, vanyi ndə ənga shabiya dəhə miya paməpaməu. Patə sə'yar kau, nja məl aga cəkə dəbə də njir nu. **27** Ma hyu ndər ənga dəhə miya paməpaməu, a sara nda ndiya nji məthlə alaga nji makər mai, nda ndər ndə zəmə ayukuda ndə zəməu, kəl vanyi ndə tsu ja shabiya. **28** Ama ma ndə a'yı kəra wu səni shabiya mai, bəgə ndə nyi a nggya diyi wu dəbə də njir nu, ja ndər anə kərnyi ənga Hyal. **29** Ma nju ndərhaha, nji məthlə alaga nji makər nga ndər, ta'yı alenyi nji ka səya himi aga nda walbiya səra ndu na mənahəu. **30** Ma Hyal canə nyi mətakər anə vanyi ndəra a'yı nggya, ndəra vər ndər tanggerma kə ja bəgau. **31** Ara patakura hyi a sən na ndərhaha vanyi ndə ayukuda vanyi ndə, aga kalar ndə a highibər sau ənga ja uya tsətsəku dəfu. **32** Njir ndərhaha ndu sən kəkəya kərnda. **33** Arya Hyal a'yı Hyal nə dliya kər nga mai. Hyal nə nggya jamə ngau. Abangə tsu wu dəbə də nji cici gə Hyal patəu, **34** mathləkə'yı nda nggya diyi wu dəbə də njir nu, aryi nji a'yı nə nda lagur ndər a ndəna mai, kəl nda da njir ngga səra nji nana,

ənggər kəra dədə Musa nana. **35** Ma sə a'yı kəra nda yiwi nda səni, ba nda yiwi ara shili a ndu ki, aryi sə səsələi ngə anə ndə mala ja ndər wu pama dəbə də njir nu. **36** Hyu nggani abər ara hyi ngə ndər Hyal dəzəguya də ya? Abər anə hyi wacu nga nji shili əni ya? **37** Ma gu nggani abər naga nabi nga gau, ənga nyinyi nga gau wu mambəl, gu kyaga səni abər sə kə ya vər tsəfə kau, sər bəla ngau, sara ara Thlagəu ənga kərnyi. **38** Ma a'yı ji hənggəri ənga sə kə mai, nju nda hənggəri ənga ja tsu mai. **39** Nahiyi wazha ama ta'yı hya da njir cim ndərhaha, ama hya sara ka nji ara ndər ənga miya paməpaməu mai. **40** Ta'yı nja məl kalar sə ənggəra ja tsa'a nja məl wu lagu nyi tsu.

15 Kabangəkə tsu wazha ama, yu yiwi ya dəngari hyi ar kəra ndəshigu kəra yi tətəlna hyi, ba hyi dləwuri ta, kəra mbərsər hyi ta'yı ari. **2** Lagu ndəshigu kə ngə hyi uya mbədəu, ma hyi səbəya əabalu ndər kəra yi tətəlna hyi. Ma a'yı da abangə mai, mbərsər hyi a dari sə kurthləu. **3** Ara səra yi dləwuri ca ngə yi nər hyi ar viya sə kəra ndiya ənga mənahəu, abər Kərsiti a təri aryi bikər mən, ənggər kəra ləkakadə Hyal nana. **4** Abər, nji hadəna nyi, ayukuda pida makəru ba ji hya'ari sara vir tau, ənggər kəra ləkakadə Hyal nana, **5** ba ji canə nyi kərnyi anə Kefasu ba anə cama səsə kumo apə məthlə kau. **6** Ayukuda kau, kə ji cabiya kərnyi anə wazha ama kəra a ndiya gharu tufu aga zəməu, gangə wu pama nda a'yı nda ənga pi ba'anə kabangəkau, alaga kə alenyi nji a tər kau. **7** Ba ji canə nyi kər anə Yakubu ba anə patər cama səsə'yar, **8** ayukuda nyi patəu, ba ji cabiya də kər tsu, nayi ndəra gəra tsa'a ya kyaga lari nyi. **9** Ara nayi nga ndiya ənga kushu wu pama cama səsə'yar patəu, ənga a'yı a kyau nja ngga da cama səsə mai, aryi yi lər əwəbwətə gagadəu anə dəbə də njir nu nə Hyal. **10** Ama lagu mayiwakur nə Hyal nga yi səra ya ga nyi kau, ənga mayiwakur nyi anə də, a'yı sə kurthlə mai. Awau, a mələr yi thlər a ndiya nda patəu, alaga kə a'yı nayi ngə məl thlər kə ənga kərda mai, ama mayiwakur nə Hyal kər a'yı ənga yi kau. **11** Ama a'yı da vanyi sə mai, tara nayi alaga nanda ngə tətəlna ndəshigu kau, ca ngə səra hyi hənggəri əni. **12** Ta da nja vər tətəlna ndər Hyal abər Kərsiti a hya'ari sara vir tau, ya lagu mani ngə alenyi nja vər na abər hya'ari sara vir tau a'yı mai ya? **13** Maja bər hya'ari sara vir tau a'yı mai, a cabiyarı abər Kərsiti a'yı hya'ari sara vir tə mai. **14** Maja bər Kərsiti a'yı hya'ari sara vir tə mai, tətəlna ndər Hyal

kera məna vər məl patə sə kurthlə ngau, ənga abangə tsu ngə mbərsar hyi. **15** A biya banga kau, a dər mən ənggər njir lə sakida nə fati ar kəra Hyal, aryə mən lər sakida ar kəra Hyal abər ji hya'ana Kərsiti sara vir tau. Ama naja a'yı hya'ana nyi sara vir tə mai, ma jijiri nji a'yı wu hya'ari sara vir tə mai. **16** Maja bər nji tətə a'yı wu hya'ari sara vir tə mai, Kərsiti tsu a'yı hya'ari sara vir tə mai. **17** Əngər maja bər Kərsiti a'yı hya'ari sara vir tə mai, mbərsar hyi a dəri sə kurthləu ənga tsu, tsu hyi wu bikər hyi. **18** Maja abangau, patər njira tə wu Kərsiti a sar nda. **19** Maja bər fər kər kəra ara mən wu nggyabiya nə kabangəkau nga nyi wacu, a dər mən sər təhudəu a ndiya patər nji. **20** Ama Kərsiti a hya'ari ja sara vir tau, naja ngə sə nə dəramwa wu pama njira tau. **21** Ənggər kəra tə shili lagu ndə zəməu, abangə tsu ngə hya'ari a vir tə shili lagu ndə zəməu. **22** Ara ənggər kəra mən tətə patə wu Adamu, abangə tsu kalar ndəra wu Kərsiti ju hya'ari ənga pi. **23** Ama nju nda hya'ana kalar ndə sara vir tə ma pəci nyi da. Kərsiti ngə dəramwa nə hya'ari sara vir tau. Ar pecira ju nda sha shida wu duniya, abangə tsu ju sa hya'ana njira nənyi. **24** Ayukuda kə ngə jomə ndəl a dzəgwa shili, ar pecira ju lər təlkur anə Hyal tada, ayukuda ji sana təl tə'ləyar, ənga njir səm təlkur ba patər njir dənama. **25** Arya kəl Kərsiti dumwa ənga səm təlkur kəl ma ji fiya patər dawa nyi'yar əgya kida hiya ja. **26** Dawa kəra ju nda tsiya ayukudə patəu, ca ngə tau. **27** Arya tsətsəfə nga nyi wu ləkakadə Hyal abər, Hyal "a fiyari kalar sə əgya kida hiya ja." Ənggər kəra ləkakadə nana, "Kalar sau" a fiyar nji əgya kida ja. A cabiyari abər a'yı dəbə əkkə'yı Hyal ənga kərnyi ngə əgya kida Kərsiti mai, ama Hyal ngə fiya kalar sau əgya kida Kərsiti. **28** Ama, ar pecira Hyal fiya kalar sə a gya kida dənama təlkur nə zər nyi, zər nyi tsu ba ja fuwa kərnyi a gya kida dənama təlkur nə Hyal, aga Hyal ja da a dar kəra patər sau. **29** Maja bər kabangəkə hya'ari sara vir tə a'yı mai, mi ngə nji ka nda məla, njira nji hər nda bəbətizəma ar viya nji təta? Maja bər nji tətə a'yı ndu hya'ari sara vir tə mai, ara mi ngə nju məl bəbətizəma aryə nda? **30** Əngər anə kərmən, aryə mi ngə mən wu fə kərmən a miya tə aryə ndər Hyal kalar pəci ka? **31** Jijiri ngə yu na anə hyi wazha ama, ənggər kəra ya vər əwəsa ənga hyi wu Kərsiti Yesu Thlagər mən, bama ənga bama ngə yi ənga tə kalar pəci. **32** A vu məlmə Afisa nji shili ənga par kəpal anə da ənggər sər tagəu, ba yi pana pa nyi. Maja bər aga kərdə ngə yi mal, mi ngu nda da akkəri da? Maja bər nji tətə

a'yı wu hya'ari sara vir tə mai, ya, "Ta'yı məna gu mini nə səm ənga sa, aryə əzəgə ma vanyi ba məna sa tau." **33** Nja sara ngguta hyi mai! "Arya nggya ənga nji papatagə wu dla ənga nggya papatagə." **34** Sha mau a shili wu hangəkalər hyi, ba hya piyari məl bikau. Ara alenyi nji wu pama hyi a'yı wu sənbiya Hyal mai. Yu na sə kə anə hyi abangə aga hya gu salı. **35** Ama ba vanyi ndə a yiwa abər, "Abari nga nju hya'ana nji tətə sara vir ta? Wa thləmə culi dzə kəra ndu hya'ari əna?" **36** Wa thləmə najaka dzakura? A'yı hyu səni abər kalar səra nji thləkana, a'yı wu tsə mai, kəl ma ji tə kwatəhə wa? **37** Ar pəcira gu thləkə sau, a'yı dzə kəra wu nda nggya nga gu thləkə mai, ama culi nga gu thləkə, alaga culi uhi əndəga vanyi sə paməu. **38** Ama Hyal ngə wu lə dzau anə culi kau, ənggəra ju yiwu ja da. Anə kalar culi tsu ba ja nə nyi culi dzə kəra tsa'a aga ja. **39** A'yı patər kumər dzə ngə zəmə mai. Pamə ngə kumər dza nji, pamə ngə nə ma'wi, ənga pamə ngə nə 'yago'yar, ba nə kalfi tsu pamə nga nyi. **40** Sə paməpamə a'yı gangə kəra Hyal məliya a dəməlmau, ənga paməpamə tsu wu duniya. Ama kadakadarkur nə səra a dəməlmau pamə nga nyi ara kadakadarkur nə səra wu duniya. **41** Kadakadarkur nə pəci pamə nga nyi, ətsu kadakadarkur nə hya pamə nga nyi, abangə tsu ngə kadakadarkur nə shashilgə'yar, ənga tsu paməpamə ngə kadakadarkur nə shashilgə a mwara vanyi shashilgə. **42** Abangə nga nyi tsu ənga hya'ari sara vir tau. Dzə kəra nju thləkana a gyu'yı wu diya, ama ma ji hya'ari, ju hya'ari ənga pi kəra gəra tau. **43** Nju thləkana nyi a gyu'yı gəra ənga kadakadarkur, ama ba ja hya'ari ənga kadakadarkur. Nju thləkana a gyu'yı gəra ənga dənama, ama ba ja hya'ari ənga dənama. **44** Nju thləkana nyi ənga kumər dzə nə ndəndəkur, ama ba ja hya'ari ənga dzə nə mambəl. Ənggər kəra dzə nə ndəndəkur a'yı, dzə nə mambəl a'yı tsu. **45** Abangə nga nyi tsətsəfə, abər, "Ndə nə tanggərma Adamu, da ndə ənga pi." Adamu nə yukuflu tsu, naja ngə mambəl nə lə pi. **46** Ndə nə mambəl a'yı shili tanggərma mai, ama ndə nə kumər dzau, ayukuda ta ndə nə mambəl dzəgwa shili. **47** Ndə nə tanggərma shili sara wu bəbər, ama ndə nə məthləkura nyi shida sara dəməlmau. **48** Ənggər kəra ndəra biya sara wu bəbər kau, abangə tsu ngə kalar njira biya sara wu dəzə ja, bəbər ngə nda. Ənggər kəra ndəra sara dəməlmau, abangə tsu ngə kalar njira a dəməlmau. **49** Ənggər kəra mən pəbiya ndəra sara wu bəbər, abangə tsu ngə mən wu nda pəbiya ndəra

shida sara a dəməlmau. 50 Səra yu na anə hyi wazha ama, ca ngə kumər dzə ənga mashi a'yı wu uya fa'a ki nə təlkur Hyal mai. Abangə tsu dəzə kəra wu diya, a'yı wu fa'abiya ki ənga dzə kəra gəra diya mai. 51 Nggara mau, yu nar hyi səra dədəwa! A'yı patəkura mən ngu nda tə mai, ama nju nda bəlana dza mən patəu, a ndu dzə mafaliyangə, 52 ənggərna, ənggər kəra ndə wu da maci ənga li, ma njı nda mbədiya tələma nə jomə ndəl. Tələm wu nda mbədiya dzau, ba njı tətə wu Kərsiti a hya'ari ənga pi gəra kufau, njira tsu ənga pi ar pəci ta, ba nda bəlana dzau. 53 Səra wu diya, kəl ji hər dzə kəra gəra diya. Səra wu tə tsu, kəl ji bələr dzə ənga səra gara tau. 54 Ar pəcira dzə kəra wu diya nda har dzə kəra gəra diya, ənga dzə kəra wu tə har dzə kəra gəra tau, ar pəci ta ngə ndər kəra tsətsəfə wu da jiri, abər, "A səmkur njı təlkur ar kəra tau." 55 "Kara nagə tau, əmani ngə səm təlkur nga? Tau, əmani ngə da nga?" (Hadəs g86) 56 Da nə tau, ca ngə bikau, ənga dənama nə bikau, ca ngə dlədau. 57 Ama usaku anə Hyal! Naja ngə nə mən səm təlkur lagu Thlagər mən Yesu Kərsiti. 58 Agabangau, zamər 'wa da 'yar, hya ta'yı pir ənga dənama cumu. A sara vanyi sə a jahəna hyi mai. Cumu hya lər kərhyi aga məl thlər nə Thlagəu, aryə hyu səni abər nərdzər hyi wu Thlagəu, a'yı wu da sə kurthlə mai.

16 Ndər ar kəra tsəm sə anə njı cici nə Hyal, ta'yı hya məl ənggər kəra yi nar nyi anə dabə dzə njir nu 'yar kəra wu Galatiya nda məl. 2 Kalar pəci tanggərma nə sugu, kalar ndə ja kyaga fiya tsa'a sara wu səra ji uya sara wu uya nyi, aga ma yi sha shili kəl həri səra 'yi fwatəu, a'yı kəl njı dzəgwa tsəm sə mai. 3 Ar pəcira yi sha shili, yu sa səwa njira hyi hənggəri ənga cama tsətsəfə ar kəra nda, aga nda sa həri lə sə dləwa dzər hyi a vu Urshalima. 4 Ma hyi lari a dari tsa'a aga ya ma'yı tsu ba nda ləbiya da. 5 Yu əəra nda sha shili ara hyi ayukuda yi əəbiya bau wu Masidoniya, aryə lagu Masidoniya nga yu ma'yı. 6 A sən da yu nda səkari əkkə'yı hyi, ma wu sən da ba mənə həbiya vuya kə əkkə'yı hyi, aga hya dləwar da wu əə da kau, kalar vira yu ma'yı a ndari. 7 A'yı yiwu da ngə ya lari hyi ba ya tərəbiya mai, awau, dəfuwa yu yiwu ya səkari əkkə'yı hyi, ma Hyal hənggəri. 8 Ama yu səkari ənggau wu Afisa kəl ma pəcir Pentikosu shili. 9 Aryə madiya lagu nə məl madiya thlər a pahəri anə da, ama dawa gangə a vər da laguwa nyi. 10 Ma Timathlawusu shili, hya nə nyi nggya papalkər wu

hyi, aryə ndər məl thlər Hyal nga ja tsu ənggər nayau. 11 A sara hya didə nyi mai, hya səwa nyi wu lagu ənga huda pərtəu aga ja sha shila ara yau. Yu vər səkə nyi, nanda əkkə'yı wazha ama 'yar. 12 Səra ya sən na ar kəra Apolusu, ca ngə ya vər kədi nyi ənga jirkur aga ja nda tular hyi, naja əkkə'yı wazha ama, ama naja a'yı wu yiwu ja shili kabangəkə mai, ama ju nda shili ma ji uya lagu. 13 Hya nggya lili'u, hya ciya dzə wu mbərsar hyi, hya də ənga mba dəfu, hya də ənga dənama. 14 Kalar səra hyu məl hya məl ənga yiwukur. 15 Wazha ama hya səni abər njir kir Sətifanusu nanda ngə njir nu nə tanggərma nə 'yi'yir Akaya, a lər nda kər aga məl thlər anə njı cici gə Hyal. 16 Ya vər kədi hyi, aga hya lər kərhyi anə culi njı ənggər kau, ənga patər njira dəbər kər ənga hyi wu thlər kau, ənga dənamar nda. 17 Hudə ya pidarı ənga shilir Sətifanusu, ba Focinatusu ba Achayikusu, aryə ndə dla ənga dləwa dzə ənga səra caja ara hyi. 18 Aryə ndə mbəbiya mambəl də ənga nər hyi tsu. Culi njı ənggər kau hya gənggər nda səli. 19 Dəbə dzə njir nu 'yar nə 'yi'yir Asəya a vər usa hyi. Akwila ənga Pərsila, ənga dəbə dzə njir nu kəra wu kir nda, nda vər usa hyi gagadə wu Thlagəu. 20 Patər wazha ama 'yar kəra ənggau nda vər usa hyi. Hyə usar dzau ənga bərpə dzau nə yiwukur kəra cicau. 21 Nayi Bulusu nga vər tsəfə usa dzə kə ənga tsa yau. 22 Patər njira gəra yiwu Thlagəu, bəgə nda də njı shishi'wau. Thlagəu, shili. 23 Ta'yı mayiwakur nə Thlagəu Yesu a nggya ənga hyi. 24 Yiwudzə da anə hyi papatəu, wu Kərsiti Yesu. Amina.

2 Kwaranthli

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, cama səsə nə
Kərsiti Yesu lagur yiwur hufa Hyal ənga zamər
mən Timathlawusu kəra ənga yau. Cama kau, anə dəbə
dəzə njir nu kəra wu Kwaranthli, dəbə ənga patəkura
nji cici gə Hyal kəra wu patər 'yi'yir Akaya. **2** Bəgə
mayiwakur ənga hufə pərtəu sara ara Hyal Dərmən
ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi. **3** Fal
anə Hyal, dəyə Thlagər mən Yesu Kərsiti, Tada nə
dəgal təhədəu ənga Hyal nə patər səsəku dəfu. **4** Naja
ndəra wu səsəkuya dəfuwa mən wu pəcira mən wu
patər əwəbətəu, aga məna sən səsəkuya dəfuwa
njira wu kalar culi əwəbətəu ənga səsəku dəzə kəra
mən uya sara ara Hyal. **5** Ara ənggərə mən wu lar
əwəbətəu ənggər kəra Kərsiti lari, abangə tsu lagur
Kərsiti ngə səsəku dəfur mən sara ara Hyal wu nyabiya
dzau. **6** Ma 'ya wu əwəbətəu, aga hya uya səsəku
dəfu ənga hya uya mbədə ngau. Ma 'yi uya səsəku
dəfu, aga hya uya səsəku dəfu ngau, kəra wu məliya
hya da njira wu sən cinapi wu əwəbətəu kəra hya
vər sa ənggər kəra 'ya vər sa tsu. **7** Fərkər 'ya ənga
hyi a ciyar dzau, aryə 'yu səni abər ənggər kəra hyi
lar əwəbətəu dəbə əkkə'yi 'ya, abangə tsu nga hyu
nda uya səsəku dzau əkkə'yi 'ya. **8** Wazha ama, na'ya
a'yi wu yiwu hya nggya ənga gəra sənbiya sə ar kəra
əwəbətəu kəra 'yi tərabiya a gwa wu 'yi'yir Asəya mai.
A lar 'ya əwəbətəu gagadə kəra dənamar 'ya,
ma 'yu nggani'yu nda tini piya 'ya a gwa. **9** Pakatəu,
ma 'yi nggani a thlanar 'yar nji numa nə tau. Ama
səkə da aga 'ya highibəri abər a'yi 'ya vər nggya ənga
dənamar kər'ya mai, ama 'ya vər nggya ənga dənamar
Hyal, ndəra ənga dənamə nə hya'ana nji sara vir tau.
10 Naja ngə ndəra mbəliya 'ya sara wu miya tə nə
dəmwa'yu, ənga ju nda mbəliya 'ya. Naja ndəra 'yi
fər kər wu ja, abər ju nda dumwa ənga mbəl 'ya, **11**
ənggərə hyu dumwa ənga kədi Hyal anə 'ya. Lagu kə
ngə nji gangə wu nda lər usaku anə Hyal aryə 'ya,
arya barka kəra Hyal lari anə 'ya lagur nggari kədi
nə nji gangə. **12** Kabangəkau, kəja sər əwadzər 'ya,
abər, dəngə nə dəfuwa 'ya vər lə sakida anə 'ya abər
nggyabiyar 'ya ənga njir dənamə ənga nggyabiyar 'ya
ənga hyi nggya cici ngau, ənga nggya dəfu pathlu sara
ara Hyal, maja ma nggya kəra mən nggya əkkə'yi hyi.
'Yi məl abangau, a'yi lagu hahangəkau nə njir dənamə
mai, ama lagu mayiwakur nə Hyal. **13** Ara a'yi 'yu
tsəfə anə hyi səra hyi gəra sən jiga ba hya nggabiya

mai. Ama cim da ca ngə, **14** ənggər kəra hyi nggabiya
'ya kukushu kabangəkau, hyu nda nggabiya gagadəu,
kəra wu məliya hya əwadzau wu 'ya ənggər kəra 'yu
əwadzau wu hyi tsu ar pəcir shidər Thlagə Yesu. **15**
Arya papalkər da ju da abangau, a yiwur yau aga ya
nda tular hyi tanggərma aga hya bəra uya dləwuri
barka nə məthləkura nyi. **16** A yiwur yi aga ya tular hyi
ar lagur ma'yi a vu Masidoniya, ənga ma ya bəra vər
sha shili ara hyi sara wu Masidoniya, ba hya dzəgwa
səwa da a vu Yahudi. **17** Ar pəcirə yi mbiya abangau,
a'yi yi dəngə sə ar kəri wa? Əndəga hyu nggani yi məl
abangə lagur dəngə sə njir dənamə ya, abər yu sən na
"Angə," ənga ya bəra na, "Awau" ya? **18** Ama ənggər
kəra Hyal ndə tsa'a miya dəfu ngau, abangə nga nyi
tsu abər ndər kəra 'yi nar hyi kau, a'yi "Angə" ənga
"Awau" mai. **19** Arya Zər Hyal, Yesu Kərsiti, kəra nayi
ənga Silasu, ba Timathlawusu tətəlnə ndər nyi anə hyi
ar kəri, a'yi "Angə" ənga "Awau" mai, ama wu ja cumu
"Angə" ngau. **20** Arya alaga yidawu ngə alkawal kəra
Hyal məliya wu Kərsiti, "Angə" nga nyi, a nyabiyar ja
patəu. Lagu nyi nga mən wu sən na, "Amina" aga ja
shili ənga kadakadarkur anə Hyal. **21** Kabangəkau,
Hyal ngə məliya na'ya əkkə'yi hyi ta'yi wu Kərsiti. Naja
ngə pənggər mən mal kəra cabiya abər a dəmbiyan
mənər ja, **22** ji fiya mətsəmə nə thlagəkur nyi ar mən,
ba ji fuwa Mambəl nyi a gu dəfuwa mən aga sər zhu
dzau, kəra wu nə mən fər kər nə uya səra wu shili.
23 A nggar yi thləmər Hyal, naja ngə sakida da, abər
aga ya tsərpər hyi, ngə da nayi a'yi bəra sha a vu
Kwaranthli mai. **24** A'yi 'ya vər ca dənamə ar kəra
mbərsər hyi mai, ama 'ya vər məl thlər ənga hyi aga
hya nyabiyar dəzə ənga hufə pipida, aryə lagu mbərsər
hyi nga hyi ciya dzə gəra kənggədəu.

2 Agabangau, kə yi fuwa wu dəfuwa yi abər tsu yu
bəra nda tula hyi kəra wu shili ənga hufə kyakyar
anə hyi mai. **2** Ara ma yi məliya hyi hufə kyakyar,
wa ngə hyau kəra wu nda səsəkuya dəfuwa ya? A'yi
kəl nahiyi kəra yi maliya hyi hufə kyakyar kau. **3** Yi
tsəfəri hyi abangə tsu kədəu, aga ma yi shili aga sa
tula hyi, nayu uya hufə kyakyar sara ara njira kyaga
pina hufə yi mai. Arya a'yi yi ənga kər papal wu
hyi papatəu, abər mən wu nda dəbə wu caguli da
əkkə'yi hyi. **4** Yi tsəfə səkə anə hyi aryə wu əwəbətəu
ənga hufə kyakyar gagadə nga yi a gwa, ba tsu ənga
sələm gagadə ngə wu liya yau. Nayi a'yi tsəfə anə hyi
aga ya məliya hyi hufə kyakyar mai, ama aga hya

sənbiya tədəbəkura yiwukur da anə hyi. 5 Ma ndə a'yı kəra məliya sər shili ənga hudə kyakyaru, a'yı nayi nga ji məliya nyi hudə kyakyaru mai, ama lagu batiti patəkura hyi nga ji məliya hudə hyi kyakyaru lagu pampamu. A'yı yu yiwu ya cakə unau wu ndər kə mai. 6 Culi bwaňwata kəra nji nə nyi, kəra ji lari sara ara badəgala nji a dər tsats'a anə nyi. 7 Kabangəkau, a dər tsa'a hya təfəbiya nyi ənga hya səsəkuya dəfuwa ja ara ja sara nyabiya dzə ənga madiya hudə kyakyaru. 8 Agabangau, yu kadi hyi, aga hya cabiya nyi yiwukurər hyi anə nyi gagadəu. 9 Səra da yi tsəfər hyi najaka cama tsətsəfə kau, ca ngə aga ya dzəbiya hyi ya sənbiya tara njir bələr səra yu na anə hyi wu kalar sau. 10 Kalar ndərə hyi təfəbiya, nayi tsu a təfəbiya nyir yau. Səra yi təfəbiya, ma sə a'yı kəra tsa'a aga ya təfəbiya, a təfəbiya nyir yau wu mwar Kərsiti aryə hyi. 11 Yi məl abangau, a sara Shatan kəra mən wu səni dabar nyi a uya lagur ngguta vi. 12 Ar pəcira yi ma'yı a vu Turuwusu a vuwa tətəlna ndəshigu Kərsiti, ba yi vuwa thləwa Thlagə a pahənar lagu anə da a vuna. 13 Alaga abangə hudə yi a'yı pipida mai, aryə nayi a'yı thləwa zamə də Tayitusu a vuna mai. Agabangau, ba yi nar ndə məna pida jaməu, ba yi tərabiya sə da a vu Masidoniya. 14 Ama usaku anə Hyal ndərə vər tədəmwa nə səm təlkur anə 'ya lagu Kərsiti. Ənga lagur 'ya tsu nga ja vər tətəlna ndər məsahəu nə sənbiya sə ar kəra Kərsiti ba'amani ənggər pə burdi. 15 Ara na'yı anə Hyal ənggər sə kisə nə Kərsiti wu pama njira uya mbədau ənga njira ar lagur ma'yı a ndə sa. 16 Anə njira ar lagur ndə sa a dər 'ya ənggər shuni kəra wu shili ənga tau. Anə njira uya mbədə tsu a dər 'ya ənggər shuni məsahəu kəra wu shili ənga pi. Wa ngə ndərə tsa'a aga hə najaka culi thləra? 17 A'yı 'ya ənggər alenyi nji gangə kəra shabiya ndər Hyal ənggər sər shafəli mai, ama pamə nga 'ya, wu dənamar Kərsiti nga 'yu ndər wu mwar Hyal ənga jirkur, ənggər njira Hyal ngə səwa nda.

3 Kabangəkau, a cabiyari abər a mbar 'ya fal kər'ya anə hyi wayi ya? Əndəga hyu yiwu aga 'ya səwa cama tsətsəfə kəra nə fal 'ya anə hyi əndəga sara ara hyi, ənggər kəra alenyi nja vər mal kə ya? 2 Nahyi ənga kərhyi ngə cama tsətsəfər 'ya, kəra tsətsəfə ar dəfuwa 'ya, kəra nji papatəu wu səni ənga ndu sən jigana. 3 A cabiyar hyi abər cama tsətsəfə nga hyi sara ara Kərsiti, kəra ca ngə səra biya ənga kər sara wu thlər kəra nji ngga 'ya aga məl. Cama kau, a'yı kəra nji tsəfəri ənga sər tsəfə sə mai, ama ənga Mambəl

Hyal kəra ənga pi. A'yı kəra nji tsəfəri ar tsəka mai, ama ar dəfuwa ndəpi. 4 A'yı 'ya ənga najaka papalkur kər wu mwar Hyal lagu Kərsiti. 5 Na'yı a'yı cabiya abər nənəkur 'ya nga 'yi sən məliya kalar sə mai, ama nənəkurər 'ya sara ara Hyal nga nyi. 6 Naja ngə məliya 'yi da nji nənə nə məl thlər ar viya njir məl thlər nə alkawal mbamba nə mafəliyangə, a'yı ar kəra dlađə kəra tsətsəfə mai ama ar kəra Mambəl, aryə dlađə kəra tsətsəfə wu sən tsiya ndəu, ama Mambəl wu sən lər pi. 7 Kabangəkau, thlər məl kəra dlađə Musa shili əni wu shili ənga tau, dlađə kəra nji tsəfəri ar tsəka, wu shili ənga kadakadarkur. Kadakadarkur kəra məliya njir Izirayila a'yı wu sən tsəmə du bama Musa mai, aryə mbəmbəla nyi, alaga kə gərpə nga ju gərpə kau. 8 Ma abangə ja, thlər məl Mambəl a'yı a ndiya ənga kadakadarkur wa? 9 Ma thlər məl dlađə kəra wu shili ənga tau, ca ngə ənga kadakadarkur abangau, abari ngə kadakadarkur nə thlər kəra wu shili ənga tsəpəkur a'yı a ndiya nyi gagadə wa? 10 Pakatəu, səra ənga kadakadarkur dədəm a'yı ja kabangəkə ənga kadakadarkur mai, ma nji gəlabiya nyi ənga madiya kadakadarkur kəra shili wu nə mafəliyangə kau. 11 Ma səra wu gərpə dzə kə wu shili ənga kadakadarkur abangau, abari ngə dəgalkura kadakadarkur nə səra gəra hal ka? 12 Agabangau, ta da a uyar 'ya sər fər kər abangau, ca ngə məliya a dər 'ya nji gəra hivər a miya ta. 13 Na'yı a'yı ənggər Musa mai, ndərə mbuya bama ja ənga sər baka dzau, a sara njir Izirayila a lari ənggəra kadakadarkur kau a vər gərpə dzau. 14 Ama dəngər ndə a dəri 6əbalu. Aryə ba'anə shili ar pəci kə əshina sər mbu bama ta tsu a'yı ənga ndə ma nju jiga alkawal mbamba nə hahal ta. Nji a'yı həna mai, ara kəl wu Kərsiti nga nju sən həna wacu. 15 Ba'anə shili ar pəci kə əshina, ma nju jiga dlađə Musa, sər mbu a'yı kəra wu mbuya dəfuwa nda. 16 Ama ar kalar pəci kərə ndərə shabiya dzə a shili anə Thlagə, ba nja həna nyi sər mbu bama ta. 17 Kabangəkau, Thlagə Mambəl ngau, ənga kalar vira Mambəl Thlagə ari, a ndəna a uyar nji kambəkur. 18 Namən njira nji pahəna ndə bama ndə patəu, mən wu ca mbəmbəlkur nə kadakadarkur nə Thlagə ənggər mbəmbəl kəra wu biya sara wu doragalu, ənga mən wu bələr dzə a shili wu nggya kəra pəbiya kadakadarkur nə Thlagə kəra a vər cakau, kəra wu shili sara ara Thlagə, ndərə Mambəl ngau.

4 Agabangau, ta da a uyar 'ya thlər məl lagu təhudə dəzə nə Hyal, ca ngə da dza 'ya a'yi tənakər mai. **2** Kuji a ndiya anə 'ya, 'ya piyari məl səra dədəwa səra wu sən shili ənga səli. 'Ya piyari sə səsəli ənggər ngguta vi ənga alaga thla fati ənga ndər Hyal, ama 'ya cabiya nda jirkur ar babal. Lagu kə ngə kalar ndə wu nda da sakida nə jirkurər 'ya a dumwar Hyal. **3** Ma da ndər Hyal kəra 'yu tətəlna a dar sə dədəwa, a dar ja sə dədəwa anə njira ar lagur nda sa. **4** Naja hyal na nggyabiya nə kabangəkau, ngə dar dəngar nda, njira gəra mbərsa, a sara nda lar mbəmbəlkur Ndəshigu na kadakadarkur Kərsiti. Naja ndəra pabiya Hyal. (aiōnios g165) **5** Ara na'ya a'yi a vər tətəlna ndər ar kəra kər'ya mai, ama ar kəra Yesu Kərsiti, abər, naja ngə Thlagəu, ənga na'ya ənga kər'ya ar viya mafar hyi aryə Yesu. **6** Arya Hyal nana, abər "Ta'yı mbəmbəl a mbəl sara vu kuthləu," naja ngə məliya mbəmbəla nyi a mbəl wu dəfuwa mən aga ja nə mən mbəmbəl sənbiya ar kəra kadakadarkur Hyal kəra a vər mbəl ar bama Kərsiti. **7** Ama a'yi 'ya ənga najaka bərbakur wu 'ya, na'ya kəra ənggər təm 'y'i yi, aga cabiya abər dənama kəra ndiya patəu sara ara Hyal nga nyi, ama a'yi sara ara 'ya mai. **8** Nja vər cicidə 'ya lagu pampaməu, ama alaga abangə na'ya a'yi bəraghinakər mai. A'yi 'ya ənga təkəkər, ama alaga abangə dza 'ya a'yi tənakər mai. **9** Nja vər da 'ya, ama alaga abangə Hyal a'yi piyari 'ya mai. Nja vər dlədlə 'ya a gyu'yi, ama na'ya a'yi dlənakər mai. **10** Cimər nga 'ya a miya tau, culi tə nə Yesu, aga tsu nggyabiya Yesu a cabiya dza wu 'ya. **11** Ma tsu 'ya ənga pi, nju lər 'ya cimər anə tau aryə Yesu, aga nggyabiya nyi a cabiya dzau wu dza 'ya kəra wu tau. **12** Agabangə tsu, tə a vər məl thlər wu 'ya, ama pi a vər məl thlər wu hyi. **13** Tsətsəfə nga nyi, abər, "A hənggər yau, ca ngə da yi ndər." Ənga najaka mambəl nə mbərsa nga 'yi hənggəri ca ngə da 'yi ndər abangə tsu. **14** Ara 'yu səni abər, ndəra hya'ana Thlagə Yesu sara vir tau, ju nda hya'ana mən əkkə'yi Yesu tsu, ba ja dzəgwə lər 'ya əkkə'yi hyi wu mwa nyi. **15** Patə sə'yar kə da aga ja shili ənga akkəri anə hyi nga nyi, aga mayiwakur Hyal a tətəlnakər a nda anə nji gangəu. Lagu kə nga nju nda lə usaku gagadə anə Hyal, aga ja shili ənga kadakadarkur anə Hyal. **16** Agabangau, dza 'ya a'yi tənakər mai, alaga kə kumər dza 'ya vər hal kau, ama cimər ngə mambələr 'ya wu cakau wu mafəliyangəkur kalar pəci. **17** Ara zəzəra əwəswatə kəra 'ya vər sa kabangəkə kau, nə pəci kushi ngau, kəra wu nda pabəri 'ya aga kadakadarkur kəra gəra

kudau, kəra wu ndiya patər əwəswatə kəra 'ya vər sa. (aiōnios g166) **18** Agabangau, na'yu fər liya 'ya ar səra 'yu lari anga li mai, ama ar səra li gəra lari. Ara sə kəra li wu lari wu tərəbiya, ama səra li gəra lari wu nggya ba'anuwa. (aiōnios g166)

5 Kumər dza mən ənggər kwapatə kəra məna vər nggya a gwa wu duniya. A sənər mən abər, ar pəci kəra nji ndzana kumər də kau, kə mən tau, mənu ndə uya vanyi dəzə a dəməlməu. Dzə həhər kəra gəra kudau sara daga Hyal kəra ji həriya ənga kərnyi, a'yi tsa ndə ngə hər mai. (aiōnios g166) **2** Kabangəkau, mən wu ngguli cimər hari dza nə nggya a dəməlməu, ənggər kəra mən wu cim kar ha mafəliyangəu. **3** Ma nji pədəwa mən wu dəzə mafəliyangə kau, nju thləwa mən turusu mai. **4** Ma tsu mən wu dəzə nə duniya kau, mən wu ngguli ara culi əwəswatə kəra mən a gwa. Ara a'yi aga nja təkəbiya mən ənga kumər dəzə kə mai, ama aga nja bələna mən ənga dəzə kəra sara a dəməlməu, aga dəzə kəra wu tau a bəlabiya dəzə ənga pi ba'anuwa. **5** Arya Hyal ənga kərnyi ngə pabər mən aga najaka bəla dzau, ca ngə Hyal nə mən Mambəl nyi ar viya sər zhu aga wa sən zəgəu. **6** Ca ngə səra də a'yi mən cimər ənga papalkur kər ənga mən wu səni abər ma pəci kəra mən wu dzau, a dar mən nađəu ara Thlagəu. **7** Nggyar mən lagur mbərsa nga nyi, a'yi lagur səra li wu lari mai. **8** A'yi 'ya ənga papalkur kər, ətsu a ndiya anə 'ya, 'ya təkəbiya dəzə ənga dzau, aga 'ya nggya ənga Thlagəu. **9** A dəri sər cimər dəfuwa mən aga mən a pina huda ja, alaga tsu mən ənga pi alaga tətə mən. **10** Patəkura mən mənu ndə kađə a mwar pathla numa nə Kərsiti. Ənggau, kalar ndu sa dləwuri akkəri kəra tsə'a aga səra məla ja wu pacira ja wu dzau, alaga sə mənahəu ənga sə didisi. **11** Ta dəri mən wu səni səra nju ngga ənga hivər Thlagəu, a dəri tsə'a məna hələr hangəkala nji aga nda nu. Səra mən aga nyi ar babal nga nda anə Hyal, ənga abangə nga yu nggani abangə nga nyi wu dəfuwa hyi. **12** A'yi kər'ya nga 'ya vər fal anə hyi tsu mai, ama 'yu nə hyi lagu aga hya əwədzə ənga 'ya, aga hya da njira wu sən şadəwa anə kalar njira wu əwədzə wu səra nju lari ənga li a mwara səra a gyu dəfu. **13** Ma kəra 'ya a bəlar dzau, bəla kər kau, aga Hyal nga nyi. Ma kuyatsəkər nga 'ya aga hyi nga nyi. **14** Arya yiwukur Kərsiti ngə tsətsəkər 'ya, aryə a hənggər mən abər ji tau aryə nji patəu, agabangau, patə mən ngə tau. **15** Ji tau aryə nji patəu, aga njira ənga pi tsu ndu bəra nggya aga kərnda mai,

ama anə ndəra tau ənga ji ɓəra hya'ari arya nda. **16** Agabangau, mbari a shilar pəci kə əshina tsu 'yu ɓəra tsamə nji ənggər kəra duniya vər tsamə mai. Abangə nga 'yi saya tsamə Kərsiti parangəu, ama tsu 'yu ɓəra məl abangə mai. **17** Agabangau, kalar ndəra wu Kərsiti ndə mafəliyangə ngau. Nggyabiya halah a tərabiyyarı, ətsu nggyabiya mafəliyangə a shiliri. **18** Sə'yər kə pata sara ara Hyal nga nda, Hyal kəra ɓasəwa 'ya ənga kərnyi lagu Kərsiti ənga ji nə 'ya thlər nə ɓasəwa nji ənga Hyal. **19** Hyal a vər ɓasəwa duniya a shili ara ja lagur Kərsiti, a'yi ju jiga bikər nji ar kəra nda mai, ənga a nə mənər ja cama nə ɓasəwa nji a shila əgya ja. **20** Na'ya ngə cama dəgəci nə Kərsiti, Hyal ənga kərnyi nga vər kədi aga nja dləwuri nyi lagur 'ya. Ca ngə səra da 'ya vər kədi hyi barka kəra Kərsiti ənga kərnyi, hya ɓasəwa dzə ənga Hyal. **21** Kərsiti a'yi saya məliya bikə mai, ama kə Hyal məliya nyi ndər bikau arya mən. Lagu kə nga mən da nji tsapə ənga Hyal.

6 Ənggər ndər məl thlər nə Hyal, 'yu kədi hyi, nahyi njira dləwuri mayiwakur nə Hyal, a sara hya piyari ja da sə kurthlə mai. **2** Arya ji na, "Ar pəcira pəci da a dar tsa'a, a nggar ngər yau, ənga ar pəcir mbədə nji da, a dləwana ngər yau." Yu nar hyi, kabangəkau ngə pəcir pəci da a dar tsa'a, ənga kabangəkau ngə pəcir mbədəu. **3** Na'ya fə tsəka thlə hi anə kuvwar 'ya mai, ara thlər Hyalər 'ya a sara uya vazau. **4** Səra tsa'a ca ngə, ənggər mafa Hyal, 'ya fal kər'ya ar viya njir məl thlər Hyal wu kalar lagu, ja da, wu səsə'wu sau, ənga wu ɓwaşwatəu, ənga wu kwakwadəkur dzau, ənga wu wuthləwuthləkur, **5** ənga wu dəgə kəra nju dəgau, ənga nggya wu fursəna, ənga nggya wu ɓwaşwatə nə njir gwazhivi, ənga thlər kwakwadəu, ənga pida lili'u, ba ənga nggya ənga wubau. **6** Ətsu, 'ya fal kər'ya ar viya njir məl thlər Hyal ənga dəfu cicau, ənga nggabiya sau, ənga mba dəfu, ənga ki'wakur, ənga wu Mambəl Cicau, ənga yiwdzə nə jijiri, **7** ənga wu ndər jiri, ənga wu dənama nə Hyal, ənga balmi nə tsapəkur wu tsi mazəm ənga tsi matsal. **8** Ənga tsu, 'ya fal kər'ya ar viya njir məl thlər Hyal wu lagu kadakadarkur, ənga lagu sə səsəli, ənga ndər nə fal ənga ndər nə na 'ya. Nji dədur nga 'ya, ama nju lar 'ya ənggər nji fafati. **9** Na'ya nji ngau kəra nju səni, ama kə 'yi da ənggər njira nji gəra səni. A miya tə nga 'ya, ama mbəmbədə nja 'ya. Nji dəgə 'ya, ama nji tsiya 'ya mai. **10** Na'ya ənga huda kyakyaru, ama cimu cacaguli nja 'ya. Dadali nga 'ya, ama 'yi maliya nji ndə da njir

gənna. Na'ya nji gəra sau, ama a'yi 'ya ənga kalar sau. **11** Nahyi njir Kwaranthli, sə a'yi kəra 'yi dəwana ara hyi mai, ənga tsu a cabiyar hyir 'ya yiwukur gagadau. **12** A'yi na'ya ngə piyari hyi mai ama nahyi ngə piyari 'ya. **13** Ya vər ndər kau anə hyi ənggər kəra tada wu ndər anə wazha nyi, nahyi tsu hya cabiya da yiwukur. **14** Hyal sara daʃə kər ənga nji kəra gəra njir nu mai. Ndə tsapəu a sən nggya ənga ndə shishi ya? Əndəga mi ngə sər daʃər pama mbəmbəl ənga kuthla? **15** Kərsiti ya, bazhiya Shatan ngə ya? Alaga njir nu ənga njira gəra nu, bazhi nga nda ya? **16** Ənga mi ngə sən daʃəya ki Hyal ənga kata? Arya namən ki Hyal ngau, ənggər kəra Hyal nana, "Yu nggya əkkə'yi nda, ba ya bau əkkə'yi nda, ənga yu da Hyalər nda ba nda da nji da." **17** "Agabangau, biya mau sara wu nda, hya təkəbiya dzau, əngwar Thlagəu. Hyal sara tsəkwa səra gəra cici mai, ba ya nda sa dləwuri hyi. **18** Ənga yu nda da tada anə hyi, ənga hyu nda da wazha da ənga ku'yi da, əngwar Thlagəu, ndə Dəgal Dənاما."

7 Bazhir 'wa da 'yar, ta da a nə mənər nji alkawal'yar kau, ta'yi məna cina kalar didi kəra wu səni diyəbəna dza mən ənga mambələr mən. Ta'yi məna nyabiya dza wu cicikur wu lagu hivər Hyal. **2** Cabiya mə yiwukur anə 'ya wu dəfuwa hyi, aryə sə a'yi kəra 'yi ndzana nyi anə ndə mai, na'yi gwazhiri hangəkala ndə mai, ənga tsu ndə a'yi kəra 'yi diya nyi mai. **3** A'yi yi na abangə aga ya nə hyi vazə mai, ama ənggər kəra yi saya nar hyi ta, abər sə a'yi kəra wu sən təkəbiya mən mai, alaga tau ənga mbədəu. **4** A'yi yi ənga papalkur kər wu hyi. Yu ɓwaşdə ənga hyi, ənga a fiya dar hyi dəfu gagadau. Wu ɓwaşwatər 'ya patəu, a'yi yi nyinyau ənga huda pipida. **5** Arya ar pəcira 'yi vu wu Masidoniya, na'yi uya fəlsar mai, aryə nji tsətsəbwərir 'ya wu kalar lagu, pəpa ngə zəwar 'ya, ənga hivər ngə wu ta 'ya. **6** Ama Hyal ndəra wu səsəkuya njira wu ɓwaşwatəu, a səsəkuya 'yar ja ənga shilər Tayitusu. **7** A'yi aryə shili nyi kə nga yi caguli waci mai, ama səsəkuya dəfu kəra hyi fuwa nyi a gwa. Ji nar 'ya ənggəra hya vər cim lar da, ənggəra huda hyi ndzau ənga səra da, ənga tsu ənggəra hyi mbiya da ndəl wu yiwdzə, kəra məliya huda yi pipida a ndiya kəra parangəu. **8** Nja na ma, abər cama tsətsəfə kau, a ndzanar huda hyi, ama yu thlə nggəra'wa nyi mai, alaga kə a thlər yi nggəra'wa nyi, aryə wu səni yi abər cama tsətsəfə kau a ndzanari huda hyi ama nə pəci kushi ngau. **9** Ama kabangəkau, a'yi yi ənga caguli ənga huda

ndzəndzə kəra cama tsətsəfə kə məliya hyi mai ama a'yı yi ənga caguli abər wu nda nə hyi dəfū nə tubi. Hudə ndzəndzər hyi, Hyal ngə məliya nyi abangə tsu, aga a'yı na'ya ngə məliya hyi vanyi sə mai. 10 Hudə ndzəndzə sara ara Hyal wu məliya ndə a tubi ba ja uya mbədəfau, sər thlə nəggərə'wu a'yı a gwa mai. Ama hudə ndzəndzə kəra duniya wu shili əni, wu shili ənga tau. 11 Tsamiya mə səra hudə ndzəndzə sara ara Hyal kə məliya hyi gəyi. Ji məliya aga hya də ənga kwakwadə mashi nə məl səra tsa'a, ənga ənggərə hyi nərdza aga hya cina kərhyi wu vazau. Ji məliya hyi hya də ənga hudə ndzəndzə, ənga hivər. Ji məliya hyi hya cim lar da, ənga kwakwadə mashi. Ji məliya hyi hya də njir yiwu nja məl səra tsa'a. Lagur səra məla hyi a cabiyari abər a'yı hyi ənga vazə mai. 12 Alaga kau, a tsəfər hyir yau, a'yı arya vanyi ndə ndzana vanyi sə mai, alaga ndəra nji ndzana nyi sau, ama aga hya lari anə kərhyi wu mwar Hyal abər nahyi nji ngau kəra ənga kwakwadə mashi aga 'ya. 13 Lagu sə'yar kau nga 'yı uya tsətsəku dəfū. Cakau ar kəra tsətsəku dafur 'ya, a'yı 'ya ənga caguli arya hudə pipida kəra Tayitusu a gwa. Arya məmbəl nyi a dəri camə lagu səra hyi məliya nyi. 14 Alaga ma yi nar nyi abər yi əwadə ənga hyi, nayi gu səli wu mwar hyi mai. Ənggərə kəra kalar səra 'yi nar hyi jiri nga nyi, patər səra 'yi əwadə əni ar kəra hyi anə Tayitusu tsu jiri nga nyi patəu. 15 Tayitusu a vər yiwu hyi gagadəfau, ar cakar cakau kalar pəcira ji dəngari ənggərə hyi bələri ndər nyi. Hya dləwuri nyi ənga hudə pathləu wu gənggər nyi səli. 16 A'yı yi ənga hudə pipida arya a'yı yi ənga papalkur kər kəra nyinyau wu hyi.

8 Kabangəkau, wazha ama 'yu yiwu hya sənbiya səra mayiwakur Hyal a vər məl wu pama dəfə də njir nu paməpamə kəra wu Masidoniya. 2 Wu mədiya əwəbwatə kəra nda a gwa, a'yı nda ənga hudə pipida kəra təkəri ndə uya tsi papahau aga lər sau wu nggya dədalir ndə. 3 A lar yi ənga liya yau, ndə ləri lər sər nda tsa'a aga dənamar nda, zada ma ja ndiya səra ara nda, ndə ləri ənga yiwur nda. 4 Nanda ənga kərnda nga vər kədi 'ya gagadəfau aga 'ya jigəwa nda wu pama njir lə sə lələu anə nji cici gə Hyal. 5 Səra ndə ləri ba ji ndiya səra 'yu ngganı ndü ləri, arya tanggərma ndə lər kərnda anə Thlagəu ənga anə 'ya wu yiwukur hudə Hyal, kadivira ndə dzəgwa lə sə lələr nda. 6 Arya kau, ka 'yi dzəgwa kədi Tayitusu aga ja dumwa ənga dləwu lər sər hyi, mara naja ngə dzəguya, ba'a

shili ar kudiya lər sər hyi. 7 Ənggərə kəra hyi a dar a dumwa ənga məl kalar sau, sə ənggərə mbərsa, ənga ndər, ənga sən sau, ənga cim məl sə mənahəu, ənga ca yiwukur anə 'ya, ta'yı hya də a dumwa ənga lə sə lələu. 8 A'yı ca ngə yu ca hyi a gwa ənga hathlə mai, ama yu yiwu ya dzəgabiya jirkura yiwur hyi kəra hyu ca lagur gəlabiya nyi lagur yiwukur lə sə nə alenyi nji. 9 Arya hyu səni mayiwakur nə Thlagəu mən Yesu Kərsiti, alaga kə ndər bərba nga ja, ama arya hyi kə ji da ndə dadali, aga nahyi kəra nji dadəli hya da njir gənna lagur dədalikur nyi. 10 Kəja sawara da kəra ndiya anə hyi patəu, wu najaka sau. Hunau, nahyi ngə njira dzəguya lə sə nə tanggərma, a'yı lər sə waci mai, ama a'yı hyi ənga dəfū lə sau. 11 Kabangəkau, hya duya thlər kəra hyau, aga dəfū cim nə məla nyi kau, ja shili tsa'a ənga cim duya nyi, ənggərə kəra dənamar hyi mbari. 12 Ma dəfū lər sə a'yı ara hyi, Hyal wu nda dləwuri lər sər hyi. Arya lər sə a kyaga da tsa'a ənga səra ara gau, a'yı səra gəra ara gə mai. 13 A'yı 'yu yiwu 'ya fənggər hyi sə tədəbəu ba 'ya dləwana alenyi nji nda tsar yambadə mai, ama nda da kakaləu. 14 Ar pəci kə əshina, gangəkur sər hyu nda dləwar nda wu ghar nda, abangə tsu gangəkur sər nda wu nda dləwari hyi wu ghar hyi. Aga kalar sə a ma'yı kakaləu. 15 Ənggərə kəra ndər Hyal kəra tsətsəfə nana, "Naja ndəra tsəmiya gangəwu dəfə gangə gagadə anə nyi mai, naja ndəra tsəmiya kushu tsu a'yı wu təwa gagadə anə nyi mai." 16 Usaku anə Hyal arya ji fuwa wu dəfwa Tayitusu aga ja dləwari hyi ənggərə kəra ya vər yiwu ya məl. 17 Tayitusu a'yı dləwunggərə ənga kədir 'ya aga ja shili waci mai, ama ji dləwunggərə ənga caguli, yiwu huda ja nga ju yiwu ja shili. 18 Kəja 'yu səwa zamə kə ənga ja, naja kəra fiya thləmə wu dəfə də njir nu paməpamə ngə cadəbiya nyi aga ja ləbiya 'ya ənggərə 'yu hə sə lələ kəra 'yi tsəmiya. Lər sə kəra 'yu lau aga la kadakadarkur anə Thlagəu, aga ca anə Thlagəu ənggərə 'ya ənga dəfū mənahəu aga dləwa nji. 20 'Ya vər hwi a sara nja vazəya 'ya ar kəra lagura 'yu təkə lə sə lələ kəra nji ləri gangəu. 21 Yiwur 'ya ca ngə aga 'ya məl səra tsa'a, a'yı səra tsa'a wu mwar Thlagə waci mai ama patə akkə'yı wu mwar nji. 22 Kəja 'ya səwa dəfə ənga nda zamər mən kəra 'yi dzəgabiya nyi lagu paməpamə gangəu kəra 'yi thləwa nyi ənga jiri abər dəfū a miya ta ja wu kalar sau aga thlər Hyal, naja tsu a nər ja dzau arya papalkur kər

nyi wu hyi. 23 Tayitusu nənyi bazhi məl thlər da ngau wu pama hyi, abangə tsu, alenyi wazha ama kəra a vər məl thlər əkkə'yi ja kau, nərndə ar viya dəbə dəz njir nu paməpamə nga nda aga ja shili ənga kadakadarkur anə Kərsiti. 24 Agabangau, hya canə nji yiwudzər hyi anə nji kau ənga səra də 'yu əwadzə wu hyi, aga dəbə dəz njir nu pampam kau, nda lari.

9 A'yi mbari ya əəra dəngar hyi ar kəra dləwa də nji

cici gə Hyal mai. 2 Ara wu səni yi ənggəra hya vər yiwu dləwa nji ənga caguli, kəra təkəri ma, yu əwadzə ənga hyi anə njir Masidoniya. Ya vər na anə nda abər mbar hunau ba'anə shili ar kabangokau, nahyi njir Akaya nga vər yiwu hya lər sau. Hudə hamər hyi a tsəkur badəgala nji aga nda məl sau. 3 Kəja tsu yu səwa hyi wazha ama kau, a dəgya hyi aga əwadzər 'ya ənga hyi wu thlər kau a sara də sə kurthləu. Wu yiwu yi aga hya nggya ənga əbabathlə dəzau, ənggər kəra yi saya na hyu nda də ta. 4 Ma yi shili əkkə'yi njir Masidoniya, ma ndə sa thləwa hyi papatagəu, yu nda gu səli arya fal kəra ya vər fal hyi anə nda, a'yi kəl nəyi ngə gu səli kə waci mai ama patə əkkə'yi hyi. 5 Agabangau, tsam də a mbari ya kədi wazha ama aga nda nda tular hyi kwatahəu ənga nda duya pabər sə ar kəra lə sə lələ kəra hyi saya maliya alkawal ta. Aga ja də lər sə ngau ənga dəfə pathləu a'yi lər sə kəra ənga caca nji mai. 6 Hya dəngari ja, kalar ndəra thləkana culi kushu, ju nda gəm sə zəzəwa kushu. Ama ndəra thləkana culi gangəu, ju nda gəm sə zəzəwa gangəu. 7 Kalar ndə ja ləri tsa'a aga səra dəfəwua ja nə nji, arya Hyal a vər yiwu ndər lə sau ənga dəfə pathləu. 8 Hyal wu sən fənggər hyi mayiwakur nji gagadəu wu kalar sau, aga wu kalar pəci, hyu nda uya səra hyu yiwu patəu, ənga aga hya nyabiya dzau ənga mal kalar thlər mənahəu. 9 Ənggəra nji tsəfəri abər, "Ju sən lə sə lələ nji anə patər njir gha ənga tsi papahau, tsapəkur nji a nggyari ba'anuwa." (aiōn g165) 10 Hyal ndəra wu lə culi ana ndər thləka, naja ngu lə sər səm anə ndər səm. Abangə tsu, Hyal wu lər hyi culi nə thləka ar kər ar kər ba valər hyi a nyabiya dzau ənga ba ja nyabiya hyi ənga fa'sə zəzəwa nə tsapəkur. 11 Hyu nda də njir gənna wu kalar lagu, aga hya də njir lər sə ənga tsi papahau wu kalar pəci. Lagur 'ya tsu, lər sə tsi papahər hyu nda shili ənga usaku anə Hyal. 12 Lər sə kau, a'yi kəl dləwa nji cici gə Thlagəu nga ju məl waci mai, ama ətsu wu shili ənga madiya usaku anə Hyal wu lagu pampaməu. 13

Arya lagu lə sər hyi, nga hyi cabiya kərhyi nji gə Hyal. Agabangau, nju nda ənggər nji səli anə Hyal ara ənggəra hyi bəlar ndər Hyal, ənga səra hyu nana ar kəra ndəshigu nə Kərsiti, ənga lə sər hyi anə nda ənga ana kalar nji ənga tsi papahau. 14 Wu kədi Hyalər nda anə hyi, ndu nda dəngar hyi wu dəfəwua nda, arya madiya madiya mayiwakur nə Hyal kəra ji cabiya hyi. 15 Usaku anə Hyal arya lə sə lələ kəra ji ləri kəra nji gəra sən dəgəbiya.

10 Lagur ki'wakur ənga səsə'wu sə nə Kərsiti, nayi

Bulusu ənga kərə, ndəra nju ngga "Ndə səsəli," ma yu wu mwər hyi, ama "Ndə u'ul li" ma a'yi yi a mwər hyi mai. 2 Ya vər kədi hyi, ar pəcira yi shili, a'yi mbari abər kəl yi sa uləna hyi li ənggər kəra yi nggani ya məl anə alenyi nji mai, njira wu nggani abər 'ya vər nggya ənggər kəra njir duniya wu yiwu. 3 Alaga kə məna vər nggya wu duniya, par mən a'yi ənggər kəra njir duniya vər mal mai. 4 Balmir mən a'yi ənggər nə njir duniya mai. Ama pamə nga nda, a'yi nda ənga dənama nə Hyal kəra wu dlana patər dənama nə talkur nə dawa. 5 Mən wu wushina kalar səra wu kəpal ənga kalar dəngə əwadzə kəra wu kar sənbiya sə ar kəra Hyal. Ba məna dəwgə mbiya kalar dəngə aga ja shili ənga bəlar ndər Kərsiti. 6 A'yi 'ya a yi ta'yau, aga 'ya nə nji əwadzətəu ana kalar ndəra vər bəlnə ndər Hyal, ma bəlar ndər Hyalər hyi a nyabiya dzau. 7 Hya tsam səra liya hyu lari! Ma ndəra ənga papalkur kər na abər nə Kərsiti nga ja, ja tsəmbiya mənahəu abər n'a'ya tsu ma nə Kərsiti nga 'ya. 8 Ma da 'yi fər zər əwadzəu ənga dənama talkur kəra Thlagə nə 'ya, sə a'yi kəra wu shili ənga sə səsəli ana də a gwa mai. Arya dənama talkur kəra ji nə də kau aga hər hyi nga nji a mwara dla hyi. 9 A'yi yu yiwu ya gərahəya hyi ənga cama tsətsəfə da 'yar mai. 10 Arya alenyi nju na, "Cama tsətsəfə 'yar nə Bulusu kau, kwakwadəu ənga dzadzau nga nda, ama ma a'yi ja ənga kərnyi a'yi ja ndə kwakwadə mai, ənga ndər nji tsu a'yi ar viya vanyi sə mai." 11 Culı nji kə a kyaga səni abər pampamkur a'yi wu pama səra 'yi tsəfəya ma a'yi 'ya mai, ənga səra 'yu mel ma 'ya 'yi. 12 Na'ya sən gəla ənga jiga kər'ya ənga njira hər kərnda ar viya vanyi sə mai. Njira tsu, nda a vər gəla kərnda ənga kərnda, ənga ndu təkə kərnda ənga kərnda, nanda a'yi nji hahangə mai. 13 Na'ya a'yi wu nda əwadzə a ndiya səra 'ya kyaga də mai, ənga a'yi 'yu piyari əwadzər 'ya a tərabiya a biya banga vi kəra Hyal fiya anə 'ya mai, vi kəra ji fiya patə əkkə'yi anə

hyi. 14 Nahyi ənga kərhyi ma ar viya vira Hyal nə 'ya nga hyi aga ya məl thlər a gwa, ca ngə səra da na'yı ma'yı a biya banga fa ənga culi mai ar pəcira 'yi shili ənga ndəshigu nə Kərsiti anə hyi. 15 Bwadzər 'ya a'yı a ndiya səra tsatsa'a mai ənga a'yı səra tsəkwar thlər alenyi nji mai. Ama cimər 'ya ca ngə mbərsar hyi a dumwa ənga hau, abangə tsu thlərər 'ya wu pama hyi, a dumwa ənga cakau gagadau. 16 Aga 'ya dabaga tətəlna ndəshigu a ndu 'yi'yir məlmə kəra a biya banga hyi. Ama a'yı yu yiwu 'ya bwadzə əngə səra alenyi nji məlna wu 'yi'yir nda mai. 17 Ama "Bəgə njira wu bwadzau nda bwadzau wu Thlagəu." 18 Ara a'yı ndəra wu fal kərnyi ngə Thlagəu wu dləwungəri əni mai, ama ndəra Thlagəu ənga kərnyi ngu fal nyi.

11 Yu cim hya mbiya dəfū ənga zər dzakur da. Alaga kau, a'yı hya vər məl kau. **2** Ya vər da shishi arya hyi culi shishikur nə Hyal. A mbabiya hyir yi alkawal nə hə dzau, nə hə sal zəməu, naja ngə Kərsiti. Aga ya sa nər hyi nyi ar viya zəkwamalagə kəra cicau. **3** Ama hivər da ca ngə ja sara da ənggər kəra pabə ənga tsətsəlkur nyi nggutana Hawawu a gu fa wuta, ja sara bəlana dəngər hyi ara lər kərhyi nyinyau ənga cicau anə Kərsiti. **4** Ara ma vanyi ndə shili ji sa nar hyi ndər ar kəra vanyi Yesu pamə a mwara Yesu kəra 'yi nar hyi kau, alaga hyi dləwuri vanyi mambəl a mwara kəra hyi dləwuri kau, ənga alaga vanyi ndəshigu pamə a mwara kəra hyi dləwuri kau, ba hyi dləwunggəri ənga ndə kusakusa, ama a'yı a ki abangə mai. **5** Nayi a'yı nggani abər njira nju ngga ənga "cama səsə nggunggurəm'yar" a ndiya da ənga vanyi sə mai. **6** Tara a'yı nji hwathliya da wu lagur sən ndər mai, ama wu səni yi sau. A cabiya hyir 'ya sə'yar kə ar babal wu kalar lagu. **7** A dər yi ndər bika ma yi həyə kər aga ya hya'ana hyi lagur tətəlna hyi ndəshigu nə Hyal kə kurthlə ya? **8** A dari ənggər yi mbəliya sə ara alenyi dəbə dəzə njir nu pampam ma ndə lə sə ləlau, aga ya dzəgwa məl thlər əni anə hyi. **9** Ar pəcira yi ənga hyi yu ghar sau, ama nayi a'yı fənggər hyi ghar sə da ar kəra hyi mai, ara wazha ama kəra shili sara wu Masidoniya ngə nə də kalar səra yu yiwu wu ghar sə da. Ar pəci ta nayi fənggər hyi ghar sə da mai, abangə nga yu dumwa ənga məl. **10** Ənggər kəra jirkur nə Kərsiti a'yı wu yau, ndə a'yı wu 'yi'yir Akaya kəra wu sən kar da ara swadza da kə mai. **11** Mi ngə də yu na abanga? Ara nayi a'yı wu yiwu hyi mai ya? Hyal wu səni abər yu yiwu hyi. **12** Ama yu bəra dumwa ənga məl səra ya vər məl aga ya

kar "cama səsə nggunggurəm'yar" ara 6wadzə abər thlər kəra nda vər məl kakal ənga nər 'ya. 13 Ama culi nji kau, cama səsə fafati nga nda, njir ngguta vi, njira wu fiya kərndə ənggər cama səsə nə Kərsiti. 14 A'yı sə dədəgur mai, alaga Shatan ənga kərnyi a fiyar ja kərnyi ənggər waladi nə mbəmbəl. 15 Agabangau, a'yı sə dədəgur ngə ma njir məl thlər ana nyi shabiya kərndə aga njir məl thlər nə tsapəkur mai. Ama wu jomə ndəl ndu nda dləwuri səra tsa'a aga thlərər nda. 16 Ya bəra nar hyi, ndə a sara fə da aga ndə dza mai. Ama ma hyi lar da ənggər dza, ya, ta'yı hya həri da abangau, aga ya uya lagur zər 6wadzau. 17 Wu 6wadzə da ar kəra kərda, a'yı ya vər ndər ənggər Thlagə nga vər ndər mai, ama ənggər ndə dza. 18 Ta da nji gangə a vər 6wadzər nda ənggər kəra njir duniya, ta'yı nayi tsu ya 6wadzau. 19 Nahyi ənga caguli nga hya vər nggya ənga nji dza, aryə nji hahangə nga hyi. 20 Əngə jiri tsu, hyu sən nggya ənga njira wu fuwa hyi wu mafakur, ənga alaga njir shishibə hyi, ənga alaga njir diya hyi, ənga alaga njir ca gaukur anə hyi, ənga alaga njir dəgə hyi wu bama hyi. 21 A dari sə səsəli anə da ya hənggəri abər aryə kukufəkurər 'ya ngə da na'yı məliya sə'yar kə mai. Ama ma vanyi ndə cabiya salkur, ba ji 6wadzau ənga vanyi sau, nayi ma yu məliya abangə tsu. Ənggau, yu ndər ənggər ndə dza. 22 Ma nanda njir Ibrani, nayi ma abangau. Ma nanda njir Izirayila, nayi ma abangau. Ma nanda culi Ibrahimu, nayi ma abangə tsu. 23 Ma nanda njir məl thlər Kərsiti, nayi nga ndiya nda patəu. (Ya vər ndər kau ənggər ndər thləkau.) A mələr yi thlər a ndiya nda patəu, a fuwa dər nji wu fursəna aga gangə, a dləwuri yi dəgə ənga wuda aga gangə, ənga a gwar yi wu miya tau ar kər ar kər. 24 Aga təfə ngə njir Yahudiya dəgə da ənga wuda makər kumunyi apa adlau. 25 Aga makər nga nji dəgə da ənga wuda liyanga. Nji vavaka da nə tsa ənga tsəkə aga zəməu. Aga makər ngə kwambwal mbuya dzə ənga yau. Yi həna vu'yı ənga pəci a gwar tsadə, kadivira nji kətiya da. 26 Wu bəbə da patəu, a bər yi ənga asar pampaməu a gwar dəl, ənga yi tədəfu wu tsa njir dalagu. A lar yi asar wu tsa njir Yahudiya zamə da 'yar, ənga njira a'yı njir Yahudiya mai. A nyir yi ənga gu asar wu huda məlməu, ənga miya tagə, ənga tsu a nyir yi ənga gu asar a gwar tsadə, ba ətsu a nyir yi ənga gu asar wu tsa wazha ama nə fafati. 27 A mələr yi thlər gagadəu wu 6wabwata gagadəu, ənga a nyir yi ənga pida lili'u. A nggyar yi ənga wubəu ba hili nə pəci gangə, ənga a nggyar yi nə pəci gangə gəra

səm sər səm. A nggyar yi turusu, ənga a nggyar yi ar yambadəu. 28 A biya banga kalar sau, wu kalar pəci a'yi yi ənga dəfu tədəbəu, aga ya sən daşər kəra daşə njir nu papatəu. 29 Ma ndə a'yi ənga tətəwakur, nayi ma yu nggar tətəwakur nyi kau. Ma vanyi ndə məliya bikau, ba ja fuwa da wu ndzə hudə gagadau. 30 Ma a dari kəl yi əwadzau, ba ya əwadzə ənga tətəwakur da. 31 Hyal ənga dəya Thlagər mən Yesu Kərsiti, ndəra anə nayi nga fal ba' anuwa, wu səni abər a'yi fati nga yu thla mai. (aiōn g165) 32 Ar pəcira yi wu Damasəkasu, ar pəcir təlkur Aristasu ngə gwamna dana miya gwar məlməu aga njə mbar da. 33 Ama kə bazhi da 'yar həya da a gya wu tsəla lagu liya mahwal nə məlməu aga ya mbəlbiya dzə wu tsa ja.

12 Kəl ya dumwa ənga əwadzə alaga kə sə a'yi nju uya a gwa mai kau. Kabangəkau, yu dumwa ənga ndər ar kəra sən zəgəu ənga mətakər kəra yi uya sara ara Thlagəu. 2 Yu səni vanyi ndə a'yi wu Kərsiti njı saya hər nyi a dəməlmə nə makəru wu fa kumo apə fodə kəra tərabiya kau. Tara wu kumər dzau ənga tara wu mambəl, nayi wu sən mai, ama kəl Hyal ngu səni. 3 Ənga yu sən ndə kau, tara wu kumər dzau ənga tara wu mambəl, nayi wu sən mai, ama Hyal wu səni, 4 njı hər nyi a dəməlməu. A dəna ji nggari səra njı gəra sən dəgəbiya ənga miya, səra a'yi njı piyari nyi anə ndə ja nana mai. 5 Yu sən əwadzə aryə culi ndə ənggər kau, ama a'yi aryə kərdə mai, ama kəl aryə tətəwakur da. 6 Ma sən da yu əwadzau, a'yi wu sən məliya da ya da ndə dza mai, aryə yu ndəna səra jijiri. Ama ba yi piyari əwadzau, ara nayi yu yiwu njə hər da a ndiya səra ya aga nyi mai, lagur səra yu na ənga səra yu məl. 7 Ara ya sara da ndər əwadzau, aryə gangəkura mətakər kəra yi uya, ba njı fuwa da shiləgə wu dzau, kəra da ənggər shikədi. Naja cama shatan ngau, aga ja nə da əwəbətəu, a sara ya da ndər əwadzau. 8 Aga makər ya vər kədi Hyal aga ja həna da shikədi kau. 9 Ama ba ji na anə da, abər, "Mayiwakur da a cito ngə ri, ara dənama da wu nyabiya dzə wu tətəwakur ngau." Agabangau, yu bəra cakəri əwadzau wu tətəwakur da ənga caguli aga dənama Kərsiti a nggya wu yau. 10 Ca ngə səra da wu Kərsiti yu caguli ənga tətəwakur da, ənga ma nju nggəl da ənga ma yi wu əwəbətəu ba ənga wu nggyabiya dzadzau. Aryə ma yu tətəwakur ba ya da ənga dənama. 11 A dər yi ndə dza, ama nahiyi ngə məliya da yi da abangau. Nahiyi ngə tsa'a aga faliya da. Alaga kə nayi a'yi ar viya vanyi sə mai, a'yi da abər

"cama səsə nggunggurum" nər hyi 'yar kau, a ndiya da mai. 12 Hyal a cabiyari abər nayi cama səsə jijiri nga yau, lagur mətsəm ənga sə dədəgər kəra yi məlnə wu pama hyi, wu mba dəfu da. 13 Lagu mani nga yi cabiya abər nahiyi a'yi kakal ənga alenyi daşə dzə njir nu maya? Əndəga ara yi nggəl ara dləwu dləwa dzə ara hyi ya? Ya, ba hya təfəbiya da najaka bikau. 14 A pabər yi dzə aga ya ndə tular hyi na makərkura nyi, ama nayu yiwu ya ndəda kar tədəbəu anə hyi mai. A'yi sər hyi nga yu yiwu mai, ama nahiyi ənga kərhyi. Arya a'yi da tsa'a wazha nga hə tədəbəkər nə njir ya mai, ama njir ya nga hə tədəbəkər nə wazha. 15 Abangau, ənga hudə pipida nga yu tsiya səra ara yau, daşə ənga kərdə aga ya dləwar hyi. Ma yu ca yiwukur ana hyi gagadau, ba hya dzəgwa gənna yiwukurər hyi anəda ya? 16 Hyu dləwunggəri abər nayi saya da kar tədəbə anə hyi mai. Ama vanyi ndu sən na abər yi nggutana hyi, ba ənga yi səmkə hyi ənga fati. 17 Hyu nggani yi səmkə hyi lagur njira yi səwa hyi kə ya? 18 Yi kədi Tayitusu aga ja ma'yi a ndəra hyi, ənga yi səwa vanyi zamər mən ənga ja. Hyu nggani abər Tayitusu səmkə hyi ya? A'yi 'yi məl thlər wu mambəl zəmə ənga 'yi nu lagu zəmə ənga ja wa? 19 Əndəga hyu nggani abər 'yu kətə kər'ya ar kəra səra 'yu məl wu mwar hyi ya? Hyal nga sakidar 'ya abər 'ya vər thla jiri wu Kərsiti. Patər səra 'yu məl, sər cakə hyi ngə bazhir 'wa da 'yar. 20 Ara hivər da ya sara tini thləwa hyi ənggər kəra yu yiwu, ənga nahiyi ma hya sara tini thləwa da ənggər kəra hyu yiwu hya lari da. Hivər da ca ngə ya sara shili ya sa thləwa nju pa, ənga ca shishikur, ənga kwakwadə dəfu, ənga yiwu kər, ənga ndza thləmə, ənga na ndau, ənga əwadzau, ba ənga gwazhi vi. 21 Yu hivər ara ma yi bəra sha shili, ba Hyal a sa fuwa da wu səli wu mwar hyi. Yu hivər a sara huda ya sa ndzau ma yi sa lar badəgala hyi, tsu hyi wu nggya nə bikau ənggər nə dədəmə ta, tsu hyi gəra tubi, njir məl sə gəra kyau ənga njir məl səsəkər, ənga njir suna nə shi'wau kəra ndə fuwa kərnda a gwa.

13 Najakə ngə shili da a sa tula hyi nə makərkura nyi. "Kalar ndər ja da tsa'a, ma ji biya sara wu miya sakida məthləu alaga makəru." 2 Ar pəcira yi shili nə məthləkura nyi, a saya tədar yi himiya njir məl bikau ənga alenyi njı aga ndə piyari məl bikau. Kabangəkau, yu bəra tədar himiya hyi alaga kə nayi a'yi yi ənga hyi kə mai. Ar pəcira yi bəra sha shili ənga kərdə nayi wu sa hyi njir bikə mai. 3 Ta dari

hyu yiwu hya uya sakida kəra cabiya abər Kərsiti nga vər ndər lagu da. Ya, kəja sakida, a'yi ja tətəwa lagur məl thlər ənga hyi mai, ama a'yi ja ənga dənama wu pama hyi. 4 Aga nja nggya ənga sənbiya abər, nji dlakəya nyi arya kukufəkur nyi, alaga abangau, a'yi ja ənga pi wu dənamar Hyal. Agabangə tsu, alaga kə mən kukufu wu ja kau, ama lagu dənama Hyal a'yi mən ənga pi ənga ja aga thlər kəra 'ya vər məl wu hyi. 5 Hya tsambiya kərhyi mənahau tara tsu hyi wu mbərsa. Hya dumwa ənga dzəbiya dzau. A'yi hyu səni abər Kərsiti Yesu a vər nggya wu hyi wa? Ma nahyi a'yi wu səni abangə mai, a cabiyari abər a dlar hyi wu dzəbiya dzə kau. 6 Ənga cim da abər hyu nda sənbiya abər a səmkur 'ya najaka dzau. 7 Ama 'ya vər kədi Hyal a sara hya məliya səra a'yi tsatsa'a mai. A'yi aga nja lari abər a səmkur 'ya dzə kə mai, ama aga hya da njir məl səra tsatsa'a, alaga kə nju nda nggani abər dladla nga 'ya. 8 Ara 'yu nda nu səra jijiri, a'yi 'yu bəra məl səra dawa ənga ja mai. 9 Caguli nga 'yu caguli wu kukufəkur 'ya, ənga nahyi a'yi hyi ənga dənama. Kədi Hyalər 'ya ca ngə hya da njira nyabiya dzau. 10 Ca ngə səra da yi tsəfəya hyi najaka cama tsətsəfau ar pəcira a'yi yi əkkə'yi hyi mai, aga ma yi shili, ya sara sa ndər ənga tsa anə hyi, ara dənama nə təlkur kəra Thlagə nə da nə hər ngau, a'yi aga ya dlana hyi mai. 11 Wu yukuda sə patəu, wazha ama, kəl vanyi pəci. Hya gal nyabiya dzau, ənga hya nggar kədi da, ənga hya dləwunggəri ənga kərhyi, ənga hya nggya jaməu. Lagu kə ngə Hyal ndər yiwdzau ənga nggya jaməu, ju nggya əkkə'yi hyi. 12 Hya usar dzau ənga bərpə dzau nə yiwukur kəra cicau 13 Nji cici gə Hyal patə nda vər usa hyi. 14 Bəgə mayiwakur nə Thlagəu Yesu Kərsiti, ənga yiwukur Hyal, ənga daşə dzə nə Mambəl Cicau, ja nggya ənga hyi patəu. Amina.

Galatiya

1 Cama tsətsəfau sara ara Bulusu, cama səsə nə Yesu.

A'yi njı ənga alaga ndə ngə sə da mai. Ama Yesu Kərsiti ənga Hyal Tada ngə sə da, ndəra hya'ana nyi sara vir tau. **2** Na'ya ənga patəkura wazha ama kəra ənga yau, nga vər sə cama kau, anə patəkura njir nu, njira wu Galatiya. **3** Mayiwakur ənga hudsə pərtəu sara ara Dərman Hyal ənga Yesu Kərsiti ndə nggya ənga hyi. **4** Yesu Kərsiti lər kərnyi arya bikər mən, aga ja mbədəna mən sara ara nggyabiya dəməw'a'yı kau, ənggəra Hyalər mən wu yiwu. (**aiən g165**) **5** Bəgə kadakadarkur a nggya nə nyi ba'anuwa. Amina. (**aiən g165**) **6** Səra hya vər məl kau a dari sər hivər gagadəfə anə da. Wu pəci kushu ənggər kau, kəja hya piyar nu ndəra nggar hyi lagu mayiwakur Kərsiti, ka təkəri hyi nu vanyi ndəshigu mafəliyঁgəu. **7** Ya, vanyi ndəshigu pamə a'yi mai. Yi nar hyi abangau, ara alenyi nju hya hangəkala hyi, ndu nərdəzə aga nda bələna jirkur nə ndəshigu nə Kərsiti. **8** Ama yu na anə hyi, ma vanyi ndə a'yi wu pama 'ya kəra wu shili ənga vanyi ndəshigu pamə a mwara kəra 'yi nə hyi kau, alaga waladi kəra sara dəməlmə ngau, bəgə nda nyi a da ndə shishi'wau! **9** Ənggər kəra 'yi nar hyi tsu kadəu, yu bəra nar hyi abangə tsu, abər kalar ndəra bəra nar hyi vanyi ndəshigu pamə a mwara kəra hyi dləwuri kau, bəgə ja da ndə shishi'wau! **10** Hyu nggani yu gal dləwu dzau ara nji əndəga ara Hyal ya? Əndəga yu gal aga nja fal da ya? Awau! Maja huda nji nga yu yiwu ya pina, nayi da ndər məl thlər Kərsiti mai. **11** Wazha ama, yu yiwu hya səni abər ndəshigu kəra yi tətəlna anə hyi kau, a'yi sara ara ndə nga nyi mai. **12** Nayi dləwuri sara ara ndə mai. Əngə ətsu a'yi ndə ngə highiбə anə da mai. Yesu Kərsiti ənga kərnyi ngə cabiya da. **13** A nggari hyi culi nggyabiya da kəra dədəməu, wu sər nu nə njir Yahudiya, ənggəra yi nə nyi bəwəswatə gagadə anə njir nu Hyal ənga jirkur. Kəra təkəri yu yiwu aga ya tətəlna kəra njir nuwur nda. **14** Nahyi tsu, a sənər hyi ənggəra yi nu sara njir Yahudiya wu nu. Yu ndiya badəgala njir Yahudiya njira 'yi hə wu nu sər ciji ənga nda ənga dəfə hamu. **15** Ama Hyal wu mayiwakur nyi, ji cədəbiya da kadivira nji ya da. Əngə ətsu ji ngga da, ba ji **16** pahəna liya yau aga ya lari Zər nyi. Əngə aga ya tətəlna ndəshigu məsahəu anə njira a'yi njir Yahudiya mai. Ar pəci ta, nayi gal səməna ara ndə mai, **17** əngə tsu nayi ma'yi a vu Urshalima a vu gya njira da cama səsə a mwara yi mai. Ənggərna

ba yi ma'yi a ndar 'yi'yir njir Arabiya, ənggau ba yi sha shili wu məlmə Damasəkasu. **18** Kəl ayukuda fa makəru, ba yi ma'yi a vu Urshalima aga ya vuwa lari Kefasu, naja ngə Simanu Biturusu. Ətsu kə yi məliya pida kumou apə təfū nu ja. **19** Ar pəci ta, nayi lari alaga ndə zəmə wu pama cama səsə mai, kəl Yakubu zamiya Thlagəu. **20** Əngə jiri yu nar hyi wu mwar Hyal, səra ya vər tsəfau anə hyi kau, a'yi fati mai. **21** Ayukuda tsu, kə yi ma'yi a ndar 'yi'yir Səriya, ənga 'yi'yir Silisiya. **22** Ama ar pəci ta, njir nu Kərsiti kəra a'yi wu 'yi'yir Yahudi, nandə wu sən da bama ənga bama kwatahə mai. **23** Nanda tsu a nggar nda, nji na, "Ndəra dədəmə ji lər bəwəswatə anə 'ya, kabangəkau, kəja ju na ndər mbərsa ar kəra ndər kəra dədəmə ju dza!" **24** Kə ndə fal Hyal arya səra ji məl lagu da.

2 Ayukuda fa kumou apə fodəu, yi bəra sha a vu

Urshalima. Wu pəci kau, nayi ənga Barnabasu ngə ma'yi, ba tsu 'yi həri Tayitusu. **2** Yi ma'yi a ndara nda ara Hyal ngə cabiya da wu mətəkər aga ya ma'yi. Ta yi nda, ba yi nda bə əkkə'yı alenyi njir tədəmwa nə njir nu Yesu, ba yi cabiya nda zhizhir nda ar kəra ndəshigu kəra yi tətəlna anə njira a'yi njir Yahudiya mai. Yi cabiya nda najaka sau, aga ya sənbəya abər nayi ənga nda a hənggər 'ya ar kəra thlər kau, ənga a sara nərdəzə da wu thlər kəra ya vər məl ənga kəra yi məlnə a da sə kurthləu. **3** Alaga bazhi bə da Tayitusu kəra ndər Gərikə ngau, nji a'yi ciwa nyi aga nja thlana nyi pəlzha mai. **4** Ndər ar kəra thla pəlzha kə hya'ari sara ara njir nu nə fəfatı kəra shili dədəwa. Ndə shili wu pama 'ya aga nda sa tsəmbiya nggyabiyyar 'ya wu Kərsiti Yesu, aga nda bəra shabiya 'ya aga mafa. **5** Ama alaga kushu na'yi hənggəri ənga nda mai, arya 'yu yiwu 'ya tsərpər hyi jirkura ndəshigu kau. **6** Ama alaga njir tədəmwar nda, nandə cəkəri sə ar kəra səra yi highiбə kə mai, (wu dənəga da alaga wa nga nda, patə lagu zəmə nga nda anə da, arya Hyal wu ca pampaməkur mai). **7** Nanda ənga kərnda tsu a lar nda ənggəra Hyal hənggəri ji nə da thlər tətəlna ndəshigu anə njira gəra a'yi njir Yahudiya mai, ənggər kəra ji nə nyi anə Biturusu thlər tətəlna ndəshigu anə njir Yahudiya. **8** Kəja Hyal kəra məl thlər lagur Biturusu aga məl thlər anə njir Yahudiya, naja tsu ngə məl thlər lagu da aga ya da cama səsə anə njira a'yi njir Yahudiya mai. **9** Ənggəra ndə lar ənggəra Hyal cabiya da mayiwakur nyi abangau, ba Yakubu, ənga Biturusu, ba Yahwana hənggəri ənga yau. Nanda kəra

njir tədəmwā anə njir nu Yesu, ndə dləwur 'ya ənga Barnabasū ənga huđə zəməu. 'Yi hənggəri wu pama 'ya aga 'ya ma'yi a ndəgya njira a'yi njir Yahudiya mai, ənga nanda tsu nda ma'yi a ndəgya njir Yahudiya. 10 Kəl kə ndə dəngari 'ya abər 'ya sara fari ənga nji dadalı kəra wu pama nda mai. Alaga kə tsu kadəu ya vər cim ya məl abangau. 11 Ar pəci kəra Biturusu shili wu məlmə Antakiya, kə yi kughiya nyi a du bama ja, arya sər məla ja a'yi tsa'a mai. 12 Tsu kadəu ju səm sər səm ənga njir nu Yesu njira a'yi njir Yahudiya mai. Ama ayukuda shilər njira Yakubu səwa a shili wu Antakiya, kə Biturusu tsana dzau, ji da paməu. Ji məl abangau arya ju hivər njira wu yiwu nja thlana nyi pəlzha anə njira a'yi njir Yahudiya mai. 13 Abangə ma alenyi njir Yahudiya njir nu Yesu məl culi najaka ngguta vi ənggər nə Biturusu kau. Sər məla nda kə tsu ma, ka bəlana hangəkala Barnabasū. 14 Ama ta yi lari sər məla nda a'yi wu nu jirkur nə ndəshigu mai, kə yi kughiya Biturusu wu mwar nji patəu, "Nagau, ndər Yahudiya ngau, ama kəja gu nggya ənggər njira a'yi njir Yahudiya mai. Nagə a'yi wu nggya ənggər njir Yahudiya mai. Aga mi nga gu ca njira a'yi njir Yahudiya mai, aga nda nu sər ciji nə Yahudiya ka?" 15 "Alaga kə namən njir Yahudiya ngau lagur ya, a'yi njira gəra njir Yahudiya njir bikə mai, 16 wu sən mən abər ndə a'yi a sən uya nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu dladə mai, kəl ma ji mbərsa ənga Yesu Kərsiti. Agabangau, namən ma a lər mən kərmən anə Kərsiti Yesu, aga məna da nji tsapə wu mwar Hyal lagur mbərsa ənga Kərsiti ama a'yi lagur nu dladə mai. Arya ndə a sən uya nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu dladə mai. 17 Ama ar pəcira mən wu yiwu məna da nji tsapə wu mwar Hyal lagur mbərsa wu Kərsiti, ama ba nji thləwa mən ənga kərmən njir bikau. Kə a cabiyari abər Kərsiti wu tsətsəku aga nja məl bikə ya? Awau, alaga kushu! 18 "Ama ma yi bəra hər səra yi vakana tsu kadəu a cabiyari abər nayi ndər bəl dladə ngau. 19 Lagu nu dladau, a dar yi tətau anə dladau, aga ya nggya nə Hyal. 20 A dlakəya dər nji ənga Kərsiti. Kabangəkau, a'yi mbəmbədə nga nyi mai, ama Kərsiti ngu nggya wu yau. Najaka nggya kəra yu nggya wu kumər dzau, nggya nə mbərsa ənga Zər Hyal, ndəra yiwu da ba ji tau arya yau. 21 Nayi wu piyari mayiwakur nə Hyal mai. Arya ma ndu sən uya nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu dladau, ka cabiyari abər tər Kərsiti a dari sə kurthləu."

3 Nahyi njir Galatiya, thləkə wu tə hyi ya? Əndəga vanyi ndə gwadər kəra hyi ya? Kəja ar babal nga yi cabiya hyi Yesu Kərsiti ndəra tə ar wu dlədlakau. 2 Kabangəkau, yu yiwu ya yiwar hyi vanyi sau. Mambəl Hyal shida ar kəra hyi arya hyi nu dladə ya, əndəga arya hyi hənggəri ənga ndər kəra hyi nggari ya? 3 Kabangəkau, thləkə wu tə hyi ya? Kəja hyi dzəguya wu Mambəl, ama kəja hya bəra jamuya wu ndəndəkur! 4 Ya, culi əwəbwatə paməpama kə hyi səsə'wuri kau, a dari sə kurthlə ya? A'yi a kyau, abangə mai. 5 Hyu nggani Hyal nə hyi Mambəl nyi, ənga ju məl sə dədəgər'yar wu pama hyi ara hyu nu dladə ya, əndəga arya hyi hənggəri ənga ndər Kərsiti kəra hyi nggar ya? 6 Tsamiya mə nggyar İbrahimu ja. Nji tsəfəri abər, "Arya İbrahimu mbərsa ənga Hyal, kə Hyal jigəwa nyi ar viya ndə tsapə." 7 Hya sənbiya abər njira hənggəri ənga Hyal, nanda ngə culi İbrahimu. 8 Ləkakadə nə Hyal a nanari tsu kadəu, abər, Hyal wu ndə məliya njira a'yi njir Yahudiya mai a uya nggya nə tsapəkur lagur mbərsa. Arya tsu kadəu, Hyal nar nyi anə İbrahimu lagu ndəshigu, abər, "Lagu ngau, ngə patər 'yi'yi wu nda uya barka." 9 Hyal fənggər nyi barka anə İbrahimu arya mbərsa nyi, agabəngə kalar ndəra mbərsa ənga Hyal, ju nda fənggər nda barka dəbə ənga İbrahimu. 10 Kalar njira wu nggani abər nu dladə nə Musa ngu məliya tsapə, a dar nda nji shishi'wau. Ara ndər Hyal kəra tsətsəfə nana, abər, "Kalar ndəra gəra nubiya patər səra tsətsəfə, wu Ləkakadə nə dladau, a dar ja ndə shishi'wau." 11 Ar babal nga nyi, ndə a'yi a sən uya nggya tsapə wu mwar Hyal lagur nu dladə mai, arya tsətsəfə nga nyi abər, "Ndə tsapə, wu uya mbədəu lagur mbərsa." 12 Sər dəbəri nu dladau ənga mbərsa a'yi mai. Ənggər kəra nji tsəfəri, "Kalar ndəra nubiya patər səra nji nana wu dladau, ju mbədəu laguwa nyi." 13 Kərsiti a bəliya mən ri sara wu shi'wu nə dladau. Arya tsətsəfə nga nyi abər, "Kalar ndəra nji dlakəya ar wu dlədlakau, a dari ja shishi'wau." 14 Kərsiti a bəliyar nji aga njira a'yi njir Yahudiya mai a uya barka nə İbrahimu, aga məna uya Mambəl kəra Hyal məliya alkawal lagur mbərsa. 15 Wazha ama, bəgə ya nar hyi karapə ar kəra səra hyi tsəliya. Ma alkawal kəra nji mbiya, nji fuwa tsi a gwa, ənga nji hənggəri ni, ndər sən pəlnə ənga ja cakəri a'yi mai. 16 Agabangau, alkawal ngə Hyal məliya ənga İbrahimu ba culi nyi. A'yi nji tsəfəri abər, "Culi nyi'yar mai," kəra wu cabiya abər nji gangə ngau. Awau, ama ji na "Culi ngau," kəra cabiya ndə zəmə ngau, ca ngə

Kərsiti. **17** Səra yu na ca ngə, dladə kəra shili ayukuda fa gharu fodəu ənga makər kumou nyi nə alkawal, a sən maliya alkawal kəra Hyal mbiya wu pama ja ənga İbrahimu ja də sə kurthlə mai. **18** Maja abər nju uya barka kau, lagur nu dladau, naji bəra da lagur alkawal mai. Hyal nə nyi barka anə İbrahimu lagur alkawal kau. **19** Ma abangə ja, aga mi ngə Dladə shila? Nji shili ənga Dladə aga ja cabiya mən bikər mən ar babal, kəl pəcira alkawal kəra wu shili lagu culi İbrahimu kə nyabiya dzau. Dladau, waladı'yar ngə shili ni, lagur ndər ta'yau wu pama Hyal ənga nji. **20** Ndər ta'yı wu pama nji ənga Hyal, a sən da ja ta'yı ar kəra ndə zəmə mai, ama Hyal zəmə nga ja. **21** Dəm ya, dladə wu da dawa ənga alkawal Hyal ya? Awau, alaga kushu! Arya maja abər dladə wu sən shili ənga pi, tsapəkur ma nju sən uya lagu dladau. **22** Ama tsətsəfə nga nyi wu Ndər Hyal, abər, duniya patə mafa bikə nga ndə. Səkə da abangə aga səra nji hər alkawala nyi lagur mbərsa wu Yesu Kərsiti, nja ləri anə njira hənggəri. **23** Divira mbərsa shili, dladau, a mbiya mən ri wu fursəna, lagur biya a'yı mai, kəl lagur mbərsa ənga Yesu cabiya dzau. **24** Nji fuwa mən wu tsa dladau aga ja hər mənə ndəgya Kərsiti. Lagu kau, nga mən wu uya nggya tsapəu, wu mwar Hyal lagur mbərsa. **25** Kabangəkə tsu, pəcir mbərsa a shiləri, tsu mən a'yı əgyakida dladə mai. **26** Lagur mbərsa wu Kərsiti Yesu ngə patəkura hyi nggya wazha Hyal. **27** Abangə tsu nahyi njira nji məliya hyi bəbətəzəma, a dar hyi nə Kərsiti, sər məla hyi ja da sər məla Kərsiti. **28** Agabangau, pampaməkur a'yı mai wu pama njira njir Yahudiya ənga njira a'yı njir Yahudiya mai. Ətsu njira mafa ənga kambər nji mai, ənga mala ənga sal. Patəkura hyi nji zəmə nga hyu Kərsiti Yesu. **29** Ma tsu nə Kərsiti nga hyi, a dar hyi culi nə İbrahimu, ətsu hyu ndə dławuri sər fa'a ki kəra Hyal məliya alkawala nyi.

4 Səra yu na ca ngə, ar pəcira ndər fa'a ki ar viya zər ngau, a'yı ja pamə a mwa ara mafa mai, alaga kə naja ngə ənga ki kə papatəu. **2** Əgya kida njira ha nyi ənga njira dənyi fuwa kar nyi wu tsa nda ba'anə shili ar pəcira dənyi fiya. **3** Abangə nga nyi tsu anə mən, ar pəci kəra mən tsu wazha divira Kərsiti cabiya dzau, namən ənggər mafa anə səra a vər səm təlkur ar kəra duniya. **4** Ama wu pəci kəra Hyal pabəri nyabiya dzau, kə Hyal səwa Zər nyi. Ji shili lagu mala. Nji ya nyi əgyakida dənama nə dladau, **5** aga ja bəliya njira əgyakida dladau, ənga ja shabiya mən ar viya

wazha Hyal. **6** Arya namən wazha Hyal, ca ngə Hyal səwa Mambəl Zər nyi wu dəfuwa mən, aga ja nə mən dənama nə ngga Hyal, "Abba, Tada!" **7** Kabangəkau, tsu nahyi a'yı mafa mai, ama wazha nga hyi. Ta dari wazha nga hyi, Hyal wu ndə maliya hya da ndər fa'a ki. **8** Ədəməmə, ar pəcira hyi gəra sən Hyal, hyu səm mafakur anə kətə'yər, kəra gəra ar viya sau. **9** Ama kabangəkə kəra hyu sən Hyal, əndəga Hyal ngu sən hyi. Mi ngə da hyu bəra sha a ndəgya kida təlkur kəra gəra ənga dənama? Sə gəra kər nga ndə, mi ngə da hyu yiwu hya bəra sha aqə mafar ndə? **10** Kəja hyu lər kərhyi aga bəla alenyi pida'yər ənga hya'yər, ənga pəci paməpamə ba fa'yər. **11** Səra hyu məl kau a nə dari dəngə sau, ara a dari ənggər patər 6wəbwatə kəra yi sa ar kəra hyi kau sə kurthləu ngau! **12** Yu kədi hyi wazha ama, hya nggya ənggər nayau. Arya nayı ənga kərdə ənggər nahyi nga yau. Sə a'yı hyi ndzana da mai. **13** A sən hyi shiləgə kəra uya da, naja ngə məliya lagu kəra yi hari hyi ndəshigu nə tanggorma. **14** Alaga kə shiləgə kau da sər 6wakər dədəgaləu anə hyi, alaga abangau nahyi difana da mai, ənga hyi nggəl ara dławu da mai. Hyi dławuri da ənggər waladi sara ara Hyal, ənggər Kərsiti Yesu ənga kərnyi. **15** Hyi da ənga caguli gagadau ar pəci ta! Kabangəkə ya, əmanı ngə cagulir hyi ta? Pakata ar pəci ta, wu sən yau, abər hyu sən təkudəbiya liya hyi, ba hya nə də! **16** Ya, hyi shabiya da dawar hyi aryə yi nar hyi jiri ya? **17** Nji'yər kau, ndu yiwu ndə təkəbiya hyi ənga yau, aga patər dəngər hyi ndə sha a ndəgya ndə. **18** Ma dəngər nji mənahə ngə nyi, a dar mənahə cimə ndə cabiya yiwu wu gau, a'yı kəl pəcira yi ənga hyi waci mai. **19** Nahyi wazha da, kəra yi bəra dar tsəkar ya ndə, kəl Kərsiti ciya dzau wu dəfuwa hyi. **20** Cim da ya nggya ənga hyi ba'anə kabangəkau, ba ya beləna dəha yau, aryə a'yı yi ənga dəngə sə gagadau ar kəra hyi! **21** Nahyi, hya nar da, nahyi njir yiwu nu dladau, a sənbiyar hyi səra dladau wu na ya? **22** Tsətsəfə nga nyi abər İbrahimu a'yı ja ənga wazha shili mathləu, pathləu, zər kəra nji ya lagu mala mafa, ənga vanyi tsu lagu kambər mala. **23** Zər kəra ji yabiya ənga mala mafa kau, nji yabiya nyi lagura nji tsəliya. Ama zər kambər mala kau, nji yabiya nyi lagur alkawal kəra Hyal mbiya. **24** Najakau, karapə ngau, mathləkə'yı kə məthləu kə cabiya alkawal mbamba mathləu. Hajaratu ngə cabiya ndər ya mafa, naja ngə alkawal mbamba nə Mə Sənayu. **25** Kabangəkau, Hajaratu a nggyarı

ar viya Mə Sənayu kəra wu 'yi'yir Arabiya. Naja ngə ar viya məlmə nə Urshalima kabangəkau, aryə naja əngə wazha nyi pata mafa ngə nda. **26** Ama Urshalima kəra a dəməlmau, kambər ndə ngau, ətsu naja ngə mər mən. **27** Tsətsəfə ngə nyi abər, "Ga da əngə hudsə pərtəu, nagə mala kəra gəra ya. Ga wau nə caguli, nagə ndəra gəra niggari kwakwadə nə ya. Aryə wazha mala hya a dari nda gangəu. A ndiyar nda mala mayiwa." **28** Kabangəkau, wazha ama, Hyal a məliya mən ri ənggər Ishaku, wazha nə alkawal. **29** Ar pəci ta tsu zər kəra njı ya wu lagur kəra njı tsəliya, ji nə nyi əwəbwatə anə zər kəra njı ya əngə dənama nə Mambəl Hyal. Abangə ngə nyi ba'anə kabangəkau. **30** Ama tsətsəfə ngə nyi wu Ləkakadə nə Hyal abər, "Ga kədləna mafa kau əngə zər nyi, ara zər mafa kau a'yı wu təkə sər fa' ki əngə nə zər kambər mala mai." **31** Agabangau, wazha ama, a'yı mən wazha mala mafa mai, ama namən wazha kambər mala ngau.

5 Aga niggət kambəkər ngə səra da Kərsiti pəliya mən, aryə kau kəl hyi ta'yı əngə dənama, a sara hya bəra shabiya kərhyi anə əwəbwatə nə mafakur dladə mai. **2** Hya nggar da. Nayi Bulusu yu na anə hyi, ma hyi hənggəri njı thlana hyi pəlzha, najakə wu ca abər Kərsiti a'yı əngə akkəri anə hyi mai. **3** Yu bəra dəngəri hyi abər kalar ndəra hənggəri ja nu dladə nə thla pəlzha, yau, a dari anə nyi tsa'a ja nu patər səra dladə nana. **4** Nahiyi kəra wu nərdzau hya uya tsəpəkur wu mwar Hyal lagu nu dladə, a dari, a thlənar hyi kərhyi sara wu nu Kərsiti ja. A sanar hyi dzau ara mayiwakur Hyal. **5** Ama lagur Mambəl əngə mbərsa ngə mən wu səkə dəbə əngə fər kər aga Kərsiti a nə mən tsəpəkur nyi. **6** Aryə ma mən wu Kərsiti Yesu, alaga pəlzha, alaga gəra pəlzha, a'yı vanyi sə mai. Ama səra mənə tsəmə, ca ngə mbərsa mən kəra wu cabiya dəzə lagur yiwudzau. **7** Tanggerma hya vər dumwa gagadə. Wa ngə kar hyi ara nu nə jijira? **8** Kadzanga nigguta vi kəra shili anə hyi, a'yı sara ara Hyal kəra niggət hyi kə ngə mai. **9** Ənggər kəra njı sən na, "Thləlamə kəra kushu a sən məliya macikəl ja thləthlau." **10** Papalkur kərdə wu thlər Thlagəu, a hənggər yi abər nahiyi bəra nu vanyi dəhə pamə a ndiya nədə mai. Ətsu kalar ndəra wu hya' a hangəkala hyi, ju nda sa əwəbwatəu, alaga wa nga ja. **11** Wazha ama, ma ba'anə kabangəkau, yu tətəlna ndər Hyal abər aga njı thla pəlzha, ya, mi ngə də ba'anə kabangəkə tsu njı lə əwəbwatə anə də? Ma yu dləwa

nji abər a dari tsa'a njı thla pəlzha, ndər də ar kəra tər Kərsiti ar wu dladəkə a'yı a bəra sən də sər thlə hi anə kalar ndə mai. **12** Ar kəra njira wu hya hangəkala hyi abər kəl njı thlana hyi pəlzha, kuji anə nda nyi njı thlabiya nyi aga məc'i u sal! **13** Nahiyi, wazha ama, a ngga hyir njı aga kambəkər ar kəra dladə. Hyə hangəkal a sara də kambəkər hyi kau, ja də nə sər cim nə kumər dzau. Ar viya kau, bəgə kambəkər hyi, ja də kəra wu həri hyi a ndu yiwu mal thlər nə yiwudzau. **14** Aryə patəkura dladə, a dəbər njı dəhə zəməu, ca ngə, "Ga yiwu təwul ngau ənggər kərnəgə." **15** Ama ma hyu par kərhyi əngə hyu niggət kərhyi ənggər ma'wi tagəu, hya niggət əngə hangəkal ja, ma a'yı mai patəkura hyi, hyu sanakər! **16** Səra yu yiwu ya na kau, ca ngə hya nə nyi lagu anə Mambəl Hyal ja lə hyi. Ma hyi məl abangau nahiyi wu ndər niggət wu ndəndəkər mai. **17** Aryə niggət nə ndəndəkər dəwa ngə ja anə Mambəl, Mambəl tsu, dəwa ngə ja anə niggət nə ndəndəkər. Culi najaka niggət tsu dəwa ngə ndə əngə kərnda. Ca ngə də nahiyi wu sən məliya səra hyu yiwu hya məl mai. **18** Ma Mambəl Hyal ngu lə hyi, nahiyi a'yı hyi əgyə dladə mai. **19** Sər mələ ndər bikau, ar babal ngə nda. Nanda ngə səsək, əngə məl sə gərə kyau, **20** əngə məl thlər katəu, əngə dəshakur, əngə piyari shishir dəzə kuvvar nda, əngə pa wu pəmə əngə də shishi əngə tsu dəfu, əngə yiwukər ba təkəbiya dzau, əngə hya hangəkala njı, **21** əngə shishikur, ba əngə sa sə sasa, əngə alenyi sə kəra papa 'yar kə tsu. Yu kughi anə hyi, ənggər kəra yi nar hyi tsu kədəu, abər njir məl najaka sau, nanda wu gwu təlkur Hyal mai. **22** Ama wazha kəra Mambəl wu ya, nanda ngə yiwudzau, əngə caguli, əngə hudsə pərtəu, ba səsə'wū sau, əngə hangəkalkur, ba mənahəkər, əngə tsa'a miya dəfukur, **23** ba ətsəkər kər, ba tsu sha yi anə səra kumər dzə wu yiwu. Sə'yar kau, a'yı dəwa anə dladə mai. **24** Patəkura njira nə Kərsiti Yesu ngau, a tsəyər ndə niggəbiya nə ndəndəkər əngə sə dəməwə'yı'yar pəməpəmə kəra dəzə ndu yiwu. **25** Ta də Mambəl ngə nə mən pi, bəgə Mambəl tsu ja labiya mən wu kalar niggər mən. **26** A sara mənə də njir hakər mai, alaga njir tsətsəbwar kərnda, əndəga njir də shishi kərnda.

6 Wazha ama, ma njı lar vanyi ndə a vər məl bikau, nahiyi kəra nyinyau əngə Mambəl Cicau wu pəmə nda, bəgə hya shabiya nda a shili əngə hangəkal. Ama hya məl abangau əngə hangəkal tsu, ara a vər sha zamər hyi a shili wu lagu, ba hya tədəu a gwu dzau.

2 Hya dləwar kuvwar hyi lagur hə ɓwaɓwatər nda.
Lagu kə nga hyu nyabiya dladə nə Kərsiti. 3 Ma vanyi
ndu nggani abər vanyi sə nga ja, ama a'yi ja vanyi
sə mai, ngguta kərnyi nga ju məl. 4 Bəgə kalar ndə
ja dzəgabiya sər məla ja. Ma da mənahəu, ənggau
ja sən ɓwasau ənga səra ji məliya ənga kərnyi, ama
a'yi ja gəla kərnyi ənga vanyi ndə mai. 5 Arya tsa'a
nga nyi anə kalar ndə ja hanggər thlər nyi. 6 Kalar
ndəra nji highibər nyi ndər Hyal, kəl ja təkəya sə
mənahə kəra ara ja ənga ndəra highibə anə nyi. 7 A
sara hya ngguta kərhyi mai, ndər sən canə nyi dabar
anə Hyal a'yi mai. Kalar səra ndə thləkana, ca nga ju
gəm. 8 Ma ndə thləkana wu sə suna nə kumər dzau,
səra ju nda gəm ca ngə tau. Ma ndə thləkana wu səra
Mambəl wu yiwu, səra ju nda gəm ca ngə pi kəra gəra
kudau. (aiōnios g166) 9 Agabangə a sara məna hədə ənga
məl mənahəkur mai, aryə ar pəci kakalə mənu nda
fa'a sə nə barka ma mən gəra ta'yi ar lagu. 10 Arya
kau, kalar pəci kəra mən ənga lagu, ta'yi məna məl
mənahəkur anə nji patəu, ja da ma anə wazha ama
kəra wu Kərsiti. 11 Kabangəkau, hya tsamiya culi tsəfə
dədəgal kəra yi məl anə hyi ənga pəla yau! 12 Nji kə
wu yiwu kəl nja thlana hyi pəlzha kau, ndu yiwu nja
lar nda ar viya vanyi sau. Ndu məl anə hyi abangau,
arya ndu hivər sa ɓwaɓwata kəra ndu sa lari aryə
highibə ar kəra wu dlədlakə nə Kərsiti. 13 Alaga njira
nji thlana nda pəlzha ma, nandə wu bələri dlədə mai.
Nanda ndu yiwu nda thlana hyi pəlzha aga nda hya
kər abər nanda ngə səwa nji thlana hyi pəlzha. 14
Ama alaga kushu nayi wu hya'a kər mai, kəl ənga wu
dlədlakə nə Thlagər mən Yesu Kərsiti. Aryə lagur tə
nyi ar wu dlədlakau ngə sər duniya tənakər wu yau,
nayi tsu a tənar yi kər ənga sər duniya. 15 Pəlzha, gəra
pəlzha a'yi nda sə mai, sə dəgal ca ngə nda da ndə
mafəliyangə. 16 Jaməkur ənga təhudəkur nda nggya
ənga patər njira wu nu sər bəla kau, nanda ngə njir
Izirayila nə Hyal. 17 Ayukuda nyi wazha ama, a sara
vanyi nda bəra fuwa da wu dənəga vanyi sə mai, aryə
məcavidi kəra ar dza yi kau, a cabiyari, abər nayi nə
Yesu ngau. 18 Wazha ama, bəgə mayiwakur nə Thlagər
mən Yesu Kərsiti a nggya ənga mambələr hyi. Amina.

Afisa

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu, cama səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwu huda nə Hyal, anə nji cici gə Hyal kəra wu Afisa, njir məl thlər tsa'a miya dəfu wu Kərsiti Yesu. **2** Bəgə mayiwakur ənga huda pərtəu sara ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi. **3** Barka a nggyari anə Hyal, dəya Thlagər mən Yesu Kərsiti, ndərə fənggər mən barka sara dəməlməu. Naja ndərə fənggər mən barka ənga kalar culi barka mamambəl wu Kərsiti. **4** Ara Hyalcadəbiya mən arya Kərsiti, kadivirə ji dzəguya duniya. Ji cadəbiya mən aga məna da cicau ənga gəra vazau wu mwa nyi. Arya yiwukur nyi, **5** ji mbiya tsu kadəu aga məna da ar viya wazha nyi lagu Yesu Kərsiti, ənggəra ju pina huda ja ənga yiwu huda ja. **6** Ji məl abangau aga məna sən fal Hyal ara kadakadarkur mayiwakur nyi. Mayiwakur kau, ji nə mən kurthləu lagu zər nyi, ju yiwu nyi. **7** Lagur pə mashi Kərsiti nga mən uya bəlbəya dzau sara wu mafakur, ca ngə təfəbiya dzə sara wu bikau. Ji məl abangə tsa'a aga gangəkur mayiwakur nə Hyal, **8** kəra ji pənggər mən gagadəu ənga patər hahangəkur ba sənbiya sau. **9** Wu məliya huda Hyal pipida, ca ngə ji məliya mən aga məna sənbiya yiwu huda ja kəra dəsfəwa, kəra ji nyabiya wu Kərsiti. **10** Naja kə ngə yiwu huda Hyal kəra ju nda nyabiya ma pəca nyi da. Ju nda tsəmiya kalar sə kəra a dəməlməu ənga wu duniya əgyakida dənamar Kərsiti. **11** Wu Kərsiti tsu ngə 'yi da sar fa' a ki nə Hyal. Ji mbəbiya 'ya abangau tsu kadəu, ənggər kəra ji pədləya wu dəfwa ja. Naja Hyal ndərə vər məl kalar sə kakal aga yiwr huda ja. **12** Ji məliya abangə aga na'ya njira fər kər ənga Kərsiti tanggərma, 'ya fal kadakadarkur nyi. **13** Ənga nahyi tsu, lagu Kərsiti nga hyi nggari ndər jiri, ndəshigu kəra mbədəna hyi. Ma ga hənggəri ba Hyal a sa nə hyi Məmbəl Cici kəra ji hər alkawala nyi abər ju nə hyi. Məmbəl Cici kə wu nggya mətsam nyi ar hyi. **14** Məmbəl Cici ngə sər zhu kəra cabiya abər Hyal wu nda nə mən sar fa' a ki, kəl pəcira Hyal wu nda bəliya nji nyi. Sə'yar kə da patəu aga shili ənga fal nə kadakadarkur nyi. **15** Arya kau, ənggəra yi nggari ar kəra mbərsar hyi wu Thlagə Yesu ənga yiwdəzə kəra ara hyi anə patər nji cici gə Hyal, **16** nayi piyari lə usaku anə Hyal aryə hyi mai, ar kalar pəci kəra yu kədi Hyal. **17** Kədi Hyal da anə hyi ca ngə Hyal nə Thlagər mən Yesu Kərsiti, Tada kəra ənga kadakadarkur, ja nə hyi məmbəl nə

hahangəkur ənga ja cabiya hyi Hyal aga hya cakəri səni nyi. **18** Kədi Hyal da tsu ca ngə tsu aga ja nyabiya dəfuwa hyi ənga mbəmbəl aga hya nggabiya sə ar kəra fər kər kəra nji ngga hyi a shili a gwa, aga hya sənbiya gangəkura kadakadarkur nə sər fa' a ki kəra nji fiya anə nji cici gə Hyal. **19** Ənga tsu ya vər kədi Hyal anə hyi, aga hya nggabiya madiya dəgalkura dənamar Hyal kəra ara mən, namən njira hənggəri ənga ja. Dənama kau, sə zəmə nga ja ənga madiya dənama, **20** kəra Hyal hya'ana Kərsiti sara vir tə əni. Dənamar Hyal kə ngə nə nyi vir nggya mənahə ar tsi mazəma Hyal a dəməlməu. **21** A dəna ngə Kərsiti a vər səm təlkur ar kəra təltəl'yar, ənga məmbəl tədəmwa, ənga məmbəl dənama təlkur, ənga məmbəl dənama, ba ənga ar kəra kalar thləm kəra nji ləri wu zaman əshina kau ənga zaman kəra a vər shili. (aiōn g165) **22** Hyal a fiyari kalar sə əgyakida təlkur nə Kərsiti, ənga ji məliya nyi ji da kər a dar kəra kalar sau, aga ja da sər akkəri anə dəbə dəzə njir nu. **23** Daə dəzə njir nu kau, ca ngə dəzə Kərsiti nga nyi. Wu daə dəzə njir nu kau, Kərsiti a nyabiya dzau, ənggər kəra naja ənga kərnyi a nyabiya kalar sau.

2 Dədəm nji tətə nga hyi ara sər məla hyi kəra dəmwa'yu ənga bikər hyi 'yar. **2** Nahyi, hyi nggya wu bika dədəməu, ar pəcira hyu nu lagu nə njir duniya kau, ənga hya vər nu shatan, təl məmbəl dəmwa'yu. Naja ngə məmbəl kəra a vər məl thlər wu dəfuwa njira nggəl ara bələr səra Hyal wu na. (aiōn g165) **3** Abanga ngə mən patə dədəməu, məna vər nu səra dəzə mən wu yiwu nə bikə bikau, ca ngə cimər mən ənga dəngər mən. Arya kə ngə mən da njir hə huda ndzəndzə nə Hyal ənggər kalar ndau. **4** Ama ara gangəkura təhudə nyi ənga yiwdəzə nyi anə mən, **5** alaga ta, a dar mən nji tətau wu bikə ta, ba ji məliya mən, mən da ənga pi ənga Kərsiti. Lagu mayiwakur nə Hyal ngə hyi uya mbədəu. **6** Ənga ji hya'ana mən sara vir tau ənga Kərsiti ba ənga ji nər mən vir nggya ənga Kərsiti a dəməlməu arya Kərsiti Yesu. **7** Hyal məl abangau, aga ar pəci kə zəgəu, ju cabiya nyi anə nji dəgalkura madiya mayiwakur nə nyi kəra cabiya dzau anə mən ar babal wu yiwukur nyi lagur Kərsiti Yesu. (aiōn g165) **8** Ara lagur mayiwakur Hyal ngə hyi uya mbədəu, lagur mbərsar hyi. Nahyi a'yi asən hə dləva nyi mai, ama lə sə kurthlə ngau, sara ara Hyal. **9** Mbədəu a'yi səra nju uya lagur məl sə mənahə ngə mai, agabangau, ndər sən hwavi ar kəri a'yi tsu mai.

10 Arya namən səra Hyal həriya ngau. Ji məliya mən mafəliyangə wu Kərsiti Yesu, aga məna dumwa əngə məl sə mənahə kəra ji fuwa wu lagu tsu kadəu aga məna məl. **11** Agabangau, dəngara mau ənggəra hyu nggya dədəməu. Nahyi a'yi njir Yahudiya lagur ya mai. Njir Yahudiya kəra wu ngga kərnda, "njira nji thlana nda pəlzha", nanda ngə njira vər ngga hyi, "njira gəra thla pəlzha." Ama pəlzhar nda kəra nju məl ənga tsi ngau, a'yi wu tsəkwar dəfuwa nda mai ama a biyar kumər dzau. **12** Dəngara mau abər dədəm tətəkə nga hyi ənga Kərsiti, nahyi njira a'yi njir Izirayila mai, ənga məthləpi nga hyi anə alkawal mbamba nə Hyal. Wu duniya kau, a'yi hyi ənga fər kər mai, ba a'yi hyi ənga Hyal tsu mai. **13** Ama kabangəkau, wu Kərsiti Yesu, nahyi njira dədəm nadəu, a hər hyir nji lahəu a shili, lagur mashi Kərsiti. **14** Ara Kərsiti ngə nggya jaməkurər mən, naja ndəra daşəya njir Yahudiya ənga njira a'yi njir Yahudiya mai ndə da culi nji zəməu. Naja ngə dlana dawakur kəra təkəbiya nda. **15** Ji lər dza ja aga ja dazhina dlađə nə highiбə Musa kəra nyinyau ənga sər bəla. Ji məl abangau, aga ja daşaga məliya culi nji mafəliyangə zəməu wu kərnyi sara wu culi nji pampam məthləu. Lagu kau, nga ji shili ənga nggya jamə wu pama nda. **16** Ji məl abangə tsu wu dzə zəmə kau, aga ja basəwa nda gyapəu anə Hyal, lagur tə nyi a dar wu dladlakau. Lagu kə nga ji həna dawa kəra a'yi wu pama nda dədəməu. **17** Ji shili aga ja sa tətəlna ndəshigu nə nggya jaməkur anə hyi, nahyi njira a'yi njir Yahudiya mai, njira nadə ara Hyal. Abangə tsu a tətəlnar ja ndəshigu nə nggya jaməkur anə njir Yahudiya, nanda njira ləhəu. **18** Ara lagu nyi nga mən gyapəu, nga mən uya shili ara Tada lagu Mambəl Hyal zəməu. **19** Agabangau, nahyi njira a'yi njir Yahudiya mai, a'yi hyi bəra də nji shishili mai ənga tsu a'yi hyi bəra da məthləpi mai. Ama a dar hyi nji zəmə əkkə'yi nji cici nə Hyal, ənga a dar hyi njir ki nyi. **20** Ki nyi kau, nji həriya ar vi fə hi hər nə cama səsə'yar ənga nabi'yar. Tsəka hada nə hər kau, Kərsiti Yesu ənga kərnyi ngau. **21** Naja ngə ndəra səfiya hər kau ar vi zəməu, ənga naja ngu nda məliya hər kau ja hau, aga ja da vi cici nə Thlagəu. **22** Əngə wu ja tsu nga nji həriya hyi daşə əkkə'yi njir Yahudiya, aga hya da ki kəra Hyal wu nggya a gwa lagu Mambəl nyi.

3 Agabangau, nayi Bulusu, nayi ndəra nji fuwa wu fursəna ara nu Kərsiti Yesu arya hyi, nahyi njira a'yi njir Yahudiya mai. **2** A hənggər yau, abər a nggar

hyi ənggəra Hyal wu lagu mayiwakur nyi nə da thlər kau nə dləwar hyi. **3** Najakə ngə sə dədəwa kəra canə da kər lagur mətəkar, ənggər kəra yi tsəfəri anə hyi ndər yidawu. **4** Ma ga jiganari, gu nggabiya səra yi səni, səra a'yi dədəwa ar kəra Kərsiti, **5** kəra a'yi canə nyi kər anə njir zaman zaman kəra tərəbiya kə mai, ənggər kəra ji canə nyi kər lagu Mambəl Hyal anə cama səsə nyi'yar ənga nabi nyi'yar kəra cicau. **6** Najaka sə dədəwa ca ngə, abər, lagur ndəshigu kə ngə njira a'yi njir Yahudiya mai wu uya sər fa'a ki ənga njir Yahudiya, ənga a dar nda nji zəmə wu daşə dzau, ba ənga ndu sa səm alkawal dadaşə kəra Hyal məliya wu Kərsiti Yesu. **7** Yi da mafa nə ndəshigu kau, lagur mayiwakur nə Hyal kəra yi dləwuri lagur məl thlər dənəma nyi. **8** Alaga kə nayi nga ndiya ənga kushu wu pama patər nji cici nə Hyal, nji nə da najaka mayiwakur aga ya tətəlna ndəshigu anə njira a'yi njir Yahudiya mai. Ndəshigu kau, ca ngə barka dədəwa kəra nji gəra sən walbiya wu Kərsiti. **9** Nayi tsu ya cabiya anə kalar nji ar babal lagu kəra ji pəberi nə məl sə dədəwa nyi, sə kəra Hyal dəwana wu kərnyi fa gangə kəra tərəbiya kau, ndəra naja ngə məliya kalar sau. (aiōn g165) **10** Dəngə nyi ənga najaka mayiwakur ca ngə, lagur daşə dəzə njir nu, nji a cabiya gangəkura hahangəkur nə Hyal anə məmbəl məmbəl kəra a vər səm təlkur ənga dənəma dənəma təlkur'yar kəra a dəməlməu. **11** Kə dərkər ənggər kəra Hyal mbiya tsu kadəu, kəra ji nyabiya wu Kərsiti Yesu Thlagər mən. (aiōn g165) **12** Wu ja ənga lagur mbərsa wu ja nga mənən səni shili əgya Hyal ənga dəfə zəməu ba gəra hivər. **13** Agabangau, yu kədi hyi, a sara dza hya tə arya bəwəşwətə kəra yi a gwa arya hyi mai, naja ngə kadakadarkur hyi. **14** Arya kau, yu bəliya undi wu mwar Dərmən, **15** naja ndəra patər njira a dəməlməu ənga njira wu duniya biya sara wu ja. **16** Ya vər kədi nyi, abər sara wu gangəkur kadakadarkur nyi aga ja nyabiya hyi ənga dənəma wu dəfuwa hyi lagu Mambəl nyi, **17** aga Kərsiti a nggya wu dəfuwa hyi lagur mbərsa. Ba əngə yu kədiyau, aga hya ciya hi wu yiwdzau, **18** aga hya uya dənəma daşə ənga patər nji cici gə Hyal, aga hya nggabiya culi dlaşəkura yiwukur nə Kərsiti, ənga təgukura nyi, ənga dzəgaməkura nyi a gya, ba ənga dzəgaməkura nyi a də. **19** Əngə tsu yu bəra kədi Hyal aga hya sən yiwukur nə Kərsiti kəra tərəbiya a biya banga patər sən sau, aga hya nyabiya dzau wu nyinyikur nə Hyal. **20** Kadakadarkur a nggyarı anə Hyalər mən, ndəra dənəma nyi a vər

məl thlər wu mən a ndiya səra mən wu kadiyau, əngə səra mən wu dəngə. **21** Kadakadarkur a nggyari ana nyi wu daþə dzə njir nu əngə wu Kərsiti Yesu, wu zaman paməpamə patəu, ba'anuwa! Amina. (**aioñ g165**)

4 Agabangau, nayi ndəra wu fursəna arya nu Thlagəu, yu kədi hyi aga hya nggya nə nggyabiya kəra kyau əngə ngga kəra nji ngga hyi. **2** Cumu hya nggya njira gəra hakər, əngə nji shishi'wu dəfu, əngə nji səsə'u sau, ba əngə njir səsə'u kuvwar nda wu yiwudzau. **3** Hya nərdzau, aga hya səbiya daþər kərər hyi kəra Mambəl nə hyi lagur nggya nə jaməkur kəra dzəbiya hyi. **4** Dza zəməu ngau, əngə Mambəl zəməu, ənggər kəra nji nggar hyi a shili wu fər kər zəməu. **5** Thlagə zəməu ngau, əngə mbərsa zəməu, ba əngə tsu babətizəma zəməu. **6** Hyal zəməu ngau, Diya kalar ndau, ndəra ar kəra kalar ndau, lagu nji patəu, əngə wu nji patəu. **7** Ama anə kalar ndə wu pama mən, Kərsiti a nə nyi ri lə sə ləlau tsa'a ənggər kəra ji lari. **8** Ənggəra ndər Hyal nana, “Ənggəra ji ma'yı a dar madzəgaməu, ji fa'ari njira nji mbari patə əkkə'yı ja, kə ji lər sə ləlau anə nji nyi.” **9** Mi ngə sə kə cabiya, “Ji ma'yı a da” ka? A cabiyari abər tanggərma ji ma'yı a gyu'yı! **10** Naja ndəra ma'yı a gyu'yı ngə ma'yı ta a dəməlməu, aga ja nyabiya kalar səra ji məliya. **11** Naja ngə ləri sə lələ paməpamə anə nji. Lə sə lələ alenyi nji, cama səsəu, əngə alenyi nji tsu, nabi, əngə alenyi nji tsu, tətəlna ndər Hyal, əngə alenyi nji tsu, bəla nji əngə maləmə. **12** Ji məl abangau, aga nji kə a daþəga pabəri nji cici nə Hyal, aga məl thlər nyi, aga həbiya dza Kərsiti. **13** Nju dumwa əngə məl abangau, kəl məna da nji zəmə wu mbərsa, əngə nji zəmə wu sənbəya Zər Hyal. Ba məna da njira nəbiya dzau, njira təkəri nggya nyinyau nə Kərsiti. **14** Nji məl abangə ara məna sara səra sha aga wazha yididəu, alaga njira nju tətəl əngə hangəkala nda, njira njir highibə paməpamə wu shabiya hangəkala nda ənggər səra mala majigwal, njira njir dabar tsu ndu sən nggutana nda ba nda səmku nda əngə fati. **15** Ar viya kau, kuji kə məna nana səra jiri wu yiwukur. Lagur na jiri kə nga mənu hə wu ja wu kalar sau, naja kəra ar viya kər anə njir nu Kərsiti. **16** Sara ara ja ngə patər dzə daþiya dzau, əngə ji səbiya nda lagur dləwa dzə nə bəlatəu. Ba ji məliya nda ndə hau, əngə həriya dzau wu yiwukur, ənggər kəra kalar gashal gashal dzə a vər məl thlər nyi. **17** Nggara mau, yu na anə hyi, əngə yu caker na anə hyi wu thləmər Thlagəu, tsu hya bəra nggya

ənggər njira gəra sən Hyal mai, njira fuwa dəngər nda wu sə kurthləu. **18** Dəfuwa nda nyinyi nga nyi əngə kuthləu, kəra kar nda ara sən nggabiya sə Hyal. Arya əbabalkura dəfuwa nda əngə arya gəra sənkurər nda, ba nji təkəbiya nda əngə pi kəra Hyal ngə wu lau. **19** Ara gəra salikurər nda, ba ndə lər kərnda anə səsukur, ba da kəl kalar sə zhizhigər nga ndu məl cumu. **20** A'yı culi səkə nga hyi highibəri ar kəra Kərsiti mai. **21** A hənggər yi abər a nggar hyi sə ar kəra ja, əngə a highibər hyir nji jiri ar kəra Yesu. **22** Səra nji highibər hyi ca ngə hya piyari nggyabiya nə ndəndəkur kəra hyi a gwa dədəməu, nggyabiya dididi kəra wu shili əngə suna paməpamə kəra nggutana hyi. **23** A kyau, hya piyari Mambəl Hyal ja shabiya dəngər hyi a da mafaliyangə. **24** Hya hari nggyabiya mafaliyangə kəra Hyal məliya kəra a papa kərnyi, nggyabiya kəra cabiya dzə wu nggya tsapəkur əngə nggya cicikur. **25** Agabangau, hya piyari thla fati, hya nggya njir thla jiri anə kuvwar nda, arya namən, nji zəmə nga mən. **26** A sara huda hyi a ndzə ja fuwa hyu məl bikə mai. A sara ndzə huðər hyi a kar pəci a gya tədə mai. **27** A sara hya nə nyi lagu anə shatan mai. **28** Ndər həl ja sara dumwa əngə həl mai, ama ja da ndər məl thlər tsapəu əngə tsa ja. Abangə nga ju sən uya səra ju dləwari njira gəra əngə sau. **29** Ndər gəra kyau a sara biya sara wu miya hyi mai, ama kəl ndər kəra wu dəbagə məliya nji nda hau wu Kərsiti, tsa'a ənggər səra ndu yiwu. Lagu kə ngə ndər hyi wu da əngə dləwa dzau anə njira wu səhim. **30** Ətsu a sara hya məliya huda Mambəl Cici nə Hyal a ndzə mai, ara naja ngə mətsam kəra cabiya abər nə Hyal nga hyi ar pəcir bəlbəiya dzau. **31** Kəl hya təkəbiya dzə əngə da shishi, əngə za'wu dəfu, əngə huðə ndzəndzau, əngə bwari, əngə ndza thləmə, ba əngə səbə ndə wu huðəu. **32** Hya da ku'ya anə kuvwar hyi, əngə hya təhuðə egypta kuvwar hyi, əngə hya təfəbiya kuvwar hyi ənggər kəra Hyal təfəbiya hyi lagur Kərsiti.

5 Ta hyi da wazha kəra Hyal wu yiwu, kəl hya fa'abiya hi culi nggyabiya nə Hyal. **2** Hya nggya nggyabiya nə yiwudzə ənggər kəra Kərsiti cabiya mən yiwudzau, kəl ta ji lər kərnyi arya mən, ar viya sə lələ kəra kisu əngə sadaka anə Hyal. **3** Ama wu pama hyi, nja sara nggari alaga əngə əngwa abər nju məl səsukur, əngə kalar culi sə zhizhigər, əngə suna mai, arya a'yı kyau anə nji cici nə Hyal mai. **4** Abangə tsu ndər gəra səli, əngə ndər hyahya, əngə ndər dzadza, a'yı a ki əngə hyi mai. Ar viya kə hya dumwa əngə usaku anə Hyal.

5 Ara pakatə hyu səni, abər ndər məl səsukur, ənga ndər nggya zhizhigər, ənga ndər toma, ndəra kakal nga ja ənga ndər nu katəu, nanda a'yi wu uya fa'a ki ənga təlkur Kərsiti ənga Hyal mai. **6** Vanyi ndə ja sara nggutana hyi ənga ndər papatagə mai, aryə culi nggyabiya kə ngə hudə ndzəndzə nə Hyal wu shili ar kəra njira gəra əşlər ndər nyi. **7** Agabangau, hya sara daňə kər ənga ndər mai. **8** Ara dədəm wu kuthlə nga hyi, ama kabangəkau, a uyar hyi mbəmbəlkur lagur Thlagəu. Nahyi, hya nggya ar viya nji mbəmbəl. **9** Arya mbəmbəl kau, ngu shili ənga thlər mənahəu, ənga nggya tsapəu, ənga nggya jijiri. **10** Hya gal lagura hya dabaga pina huda Thlagə ari. **11** Hya təkəbiya dzau ənga thlər kuthlə kəra gəra kətiya hyi, kuji hya məliya ja da ar babal. **12** Ara wu da sə səsəli ma nja ndər ar kəra səra ndu məl ar dəwa. **13** Ar pəcira nji dla ənga kalar sə wu mwar mbəmbəl, kalar sə wu da ar babal. **14** Arya mbəmbəl ngə wu məliya kalar sə ja da ar babal. Ca ngə səra da ji na, "Hya'ari wu ghanyi naga ndəra wu ghanyi, hya'ari sara vir tau, ba Kərsiti a mbəlna mbəmbəl nyi a gyar gau." **15** Agabangau, hya nggya ənga hangəkal wu nggyabiyan hyi. Hyə sara nggya ənggər nji dza mai, ama hya da nji hahangəu. **16** Hya məl thlər ənga kalar pəci kəra hyi uya aga məl sə mənahəu, ara pəci kəra mən a gwa kau, pəci dəmwə'yı ngau. **17** Agabangau, hya sara da nji dza mai, ama hya sənbiya sər yiwu huda Thlagəu. **18** Hya sara nyi ənga padlə mai, kəra wu məliya hya da njir cim məl yambadəkur. Ama hya kyaga nyabiya də ənga Mambil Hyal. **19** Hya ndər wu pama hyi sara wu Zabura, ənga hya na sara wu ləkəkadə na, ənga na mambəl mambəl. Hyə dumwa ənga na nə fal Thlagəu ənga dəfuwa hyi papatəu. **20** Ənga cumu hya lər usaku ar kəra kalar sə anə Hyal Tada wu thləmər Yesu Kərsiti Thlagər mən. **21** Hya lər kərhyi anə kuvvar hyi wu lagur gənggər nyi səli anə Kərsiti. **22** Nahyi mathləkə'yı kəra ənga shili, hya lər kərhyi anə shilər hyi ənggər anə Thlagəu. **23** Ara sal ngə kəra mala nyi, ənggər kəra Kərsiti ngə kəra daňə dəzə njir nu nyi. Naja ənga kərnyi ngə ndər mbəda daňə dəzə njir nu nyi kəra ca ngə dza ja. **24** Ənggər kəra daňə dəzə njir nu wu lər kər anə Kərsiti, abanga tsu nahyi mathləkə'yı hya lər kərhyi anə shilər hyi, wu kalar sau. **25** Nahyi shili, hya canə nyi yiwukur anə mathləkə'yı hyi ənggər kəra Kərsiti canə nyi anə daňə dəzə njir nu nyi. Ji ləri piya ja ar viya ja, **26** aga ndə da nji cici anə Hyal lagur cina ndə ənga 'yimi lagur

ndər Hyal. **27** Ji məliya abangə aga ar pəcira ju ndə lər daňə dəzə njir nu anə kərnyi, ndu da nji gumaguma kəra ji cina casəu, gəra didi alaga hahashau, ama cici ənga gəra vazau wu mwa nyi. **28** Abangə tsu, ngə shili, a ca yiwukur anə mathləkə'yır nda, ənggər kəra ndu yiwu dəzə njir nu nyi. Kalar ndəra canə nyi yiwukur anə mala nyi, kərnyi nga ju yiwu. **29** Ara ndər piyari shishir dəzə njir nu nyi, ama ja pabəri dəzə njir nu nyi. **30** Ara namən ngə gashal gashal dəzə njir nu nyi. **31** Ənggər kəra ja tsətsəfau, abər, "Arya abangau, ndə sal wu piyari dəzə njir nu nyi, nanda məthlə ndu da ar viya ndə zəməu." **32** Səkə sə dədəwa ngə kəra dzadzau ara nggəbiya. Ama ya vər ndər, aga ya cabiya səra wu pama Kərsiti ənga daňə dəzə njir nu nyi. **33** Agabangau, kalar ndə sal, ja cabiya yiwukur anə mala nyi ənggər kəra ju yiwu kərnyi, ənga kalar mala tsu, ja gənggər nyi səli anə sal nyi.

6 Wazha, bələra mau ndər njir yar hyi aryə Thlagəu, aryə sə tsatsa'a ngau. **2** Dladə nə tanggərma kəra Hyal ləri daňə ənga alkawal, ca ngə, "Ga gənggər nyi səli anə dəngau ənga məngau, **3** aga ja nə ngə nggya jaməu ənga fa gangə wu duniya." **4** Nahyi tada'yər, hya sara məliya huda wazhar hyi ja ndzə mai, ama hya hər ndə lagur highibə ənga hwathlə nda wu Thlagəu. **5** Nahyi mafa'yər, hya bələri səra thlagər kir hyi wu duniya na hya məl ənga gənggər ndə səli ba ənga hya həyə nda kər. Hyə məl thlər anə nda ənga hudə zəmə ənggər kəra hya məl anə Kərsiti. **6** Hya məl səra ndu yiwu a'yi wu liya nda waci mai, aga hya da dədələu wu mwar nda mai, ama hya məl thlər ar viya mafa'yər nə Kərsiti, ba hya məl sər yiwu huda Hyal sara wu dəfəwa hyi. **7** Hya məl thlər anə nda ənga dəfuwa hyi papatəu, ənggər anə Thlagəu, ama a'yi anə ndə mai. **8** Hya dəngari abər Thlagə nətər lə akkəri anə kalar ndə arya sə mənahə kəra ji məliya, tara naja mafa ənga alaga zər huda ki. **9** Nahyi thlagər ki'yər, hya məl anə mafar hyi abangə tsu wu kalar lagu. Hyə sara gərahə nda mai, aryə hyu səni abər Thlagər hyi zəmə ngə nyi a dəməlmau, ənga naju ca pampamkur mai. **10** Ndər nə kudiya, hya da nənau wu Thlagəu, lagur dəgalkur dənama nyi. **11** Hya har patər kar pa kəra Hyal nə hyi, aga hya sən ta'yau, hya pana kalar dabar kəra shatan wu shili əni. **12** Ara par mən a'yi ənga njira ənga kum ənga mashı mai, ama ənga mambəl səm təlkur nə dəmwə'yikur, ənga dənama

təlkur, ənga dənama nə kuthləu wu duniya, ba ənga mambəl mambəl dəmwa'yı'yar kəra a dəməlməu. (aiōn
g165) 13 Agabangau, hya har patər kar nə par hyi kəra Hyal nə hyi, aga kalar pəci kəra nə dəmwa'yı shili, hyu sən ta'yau, aga ayukuda pa kau, tsu hyi tata'yı piru. 14 Agabangau, hya ta'yı piru. Bəgə jirkur ja də sər mba sara hyi, hya mbiya sara hyi əni babału. Bəgə tsapəkur ja də ləgutə liyangə kəra hyu hari aga par hyi. 15 Bəgə pabə dəzə nə tətəlna ndəshigu nə nggya jaməkur ja də 6isir har hyi. 16 Ayukuda kau, bəgə mbərsa ja də ləgə kəra hyu həri, aga hya tsiya u'u nə hafə sara ara ndə dəmwa'yu. 17 Bəgə mbədəu ja də dara liyangə kəra hyu hari. Ənga bəgə ndər Hyal, ja də katsakər anə hyi. Katsakər kau, Mambəl Hyal ngə nə hyi. 18 Ənga hya kədi Hyal cumu wu dənama nə Mambəl Hyal, ənga hya kədi culi pampaməu. Arya kau, hya dumwa ənga tsamə lagu cumu wu capi, ma hyu kədi Hyal anə nji cici gə Hyal patəu. 19 Nahyi tsu hya dumwa ənga kədi Hyal anə də, aga Hyal a fuwa ndər nyi wu miya yau. Nayi tsu ya dzəgwa ndər anə nji gəra ənga hivər aga ya dağaga tətəlna sə dədəwa nə ndəshigu. 20 Arya ndəshigu kau, nga yi də cama dəgəci kəra wu fursəna. Hya kədi Hyal anə də aga ya dumwa ənga tətəlna ndəshigu kə gəra ənga hivər ənggər kəra ya kyaga məl. 21 Tikikusu, zamər mən kəra mənu yiwu, mafa Thlagə kəra wu məl thlər nyi tsa'a miya dəfə, wu ndə nar hyi kalar sau, aga hya sənbiya jaməkura yau, ənga səra yu mal. 22 Yu sə nyi a ndə nə hyi aga najaka sau, aga hya dağaga sənbiya səra 'yi a gwa, ənga aga ja tsətsəkur dəfuwa hyi. 23 Wazha ama, bəgə nggya ənga huđə pərtəu, ənga yiwu dzau, ba mbərsa sara Hyal Tada ənga Thlagə Yesu Kərsiti, ja nggya ənga hyi. 24 Bəgə mayiwakur ja nggya ənga patər njira wu ca yiwukur, yiwukur gəra kudəu, anə Thlagər mən Yesu Kərsiti. Amina.

Fəlipi

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu ənga Timathlawusu, mafa'yər nə Kərsiti Yesu, anə patər nji cici gə Hyal wu Kərsiti Yesu kəra wu Fəlipi, dəbə əkkə'yı njir tədəmwə ənga njir mol tlər paməpamə anə dabə dəzə njir nu. **2** Bəgə mayiwakur ənga hudə pərtəu sara ara Hyal Dərmən ənga Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya ənga hyi. **3** Ya vər lə usaku anə Hyal ar kalar pəci kəra yi dəngari ənga hyi. **4** Cim, ənga hudə pipida nga ya vər kədi Hyal da anə hyi. **5** Ya vər lə usaku anə Hyal arya hyi ənggəra hyi dabər kər ənga yau, wu lagur tətəlna ndəshigu mbari ar pəci nə tanggarma ba'anə kabangakau. **6** A yi ənga papalkur kər abər naja kəra dzəguya tlər mənahə wu hyi kau, ju nda dumwa əni kəl ma ji nda nyabiya dəzə ar pəcira Yesu Kərsiti wu nda sha shida. **7** Tsats'a nga nyi ya dəngə ar kəra hyi ənggər kau, ta də yu yiwu hyi gagadəu, arya patakura hyi a dər mən wu cir zəmə wu mayiwakur nə Hyal ənga yau, alaga ma yi wu fursəna, alaga ma ya vər hal ənga cabiya jirkura ndəshigu. **8** Hyal ngə sakida da ənggəra ya vər cim aga ya lar hyi patəu ənga ca yiwukur nə Kərsiti Yesu. **9** Kədi Hyal da ca ngə, bəgə yiwudzər hyi a dumwa ənga cakə gagadəu wu sənbiya sə ar kəra Hyal ənga kalar nggabiya sə kəra a vu Hyal. **10** Kə wu nda dləwar hyi aga hya dəbəga walbiya sərə ndiya ənga mənahəu, aga ar pəcira Kərsiti wu nda shili ju sa tləwə hyi cicau ənga gəra vazau. **11** Nahyi tsu, hyu da nyinyau ənga nggya nə tsapəkur kəra nju uya lagur Yesu Kərsiti, kəra wu shili ənga kadakadarkur ba ənga fal anə Hyal. **12** Wazha ama, yu yiwu hya səni abər sə'yar kə da ənga yi kau, ndə da aga cakəri tətəlna ndəshigu. **13** Arya kau, a dari ar babal ana njir bəla pathla ənga nji patəu abər nggya da wu fursəna, arya Kərsiti nga nyi. **14** Arya fursəna kəra yi a gwa kau, a məliyari badəgalə wazha ama wu Thlagəda ənga tsətsəku dəfu aga tətəlna ndər Hyal gəra ənga hivər. **15** Jijiri, alenyi nji tsu nda var tətəlna ndəshigu Kərsiti wu shishikur ənga madəkur, ama alenyi nji ənga dəngə nə mənahəu. **16** Njira ənga dəngə mənahə kau, ndu tətəlna ndər kə wu yiwukur, arya ndu sən abər nggya da wu fursəna arya hal ar kəra ndəshigu ngau. **17** Alenyi nji ta tətəlna ndəshigu nə Kərsiti, wu yiwu kərnda, a'yı nə jijiri mai. Cimər nda ngau, aga ya bəra lar əwəbwatə wu fursəna. **18** Ama ar viya mi nga ja? Sə mənahə kəra a gwa ca ngə, wu kalar lagu, tara lagu fəfati, ənga

tara lagu jijiri, ndəshigu nə Kərsiti a tətəlnakər. Arya kau nga yi ənga huđə pipida. Angəu, yu dumwa ənga huđə pipida, **19** ara yu səni lagur kədi Hyalər hyi ənga dləwa dəzə nə Mambəl Yesu Kərsiti, səra dərkər ənga yi kau, wu nda shili ənga sər mbalbiya da. **20** Yu cim ənga fər kər wu dəfuwa yau, ya sara fuwa kərdə wu səli wu tlər Thlagə, ama ya fiya nyi dəfu anə kərdə gagadə kabangakau, ənggər kəra cumu, aga Kərsiti ja uya kadakadarkur wu yau, alaga mbəmbədəkura yau ənga tətəkura yau. **21** Ara anə da, mbəmbədəkura yau Kərsiti ngau, tətəkura yi tsu akkəri ngau. **22** Ama, ma da tsa'a ya nggya mbəmbədəfəu, a nggyari ya məl tlər kəra ənga dləwa dzau. Ama mani nga ya həbiya a gwa? Nayi a'yı a sən mai! **23** Ənga jijiri dəngə da a təkəbiyar dəzə bwata məthləu. Səra yu yiwu ca ngə ya sha a ndəgyə Kərsiti aga 'ya nda nggya ənga ja, kəra ca ngə ndiya ənga mənahəu. **24** Ama a ki ya nggya mbəmbədəfəu, arya ca ngə ndiya anə hyi. **25** Ara a yi ənga papalkur kər abər yu nggya əkkə'yı hyi pəpatəu aga hya cakər hau ənga hudə pipida wu mbərsar hyi. **26** Agabangau, ma yi bəra sha shila arya hyi, hyu sa uya sər əwədzə wu Kərsiti Yesu lagu səra ja vər mal wu yau. **27** Alaga mi ngə səra da, ta'yı hya nggya tsats'a ənga səra wu shili ənga kadakadarkur anə ndəshigu Kərsiti. Agabangau, alaga yi shili ənga kərdə aga ya salar hyi, ənga alaga yi nggari cama ar kəra hyi, ta'yı ja da abər a ciyar hyi dəzə wu məmbəl zəməu, ənga məl tlər hyi arviya ndə zəməu arya mbərsə wu ndəshigu. **28** A səra hya hivər ara njir da shishir hyi mai. Nggya gəra hivər hyi a cabiyarı abər nju nda sana nda, ama anə hyi mbədə ngau səra arya Hyal. **29** Ara mayiwakur kəra nji nə hyi arya Kərsiti, a'yı aga mbərsə waci wu ja mai, ama aga hya nda lar əwəbwatə arya ja, **30** ta da hya vər sa əwəbwatə ənggər kəra yi tərəbiya a gwa, kəra ba'anə əshina tsu yi a gwa.

2 Ta da a'yı hyi ənga vanyi tsətsəku dəfu arya dabər kər kəra a'yı ara hyi wu Kərsiti, ta da səsəkuya dəzə a'yı ara hyi wu yiwukur nyi, ta də dabə dzau a'yı ara hyi nə məmbəl, ta da yiwukur ənga təhudə a'yı nyinyau wu dəfuwa hyi, **2** ta'yı hya məliyə caguli da a nyabiya dzau lagur nggya wu dəngə zəməu, ənga hya cabiya yiwukur anə kuvvar hyi, ənga hya da wu məmbəl zəməu ənga cim zəməu. **3** A səra hya məl sə wu yiwu kərhyi ənga hakəra hyi mai. Ama, hya tina kəra hyi, hya tsəmə kuvvar hyi adabanga hyi. **4** A səra hya tsəmə kərhyi ənga yiwu huđə kərhyi wacu

mai, ama tsu, hya tsamə yiwu huda kuvwar hyi. 5 Ta'yi hangəkala hyi a da ənggər nə kərsiti Yesu: 6 Naja kəra Hyal nga ja, ama na ji hər kərnyi kakal ənga Hyal səra ja kyaga səbiya bəbal mai, 7 ama kə ji hər kərnyi aryə vanyi sə mai, kə ji həri nggyabiya mafa, nji yabiyə nyi apapa ndau. 8 Ənggəra ji shili wu dzau ənggər ndau, ba ji tina kərnyi kə ji bələr ndər ba'anə tau, tə kəra ar wu dladlakau. 9 Agabangau ba Hyal fiya nyi a dar vira ndiya ənga dəgal gagadəu, ji dzəgwa nə nyi thləmə kəra ndiya kalar thləmə, 10 abər ar nggar thləmər Yesu, kalar ndə wu ndə bəliya undi a gyu hudə nyi, undi kəra a dəməlməu ənga undi kəra a gyu 'yi, ba undi kəra a gyu ndəla 'yi'yi, 11 kalar miya tsu, ja nana abər Yesu Kərsiti Thlagə ngau, aga lə kadakadarkur ana Hyal Tada. 12 Agabangau, bazhir 'wa da 'yar, ənggər kəra hya vər bələr ndər da cumu, ma a'yı yi əkkə'yi hyi, ta'yi hya dumwa ənga məl a ndiya ta alaga ma yi shəwangəu. Hyə dumwa ənga məl thlər ənga hivər Hyal ba ənga tsədzau aga hya nyabiya sə ar kəra mbədər hyi. 13 Ara Hyal nga vər məl thlər nyi wu dəfuwa hyi, aga yiwu nə dəfuwa hyi ənga məl thlərər hyi ja da sə mənahəu nə pina huda ja. 14 Kalar səra hya məl, a sara hya məl ənga ngunguni alaga ənga kəpal mai, 15 aga hya da njira gəra ənga vazau, ənga nji cicau, wazha Hyal kəra gəra ənga nggyabiya dididi wu zaman məməlam kau. Zaman kau, hya vər mbəl a gwa ənggər shashilga a ndu duniya, 16 ma hyi səbiya ndər nə pi bəbalu. Hyə məl abangau, aga ya uya sər əwadzau ar pəcir shili Kərsiti, aga thlər da ta, ənga pərapəra da ta, a'yı a da sə kurthlə mai. 17 Ama alaga ma ji mbari abər nji wu sən hər da aga sər hə sadaka, kə nji pənggər da a gya gəra sadaka thlərər hyi ənga mbərsar hyi, a'yı yi ənga caguli ba hudə pipida gagadəu ənga hyi patəu. 18 Abangə tsu, hya da ənga caguli ba hudə pipida ənga yau. 19 A'yı yi ənga fər kər wu Thlagə Yesu aga ya səwa hyi Timathlawusu kajangəkau, aga ya da ənga fə dəfu ma yi nggar sə ar kəra hyi. 20 Nayi sayi uya ndə ənggər naja kəra cabiya hyi yiwu dəngwadəngwa mai. 21 Arya patə ndə səra huda ndə vər yiwu nga ndu məl, a'yı nə Yesu Kərsiti ngə mai. 22 Ama a sənər hyi ənggəra Timathlawusu cabiya ndəkura ja, hyu səni ənggəra 'yi məl thlər ənga ja ənggər zər ənga dənyi wu thlər ndəshigu kau. 23 Naja nga ya vər dəngə ya səwa hyi nyi, ma yi lari kalar sə a ma'yiri tsats'a a ənga yau. 24 Hənggər da wu Thlagə, abər wu ndə səkar mai, yu shili ənga kərda. 25 Ama a mbari kəl ya

bəra səwa hyi Ipafəraditusu, zamə da, bazhi məl thlər da, bazhi par thlər da, ndəra tsu cama ngau, ndəra hyi səwa aga ja sa dləwa da. 26 Pakatəu, ju cim aga ja lar hyi patəu, ənga ja vər dəngə hyi gagadəu ara hyi nggari abər ji da gəra ngga. 27 Pakatəu, a dar ja gəra ngga, ləhə a miya tau. Ama kə Hyal təhədə əgya ja, a'yı kəl na ja waci mai, ama ba nayau, a sara hude ndzəndəzə da, a da gagadəu. 28 Agabangau, cim da ya bəra səwa hyi nyi, aga ma hyi bəra lari nyi, hyu da ənga caguli, nayi tsu dəngə sə da wu gənna dzau. 29 Agabangau, hya dləwur nyi ənga caguli wu Thlagə. Hyə gənggər nyi səli anə culi nji ənggər kau. 30 Arya ji da citə a miya tau ara thlər Kərsiti. Ji lər piya ja aga dləwa da, dləwa dzə kəra hyi gəra sən məliya da.

3 Joməya nyi wazha ama, hya nggya ənga hude pipida wu Thlagə. Tsəfə sə kau, a'yı bəra da sə bilabila anə da ya tsəfər hyi najaka sə mai, ama aga ja kətiya hyi nga nyi. 2 Hyə hangəkal ənga hya'yar kau, njir məl sə dəmwa'yı'yar kau, njir thla cicir dza nji abər ndu thla pəlzha kau. 3 Ara namən ngə polzha thləthla nə jiri, namən kəra a vər dləvə Hyal lagu Mambəl Hyal, njira ənga kadakadarkur wu Kərsiti Yesu, namən njira gəra fər kər ənga dənəma ndəndəkur. 4 Alaga kau, a'yı yi ənga patər səra ndə a kyaga fər kər ni wu ndəkur. Ma ndə a'yı wu nggani abər sər fər kər nyi a'yı wu ndəkur, yu ndiya ndə nyi nadəu. 5 Ar pəcir ya da pida cisu nga nji thləna da pəlzha, ndər Izirayila nga yau, sara wu culi gə Benjamin, ndər Ibrani, Ibrani kəra gəra mida, ma aga lagur nu dladəu, ndər Farisi nga yau. 6 Ma aga nə kwakwafəkər mashi nə thlər nu dladəu, a lər yi əwəbətə anə dabə dza njir nu, ma aga tsapəkər nə lagu dladəu, sər vazə da a'yı mai. 7 Ama patər səra tsa'a aga da sər akkəri anə da, kabangəkau a dari sə dididi anə da, aryə Kərsiti. 8 A'yı najakə waci mai, ama kalar sə a dari sə dididi anə da, aryə madiya gangəkura sənbiya Kərsiti Yesu Thlagə gə da, ndəra aryə ja nga yi tini kalar sau. Arya yi fiya kalar sə ənggər sə ar dəgəu, aga ya dabaga uya Kərsiti, 9 ənga aga ya da wu ja. Yi məl abangau, aga ya uya tsapəkər nə Hyal kəra nju uya lagur mbərsa, mbərsa wu Kərsiti, a'yı tsapəkər kəra nju uya lagur nu dladə mai. 10 Yu yiwu ya sən Kərsiti ənga dənəma nə hya'ari nyi sara vir tau, ənga dabər dzau wu sa əwəbətə nyi, aga ya da ənggər naja wu tə nyi. 11 Aga alaga abari ya jigəwa dzau wu njir hya'ari sara vir tau. 12 A'yı cabiya abər a dar yi kalar səra ya kyaga da aga nyi mai, alaga abər a nyabiyan yi dzə cicipə mai. Ama sə pathlə kəra ya

vər məl, ca ngə, yu nərdzau, yu jahə kərda a ndumwa aga ya səbiya səra Kərsiti Yesu mbar da aga nyi. **13** Wazha ama, a'yı yi lar kərda abər a səbiyar yi nəda mai. Ama sə pathlə kəra ya vər məl, ca ngə ya fari ənga səra tərabiya patəu, aga ya nərdzau aga ya uya səra a dumwa. **14** Yi cakəri nərdzau a dumwa, a da dləwu akkəri na səmkə təlkur, akkəri kəra Hyal ngga da aga nyi, akkəri kəra a dəməlməu lagu Kərsiti Yesu. **15** Ta'yı patəkura mən kəra nənəu wu mambəl, məna kyaga da ənga dəngabiya sə abangau. Ma ndaliya hyi a'yı ənga nggabiya sə paməu, ta'yı Hyal a cabiya hyi səra tsa'a ar babal. **16** Sə dəgal kəra a'yı, ca ngə, ta'yı məna dumwa ənga məl səra mən highibəri. **17** Wazha ama, hya daňiya dzə əkkə'yı nji aga hya fa'abiya hiya nggyabiya da, ənga hya tsama ənga hangəkal njira vər nu nggyabiya kəra 'yi highibər hyi. **18** Ənggər kəra yi wuraga na anə hyi dədəməu, yu bəra nar hyi wayu ənga sələm, nji gangə a vər dawa nə wu dlədlaka nə Kərsiti. **19** Kudfiyar nggyabiyan nda ca ngə tə nə dəngwadəngwa. Hyalər nda tsu, ca ngə sər gu ta nda. Kadakadarkur nda, ca ngə məl sə səsəli. Dəngar nda patəu, ar kəra sər duniya. **20** Ama namən, njir təlkur Hyal nga mən. Namən wu vəvər nga məna vər səkə ndər Mbədfəu sara dəməlməu, naja ngə Thlagər mən Yesu Kərsiti. **21** Naja ndəra ənga dənəma nə sən hər kalar sau, a shili əgya kida dənəma nyi. Ənga dənəma nyi tsu, ju nda shabiya dza mən kəra tətəwa kau, aga ja da ənggər dza ja kəra ənga kadakadarkur.

4 Agabangau, zamə da 'yar, nahyi kəra yu yiwu, a'yı hyi wu dəfuwa yau cumu, nahyi ngə caguli da ənga dara təlkur kəra yu nda uya nə akkəri thlər da, ya vər kədi hyi aga hya ciya dzə wu Thlagəu, nahyi bazbir 'wa da 'yar. **2** Ya vər tədə himiya Iwudiya ənga Sintiki, aga nda gwabiya dzau ara nji gə Thlagəu nga nda. **3** Nagə tsu, ndər məl thlər da nə jijiri, ya vər kədi ngau aga ga dləwar mathləkə'yı kau, ara a sar nda əwəbətə ənga yau a vər tətəlna ndəshigu, ba Kəlemetu tsu ənga alenyi bazhi thlər da 'yar, nanda kəra thləmər nda tsətsəfə a wu Ləkakadə nə pi. **4** Hyal nggya ənga caguli wu Thlagəu cumu. Ya bəra zhabiya nar hyi, hya nggya ənga caguli. **5** Bəgə munyar hyi a cabiya dzau anə kalar ndau. Hya sənbəya abər shilir Thlagəu a dəri ləhəu. **6** A sara hya 6ila kərhyi aryə kalar sə mai, ama hya nar nyi kalar sau anə Hyal lagur kədi Hyal ənga kədi nə əwəkər ənga lə usaku. **7** Lagu kau ngə Hyal wu nda nə hyi huda pərtəu kəra ndiya kalar nggabiya sau, ənga ju nda 6əlar dəfuwa

hyi ənga dəngar hyi wu Kərsiti Yesu. **8** Jomə ndəla nyi patəu, wazha ama, kalar səra jijiri, ənga kalar səra nja hakəra nyi, ənga kalar səra tsapəu, ənga kalar səra cicau, ənga kalar səra wu shili ənga yiwudzau, ənga kalar səra nja cicimau, ənga kalar səra ndiya ənga mənahəu, alaga kalar səra dlədləvəu, hya dəngabiya sə ar kəra nda patəu. **9** Hyal məl thlər ənga kalar səra hyi highibəri, ənga səra hyi dləwuri, ənga kalar səra hyi nggari ara yau, ənga tsu kalar səra hyi lari ara yau, aga Hyal kəra nə hyi huda pərtəu ja nggya ənga hyi. **10** Nayi ənga caguli gagadəu wu Thlagəu ara a bəra hya'biyar hyi yiwu da wu dəfuwa hyi. Pakata a sənər yau abər hya vər yiwu da, ama nahyi uya lagu kəra hya sən cabiya da mai. **11** A'yı ara ghar sə kəra yi a gwa nga ya vər na abangə kə mai, aryə a highibər yi nggya nə fiya dəfu anə kərda wu kalar nggyabiya kəra yi a gwa. **12** A sənər yau ənga nggyabiya nə ghar sau, ənga a sənər yau ənga nggyabiya ndər sə da a'yı. A highibər yi ənggərə ya sən fiya dəfu anə kərda wu kalar pəci, alaga ya vər səm ənga alaga yi ənga wušəu, alaga sə a'yı ənga sə a'yı mai. **13** A sən məliya yi kalar sau lagu nyi ndəra nə da dənəma. **14** Alaga abangau, a məliyar hyi mənahəu ənggərə hyi dləwar da wu pəcira yu əwəbətə. **15** Nahyi njir Fəlipi a sənər hyi, ar pəcira yi dzəguya thlər nə ndəshigu kau, dəbə dəzə njir nu a'yı alaga pathləu kəra dəbər kər ənga yau lagur lə sau ənga dləwu mai, kəl nahyi wacu ar pəcira yi piyari Masidoniya. **16** Ar pəcira yi wu Tasalonika, a nyir hyi ənga sə sər dləwa dzau anə da ar kər ar kər. **17** A sara hya nggani abər lə sə lələu nga ya vər kədiyau ara hyi mai, ama lagur uya barka nga ya vər pəhə anə hyi. **18** A kina dər nji ki sau kəra nja kyaga kina da patəu, a ndiya səra nja kyaga ki da. A dləwuri yi kalar səra yu yiwu, ta da a dləwur yi lə sə kəra hyi səwa Ipafəraditusu əni. Lər sə lələ kau, lə sə dəfəzə kisə ngau, sadəkə kəra Hyal wu yiwu kəra wu pina huda ja. **19** Hyal da tsu, ju nda nə hyi kalar səra hyu ghari, sara wu gangəkura kadakadarkur bərba nyi wu Kərsiti Yesu. **20** Bəgə kadakadarkur anə Hyalər mən ənga anə Dərmən a nggya ba'anuwa. Amina. (aiən **g165**) **21** Hyal usar mən patər nji cici gə Hyal kəra wu Kərsiti Yesu. Wazha ama kəra 'ya əkkə'yı nda, nda vər usa hyi. **22** Patə nji cici gə Hyal nda vər usa hyi, nji cici nə ki Kayisaru nga ndiya ənga usa hyi. **23** Bəgə mayiwakur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti a nggya ənga məmbələr hyi. Amina.

Kolosi

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu cama səsə nə Kərsiti Yesu lagur yiwr huda Hyal, ənga sara ara zamər mən Timathlawusu, 2 a nda nə wazha ama kəra cicau ənga njir məl thlər tsa'a miya dəfu wu Kərsiti wu Kolosi. Bəgə mayiwakur ənga huda pərtəu sara ara Hyal Dərmən anə hyi. 3 Cumu 'yu lə usaku anə Hyal, Dəya Thlagər mən Yesu Kərsiti, ar pəcira 'yu kədi Hyal aryə hyi. 4 Ara a nggar 'ya ənggəra hyi mbərsə wu Kərsiti Yesu ba ənggəra hyu ca yiwukur anə patər nji cici gə Hyal. 5 Səra da hyi məl abangau, ca ngə aryə fər kərər hyi ənga səra Hyal fiya hyi a dəməlməu. Fər kərər hyi kə shili ar pəcira hyi nggari ndər jiri, sara wu ndəshigu kau. 6 Ndəshigu kau, wu dumwa ənga ya nggya mənahəu wu nggyabiya nji, ənga ju cakə tətəlnakər a ndu huda duniya. Ju nda də ənggər kəra ji məliya wu dəfuwa hyi ar pəci kəra hyi nggari ndəshigu mayiwakur nə Hyal ba hyi nggabiya jirkura nyi. 7 Hyi highibəri jirkura nyi sara ara Ipfərasu, bazhir 'ya wu məl thlər kau, kəra 'yi cabiya nyi yiwukur, naja kəra a vər məl thlər Kərsiti kau, tsa'a miya dəfuwa ja ar viya 'ya. 8 Naja ndəra nar 'ya ar kəra culi yiwukur kəra a'yi ara hyi wu Mambəl. 9 Ca ngə səra da, ar pəcira 'yi nggar ndər kau, na'yi saya ta'yı ənga kədi Hyal aryə hyi mai, 'yu kədi Hyal aga ja nə hyi səni yiwu huda ja, lagur hahangəkur nə Mambəl ənga nggabiya sə nə Mambəl patəu. 10 Lagu kə ngə bər hyi wu nda də bə tsə a aga Thlagər, ənga hyu da njir pina huda ja wu kalar lagu, ənga hyu da njir məl nggyabiya mənahəu, wu kalar thlər kəra hyu məl, ənga tsu hyu cakə wu sənbija Hyal. 11 Bəgə Hyal ja cakər hyi dənama patə sara wu dənama nə kadakadarkur nyi aga hya uya dəfu nə səsə'u sə ənga mba dəfu ba caguli wu kalar sau. 12 Nahyi tsu hya dumwa ənga lə usaku anə Tada, ndəra nə mən dənama nə uya sər fa'ki nə nji cici gə Hyal wu talkur nə mbəmbəl. 13 Ara a mbəlbiyar mənər ja sara wu dənama nə kuthləu, a shili wu talkur nə Zər 'wa nyi. 14 Kəra lagu nyi nga mən uya bəlbiya dzau ənga təfəbiya bikər mən. 15 Kərsiti ngə ndəra pabiya Hyal, Hyal kəra nji gəra sən lari ənga li, naja ngə yarma ar kəra kalar səra Hyal məliya. 16 Ara lagu nyi nga nji məliya kalar sau, sə kəra a dəməlməu ənga sə kəra a gyu 'yi, sə kəra li wu lari ənga sə kəra li gəra lari, təltəl'yar ənga njir dənama ənga njir nabiya ka məlna. Kalar sə kəra nji məliya, nji məliya nda anə nyi ənga lagu

nyi. 17 Kərsiti nga dumwar kalar sau, lagu nyi tsu ngə kalar sə kəra nji məliya səbəya dzau. 18 Naja ngə ar viya kər nə dzau, ca ngə dəbə dəz njir nu. Naja ngə dzəgwar kalar sau, ənga naja ngə tanggərma ndəra hya'ri sara vir tau, aga ja də sə tanggərma wu kalar sau. 19 Ara huda Hyal pipida gagadəu, ngə ji nyabiya Hyalkur nyi wu ja. 20 Lagu nyi nga ji bəsəwa kalar sə anə kərnyi. Lagur pə mashi nyi a dar wu dladlakau ngə ji məliya nggya jaməu, wu pama ja ənga sə kəra nji məliya kəra a dəmalmau ənga kəra a gyu 'yi. 21 Dədəm nadə ngə pama hyi ənga Hyal, ənga tsu dawa ngə hyi ənga ja, lagur dəngar hyi ənga sər məla hyi. 22 Ama kabangəkau, Hyal a bəsəwa hyi ri lagur tər Kərsiti wu kum ənga mashi. Ji məl abangə aga ja shili ənga hyi a shili wu mwa nyi, ba ji dzəgwa lər hyi cici gəra ənga didi ənga gəra vazau anə kər nyi. 23 Kəl hya dumwa wu mbərsər hyi ənga hya ta'yı pir wu jirkur, gəra kənggədəu wu fər kər, kəra hyi dləwuri sara wu ndəshigu. Najaka ndəshigu kəra hyi nggari, ca ngə nji tətəlna a ndu duniya papatəu, kəra nayi Bulusu ngə Hyal məliya ndər məl thlər kau. 24 Kabangəkau, wu caguli ngə yau, aryə əwəbwatə kəra ya vər sa aryə hyi. Lagur najaka əwəbwatə ngə yu nyabiya əwəbwatə kəra Kərsiti sa aryə dəz ja, kəra ca ngə dəbə dəz njir nu. 25 Hyal a nə da ri dənama yi da ndər məl thlər anə dəbə dəz njir nu lagur tətəlna ndəshigu nyinyau anə hyi. 26 Najaka cama kəra ya vər tətəlna anə hyi kau, sə ngə kəra dədəwa, kəra Hyal dəwana anə njir zaman kəra tərəbiya, ama kabangəkau, a cabiyar nyir ja anə nji cici gə Hyal. (aiōn g165) 27 Anə nda ngə Hyal cədəbiya aga ja məliya ndə səni bərbakur nə kadakadarkur nə sə kəra dədəwa wu pama njira a'yi njir Yahudiya mai, abər Kərsiti wu hyi ca ngə fər kər nə kadakadarkur. 28 'Yu tətəlna cama ar kəra Kərsiti ənga 'yu kughiya ənga highibəri nyi anə kalar ndəu, ənga patər hahangəkur 'ya, aga 'ya ləri kalar ndər nu cicipəu wu Kərsiti. 29 Ca ngə səra da yu nərdəzə ənga patər dənama nyi kəra ji nə da kəra wu məl thlər wu yau.

2 Yu yiwu hya səni ənggəra yi nərdəzə aryə hyi ənga aryə njira wu Lawudekiya, ənga aryə njira gəra saya lar da. 2 Cim da, ca ngə yiwdəz ja dəbər ndə ənga ndə uya tsətsəkudəz wu dəfuwa nda aga ndə uya bərba nə nggabiya sə gagadəu, lagu kə ngə ndu uya sənbija sə dədəwa nə Hyal, kəra ca ngə Kərsiti ənga kərnyi, 3 ndəra wu ja ngə patər kadakadar hahangəkur ənga nggabiya sə dəwanakər. 4 Yu na sə'yər kə anə hyi

a sara vanyi ndə a nggutana hyi ənga ndər səkwa vi. 5 Alaga kə a'yı yi ənga hyi li ənga li mai, ama a'yı yi ənga hyi wu mambəl. A'yı yi ənga hufə pipida ənggəra yi nggari nggyabiyar hyi ənga ta'yir hyi wu mbərsa wu Kərsiti. 6 Ta da a dləwuri hyi Yesu Kərsiti ar viya Thlagər hyi, kəl hya dumwa ənga nggyar hyi wu ja. 7 Hya ciya dzau ənga hya həriya kərhyi wu ja, hya da nənau wu mbərsar hyi kəra nji highibər hyi ənga hya nyabiya dzə wu lə usaku gagadəu. 8 Hya nggya ənga hangəkal, hya sara piyari nja nggutana hyi lagur kəpal kəra gəra kər mai, kəra wu shili lagur sən sə njir dəniya ənga dənama nə mambəl nə dəniya, ama a'yı sara ara Kərsiti mai. 9 Ara wu Kərsiti ngə patər Hyalkur nə Hyal nggya wu dzə nə ndəkur nyi. 10 Agabangə nga nji nə hyi aga hya nyabiya dzau wu ja, naja kəra a vər səm təlkur ar kəra njir dənama ənga njir səm təlkur. 11 Wu ja nga nji thlana hyi pəlzha, ama a'yı culi pəlzha kəra nju thla ənga tsi mai, ama pəlzha kəra Kərsiti ənga kərnyi ngə məliya, lagur thlathlana nggyabiyə ndəndəkur wu hyi. 12 Ar pəcira nji məliya hyi bəbətizəma, nji hadəna hyi dağə ənga Kərsiti ənga hyi hya'ari dağə ənga ja, lagur mbərsar hyi wu dənama nə Hyal ndəra hya'ana Kərsiti sara vir tau. 13 Dədəm tətə nga hyi wu bikər hyi, ənga gəra təkəbiya dzər hyi ənga nggyabiyə bikau, ama kə Hyal məliya hyi, hyi də ənga pi dağə ənga Kərsiti ara a təfəbiya mənər ja bikər mən patəu. 14 Ji məliya abangau, lagur kəkədəna sə tsətsəfə kəra nji tsəfəyə aga sakida ar kəra mən abər a bəlnar mən dlədəu. Kə ji həna sə tsətsəfə nyi nadəu, ba ji dlakəya ar wu dlədlakau. 15 Kə ji mbəliya kar pa nə dənama'yər ənga njir səm təlkur nə mambəl 'yar. Kə ji fuwa nda wu səli ar babal ar pəcira ji səmkə təlkur ar kəra nda a dar wu dlədlakau. 16 Agabangau, hya sara piyari ndə ja məliya hyi numa ar kəra səra hyu səm alaga səra hyu sa mai. Abangə tsu, hya sara piyari ndə ja məliya hyi numa lagur bəla mini, ənga Hya Mafəliyangə ənga bəla pəcir Bəlsar nə sugu. 17 Ara sə'yar kə patə shəngguda səra a vər shili ngau. Kərsiti nga kərnyi ngə jirkura nyi. 18 A sara hya piyari kalar ndər haya kər nə fati ənga ndər dləvə waladi a diya hyi mai, aga nda kar hyi ara səm təlkur mai. Culi nji kau, wu ndər gangə ar kəra mətakər kəra ndu lari, ənga nggyabiyar nda nə bikau wu məliya nda, ndu da njir hakər gagadəu. 19 Culi ndə kau, a'yı dləbər kərnyi ənga Kərsiti mai, ndəra naja ngə kər nə dzau. Naja ngə ndəra səbiya patər dağə dzə njir nu, kəra ca ngə dəzə ja, kəra dlədləbər

mən ənga ja lagur mədəla ja ənga bəlata ja, aga məna hau ənggəra Hyal wu yiwu məna hau. 20 Ta da a tər hyi dağə ənga Kərsiti, ənga a təkəbiya hyir ja sara wu dənama nə dəniya, mi ngə da tsu hyu nggya ənggər nahyi njir dəniya ka? Mi ngə da hyu bəra lər kərhyi anə səra ndu na, sə kəra ənggər, 21 "Hya sara səbə najaka sə wu tsa hyi mai, hya sara dəha najaka sə mai ənga hya sara tsəkwa najaka sə mai" ya? 22 Culı najaka sər bəla, sar highibə ngə kəra gəra sakari arya nji mbiya nda lagur dlədə nə ndəkur. 23 Ənga jiri, culı najaka sər bəla, a'yı ja ənga sər pəbiya səra wu shili ənga hahangəkur. Nanda ngə, dləvə caca kəra ndə fənggər nyi anə kərnda, ənga həya kər fəfati, ənga tsu lə əwəbəwətə anə kumur dzau. Ama jirkura nyi, sər bəla kau, a'yı a sən shili ənga dənama nə səm təlkur ar kəra dənama nə suna ndəndəkur mai.

3 Ta da a hya'ana hyir nji a shili wu pi mafəliyangə dağə ənga Kərsiti, hya fər liya hyi ar səra a dəməlməau, vira Kərsiti a vər nggya ari, ja vər nggya ar tsi mazəm nə Hyal. 2 Hya fər dəngər hyi ar səra a dəməlməau, ama a'yı ar səra wu dəniya kə mai. 3 Ara a tər hyi, ənga piya hyi dağəwa ngə nyi ənga Kərsiti wu Hyal. 4 Ar pəcira Kərsiti wu nda cabiya dzau, ndəra naja ngə piya hyi, nahyi tsu hyu nda cabiya dzə ənga ja wu kadakadarkur nyi. 5 Agabangau, kəl hya pəna suna sər dəniya wu dəfuwa hyi, sə ənggər səsükur, ənga nggya dedebəkur, ənga suna dididi, ənga nggyabiyə dəməwə'yə, ənga suna sə ndau, kəra kakalə ənga nu katəu. 6 Arya culi sə'yar kə ngə hufə ndzəndəzə nə Hyal wu shili ar kəra njira gəra bələr ndər nyi. 7 Nahyi ənga kərhyi abangə ngə culi nggya kəra hyi nggya a gwa dəfəməu. 8 Ama kabangəkau, kəl hya təkəbiya dzə ənga culi nggyabiyə kau. Hya piyari ndə dəfə, ənga kwakwadəkur dəfə, ənga səbə ndə wu dəfə, ənga ndza thləmə, ənga ndər kəra gəra kyau sara wu miya hyi. 9 Hya sara thla fati anə kuvvar hyi mai, ta dəri a piyari hyi nggyabiyə dəfəmə ənga səra məla nda, 10 ənga ta dəri a hər hyi nggyabiyə mafəliyangə. Nggyabiyə kau, nggabiya nyi a bəra dəri mafəliyangə aga ja da ənggər ndəra məliya nyi. 11 Ənggər, ca pampamkur a'yı mai, alaga ndər Gərikəu, alaga ndər Yahudiya, ənga ndəra nji thlana nyi pəlzha, alaga ndəra nji gəra thlana nyi pəlzha, ənga njira nggyabiyar nda ənggər nə ma'wi, ənga njir miya tagəu, ənga mafa, alaga njira a'yı mafa mai, ama Kərsiti ngə sə patəu, ənga naja ngə wu kalar sə patəu. 12 Agabangau, ta Hyal a dəmbiya

hyi ri aga hya da nji nyi, ənga tsu hya da nji cici nyi ənga njira ju yiwu gagadau, ta'yı hya da njir tahuðəu, ənga nji hangakal, ənga nji həya kər, ənga nji ki'wa, ba ənga njir mba dəfu. 13 Hya səsə'wuri kuvwar hyi, ənga hya təfəbiya nyi anə nji kalar səra ndə ndzana hyi. Hya təfəbiya nyi anə nji ənggər kəra Thlagə təfəbiya hyi. 14 Adabanga sə'yar kə patəu, səra ndiya patəu ca ngə hya ca yiukur anə kuvwar hyi, arya yiukur ngə wu shili ənga daðər kər kəra tsa'a. 15 Bəgə hudsə pərtə na Kərsiti kəra ji nə hyi a səm talkur wu dəfuwa hyi. Hya məl abangə ara Hyal ngə ngga hyi aga hya nggya ənga hya məl thlər wu jaməkur ar viya nji zəməu. Ənə hya dumwa ənga lə usaku anə Hyal. 16 Hya piyari ndər Kərsiti a nyabiya dzə wu dəfwa hyi gagadau. Ənə hya dumwa ənga highibəu ənga tədə himi anə kuvwar hyi wu patər hahangəkur. Aga ma hyu thlə na Zabura, ənga na tsətsəfə nə Hyal, ənga alenyi na paməpamə nə Mambəl, ja dla ənga usaku anə Hyal wu dəfuwa hyi. 17 Kalar səra hyu na ənga hyu məl, hya məl wu thləmar Thlagə Yesu, hyu lə usaku anə Hyal Tada lagu nyi. 18 Nahyi mathləkə'yı, cumu hya lər kərhyi anə shilər hyi. Səra hya kyaga məl ngau, ənggər kəra tsa'a wu Thlagəu. 19 Nahyi shili, hya ca yiukur anə mathləkə'yir hyi, ənga hya sara da nda mai. 20 Nahyi wazha, hya məl kalar səra njir yar hyi nar hyi, arya səra wu pina hudsə Hyal ngau. 21 Nahyi tada'yər, a sara hya ndza hudsə wazhar hyi mai, arya kəra nda a sara hur. 22 Nahyi mafə'yər, hya məl kalar səra tarkir hyi nar hyi hya məl. Hya sara məl səra tsa'a wu liya nda wacu aga nda daðaga faliya hyi mai, ama hya məl sə ənga dəfu zəmə cumu, arya nahyi njir hivər Thlagə ngau. 23 Kalar səra hyu məl, hya məl ənga dəfwa hyi patəu, ənggər njira wu məl sə anə Thlagəu, ama a'yı ənggər anə nji mai. 24 Hya məl thlərər hyi mənahəu, arya səni abər Thlagə ngu nda nə hyi sər fa'ki, akkəri kəra ji thlana ju nə nyi anə nji. Hya məl abangə ara Thlagə Kərsiti nga hyu nu. 25 Kalar ndəra dumwa ənga məl sə dəmwa'yu, nju nda kina nyi akkəri dəmwa'yikur nyi, arya Hyal wu tazhira mai.

4 Nahyi tarki, hya məl səra tsa'a anə mafar hyi 'yar gəra ənga tazhira ara hyu səni abər a'yı hyi ənga Thlagəu a dəməlməu. 2 Hya dumwa ənga kədi Hyal cumu, ma hya vər kədi Hyal, hya tsam ənga hangakal ənga hya lər usaku. 3 Ənə hya kədi Hyal arya 'ya tsu, arya Hyal a nə 'ya lagura 'ya dumwa ənga tətalna ndər dəwədəwa ar kəra Kərsiti, arya nyi nga yi wu fursəna.

4 Hya kədi Hyal arya yau, aga ya daðaga cabiya ndər kəra dədəwa ar babal ənggəra ya kyaga məl. 5 Hya da ənga hahangəkur wu səra hyu məl əkkə'yı njira a'yı njir nu mai. Hya məl thlər ənga kalar pəci kəra hyi yua. 6 Cumu, kalar ndərər hyi ja da wu səmana ənga amaya'yı, aga hya uya lagur shadəwa kəra mənahəu anə kalar nji. 7 Tikikusu wu nda nar hyi patər sə ar kəra yau. Naja zamə huda mən ngau, kəra wu məl thlər tsa'a miya dəfu ənga tsu naja mafa nə Thlagə dəbə ənga 'ya. 8 Səra da yu sə nyi a nda anə hyi ca ngə aga hya nda sənbəya patər səra a vər bəu ar kəra 'ya, ənga aga ja tsətsəkər dəfuwa hyi. 9 Ju shili ənga zamə nə huda 'ya ndər məl thlər tsa'a miya dəfu, ca ngə Onisimusu ndəra pathlə wu pama hyi. Ndu sa nar hyi kalar səra a vər da ənga 'ya. 10 Arisitakusu, ndəra ənga yi wu fursəna wu sə usa dzə nyi anə hyi, abangə tsu ngə Markusu səgəya Barnabas. Markusu, ndəra gə nggar ndər ar kəra ja, agabangau, ma ji shili, ba ga dləwuri nyi. 11 Jashuwa, ndəra nju ngga ənga Jastus wu usa hyi tsu. Nanda ngə nji makər wu pama njir nu kəra njir Yahudiya kəra a'yı ənga yau wacu, ndu məl thlər təlkur Hyal ənga yau ənggau. Nanda tsu, a səsəkuyar nda dəfuwa yau. 12 Ipafərasu, ndə pathlə wu pama hyi ənga ndər məl thlər Kərsiti Yesu wu usa hyi tsu. Cumu nga ja vər kədi Hyal arya hyi ənga hudsə zəməu aga hya ciya dzau wu patər yiwu hudsə Hyal, nənau ənga papalkur kər. 13 A'yı yi ənga sakida, abər ju məl thlər gagadə arya hyi ənga njir Lawudekiya ənga Hirapolisu. 14 Bazhir mən kəra mən wu yiwu gagadau, naja ngə ligəta Luka ənga Dimasu, nda vər usa hyi. 15 Hya usar mən wazha ama kəra wu Lawudekiya ənga kwamər mən Nimifasu ənga dəbə dzə njir nu kəra wu dəbə wu ki nyi. 16 Ayukuda nji jigana hyi najaka cama tsətsəfau, ba hya səwa nyi anə njir Lawudekiya aga nja jigana nda tsu. Nahyi tsu nja jigana hyi kəra nji səwa nyi anə njir Lawudekiya. 17 Hya nar nyi anə Aricipusu aga ja məl ənga hangəkal aga ja nyabiya thlər kəra Thlagə nə nyi aga ja məl. 18 Nayi Bulusu ənga kərdə ngə tsəfər hyi najaka cama nə usa dzau ənga tsa yau. Hya dəngəri abər tsu yi wu fursəna mbamba. Mayiwakur nə Hyal ja nggya ənga hyi. Amina.

1 Tasalonika

1 Cama tsatsəfə kə sara ara Bulusu, əngə Silasu, ba əngə Timathlawusu. A nda nə daþə dza njir nu wu məlmə Tasalonika, kəra nə Hyal Tada əngə Thlagər mən Yesu Kərsiti. Mayiwakur əngə hudə pərtəu anə hyi. **2** Cumu nga 'yu lə usaku anə Hyal aryə hyi patəu, əngə 'yu ngga thləmər hyi wu kədi Hyalər 'ya. **3** 'Yu dumwa əngə dəngə ar kəra hyi wu mwər Hyalər mən əngə Dərmən, ar kəra thlərər hyi nə mbərsa, əngə thlər yiwukur kəra hyu məl wu dzau, əngə cinapir hyi wu fərkərər hyi wu Thlagər mən Yesu Kərsiti. **4** Wazha ama kəra Hyal wu yiwu, a sən 'ya abər Hyal ngə cadəbiya hyi, **5** aryə ndəshigur 'ya a'yi shili anə hyi əngə dəhə waci mai, ama tsu əngə dənamə, əngə Mambəl Cicau, əngə jiri tata'yı pir. Arya wu sən hyi ənggəra 'yi nggya wu pama hyi aga dləwər dər hyi. **6** Hyi da njir fa'abiya hiya 'ya əngə njira fa'abiya hiya Thlagə. Alaga wu bwaþwatə gagadəu, kə hyi dləwuri cama sara ara 'ya əngə hudə pipida lagur Mambəl Cicau. **7** Lagu kə nga hyi da njira nju fə li ari anə patər njir nu wu 'yi'yr Masidoniya əngə Akaya. **8** Arya sara ara hyi ngə cama Thlagə tətəlnakər, a'yi wu 'yi'yr Masidoniya əngə Akaya waci mai, ama anə kalar njira sənbiya sə ar kəra mbərsar hyi wu Hyal ba'amani. Agabangau, sə a'yi 'ya bəra sən na ar kəri mai. **9** Arya nja nji əngə kərnda nga vər lə sakida ənggəra hyi dləwur 'ya. Nja nji nar 'ya ənggəra hyi təkəbiya də əngə katar hyi 'yar, ba hyi sha shili əgya Hyal, Hyal jijiri kəra əngə pi. **10** Ndə nana tsu, ənggəra hyi nggya aga səkə shidər Zər nji sara dəməlmau, ndəra Hyal hya'ana nji sara vir tau, ca ngə Yesu, ndəra kətiya mən ara numa nə hudə ndzəndə Hyal kəra wu shili.

2 Nahyi əngə kərhyi wazha ama, hyu səni abər ndar 'ya a ndəgya hyi a'yi də sə kurthlə mai. **2** Ama alaga kə a lar 'ya bwaþwatə əngə didə wu məlmə Fəlipi, ənggər kəra hyu səni, ama əngə tsətsəku dəfu nə Hyalər mən, a nə hyir 'ya ndəshigur, wu patəkura bwaþwatə 'ya wu tsa dawa. **3** Arya ndər Hyal kəra 'yu mal kau, a'yi shili sara wu mbərza əngə dadam dəfu mai, alaga 'yi nərdzau aga 'ya nggutana hyi mai. **4** Ama 'yu ndər ənggər njira Hyal dlunggəri əngə nda, kə ji fuwa ndəshigur wu tsa nda. A'yi 'ya njira wu yiwu nda pina huda nji mai, ama Hyal ndəra wu dzəbiya dəngə dəfwa nji. **5** Ənggəra hyu səni, ndər 'ya a'yi ndər məsəhə ar miya mai, ətsu a'yi 'ya əngə ngushi ar

kəra bama nə dəwa sunakur mai. Hyal ngə sakidar 'ya. **6** Na'ya a'yi gal fal ara nji mai, alaga sara ara hyi əngə sara ara alenyi nji mai. Ar viya cama səsə nə Kərsiti, tsa'a nga nyi, 'ya sən na hya səməna 'ya. **7** Ama 'yi nu hyi əngə hangəkal ənggər kəra ama a vər lə hangəkal anə zər mamanji. **8** Arya 'yu yiwu hyi gagadəu, ca ngə da əngə caguli nga 'yi nə hyi ndəshigur patə əkkə'yı kər'ya. A'yi tətəlna ndər Hyal kə waci mai, ama əngə caguli 'yi lər kər'ya ara njir dəfwa 'ya nga hyi. **9** Pakatə wazha ama, hyu dəngari əngə thlər dzadzau kəra 'yi məl vu'yi əngə pəci ara 'ya sara fənggər hyi bwaþwatə aryə ndəshigur anə kalar ndaliya hyi. **10** Nahyi ngə sakida, nahyi njir mbərsa, əngə Hyal ngə sakida tsu, ar kəra culi nggyabiya kəra 'yi cabiya hyi, nggyabiya nə cicikur, əngə nə tsapəkur, ba əngə nggyabiya gəra vazau. **11** Ənggər kəra hyu səni, abər 'ya vər nu kalar ndaliya hyi ənggər kəra tada a vər nu əngə wazha nyi. **12** 'Yi tsətsəkuya hyi, əngə 'yi səsəkuya hyi, ba əngə 'yi kədi hyi aga hya nggya nggya tsatsə'a aga təlkur Hyal, ndəra ngga hyi a vu təlkur nyi əngə kadakadarkur nyi. **13** Arya abangau, 'yu usaku anə Hyal cumu, aryə ar pəcira hyi dləwuri ndər Hyal kəra hyi nggari sara ara 'ya, hyi dləwuri ənggər ndər Hyal ama a'yi ənggər ndər ndə mai. Pakatu ndər Hyal ngau, kəra a vər mal thlər nyi wu dəfwa hyi, nahyi njira mbərsa. **14** Nahyi ja, wazha ama, hya fa'abiya hiya dəbə dəzə njir nu Hyal paməpamə kəra wu Yahudi, njira wu Kərsiti Yesu. Ənggər kəra hyi lar bwaþwatə wu tsa njir məlmər hyi, tangə ənggər ta ngə dəbə dəzə njir nu 'yar lar wu pəla njir Yahudiya. **15** Njir Yahudiya ngə tsəya Thlagə Yesu əngə nabi'yar tsu, əngə tsu ndə kədlənə 'ya, kə sə ndzana huda Hyal, ba ndə da dawa əngə nji patəu! **16** Ndu nərdzau aga ka 'ya ara tətəlna ndər Hyal anə njira a'yi njir Yahudiya mai, a sara ndə uya mbədəu. Lagu kə nga ndə cəkəri kyakiwa bikər nda. Ama kəja hudə ndzəndə Hyal a shidər ar kəra nda. **17** Ama, wazha ama, ar pəcira nji təkəbiya mən əkkə'yı hyi nə pəci kushu, təkə nə kumər dəzə ngau, a'yi nə dəfu mai. A vər cim nga 'ya, əngə 'yu nərdzau aga 'ya lar hyi bama əngə bama. **18** A ciwar 'ya wu kər aga 'ya shili əgya hyi, nayi Bulusu, yi nərdzau aga ya shili, nərdzə da a'yi aga zəmə mai, a'yi aga məthlə tsu mai, ama ba shatan kar 'ya. **19** Mi ngə sər fər kərər 'ya, əngə sər cagulir 'ya, əngə tsu dara təlkur nə kadakadarkur 'ya wu mwər Thlagər mən Yesu ar pəcir shida nya? A'yi

nahyi ngə wa? 20 Jijiri, nahyi ngə kadakadarkurər 'ya ənga cagulir 'ya.

3 Agabangau, ta da na'yu sən mbiya dəfū mai, ba 'yi lari a dari tsa'a nya piyar 'ya wu Athlinu na'ya zhizhir 'ya. 2 'Yi səwa hyi Timathlawusu zamər mən, ənga zamə məl thlər Hyal, ndər tətəlna ndəshigu nə Kərsiti aga ja cakər hyi dənəma ənga tsətsəkur hyi wu mbərsar hyi. 3 Ji məl abangau, a sara vanyi nda sara kənggədər dzau ara culi najaka bwaşwatə kəra hyi a gwa. Arya hyu səni tsu kədə nə nji nana abər kəl mən tərabiya a gwa. 4 Pakatəu, ar pəcira a'yı 'ya əkkə'yı hyi, a nar hyir 'ya abər nju nda da 'ya. Abangə tsu nə niy darkər ənggər kəra hyi səni. 5 Arya kau, ta da nayi sən mbiya dəfū mai, ba yi səwa aga ya yiwbəiya ar kəra mbərsar hyi. Yu hivər ara ndər dzə kau, ja sara dzəbiya hyi ba hədər 'ya a da sə kurthləu. 6 Ama kəja Timathlawusu a shiliri kabangəkau sara ara hyi, ji sa nar 'ya sə mənahə ar kəra mbərsar hyi ənga yiwukur kəra hyu ca. Ji bəra nar 'ya ənggəra a'yı hyi ənga dənəga cacaguli ar kəra 'ya ənga ənggəra hyu cim nə lar 'ya ənggər kəra 'yu cim nə lar hyi. 7 Agabangau, wazha ama, wu patər bwaşwatə ənga da paməpama kəra 'yi sa, a uyar 'ya səsəku dəfū arya mbərsar hyi. 8 Kabangək ja, a dar 'ya nji mbəmbədəu, ta da a ta'yır hyi jijiri wu Thlagəu. 9 Wa thləmə culi usaku, kəra 'ya sən nə niy anə Hyal, arya madiya caguli kəra 'yi uya wu mwər Hyal arya hya? 10 Vu'yı ənga pəci nə 'ya vər nərdzau wu kədi Hyal aga 'ya lar hyi li ənga li aga 'ya nyabiya vira hyi təwa wu mbərsa. 11 Bəgə Hyalər mən ənga Dərmən ənga kərnyi, ba ənga Thlagər mən Yesu ja pahəna 'ya lagu aga 'ya shili əgya hyi. 12 Bəgə Thlagə a məliya yiwukurər hyi a cakau, a dumwa dumwa anə kuvwar hyi ənga kalar ndau ənggər kəra 'ya vər yiwu hyi. 13 Bəgə ja tsətsəkur dəfuwa hyi aga hya da nji gəra vazau, ənga hya da nji cicau wu mwər Hyalər mən ənga Dərmən wu pəcir shidər Thlagər mən Yesu dabə ənga nji cici nə patəu.

4 Ayukudə sə patə wazha ama, 'yu kədi hyi ənga 'yu tsətsəku hyi aga hya nə ggəa nə pina huda Hyal ənggər kəra hya vər nə ggəa kabangəkau. 'Yu cakər kədiyau aga hya bəra cakər dumwa ənga məl abangə wu Thlagə Yesu. 2 Arya hyu səni tədə himiya hyi kəra 'yi məl kə wu dənəma təlkur nər Thlagə Yesu ngau. 3 Yiwu huda Hyal ngau, hya nə ggəa cicau ənga hya hwi ara səsukur. 4 Kalar ndə wu pama hyi ja səni ənggəra ja nə ggəa ənga kərnyi, ja nə ggəa cicau ənga ja səbiya

ndəkur nə, 5 a'yı wu lagur suna səsukur ənggər kəra njira gəra sən Hyal wu məl mai. 6 Wu najaka sau, a sara ndə a ndza sə alaga diya zamə nə mai, arya Thlagəu wu nda nə nə yi anə kalar ndə bwaşwatə nə kalar bika nə ənggər kəra 'yi nar hyi, ənga 'yi kughiya hyi tsu kədə ta. 7 A'yı aya nə ggəa dedəbə nə Hyal nə ggəa, ama aga məna nə ggəa cicau. 8 Agabangau, kalar ndərə nə ggəal ara dləwu ndər kau, a'yı ndər ndə nəngə ji piyari mai, ama ndər Hyal nəngə ji piyari, Hyal ndərə nə nə hyi Mambəl Cici nə. 9 Ar kəra yiwu də wazha ama tsu, a'yı kəl yi bəra tsəfər hyi ar kəri mai, arya ndər Hyal a highiħərər hyi ri hya yiwu kuvwar hyi. 10 Pakatəu, hya vər ca yiwiukur anə wazha ama wu 'yi'yir Masidoniya, ama cimər 'ya wazha ama, ca nəngə hya dumwa ənga yiwudzau ar cakau ar cakau. 11 Hyə nərdzau aga hya nə ggəa jaməu, ənga hya sara fə miya hyi a vu ndər nji mai, ənga hya məl thlər ənga dənamar hyi ənggər kəra 'yi highiħər hyi. 12 Hyə məl abangə aga hya da njira nju gənggər ndə sali wu mwər njira gəra njir nu, ənga hya sara da njir nə ggəa aga ndə mai. 13 Wazha ama, na'yu yiwu hya nə ggəa ənga gəra sən sə ar kəra njira tau wu Kərsiti mai, ənga hya nə ggəa wu huda kyakyaru ənggər njira gəra ənga fər kər mai. 14 Mara a hənggər mən abər Yesu a təri, kə ji hya'ari, abangə tsu a hənggər mən abər Hyal wu ndə shabiya njira tə wu Yesu a shida əkkə'yı ja. 15 'Yu ndər kau anə hyi ənggər kəra ndər Thlagə nəna abər, namən kəra a'yı ənga pi kabangəkau, ar pəcir shidər Thlagər mən, a'yı mən wu ndə hya'ari tanggərma a mwara njira tə mai. 16 Arya Thlagə ənga kərnyi wu ndə shida sara dəməlməu ənga nə ggəa dədəgaləu, ənga dəha dədəgal nə madiya waladi, ənga mbədə tələmə nə Hyal. Ənggəau, njira tə wu Kərsiti, nanda nə ggəa hya'ari tanggərma. 17 Ayukudə ndə hya'ari, namən kəra ənga pi mən wu dəzəgwa hya'ari. Nja dəzəgwa hər mən a dəməlməu a du dlama, aga məna da bə əkkə'yı Thlagər mən a dəməlməu. A ndəna, məna dəzəgwa dumwa ənga nə ggəa ənga Thlagəu ba'anuwa. 18 Agabangə ja, hya fiya nə yi dəfū anə kərhyi ənga najaka ndər.

5 Wazha ama, ar kəra pəci ənga saka nə shilər Thlagəu, a'yı mbari 'ya tsəfəri hyi sə ar kəri mai, 2 arya nahyi ənga kərhyi hyu səni abər pəcir Thlagər mən wu ndə da ənggər shilər ndər həl əvu'yı. 3 Ar pəcira nja vər na, "Nə ggəa jaməu ənga huda pərtə a shiliri," kukuthlə ba bwaşwatə nə sa a shili ar kəra

nda, ənggər kəra ya shili anə mala huđu ma pəcir ya nyi a shiliri. Lagur mbədəbiya dzə a'yi mai. **4** Ama nahyi wazha ama a'yi hyi wu kuthlə mai, ənga pəci kə a'yi a sən shili ar kəra hyi kukuthlə ənggər ndər həl mai. **5** Nahyi patəu, wazha nə mbəmbəl ngau, ənga wazha nə pəci tsu. Namən a'yi njir vu'yi alaga njir kuthlə mai. **6** Agabangau, a sara məna də njir gu ghanyi mai, ənggər kəra alenyi nja vər məl mai. Bəgə məna nggya lili'u aga məna tsamə ənga məna nggya bəbathlə dzau. **7** Arya njira wu gu ghanyi, əvu'yi nga ndu gwa. Njira wu sa sə sasa tsu, əvu'yi nga ndu sa, ba ja thləkəna nda. **8** Ta də nə puci nga mən, ta'yi məna tsamə ənga məna nggya bəbathlə dzau. Bəgə mbərsa ənga yiwudzau nda də ləgutə liyangə har mən, ənga fər kər nə mbədə tsu ja də dara liyangə har mən. **9** Arya Hyal a'yi jigəwa mən wu njir huđə ndzəndzə nyi mai, ama aga məna uya mbədəu lagur Thlagər mən Yesu Kərsiti. **10** Kərsiti ndəra tau aryə mən, aga məna də ənga pi ənga ja, alaga lili'u mən alaga mən wu ghanyi. **11** Agabangə hya fiya nyi dəfu anə kərhyi, ənga hya dumwa ənga dləwa kuvwar hyi ənggər kəra hya vər məl kau. **12** Kabangəkau, 'yu kədi hyi wazha ama, hya gənggər nyi səli anə njir məl thlər ənga jirkur wu pama hyi, ca ngə njir tədəmwər hyi wu Thlagəu, njir lə sawara anə hyi. **13** Hya səbiya nda lagur hakəra nda gagadəu wu yiwukur aryə thlərər nda. Hya nggya jamə wu pam ənga kalar ndau. **14** 'Yu tədə himiya hyi wazha ama, hya kughiya ndər nggya hadəwa, ənga hya fiya nyi dəfu anə njir hivər, ənga hya dləwar nji tutuwa dənama, ba ənga hya mba dəfu ənga kalar ndau. **15** Hya hangəkal hya sara ki dəmwa'yikur ənga dəmwa'yikur mai, ama hya dumwa ənga mənahəkur cumu anə kuvwar hyi ənga kalar ndau. **16** Hya nggya ənga caguli cumu. **17** Kədiya mə Hyal gəra tsəwa. **18** Hya lə usaku anə Hyal wu kalar sau, aryə ca ngə sər yiwu huđə Hyal anə hyi wu Kərsiti Yesu. **19** Hya sara kakana ndər nə Mambəl mai. **20** Hya sara dida ndərhaha mai. **21** Dzəgabiya mə kalar sau, hya səbiya bəbalu səra mənahəu. **22** Kwaya mə nadu ara məl sə dəmwa'yu. **23** Bəgə Hyal ənga kərnyi, ndər lər huđə pərtəu, ja thləna hyi cici patəu. Bəgə mambələr hyi, ənga dəfuwa hyi ənga kurnər dza hyi a nggya gəra ənga vazau ba'anə shilar pəcir shilər Thlagər mən Yesu Kərsiti. **24** Ndəra ngga hyi kau, ndə tsa'a miya dəfu ngau, ju nda nyabiya səra ji nana. **25** Wazha ama, kədiya mə Hyal anə 'ya. **26** Usara mə wazha ama patə ənga bərpə dzə kəra cicau. **27** Yu kədi

hyi ənga thləmər Thlagəu, hya jigana cama tsətsəfə kau anə patər wazha ama. **28** Bəgə mayiwukur Thlagər mən Yesu Kərsiti ja nggya ənga hyi. Amina.

2 Tasalonika

1 Cama tsatsəfə kə sara ara Bulusu, əngə Silasu, ba əngə Timathlawusu. A nda nə daşə də njir nu kəra wu malmə Tasalonika, kəra nə Hyal Dərmən əngə Thlagə Yesu Kərsiti. **2** Bəgə mayiwakur əngə huda pərtəu sara ara Hyal Tada əngə Thlagə Yesu Kərsiti nda nggya əngə hyi. **3** Kakal nga nyi 'ya na usaku anə Hyal cumu aga hyi, nahyi wazha ama, ara mbərsar hyi a vər cakə gagadəu, əngə yiwu kəra hya vər yiwu kərhyi a vər cakau. **4** Agabangau, 'ya vər 6wasau əngə hyi wu daşə də njir nu Hyal paməpamə aryə səsə'wu sə əngə mbərsar hyi wu patər da də paməpaməu əngə nggya dzadzau kəra hya vər səsə'wuri. **5** Kalar sə'yar kau ca ngə cabiya numa nə Hyal tsa'a nga nyi, aryə kau nja nda jigəwa hyi wu njira a dari kakal nda gwu təlkur Hyal kəra hya vər sa 6wabwətə aga nyi. **6** Hyal ndə tsapə ngau, ju nda kina əngə 6wabwətə anə njira vər lə 6wabwətə anə hyi. **7** Əngə tsu, ju nə hyi bəlsar, nahyi kəra a vər sa 6wabwətə əkkə'yi na'ya tsu ma Thlagə Yesu cabiya kər sara dəməlməwə wu u'u mbəmbəu əngə waladi nyi'yar. **8** Ju sa nə nyi 6wabwətə anə njira gəra sən Hyal əngə njira piyari nu ndəshigu nə Thlagər mən Yesu. **9** Ndu nda sa 6wabwətə kəra gəra kudau, əngə na ndu nda lari bama Thlagəu əngə kadakadarkur nə dənəma nyi mai. (aiōnios g166) **10** Sə'yar kə wu nda da, ar pəcira ji shida, aga nji cicau ndu sa nə nyi kadakadarkur, patə njira hənggəri ndu nda gənggər nyi səli. Ənggau, patə əkkə'yi nahyi, ara a hənggər hyi əngə sakida kəra 'yi nar hyi. **11** Əngə najaka sə a wu kər, 'ya vər kədi Hyal anə hyi cumu, aga Hyalər mən ja jigəwa hyi wu ngga nyi, əngə dənəma nyi nga ju nda nyabiya kalar sə mənahə kəra hyi məl əngə kalar səra dəfuwa hyi nər hyi lagur mbərsar hyi. **12** 'Ya vər kədi Hyal kau, aga nja nə nyi kadakadarkur anə thləmə Thlagər mən Yesu wu hyi, əngə nahyi tsu, hyu uya kadakadarkur wu ja. Sə kə wu dar kər lagur mayiwakur nə Hyalər mən əngə Thlagə Yesu Kərsiti.

2 Ar kəra shilər Thlagər mən Yesu Kərsiti əngə sa bər mən papatəu əkkə'yi ja, 'ya vər kədi hyi wazha ama, **2** a sara hya gorahə wu dəfuwa hyi kusakusa mai alaga hangəkala hyi a hya'ri mai, abər pəcir shilir Thlagəu a kuda shiliri mai. Ma vanyi, abər vanyi ndə a nar hyi ri abangau, lagur ndər haha, alaga cama tsətsəfau, alaga ndər papahəu, alaga nja na abər cama

ngau sara ara 'ya. **3** A sara hya piyari kalar ndau a nggutana hyi alaga abari mai, ara pəci ta a'yi shili mai, kəl ma gəra nggandərkur kə da kwatahəu, əngə ma ndər hya'a hangəkal ta cabiya dzau, naja ngə ndəra nji fiya nyi aga sa. **4** Naja ngə ndəra wu tsamə kərnyi əngə kadakadarkur, ju nda pari kalar səra nju ngga əngə Hyal, əngə kalar sər dləvau. Ju nda fiya kərnyi ar vir nggya wu ki Hyal, əngə ju fiya kərnyi ar viya Hyal. **5** Nahyi a'yi a dəngari wa, yu na sə'yar kau anə hyi ar pəcira mən ar vira zəməu? **6** Kabangəkau a sən hyi səra a vər kar nyi, aga kəl ma pəci nyi a dari nga ja dzəgwa cabiya dzau. **7** Ara ndər hya'a hangəkal kə a vər məl thlər dədəwə kabangəkau, a nggyar ja dədəwə kəl ma ndəra vər kar nyi ara biyar babal kə 6ana dzau. **8** Ba ndər hya'a hangəkal ka dzəgwa cabiya dzau, ndəra Thlagəu Yesu wu nda tsiya nyi əngə sə pi sara wu miya ja, əngə ja dzəgwa wushina nyi əngə kadakadarkur nə shili nyi. **9** Ndər hya'a hangəkal kau, ju nda shili əngə dənəma sara ara shatan, ja dzəgwa sana liya nji əngə məl sə dədəgür əngə mətsəm pampaməu. **10** Əngə ja nda nggutana njira ar lagu sasa əngə kalar sə dəməwə'yi kəra wu səkwa dzau, ara ndə piyari yiwu jiri kəra wu nda kətiya nda. **11** Arya najaka sə ngə Hyal a nda shabiya hangəkala nda aga nda hənggər əngə fatiya nyi, **12** aga abangə nju nda thləna nda numa patəu, ara na ndə hənggər əngə jirkur mai, ama ndə yiwu dəməwə'yikur. **13** Kakal nga nyi 'ya lə usaku anə Hyal cumu aryə hyi, nahyi wazha ama kəra Thlagə a yiwu, ara Hyal ngə cədəbiya hyi aga hya da wu nji tanggərma kəra uya mbədə lagur Mambal, ca ngə məliya hyi cici əngə lagur hənggəri wu jiri. **14** Aga kə nə ji ngga hyi, lagur ndəshigu 'ya kəra 'yi nə hyi, aga hya uya kadakadarkur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti. **15** Agabangau, wazha ama, hya ciya dzau əngə hya səbiya highi'bə 'yar kə 'yi nə hyi kau, alaga əngə miya ba lagur cama tsətsəfau. **16** Bəgə Thlagər mən Yesu Kərsiti əngə kərnyi ba Hyal Tada, kəra cabiya mən yiwukur, ja nə mən tsətsəku dəfu kəra gəra kudau əngə fər kər mənahəu. (aiōnios g166) **17** Bəgə ja nə hyi tsətsəku dəfu, əngə ja nə hyi dənəma wu patər sə mənahəu kəra hyu məl əngə səra hyu na.

3 Wu joməya nyi, wazha ama, 'ya vər kədi aga hya kədi Hyal anə 'ya. Hyə kədi Hyal aga ndəshigu nə Thlagəu a tətəlnakər kusakusa, əngə aga ja da əngə kadakadarkur, ənggər kəra ji shili anə hyi. **2** Əngə tsu hya kədi Hyal, aga nja kətiya 'ya ara nji dəməwə'yu

ənga nji shishi, ara a'yi kalar nji ngə ənga mbərsa mai. 3 Ama Thlagə ndə tsa'a miya dəfu ngau, ju nda nə hyi dənama, ənga ja kətiya hyi ara nji dəmwa'yu. 4 A mbərsar 'ya ənga Thlagəu abər hya vər məl səra 'yi na aga hya məl, ənga tsu hya dumwa ənga məl nda. 5 Bəgə Thlagəu ja tsəkwər dəfuwa hyi aga hya sənbiya yiwukur nə Hyal, ənga səsəu sə lagur Kərsiti. 6 Wazha ama, 'ya vər na anə hyi wu thləmər Thlagər mən Yesu Kərsiti, abər hya təkə ənga kalar zama hadəwa, ənga naja a'yi wu yiwu məl thlər ənga səra hyi highibəri ara 'ya mai. 7 Nahyi ənga kərhyi, a sən hyi ənggər kəra kikyau hya fa'abiya hiya səra 'yi məl. Wu pəcira 'ya əgya hyi na 'ya a'yi nggya dzafə mai. 8 Ənga tsu na'ya a'yi wu səm sər səm nji gəra kina mai. Ama a sar 'ya əwəşwatə vu'yi ənga puci a vər məl thlər, aga 'ya sara da sə tədəbə anə hyi. 9 Səra da 'yi məl abangau, ara a'yi 'ya gəra dənama nə yiwa aga hya dləwar 'ya mai, ama aga 'ya da sər fə li kəra hyu fa'abiya hiya nyi. 10 Wu pəcira mən ar vira zəməu, a nar hyir 'ya abər ma ndə nggel ara məl thlər, a sara nja lə sər səm anə nyi mai. 11 'Yi na abangə ara 'yi nggari abər alenyi nji wu hyi, nji hadəwa ngau, thlər məl a'yi ara nda mai, kəl nggya aga jişa njir məl thlər. 12 Culi najaka nji 'ya vər tədə himiya nda ənga nə nda sər bəla wu dənama nə Thlagə Yesu Kərsiti aga nda məliya kərnda, nda məl thlər aga nda uya dəfə kəra nda səm. 13 Nahyi tsu, wazha ama, a sara hya hədə ənga məl səra tsa'a mai. 14 Kalar ndəra nggəl ara nu səra 'yi nana a gwar cama tsətsəfə kau, hya fər li mənahəu ar ja. A sara hya dabər kər ənga ja mai, aga ja gu sali. 15 Ama a sara hya fiya nyi ar viya dawa mai, ama hya tədə himiya ja ar viya zər ama. 16 Bəgə Thlagə ənga kərnyi ndər lə hudə pərtəu, ja nə hyi hudə pərtə cumu wu kalar lagu. Bəgə Thlagə ja nggya ənga hyi patəu. 17 Nayi Bulusu ngə tsəfə najaka usa dzau ənga tsa yau. Kə ngə sakida nə kalar cama tsətsəfə da. Ənggər kə nga yu tsəfau. 18 Bəgə mayiwakur nə Thlagər mən Yesu Kərsiti ja nggya ənga hyi patəu. Amina.

1 Timathlawusu

1 Sara ara Bulusu, cama səsə nə Kərsiti Yesu lagur ngga nə Hyal ndər mbəda mən ənga Kərsiti Yesu ndər fə dəfə anə mən, **2** Nga vər tsəfə ana Timathlawusu zər də nə jiri wu lagur mbərsa, Mayiwakur ənga təhudəu ənga jaməkur sara ara Hyal Tada ənga Kərsiti Yesu Thlagər mən a nggya ənga gau. **3** Ənggəra yi tsətsəkur ngau ar pəci kəra ya var ma'yı a ndu Masidoniya, yu yiwu ga bəliya sar kushu wu Afisa aga ga kughiya njir highibə nə fati aga nda piyari. **4** Ga nar nda abər a sara nda hə hangəkalər nda a ndəgya pumungutu'yar kəra gəra ənga kər ba ənga jiga thləmər ciji'yar, kəra tsu kufiya nyi a'yı mai. Arya culi najaka sə wu shili ənga kəpal wacu, ar viya thlər Hyal kəra wu shili lagur mbərsa. **5** Səra najaka ndər ar kəri ca nə yiwudzau, kəra wu shili lagu dəfə cicau, ənga dəhə nə dəfə kəra a vər cabiya abər a'yı mən ənga bikə mai, ba ənga tsu mbərsa kəra pakatəu. **6** Alenyi nji a thlənar nda dzə sara ara najaka jiri, kəra təkəri ndə shabiya dzau, ndu nu ndər paməpamə nə kurthləu. **7** Ndu yiwu nda da maləmə nə dlədəu, ya kəja nandə wu səni səra ndu ndər aryə nyi kə mai, alaga səra ndu na anə nji gəra ənga hivər. **8** A sən mən abər dlədə sə mənahə ngau, ma nji məl thlər ni tsatsa'a. **9** Namən tsu wu səni abər dlədəu, nji lər nyi anə nji cici mai, ama anə njira gəra bəla dlədəu, ənga nji batal, ənga njira gəra hivər Hyal, ənga njir bikə tsu, ənga njira gəra cicau, ba ənga njira gəra nu Hyal, ənga njir tsa dərnda ənga mər nda ba ənga njir tsa nji, **10** ənga tsu njir məl səsəkər, ənga shili kəra wu pida ənga shili kuvwar nda ənga mathləkə'yı kəra wu pida ənga kuvwar nda, ənga njir həl nji, abangə tsu njir thla fati, ənga njir lə sakida nə fati, ənga kalar səra pamə ənga highibə nə jirkur. **11** Abər najaka highibə nə jijiri wu shili lagu ndəshigu dlədəvə nə Hyal kəra ənga barka, kəra ji fuwa da wu tsa yi aga ya tətəlna. **12** Yu usa Kərsiti Yesu Thlagər mən, ndəra nə da dənamə aga mal thlər kau, aryə ji hər də ndəra nja far kər ni, ənga ji cadəbiya da a shili wu thlər nji. **13** Alaga kə dəfəmə nayi ndər vazə Hyal ngau, ndər ka thlər nji ara bau, ənga tsu ndər didə nji. Ama wu sə'yər kə patə kə yi uya tuhudu ara Hyal ara yi məl nda wu gəra sənkər ənga gəra mbərsa. **14** Mayiwakur nə Thlagər mən nyabiya da gangə gagadəu, dağə ənga mbərsa ba ənga yiwudzə kəra a'yı wu Kərsiti Yesu. **15** Ndər kəra yu nda na kau, ndər kəra nja fiyafə əni ngau,

kəra tsa'a nja dləwuri patəu, abər, "Kərsiti Yesu shili wu duniya aga mbəda njir bikau," wu pama nda patə nayi nga ndiya ənga bikau. **16** Ama ənggəra ca nə da Hyal cabiya da tuhudə nyi, nayi ndəra ndiya ənga bikau, aga Kərsiti Yesu a cabiya munya nyi aga ya da ndər ca lagu anə kalar ndəra wu nda hənggəri ənga ja nga ndu uya pi gəra kudau nə ba'anuwa. (aiōnios g166) **17** Bəgəu dəgalkur ənga dləvəu nda nggya nə ngau təl gəra kudau nə ba'anuwa, ndəra gəra ənga kufiya, ndəra gəra nju lari, ətsu nagə ngə Hyal zəmə wacu nə ba'anuwa! Aminu. (aiōn g165) **18** Timathlawusu, zər də, yu lə ndər kau anə ngau ar kəra ndər kəra nabi'yar nana ar kəra gau dədəməu, aga lagur nu nda, gu nda də ndər məl thlər mənahəu gagadəu. **19** Nagə tsu ga səbiya mbərsa ngau ənga dəhə nə dəfə kəra mənahəu, aryə alenyi nji a tsiyarı mbərsər nda lagur nggal ara nu dəha dəfuwa nda. **20** Wu pama nda ca nə Himaniyasu ənga Alegəzanda, njira yi lər nda anə shatan aga nda highibəri nda sara didə ndər Hyal.

2 Sə tanggərma, yu tsətsəku ngau, aga nja dumwa ənga kədiyau, ənga ndər ənga Hyal, ənga nja dumwa ənga usa Hyal aryə nji patəu. **2** Nja kyaga məl abangə ar viya təltəl'yar patəu, ənga patər njira a miya thlər dədəgaləu. Nja məl abangə tsu aga məna uya nggya jaməu ənga hufə pipida wu hivər Hyal ba ənga nggya cicau wu mwar Hyal. **3** Naja kau mənahə nə nji, ənga tsu Hyal ndər mbəda mən wu nggari məsahəkura nyi, **4** ndəra wu yiwu patəkura nji nda uya mbədəu, ənga nda shili wu sənbəya jirkur. **5** Arya Hyal zəmə ngau, ndəra wu pama Hyal ənga nji tsu zəmə ənga ja, ndər kau, naja nə Kərsiti Yesu. **6** Naja nə lər kərnyi aga ja pəliya nji patəu. Najakə nə cama kəra Hyal ləri anə duniya ar pəci kəra kakaləu. **7** Aga kə ngə Hyal cadəbiya da cama səsəu ənga tsu ndər tətəlnə ndər Hyal. Yi da maləmə highibəu anə patər njira a'yı njir Yahudiya mai, ar kəra mbərsa ənga jirkur. Jiri nga yu na a'yı fati mai. **8** Yu yiwu shili ar kalar vi nda har tsi a dəməlməu wu cicikur, wu kədi Hyal, a'yı ənga dəfə ndəndəzə mai, ba a'yı ənga kəpal wu dəfə mai. **9** Yu yiwu tsu mathləkə'yı nda hari kar kəra tsa'a, lugutu kəra kyau, a'yı ənga gangəkər məl shishir kər mai. Ənga tsu a sara nda ha kar dinairi mai, ba ənga thladla ənga kar nə gənna gangə mai. **10** Ama nda nggya ənga nggyabiya mənahəu kəra wu kyaga mathləkə'yı kəra cabiya kərnda abər nanda njir hivər Hyal ngau. **11** Bəgə mala ja dləwuri najaka

highibau wu hangékal nyi ba énga héya kér ná jijiri. 12 Nayi ná nyi lagu aná mala ja highibé aná ndá sal mai. Nayi tsu nayi ná nyi lagu aná mala ja sém talkur a dar kéra shili mai, bégé ja nggya zéméu. 13 Arya Hyal mélíya Adamu tanggérma divira Hawawu. 14 A'yi Adamu ngá shatan nggutana mai, ama mala nyi nga ji nggutana, ba ji da ndár bikau. 15 Ama mathléké'yí ndu nda uya mbédau lagur ya wazha, ma ndá sén dumwa énga mbérsa, énga yiwudzau, énga cicikur dáfú énga tsérpér kér.

3 Kéja ndár kéra nja fér kér éni, kalar ndéra vér cím ja nggya ndár tédémwa aná njir nu, a címér ja thlér kéra ménahéu. 2 Ndár tédémwa ja nggya ndéra géra énga séra nja vazé nyi ni a dumwar nji, ja dá ndár mala zéméu, ndár bélar kérnyi, ndár dáfú ménahéu, ndéra énga hangékal ménahéu, ndár dléwu mæthlépi, ndéra wu sén highibau gagadau. 3 Najaka ndau a'yi ja ndár nyi énga padlé mai, énga a'yi ja ndár gal pa mai, ama ndá hangékal, énga tsu a'yi ndár tsétsébwari mai, étsu a'yi ndár yiwu genna gagadé mai. 4 Pakatáu kal ji dá ndéra sén sébiya ki nyi ménahéu, ju mélíya wazha nyi nda mél séra ju na énga nda genggér nyi sélí wu kalar lagu. 5 (Ma ndau a'yi a sén énggéra ja bau énga njir ki nyi mai, abari nga ja sén bé énga njir nu Hyala?) 6 A sara ja dá ndéra dzégwá da ndár nu Hyal mai, ara éwadzau a nda séwa nyi ba nja mélíya nyi numa kéra nji mélíya nyi aná shatan. 7 Ndár tédémwa ja dá ndéra nja ndár ménahéu ar kéra ja wu mwár njira a'yi njir nu mai, a sara dá sér sélí, énga ja tédau a gu lóbam shatan. 8 Abangé tsu njir dléwa pubu, pakatá nda nggya njira nju genggér nda sélí, a'yi njir pé miya mémáthlu mai, énga tsu a'yi njir nyi énga padlé mai, énga njir suna genna mai. 9 A mbari aná nda, nda sébiya jirkura mbérsar nda énga kér papaléu. 10 Sé tanggérma nja dzébiya nda, énggau, ma nja 'yi thléra nda énga vanyi vazé mai, bégé nda dá njir dléwa pubu. 11 Abangé tsu mathléké'yír nda, nda dá njira nju genggér nda sélí, a'yi njir ndár ná gwadévi mai, ama njira tsérpéri kérnda, énga wu kalar sau, nja fér kér énga nda. 12 Ndár dléwa pubu kél ji dá ndár mala zéméu, énga ju sén sébiya wazha nyi énga njir ki nyi ménahéu. 13 Njir dléwa pubu kéra wu mel thlér nda ménahéu, ndu uya thlémé ménahéu aná kérnda, ndu ndár géra hivér ar kéra mbérsar nda wu Kérsiti Yesu. 14 Ar paci kéra ya vér tséfá cama tsétséfá kau a nda aná ngau, yu fé dáfú abér yu shili égya

gau a sékari kushu. 15 Ama ma a'yi yi shili kadé mai, ga nggya énga séní énggéra méná kyaga nggya wu pama nji gá Hyal, kéra ca ngá dáfú njir nu ná Hyal mbémbédau, ca ngá shimal énga fé hya jirkur. 16 A'yi énga tékér kér mai, sá ká méná vör nu kau dágál ngá nyi: Kérsiti cabiya kérnyi wu kumér dzau, Mambé cabiya nyi ndár jiri. Waladi'yar lari nyi, nji tételna ndár nyi wu duniya. A hänggari nji énga ja wu duniya patáu, Hyal héri nyi a dámalmáu wu kadakadarkur.

4 Kéja Mambé Cicau a vér ca ar babal abér wu kudiýar paci, alenyi nju nda séná mbérsar nda ar viya njir nu ba nda hér hangékala nda a ndágya mambé ngguta vi énga highibé ná fati ná mambé démwa'yíyar. 2 Highibé kau wu nda hya'ari lagur njir batal njir thla fati kéra dáfúwá nda a téri, énggér séra nji hilina énga liyangé kwakwadéu. 3 Culi nji kau ndu ka hér dzau, énga tsu sém alenyi sér sém. Útsu, Hyal ngá mélíya sér sém kau aga njira mbérsá énga tsu njira wu sénbiya jirkura nyi nda dléwuri énga usaku. 4 Arya kalar séra Hyal mélíya ménahé ná nyi, énga tsu a sara nja piyari sá mai ma a dléwuri nji énga usaku, 5 ara a cinar nji lagur ndár Hyal énga lagur ndár énga Hyal. 6 Ma ga highibé sá'yára kau aná wazha ama, gu nda dá ndár mél thlér Kérsiti Yesu kéra ménahéu. Nagé ndéra hau wu ndár kau ná mbérsá énga tsu highibé ná ménahéu kéra ga vör nu bá'aná éshina kau. 7 Ga sara bükér ngau énga kabékwatáu énga pumungutu géra kér, kéra géra énga dléwa dzau. Ama ga hwathliya kérngau ga nggya énga dáfú ná Hyalkur. 8 Alaga kau, hwathlér dzá ná kumér dzau a'yi énga akkéri tsapé mai, ama ga nggya énga dáfú ná Hyalkur ca ngá ndíya énga akkéri wu kalar lagu. Ara najakau, wu shili énga barka kabangékau ba énga tsu nggya kéra wu nda shili. 9 Najaké ngé ndár kéra nja fér kér ni, énga tsu a tékéri nja dléwuri énga húdá zéméu. 10 Aga kau 'ya vör nárdzau, 'ya vör mél thlér ara a fuwar 'ya dáfúwá 'ya wu Hyal kéra énga pi, ndéra ca ngá ndár mbéda patér nji, njira ma a hänggér nda jiri énga ja. 11 Ga highibé sá'yára kau, énga ga nar nyi aná kalar ndau ja mél séra gu na. 12 A sara ga hänggéri nda didana ngau ara nagé zér baduwari mai, ama ga cabiya kérngau sér highibau aná njir nu lagur ndár ngau, énga nggyabiya ngau, énga yiwudzé ngau, énga mbérsa ngau, ba énga tsu nggya cicí ngau. 13 Kadivira ya shili, ga dumwa énga jiga ndár Hyal kéra tsétséfau aná ndápi, énga tételna ndár Hyal ba énga highibé tsu. 14 A sara ga piyari

barka nə sən sau kəra Hyal nə ngə kə mai, kəra ji na ngau lagur cama sara ara Hyal ar pəci kəra dəbə dzər njira nggurəm fənggər ngə tsi. **15** Ga məl sə'yar kau ənga jirkur, ga lər kərngau papatəu anə nda, aga kalar ndau ja lari ənggəra ga vər cakau. **16** Ga bəlar kərngau ənga highibə ngau gagadəu. Ga dumwa ənga məl thlər 'yar kau ənga hudsə zəməu, ara ma gə məl abangau, gu nda mbədəna kərngau ənga njira wu səhimi ngau.

5 A sara ga kughi anə ndəra dəgal a ndiya ngau ənga
hudə ndzəndzə mai, ama ga ndər anə nyi ənggər
anə dəngau. Wazha baduwari tsu ga kughiya nda
ənggər anə zamə ngau. **2** Anə mathləkə'yı hahal tsu
ga ndər ənggər anə mə ngau, anə ku'yı tsu ga ndər
ənggər anə kwamə ngau, ənga cicikur dəfu nə jiri. **3**
Ga ləri dəgalkur anə mathləkə'yı təsal, njira ənga jiri
njir dləwa nda a'yı mai. **4** Ama ma mala təsal a'yı ənga
wazha ənga ciji, bəgə nda dzəguya highibəri səra sər
nur nda na aga nda məl anə njir kir nda. Lagu kau nga
ndu nda kina anə njir yar nda dləwa dzau kəra ndə
uya sara ara nda. Culi kau, mənahəu nga nyi anə Hyal.
5 Mala təsal nə jijiri, kəra ndər dləwa nyi a'yı mai, ju
fiya dəfuwa ja wu Hyal, ba ja dumwa ənga ndər ənga
Hyal ju gal dləwa dzau sara ara ja vu'yı ənga pəci. **6**
Ama mala təsal kəra wu nggya aga səm məsahəkər
wacu, tətə nga ja, alaga kə tsu ja 'yi ənga pi kau. **7**
Ga nə nyi najaka cama anə njir nu, aga nda da njira
gəra ənga sər vazau wu mwər nji. **8** Kalar ndəra gəra
sən səməna nji nyi, ma na ma njir ki nyi, a bəlnar
ja mbərsa nyi, najaka ndau a ndiyar ja ndəra gəra
ənga mbərsa ənga dəmwa'yu. **9** Mala təsal a'yı kari nja
jigəwa nyi pathləu wu pama mathləkə'yı təsal mai, kəl
ma fa nyi a ndiyari fa kwakumunyı Ba tsu ar pəci kəra
sal nyi tsu ənga pi a nggyar ja mala tsapəu anə nyi. **10**
Ənəgə nju sən nyi ənga sər məla ja mənahəu. Ənəgə
mala kəra həri wazha nyi wu lagu mənahəu, ənəgə
ju dləwu məthləpi. Ənəgə ju məl thlər anə nji cici gə
Hyal, ba tsu ju dləwa njira wu yiwu dləwa dzau. Ənəgə
ji ləri kərnyi aga məl kalar səra mənahəu. **11** Ama
mathləkə'yı təsal kəra tsu yidəfəu, nja jiga nda wu nji
kə mai. Arya ar pəci kəra cim nə kumər dzau təkəbiya
hangəkala nda ənga Kərsiti, ba nda gal lagur hə sal. **12**
Lagu kau nga ndu dla ənga numa anə kərnda, ara a
bəlnar nda alkawal nə tanggərma. **13** A'yı kə ma waci
mai, ama ndu highibəri nggya nggashu, ənga ndu
bəñbau a ndu ki nji. A'yı kə waci mai, ama dəbə ənga
na ndau, ənga ndu ndora ba na sə kəra gəra kyau. **14**

Cimə da, mathləkə'yı təsal kəra tsu nda yidədə nda
hər sal, nda ya wazha, nda səbə kir nda. Ara nda sara
nə nyi anə dawar mən lagu nə ndər dəmwa'yı ar kəra
mən. **15** Ara alenyi mathləkə'yı təsal nər nda a shar
nda tsu kaðəu, nda vər nu shatan. **16** Ma mala kəra
ənga mbərsa a'yı ənga mathləkə'yı təsal wu ki nyi, ja
dləwar nda, a sara nja nə nyi əwəñbatə anə njir nu.
Lagu kau ngə njir nu Yesu wu nda uya lagur dləwa
njira mathləkə'yı təsal nə jijiri. **17** Njira nggurəm nə
njir nu kəra wu məl thlər nda mənahəu, a kyau nja
gənggər nda səli gagadəu, ma na njira thlər nda ca
nəgə tətəlna ndər Hyal ənga highibəu. **18** Ara ndər
Hyal kəra tsətsəfə nana, "A sara nja fuwa njuwangə
wu miya thla zəwa ar pəci kəra ja vər məl thlər mai,"
ənga tsu "Ndər məl thlər a kiri nja nə nyi səra nə nyi."
19 A sara ga səhimi ənga vazə ar kəra ndə dəgal nə njir
nu mai, kəl ma gə nggari wu miya sakida a da məthlə
ənga alaga makəru. **20** Njira məliya bikau, ga kughiya
nda ar babal, aga alenyi nja gərahau. **21** Wu mwər
Hyal ənga Kərsiti Yesu ənga waladi'yar cacadau, ya
vər kughi anə ngau, ga nu highibə'yar kau gəra ənga
tazhira abər gu yiwu vanyi ndau a ndiya alenyi nji. **22**
A sara ga kusa ənga fə tsi nə barka ar kəra ndə mai.
Ətsu a sara ga fuwa kərngau a gu bikə nə alenyi nji
mai. Ama ga bəlar kərngau cicau. **23** A sara ga dumwa
ənga sa'yımı hyalagəu waci mai, ama ga tuwari'yimir
wur inabi kəra mwushu kushu ara sahudə ngə kau,
ənga tsu ara hwahwafəkur ngə kau. **24** Bikə nə alenyi
nji ar babal nga nda, kəra kalar ndu səni səra nda a
gwa divira nja thləna nda numa. Ama bikə alenyi nji
dədəwə nga nda kəl wu yukudə nga ndu nda biyar
babal. **25** Abangə tsu thlər kəra mənahəu ar babal nga
nda, alaga ma a'yı nda ar babal mai, nandə wu sən
dəwanakər mai.

6 Patər njira vər səm mafakur, nda kyaga ləri dəgalkur
anə tərkir nda kəra tsa'a, ara nja sara ndər nə didə
anə thləmər Hyal nga highibər mən. **2** A sara mafə'yar
kəra tərkir nda njir nu Yesu ngau, nda nggəl ara lə
dəgalkur anə nda, ara nanda zamər nda mai. Ar viya
kau, kujı kə mafə'yar kau bəra cakəri mbiya dəfu nda
məl thlər nda mənahəu ara tərkir nda njira wu nu
Yesu ngau, njira wu uya barka sara wu thlər nda
ənga tsu tərkir nda wu yiwu nda. Sə'yar kau nga gu
highibəu ənga ga tsətsəku dəfuwa nda aga nda məl. **3**
Kalar ndəra wu highibəu, highibə nə fati, ənga a'yı ju
hənggəri ənga highibə nə mənahə nə Thlagər mən

Yesu Kərsiti ənga highibə nə Hyalkur mai, 4 naja ndər 6wasau ənga ndəra gəra sən sau. Naja tsu ju nggya ənga dəfu nə dəmwa'yikur ənga ju yiwu kəpal ənga shasha ndər ar kəra ndər 'yar, kəra wu shili ənga shishikur, ənga madəkur, ənga nggal ndau ba ənga dəngə dəmwa'yı kəra gəra kər, 5 ənga kəpal gangə ənga njira dəngar nda a dari nə kurthləu, njira jirkur a piyari ndari. Nanda ngə njira wu nggani abər nu Hyal ca ngu shili ənga uya gənna. 6 Gəra ənga təkəkər! Uya akkəri a'yi gangə gagadəu anə njira wu hivər Hyal ənga hudsə pipida ənga səra ara nda. 7 Arya sə a'yi mən shili ni wu duniya kə mai, ənga sə a'yi mənə sən biya ni tsu mai. 8 Ama ma a'yi mən ənga sər səm ənga kar ha, kə ma a citəri. 9 Ama njira wu yiwu nda da njir bərba ndu gwu dzau ənga ləbam shatan. Ndu yiwu sə dzadza ənga suna suna paməpəmə nə kurthləu, ca ngə dla ənga sə ndzəndzau ənga ndə sanakər. 10 Arya yiwu gənna naja ngə nggilang ənga patər səra dəmwa'yu. A vər gal gənna ənga kusa ngə alenyi nji tana lagur mbərsar nda, kəltə ndə fuwa kərndə wu hudsə ndzəndzə gangə gagadəu. 11 Ama nagau, ndə nə Hyal, ga hwinakər nadəu sara ara sə'yar kə patəu. Nagə tsu ga fuwa kər wu gal səra mənahəu, ənga nə Hyalkur, ənga mbərsa, ənga yiwudzau, ənga səsə'wuri sau ba ənga hangəkalkur. 12 Ga pana pa nə mənahəu, ca ngə pa nə mbərsa. Ga səbiya pi, pi gəra kudəu kəra ca ngə Hyal ngga ngau aga nyi ar pəci kəra gə nana ənggəra gə mbərsa a ndumwar sakida gangə gagadəu.

(aiōnios g166) 13 Yu kughiya ngau wu mwar Hyal kəra nə nyi pi anə kalar sau, ənga Kərsiti Yesu, kəra ar pəci kəra ja vər lə sakida wu mwar təl Buntusu Bilatusu ji nana ndər kəra jiri, 14 abər ga səbiya sə kə yi nar ngə kau gəra ənga sər deba ənga səra nja nggəliya kəl pəci kəra Thlagər mən Yesu Kərsiti shili ari. 15 Naja ngə Hyal wu nda həri a shili wu pəci nə kərnyi. Hyal kə ngə ndər barka ənga naja ngə ndəra ndiya ənga dənəma patau, naja ngə təl nə tətal ənga Thlagər thlagə'yar. 16 Naja wacu ngə gəra tau, ənga ju nggya wu mbəmbəl kəra ndər sən ləhəri a'yi mai. Naja ngə nji gəra saya lari ənga ndər sən lari nyi a'yi mai. Anə nyi ngə kadakadarkur ənga təlkur ba'anuwa. Aminu.

(aiōnios g166) 17 Ga nar nyi anə njira ənga gənna wu duniya kabangəkau, abər a sara nda 6wadzə nə mai, ənga nda sara fə dəfuwa nda ar gənna kəra wu bəliya sar mai. Ama nda fər dəfuwa nda anə Hyal ndəra wu nə mən kalar sau ənga tsi bangəu aga nggyar məna da məsahəu. (aiōn g165) 18 Ga nar nda aga nda məl səra

mənahəu, ənga nda cakəri məl thlər kəra mənahəu, ənga nda pahəna tsa nda aga dləwa kuvwar nda. 19 Lagu kau ənga ndu nda fiya akkərir nda a dəməlməu kəra wu nda da ənggər sər fə hyi kəra ndu nda nggya ar kəri wu fa kəra wu shili kau, aga nda nda uya pi kəra ca ngə pi nə jijiri. 20 Timathlawusu, ga 6ələri səra Hyal fuwa wu tsa gau. Ga həbiya kərngau sara wu ndər kəra papatagəu nə disə ndər Hyal, ənga highibəu kəra nju nggani abər sənbəya sə ngau ama ndər fati ngau. 21 Lagur nu najaka highibəu, ngə alenyi nji təkəbiya dzau ənga mbərsar nda. Bəgə mayiwakur nə Hyal a nggya ənga hyi.

2 Timathlawusu

1 Cama tsətsəfau sara ara Bulusu, Cama səsə nə Kərsiti Yesu kəra Hyalcadəbiya. Hyal ngə səwa da aga ya nana ndər ar kəra alkawal nə pi kəra wu Kərsiti Yesu. **2** A nda nə Timathlawusu, zər huda yau. Mayiwakur, ənga təhudəu, ba jaməkur sara ara Hyal Tada ənga Kərsiti Yesu Thlagər məna nggya ənga gau. **3** Yu usaku anə Hyal, kəra ya vər səm mafakur anə nyi, ənggər kəra aji də'yar sara vər məl. Yu səm mafakur anə nyi ənga kər papaləu. Ya vər dəngə ngau cumu ma yu ndər ənga Hyal vu'yı ənga pəci. **4** Ma yi dəngari ənga pə sələm ngau, ba ya cim aga ya lar ngau, aga ya nyabiya dzau ənga hudsə pipida gagadəu. **5** Yi dəngari ənga mbərsa ngau nə jijiri, kəra a'yı ara aji ngə mala Loyisu ba ənga mə ngau Yunisu. A sən yau abər mbərsa kau a'yı ara gə tsu. **6** Agabangau, ca ngə səra da yu dəngari ngau aga ga mbəbiya u'u wu barka nə Mambəl kəra Hyal nə ngau ar paci kəra yi fənggər ngə tsi nə barka. **7** Ara Hyal a'yı nə mən mambəl nə hivər mai, ama mambəl nə dənəma, ənga nə yiwudzau, ba nə kəkəya kər tsu. **8** Agabangau, ga sara səli ara lə sakida ar kəra Thlagər mən mai, ənga tsu ga sara səli ar kəra yau ndəra nji fuwa wu fursəna arya ja mai. Ama ga dəbəri kər ənga yau wu sa bwaşwatə, arya ndəshigu məsaħəu, kəra wu shili wu lagu dənəma nə Hyal. **9** Naja ngə mbədəna mən ənga ji ngga mən aga məna nggya cicau. Najaka ngga a'yı arya vanyi sə mənəħħau kəra mən maliya mai, ama arə səra ji mbiya wu mayiwakur nyi. Najaka mayiwakur, kəra Hyal nə mən ngau lagu Kərsiti Yesu kadivira duniya dzəguya dzau. (aiōnios g166) **10** Ama kabangəkau najaka mayiwakur a cabiyar dzau lagur shida nə ndər mbəda mən, Kərsiti Yesu. Naja ngə ndəra sana liya tau ənga ji nə mən pi, pi nə gora kudau lagur ndəshigu. **11** Wu lagu ndəshigu kau ngə Hyal cadəbiya da aga ya da ndər tətəlna ndər Hyal ənga cama səsəu ba ənga maləmə tsu. **12** Ca ngə səra da ya vər sa bwaşwatə kəra ya vər sa kau. Ama alaga abangau səli wu tə da mai, arə a sən yau ndəra yi hənggər ənga ja, ba ənga gəra kəpal ju sən bələri səra ji fuwa wu tsa yau ba'a shili ar pəci ta. **13** Səra gə nggari sara ara yau, ga səbiya ar viya highibə nə tsapəu. Ga məl abangau wu mbərsa ənga yiwudzau wu Kərsiti Yesu. **14** Ga səbiya ndəshigu kə bəbalu kəra Hyal fuwa wu tsa gau, ənga tsu ga səbiya ənga dləwa dzau nə Mambəl Cicau kəra a vər nggya wu mən. **15** Gu sən abər kalar ndau wu

'yi'yir Asəya a piyar da ri, patə əkkə'yi Fejilusu ənga Hamojinisu. **16** Bəgə Thlagəu a canə nyi təhudəu anə njir ki Onesiforusu, arya ciməu ju tsətsəkuri dəfuwa yau, ənga naji səli ara nayi ndər fursəna mai. **17** Ar viya abangau, ənggər ji shili wu Roma, ba ji gu gal da bəkəbəkələ kəlta ji thləwa da. **18** Bəgə Thlagəu a canə nyi təhudəu gagadəu ar pəci ta, pəci kəra Yesu bərə nda sha shida aga numa. A sənar hyi culi vala də paməpama kəra ji nə da ar pəci kəra yu Afisa.

2 Nagə tsu zər da, ga da nənəau lagu mayiwakur nə Hyal kəra a'yı wu Kərsiti Yesu. **2** Patər səra gə nggari ya vər na wu mwar sakida gangəu, ga highibər nyi anə njira nju fiyafə ənga nda highibər anə alenyi nji. **3** Ar viya soja tsapəu nə Kərsiti Yesu, ga səsə'wuri bwaşwatə ənga 'ya. **4** Soja kəra a vər məl thlər nyi a'yı a kyaga fuwa kərnyi wu vanyi thlər mai, ama wu dəfuwa ja, ja pina hudsə ndəra dəgal a dar kəra ja. **5** Abangə tsu, lagur pəra pəra nə hwi, ndər səmkü nuba nə hwi a'yı mai, kəl ma ji hwi ts'a' ənga sər bəla nə hwiya nyi na. **6** Ndər zəwa ənga jiri, naja ngə kyaga dzəguya səm sər hudsə fa nyi nə tanggərma. **7** Ga dəngə sə'yər kə ya vər na kau, arya Hyal ngu nda nə ngə nggabiya nda patəu. **8** Ga dəngari ənga Yesu Kərsiti, sara wu culi gə Dawuda, ndəra hya'ari sara vir tau. Najakə ngə ndəshigu da. **9** Arya ndəshigu kau ənga ya vər sa bwaşwatə, ba'anə shili ar mba ar sə'yı liyangə dəgə ndə batal. Ama ndər sən mbiya ndər Hyal a'yı mai. **10** Agabangə yi səsə'wuri sə'yər kə patə arya nji dədəm njir nu Yesu, aga nanda tsu nda uya mbədəu lagur Kərsiti Yesu ənga nda gu kadakadarkur nə ba'anuwa. (aiōnios g166) **11** Kəja ndər kəra nja fiyafə əni. Ma mən tə ənga ja, mənu nda nggya ənga pi ənga ja. **12** Ma mən səsə'wuri bwaşwatə arya ja, mənu nda səm təlkur ənga ja. Ma mən kəpalna sənə nyi, naja ma ju nda kəpalna sənə mən tsu. **13** Ma namən ngə nji kəra ji gəra fiyafə ni, ama ju nggya ndəra mənə fiyafə ni, arə naja a'yı ndər miya məthlə mai. **14** Ga dumwa ənga dəngər nda sə'yər kau. Ga kughiya nda wu mwar Hyal ar kəra shasha ndər abər a'yı ənga akkəri mai, arə kəl ndza njira wu səhimi nda wacu. **15** Ga nərdzau aga ga cabiya kərnəgau anə Hyal ar viya ndər məl thlər kəra Hyal dləwuri. Ga da ndər məl thlər kəra wu sən həbiya kərnyi sara wu səli wu mwar Hyal. Ga da ndəra wu sən highibər səra jiri. **16** Ga təkəbiya dzau ənga ndər papatagəu nə didə ndər Hyal, arə njira fuwa kərnda a gwagwa, ndu dumwa ənga ma'yı nadəu ənga gəra hivər Hyal. **17** Highibər nda

wu tøtølnakør ønggør gyakøma. Wu pama nda ngøculi nji ønggør Himaniyasu ønga Føløyitusu, 18 njira piyari lagu jiri. Ndu na abør hya'ari sara vir tau a tørabiyari, lagu kau nga ndu ndzana mbørsa nø alenyi nji. 19 Alaga abangau fø hyi bøbal nø Hyal a ta'yiri ba'anuwa. Hyal ønga kørnyi a føri mætsama ar køra fø hyi bøbal nyi kau, køra wu na, abør, "Thlagøwu sani njira nø nyi ngau," ønga "Kalar ndøra wu na abør naja nø Thlagøwu, køl ji piyari mæl søra dæmwa'yu." 20 Wu ki døgal øhya søm sau a'yí køra nji mæliya sara wu øndzau ønga thladla, alenyi tsu sara wu wu, ønga sara wu 'yi'yi tsøkwaøbøu. Alenyi nø mæl thlør mænahøu ønga alenyi tsu nø thlør køra dididi. 21 Ma ndøra cina kørnyi sara ara sø dididi'yar kau, ju da kar thlør køra mænahøu, køra cicau, køra ønga vala dzø anø thlagønyi, køra nji mæliya cipøu aga mæl kalar thlør køra tsapøu. 22 Ga hwinakør nadøu sara ara søra wu dla ønga suna nø søsukur nø wazhakur. Ga fuwa kør wu gal søra wu dla ønga mænahøkur, ønga mbørsa, ønga yiwudzau ba ønga jamøkur daøø ønga njira wu ngøthlømer Thlagøwu sara wu døfu pørtøu. 23 A sara sa daøber hyi ønga køpal nø kurthlø ønga ndør dididi mai, ara wu søni gau abør culi kau a dla ønga bwari wacu. 24 A'ya kyaga mafa Hyal ja da ndør bwari mai, ama ja kyaga da ndør tøhudøu øgya kalar ndau, ønga ja da ndør søn highibøu ønga ndøra gøra ndzø døfu. 25 Njira wu køpal ønga ja, køl ja ndør anø nda ønga hangøkal, tara ba Hyal a nø nda lagu nø tubi nda sønbiya lagu nø jiri. 26 Aga nda daøaga sha a shili wu hangøkalør nda, aga nda biya sara wu løbam nø shatan, ndøra mbar nda aga nda mæl søra ju yiwu.

3 Ama ga kyaga səni, abər ar pəcir kudiyar duniya,
nggyabiya wu nda da dzadzau gagadau. **2** Ara nju
nda da njir yiwu kərnda, ənəgə njir yiwu gənna, ənəgə
njir fə kərnda, ənəgə njir bəwadzau, ənəgə njir niggəl nji,
ənəgə njira gəra gənggər nyi salı anə njir yar nda, ənəgə
njira gəra na usaku, ba ənəgə njira gəra hivər Hyal. **3**
Ənəgə tsu njira gəra yiwudzau, ənəgə njir səbə ndə wu
ta, ənəgə njir ndza thləmər ndau, ənəgə njira gəra sən
bələr kərnda, ənəgə nji shishi, ba ənəgə njira gəra yiwu
sə mənəhəu. **4** Ətsu ndu da njir thlə hya ndau, ənəgə
njir məl sə ənəgə kusa, ənəgə njira nyabiya dzau ənəgə
kərnda, ənəgə njir yiwu duniya a ndiya yiwu Hyal. **5**
Abangə tsu ar babal ndu məl sə ənggər njir nu Hyal,
ama wu lagur nggyabiyan nda ndu kəpalna dənəma
nə Hyal. Culi nji kau, ga sara dəba kər ənəgə nda mai! **6**

Wu pama nda tsu, alenyi nji a'yi kéra wu gal lagur vu ki nji aga nda vuwa nggutana mathlèkə'yí kéra a'yi hahangə mai, ။enga mathlèkə'yí kéra ma'yiri nadəu wu bikau ။enga tsu suna sə dəmwá'yí'yar paməpamə həna hangəkalər nda. 7 Nanda ngə mathlèkə'yí kéra cumu ndu highibə sau, ama nanda wu sən təkəbiya wu pama jiri ။enga fati mai. 8 ။enggəra Janusu ။enga Jambərasu nggəl ara məl səra Musa wu na, abangə tsu ngə nji kə nggal ara nu səra jiri. Nanda njira dəngar nda a təwari, agabangə mbərsa kéra ndu highibə kau nə ngguta nji ngau. 9 Ama sər məla nda kau wu nda ma'yí nadə mai, ara ။enggəra dzakura Janusu ။enga Jambərasu da ar babal, abangə tsu ngə nər nda wu nda da anə kalar ndau. 10 Kabangkau Timathlawusu, wu sən gə sau ar kéra highibə da patəu, ။enga culi nggyabiya da, ba ။enga səra yu nggya aga nyi, ။enga mbərsa da, ba ။enga culi munya da ။enga yiwukur kara yu ca ba səsəu sə da. 11 Wu sən gə tsu culi ɓwabwata paməpamə kéra yi səsə'wuri wu malmə Antakiya, ။enga ikoniyamu, ba ။enga Lisətəra, ama wu sə'yar kə patə kə Hyal həbiya da a gwa. 12 ။enga jiri, kalar ndəra wu yiwu ja nggya nə Hyalkur wu Kərsiti Yesu kəl ji dari ɓwabwata. 13 Ama nji batal ။enga njir ngguta nji nər nda kəl cakə nga ndu cakau wu dəmwá'yikur, ndu ngguta nji ။enga nju ngguta nda tsu. 14 Ama nagə nə ngau, ga dumwa ။enga highibə kéra gə nggari ။enga ga mbərsa ni, ara wu səni gə njira highibər ngə sə'yar kau. 15 Ga dəngari ar pəci kéra gə tsu zər ။enga ga vər highibə səra tsətsəfə wu Ləkakadə cicau nə Hyal, kéra wu sən highibər ngə lagur uya mbədəu lagur mbərsa ။enga Kərsiti Yesu. 16 Patəkura səra tsətsəfə wu Ləkakadə cicau səra Hyal nana ngau, mənahə ngə nyi aga highibəu ။enga aga kughi ။enga fə sə wu lagu ba ။enga hwathlə nju lagu tsapau, 17 aga kalar ndə nə Hyal ju da hwahwathlau aga məl thlər wu kalar lagu kéra mənahəu.

4 Yu na anə ngau wu mwar Hyal ənga wu mwar
Kərsiti Yesu, ndəra wu sa mal numa anə njira ənga
pi ba nji tətau, ənga ətsu ju sha shili ju sa ciya təlkur
nyi. 2 Ga tətəlna ndər Hyal, ga dumwa ni ar pəci kəra
ja məsaħəu ənga pəci kəra ja a'yi məsaħa mai. Ga
tədar himiya nda, ənga ga kughiya nda, ba ənga tsu ga
tsətsəkur dəfuwa nda lagur mba dəfu ənga highiħau.
3 Arya pəci a vər shili kəra nju nda səya himi anə
highiħə nə tsapə mai. Ama ar viya kau kəl nu səra
dəfuwa nda wu yiwu, agabangə ndu kabiyā maləmə

gangəu kəra wu nda nar nda kəl səra himiya nda wu yiwu nda nggari wacu. **4** Ndu nda dari himiya nda ara nggari səra jiri ba nda dzəgwa pahəna himiya nda aga səhimi kəbəkwatə pampaməu. **5** Ama nagə nə ngau, ga tsərpər kərngau mənahəu wu kalar sau, ga səsə'wuri kalar ɓwaɓwatə, ənga ga məl thlər nə ndər tətəlna ndər Hyal, ənga ga nyabiya thlər ngə cicipəu ar viya mafa nə Hyal. **6** Arya nayi nə da ya vər dumwa ənga pəsau nə piya yau, ənga tsu pəcir tə də a dəri ləhəu. **7** A panar yi pa kəra mənahəu, a hwinar yi hwi pəra pəra da jaməu, ənga tsu nayi pəna mbərsa da mai. **8** Kabangəkau, akkəri tsapəu kəra cabiya abər a pinar yi huda Hyal a vər sə kə da. Thlagə ndər numa tsapə ngu sa nə da akkəri kau, ar pəcir numa. A'yı anə da nga ju sa lə akkəri kə waci mai, ama anə kalar ndəra vər səkə pəcir shili nyi ənga hudə haməu. **9** Timathlawusu, ga nərdzau ga shili əgya yau ənga kusa. **10** Ara Dimasu a piyar dari aryu ju yiwu sər duniya kə ji ma'yı a vu Tasalonika. Kərisensu a ma'yiri a vu 'yi'yir Galatiya, ənga Tayitusu tsu a ma'yiri ja a vu 'yi'yir Dalmatiya. (aiōn g165) **11** Kəl Luka zhizhi nyi ngə hiyau ənga yau. Ga marma Markusu ma gu shili, ara naja ənga vala dzau anə da wu thlər da. **12** A səwari yi Tikikusu a vu Afisa. **13** Ar pəci kəra gu shili, ga mar də gwada də kəra yi piyari wu tsa Kapusu wu məlmə Turuwatu, ga fa'ari da ləkakadə də a shili, majama nə ci'yar ta. **14** Alegəzanda ndər dlə liyangə ndzana thlər da gagadau. Hyal Thlagəu ngu nda kibiyə sə kə ji məliya kau. **15** Nagə ma ga hangəkal ənga ja, aryu ju ca dawakur ənga cama kəra mən shili ni kau. **16** Ar pəci kəra nji hər da a shili wu mwar njir pathla, ndə a'yı kəra nu da mai, ndə shini da yi patəu. Kədi Hyal da, ca ngə ja təfəbiya nda bikər nda patəu. **17** Ama kə Thlagəu nggya ənga yau, ji cakər də dənama, aga lagu də ngə ndəshigu məsahə kau wu nda tətəlnakər ana nji ar babal, aga njira a'yı njir Yahudiya mai nda nggari tsu. Naja ngə həbiya da sara wu miya tau wu miya ləvari. **18** Thlagəu wu nda həbiya da sara wu kalar sə dəmwa'yū, ba ja hər də jaməu a shili wu təlkur nyi. A nə nyi ngə kadakadarkur ba'anuwa. Aminu. (aiōn g165) **19** Ga usar də Pərsila ənga Akwila ba ənga njir ki Onesiforusu. **20** Irastusu nə nyi, tsu ja wu Kwaranthli, ənga yi piyari Tərafimusu a vu Miletusu gəra ngga. **21** Ga nərdzau ga shili ənggau divira biyargwa. Yubulusu ənga Fudensu ənga Layinusu ba Kəlaudiyasu ənga patər wazha ama nda a vər usa ngau. **22** Thlagəu ja nggya ənga mambəl ngau. Ta'yı mayiwakur a nggya ənga hyi.

Tayitusu

1 Cama tsatsəfə kə sara ara Bulusu mafa Hyal əngə cama səsau nə Yesu Kərsiti aga tsətsəkur mbərsa nə njira Hyal cadəbiya nda, əngə aga sənbiya jirkur nə Hyalkur 2 mbərsa əngə sən sau a nggyari lagur fər kər nə pi gəra kudau, kəra Hyal, kəra gəra fati məliya alkawal tsu wu dzuguya pəci. (aiōnios g166) 3 Wu pəci tsatsa' nyi nga ji cabiya da lagur tətəlna ndər nyi, kəra ya vər tətəlna, kəra tsu naja ngə ndəra fuwa a gwu tsa yau lagur Hyal ndər mbəda mən. 4 Anə Tayitusu, zər da nə jiri wu mbərsa kəra a'yı ara mən patəu. Bəgə mayiwakur əngə huđə pərtəu sara ndara Hyal Tada əngə Kərsiti Yesu Ndər Mbəda mən, ja nggya əngə gau. 5 Səra da yi piyari ngau a vu Kəretu ca ngə, aga ga dəwuya kalar səra hyau, əngə tsu aga ga fiya njira nggurəm a wu kalar məlmau ənggər kəra yi nar ngau. 6 Kikikura nyi njira nggurəm ja də ndəra nji gəra san vazəyə, ndə mala zəməu, ndara wazha nyi wu hənggəri əngə ja, əngə naja a'yı nju səni nyi əngə nggya papatagəu, əngə gəra bəlar ndər mai. 7 Ta dari ndər tədəmwa njir nu ja də ndə gəra vazau, ndə gəra də ndə kurthlu, ndə gəra kakafə dəfu, əngə ndə gəra sa sə sasa, əngə ndə gəra kura vi, ba əngə ndə gəra səm dlərbau. 8 Ama ja də ndər dləwu məthləpi, ndər yiwu səra mənahəkcur, ndəra kəkəya kərnyi, ndəra əngə jirkur wu dəfuwa ja, ndə cicau, ba əngə ndəra hwathliya kərnyi. 9 Ja dəndəra sədiya ndər Hyal jijiri bəbalu ənggər kəra nji highibər nyi, aga ja tsatsakuri nji patəu lagur highibə nə jiri, aga ja bəbəlna highibə kəra dawa a vər highibəu. 10 Arya njir gwazhivi a'yı ndə gangəu, njir ndər gəra kər, njir sukwə vi, nja na nji kəra a vər ngga kərnda nji thlathla pəlzha kau. 11 A mbari nja bəgəya nda ara nda sara ndzana hangakala nji əngə highibə dəmwa'yır ndər kəra ndu məl, aga səm dlərbau. 12 Pathlə wu pama nabir nda a nanari abər, "Njir Kəretunu, njir thla fati ngau cumu, nji shishi, njir hadəwa, njir wuraga dəfau." 13 Najaka sakida jijiri nga nyi. Agabangau, ga kughiya nda gagadəu, aga nda də nənau wu mbərsar nda, 14 aga nda piyari səhimim pumungutu fati nə njir Yahudiyat, əngə nda piyari nu sər bəla kəra njira piyari jiri fiya. 15 Anə njira əngə dəfu cicau, kalar sau cici nga nyi. Ama anə njira əngə dəfu dedeňəu, njira gəra mbərsa, sə cicau a'yı mai. Dəngar nda əngə dəfuwa nda patə dedeňəu nga nda. 16 Ar cicir miya nga nda vər na abər ndu sən Hyal, ama sər məla nda a kəpalnari. A dar nda sə zhizhigər,

ənga nji gəra bəlar ndər, ənga nanda tsu ndu sən məl sə mənahə mai.

2 A fiyar kər anə ngau ga highibə səra tsatsa' a ənggər kəra highibə nə jijiri nana. 2 Ga highibər nyi anə shili njira nggunggurəm aga nda kəkaya kərnda, nda nggya wu hangəkala nda, nda hwathliya kərnda, nda thləya hi wu jirkur əngə mbərsa, əngə yiwukur, ba əngə səsə'u sau. 3 Abangə tsu, ga highibər nyi anə mathləkə'yı nggunggurəm aga nda də əngə gənggər səli wu nggyabiyar nda, a'yı njir ndza thləmə əngə njir sa pathlə mai, ama aga nda highibə sə mənahə anə nji. 4 Aga nda dzəgwa highibər nyi anə wazha mathləkə'yı aga nda yiwu shilir nda əngə wazhar nda. 5 Nda da njira kəkəya kərnda, njira cicau, njira tsərpər kir nda, njira tsapəu, njira lər kərnda anə shilir nda, ara nja sara didana ndər Hyal. 6 Abangə tsu, ga tsətsəku wazha shili aga nda kəkəya kərnda. 7 Wu kalar sau, ga cabiya kərnəgau abər ndəra nju sən highibər sə mənahəu ara ja ngau. Ga highibə əngə jirkur dabə əngə kwakwadə mashı, 8 əngə ga nana səra jiri, səra nji gəra sən uya sər nggəl a gwa. Ara njir dawa nda sara uya lagur ndər dididi ar kəra mən. 9 Ga highibər nyi anə mafa'yar nda bələri ndər thlagər kir nda wu kalar sau, nda da njira nju nggar mənahəkcur nda. Nda sara kəpal wu pəm əkkə'yı nda mai, 10 a sara hya həl nda mai, ama nda cabiya abər njira nju fiyafə əngə nda ngau, lagu kə nga nju lari mənahəkura highibə ar kəra Hyal ndər mbəda mən. 11 Ara mayiwakur nə Hyal kəra shili əngə mbədəu, a cabiyar kər anə kalar ndau. 12 Mayiwakur kau, a highibər mənər ja aga məna piyari nggya nə gəra sən Hyal, əngə məna piyari nggya suna suna nə duniya kau, aga məna kəkəya kərmən, məna da nji jijiri wu dəfu, ba əngə məna da nji Hyal hyal wu najaka duniya. (aiōn g165) 13 Mənu nggya abangau, ənggər kəra məna vər səkə nyabiya dzə fər kər nə barka kau, ca ngə cabiya dzə nə kadakadarkur nə Hyalər mən, ndə dəgal əngə ndər mbəda mən Yesu Kərsiti. 14 Ndəra naja ndəra lər kərnyi aga ja bəlbiya mən sara wu kalar shishikur, aga ja thləna mən anə kərnyi, aga mən da nji nyi, njira wu caguli aga məl sə mənahəu. 15 Sə'yar kau nga səra ga highibər nda, ga tsətsəkuri njira vər nggar ngau, ga kughiya nda əngə patər dənamə. Ga sara piyari vanyi nda ja didana ngə mai.

3 Ga dəngar nyi anə nji aga nda lər kərnda anə tələr nda əkkə'yı njir səbə 'y'i'yı. Bəgə nda da njir bələr

ndər, ənga nda da njir məl kalar səra mənahəu, 2 a sara nda na ndər dididi anə ndə mai, nda da njir nggya jaməu daþə ənga səhimə ndau, nda da njir tina kər anə kalar ndau. 3 Dədəməu nji dza nga mən, nji gəra bəlar ndər, njira nji nggutana, kə mən dzəgwa da mafa ənə kalar sə suna suna pampaməu, mən nggya njir səbə ndə wu dəfu, ənga da shishi. Nji piyari shishir dza mən ənga mən piyari shishir dza nji tsu. 4 Ama ta mənahəkur ənga yiwukur nə Hyal Ndər mbəða mən cabiya kər, 5 ba ji mbəðana mən, a'yi ara thlər tsapə kəra mən məliya mai, ama arya təhudə nyi. Ji mbəðana mən lagur pəra kəra ji pərana mən kəra nə mən yabiya də ənga nggya mafəleng lagur Mambəl Cicau. 6 Mambəl Cici kə nga nji pənggəri a shidar kəra mən lagur Yesu Kərsiti ndər mbəða mən. 7 Ji məl abangau aga məna da nji gəra bikau wu mwar Hyal lagur mayiwakur nyi, aga məna da njir fa'aki nə pi gəra kudau kəra məna vər farkər aga nyi. (aiōnios g166) 8 Ndər kau, ndər jjiri ngau. A yiwu yau ga cakər ndər ar kəra sə'yar kə gagadəu, aga njira hənggəri ənga Hyal nda hangokal aga nda lər kərnda aga nda məl səra mənahəu. Mənahə ngə sə'yar kə gagadəu, ənga wu lə akkəri anə kalar ndə tsu. 9 Ama ga həbiya kəra gau, sara wu kəpal gəra kər, ənga jiga sə ciji ciji, ənga kəpal ar kəra dləðau, arya sər dləwar dzə a'yi a gwa mai. 10 Ga kughiya ndər tətəl kər nji, ca ngə sə tanggərma kəra məl, ga bəra kughiya nə məthləkura nyi, ayukuda nyi ba ga tekə ənga ja. 11 Ga səni abər culi najaka ndau sasa nga ja, a məliyar ja numa anə kərnyi lagur bikə nyi. 12 Ma gə lari a səwa ngər yi ndaliya ki Artimasu ənga Tikikusu, ga nərdzau aga ga sa thləwa da wu Nikapolisu, ara yu yiwu ya həbiya vuya a ndəna. 13 Ga məl thlər ənga dənəma ngə patəu aga ga dləwari Zinasu, lawuya kau, nanda gyapəu ənga Apolusu aga nda gu lagu. Ga lari abər sə a'yi kəra ndə tini mai. 14 A mbari, njir mən nda highibəri lər kərnda aga məl thlər kəra mənahəu, nda da njira wu sən uya sə anə kərnda ənga nda njir kətiya nji ma thlər hya'ri. Nda sara da nji pəpəltə mai. 15 Patər njira 'ya əkkə'yi nda, nda vər usa ngau. Ga usar njira vər yiwu mən wu mbərsa. Bəgə mayiwakur nə Hyal ja nggya ənga hyi patəu. Amina.

Fəlimonu

1 Cama tsətsəfə kə sara ara Bulusu ndəra wu fursəna
arya Kərsiti Yesu, ənga Timathlawusu zamər mən,
A nda nə Fəlimonu bazhi huda mən ənga ndər məl
thlərər mən, **2** ənga anə kwamər mən Afiya, ənga
Archipusu bazhi wu bwaşwatər mən, ənga anə dəbə
dzə njir nu kəra a vər kabə wu ki ngau. **3** Bəgə
mayiwakur ənga huda pərtəu sara ara Hyal Dərmən
ənga Thlagər mən Yesu Kərsiti ja nggya ənga hyi. **4**

Ya vər usaku anə Hyal cumu kalar pəcira ya vər kədi
Hyal anə ngau, **5** aryə a nggar yi ar kəra mbərsa ngau
wu Thlagə Yesu ənga yiwukur ngau anə patər nji
cici gə Hyal. **6** Ya vər kədi Hyal aga hya da nənə wu
nggya wu cir zəmər hyi wu mbərsa, aga hya nəbiya
dzə wu sənbiya sə wu kalar sə mənahə kəra mən əni
wu Kərsiti. **7** Yiwukur ngau a nə da ri hudsə pipida
ənga tsətsəkə dəfu, aryə nagau, zamə da, a tsətsəkə
gə dəfuwa nji cici gə Hyal. **8** Agabangau, aryə kau,
a sən ta'yı yau wu Kərsiti aga ya cuwa ngə ga məl
sərə kakal ga kyaga məl, **9** alaga abangau, ya vər kədi
ngau wu yiwukur. Nayi Bulusu, ndəra dəgal hahal
ənga kabangəkau ndər fursəna arya Kərsiti Yesu, **10**
ya vər kədi ngau arya zər da Onisimusu, ndəra da zər
da ar pəcira yi wu fursəna. **11** Dədəməu, a'yı ja ndər
kətiya ndə mai, ama kabangəkau, a dar ja ndər kətə
ma gyapə ma. **12** Ya vər sə nyi a ndəra gau, naja ndəra
wu dəfuwa yau. **13** A yiwur yau aga ya səbiya nyi əgya
yau, aga ja mal thlər ar viya gau anə da, ar pəcira yi
wu fursəna arya tətəlna ndəshigu. **14** Ama nayu yiwu
ya mal kalar sə ənga gərə hənggəri ngə mai, aga kalar
mənahəkər kəra gə məl ja da sə yiwu huda gau, a'yı sə
caca mai. **15** Ma vanyi sərə da hyi təkəbiya dzə ənga ja
nə pəci kushi kau, aga ga bərə sən dləwur nyi, hya
nggya nə ba'anuwa ngau. (alənios g166) **16** Ga dləwur nyi,
a'yı ar viya mafa mai, ama ar viya sərə ndiya mafa, ar
viya zamə kəra gu yiwu. A yiwu nyir yi gagadəu, anə
ngə tsu, ga yiwu nyi a ndiya kəra ya vər yiwu nyi,
gyapə wu ndəndəkər ənga zamə wu Thlagəu. **17** Ma
gə hər da ar viya bazhi dəbə kər, dləwur nyi ənggər
kəra ga dləwur da. **18** Ma ji məliya ngə sərə dəmwa'yu,
alaga ga vər nu nyi mal nə kalar sau, ba ga fəri a dar
kəra yau. **19** Nayi Bulusu, nayi nga vər tsəfə najaka
sau ənga tsa yau, yu nda kina ngau, a sara nja na ya
vər nu ngə məl nə pi nə Hyal kəra gə uya lagu da mai.
20 Zam da, ya vər cim aga ya uya akkəri ara gau lagu
Thlagəu. Ba ga dzəgwa pina huda yau wu Kərsiti. **21**

A'yı yi ənga papakur kər ənga 6əlar sə ngau, ca ngə da
yi tsəfə najaka sau anə ngau, ara a sənər yau, gu nda
məliya a ndiya kəra yi nar ngau. **22** Sə zəm kəra ya vər
na, ca ngə ga fiya da vir pida, ara ya vər dəngə abər
nju shabiya da a shili ara hyi arya kədi Hyalər hyi. **23**
Ipafərasu, bazhi fursəna da arya Kərsiti Yesu, ja vər
usa ngau. **24** Abangə tsu Markusu, ənga Aristakusu,
ənga Dimas, ənga Luka bazhi məl thlər da, nda vər
usa ngau. **25** Bəgə mayiwakur nə Thlagə Yesu Kərsiti
ja nggya ənga məmbələr hyi. Amina.

Ibrani

1 Dədəməeu, Hyal ndərna ndər anə ejir mən'yar lagu pampaməu ənga tsu ar pəci pampaməu lagu nabi'yar. **2** Ama ar kudiyar pəci kau, ja vər ndər anə mən lagu Zər nyi. Lagu Zər nyi ngə Hyal məliya kalar sə wu duniya. Naja tsu nga ji cadəbiya aga ja da ndər fa'a ki nyi. (aiōn g165) **3** Naja ngə mbəmbəl nə cabiya kadakadarkur nə Hyal ənga tsu naja ngə pabiya nggyabiya Hyal. Ja vər səbə kalar sə lagu ndər nyi kəra ənga dənama. Ayukuda ji cina mən bikər mən, ba ji nggya gya ar tsi mazəma Ndəra Dlədləvə gagadə a dəməlməau. **4** Lagu kə tsu nga ji uya vir nggya kəra a ndiya nə waladi'yar ənggər kəra ji uya thləmə kəra ndiya nər ndə ənga dəgaləu. **5** Arya tsu, wa ngu pama waladi'yar kəra Hyal saya na anə nyi, abər, "Nagə Zər Da ngau, Əshina, a dar yi Dəngə"? Ənga tsu, Hyal na, "Yi wu nggya tada anə nyi, ənga ju nggya zər anə da"? **6** Ama ta ji səwa məkəji nyi a shida wu duniya, ba ji na, "Patər waladi'yar nə Hyal ndə dləvə nyi." **7** Ənga ar kəra waladi nyi'yar tsu, ba ji na, "Ju sən shabiya waladi nyi'yar majigwal kəra wu sau, ənga njir məl thlər nyi tsu kyara u'u." **8** Ama ar kəra Zəra nyi, kə ji na, "Tsəkəfə ngau, Hyal, wu nggya ba'anuwa, zəwa təlkur ngau ca ngə nggya na tsapəu. (aiōn g165) **9** Gu yiwu tsapəkər, ənga gə piyari dəmwə'yikur. Arya kə Hyal, ca ngə Hyal ngau, hana ngau adabanga ghakər ngə'yar lagur dəwa ngə mal nə dəfu pərtəu." **10** Kə ji bəra na, "Wu dzəguya, Thlagəu, gə fiya hya duniya, ba gə məliya dəməlmə'yar ənga pəla gau. **11** Səra gə məliya, ndu nda sanakər, ama gu nggya ba'anuwa. Ndu nda halnakər ənggər ləgutə hahal. **12** Gu nda pədiya nda ənggər kadəmbul, ənga tsu gu nda bəla nda ənggər nju bəla kari. Ama a'yı gə nə ngə cumu gəra bəla; gangəkura fa ngau, wu sən kudə mai." **13** Ənga anə waladi mani ngə Hyal saya na anə nyi, "Nggya lagu tsi mazəma yau kəl yi fiya dawa ngə'yar a gyi gya kida hiya ga"? **14** Agabangau, waladi'yar nga njir məl thlər nga nda wacu, kəra Hyal səwa aga dləwəri njira wu nda fa'a ki nə mbədəu.

2 Agabangau, kəl məna səya himi mənahə anə səra mən nggari, ara məna sara sha a gyu yukudu saməu. **2** Cama kəra Hyal nana lagu miya waladi'yar a nggyari, ənga kalar ndəra bəlnə ənga nggəl ara məl thlər əni, nju nda nə nyi 6wəbwətə kəra tsa'a aga səra ji ndzana. **3** Ma abangə ja, ma mən piyari

najaka mbədə kəra dəgal, lagu mani nga mənu nggani mənu sən uya mbədə? Najaka mbədə kəra Thlagə ənga kərnyi ngə dzəguya ndər ar kəra nyi tanggərma. Njira nggar ndər nyi kau, nanda ngə cabiya mən abər ndər nyi kə jijiri ngə nyi. **4** Hyal ənga kərnyi ngə ləri sakida ar kəra nər ndə sakida lagur ləri mətsəm'yar ənga sə dədəgur'yar ənga məl sə dədəgur'yar pampaməu, ənga lə sə lələ'yar kəra ji ləri lagu Mambəl Cici ənggəra ju yiwu. **5** A'yı anə waladi'yar ngə Hyal nə ndə səm təlkur ar kəra zaman kəra a vər shili ənga kəra məna vər ndər ar kəri kə mai. **6** Ama a'yı tsətsəfə ar vanyi vi kəra vanyi ndə lər sakida, ji na, "Mi ngə nda gu 6wanə nyi kər anə kərnəgau ənga ja, ənga zər ndə kəra gu dəngə ənga ja? **7** Gə məliya nyi a gya banga waladi'yar nə pəci kushu, Gə nə nyi kadakadarkur ənga dəgalkur, **8** ənga gə fuwa kalar sə əgyakida dənama nyi." Ta Hyal fuwa kalar sə əgyakida ja, vanyi sə a'yı kəra Hyal gəra fiya əgyakida ja mai. Ama alaga abangau, kabangəkau tsu mən gəra lari nji fiya kalar sau əgyakida ja. **9** Ama mənu lari Yesu, ndəra nji məliya a gya banga waladi'yar nə pəci kushu, kabangəkau, a fənggər nyir nji kadakadarkur ənga dəgalkur, ara 6wəbwətə kəra ji lari lagur tau. Ji məl abangau, aga lagur mayiwakur nə Hyal ji dəhar tau, arya kalar ndau. **10** Hyal ngə məliya kalar sau, ənga tsu lagu nyi ngə patər sə da. Hyal ngə nggar wazha gangəu aga nda uya kadakadarkur. Agabangau, a dar tsa'a anə ndəra pahəna lagur uya mbədəu, ja nyabiya dzə lagur lar 6wəbwətə. **11** Agabangau, ndəra məliya nji cicau ənga njira ji cina, wazha tada zəmə nga nda. Arya kə ngə Yesu a'yı da ənga səli ja ngga nda ənga wazha ama mai. **12** Ji na anə Hyal, "Yi wu hə'u thləmə ngau anə wazha məda, Yu fal thləmə ngau wu dabər nji." **13** Ji bəra na, "Yi wu fər kər ənga ja." Kə ji bəra na wayu, "Kəja yau, ənga wazha kəra Hyal nə da." **14** Ta da wazha kau, kum ənga məshi ngau, naja tsu kəl ta ji da kum ənga məshi ənggər nanda. Ji məl abangau, aga lagur tə nyi ba ja səmkü təlkur ar kəra ndəra ənga dənama ar kəra tau, naja ngə shatan. **15** Lagu kə nga ji pəliya njira mbamba wu mafakur nə hivər tau, wu patər nggyabiyar nda. **16** Aga jiri a'yı anə waladi'yar ngə Yesu shili ənga dləwa dzə mai, ama anə culi gə İbrahim. **17** Agabangau, a mbari kəl ja da ənggər nə wazha mənyi, aga ja da pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, kəra ənga təhudəu ənga kəra wu məl thlər Hyal tsa'a miya dəfu. Ba ja dzəgwa həna bikər nji lagur lər piya ja aga sər hə sadaka. **18** Ta da naja ənga kərnyi a lar ja 6wəbwətə,

ar pœcir dzæ nyi, a dar ja tsa'a aga ja dlæwar njira gwu dzau.

3 Agabangau, nahyi wazha ama nji cicau, nahyi njira

Hyal ngga, hya hæ dænga ar kera Yesu ndæra naja ngæ ndæ sësau, ængga pubu kera ndiya ængga dægalæu, næ mbærsa kera mænu læ sakida ar kæri. 2 Tsa'a miya dæfu nja ja anæ ndæra cadabiya nyi, ænggær kera Musa mæl thlær nji tsa'a miya dæfu wu pama nji gæ Hyal. 3 A thlæwar nji Yesu a ndiya Musa ængga kadakadarkur, ænggær kera ndær hær ki a ndiya ki ængga kadakadarkur. 4 Arya kalar ki ndæ ngæ hæriya nyi, ama ndæra hæriya kalar sau, ca ngæ Hyal. 5 Musa ndær mæl thlær tsa'a miya dæfu ngau, ndær mæl thlær ar viya mafa wu ki Hyal, a lør ja sakida ar kera sëra wu nda da a ndumwa. 6 Ama Kærsiti ndæ jijiri nja ja, ndæra vør mæl thlær ænggær Zær ar kera ki Hyal. Namæn ngæ ki Hyal, ma mæn sæn dumwa ængga fæ dæfu ba nggya ængga fær kær wu sëra a vør shili. 7 Agabangau, ænggær kera Mambæl Cici na, "Æshina, ma hyi nggari daha ja, 8 hya sara da ængga dæfu bæbal mai ænggær kera hyi mæliya ar pœcir hya'a hangækal, ar pœcir dzæ a gwar tagæ mashi. 9 A guna ngæ ejir hyi dzæbiya ængga gælabiya da, ængga ndæ lari sëra yi mæliya næ fa fodæ kumunyi. 10 Ca ngæ da huda yi ndzændæ ængga naja ta zaman, ba yi na, 'Cumuna ngæ ndu shinda yi wu dæfuwa nda, nanda a'yí wu sæni lagu dæ'yar mai.' 11 Wu huda ndzændæ da, yi sëmku fæla; 'Nandæ wu sa gwu bælsar da mai.'" 12 Hya nggya ængga tsamæ, wazha ama, ara nja sara thlæwa bikau ængga gera hænggæri wu dæfuwa hyi kera wu maliya hyu shini yi anæ Hyal Ndæra ængga Pi. 13 Ar pæci kera nju ngga ængga "Æshina" hya tædar himiya kærhyi, ara kalar ndu pama hyi a sara da ængga dæfu bæbal lagur ngguta vi næ bikau. 14 Namæn njir dæber kær ængga Kærsiti ngau, ma mænu ta'yí wu mbærsa kera mæn uya tanggarma ængga dænama ba'a ndær kudsiyar duniya. 15 Ænggær kera nji na, "Æshina ma hyi nggari daha ja, hya sara da ængga dæfu bæbal mai ænggær kera hyi mæliya ar pœcir hya'a hangækal." 16 Wa 'yar ngæ nggar ndær Hyal ængga kæ ndæ bæra hya'ana nyi hangækal ta? A'yí njira Musa hæbiya sara wu Masaru wa? 17 Ængga wa 'yar ngæ huda Hyal ndzæ næ fa fodæ kumunyi ya? A'yí ængga njira mæliya bïkæ, ba ndæ dlædla ba ndæ tænakær a gwar tagæ mashi ta wa? 18 Ængga wa ngæ Hyal sæm fæla abær nanda a'yí wu gwu sæhæda nyi maya? A'yí ængga njira nggal ara bæla ndær nyi wa? 19

Agabangau, a lari mæn abær aryä gera mbærsar nda, nga ndæ tini gwu sæhæda nyi.

4 Agabangau, ta alkawal næ gwu bælsar nyi a'yí ba'a

shilar pæci kæ æshina, kæl mæna bæla ængga jirkur, ara ja sëra da pathlæ wu pama hyi ja tini gwa. 2 Ætsu, a nggar mæn ndæshigu, ænggær kera ndæ nggari, ama ndær kera ndæ nggar kau, a'yí da ængga akkæri anæ nda mai, aryä nanda a'yí dæber ængga mbærsa mai. 3 Kabangækau, namæn nji kera hænggæri ngæ gwu bælsar nyi, ænggær kera Hyal nana, "Wu huda ndzændæ da, yi sëmku fæla; 'Nandæ wu sa gwu bælsar da mai.'" Hyal nana abangau, alaga kæ ji kuðæna thlær nji tsu kadu ar dzægwar duniya. 4 Arya ar vanyi vi ji ndær ar kera pæci næ mædæfækura nyi, abær, "Ar pæci næ mædæfækura nyi, Hyal bæliya sar sara ara thlær nyi patæu." 5 Ama ar vi kæ tsu ji bæra na, "Nandæ wu sa gwu bælsar da mai." 6 Agabangau, a nggyari ba'anæ kabangækau anæ alenyi nji nda gwa wu bælsar ta, ama nanda njira nggar ndæshigu kæ tsu kadu nandæ uya gwa mai, aryä nanda a'yí bælar ndær Hyal mai. 7 Kæja, Hyal bæra fiya vanyi pæci kera ji ngga ængga, "Æshina," ji ndær kau, lagur miya Dawuda ayukufa fa gangæu, ænggær kera nji nana tsu kadu abær, "Æshina ma hyi nggari daha ja, Hyä sara da ængga dæfu bæbal mai." 8 Maja abær Jashuwa næ nda bælsar næ Hyal, Hyal a'yí bæra ndær ar kera vanyi pæci kera wu shili mai. 9 Kæ a cabiyari ba'anæ kabangækau, pæci a'yí næ bælsar anæ nji Hyal. 10 Agabangau, kalar ndær gwu bælsar næ Hyal, a gwar ja wu bælsar sara wu thlær nyi, ænggær kera Hyal bæliya sar sara wu nænyi. 11 Arya kau, kæl mæna nærdzau, aga mæna uya gwu bælsara nyi, a sara vanyi nda tini gwa, aryä mæn gera bælæri ndær Hyal ænggær njira tærabiya. 12 Ara ndær Hyal mbæmbædæ ngæ ja, ængga dænama, naja ndiya kalar katsakær miya mæthlæu, ju sæn tsaviya dæba ja vuwa tækæbiya vira pi ængga mambæl bæ ari, ængga tsu pama mædæla ængga sahwa, ju sæn tækæbiya dængæ ængga dæfu. 13 Sæ a'yí kera nji mæliya, kera da dædæwa ara Hyal mai, ara kalar sæ ar bæbal nga nyi anæ nyi. Patær sæ hyahya ar bæbal nga nyi wu mwa nyi, ndær mænu ndæ lærí sær mæla mæn wu mwa nyi. 14 Ta da a'yí mæn ængga madiya Pubu kera ndiya ængga Dægalæu, ndær mæyí a dumwar Hyal, naja ngæ Yesu Zær Hyal, bægæ mæna ta'yí ar kera sëra mæn hænggæri. 15 Ara Pubu kera ndiya ængga Dægal kæra a'yí ara mæn kau, a'yí ndær gera ængga tæhusu agya njir tæta dænama ngæ mai, awau, naja ngæ ndær nji dzæbiya wu kalar

lagu kəra nji dzəbiya mən, ama naji məliya bikə mai. **16** Agabangau, ta'yı məna shili ləhəu wu dər tsəkafə nə Hyal ənga dəfə zəməu, aga məna uya təhudə nyi ənga tsu ja canə mən mayiwakur nyi kəra wu nda dləwar mən ar pəci kəra mən wu yiwu dləwa dzau.

5 Kalar pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, ndə ngau nji caðəbiya nyi sara wu nji, nji fiya nyi aga ja tədəmwə anə nji ar kəra səra nə Hyal, aga ja ləri sə nə nji anə Hyal ba nga tsu həna sadaka ar kəra bikə nji. **2** Naja ndəra wu sən bə ənga njira gəra sən sau nji sasa, aryə naja əngə kərnyi a'yı ja wu kumər dəz kəra tətəwa. **3** Agabangau, a dari tsa'a ja həna sadaka, a'yı aryə bikə nji waci mai, ama ara naja ma ndər bikə nə ja. **4** Ndər sən hər kərnyi a dar vi dəgal kə a'yı mai, kəl ma Hyal ngə ngga nyi a dari, ənggər kəra nji ngga Haruna. **5** Abangə tsu, Kərsiti a'yı hər kərnyi a dar vi dəgal aga ja da Pubu kəra ndiya ənga Dəgal mai, kəl ta Hyal hər nyi, kə ji na ana nyi, "Naga Zər Da ngau, Əshina a dar yi Dəngau." **6** Ənggərə ji bəra na ar vanyi vi, "Nagə Pubu ngau nə ba'anuwa, kəra lagur Malkizadakəu." (**aiən g165**) **7** Ar pəcira Yesu tsu wu duniya, ju kədi Hyal ənga kədi dəbə ənga əwakər ənga tiwi gagadə dəbə ənga sələm, anə ndəra ənga dənama ndəra wu sən mbəliya nyi sara wu miya tau. Aryə naja ndər hivər Hyal, kə Hyal nggari kədi nyi. **8** Alaga kau, Yesu zər Hyal ngau, ji highibər bəlar sə lagur əwəbwatə'yar kəra ji sa. **9** Lagu kau, ngə Hyal nyabiya nyi aga ja da lagu nə uya mbədə nə ba'anuwa anə patər njira bəlar səra ji na. (**aiənios g166**) **10** Aryə kə ngə Hyal fiya nyi ji da Pubu kəra ndiya ənga Dəgaləu, ənggər nə Malkizadakəu. **11** Sə a'yı gangəu kəra 'ya kyaga na ar kəra sə'yar kau, ama dzadzau nga nyi 'ya sən əlabiya nda, aryə nahyi a'yı yiwu hya nggabiya sə ar kəra ndəshigu kə kusakusa mai. **12** Alaga kə pəci kə əshina, hya kyaga nda da maləmə highibə, kwalaga abangau, hya vər yiwu vanyi ndə a bəra highibə anə hyi sər nu nə tanggərma ar kəra Ndər Hyal wayu. Səra tsa'a aga hyi ca ngə u'wa, ama a'yı sər səm kəra əbabəl mai. **13** Aryə kalar ndəra u'wa ngə sər səm nyi, zər məmanji nga ja, naji da tsa'a aga dləwu highibə ar kəra tsapəkur mai. **14** Ama sər səm kəra əbabəl, nə njira həhə ngau, ca ngə njira hwathliya kərndə aga nda təkəbiya səra mənahəu ənga səra dəmwa'yu.

6 Agabangau, kəl məna həbiya dzau adabanga highibə nə tanggərma kəra mən dləwuri ar kəra Kərsiti, aga məna dumwa ənga bəra nggabiya highibə nyi, a

sara məna sha a gyu yukudu lagur highibə ar kəra tubi sara wu səra wu shili ənga tau, ba nə mbərsa anə Hyal, **2** ba nga highibə ar kəra babətizəma dəbə ənga fə tsi, ənga hya'ri sara a vir tau, ba gwu numa kəra gəra kudau. (**aiənios g166**) **3** Namən wu dumwa ənga nggabiya highibə nyi ma Hyal yiwu. **4** Wu nda da sə gəra da, anə njira dahari mbəmbəl nə Hyal, ənga njira dahari lər sə lələ nə Hyal, ba njira dahari Mambəl Cicau **5** ənga njira dahari məsahəkur Ndər Hyal, ənga dənama nggabiya zaman kəra wu shili, (**aiən g165**) **6** ma ndə tana ar lagu, ndər sən shabiya nyi a shili aga ja tubi a'yı mai. Lagur nggabiyanar nda kau, nga ndu bəra dləkəya Zər Hyal nə məthləkura nyi, ba nda dzəgwə pəlna nyi pəzhi ar sugu. **7** 'Yi'yı ma kəra a vər sa 'yimir par ar kər ar kər, ju nda tsəbiya sə thləthləkə'yar kəra wu nda da akkəri anə njir zəwa nyi, Hyal wu nda fənggər barka anə 'yı'ya nyi. **8** Ama ma 'yı'yı kə a vər tsə shikədi ənga jigwaləu, a'yı ja əngə akkəri mai, Hyal wu nda shi'wuna nyi ba nja ngginya nyi wu yukuða nyi. **9** Alaga kə mən na abangau, bəzər 'wa da 'yar, a hənggər 'ya abər alenyi səra ndiya ənga məmənəhə kəra a vər shili anə hyi ar kəra mbədəfə. **10** Hyal a'yı ndə gəra tsəpə mai. Naja a'yı wu nda fari ənga thlərər hyi ənga yiwu kəra hyu ca anə Hyal, lagur dləwa dzə wu yiwukur anə nji cici nyi mai, ənggər kəra hya vər məl kabangəkau. **11** Səra 'yu yiwu gagadəu, ca ngə, abər, hya nggya wu kwakwadəkur wu thlərər hyi ba'anə shili ar joməya ndəl, aga fərkər hyi a sa nyabiya dzau. **12** Hya sara də nji hadəwa mai, ama hya fa'abiya hiya njira wu fa'abiya ki ənga səra Hyal məliya alkawala nyi lagur mbərsa ənga mba dəfə. **13** Ar pəci kəra Hyal məliya alkawal anə İbrahim, vanyi ndə a'yı kəra a ndiya nyi kəra ja səm fəla ənga thləmə nyi mai, ba ji səmkü fəla ənga kərnyi. **14** Kə Hyal na, "Jijiri yu fənggər ngə barka, yu məliya culi ngə gangəu." **15** Agabangau, lagur səkəbiya wu mba dəfə ngə İbrahim dəwuri nyabiya dzə nə alkawala nyi. **16** Jijiri nju səm fəla ənga ndəra wu ndiya nda, ənga səm fəla ca ngu shili ənga hənggəri kəra gəra ənga kəpal. **17** Aryə Hyal wu yiwu ja cabiya nggabiya nyi kəra gəra bəlar dzə ar babal anə njir fa'a ki nə alkawal, kəl ta ji bəra jigəbiya ənga səm fəla. **18** Hyal məl abangau, aga səm fəla nyi ənga alkawal nyi, ndə nyabiya dzau. Ənggər kəra mən wu səni abər Hyal wu thla fati mai. Ma mən hwi a ndu dəla nyi, mən wu nggya ənga fə dəfə aga məna səbiya əbabəl fər kər kəra ji nə mən. **19** Fərkər kəra mən əni kau, ənggər

məca təghə pi kəra wu təghər mən 6əbalu. Əngə fər kər kə nga mən wu tərabiya a biya banga kadəmbul nə vi cici nə ki Hyal. 20 Yesu nga gwa wu mwar mən əngə ji gwa ar viya mən. A dər ja a nə mən Pubu kəra ndiya əngə Dəgaləu, ənggər nə Malkizadakəu. (aiən g165)

7 Najaka Malkizadakəu, naja ngə təl nə Salemu, əngə tsu pubu nə Hyal Kəra Di. Ji bə əngə İbrahimu ar pəci kəra İbrahimu a vər sha shili sara vər pa əngə təltəl'yar kəra ji səmkə təlkur ar kəra nda, ba ji fənggər nyi barka. 2 Kə İbrahimu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar səra ji fa'ari sara a gwa miya pa. Tanggərma, səra thləmə kə cabiya ca ngə, "Təl nə tsapəkur." Əngə naja tsu "Təl nə Salemu," kəra cabiya, "Təl nə jaməkur." 3 Naja a'yı əngə njir ya mai. A'yı ja əngə culi kəra ji biya a gwa mai. A'yı ja əngə pəcir ya əngə pəcir tə mai. Naja tsu ənggər Zər Hyal, kəra nggya aga pubu ba'anuwa. 4 Hya tsamiya culi dəgalkura ja! Kwalaga əjiya ajir mən İbrahimu tsu nə nyi pathləu wu kumou nə kalar səra ji fa'ari sara a gwa miya pa! 5 Ətsu highibə Musa a nana ri, abər kalar ndər Lawi kəra da pubu, a dər tsə'a ja dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara nji, alaga kə nji kə zamar nda ngə 'yar, əngə tsu nanda ma culi gə İbrahimu nga nda. 6 Ama Malkizadakəu, ndəra a'yı biya sara wu culi nji gə Lawi mai, a dləwuri ja pathləu wu sə kumou sara ara İbrahimu, ba ji fənggər nyi barka, naja ndəra nji nə nyi alkawala nyi'yar. 7 Gəra əngə kəpal ndəra wu fə barka naja ndiya ndəra nji fənggər nyi barka. 8 Kəja njir Lawi njir dləwu pathləu wu sə kumou, ndu tau. Ama Malkizadakəu nə nyi ndəra dləwuri pathləu wu sə kumou sara ara İbrahimu, nji lər sakida ar kəra ja abər naja a'yı tə mai. 9 Nju sən na abər Lawi əngə kərnyi, ndəra culi nyi ngə njir dləwu pathləu wu sə kumou, a lər ja nə nyi pathləu wu sə kumou lagu İbrahimu, 10 ara ar pəci kəra Malkizadakəu bə əngə İbrahimu, Lawi tsu ja wu dza əjiya aji nyi. 11 Kəja dlədə Musa a cabiyarı anə njir Izirayila abər kalar pubu ja biya sara wu culi gə Lawi. Maja abər thlər pubu'yar nə culi gə Lawi wu məliya nji a də nji tsapəu, sər bəra da nja dla əngə vanyi pubu pamə lagu Malkizadakəu a'yı mai, kəra a'yı lagu Haruna mai. 12 Arya ma nji bələna lagur fə ndu pubukur, kəl nja bələna dlədə tsu. 13 Naja ndəra nja vər ndər ar kəri kau, Thlagər mən ngau, naja ji biya sara wu culi paməu, culi kəra gəra saya məl thlər nə pubu. 14 Kadzakadzangə nga nyi, abər Thlagər mən biya sara wu culi gə Yahuda,

laguwa culi kə tsu Musa a'yı ndər ar kəra nda lagu pubukur mai. 15 Najaka ndər tsu a biyari ar babal gagadəu, ar pəci kəra vanyi ndə bəra biya pubu pamə ənggər kəra Malkizadakəu, 16 ndəra də pubu, a'yı lagu dlədə əngə culi kəra ji biya sara a gwa mai, ama lagu dənama nə pi gəra kudau. 17 Arya nji lər sakida ar kəra ja abər, "Nagə ngə pubu nə ba'anuwa, kəra lagur Malkizadakəu." (aiən g165) 18 Nji həna dlədə kəra dədəməu, ara gəra dənamakur nyi əngə dləwa dzə nyi. 19 Arya dlədə Musa a'yı kakalə ja məliya sə tsatsa'a mai, ama kabangəkau, fər kər a'yı kəra wu hər mən ləhə a shila dzər Hyal. 20 Hyal nyabiya sə kau, lagur səm fəla. Patər njira gu thlər pubu a'yı lagur səm fəla mai. 21 Ama ndə kə də pubu lagur səm fəla ar pəci kəra Hyal na anə nyi, "Thlagəu a səmkur fəla, naja a'yı wu bəla dəngə nyi mai, 'Nagə pubu ngau, nə ba'anuwa.'" (aiən g165) 22 Arya najaka səm fəla ngə Yesu nggya ar viya sər mbəbiya nə alkawal mbamba kəra ndiya əngə mənahəu. 23 Pubu'yar nə dədəməu, ndə də gangə ara tə ngə kar nda ara dumwa əngə thlər nda parangəu. 24 Ama Yesu ngə pubu nə ba'anuwa, aryə naja əngə kərnyi a'yı ja əngə pi ba'anuwa. (aiən g165) 25 Agabangau, a'yı ja cumu əngə dənama nə mbədəna njira shili ləhəu wu dzər Hyal lagu nyi, ara a'yı ja cumu əngə pi ba ju dumwa əngə kədi Hyal anə nda. 26 Culi najaka pubu kəra ndiya əngə dəgal nga mənu yiwu, ndə kəra cicau, əngə ndəra gəra bikau, gəra əngə məcavidi, əngə ndəra nji həbiya sara wu njir bikau ba nji həna nyi adabanga dəməlmə'yar. 27 A'yı ja ənggər pubu kəra ndiya əngə dədəgal ta mai, aryə a'yı mbari kəl ja lər sadaka kalar pəci mai, tanggərma aryə bikə nyi, əngə aryə bikə nə nji. Naja ji lər sadaka nyi zəmə pir ar pəci kəra ji lər kərnyi. 28 Arya dlədə Musa ngə məliya nju cadə pubu kəra ndiya əngə dədəgal'yar sara wu nji əngə tətəwakur nda. Ama alkawal Hyal kəra shili dağə əngə səm fəla ngə cadəbiya Zər nyi kəra naja ngə tsatsa'a ba'anuwa. Alkawal kau ca ngə kəra shili ayukuda dlədə. (aiən g165)

8 Səra mənu yiwu məna na ca ngə, a'yı mən əngə pubu abangau, pubu kəra ndiya əngə dəgal kəra a vər nggya ar tsi mazəma tsəkəfə nə Ndə Dəgal Dənama a dəməlməu. 2 Ndəra vər mal thlər ar vi kəra ndiya əngə Cicau, kwapatə kəra jijiri kəra Thlagə əngə kərnyi ngə liya ama a'yı ndə mai. 3 Kalar pubu kəra ndiya əngə dəgaləu, nji fiya nyi aga hə sadaka əngə lə sə lələu, agabangau, najaka pubu kəra ndiya əngə dəgalə

tsu, a mbari kəl ja lər sau. 4 Maja abər wu duniya nga ja, ju sən da pubu mai, ara tsu kadu pubu'yar a'yı kəra a vər lə sau ənggər kəra dlədə nana. 5 Səra pubu'yar ka vər məl a vu vi cici nə Hyal kau, tangə ənggər səra nja vər məl a dəməlmau. Ca ngə səra Hyal kughiya Musa aga ja həriya kwapatə anə Thlagəu, ənggər kəra ji cabiya nyi. Ji na, "Ga tsamə ənga hangəkal, aga ga liya kakala ənggər kəra yi cabiya ngau, a du mə ta." 6 Ama thlər kəra Yesu dləwuri a ndiyari nər nda, arya alkawal mbamba kəra naja ngə tsupamə kəra ndiya hahala nyi ta, arya alkawal mbamba nyi nji mbiya ar alkawal kəra ndiya. 7 Maja abər alkawal mbamba nə tanggərma a'yı tuwa mai, a'yı nju bəra gal nə məthləkura nyi kəra ndiya mai. 8 Ta Hyal lari bikər nda, ba ji na, "Pəci wu shili, əngwar Thlagəu, yu nda məliya alkawal mbamba nə mafəliyangə ənga njir Izirayila, ba ənga tsu culi Yahuda. 9 A'yı culi alkawal mbamba kəra yi məl ənga ejir nda'yar mai, ar pəci kəra yi mbar pəla nda aga ya həbiya nda sara wu 'yı'yir Masaru, arya nanda a'yı ta'yı ənga alkawal da mai, ca ngə da yi təkə ənga nda, əngwar Thlagəu. 10 Najakə ngə alkawal mbamba kəra yu sa məl ənga njir Izirayila, ayukuda pida'yar kau, əngwar Thlagəu, yu fuwa highibə də wa wu dəfuwa nda. Yu tsəfəri wu huda nda. Yu nggya Hyalər nda, nanda tsu ndu nggya nji da. 11 A'yı kəl ndə a highibə anə təwul nyi mai, alaga zamə nyi, ju na, 'Ga sən Thlagəu,' Arya kalar ndu sa sən da, dzəguya ar kusha nda ba'anə dəgala nda. 12 Ara yu sa təfəbiya nda bikər nda a'yı tsu yu bəra dəngari ənga sə ndzəndzər nda mai." 13 Ta Hyal ngga kau, ənga alkawal mbamba mafəliyangəu, a cabiyari abər nə tanggərma ta a hiliri ba ji hal. Səra hil ənga səra hal wu səkar mai, ba ja tərəbiya kabangəkau.

9 Alkawal mbamba nə tanggərma a'yı ja ənga səra nja kyaga məl nə dləvau. Alkawal mbamba nə tanggərma kə tsu, vi a'yı a gwa kəra cici kəra nji həriya wu duniya. 2 Nji pədləya kwapatəu, wu kwapatə kau, kə nji təkəya bwata məthləu. Ar bwata nə tanggərma sər səbə pitəlla a'yı, ənga təmbəl, ba ənga ləgu macikəl kəra nji nə nyi anə Hyal. Bwata kau, nga nju ngga ənga Vi Cicau. 3 Ayukuda kadəmbul nə məthləkura nyi, vanyi vi a'yı kəra nja ngga ənga Vi kəra ndiya ənga Cicau. 4 Ar bwata nə məthləkura nyi bagadi a'yı nə əndzə nə nggyi sə kisu, ənga akwati alkawal mbamba kəra nji hadiya ənga əndzau. Akwati kau, kəja səra a gu gwa, pəla əndzə nə fə mana, ənga

dəla nə Haruna kəra thləu, ba nga tsəka kəra alkawal mbamba kə tsətsəfə ari. 5 A dar kəra akwati alkawal mbamba kau, shanggudi həhər nə carabiyaməu a'yı kəra wu cabiya kadakadarkur nə Hyal. Nanda ngə məliya shanggudi anə sər hadə miya akwati kau, kəra nju ngga ənga vir nggya təhudü. Namən a sən ndər ar kəra sə'yar kə kwatahə mai. 6 Ma nja fuwar sə wu lagu ənggər kau, ba pubu'yar a gu bwata tanggərma ənggər kəra ndu wuraga məl thlər nda. 7 Ama kəl pubu kəra ndiya ənga dəgal ngu gu bwata məthləkura nyi kəra gwa gwa, zəmə wu fa. Naja sən gwa gəra ənga mashi mai, aga təfəbiya bikə nyi ənga kəra nji məliya ənga gəra sənkur nda. 8 Lagu kə ngə Mambəl Cici cabiya abər, lagur gwu Vi kəra Ndiya ənga Cicau a'yı pahənakər kwatahə mai, ma tsu bwata tanggərma tsu ta'yiu. 9 Sə'yar kə patə aga nda gəlabiya nggyabiya əshina, kəra wu cabiya abər lə sau ənga hə sadaka a sən shili ənga nggyabiya nə kər papal anə njir dləvə Hyal mai. 10 Sə'yar kau, ar kəra səm ənga sa ba ənga ci dzau nga nda wacu. Thlər kau, a biyar babal nga nda wacu, kəl ta Hyal nda canə mən lagur məl thlər nə mafəliyangəu. 11 Kəja Kərsiti a shiliri ənggər Pubu kəra ndiya ənga dəgaləu, nə sə məmənahə'yar kəra a'yı kabangəkau. Ji shili, kə ji sa gu kwapatə kəra ndiya ənga dəgaləu, ənga kəra ndiya ənga tsatsa'a, a'yı kəra nji həriya ənga tsi mai, kəra cabiya a'yı nə duniya kə mai. 12 Ji gwu vi kəra ndiya ənga Cicau kau, aga zəmə pathləu. Naja a'yı gwa ənga mashi ku'yar ənga nə wazha thla mai, ama ənga mashi nyi nga ji gwa, kəra ji bəliya mən əni nə ba'anuwa. (aiōnios g166) 13 Mashi nə ku'yar, ənga thla'yar ba ənga bəbər nə mbəhuləu, nju u'uci sə'yar kə a ndar njira gəra cicau, aga ja məliya nda cicau a biyar cicir dzau. 14 Ma abangə ja, mi nga məna sən na ənga mashi Kərsiti kəra wu ndiya nda pata? Ndəra gəra ənga məcavidi, lagur dənamar Mambəl Cici nə ba'anuwa nga ji lər kərnyi aga sadaka kəra tsatsa'a anə Hyal. Ji məl abangau, aga ja cina dəngər mən sara ara sər məla mən kəra dəmwa'yu kəra wu shili ənga tau aga məna da njir dləvə Hyal mbəmbədəfau. (aiōnios g166) 15 Agabangau, Kərsiti naja ngə ndəra wu ta'yı wu pama nji ənga Hyal wu najaka alkawal mbamba kəra mafəliyangəu. Aga kalar njira nji ngga ba nda dləwuri alkawal nə fa'a ki nə ba'anuwa kəra Hyal məliya alkawala nyi. Ta da a tər ja, tə nyi bəliya nda sara wu bikər nda kəra nda məliya wu pəcir alkawal nə tanggərma. (aiōnios g166) 16 Ma ndə məliya alkawal ar kəra sər fa'a ki, fa'a kiya nyi wu nyabiya

dzə ma nja lar tətakura ja. 17 Arya alkawal fa'a ki a'yı ja ənga dənama mai kəl ma nda nyi a təri, ca ngə gyiwuliya məliya səkə a'yı mai ma tsu nda nyi ənga pi. 18 Ca ngə səra da alkawal mbamba nə tanggərma a'yı nji hənggəri əni mai, kəl lagu mashi. 19 Ca ngə səra da Musa nana anə nji papatəu sər məl kəra a'yı wu dladau, kə ji həri mashi wazha thla ənga nə ku'yar, ba ji dabəri ənga 'yimi. Ənga ji hər sasa'wa apa əpa, kə ji pədiya a yar hyali wur hisopəu aga ja dzəgwa uci mashi təməhəu a ndar kəra Ləkakadə pəpədəu ba a ndar kəra nji papatəu əni. 20 Kə ji na, "Najakə ngə mashi nə hənggəri ənga alkawal mbamba kəra Hyal ləri hyi hya bələri." 21 Abangə tsu ji u'ucina masha nyi ar kəra kwapata kau, ba tsu ar kəra patər kar thlər nə kwapata nyi ar pəcir dləvau. 22 Ənga jiri dlədə nə Musa a cabiyari abər kəl nja cina zada kalar sau ənga mashi. Ma a'yı nji pəna mashi mai təfəbiya bikə a'yı mai. 23 Sə'yər kə nda nggya shanggudə həhər nə səra a dəməlməu, a mbari nda da cicau, lagur hə sadaka 'yar kəra wu duniya. Ama səra a dəməlməu, ənga kərndə a mbari nda da cicau, lagur hə sadaka kəra ndiya patəu. 24 Arya Kərsiti ənga kərnyi a'yı gwu Vira ndiya ənga Cicau, kəra ndapi ngə həriya mai, kəra ndə həriya a papa nə jijira nyi. Awau, ji ma'yı, ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlməu ənga kərnyi, a dəgəya Hyal aryə mən. 25 Ənga a'yı ji da gwu vira ndiya ənga cicau a dəməlməu aga ja nda lər kərnyi ar kər ar kər mai, ənggər kəra pubu kəra ndiya ənga dəgal wu duniya kəra gwu Vira ndiya ənga Cicau fa nəga fa ənga mashi nə ma'wi a'yı ənga mashi nyi mai. 26 Ma abər abangə nənggya nyi, Kərsiti wu bəra lar əwəbəwətə ba ja tə aga gangəu, dzəguya ar ndəla duniya shili ar əshina. Ama shili nyi aga zəməu, aga nji patəu, ba anə kudiyar duniya, ji lər sadaka nə kərnyi aga təfəbiya bikər nji. (aiən g165) 27 Ənggər kəra Hyal fiya aga nda tau aga zəmə pathləu, ayukuda tə nyi kəl səkə numa nə Hyal, 28 abangə tsu nənggya nji lər Kərsiti aga zəməu, aga ja sa həna bikər nji gangəu. Naja tsu wu bəra sa shili nə məthləkura nyi, aga sa təfə bikə mai, ama aga ja sa nənyi mbədəu anə njira wu caguli ənga shili nyi.

10 Dlađə Musa sə ngau kəra ənggər shangguda sə mənahə kəra a vər shili, ama a'yı cabiya abər naja nənggya sə jijiri kə mai. Ca ngə səra da dləda nənggya a'yı a sən məliya patər njira dla ləhə wu dzər Hyal nda nggya cici lagur hə sadaka gəra bəla kəra nju məl fa ga fa kə mai. 2 Maja abər dlədə Musa a'yı ja ənga

dənama, tsu nju bəra dumwa ənga hə sadaka kə ya? Maja abər njir hə sadaka kau, ndu sən uya nggya cicau aga zəməu, tsu dəngə nə dəfəwu nda wu bəra əwəkər ara bikər nda mai. 3 Ama hə sadaka kau, lagur dəngər nda bikər nda ngau, fa ənga fa. 4 Arya a'yı a sən da mashi thila'yar ənga nə ku'yar a sən həna bikə mai. 5 Agabangau, ənggər Kərsiti shili wu duniya, ji na, "Hə sadaka ənga lə sə'yər nagə wu yiwu mai, ama kumər dzə nənggya gə pəbəri anə da. 6 Hə sadaka nə nggyi sau ənga nə həna bikau nagə wu nggar məsahəkur nda mai. 7 Kə yi na, "Kəja yau, Hyal, yi shili aga ya sa məl səra gu yiwu, ənggər kəra ja tsətsəfə ar kəra yau wu ləkakadə tsətsəfə nə Hyal." 8 Tanggərma ji na, "Hə sadaka, ənga lə sə'yər, ənga sadaka nə nggyi sau, ənga sadaka nə hə bikau, nagə wu yiwu nda mai, ənga nagə a'yı wu nggar məsahəkur nda mai." Ji na abangau, alaga kau, Dlađə Musa nənggya sə'yər kau. 9 Ji bəra na, "Kəja yau, yi shili aga ya sa məl səra gu yiwu." Ca ngə, a fiyar nji sə nə tanggərma ar thlərpəu, aga nja dzəgwa ciya nə məthləkura nyi. 10 Lagur səra Hyal wu yiwu ca ngə tsu a məliya mənər ja cicau, lagu hə sadaka nə dza ja kəra Yesu Kərsiti ləri aga zəmə pathləu, kəra gəra ənga cakau. 11 Wu kalar pəci, kalar pubu wu ta'yı ju məl thlər nyi, ju dumwa ənga hə sadaka'yar kəra gəra bəla dzə kau, ar kər ar kər kəra gəra ənga dənama nə həna bikə'yar. 12 Ama ta Kərsiti ləri sadaka aga zəməu, nə ba'anuwa aryə bikə'yar, ba ji dzəgwa nggya ar tsi mazəm nə Hyal. 13 Tsu wu pəci ta ja vər səkə nja sa fiya dawa nyi'yər a gəyi gəya kida hiya ja. 14 Arya hə sadaka zəmə kə ji məliya kau, kə ji shəbiya njira nji cicina nda, nda nggya tsatsə'a ba'anuwa. 15 Mambəl Cici lər sakida ar kəra mən ar kəra sə'yər kau. Tanggərma, ji na, 16 "Kəja alkawal mbamba kəra yu nda məl ənga nda, ayukuda pəci kau, əngwar Thlagəu. Yu nda fuwa dlədə wu dəfəwu nda, ba ya dzəgwa tsəfəri wu dəngər nda." 17 Ji bəra cakəri, ji na, "Bikər nda ənga ndza sər nda tsu yu bəra dəngər nda mai." 18 Ar pəci kəra nji təfəbiya bikər nda'yər, tsu vənyi hə sadaka aryə bikə a'yı mai. 19 Agabangau, wazha ama, a'yı mən ənga kər papal jijiri nə gwu Vira Ndiya ənga Cicau lagur məfəliyangə kəra mbəmbədəu, lagur kadəmbul kəra ca ngə kumər dza ja. 21 A'yı mən tsu ənga pubu kəra dəgal a vər səm talkur ar kəra ki Hyal. 22 Agabangau, bəgə məna shili ləhə wu dzər Hyal ənga dəfə jijiri, ba ənga mbərsa kəra gəra ənga kəpal. Məna shili

ənga dəfu kəra nji cina sara wu sə səsəli, ba ənga kumər dzə kəra nji cina ənga 'yimi caməu. 23 Bəgə məna ta'yı tandar ar fə dəfu, kəra məna vər la sakida ar kəri, ara ndəra məliya mən alkawal ndər məl sə tsa'a miya dəfu ngau. 24 Məna tsətsəkuri kuvvar mən lagura nda cabiya yiwukur ənga məl thlər kəra mənahəu. 25 Məna sara piyari shili wu dəbə dəzə nə dləvə mai, ənggər kəra alenyi nja vər mal. Ar viya kau, kuijı məna dumwa ənga tsətsəku dəfuwa mən, məna dumwa ənga məl abangau ənggər kəra mən lari abər Pəcir shilər Thlagər məna dəri ləhəu. 26 Ma mən dumwa ənga məl bikə nə gəra nggandərkur, ayukuda mən dləwuri sənbəya sə nə jijiri, tsu vanyi hə sadaka nə bikə a'yı mai. 27 Ar viya kau, səra hiyau ca ngə səkə wu tsədzau ənga hivər aryə numa ənga u'u kəra kwakwadə gagadəu kəra wu nda səmkə njira dawa ənga Hyal. 28 Kalar ndəra a'yı bələri dləda Musa mai, nju tsiya nyi, təhuđə a'yı mai, lagur sakida nji məthləu ənga alaga nji makəru. 29 Kalar ndə kəra didana Zər Hyal, ənga ji didana mashi alkawal mbamba kəra ca ngə cina nyi, ənga ji bərə nggəliya Mambəl Cici nə mayiwakur, numa nyi nga kyaga da a ndiya ənga əwəbwatə gagadəu. 30 Arya mən wu səni ndəra na, "Kiyau, nə da ngau, yu nda kibiya." Kəjı bərə na, abər, "Thlagə ngu nda məl numa anə nji gə nda." 31 Sər lə hivər ngau, ma ndə tədəu a gwu tsa Hyal kəra ənga pi. 32 Hya dəngəri ənga pəci'yar kəra tərəbiya. Ayukuda hyi uya lar mbəmbəlkur nə Hyal, ba hyi səsə'wuri ənga jijiri, ənga hyu papa ənga əwəbwatə. 33 Vanyi pəci nju nggəl hyi ar babal, ənga nju lə əwəbwata anə hyi wu mwar nji. Ənga vanyi pəci tsu hyu dəbər kər ənga njira wu lar culi əwəbwatə kau. 34 Hyi cabiya təhuđu anə njira nji mbiya wu fursəna, nahyi tsu hyi cabiya hufə pipida, ayukuda nji fa'ari karər hyi, aryə hyu səni abər a'yı hyi ənga sər fa'ki kəra ndiya ənga mənahəu kəra wu nggya ba'anuwa. 35 Agabangau, hya sara piyari dənama nə dəfuwa hyi mai, aryə ju nda shili anə hyi ənga akkəri dəgaləu. 36 A kiri hya dumwa ənga səsə'wū sau, ara məl abangau, hyu nda məliya səra Hyal wu yiwu. Ayukuda kə tsu ba hya dləwuri səra nji məliya hyi alkawala nyi. 37 Arya a'yı a səkəri mai, "Ndər shili ju shili, naji wu səkəri mai. 38 Ama ndə tsapəu da ju nda nggya lagur mbərsa. Ama ma ji sha a gyu yukudu, mambəl da a'yı wu caguli ənga ja mai." 39 Ama namən a'yı culi njira wu sha a gyu yukudu, ba ndə sanakər mai, ama njira ənga mbərsa ba ndə uya mbədəu.

11 Mbərsa naja ngə nggya ənga fiya dəfu ar kəra səra mən fər kər əni, ənga fə dəfu ar kəra səra li gəra sən lari. 2 Lagur mbərsa ngə nji dədəm uya fal ara Hyal. 3 Lagur mbərsa nga mən sənbəya abər lagur dəha Hyal nga nji məliya patər duniya, kəra da a'yı səra nju lari a'yı darkər lagur səra ar babal mai. (aiōn g165) 4 Lagur mbərsa ngə Habila ləri anə Hyal sər lau kəra a ndiya nə Kayinu ənga mənahəu. Ənga məl abangə nga ji uya fal ara Hyal abər naja ndə tsapəu, wu pəci kəra Hyal dləwur lər sə nyi. Alaga kə Habila a tər kau, tsu ja vər ndər anə mən lagur mbərsa. 5 Lagur mbərsa nga nji hər Enoku, ara ja sara bə ənga tau. Nji tsu a'yı lari nyi mai, aryə Hyal a hər nyi ri. Kadivira nja hər nyi, a ləri nji sakida ar kəra ja abər a pinar ja dəfuwa Hyal. 6 Sə a'yı a sən pina huda Hyal mai, kəl mbərsa wacu, aryə kalar ndəra shili əgyə Hyal kəl ji hənggəri abər Hyal a'yı, ətsu ju lə akkəri anə kalar njira wu gal nyi ənga jirkur. 7 Lagur mbərsa ngə Nəhu, ayukuda Hyal kughiya nyi ar kəra səra tsu nji gəra lari, nga ji bələri, ba ji maliya kwambwal aga ja kətiya njir ki nyi. Lagu kə ngə numa mbar njir duniya, ba ji dzəgwə da ndər fa'ki nə tsapəkur kəra nju uya lagur mbərsa. 8 Lagur mbərsa ngə İbrahimu bələr ndər Hyal aga ja ma'yı a ndar vanyi 'y'i'yı kəra Hyal məliya nyi alkawal abər wu da sər fa'ki nyi ar pəcira ji ngga nyi. Naja tsu ba ji bələr ndər Hyal ba ji mbar lagu alaga kə naja sən vira ju ma'yı a ndar mai. 9 Lagur mbərsa nga ji nggya ənggər məthləpi ar 'y'i'yı kəra Hyal məliya nyi alkawala nyi. Ji nggya wu kwapatəu, naja ənga Ishaku ba Yakubu, njir fa'ki alkawal ta wayu dəbə ənga ja. 10 Ji nggya najaka culi nggya aryə ji fiyafə ar kəra məlmə kəra nji fiya hiya nyi. Hyal ənga kərnyi ngə gwabiya ba ji həriya nyi. 11 Lagur mbərsa ngə Hyal nə nyi dənama nə ya zər anə İbrahimu, alaga kə a halər ja gagadəu ar pəca nyi. Saratu tsu naja ciri nga ja. A hənggər ja abər Hyal ndəra nja fər kər əni ngau, ənga ndər səbiya alkawal nga ja. 12 Agabangau, lagu ndə zəmə kəra a halər ja citə a miya tau, nga nji ya culi kəra gangə gagadəu ənggər shashilga a dəməlmau, ənga ənggər məshi'wa a miya tsadəu kəra nji gəra sən jigabiya. 13 Patər nji kau, ndə tə wu mbərsər nə, nanda a'yı dləwuri səra Hyal məliya nda alkawala nyi kwatahə mai, ndə lari a vər shili tsu nadə wacu ama ba ndə dləwuri ənga hufə pipida ara ndə səni abər nanda məthləpi nga nda wu duniya. 14 Njira wu lə najaka sakida a cabiyarı ar babal abər ndə a vər gal 'y'i'yı kəra nər nda. 15 Maja abər ndə a vər dəngə sə ar

kera 'yi'yi kera nda piyari, a shar nda agyu yukudu. 16 Ar viya kau, kə ndə fər li ar məlmə kəra ndiya əngə mənahəu, ca ngə 'yi'yi kəra a dəməlmau. Ca ngə da Hyal a'yi gu səli ara da Hyalər nda mai. Jijiri, a pabər ndar ja məlmə mənahə aga nda. 17 Lagur mbərsa ngə İbrahim, ar pəcira Hyal dzəbiya nyi, nga ji lər Ishaku aga hə sadaka əngə ja. Naja ndəra dləwuri alkawal kau, a pabər ja kərnyi aga ja lər zər nyi zəmə piru, 18 alaga kau, Hyal a nar nyi ri, abər, "Lagur Ishaku ngə nju nda jigəwa culi ngau wu nji." 19 İbrahim tsu, a dəngabiyar ja abər pakatəu, Hyal wu sən hya'ana nda tətau. Əngə karapau, nja sən na abər ji dləwuri Ishaku sara wu miya tau. 20 Lagur mbərsa ngə Ishaku fənggər nyi barka anə Yakubu əngə Isuwa ar kəra nggyabiyar nda kəra a ndumwa. 21 Lagur mbərsa ngə Yakubu fənggər nyi barka anə gyapəkura wazha Yusufu ar pəcira ja vər biyar pi. Əngə ətsu ji dləvə Hyal ənggəra ji təghər dzə a gyar zəwa bə nyi. 22 Lagur mbərsa ngə Yusufu, ndər ar kəra biyar njir Izirayila sara wu 'yi'yir Masaru, ar pəcira ja ləha a miya tau. Əngə tsu ji lər sər məl ar kəra dəhi nyi. 23 Lagur mbərsa ngə njir ya Musa dəwana nyi nə hya makəru ayukuda nji yabiya nyi. Ndə məl abangau arya ndu səni abər sal yaya nga ja. Əngə nanda a'yi hivər dlədə təl kə mai. 24 Lagur mbərsa ngə Musa piyari nja ngga nyi əngə zər kwar Fira'auna, ar pəcira ji hau. 25 A ndiya anə nyi ja lar əwaşwatə əngə nji gə Hyal, a mwara nggya wawahə nə pəci kushu wu bikau. 26 Wu tsam nyi, a ndiya anə nyi ja lar əwaşwatə arya Karsiti, kəra ndiya nggya wawahə nə 'yi'yir Masaru, arya ja vər fər li ar kəra akkəri kəra a vər səkə nyi a ndumwa. 27 Lagur mbərsa ngə Musa piyari 'yi'yir Masaru, gəra hivər huđə ndzəndəzə təl. Ji səsə'wuri arya ji tsaməri ar dza ja ndəra nji gəra lari əngə li. 28 Lagur mbərsa ngə ji ələri Lardur nə Vəlnə, əngə ji u'ucina mashı araladı nə dələ wazha nə tangərma nə njir Masaru ja sara tsəkwar wazha njir Izirayila. 29 Lagur mbərsa ngə njir Izirayila tərabiya ar 'yi'yi u'ulə wu Tsadə Dəzəu. Ama ta njir Masaru nərdzau aga nu nda, ba ndə sa a gwar tsadau. 30 Lagur mbərsa ngə mahwal nə məlmə Yariko dla, ayukuda nji zəwar nyi nə pida mədəfau. 31 Lagur mbərsa ngə Rahapəu, zəwar ta, nəjî tə əkkə'yı nji gəra nggar ndər mai, arya ji dləwur məthləpi njir tsamə məlmau. 32 Mi nga ya uya ya bəra na? Pəci a'yi ara yau ya ndər ar kəra Gidiyanu, əngə Barakəu, əngə Samsonu, əngə Jafəta, əngə Dawuda, əngə Samuyalu ba tsu nabi'yar. 33 Lagur mbərsa ngə

nji kə səmkə təlkur ar kəra təltəl'yar, kə ndə məl səra tsatsa'a, əngə ndə dləwuri sə'yar kəra nji məliya nda alkawal, əngə ndə hahadiya miya ləvara nyi'yar, 34 əngə ndə ta'yina dənama nə u'u, əngə ndə gəbana miya katsakər. Kukufəkur nda ba sha aga dənama, əngə ba ndə də əngə dənama a gwa miya pa ba ndə kəkədləna soja'yar nə 'yi'yi pampaməu. 35 Mathləkə'yı dləwuri nji tətər nda kəra nji hya'ana əngə pi. Nji dzəbiya nda əngə əwaşwatəu, ama kə ndə nəggəl arasha arası nu Hyal aga nja dzəgwa səya nda. Ndə fuwa kərnda wu fər kər wu pi kəra a ndiya ayukuda hya'ari sara vir tau. 36 Alenyi nji, nji didəna nda əngə nji dəgə nda əngə wuda, alenyi nji tsu, nji mbiya nda ar gangə əngə alenyi tsu, nji fuwa nda wu fursəna. 37 Nji tsiya nda əngə tsəka vavaka, nji thləthləwa nda bwata məməthləu əngə hənggəyə thla wu, ba nji bərə tsəya nda əngə katsakər. Alenyi nju bəu əngə kar har nda ci təmahəu əngə nə ku. Əngə ndə nggya wu gha əngə əwaşwatəu ba əngə nggya dadəli. 38 A dər nda mənahəu ara nggya wu duniya kau, ndu bəbau wu tagə mashi əngə mə'yər, əngə thlə'l'yar ba əngə ka'u kəra a gyiwu 'yi'. 39 Patəkura nji kau, Hyal a ləri sakida nə fal arya mbərsər nda, ama patəkura nda nandə dləwuri səra nji məliya alkawala nyi mai. 40 Arya Hyal a pabəri səra a ndiya əngə mənahəu anə mən. Dəngə nyi tsu ca ngə nda sara da cicipəu gəra əngə mən mai.

12 Agabangau, ta dari sakida dləmir nji gangə gagadə zəwar mən kau, ta'yı məna zəzədənə kalar səra wu sən kar mən, əngə kalar bikə kəra wu sən səbiya mən bəbalu. Ta'yı məna hwi kəra məna miya nyi kau əngə cikər. 2 Ta'yı məna fər liya mən ar kəra Yesu, ndəra naja ngə mətəghə əngə ndəra nyabiya mbərsər mən. Arya huđə pipida kəra nji fiya aga səkə nyi, ba ji səsə'wuri dləkə nə wu dlədələkau, naja a'yi tal sə səsəlikura nyi mai. Arya kau, ja vər nggya ar tsi mazəm nə tsəkafə Hyal. 3 Hya dəngari əngə patər əwaşwatə kəra ji səsə'wuri sara wu tsənjir bikau, agabangau, bəgə najaka sə a cakər hyi dənama a sara hya hədə ba kəra hya hur mai. 4 Wu par bikər hyi, a'yi təkəri hya pəna mashir hyi mai. 5 Əndəga kəra hyi fəri ndər nə fə dəfu kəra Hyal nana ta ya, kəra ji na anə hyi ənggər wazha nyi ta ya? "Zədə, a sara ga shabiya hwathlə nə Thlagə aga ja da sə məməlam mai, a sara ga hurkər ma ji kughiya ngə mai. 6 Arya Thlagə wu hwathlə kalar ndəra ju yiwu, əngə ju lə əwaşwatə anə kalar ndəra ji həri

aga zər nyi.” 7 Hya səsə'wuri ɓwaɓwatə kəra hya vər sa, ənggər hwathlə ngau. Lagu kə ngə Hyal wu məl ənga hyi ənggər wazha nyi nga hyi. Zər a'yı kəra dənyi a sən hwathliya nyi mai ya? 8 Ma Hyal a'yı hwathliya hyi ənggər kəra ja vər hwathlə wazha nyi mai, a cabiyari, abər nahyi a'yı wazha huda ja mai, ənga nahyi a'yı wazha nyi jijiri mai. 9 A'yı najakə waci mai, a'yı mən ənga dərmən nə kumər dzau, njira wu hwathlə mən, namən tsu ba məna gənggər nda səli. Ya, a'yı məna kyaga gənggər nyi səli anə Dərmən nə mambəl ma ju hwathlə mən, ağa məna dabaga uya pi wa? 10 Dərmən nə kumər dzə wu hwathlə mən nə pəci kushu ənggər kəra ndu mbari. Ama Hyal wu hwathlə mən aga dləwa mən, aga məna uya cicikur ənggər nə nyi. 11 Patər hwathlə wu shili ənga tau anə kumər dzə nə pəci kushu, ama a'yı məsaħəkur mai. Ama ayukufa nyi patəu, ju shili ənga tsapəkur ənga huda pərtəu anə patər njira nji hwathliya. 12 Agabangau, hya ndidəbiya tsa hyi kəra həħadə ənga undiya hyi tsu kəra gəra ənga dənama. 13 Hya tsəna lagur fər hyi aga ma kadal wu bə ari ja sara uya shilgəu, ama ja uya jaməkur. 14 Hya məl kalar səra hyu səni aga hya uya nggya jaməu ənga nji patəu, ba ənga hya nggya cicau. Ma a'yı ənga nggya cici mai, ndər sən lar Thlagə a'yı mai. 15 Hya nggya ənga hangəkal a sara hya tini mayiwakur nə Hyal. Hya nggya ənga hangəkal a sara ndaliya hyi a da ənga huda ndzəndzau kəra wu shili ənga ɓwaɓwatəu ba ja bəsiya dadamgana. 16 Hya nggya ənga hangəkal ara ndaliya hyi a sara da ndə səsu alaga ndə gəra hivər Hyal ənggər Isuwa, ndər dəlnə nggya nə ya tanggərma nyi aryə sər səm nə cala zəməu. 17 Ayukufa nyi patəu, a yiur ja aga dənyi a nə nyi nənya barka, ama ba ji kədləna nyi. Naji bəra uya pəci nə pabəri pama nda mai, alaga kə ji kədi ənga tiwi ənga sələm kau. 18 Nahyi a'yı shili əgya madiya mə nə Sənayu kəra nju sən tsəkwari mai, alaga əgya u'u kəra a vər mbə gagadəu, alaga əgya kuthlə kiyakiyar sitəu, alaga əgyakida dlama dəgal. 19 Alaga mbidə tələmə, ənga dəħə kəra ndə nggari, kə njira nggar kə kədiyau, abər tsu sə a'yı nja bəra na anə nda mai. 20 Ndə kədi abangau aryə nandu sən səsə'wuri səra Hyal nar nyi anə Musa mai, abər, “Alaga ma'wi ngə tsəkwari mə dəgal kau, kəl nja tsəya nyi ənga tsəka vavaka.” 21 Musa ənga kərnyi, ayukufa ndə lar sa hihivər kau, kə ji dzəgwa na, “Dza yi patə wu tsədzau ara hivər.” 22 Ama a shilir hyi əgya madiya Mə nə Səhiyona, ənga məlmə nə Hyal kəra ənga pi,

ca ngə Urshalima kəra a dəməlmau. Hyi shili əgya madiya dləmir waladi kəra kabau gangə gagadəu wu caguli. 23 Hyi shili əgya dabə dzə njir nu, yarma Hyal njira thləmər nda a'yı tsətsəfə a dəməlmau. Hyi shili əgya Hyal ndəra wu numa anə kalar ndau. Hyi shili əgya mambəl nə nji tsapəu, njira nji shabiya nda nji cicau. 24 Hyi shili əgya Yesu ndəra naja ngə alkawal mafəliyangə kəra ta'yı wu pama Hyal ənga nji nyi. Ətsu hyi shili əgya mashi kəra nji ucina, kəra a vər ndər mənahəu a ndiya mashi Habila. 25 Hya nggya ənga hangəkal, a sara hya piyari səhimə ndəra wu ndər kə mai. Hyə sənbəya abər njir Izirayila kəra piyari dləwu kughi Musa wu duniya nandə uya mbədə mai. Ya, abari nga nyi dzəgwa da anə njira piyari kughi nə ndəra sara dəməlma? 26 Ar pəci ta tsu, dəħa Hyal kənggədər duniya. Ama kabangəkau, ji məliya alkawal abər, “Yi wu bəra nda kənggədər duniya, a'yı kəl duniya waci mai, ama dabə ənga dəməlmau wayu.” 27 Səra “bəra” aga nyi ca ngə patər səra Hyal məliya wu nda kənggədər dzau ba nda sanakər, aga kalar səra gəra sən kənggədər dzau ba nda nggya. 28 Agabangau, ta dəri a uyar mən təlkur kəra gəra kənggədər dzau, bəgə məna nggya ənga usaku, ba ənga dləvə Hyal kəra kyau wu hivər nyi ənga gənggər nyi səli. 29 Arya Hyalər mən u'u ngau kəra wu nggyi kalar sau.

13 Hya dumwa ənga ca yiwukur anə kuwwar hyi ənggər wazha ama. 2 A sara hya piyari dləwu məthləpi mai, aryə lagu kə ngə alenyi nji dləwuri waladi'yar gəra ənga sənər nda. 3 Hya dəngari ənga njira wu fursəna, ənggər nahyi ma a ndəna nga hyi əkkə'yı nda. Hyə dəngari tsu ənga njira nji nə nda ɓwaɓwatəu, ənggər nahyi ma, wu kwakwadə nyi nga hyi əkkə'yı nda. 4 Hya gənggər nyi səli anə hədza, patəkura hyi, ənga hya nggya ənga cicikur wu hədza. Arya Hyal wu nda numa anə kalar nji səsu. 5 Hya sara nə nyi dəfuwa hyi anə yiwu gənna mai, ama hya nggya ənga huda pipida ənga kalar səra ara hyi. Arya Hyal nana, “Ba'anuwa nayu piyar ngə mai, jijiri nayu səna ngə mai.” 6 A sən na mən gəra ənga təkəkər, abər, “Thlagəu ndər dləwa da ngau, nayu hivər mai. Mi ngə ndə sən məliya da?” 7 Hya dəngari ənga njir tədəmwa anə hyi, njira highifər hyi ndər Hyal. Hya tsəmbiya sə wu nggyabiyar nda aga hya fa'abiya hiya səra ndə məl wu mbərsar nda. 8 Yesu Kərsiti, ənggər kəra ja na, abangə nga ja əshina, ənga ba'anuwa. (aiōn g165) 9 Agabangau, a sara highifə nə fati paməpamə a həna

hangəkala hyi mai. A dar tsa'a məna uya tsətsəku dəfu lagur mayiwakur nə Hyal, ama a'yi lagur nu sər ciji ar kəra sər səm mai. Sə'yar kə tsu a'yi nda ənga dləwa dzə anə njir bələr nda mai. **10** Namən tsu a'yi mən ənga bagadi kəra alaga pubu'yar kəra wu məl thlər ar bagadi dədəm ta, a'yi nda ənga dənama nə səm səra nji thlana ar bagadi kə mai. **11** Pubu kəra ndiya ənga dəgal ju gwa ənga mashi ma'wi a gwar vira Ndiya ənga Cicau ənga kəbə kwatə nə təfə bikau, ama kumkuma ma'wiya nyi'yar nju biya ngyina a biyar ya məlməu. **12** Abangə tsu ngə Yesu a lari əwəñwatəu ənga ba ji tau, a biyar ya məlməu aga ja məliya nji nyi cicau lagur mashi nyi. **13** Agabangə tsu, bəgə məna ma'yi a ndəgya ja, a biyar ya məlməu, aga məna biya səsə'wuri didə vi kəra ji səsə'wuri. **14** Arya məlmə kəra wu duniya kəra məna gwa kau a'yi wu nda səkari parangə mai, ama məna dumwa ənga tsamə məlmə kəra a vər shili. **15** Agabangau, bəgə məna kəbə kwatə nə fal anə Hyal lagur Yesu cumu, fal kəra wu lər sakida ar kəra kadakadarkur nə thləmə nyi. **16** A sara hya fari məl mənahəkur ənga dləwa njira vər ghar sə mai. Sə'yar kə ngə kəbə kwatə kəra wu pina huda Hyal. **17** Hya bələr səra njir tədəmwər hyi wu na, ənga hya nu səra ndu na. Thlərər nda ngau, aga nda bələr mambələr hyi, ənga nanda tsu ndu nda jigabiya thlərər nda anə Hyal. Hya bələr ndərər nda aga thlər nda a da ənga hudsə pidapida, a'yi ənga hudsə tədəbə mai, aryə kau, a'yi wu shili ənga akkəri anə hyi mai. **18** Hya kədi Hyal anə 'ya. A sən 'ya abər papal ngə kəra 'ya ənga cimər 'ya, 'ya nggya tsatsa'a cimu wu kalar səra 'yu məl. **19** Yu kədi hyi, hya nggya ənga kədi Hyal aga ya uya sha a shili əgya hyi kajangəkau. **20** Bəgə Hyal nə hudsə pərtəu ənga kərnyi, Hyal kəra lagur mashi nə alkawal mbamba kəra hya'ana Thlagər mən Yesu sara vir tau, ndər bəla dəgal nə təmahəu, ja nə hyi hudsə pərtəu. (*alənios g166*) **21** Hyal ənga kərnyi, ja nyana hyi ənga kalar səra mənahəu, aga hya nu səra ju yiwu lagur Yesu Kərsiti. Bəgə kadakadarkur a nggya nənyi ba'anuwa. Amina. (*alən g165*) **22** Yu kədi hyi wazha ama, hya mbiya dəfu ənga kughi da, aryə a'yi sə gangə nga yu tsəfə anə hyi mai. **23** Yu yiwu hya səni abər a pəliyar nji zamər mən Timathlawusu sara wu fursəna. Ma ji sən shili kađu, ba ya shili ənga ja aga ya sa lar hyi. **24** Hya usar njir tədəmwər hyi ənga patər njir nu. Wazha ama sara wu 'yi'yir Italiya nda vər usa hyi. **25** Bəgə mayiwakur Hyal a nggya ənga hyi patəu.

Jamisu

1 Nayi Yakubu ngə sə cama tsətsəfə kau, nayi mafa Hyal ənga nə Thlagə Yesu Kərsiti, anə culi njir Izirayila kumo apə məthləu, kəra tətəlna dzə a ndu duniya. Ya vər usa hyi. **2** Wazha ama, hya həri ənga hudə pərtəu, kalar əwəbwatə paməpamə kəra hyi wu tərabiya a gwa. **3** Hya məl abangau, ara hyu səni abər əwəbwatər hyi dzəbiya mbərsar hyi ngau. Lagu ka nga ju cakəri hyi səsə'wu sau. **4** Kəl hya piyari səsə'wuri sər hyi ja nyabiya thlər nyi, aga hya hə mənahəu ənga hya nyabiya dzə cicipəu, ənga sə a'yı hyu ghari mai. **5** Ma ndaliya hyi ghari hahangəkur, ba ja kədi ara Hyal, ndəra wu lə gəra ənga tazhira anə nji patə gəra ənga dida, ba ja nə nyi. **6** Ama kəl ja kədi ənga mbərsa, gəra ənga təkəkər, ara ndər təkəkər ənggər kənggədər 'yimir dəl ənga ja kəra yambadə a vər dəl nyi nga ju shashabiya nyi. **7** A sara ndə kau a dəngə abər ju sən dləwuri sau sara ara Thlagə mai. **8** Naja ndə kar məməthlu ngau, ndəra nji gəra sən fiyafə ni. **9** Kalar ndər nu kəra dadali, ja da ndər fəkər nyi abər Hyal a fənggər nyi ri barka dəgaləu. **10** Abangə tsu ndər nu ndər bərba ja da ndər fəkər abər Hyal a həya nyi ri a gya, ənga ju ndə tərabiya ənggər mbəmbəla wu. **11** Arya ma pəci biya ji mbəl gagadəu, ba ja məliya wanya ul, ba mbəmbəla nyi a pənakər, ba mənahəkur nyi a ndzau. Abangə tsu ngə ndər bərba wu ndə tənakər a vər məl sugu nyi. **12** Barka anə ndəra cinapi wu pəcir dzau, ara ma ji sən ta'yau, ju ndə uya akkəri nə pi kəra Hyal hər alkawal anə njir yiwu nyi. **13** Wu pəcir dzau, ndər na abər, "Hyal nga vər dzə da," mai. Ara Hyal naji wu sən dzə kalar ndə mai, ənga tsu nju sən dzə Hyal ənga dəmwə'yikur mai. **14** Nduju gwu dzau ma suna nyi nggutana nyi, ba ji pətəri nyi. **15** Ma hudə nə suna a həri, ba ja yabiya bikau. Bikə tsu ma ja nyabiyar dzə gagadəu, ba ja yabiya tau. **16** Zamər 'wa da 'yar, hya sara ngguta kərhyi mai. **17** Kalar səra mənahəu ənga səra nyinyau sara dəməlmə nga nyi. Ndu shida sara ara Hyal Tada ndəra məliya pəci, ənga hya ba shashilga'yar. Naja ngə ndəra gəra bəla dzau ənggər kəra shanggudi wu bəla dzau. **18** Hyal ngə hənggəri, ba ji nə mən pi kəra gəra kudəau lagu ndər nyi kəra jiri, aga məna da njira wu ndiya wu culi səra ji maliya patəu. **19** Zamər 'wa da 'yar, hya nggari, kalar ndau, ja da ndər səhimi ndər kusakusa, ama a'yı ndər ndər kusakusa mai, ənga tsu a'yı ndər ndzə hudə kusakusa mai. **20** Ara ndzə hudə ndau, a'yı

ju sən məliya nggyabiya tsapəu kəra Hyal wu yiwu mai. **21** Agabangau, hya piyari məl səra dəmwə'yı ənga kalar səra wu shili ənga bikau ar kər ar kər, ba hya həya kəra hyi hya dləwuri ndər Hyal kəra ji thləkana wu dəfuwa hyi, kəra wu sən mbədəna hyi. **22** Hya sara ngguta kərhyi ənga səhimi ndər Hyal wacu mai, ama hya məl thlər ənga səra hyu nggari. **23** Kalar ndəra wu səhimi ndər Hyal ama naji wu məl thlər ni mai, kakalə nga ja ənga ndəra tsamiya bama ja a gwar doragalu, **24** ama ənggəra ji shana bama ja sara ar viya nyi, ba ji fari səra ju pa. **25** Ama ndəra ndiya ənga barka naja ngə ndəra lər kərnyi aga jiga ənga səhimi highibə dladə mənahəu nə Hyal ənga hangəkal, dladə kəra wu pəlbəya ndə sara wu bikau. Ndə kau, a'yı da ndər səhimi wacu mai, ama ndər məl thlər ənga səra ju ngga. Ndə kau ndər barka ngau wu kalar səra ju məl. **26** Ma ndə na abər ndər nu Hyal nga ja ənga jiri, ama naji sən bələri miya ja mai, kərnyi nga ju ngguta, ənga nu Hyal nyi sə kurthlə ngau. **27** Nu Hyal kəra Dərmən Hyal hənggəri abər cicau nga jiri, ca ngə, nja tsəmə wazha məsətau ənga mathləkə'yı təsal wu əwəbwatər ndə, ənga ndəra piyari diyaba kərnyi ənga didi nə duniya.

2 Wazha ama, nahyi njira hənggəri ənga Thlagə mən Yesu Kərsiti ndər kadakadar, hya sara ca pampaməkur mai. **2** Məna na abər vanyi ndər bərba kəra hari kari mənahəu ənga ndə dadali kəra hari kari dididi ndə shili ar vira hyu kabə ari. **3** Ma hyi nar nyi anə ndər bərba, "Kəja vir nggya mənahəu ga nggya ari," ama kə hyi nar nyi anə ndə dadali kau, "Ta'yı nə ngau a ndəna," ma a'yı abangə mai, "Ba ga nggya a gyu 'yi." **4** Məl abangau a'yı hyi cabiya pampaməkur wa, əndəga? Ənga a'yı hyi məlnə ndə numa kəra gəra ki wa, əndəga? **5** Siya da mə himi wazha ama nə huda yau, Hyal a'yı dəmbiya njir dadali wu liya njir duniya ji məliya ndər njir bərba nə mbərsa wa, əndəga? Ənga a'yı nanda ngə Hyal dəmbiya aga njir fa'a ki nə təlkur Hyal kəra ji hər alkawal anə njir yiwu nyi wa, əndəga? **6** Ama nahyi hyu didana nji dadali. A'yı njir bərba ngə nə hyi əwəbwatə ta wa, a'yı abangə wa? A'yı nanda ngə njir fa'a hyi a ndumwar njir pathla ta wa, əndəga? **7** A'yı nanda ngə njir ndər nə diyaba thləmə kəra ndiya ənga mənahəu, thləmə kəra nji sənbəya hyi ni kə wa, əndəga? **8** Maja abər hyu sən bələri dladə nə Hyal kəra tsətsəfə wu ləkakadə nyi, kəra na, "Ga yiwu tuwul ngau ənggər kərngau," sə tsapəu nga hyu məl. **9** Ama ma hyu ca

pampaməkur anə alenyi nji, bikə nga hyu məl. A dəri hyi njir bəl dlədə nə Hyal. **10** Ara kalar ndəra bələri dlədə'yər kə patəu, ama ba ji tuwa ara bələri zəməu, a tuwari ja ara bələri patəkura nyi. **11** Ara naja kəra na, "Ga sara mal səsukur mai," ngə bəra na, "Ga sara tsa ndə mai." Ma nagau a'yı wu məl səsukur mai, ama gwu tsa ndau, a dəri gə ndəra gəra sən bələri dlədəu. **12** Agabangau, səra hyu na ənga səra hyu məl, hya dəngari abər hyu nda ta'yı wu mwər Hyal nja məliya hyi numa ənga dlədə kəra məliya hyi, hyi da kambər nji. **13** Ar pəcir numa nə Hyal, njira gəra ənga təhudəu, Hyal wu nda məliya nda numa gəra ənga təhudəu tsu. Ama njir təhudə, Hyal wu nda təhudə əgya nda ar pəcir numa. **14** Wazha ama, ma ndə na abər naja a hənggəri ja, ama thlər mənahəu na cabiya a'yı mai, mi ngə mənahəkura nya? Gə nggani culi najaka mbərsa a sən nə nyi pi ya? **15** Məna na, vanyi ndər nu a'yı, tara sal tara mala kəra gəra ənga sər ha ənga sər səm. **16** Ma ndaliya hyi na anə nyi, "Ma'yı sə ngə wu jaməkur ənga Hyal a fənggər nga barka nə sər səm ənga sər ha," ama sə a'yı ji məliya nyi mai, mi ngə mənahəkura nya? **17** Abangə tsu, mbərsa ənga kərnyi gəra ənga thlər mənahəu wu nu nyi, tətə nga ja. **18** Ama ba vanyi nda na, "Hənggəri jiri ara gau, ama nayi nə da thlər mənahəu nga ara yau." Cabiya da mbərsa ngau gəra ənga thlər mənahəu, ba ya cabiya ngə nə da lagu thlər mənahəu kəra yu məl. **19** Gəu hənggəri abər Hyal zəmə nga ja. Mənahə nga nyi! Alaga wazha shatan ənga kərnda ma a hənggəri nda abər abangə nga nyi, dəbə ənga tsədzau. **20** Nagə ndə dza, gu yiwu nja canə ngə səra cabiya abər mbərsa gəra ənga məl thlər mənahəu sə kurthlə ngə ya? **21** Dəngari ənga ajir mən Ibrahimu, mi ngə da Hyal ngga nyi ənga ndə tsapa? A'yı aryə thlər mənahəu kəra ji məlnə, ənggəra ji pina Ishaku ar vir thla sau aga ja həna sadaka ənga ja wa, əndəga? **22** A lari gə ənggəra mbərsa nyi ənga məl thlər mənahəu nyi a vər bə lagu zəməu. Hənggəri jiri nyi a nyabiyar dzau lagur sə mənahəu kəra ji məlnə. **23** Ənggau, səka nyabiyar ri səra tsətsafu kəra na, "Ibrahimu hənggəri ənga Hyal, kə Hyal jigəwa nyi ar viya ndə tsapəu," aryə kə nga nji ngga nyi bazhiya Hyal. **24** A lari hyi ja abər lagu thlər mənahəu ngə ndu uya tsapəkur, ama a'yı lagur mbərsa waci mai. **25** Abangə tsu, ngə Rahapəu fwakya ta uya də ndə tsapəu a dumwar Hyal aryə thlər mənahəu, ənggəra ji dəwana njir sa tsəmə huda məlmər nda, nga ji səwa nda lagu pamə wa, a'yı abangə wa? **26** Agabangau, ma

ndə gəra ənga məmbəl wu ja tətə nga ja, abangə tsu mbərsa gəra ənga thlər mənahəu tətə nga ja tsu.

3 Wazha ama, a sara nji gangə wu pama hyi a da njir highibə mai, ara hyu səni abər njir highibə nga nju nda məl numa anə nda ənga jirkur. **2** Namən patə vanyi pəci mənu məl səra a'yı tsa'a mai. Ama ndəra gəra saya ndzana sau, lagur səra wu biya wu miya ja, naja ndə cici ngau, ənga ju sən tsərpər piya ja. **3** Ma mən fuwa lidzang wu miya tagu aga ja məl səra mənu yiwu, mənu sən shabiya dza ja patə a ndar lagura mənu yiwu. **4** Ətsu, məna dəngə ar kəra kwambwal kəra dəgaləu. Alaga kə kwambwal dəgal nga ja gagadə kau, kəra kəl yambadə dədəgal nga sən jahəna nyi ar kəra 'yimi, ama zər zəwa kushu ngə ndər də kwambwal wu jahə nyi ni a ndar vira ju yiwu ja ma'yı a ndari. **5** Abangə ngə kiyar tsu, sə kushu nga ja ar dza ndau, ama sər əwasə wu hya'ari gangə gagadə ara ja. Dəngari səra kiyara u'u kushu a sən məliya nyi anə kubur tagəu ma ji mbari u'u. **6** Kiyara ndau, ənggər u'u nga nyi. Naja nga ndiya kalar sə ar dza ndau ənga dəmwa'yu. Kiyar wu sən ndzana ndau, ənga ju sən ndzana nggyabiya ndau. Kiyar ənga kərnyi ba nja dzəgwa nggyina nyi wu u'ur kətsa. (**Geenna g1067**)
7 Patəkura culi ma'wi tagəu, ənga 'yaga'yər, ənga sər tədə ənga ta ba sər 'yimi 'yar, ndu sən fuwa nda wu lagu. Ndə tsu a fuwa ndari wu lagu. **8** Ama kiyara ndau, ndər sən fuwa nyi wu lagu a'yı mai. Kiyar sə dəmwa'yi ngau səra ndə gəra sən fuwa wu lagu. Naja nyinyau nga ja ənga mindal nə tsa ndau. **9** Ənga kiyara mən nga mən wu fal Thlagə ənga Dərmən. Ənga kiyara mən tsu nga mən wu shi'wa nji kəra Hyal məliya a papa kərnyi. **10** Sara wu miya zəmə ngə fal ənga shi'wa wu biya. Wazha ama, a'yı a kyau abangə mai. **11** A sən uya nji 'yimi məsahəu ənga nə nunur sara wu mandəli zəmə ya? **12** Wazha ama, a sən dəmər nji mangwara ar wur gwava ya? Əndəga a sən nər nji gwava ar wur bəla ya? Abangə tsu 'yimi mandəli nunur a'yı a ləri 'yimi məsahə mai. **13** Wa ngə ndə tsətsələ ənga wu sənbəiya sə wu pama hya? Bəgə ja cabiya lagur nggyabiya nyi kəra mənahəu, ənga məl thlər kəra mənahəu lagur həya kər kəra shili lagu tsətsəlkur. **14** Ama ma dəfuwa hyi nyinyi ənga shishikur ənga hyu yiwu kərhyi, a sara hya əwasə ənga tsətsəlkur kə mai, ara jirkur a'yı a gwa mai. **15** Culı najaka tsətsəlkur a'yı shida sara ara Hyal mai. Ama tsətsəlkur kau sara wu duniya nga nyi, ənga shatan ama a'yı nə Məmbəl Hyal mai. **16** Arya

vira shishikur ənga yiwu kərn̄gau a'yi, əna nga gu thl̄wā njir gwadəvi ənga njir məl sə dəmwa'yu. 17 Ama tsətsəlkur kəra shida sara ara Hyal, tanggərma cici nga nyi, ənga wu gal nggya jaməu, ənga gəra yiwu kərnyi, ənga ju həya kər, ənga nyinyau ənga təhudəu, ənga ju məl thl̄r paməpamə mənahəu, ənga gəra tazhira ba ənga jirkur. 18 Njir gal nggya jaməu ngə njir məl səra wu cakə jaməkur, ca ngu shili ənga nggya tsapəu.

4 Mi ngu dla ənga pa ənga bwari wu pama hya? A'yi suna dəmwa'yı kəra wu pa wu dəfuwa hyi ngu dla ənga nda wa, a'yi abangə wa? 2 Hyu cim sau ama nahyi wu uya mai. Ca ngə da hyu tsa nji. Səra ara nji ma, hyu cim gagadəu, ama nahyi wu uya mai. Ca ngə da hyu bwari ənga hyu pa. Nahyi wu uya mai ara nahyi wu kədi ara Hyal mai. 3 Ar pəci kəra hyu yiwa, nahyi wu uya mai, ara nahyi wu yiwa ənga dəngə dəmwa'yı, aga hya tsəya anə kərhyi wacu. 4 Nahyi ya, ənggər nji səsu nga hyi. A'yi hyu səni abər bəzhikur ənga duniya dawakur ənga Hyal ngə wa? Kalar ndəra wu yiwu ja da bəzhiya duniya a dər ja dawa nə Hyal. 5 Hya sara nggani abər sə kurthləu ngə mai, ngə ndər Hyal kəra tsətsəfə kə na abər, "Hyal fuwa məmbəl wu mən, ca ngə da ju cim ənga jirkur aga məna nggya nə nyi wacu." 6 Ama Hyal ngə canə mən mayiwakur nyi gagadəu. Ca ngə da ndər Hyal kəra tsətsəfə na: "Hyal wu cicina ndər hə kər ama ju ca mayiwakur anə njira həya kər." 7 Agabangə hya lər kərhyi anə Hyal. Ba hya nggəl ara məl thl̄r ənga səra shatan wu na, ba ja kwaya a dzər hyi. 8 Hya shili ləhəu wu dzər Hyal ba ja shili ləhəu wu dzər hyi tsu. Nahyi njir bikau hya piyari bikər hyi, nahyi nji dəfu məməthlu hya cina dəfuwa hyi. 9 Hya ndzə huđəu ənga hya tiwi ənga sələm ara bikər hyi. Bəgə ngushir hyi a sha aga sə'yenggu, cagulir hyi tsu ja sha aga huđə kyakyaru. 10 Hya həya kər a gya wu mwar Thlagəu, ba ja nda hər hyi a di. 11 Wazha ama, hya sara da kuvvar hyi mai. Kalar ndəra ndər dəmwa'yı ar kəra ndau ənga ji na abər zamə nyi a'yi mənahə mai, ndər dəmwa'yı nga ju məl ar kəra dlədə nə Hyal ənga tsu ju na abər dlədə nə Hyal a'yi mənahə mai. Ma gə na abər dlədə Hyal a'yi mənahə mai, nagə bələr mai, ama a məlnar gə numa ar kəri. 12 Hyal zhizhinyi ngə ndər lə dlədəu ənga ndər məl numa. Naja ngə ndəra sən mbədəna ənga ja tsəya. Ama nagau, wa nga ga, ga məl numa anə kuvva nga? 13 Siya da mau himi nahyi njira wu na, "Ma a'yi əshina mai əzəgəu, yu ma'yi a ndu məlmə

kau ma a'yi mai məlmə ta. A ndəna yu nda həna fa pathləu, ya dəl ənga ya dəlnə aga ya məliya gənna." 14 Ya kəja nahyi wu sən səra wu sa da əzəgə mai. Hyə dəngəri piya hyi, kəra ənggər kunjigərpa nga nyi, ga lari əmudlau ama a səkari kushu a səri. 15 Səra hya kyaga na ca ngə, "Ma Hyal piyari mən, mənu da a'yi ənga pi, mənu sa məl abangau ənga abangau." 16 Ama kəja hyi kəl 6wasau ar kəra səra hyu yiwu hya məl. Culi nggyabiya kau dəmwa'yı nga nyi. 17 Agabangə kalar ndəra sən sə mənahəu kəra ja kyaga məl, ama ba ji nggəl ara məl, anə nyi bikə ngau.

5 Saya da mə himi, nahyi njir bərba, hya tiwi ənga hya wau ara 6wəbwatə kəra a vər shili ar kəra hyi. 2 Gənnar hyi wu nda ndzənakər, ənga kəthla wu nda dzədzədəna zhabir hyi. 3 Dinairir hyu nda mbar vuyavuya. Ənggər kə vuyavuya ndzana gənnar hyi kau, abangə nga ndu nda nggya sakida ar kəra hyi ənga ndu nda nggyina dza hyi ənggər u'u. Ara dzakura hyi, hyi tsəmiya kar kə anə kərhyi wu kufiyar duniya. 4 Nggara mau! Gənnə njir məl thl̄r anə hyi ar far hyi kəra hyi nggəl ara kyau a vər tiwi wu mwar Hyal. Tiwi nə njir məl thl̄r fwahəu ar far hyi a gwari wu himiya Hyal Thlagəu. 5 Ar pəci kəra hyi wu duniya a nggyar hyi kəl səm məsaħəu ara nahyi njir bərba, kəl səra hyu yiwu nga hyu məl. Hyi məliya kərhyi nggənggətələu ənggər thla kəra nji nyabiya aga sa tsa. 6 Hyi məlna numa kəra gəra kyau anə ndə tsapəu, ba hyi tsəya nda, njira gəra ndzana hyi sau. 7 Wazha ama, hya nggya ənga munya ba'anə pəcir shilir Thlagəu. Hyə tsəmiya ənggəra njir zəwa wu səkə ənga munya ənggəra 'yı'yır nda wu shili ənga sər fwahəu ayukuda par a shiliri. 8 Nahyi tsu, hya nggya ənga munya ba'anə pəcir shilir Thlagəu kəra a dari ləhəu. 9 Wazha ama, hya sara ngunguni ar kəra kuvvar hyi mai, ara nja sara nda məliya hyi numa. Kəja ndər numa a dari ləhəu a biya miya ki. 10 Wazha ama, hya highibəri culi munya nə nabi'yar kəra ndər wu thləmər Thlagəu, njira səsə'wur sau ar pəcir 6wəbwatər nda. 11 Ənggəra mən wu səni abər njir barka ngə njira səsə'wuri sə ba'anə kudiya. A nggari hyi ənggəra Ayuba səsə'wuri 6wəbwatə ənga səra Thlagəu sa məliya nyi wu yukudu. Naja Thlagəu nyinyau nga ja ənga yiwukur ba təhudəu. 12 Wazha ama, adabanga sə patəu, hya sara səm fəla ma hyu hə alkawal mai. Ənga tsu hya sara səm fəla ənga dəməlmə mai alaga ənga gyiwu 'yı mai ba ənga kalar sə mai. Bəgə angər hyi ja da "Angəu," ənga awur hyi

ja da “Awau,” ara hya sara uya numa sara ara Hyal. **13**
Nda 'yi wu pama hyi kera wu ɓwaɓwatə ya? Ja ndər
ənga Hyal. Ndə a'yi wu pama hyi wu caguli ya? Ja thlə
na nə fal Hyal. **14** Ndə a'yi wu pama hyi gəra ngga
ya? Ja nggari njira nggurəm nə njir nu, aga nda sa
kədi Hyal ar kera ja ənga nda bəsiya nyi ənga mal wu
thləmər Thlagəu. **15** Kədi Hyal kera nji kədiyau ar kera
ja wu mbərsa wu məliya nyi jaməu. Hyal ənga kərnyi
ngu məliya nyi jaməu. Ma ji məliya bikə ma, Hyal
wu təfəbiya nyi. **16** Agabangə hya nana bikət hyi anə
kuvwär hyi, ənga hya kədi Hyal ar kera kuvwär hyi
aga hya uya jaməkur kumər dzau. Kədi Hyal nə ndə
cicau wu mwar Hyal ənga dənəma nga nyi ba wu məl
thlər gagadəu. **17** İliya ndə ngau ənggər namən. Ji kədi
Hyal ənga jirkur abər par a sara tədə mai. Agabangə
par a'yi tədə mai nə fa makəru ənga hya kwa. **18** Kə ji
bəra kədi Hyal wayu, ba par tədəu, kə 'yi'yi ləri barka
nə sə zuwazuwa. **19** Wazha ama, ma zəma hyi piyari
lagu jiri, ama kə zəma hyi shabiya bama ja shilara
Hyal, **20** hya səni abər, kalar ndəra shabiya ndər bikau
a shili wu jiri, a mbədəna nyir ja ara gwu u'ur kətsa
ənga a uyar ja Hyal təfəbiya nyi bikə nyi alaga abari
gangəkura nyi.

1 Biturusu

1 Cama tsətsə sara ara yau, nayi Biturusu, cama
Səsə nə Yesu Kərsiti. A nda nə njira Hyalcadəbiya, njira vər nggya məthləpikur wu 'yi'yr nji, nanda ngə njira tətəlna də a ndu 'yi'yi Pontusu, Galatiya, Kapadokiya, Asəya, əngə Bethləniya, 2 nanda ngə njira nji cadəbiya ənggər kəra Hyal Tada sənbiya tsu kadəu, lagur thlabiya nda aga thlər cicau lagu Mambəl aga hya da njir bəla ndər Yesu Kərsiti ənga hya da nji cicau lagu mashi nyi kəra nji 'wu'wucir nggər hyi. Ta'yi mayiwakur nə Hyal ənga nggya jaməu ja nggya nərhyi gagadau. 3 Fal a nggyari anə Hyal Tada ənga Diya Thlagər mən Yesu Kərsiti! Naja kəra lagur madiya təhüdə nyi, nga ji nə mən pi mafəliyangəu, a shili wu nggyabiya nə fərkər lagur hya'ana Yesu Kərsiti sara vir tau. 4 Ji məl abangau, aga məna uya sər fa'aki kəra gəra ndzau, ənga gəra dəzau, kəra nji fiya hyi a dəməlməu, 5 sər fa'aki kau, ca ngə pi gəra kudəu kəra nərhyi, nahyi nji kəra Hyal wu dənama nyi, ja vər bəla anə hyi lagur mbərsar hyi, kəra a vər shili wu joməya zaman. 6 Arya kə nga hya vər nggya ənga huda pipida gagadau, alaga kə pəci kushu, hyu uya hudsə ndzəndzə lagur dzəbiya də nə da kəra wu shili anə hyi wu lagu paməpaməu. 7 Najaka əwəbwatə tsu aga ja cabiya jirkura mbərsar hyi ngau, ənggər kəra nju thlə əndzə wu u'u, alaga kə ju ndzau, ama mbərsar hyi a ndiyar əndzə nađəu, aryə mbərsar hyi kau, a shiliri ənga fal ənga kadakadarkur ba ha kar anə Yesu Kərsiti. 8 Alaga kə nahyi saya lar nyi mai kau, ama hyu yiwu nyi. Alaga kə nahyi a'yı a vər lari nyi kabangə kə mai, ama patə hyi a hənggər hyi ənga ja, kə hyi nyabiya dzau ənga madiya hudsə pipida kəra nji gəra sən dəgəbiya, 9 aryə hya vər uya mbədə nə piya hyi, ca ngə səra da hyi fər mbərsar hyi wu Kərsiti. 10 Nabi'yar kəra ndər ar kəra mayiwakur kəra wu sa shili ənga mbədə anə hyi kau, a dər nda aga nda walbiya ləkakadə gagadau ənga dəngər nda patəu, aga nda nggəbiya sə ar kəra mbədə kau. 11 Ndu yiwu nda sənbiya tərə pəci a nuwa ənga tərə abari ngə səra Mambəl Kərsiti nar nda wu nda də kə wu də. Səra Mambəl Kərsiti nar nda kə ca ngə əwəbwatə kəra ju nda sa ənga kadakadarkur kəra wu shili ayukuda nyi. 12 Mambəl a cabiya nda ri, abər a'yı aga kərnda nga nda vər ndər kə mai, ama nda vər ndər ar kəra hyi, ar pəcira nda vər ndər aryə səra nji nar hyi, njira vər tətəlna ndəshigu anə hyi lagur Mambəl Cicau kəra nji səwa sara dəməlməu.

Alaga waladi'yar a cimər nda aga nda sənbiya sə ar kəra mbədə nə Hyal anə mən. 13 Wazha ama, aryə sə mənahə kəra Hyal məliya hyi kau, hya mbiya də aga məl səra tsa'a, hya kəkəya kərhyi, əngə hya fuwa fərkərər hyi patəu wu mbədə kəra Hyal wu nda nə hyi wu Yesu Kərsiti ar pəcira ji cabiya də anə nji patəu ar pəcir shili nyi. 14 Ta hyi də wazha ama njir bələr ndər, a sara hya bəra fuwa kərhyi wu suna paməpamə nə kumar də ənggər kəra hya vər nggya dədəm ta mai, ar pəcira hya vər nggya wu gəra sən Hyal ta. 15 Ama ta də ndərə ngga hyi ndə cici ngau, nahyi tsu kəl hya da nji cicau wu kalar səra hyu məl. 16 Arya tsətsəfə ngə nyi wu ndər Hyal abər "Kəl hya nggya cicau aryə nayi Hyal ndə cici ngau." 17 Arya hyu ngga nyi "Tada," ma hya vər kadi Hyal, naja ndər məl numa ana kalar ndə tsa'a aga səra məla ja, a'yı ənga təzhiira mai. Hyə kyaga nggya ənggər məthləpi wu dəniya kau, hya nggya wu hivər Hyal kəra cabiya abər hyu gənggər nyi səli. 18 Arya a sənər hyi abər a'yı ənga səra wu ndzə ngə nji bəliya hyi mai, sə ənggər thladla alaga əndzə mai, nji bəlbiya hyi sara wu nggya papatəgə kəra hyi highibəri sara ara əjir hyi. 19 Ama Hyal mbədəbiya hyi sara wu nggya papatəgə ta lagur pə mashi jigajiga nə Kərsiti kəra ənggər zər gam kəra gəra ənga vazau alaga ənga ndzə ar dzau. 20 Naja ngə Hyal cadəbiya aga ja tau aga mbədə mən, kadivira ji məliya dəniya. Hyal məliya najaka sə lagur səwa Kərsiti a shili wu dəniya aga sa dələwar hyi. 21 Lagu nyi nga hyi hənggəri ənga Hyal ndərə hya'ana nyi sara vir tau, ji nə nyi kadakadarkur, aga mbərsar hyi ənga fərkərər hyi ja nggya wu Hyal. 22 Ta də a cinar hyi kərhyi lagur bələr jirkur nə ndər Hyal aga hya da njir ca yiwukur anə kərhyi, yiwa mə kərhyi gagadau sara wu dəfəwa hyi. 23 Arya Hyal a nə hyiri lagur nggya mafəliyangə, a'yı sara vu nggyabiya kəra wu tə mai ama sara vu nggyabiya kəra wu nggya ba'anuwa. Hyal a məliyari nggyabiyan hyi mafəliyagə lagur cama nə ndər nyi kara wu lər pi nə ba'anuwa. (aiōn g165) 24 Arya tsətsəfə ga nyi wu ndər Hyal, abər, "Patər ndəpə ənggər sar ngə nda, ənga kalar kadakadarkurər ndə ənggər məmbələ wu ngə nda; sar wu ul məmbələ wu tsu wu pəpəu, 25 ama ndər Thlagəu a ta'yı ba'anuwa." Najakə ngə ndər kəra njir nu Thlagəu, tətəlna nahyi. (aiōn g165)

2 Ta a dari Hyal a nə hyiri lagu nə nggya mafəliyangə ənggər wazha nyi, hya sara məl səra wu takasiya ndə

mai, alaga thlafati aga ngguta ndə mai, kwadashima, shishikur, ənga na ndə pampaməu. 2 Ənggər zər mamanji wu caguli aga sa u'wa, ta'yı hya da njira wu caguli aga ndər Hyal aga hya dağaga hau wu mbədər hyi. 3 Kəl hya məl abangau, ta a dər hyi abər Thlagə Yesu mənahə nga ja. 4 Ənggəra hyu shili əgya Yesu Kərsiti, ndəra ənggər tsəka mbəmbədəu, kəra nji piyari kau, ama Hyal a cadəbiya nyi ri enga nə nyi kadakadarkur. 5 Nahyi tsu ənggər tsəka mbəmbədəu nga hyi ənggər naja, həhər nga hyi ənggər Ki Hyal aga hya da dağə dzə pubu'yar cicau, aga hya lər sadaka dlədləwu ana Hyal lagur Yesu kərsiti. 6 Arya tsətsəfə nga nyi wu ndər Hyal abər, "Kəja ya vər la tsəka wu məlmə Səhiyona, tsəka kəra cacadə dlədləvau, ənga kalar ndəra hənggəri ənga ja, naju nda gu səli mai." 7 Agabangau, anə hyi nahyi njira hənggəri, tsəka kau wu shili ənga dləvau anə hyi, ama anə njira nggəl ara hənggəri ənga ja, ənggər kəra tsətsəfau wu ndər Hyal, abər, "Tsəka kəra njir hər didanə a dari tsəka təghə hər." 8 Ənə tsətsəfə nga nyi tsu, "Naja tsəka kəra wu shili nga thlə hi anə nji ənga naja nə tsəka kəra məliya nja dlanakər." Ndu thlə hi ara ndə nggəl ara bələr ndər Hyal, kəra ca ngə səra mbamba tsu kadəu aga nda. 9 Ama nahyi njira Hyal dəmbiya ngau, nahyi njira Hyal dəmbiya aga hya da pubu nə təlkur nyi, nahyi nji kəra Hyal fiya aga dləvə nyi, nji gə Hyal nga hyi, aga hya nar nyi anə alenji sə mənahəu kəra ji məliya hyi, naja ndəra həbiya hyi sara wu kuthləu a shili wu mbəmbəl dədəgur nyi. 10 Dədəməu, a'yı hyi nji gə Hyal mai, ama kabangəkau, a dar hyi nji nyi ara hyi hənggəri ənga ja. Dədəməu, nahyi a'yı uya təhədə Hyal mai, ama kabangəkau a dər hyi njira uya təhədə nyi. 11 Nahyi bazhir 'wa da 'yar, ənggər nji shishili ənga məthləpi nga hyi wu duniya, yu kədi hyi, aga hya hwinakər sara ara səra wu shili ənga bikau kəra hya vər papa əni wu dəfuwa hyi. 12 Bəgə nggyabiyar hyi wu pama njira a'yı wu sən Hyal mai, a da mənahəu, alaga ma ndə na nahyi njir məl sə dəmwa'yu, ndu sən lari sər məla hyi kəra mənahəu, ba nda dləvə Hyalər hyi ar pəcir shili nyi. 13 Hya lər kərhyi lagur məl thlər ənga səra kalar njir səm təlkur kəra nji ciya wu pama nji ar kəra hyi wu na, alaga naja nə təl dəgaləu. Hya məl abangə aga gənggəri nyi səli anə Hyal. 14 Anə gwamna tsu, hya məl thlər ənga səra nda na, aryə nanda nə njira Hyal fuwa hyi wu pela nda, aga nda hwathləya njira gəra nggar ndər, ənga nda faliya njira wu nggar ndər. 15 Arya səra Hyal wu cim ngau, ya

məl səra mənahəu. Lagu kə nga hyu hadiya miya njir ndər puyiu kəra wu biya sara wu miya nji dza. 16 Hya nggya ənggər njira wu kambəkər kərnda, ama hya sara piyari kambəkər kau, ja da lagu kəra hyu məl sə dəmwa'yı nə mai, ama kəl hya nggya ar viya mafa Hyal. 17 Hya gənggər nyi səli anə kalar ndər, ənga hya cabiy. a nyi yiwukur anə kuvvar hyi njir nu, ənga hya gənggər nyi səli anə Hyal, ba ənga tsu hya lər dəgalkur anə təl. 18 Nahyi mafa'yar, hya lər kərhyi anə tarkir hyi ənga huda zəməu, a'yı njir məl sə mənahə anə hyi waci mai, ama ətsu hya məl səra mənahəu anə njira wu məl sə dididi anə hyi. 19 Arya wu pina huda Hyal ma ndə wu səsə'u sa əwəbətə gəra vazə nyi a'yı aara naja nə Hyal. 20 Ama mi ngə sər əwasər hyi ma nji dəgə hyi aryə sər məla hyi kəra dididə? Ama ma aryə məl sə mənahə nga nji dəgə hyi kakal nga nyi wu mwar Hyal. 21 Arya Hyal ngga hyi aga hya lar əwəbətə ənggər kau, aryə Kərsiti ma a sar ja əwəbətə anə hyi aga ja cabiya hyi abər nahyi tsu wu nda lar əwəbətə. 22 "Naja a'yı saya məliya bikə mai, ənga sər ngguta vi a'yı wu miya ja mai." 23 Ənggər ndə nggənggəl nyi nəjə shabiya ndə ənga nggal mai. Ənggər ji sa əwəbətə, naja a'yı pahəna miya nə gərah ndə nə kibiya mai. Ama ba ji lər kərnyi anə Hyal ndəra wu məl numa nə jijiri. 24 Naja ənga kərnyi ngə hər bikər mən wu dza ja a dar wu dədləkər aga məna shabiya nyi yi anə bikau ba məna da njir məl səra tsatsa'a. Lagur takasə kəra nji takasə nyi ta nəgə mən uya shilgəbiya dzau. 25 Kadivira hyi da njir nu Kərsiti, ənggər təməhəu sasa nəgə hyi, ama kabangəkə kə hya njir nu nyi a shar hya shili əgya ja ndər bəla, ənga ndər tsam nggyabiyar hyi.

3 Ənggər kəra yi na anə mafa ta, nahyi mathləkə'yı tsu, kəra njir nu Kərsiti, hya lər kərhyi anə shilir hyi aga ma alenyi shili a'yı wu pama ndə kəra gəra hənggər ənga ndər Hyal ndu sən kəthləbiya ndə a shili, aryə sər məla mathləkə'yır ndə, ba ndə hənggəri ənga Hyal. 2 Ar pəcirə shilir ndə lari nggyabiyar hyi kəra jijiri ənga ənggəra hyu gənggər səlir anə ndə ba ndə da njir nu Kərsiti. 3 A sara əbəkə dərə hyi nə gumagumkur a da səra nju lari ənga li mai, sə ənggər ləm kər ənga ha səra nji məliya sara wu əndzau ba ənga kar ha nə gənna gangəu. 4 Kuji gumagumakurər hyi ja da sara wu dəfuwa hyi, naja nəgə gumagumakur kəra gəra dəzau, naja nəgə nggya nə həyə kər, ənga nggyabiyar jaməu əkkə'yı nji, nanda nəgə nggyabiyar

kera mənahə gagadau wu mwar Hyal. 5 Arya lagur nggyabiya kə ngə mathləkə'yı kera wu nu Hyal əngə fiya fər kərər nda wu Hyal dədəm məliya nggyabiya rəndə mənahə gagadau wu mwar Hyal lagur lər kərəndə anə shilir nda. 6 Ənggər kera Saratu, mala kera bələr ndər sal nyi, Ibrahim, əngə ngga nyi əngə thlagə da. Nahyi tsu, ku'yı nyi ngau nə jiri, ma hyi məl səra tsats'a gəra əngə hivər kalar sau. 7 Ənggər kə tsu shili, hya nggya əngə mathləkə'yı hyi əngə nda wu dəfuwa hyi, hya fiya nda əngə gənggər salı arya nanda nji tətəwə, ta da wu cir zəmə nga hyi wu sər fa'aki nə mayiwakur nə pi. Hya məl abangə a sara vanyi sə a kar kədi Hyalər hyi. 8 Ayukuda ndər kau, yu na anə hyi patəu, bəgə hya nggya əngə dağər kər, əngə hya nggya əngə təhudəu əgya kərhyi əngə hya ca yiwukur anə kuvvar ara nahyi zamə əngə hya ca ku'wukur anə kuvvar hyi, ba əngə hya həyə kər. 9 Hyə sara kyi dəmwə'yikur anə njira məliya hyi dəmwə'yikur mai alaga hya nggəl njira nggəliya hyi mai. Ama hya da nji fə barka arya aga məl sə manahə ngə Hyal ngga hyi aga hya da njir dləw barka ara ja. 10 Arya tsatsafə nga nyi wu ndər Hyal, "Kalar ndəra wu yiwu nggyabiya mənahəu, əngə ju yiwu ja nggya cacaguli, kəl ja kar kiyara ja ara ndər dəmwə'yu əngə miya ja ara thlafati. 11 Kəl ja piyari mal səra dəmwə'yu ja məl səra mənahəu; əngə kəl ja gal nggya jaməu əngə kalar ndau əngə ja nərdəzə gagadau aga nggyaya jaməu. 12 Arya Thlagəu nga vər bəla nji tsapəu, əngə himiya ja papahau aga sohimı səra ndu kədi nyi. Ama Thlagə wu sha bama anə njir məl sə dəmwə'yı mai." 13 Wangu sən məliya sə dididi anə hyi ma hyi ciya kər aga məl səra mənahə? 14 Ama ma hyu sa əwaşwatəu arya məl sə tsapəu, a uyar hyi barka ara Hyal. Agabangau, hya sara hivər dawar hyi ənggər nanda mai, əngə hya sara gərahə arya səra ndu məl anə hyi mai. 15 Ama wu dəfuwa hyi, hya ha kera Kərsiti ar viya Thlagər hyi. Hyə nggya papabau cumu aga hya uya səra hya sən shaduwa anə ndəra a vər yiwa hyi ar kərər kər kərər hyi əni wu Kərsiti. Ama ga shaduwa nyi wu bətsəkur kər ba əngə gənggər səli. 16 Ətsu hya nggya əngə dəngər hyi cicau, aga njira wu ndər dəmwə'yı ar kərər thlər mənahər hyi kərər hyu məl wu Kərsiti nda gu səli arya səra ndu na. 17 Ma yiwu huda Hyal ngau, a ndiya əngə mənahəu, aga hya sa əwaşwatəu arya məl səra mənahəu a mwara sa əwaşwatəu arya məl sə dəmwə'yu. 18 Arya kərsiti tau aga zəməu arya bikə nə nji patəu. Naja ndə tsapə tau arya nji tsapəu

əngə nji gəra tsapəu, aga ja hər hyi a shili anə Hyal. Nji tsiya nyi wu kumər dzau ba ji hya'ari əngə pi lagu Mambəl. 19 Əngə mambəl kəra hya'ana nyi sara vər tau ngə ləbiya nyi a vwar vira nji fiya mambəl nə nji tətə ari ba ji vuwa tətəlnə nda ndər Hyal ar kəra hya'ari nyi səra vir tau. 20 Mambəl'yar kə ngə mambəl njira kađəu nggəl arə bələr ndər Hyal, alaga kə Hyal a munyari əngə nda ar pəcira Nəhu a vər hər kwambwal arı. Ar pəci ta, nji diywau waci ngə uya mbədəu lagu 'yimi, nji cisu wacu. 21 'Yimi ta ar pəcir Nəhu ta ngə cabiya culi bəbatizəma kəra mbədəna hyi kabangəkə tsu, ama mbədə kəra hyi uya kau, a'yı lagur ci didi əngə 'yimi sara ar dəzə hyi nga hyi uya mai, ama lagur yiwa sara ara Mambəl Hyal ja cina dəngər hyi. Bəbatizəma kəra mbədəna hyi kau, ji məl abangə lagur hya'ari Yesu Kərsiti sara vir tau. 22 Naja ndəra hya'ari sara vir tau a ma'yiri ja a dəməlmau, naja ngə ndəra a vər nggya ar tsi mazəma Hyal. A dəna nga ja vər səm talkur ar kəra waladı'yar əngə tətəl'yar əngə njir dənəma, ba əngə njir dənəma talkur papatəu əngə ndə fiya kəra nda əgya kiđa ja.

4 Ta da hyu səni abər Kərsiti a lar əwaşwatə arya mən wu kumər dəzə ja, agabangau zaməfə'yər, ta'yı hya nggya əngə dəngər abangau, aga hya sən səsə'wuri əwaşwatə wu dzau, arya kalar ndəra ləri əwaşwatə wu dəzə ja, a ndiyar ja dənəma bikau. 2 Arya najakau, tsu ju dumwa əngə nggya suna suna nə ndəndəkur nə kumər dəzə kəra wu ndə bəliya nyi mai, ama ju məl səra pina huda Hyal wacu. 3 Arya a sanar hyi pəci gangə dədəmə a vər məl səra njira gəra sən Hyal wu yiwu məl, sə ənggər nggya nə səsukur, əngə suna nə kumər dzau əngə sa sə sasa, əngə yiwu nggya wawahə gəra kər, ba əngə nu katəu, kəra sə zhizhigər ngau. 4 Ənggərə tsu hyu bəra dağə kər əkkə'yı nda wu məl sə dədəmwa'yı mai, ba ndə ləri ənggər sə dədəgur ngə anə nahyi kəra biya sara wu nda, ca ngə da ndu nyabiya hyi əngə nggəl. 5 Ama ndu nda ləri sakida sər məla nda əngə miya nda anə ndəra a nggyar tsa'a aga məl numa anə njira əngə pi əngə nji tətəu. 6 Ca ngə səra da nji tətəlnə ndəshigu anə njira əngə pi əngə nji tətəu, aga Hyal a dağaga məl numa anə nda ənggər nə njira wu kumər dzau, ama aga nda nggya aga Hyal wu mambəl əngə Hyal. 7 Pəcir kudiya nə kalar sau a dar ləhəu. Agabangau, kəl hya dəngəbiya sə mənahəu, əngə hya kəkəya kərhyi aga hya dağaga sən kədi Hyal. 8 Səra ndiya sə'yar kə patəu, ca ngə hya

ca yiukur anə kuvwar hyi gagadau, aryā yiukur
wu dazhəna bikə gangə kəra njii məliya. 9 Hya da njir
dləwu məthləpi anə kuvwar hyi ənga tsi məməthləu.
10 Kalar ndə wu pama hyi ja məl thlər ənga kalar culi
lə sə lələ kurthlə kəra Hyal nə nyi aga dləwa kuvwa
nyi. Wu lagu kə nga hyu nda məl thlər ənga lə sə lələ
nə Hyal mənahəu. 11 Kalar ndəra lə sə lələ nyi, ca
ngə tətəlna ndər Hyal, bəgə ja na səra Hyal na aga ja
na. Kalar ndəra lə sə lələ nyi, ca ngə məl thlər anə
njii, bəgə ja məl thlər ənga dənana kəra Hyal nə nyi
aga wu kalar lagu njia lər fal nyi anə Hyal lagu Yesu
Kərsiti. Bəgə kadakadarkur ənga dənana ja nggya
ba'anuwa. Amina (aiōn g165) 12 Nahyi Bazhi 'wa da 'yar,
ja sara da sə dədəgur anə hyi ma hyi sa əwəbwatə ar
pəcir dzəbiya dəz mai, a sara hya dənəga a bər vanyi sə
mafəliyangə nga vər da anə hyi mai. 13 Ama aryā kau,
hya caguli ara hyu sa əwəbwatə dəbə ənga Kərsiti,
ara ar pəcir nju nda cabiya kadakadarkur nyi, hyu
nda nyabiya dəz ənga caguli gagadau. 14 Hyal ngə
wu fənggər hyi barka jijiri ma njii nggənggəl hyi aryā
nahyi njir nu Kərsiti, aryā Mambəl kadakadarkur kəra
ca ngə Mambəl nə Hyal ja nggya ənga hyi. 15 Ma njii
nə hyi əwəbwatə, ja sara da ara nahyi njir tsa ndə
mai, alaga njir həl ənga alaga njir batal paməpaməu,
ənga alaga njir fə miya a vu ndər ndau. 16 Ama ma
hyu sa əwəbwatə aryā nahyi njir nu Kərsiti, ja sara
da sə səsəli anə hyi mai, ama hya fal Hyal ara nju
ngga hyi njir nu Kərsiti. 17 Pəci ta kəra Hyal wu nda
məl numa anə njii a dari, ənga ju nda dzəgwa məl
numa kə wu ki nyi. Ma da ar mən njir nu nyi nga
ju dzəgwa, mi ngu nda da ənga njira gəra dləwuri
ndəshigu nə Hyala? 18 Ənggər kəra ja tsətsəfə wu
ndər Hyal, "Ma da dzadzau anə njii gə Hyal nda uya
mbədau, mi ngu nda da ənga njira gəra hivər Hyal,
ndu dumwa nga nggya wu bika?" 19 Agabangau, patər
njira wu sa əwəbwatə ənggərə Hyal wu yiwi ja da,
ndə bərə dumwa ənga lər kərnda anə Hyal ndəra
məliya nda ənga nda dumwa ənga məl səra mənahəu.

5 Kabangəkə ya vər tsəfə anə hyi njir tədə mwa ənga
yu kədi hyi aryā sər əwəkər kəra vər əwəkər anə
dəbə dəz nə njir nu. Niyi tsu ndər tədə mwa ngau
ənggər nahyi ndəra lari sa əwəbwatə nə Kərsiti ənga
tsu ndəra wu nda dləwuri kadakadarkur kəra Hyal
wu nda cabiya mən. 2 Yu kədi hyi, hya bəla njii gə
Hyal kəra wu tsa hyi. Aryā njii na hyi thlər nə bəla
nda ənggər kəra njir bəla a vər bəla fəgər nda. Hyā

sara tədə mwa anə nda ara njii ciwa hyi a gwa mai.
Ama hya tədə mwa anə nda ara yiwi huda hyi nga
hyi hənggəri hya məl abangə ənggər kəra Hyal wu
yiwi hya məl. Hyā sara məl thlərər hyi aga hya uya
gənna waci mai. 3 A sara hya ca dənana anə njira njii
fuwa wu pəla hyi mai, ama kəl hya da sər fə li kəra
ndu fa'abiya hiya nyi. 4 Ar pəcirə Kərsiti ndər bəla
kəra dəgal wu nda cabiya kər ar babal, hyu nda uya
mitawal nə kadakadarkur kəra gəra dəzau. 5 Abangə
tsu nahyi wazha baduwari, hya həyə nyi kər anə njira
nggurum. Patəkura hyi kəl hya nggya ənga həyə kər
anə kuvwar hyi, aryā, tsətsəfə nga nyi abər, "Hyal wu
papa njir əwədza, ama ju ca ku'yakur anə njira ənga
həyə kər." 6 Agabangau, hya da ənga həyə kər əgya
kida dənamar Hyal, aga ja nda həna hyi ma pəca nyi a
dari. 7 Hyā fuwa patər səra wu əwəbətə hyi wu tsa Hyal ba
hya far əni ara ju yiwi ja dləwar hyi. 8 Hyā kəkəya
kərhyi, ənga hya nggya papahə li, aryā dawar hyi,
shatan, kəra ənggər ləvari kəra vər hwavi kəra vər gal
ndəra ja dəbagə dəhu. 9 Hyā ka nyi ara shili ara hyi,
hya ta'yı ənga dənana wu mbərsa, ara hyu səni abər
zamər hyi'yar kəra a ndu duniya patə a vər sa culi
najaka əwəbwatə kəra hya gwa kau. 10 Ama Hyal ndər
ca ku'yakur anə njii patəu, naja ndəra nggya hyi aga
hya da wu cir zəmə ənga Kərsiti wu kadakadarkur
nyi nə bə'anuwa. Ayukuda hyi lar əwəbwatə nə pəci
kushu, ju sa bərə shabiya hyi a shili ara kərnyi, ba
ja məliya hyi əbabalu, ənga tata'yı pir, ba ənga gəra
kənggədəu. (aiōnios g166) 11 Səm təlkur a nggyar nə
nyi bə'anuwa. Amina. (aiōn g165) 12 Silas wu dələwar
da yi tsəfəri najaka cama tsətsəfə, ndəra zəmə məl
thlər tsa'a miya dəfu, yi tsəfər hyi sə yidəu aga ya
tsətsəkur dəfuwa hyi ar kəra mbərsar hyi ənga yu
yiwi ya bərə nar hyi abər ku'yakur Hyal kəra ju ca
anə mən jiri nga nyi ənggər kəra yi nar hyi ta. Hyā
dumwa ənga hənggəri wu ja. 13 Nanda njir nu Kərsiti
kəra wu Babilanu, njira njii cadəbiya əkkə'yı hyi, nda
vər usa hyi, abangə tsu zər da Markusu wu usa hyi. 14
Hya usar kuvwar hyi ənga bərpə dəz nə yiwi. Bəgə
Hyal a nə hyi huđə pərtə patəu wu Kərsiti. Amina.

2 Biturusu

1

Sara ara Simanu Biturusu, ndər məl thlər Yesu Kərsiti ənga cama səsau, A nda nə nji, njira yau tsapəkur nə Hyalər mən ənga ndər mbədə mən Yesu Kərsiti, njira dləwuri mbərsa kəra duduru ənggər nər mən kau. 2 Bəgə mayiwakur ənga hudsə pərtə ja nggya nər hyi lagur sənbiya Hyal ənga Yesu Kərsiti Thlagər mən. 3 Hyal wu hyalkur nyi a nər mən ri ja kalar səra mən wu yiwu aga nggyabiya ənga nggya hyalkur, lagur sənbiya nyi, ndəra ngga mən a vu kadakadarkur nyi ənga mənahəkər nyi. 4 Lagu kə nga ji nə mən alkawal dədəgal ənga duduru, aga lagur nda nga mən wu dzəgwa da wu cir zəmə wu nggyabiya nə hyalkur aga məna sən nggwadəna kəra ara nggya dəmwə'yu nə duniya kəra suna paməpamə a'yı a gwa. 5 Agabangau, hya nərdzau, hya cakər nyi anə mbərsar hyi mənahəkər, ənga anə mənahəkər tsu sənbiya sau, 6 ənga anə sənbiya sə tsu, kəkaya kər, ənga anə kəkaya kər tsu cinapi ənga anə cinapi tsu nggya hyalkur, 7 ənga nggya hyalkur tsu yiwu zaməkur, ənga yiwu zaməkur tsu hangəkalkur ənga hangəkalkur tsu hangəkal zaməkur, ənga hangəkal zaməkur yiwudzau. 8 Ara ma sə'yar kə a'yı wu dəfuwa hyi gagadəu, ndu kar hyi ara nggya gəra kətər dzau ənga gəra cakər dzau wu sənbiya sə ar kəra Thlagər mən Yesu kərsiti. 9 Ama kalar ndəra tini uya culi najaka sau, a dar ja ndər tsamə sə lələfuru ənga ndə ləfau. Ənga a farar ja abər a cina nyir nji sara ara bikə nyi kəra tərabiya. 10 Agabangau, wazha ama, hya nərdzau aga hya nyabiya nggar hyi ənga cadər hyi kəra nji məliya hyi. Ara ma hyi məl abangau, nahyu sən dla tsu mai. 11 Lagu kə tsu nga hyu nda uya dləwu nə jijiri a vu talkur Thlagə ənga ndər mbədə mən Yesu Kərsiti. (aiōnios g166) 12 Agabangau, cumu nga yu bəra dəngər hyi ar kəra sə'yar kau, alaga kə hyu sənbiya nda kau, ənga ciyar hyi hi wu jirkur kəra a'yı ara hyi kabangəkau. 13 Yu nggani a dar tsa'a ya bəra dəngər hyi ar kəra sə'yar kau, ma tsu yi əkkə'yı hyi wu dzə kau, 14 arya yu səni abər pəcir təkəbiya dzau ənga kumər dzə kau, a dar ləhəu, ənggər kəra Thlagə Yesu Kərsiti cabiya da. 15 Agabangau, yu məl kalar səra yu sən məliya aga ya lari abər hyu nda dumwa ənga dəngari sə'yar kau, alaga ar pəcira yi piyari najaka dzau. 16 Ar pəcira 'yi nar hyi ar kəra dənama ənga shilir Thlagər mən Yesu Kərsiti, a'yı pumungutu tsədlatsədla sara vu hahangəkur nə ndə nga 'yi nar

hyi mai, ama səra 'yi lari ənga liya 'ya ngau. 17 Ara a'yı 'ya tata'yı əna ar pəcira ji dləwuri ha kər ənga kadakadarkur sara ara Hyal Tada, ar pəcira 'yi nggari dəhə dədəgal sara dəməlməu kəra a vər na, "Naja kau, Zər da ngau, yu yiwu nyi gagadəu, ənga ja tsu, huda ya pidarı." 18 Na'ya ənga kər'ya ngə nggar dəhə kə sara a dəməlməu, ar pəcira 'ya əkkə'yı ja ar dar mə cicau. 19 Ənga tsu 'yu səni abər ndər nə nabi'yar kəra ndə da jijiri. Nahyi tsu hya nərdzau, hya səya nyi himi ənggər kəra mbəmbəl wu mbəl wu kuthlə wacikal vi, kəl ma shashilga disha wur vi tsu mbəl wu dəfuwa hyi. 20 Sə tangərma hya səni wu dəfuwa hyi abər vanyi ndərhaha a'yı wu ndər Hyal kəra sara wu dəngə ndə nga nyi shili mai. 21 Ara ndərhaha a'yı wu shili sara wu dəngə ndə mai, ama ndə ngu na ndərhaha sara ara Hyal Mambəl Cici kəra wu ləbiya nyi.

2

Ama nabi fati a'yı nda gangəu wu pama nji ənggər kəra nju uya njir highibə fati wu pama hyi, ndə həlwa dzə wu hyi ənga dəngə dididi. Ka mbari ndə shabiya yi anə ndəra kətiya nda ara tau, ndə dzəgwa uya tə anə kərnda 2 Nji gangə tsu wu nda nu lagur gal mosahəkər wu lagu gəra salikur. Lagu kə tsu ngə alenyi nji wu nda shimi nyi yi anə jirkur. 3 Wu lagur sunar nda, maləm'yar dəbə dəzə ndu nda shili ənga dəhə məsahə nə fatır nda. Alaga kə a thlana ndar nji numa tsu kadəu, ənga ndəra wu nda dənəna nda papəbə nəga ja 4 Arya Hyal a'yı piyari məl numa anə waladı'yar ar pəcira ndə məliya bikə mai, ama kəl ta ji vakuwa nda a gu u'ur kətsa, ji jahuwa nda a gwar vi dzəgam kəra ndiya ənga dzəgamu. A ndəna nəndu nggya ndu səkə pəcir numa. (Tartaroō g5020) 5 Ma da naja a'yı səsəlkər anə nji dədəm wu pəcira ji səna duniya ənga 'yimi mai, ama kəl Nəhu ndər tətəlnə ndəshigu nə tsapəkur ənga alenyi nji mədəfau 6 Ma da Hyal səna məlmə Sodomu ənga Gwamwara lagur nggyina nda ənga u'u ba ndə sha aga bəbər, ənga ji məliya nda ndə də sər highibə anə njir məl bikau, njir məl səra gəra kyau. 7 Ma ji kətiya Lotu, ndə tsapəu, ndə kəra a vər nggya wu pama nji shishi kəra zəwar nyi. 8 (ara naja ndə tsapəu, kəra a vər nggya wu pama njir məl səra gəra kyau, vu'yı ənga pəci uya diyadiyəbəkər nə mambəl lagur səra ju lari ənga ju nggari ndu məl). 9 Ya ma abangə nəga nyi, lagu kə nəga mən səni abər Hyal a'yı ja ənga sən ənggəra ju sa həbiya nji tsapə nyi'yar sara wu bwabwatau, ma njir məl dəmwə'yikur tsu, wu dumwa ənga məl dəmwə'yikur ba'anə pəcir numer

nda. **10** Kə jiri nga nyi anə njira lər kərndə aga məl sərə ngga məsahə anə kumər dzə lagur məl səsukur ənga nggel ara məl sərə njir tədəmwa wu na. Nji kau, nji u'ul li ənga əbabal kərnəgau, nji gəra səli ənga njira gəra hivər njira adabanga nda. Ndu sən nggəl njira nji gəra lari ənga li. **11** Ama alaga waladi'yar kəra ənga dənama gagadə kau, a sən shili ənga vazə anə njira vər nggya wu mwər Thlagə mai. **12** Ama nji kau, ndu ndər nə didə ar kəra sərə ndə gəra nggabiya. Nanda ənggər sər tagə nga nda, njira gəra ənga dənga, njir mal sərə dza nda wu yiwu wacu, njira nji yabiya aga nja mbər nja tsiya nda ənggər sər tagə nga ndu nda kudəfau. **13** Ətsu ənggər kəra ndə lər əwəbwatə aənə nji abangə tsu nga njir nda nər nda əwəbwatə. Dəngar nda ənga sə mənahəu, ca ngə məl səsukur əpuci. Nji vavazə nga nda aryə sər mələr nda dididi nji, ma ndu sa ənga səm sər səm ənga hyi, dəngar nda dəmwə'yı nga nyi. **14** Cumu dəngar nda lagu səsukur nga nyi, nandu piyari məl bikə mai, ndu dumwa ənga ngguta njira gəra ənga dənama wu mbərsar nda. Nanda njir suna ngau, njira nji shi'unə. **15** Ndə piyari lagu kəra ta'yu ndə dzəgwa nu lagu Balamu zər Biyaru, ndəra wu yiwu gənnə gagadəu lagur məl sə dəmwə'yu. **16** Ama nji kughiya nyi ara məl sə dəmwə'yu, kəl kwara kəra gəra saya ndər pahəna miya ji ndər ənga dəha ndəu, aga ja kar nabi ara məl sə dididi ənggər nabi wu thləkau. **17** Najaka njir thla fati a'yı nda ənggər dəl nə 'yimi kəra ulnakər, ənga ənggər kunjigərpa kəra yambadəu a vər kədlau. Hyal ənga kərni a piyar ndəri vir nggya kəra ndiya ənga kuthlə gagadəu. **18** Ara nji kau, lagur sə dididi ənga ndər məməlaməu kəra ndu na, ənga cim nə məl səsukur ənga məl sə gəra səli nga ndu nggutəna njira ənga dzau nga ndə biya ara wu nggyabiya nə bikau. **19** Ndə məliya nda alkawal nə nggya kambau, ama nanda ənga kərndə tsu nda mafa anə sər məla nda. **20** Ma nda piyari məl sə dəmwə'yı nə dəniya ara ndə səni Thlagə ndər mbəda mən Yesu Kərsiti, ama ba ndə bəra sha a nda məl sə dəmwə'yu, ndu nda da dididi a ndiya ta nda dədəm ta. **21** Kuji anə nda ma nanda a'yı saya sənbiya lagu nə nggya nə tsəpəkur tsu kədə mai, ara a sənbiyar nda ba nda dzəgwa bəra sha ara məl sə ənga ndər cici nə Hyal. **22** Arya karapə kə jiri n/ga nyi abər "Hya a shari ju nadə səra ji tapərana" ənga "Fəshiu kəra nji pərana a bəra shari a gu tsukwəbə nyi."

3 Bazhir 'wa da 'yar, najaka ngə tsəfə da nə məthləkura nyi anə hyi. Gyapə yi tsəfəri ağa ya bəra fuwa dənga nə jijiri wu dəfuwa hyi. **2** Yu yiwu hya bəra dəngari ənga ndər nabi'yar kəra tərəbiya tsu kədəu, ənga ndər kəra Thlagə ənga ndər mbəda mən nar mən lagu miya cama səsə nyi'yar. **3** Sə tanggərma, hya da ənga səni, abər wu jomər dəniya njir ngguta nju nda shili, ndu nda dumwa ənga mal sə dididi kəl səra ndu yiwu nga ndu məl. **4** Ndu nda na, "Ya əməni ngə alkawal nə shili nyi kə ja? Kəja əjir mən'yar a piyar dəniya ama tsu sə a vər mə'yı kakal ənggər kəra saya da, sə a'yı kəra bəlar dzə mai." **5** Ama koja kəra nda a fari abər lagu ndər Hyal ngə kalar səra nji məliya a dəməlməu ənga a gyu 'yi, nji həbiya nda sara wu 'yimi ənga lagu 'yimi. **6** Lagu 'yimi ətsu nga nji tuzhina dəniya nə zaman ta. **7** Lagu culi ndər ta tsu nga nji piyari dəməlməu ənga dəniya nə kabangəkau wu nda sanakər ənga u'u, kəra Hyal piyari aga ja səkə pəcira nju nda məl numa anə njir mal sə dəmwə'yu. **8** Ama a sara hya far najaka ndər bazhir 'wa da 'yar mai, pida pathləu ənga Hyal ənggər fa duburam nga nyi, ətsu fa duburam ənggər pida pathlə nga nyi. **9** Thlagəu, a'yı wu far ənga alkawal nyi ənggər kəra alenyi nju dənga wu ndəndəkur kə mai. Munya nga ju məl ənga hyi, ara na ja a'yı wu yiwu ndə zəmə a sanakər mai, ama aga kalar ndə ja uya pi. **10** Ama pəcir shili Hyal wu nda da ənggər shilir ndər həl gəra nju səni. Dəməlmə wu nda sanakər dəbə ənga wu gagadəu, kalar səra a'yı a gwagwa wu nda ngyinakər ənga u'u. Dəniya ənga səra wu ja patəu wu nda ndzau. **11** Ma da mbar kalar sənga nju nda ndzana lagu kə abangau, wa thləm culi nji kəra hya kyaga da? A kyau hya da nji cicau, njir məl səra Hyal wu yiwu, **12** ənggəra hyi wu səkə pəcir shilir Hyal ənga hya kusar shili nyi. Pəci ta ngu nda shili ənga u'u nə nggyi dəniya ənga kalar səra a gwa. **13** Ama ənggər kəra ju nyana alkawal nyi, mən wu səkə shilir dəməlmə mafaliyangəu ənga dəniya vir nggya nə tsəpəkur. **14** Agabangau, bazhir 'wa da 'yar, kəra yu yiwu, ta dəri hyu səkə shilir najaka sau, hya nərdzau aga nja thləwa hyi gəra ənga səra nja vaziya hyi ari ənga nggya ənga hudə pərtəu ənga ja. **15** Hya dəngari səra da Thlagər mənə vər səsə'u mən ca ngə aga kalar ndə a uya mbəda. Abangə nə zəmər mən Bulusu ndəra mən wu yiwu tsəfər hyi lagu tsətsəlkur kəra Hyal nə nyi. **16** Cimu nga ju ndər ar kəra culi sə'yar kau, lagu cama tsətsəfə nyi'yar. Wu tsəfə nyi'yar alenyi ndər a'yı kəra dzadzau mənə sənbiya nda, kəra

njira gera təkəbiya sau, ənga njira gera ta'yibiya dzau
ənga dənama wu mbərsar shasha səra ndəra nyi wu
na lagur səra ndu yiwu, lagu kə nga ndu uya tau anə
kərnda. **17** Agabangau, bazhir 'wa də 'yar, ta də a
sənbiyar hyi abangau, kəl hya nggya ənga hangəkal a
sara highibə nə fati a məliya hya dlanakər wu mbərsar
hyi. **18** Ama hya cakər hau wu yiwukur ənga sənbiya
Thlagər mən Yesu Kərsiti. Anə nyi ngə kadakadarkur
kabangəkau ənga ba'anuwa tsu. Amina! (*aiōn g165*)

1 Yahwana

1 Naja kəra tsu wu dzuguya duniya a'yi ja, kəra a nggari 'ya, ənga a lar 'ya ənga liya 'ya, ənga a tsambiyar 'ya tsu, ənga a tsəkwar 'ya ənga tsa 'ya, sa kau ca nga 'ya vər na ar kəra ndər nə pi. **2** Pi kau, a cabiyar kər ar babal, a lar 'ya, ənga a sakidar 'ya tsu, ənga ca nga 'ya vər hə'wau anə hyi abər naja ngə Ndər Pi nə ba' anuwa, kəra ənga Tada nga ja, a canə 'yar ja dzau. (aiōnios g166) **3** Najaka hə'wa sə kəra 'ya vər mel anə hyi a nggari 'ya, ənga a lari 'ya tsu, aga nahyi tsu, hya sa daşər dzə ənga 'ya. Daşər dzər mən tsu ara Tada ənga Zər nyi Yesu Kərsiti nga nyi. **4** Najaka tsəfə kəra 'yi tsəfə anə hyi aga cagulir 'ya a nyabiya dzau. **5** Najakau ca ngə cama kəra 'yi nggari sara ara ja, na'ya tsu, 'yi hə'wuna hyi, abər Hyal ngə mbəmbəl, kuthləu a'yi wu ja alaga kushi mai. **6** Agabangau ma mən na abər mənə vər daşər dzə ənga Hyal, ama tsu mənə vər bau wu kuthləu, a cabiyari abər njir thla fati nga mən, namən a'yi a vər nu jiri mai. **7** Ma mən nggya wu mbəmbəl, ənggər kəra ja wu mbəmbəl, a vər nggya mən wu daşər dzə ənga kərmən, mashi Zər nyi Yesu tsu, ja cina mən sara wu kalar bikau. **8** Ma mən na abər bika a'yi ara mən mai, kərmən nga mənə vər ngguta, jiri tsu a'yi wu mən mai. **9** Ma mən nana bikər mən anə Hyal, naja ndə tsa'a miya dəfu ngau, ənga naja ndə tsapə ngau, ba ja təfəbiya mən bikər mən, ja dzəgwa cina mən sara wu kalar dəmwa'yikurər mən. **10** Ma mən na abər namən a'yi məliya bikə mai, a cabiyari mən abər Hyal ndər thla fati nga ja, ənga ndər nyi tsu a'yi a wu dəfuwa mən mai.

2 Nahyi wazha da, ya vər tsəfə najaka tsəfə anə hyi a sara hya məl bikau. Ama ma ndau a'yi kəra məliya bikau, ndər hal aryə mən a'yi wu mwar Tada, naja ngə Yesu Kərsiti ndəra tsapəu. **3** Naja ngə lər kər nyi nə sadaka nə ha bikər mən, a'yi nər mən waci mai, ama ətsu nə duniya patəu. **4** Ma mən bəlar dladə nyi, a cabiyari abər a sən nyir mən. **5** Ma ndəra na, abər, "Yu sən Hyal," ama naju bələri dladə nyi mai, najaka ndau, ndər thlafati ngau, jirkur tsu a'yi a wu ja mai. **6** Ama ma ndəra a vər nu səra ndər Hyal nana, yiwukur Hyal a nyabiya dzau wu ja. Lagu kə nga mənə səni abər a'yi mən wu ja. **7** Nahyi bazhir 'wa da 'yar, a'yi dladə mafaleng nga ya vər tsəfə anə hyi mai, ama dladə dədəm kəra

hyi dləwuri tsu kəfə ta ngau. Ndər bəla nə dədəm kə ca ngə cama kəra hyi nggari. **8** Alaga abangau, dladə mafaleng nga ya vər tsəfə anə hyi, jirkur nyi a lar nji wu ja ənga wu hyi tsu, aryə kuthlə a vər tərabiya ənga mbəmbəl nə jijiri a vər mbəl nga ja. **9** Kalar ndəra na abər wu mbəmbəl nga ja, ama naja a'yi wu yiwu zamə nyi mai, a cabiyari abər tsu ja wu kuthləu. **10** Ama kalar ndəra vər yiwu zamə nyi, wu mbəmbəl nga ju nggya, sər məliya ja thlər hi a'yi tsu mai. **11** Ama kalar ndəra piyari shishir dza zamə nyi wu kuthlə nga ja, ənga ju bau wu kuthləu. Naja a'yi wu səni vira ju ma'yi a ndar mai, aryə kuthlə kə a ləfəna nyi ri. **12** Wazha huda yau, yu tsəfə anə hyi, ara a təfəbiya hyir nji bikər hyi aryə thləmə nyi. **13** Nahyi tada'yar, yu tsəfə ana hyi, ara hyu sənbiya nyi ndəra divira dzəgwa duniya. Nahyi wazha shili, yu tsəfə ana hyi, ara a səmkur hyi təlkur ar kəra ndə dəmwa'yı kau. Nahyi wazha baduwari, yu tsəfə ana hyi, ara a sənər hyi Tada. **14** Nahyi tada'yar, yu tsəfə ana hyi, ara a sənbiya nyir hyi, ndəra divira dzəgwa duniya. Nahyi wazha shili, yu tsəfə ana hyi, ara njir dənama nga hyi, ənga ndər Hyal a'yi wu dəfuwa hyi, ənga a səmkur hyi təlkur ar kəra ndə shishi ta. **15** A sara hya yiwu duniya, alaga səra a gwa mai. Ma ndəra vər yiwu duniya, yiwukur nə Tada a'yi wu dəfuwa ja mai. **16** Ara kalar səra a wu duniya, sə ənggər suna nə kumur dzau, ənga səra li wu cim, ənga bwəsə ənga səra ara gau, a'yi wu shili sara ara Tada mai, ama sara wu duniya. **17** Duniya ənga kalar səra wu ja kəra nji wu cim ndu tərabiya, ama ndəra wu məl thlər ənga yiwur huda Hyal, a'yi ja ənga pi nə ba' anuwa. (aiōn g165) **18** Nahyi wazha huda yau, pəci nə kudiyar duniya nga mən a gwa, ənga ənggər hyi nggari abər dawa nə Kərsiti a vər shili, alaga kabangəkau, dawa Kərsiti a shili ndə gangəu. Lagu kə nga mən wu sənbiya abər wu kudiyar duniya nga mən. **19** Sara wu mən nga ndə biya, ama jiri nanda a'yi nər mən mai. Ara maja bər nər mən nga nda, tsu nda əkkə'yı mən. Ama ma'yır nda a cabiyari abər ndə a'yi kəra wu pama nda kəra nər mən mai. **20** Ama nahyi nər hyi Ndə Cici kə a cadəbiya hyi ri ja, ənga papatəkura hyi a sənər hyi jirkura nyi. **21** Nayi a'yi wu tsəfə najaka tsəfə anə hyi aryə nahyi gəra səni jiri mai, ama ara hyu səni, ba tsu hyu səni abər jirkur wu yabiya fati mai. **22** Wa ngə ndər thlafati ka? Naja ngə ndəra kəpalna abər Yesu ngə Kərsiti. Culı ndə kə ngə dawa Kərsiti, ndəra kəpalna sən Tada ənga Zər nyi. **23** Kalar ndəra kəpalna

səni Zəra nyi, naja a'yi sən Tada mai. Ama kalar ndəra hənggəri, ji nana abər Yesu ngə Zəra nyi, a'yi ja ənga Tada. **24** Bəgə səra hyi nggari tanggərma ta a nggyari wu dəfuwa hyi. Ma a nggyari wu dəfuwa hyi, nahyi tsu a nggyar hyi wu Zər ənga Tada. **25** Kəja alkawal kəra ji hər mən, abər a'yi mən ənga pi gəra kudau. (aiōnios g166) **26** Yu tsəfə najaka sə ana hyi ar kəra njira wu yiwu nda səkwana hyi. **27** Ama nahyi,cadə kəra hyi uya sara ara Mambəl Cici a nggyari wu hyi, ənga a'yi kəl hyi bəra gal vanyi nda aga highibə ana hyi mai. Ama Mambəl kəra ji nər hyi wu highibər hyi kalar sau, ara highibə nyi jijiri nga nyi, sə fəfati a'yi a gwa mai. Ənggar kəra ji highibər hyi, abangə tsu hya nggya wu ja. **28** Kabangəkau, nahyi wazha huda yau, hya dumwa ənga nggya wu Kərsiti, aga ma ji shashili hivər a'yi wu sa mbar mən ənga məna gu səli mai. **29** Ma hyu səni abər ndə tsapə nga ja, hyu səni abər kalar ndəra wu məl səra tsa'a zər Hyal nga ja.

3 Abar ngə gangəkura yiwukur kəra Tada cabiya anə mən, kəra nja dzəgwa ngga mən ənga wazha Hyal! Pakatə ca nga mən. Səra da duniya a'yi wu sən mən mai, ca ngə ara nandu sənbəya nyi mai. **2** Nahyi bazhir 'wa da 'yar, kabangəkə wazha Hyal nga mən, ənga səra mən wu nda da a ndu mwa tsu, a'yi cabiya dzə ar babal kwatahə mai. Ama mənu səni abər ma Kərsiti sa cabiya dzau, mənu nda da ənggar naja, ara mənu nda lar nyi ənggər kəra ja. **3** Kalar ndəra fərkər ənga Kərsiti, ju cina kərnyi ənggər kəra ja cici kau. **4** Kalar ndəra wu məl bikau, a bəlnar ja dladau. Əngə jiri, məl bikə ca ngə nggəl ara bəla dladau. **5** Ama a sən hyi abər Yesu shili aga ja sa həna bikər mən. Əngə bikə a'yi wu ja mai. **6** Kalar ndəra vər nggya wu Kərsiti, naja a'yi wu dumwa ənga məl bikə mai. Kalar ndəra dumwa ənga məl bikau, naji saya lar Yesu mai, ənga naju səni nyi tsu mai. **7** Nahyi wazha huda yau, a sara hya piyari ndə ja nggutəna hyi mai. Kalar ndəra wu məl səra tsa'a, naja ndə tsapə ngau, ənggar kəra Kərsiti tsapə. **8** Kalar ndəra vər dumwa ənga məl bikə nə shatan nga ja, aryə shatan nga a vər dumwa ənga məl bikə mbar dzəgwar duniya. Səra da Zər Hyal shida wu duniya ca ngə aga ja sa wushina thlər shatan. **9** Kalar ndəra ar viya zər Hyal naja a sən dumwa ənga məl bikə mai, aryə pi mafəleng sara ara Hyal a'yi wu ja. Naju sən dumwa ənga məl bikə mai, ara naja ar viya zər Hyal. **10** Kəja ənggəra mən a sən tsaməri njira ar viya wazha Hyal ənga njira ar viya wazha shatan.

Kalar ndəra gəra məl səra tsa'a, naja a'yi zər Hyal mai. Abangə tsu ngə ndəra gəra ca yiwukur anə zamə nyi. **11** Kəja cama kəra hyi nggari tsu kadəu, abər məna ca yiwukur anə kuvvar mən. **12** A sara hya da ənggər Kayinu mai, naja ndəra nə shatan ngau, kə ji tsiya zamə nyi. Mi ngə səra da ji tsiya zamə nya? Ara sər məla ja dəmwə'yı nga nyi, ama sər məla zamə nyi tsapə nga nyi. **13** Zaməda'yar, ja sara da sə dədəgur anə hyi mai, ma njir duniya piyari shishir dza hyi. **14** A sən mən abər a biyar mən sara wu miya tau a shili wu pi, ara mənu ca yiwukur anə zamər mən 'yar. Ama ndəra gəra ca yiwukur, wu tə nga ju nggya. **15** Kalar ndəra piyari shishir dza zamə nyi, ndər tsa ndə nga ja. A sən hyi tsu abər kalar ndər tsa ndau, a'yi ja ənga pi gəra kudə wu ja mai. (aiōnios g166) **16** Kəja ənggəra mənu səni tara mi ngə yiwudzau, ənggəra Yesu Kərsiti lər piya ja aryə mən. Abangə tsu kəl məna lər piya mən aryə zamər mən 'yar. **17** Ma ndəra a'yi ənga kalar səra ju yiwu ba ji lari zamə nyi wu ghar sau, ama naji dləwar nyi mai, abar ngə yiwukur Hyal a sən da wu dəfuwa ja? **18** Nahyi wazha huda yau, a sara məna ca yiwukur ar cicir miya waci mai, ama ənga kalar sər məla mən ba ənga jirkur. **19** Kəja ənggəra mənu səni abər namən wu jirkur, ba ənggəra mənu cabiya abər a'yi mən ənga kər papal wu mwar Hyal, **20** kalar pəcira dəfuwa mən cabiya mən abər namən a'yi məliya səra kakal mai. Ara Hyal a ndiya dəfuwa mən, ənga ju sən kalar sau. **21** Nahyi bazhir 'wa da 'yar, ma dəfuwa mən cabiya mən abər namən a'yi məliya səra kakal mai, a'yi mən ənga kər papal wu mwar Hyal, **22** ənga mənu dləwuri sara ara ja kalar səra məna vər kədiyau, aryə mənu bələri dladə nyi'yar, ənga məna məl səra wu pina huda ja. **23** Əngə kə ngə dladə nyi, abər məna hənggəri ənga thləmər Zər nyi Yesu Kərsiti, ənga məna ca yiwukur anə kuvvar mən ənggar kəra ji nana wu dladə nyi. **24** Kalar njira wu bələri dladə nyi, wu ja nga ndu nggya, ənga naja tsu wu nda. Kəja ənggəra mənu səni abər ju nggya wu mən, mənu sənbəya lagu Mambəl kəra ji nə mən.

4 Nahyi bazhir 'wa da 'yar, hya sara hənggəri ənga kalar mambəl mai, ama hya dzəgabiya mambəla nyi'yar aga nja lari tara sara ara Hyal nga nda. Aryə nabi nə fəfati 'yar a biyar nda gangə wu duniya. **2** Kəja ənggəra hyu sən tsaməri abər Mambəl Hyal ngə kau. Kalar mambəl kəra hənggəri abər Yesu Kərsiti shili wu kumər dzau, sara ara Hyal nga nyi. **3** Ama kalar

mambəl kəra gəra hənggəri abər Yesu sara ara Hyal nga ja, najaka mambəl, dawa Kərsiti ngau, kəra hyi nggari abər ju shili, ya kabangəkau a'yi ja wu duniya. **4** Nahyi, wazha huda yau, nə Hyal nga hyi ənga a səmkur hyi təlkur ar kəra nabi fati'yar, aryə ndəra wu hyi kau a ndiyar ja ndəra wu duniya ənga dənama. **5** Nanda nə duniya nga nda, ca ngə səra da səra wu biya sara wu miya nda, nə duniya ngau, ənga njir duniya tsu wu səhimi nda. **6** Namən nə Hyal nga mən. Kalar ndəra wu sən Hyal ndu sahimi 'ya, ama kalar ndəra a'yi nə Hyal mai, nandu səhimi 'ya mai. Lagu kə nga mənə sənbıya Mambəl nə jijiri ənga mambəl nə fafati. **7** Nahyi bazhir 'wa da 'yar, bəgə məna ca yiwukur anə kuvvar mən, aryə yiwukur sara ara Hyal nga nyi. Kalar ndəra wu ca yiwukur zər Hyal nga ja, ənga ju sən Hyal. **8** Kalar ndəra gəra ca yiwukur, naju sən Hyal mai, aryə Hyal ngə yiwukur. **9** Lagu kə ngə Hyal cabiya yiwukur nyi wu pama mən, ji səwa Zər nyi kəra zəm pathlə a shili wu duniya, aga məna uya pi gəra kudau lagu nyi. **10** Kəja kə ngə yiwukur, a'yi namən ngə ca yiwukur anə Hyal mai, ama naja ngə cabiya mən yiwukur, ənga ji səwa Zər nyi aga ja da sər thla sə nə həna bikər mən. **11** Nahyi bazhir 'wa da 'yar, ta Hyal cabiya mən yiwukur, a dari tsa'a məna cabiya yiwukur anə kuvvar mən tsu. **12** Ndə a'yi kəra saya lari Hyal ənga li mai. Ama ma mən ca yiwukur ana kuvvar mən, Hyal wu nggya wu mən, ənga yiwukur nyi a nyabiya dzə wu mən. **13** Lagu kau, nga mənə səni abər mənən nggya wu ja ənga naja tsu wu mən, aryə a nə mənər ja Mambəl nyi. **14** Əngə a lar 'ya, ənga a lər 'ya sakida abər Tada a səwar Zər nyi aga ja sa da ndər Mbədə duniya. **15** Kalar ndəra nana ənga miya ja abər Yesu Zər Hyal ngau, Hyal a vər nggya wu ja, ənga naja wu Hyal. **16** Əngə namən wu sən ənga mən hənggəri ənga yiwukur kəra Hyal a'yi əni anə mən. Hyal yiwukur ngau. Ma ndəra vər nggya wu yiwukur, wu Hyal nga ja a vər nggya, ənga Hyal wu ja. **17** Lagu kə ngə yiwukur nyabiya dzə wu pama mən, aga məna uya papalkur kər wu ja ar pəcir thla numa, aryə ənggər naja nga mən wu duniya kau. **18** Hivər a'yi a wu yiwukur mai. Ama yiwukur kəra nyabiya dzə jijiri wu kədləna hivər, aryə hivər a'yi ja ənga lə 6wabəwatəu. Kalar ndəra wu hivər, naju nyabiya dzə ənga yiwukur mai. **19** Məna ca yiwukur aryə naja ngə cabiya mən yiwukur tanggərma. **20** Ma ndə na abər "Yu ca yiwukur anə Hyal," ama ba ji piyari shishir dzə zamə nyi, ndər thla fati nga ja. Aryə kalar ndəra gəra

ca yiwukur anə zamə nyi kəra ju lari ənga li, naja sən ca yiwukur anə Hyal kəra ji gəra lari mai. **21** Əngə anə mənər ja najaka dldə, abər kalar ndəra ca yiwukur anə Hyal, kəl ji ca yiwukur anə zamə nyi tsu.

5 Kalar ndəra hənggəri abər Yesu naja ngə Kərsiti, zər Hyal nga nda nyi, ənga kalar ndəra vər ca yiwukur anə tada, ju ca yiwukur anə zər nyi tsu. **2** Lagu kə ngə mənə səni abər mənə ca yiwukur anə wazha Hyal, lagur ca yiwukur anə Hyal ənga bələr dldə nyi. **3** Yiwu Hyal ca ngə, ma məna vər bələr dldə nyi'yar. Dlađə nyi'yar tsu a'yi tədəbə mai. **4** Ma ndəra zər Hyal nga ja, a səmkur ja təlkur ar kəra duniya. Mbərsar mən ngə məliya mən səmkə təlkur ar kəra duniya. **5** Wa ngə ndər səm təlkur ar kəra duniya ka? Kəl ndəra hənggəri abər Yesu ngə Zər Hyal. **6** Naja ngə shili lagur bəfətizəma 'yimi ənga pama mashi, Yesu Kərsiti. A'yi lagur 'yimi wacu mai, ama lagur 'yimi ənga mashi. Mambəl ngə sakidar sə kau ara Mambəl ca ngə jiri. **7** Sə makər a'yi kəra ləri sakida, **8** nanda ngə Mambəl, ənga 'yimi ba mashi, nanda kə makər kau, sə zəm ngə dəngar nda. **9** A dləwu mən sakida nə nji, ama sakida nə Hyal nga ndiya patəu. Ara sakida nə Hyal ngau, kəra ji cabiya ar kəra Zər nyi. **10** Kalar ndəra hənggəri ənga Zər Hyal, sakida kau a'yi a gyu dəfuwa ja. Kalar ndəra gəra hənggəri ənga Hyal, a shabiya nyir ja aga ndər thla fati, ara naja a'yi hənggəri ənga sakida kəra Hyal ləri ar kəra Zər nyi kə mai. **11** Najakau ca ngə sakida nyi, abər Hyal a nə mən ri pi gəra kudau, pi kə tsu, wu Zər nyi nga nyi. (aiōnios g166) **12** Kalar ndəra ənga Zəra nyi, pi a'yi ara ja. Ma ndəra gəra ənga Zər Hyal, pi a'yi ara ja mai. **13** Ya vər tsəfə sə kau anə hyi, nahyi kəra hənggəri ənga thləmər Zər Hyal, aga hya səni abər pi gəra kudau a'yi ara hyi. (aiōnios g166) **14** Najakau, ca ngə papalkur kər kəra mən uya a dumwar Hyal, abər ma mən kədi kalar sau ənggər yiwu huda ja, ju nggar mən. **15** Ma məna səni abər ju nggar mən, kalar səra mən kədi ara ja, a sənər mən abər a uyər mən. **16** Kalar ndəra lar zamə nyi a vər məl bikə kəra a'yi a təkər tə mai, ba ja kədi Hyal aga Hyal a nə nyi pi. Ya vər na sə kau anə njira bikə nda a'yi təkər nə tə mai. Bikə a'yi kəra təkər nə tau. Naya vər na abər ja kədi aga naja kə mai. **17** Kalar məl sə dididi bikə ngau, bikə a'yi kəra naja a'yi təkər nə tə mai. **18** A sən mən abər kalar ndə kəra zər Hyal nga ja, naja a'yi wu məl bikə mai, aryə Zər Hyal nga vər bələr nyi. Ndə shishi ta tsu a'yi a sən tsəkwar nyi

mai. 19 A sən mən abər wazha Hyal nga mən, duniya
kə tsu, wu tsa ndə shishi ta nga nyi. 20 A sən mən tsu
abər shilir Zər Hyal a sa nə mənər ja sənbıya sau, aga
məna sən nyi naja kəra ndə jijiri. Namən, a'yı mən wu
ja, naja kəra jijiri, naja Yesu Kərsiti Zər nyi. Naja nga
Hyal nə jijiri ənga pi gəra kudəu. (aiōnios g166) 21 Nahyi
wazha huđa yau, hya bəlar kərhyi ara nu katəu.

2 Yahwana

1 Sara ara ndəra degal nə daþə dzə njir nu, a nda
nə mala dəgal ki cacadau ənga wazha nyi kəra ya
vər yiwu ənga jirkur, a'yi nayi zhizhi da nga vər yiwu
nyi mai, ama daþə ənga kalar njira wu sən jiri. **2**
'Yu yiwu hyi aryä jirkur kəra a vər nggya wu mən
ənga ju nda nggya wu mən ba'anuwa. (aiōn g165) **3**
Bəgə mayiwakur, ənga təhudə, ənga huðə pərtu sara
ara Hyal Tada ənga Yesu Kərsiti, Zər Tada nyi, nda
nggya ənga mən wu jirkur ənga yiwukur. **4** Huda yi
pipida gagadau ənga yi thləwa alenyi wazha ngau a
vər nu jiri, ənggər kəra Tada cuwa mən məna məl.
5 Kabangəkau, mala dəgal, vanyi ndər mafəliyangə
ngə ya vər tsəfə anə ngə mai, ama kəra ara mən tsu
dədəmə ta ngau. Ya vər na abər, məna yiwu kərmən.
6 Ara yiwdzə kəra dudur ca ngə məna bau wu bəlar
ndər Hyal. Ənggər kəra hyi nggari tsu kadəu, ca ngə
hya nggya wu yiwukur. **7** Njir sukwa nji gangə kəra
gəra hənggəri abər Yesu Kərsiti a'yi shili wu kumər
dzə mai, a tətəlnar nda dzə a ndu duniya. Kalar culi
najaka nji, njir sukwa nji ngau ənga dawa nə Kərsiti. **8**
Hya hangəkal ənga kərhyi hya sara sana səra hyi məl
thlər aga nyi, ama aga hya uya akkəra nyi. **9** Kalar
ndəra cakər sau a dar kəra najaka highibau, naja a'yi
ta'yi ar kəra highibə nə Kərsiti mai, Hyal a'yi ənga ja
tsu mai, kalar ndəra dumwa ənga highibə nə Kərsiti,
Tada ənga Zər nyi a'yi wu ja. **10** Kalar ndəra shili əgya
hyi, ma a'yi ji shili ənga najaka highibə mai, hya hə
nyi a vu kir hyi mai, ənga hya sara dləwu nyi mai.
11 Kalar ndəra dləwur nyi ju nda da wu cir zəm wu
shishikur nyi kau. **12** Sə a'yi gangə kəra ya kyaga tsəfər
hyi, ama nayu yiwu ya bəra tsəfər nda mai, ama aryä
kau, yu yiwu ya lar hyi bama ənga bama aga huðə
pipidar mən a nyabiya dzau. **13** Wazha kwamə ngə
kəra cacadə nda vər usa ngau.

3 Yahwana

1 Sara ara ndəra dəgal nə daþə dzə njir nu, a nda nə Gayisu ndəra ya vər yiwu nyi nə jjiri. **2** Nagə bazhir 'wa da, ya vər kədi Hyal anə ngau aga jaməu wu kumur dzau, ənga kalar sə ja də mənahəu, ənggər kəra mambəl ngə jaməu. **3** Huda yi pipida gagadəu ənggəra yi nggari sara ara alenyi zamər mən ənggəra gə nggya wu jirkur tsa' a miya dəfu, ənga bau wu jirkur. **4** Vanyi sə a'yi a ndiya ənga pina huda yi gagadə ənggər ma yi nggari wazha da a vər nggya wu jirkur mai. **5** Nagə bazhir 'wa da, a'yi gə ənga məl thlər tsa' a miya dəfu wu kalar səra ga vər məl anə wazha ama, alaga kə nda məthləpi kau. **6** A nar nyir nda culi yiwukur ngau anə daþə dzə njir nu. A dari tsatsa'a aga ga səwa nda wu lagu ənggər kəra məl thlər Hyal cabiya. **7** Arya Thləmə kə nga ndə biya, tsu nda a'yi a var gal dləwa dzə ara njira a'yi njir nu Hyal mai. **8** Arya kau, məna kyaga thləwa culi najaka njı aga məna məl thlər daþə ənga nda wu jiri. **9** A tsəfər yau anə daþə dzə njir nu, ama ba Diyatrifesu kəra yiwu ja ndiya kalar ndau ba ji nggəl ara nggar səra 'yi na. **10** Agabangau, ma yi shili, yu sa nana ndəla ja, aga kalar ndə a nggari culi na 'ya kəra ju məl. A'yi naja kə waci mai, kə ji bəra nggəl ara dləwu wazha ama, kə ji bəra kari njira wu yiwu nda dləwu nda, ənga ji kədləbiya nda sara wu daþə dzə njir nu. **11** Nagə bazhi da, a sara ga fa'abiya hiya sə dəmwa'yi mai, ama ga fa'abiya hiya sə mənahəu. Kalar ndər məl sə mənahəu sara ara Hyal nga ja. Kalar ndər məl sə dəmwa'yi sara ara Hyal nga ja mai. **12** Kalar ndə a vər lə sakida mənahə ar kəra Demetrisu aryə jirkur nyi. Jiri ənga kərnyi ngə sakida nyi. Na'ya ənga kər'ya tsu ngə sakida nyi, nagə ənga kərnəgə tsu a sən gə abər sakidar 'ya jiri nga nyi. **13** Sə a'yi gangə kəra ya yiwu ya tsəfə anə ngau, ama naya yiwu ya tsəfə nda kabangəkə mai. **14** Ya vər yiwu ya shili ənga kusa aga ma sa ndər bama ənga bama. Bəga hudsə pərtu ja nggya ənga hyi. Bazhi'yar kəra ənggau nda vər usa hyi. Ga usar patə bazhi'yar kəra ndəna patə.

Jiwudə

1 Cama tsətsəfəkə sara ara Jiwudə mafa Yesu Kərsiti
ənga zamiya Yakubu, a nda nə njira nji ngga,
njira Hyal Tada wu yiwu nda, nji kətiya ndalagur
Yesu Kərsiti. **2** Bəgə təhudə, ənga hudə pərtəu, ənga
yiwukur gagadə nda da nər hyi. **3** Nahiyi bazhir 'wa da
'yar, a yiwr yi gagadəu aga ya na tsəfər hyi ar kəra
mbədə kəra a'yi anə mən patəu. Ama kə yi bəra lari
a dari tsa'a aga ya tsəfər hyi ənga ya nar hyi, abər
hya nərdzau wu mbərsar hyi, kəra nji nə anə nji cici
gə Hyal aga zəm wacu, gəra cakau. **4** Səra da yi na
abangə kau, ca ngə alenyi nji a'yi kəra hələwa dəzə a
vu hyi, njira dədəməu a thlana ndar nji numa. Nji 'yar
kau, a'yi njir nu Hyal nga nda mai, nanda ngə njira
shabiyan mayiwakur Hyal lagur səm gəra salikur nə
duniya ənga ndə kəpalna Yesu Kərsiti Thlagər mən. **5**
Alaga abangau, wu sən hyi patəu, ama yu yiwu ya
dəngər hyi ənggəra Thlagə mbəlbıya nji nyi sara wu
Masaru, ama alaga kau, kə ji bəra dləna njira gəra
mbərsa. **6** Ənga hya dəngari ənga waladi'yar kəra gəra
bələr miya thlərər nda, ənga ndə piyari vir nggyar
nda. Nanda ngə Thlagə mbiya ənga əpa liyangə, kə ji
fuwa nda a gyu kuthləu mbamba ba'anuwa, aga nda
səkə pəci numa dəgal nə Hyal. (aiōnios g126) **7** Ənggər kəra
Sodomu ənga Gwamwara ənga məlmə'yar kəra zəwar
nda, lər kərnda anə səsukur ənga nggya dedebəu, a
cabiyar nda anə nji ənggəra nji wu nda sa əwəbwatəu
wu u u nə ba'anuwa. (aiōnios g166) **8** Abangə tsu ngə njir
shuni'yar kə debəna dəzə kərnda, ənga ndə nggəl ar
nu səra njir dənama nə təlkur wu na, ənga nanda
tsu ndə ndər didadida ar kəra waladi'yar. **9** Ama
alaga Mayikalı dəgal waladi, ar pəcira ndu pəpa ənga
shatan aryə dəza Musa kəra tətau, naja a'yi na ndər
dididi anə shatan mai, ama səra ji na wacu, "Thlagə ja
kughiya ngau." **10** Ama nji kau, nda vər ndər dididi ar
kəra səra nda gəra nggabiya, ənga səra ndu nggani
lagur kumər dzau ənggər səra məla sər shishi, so'yar
kə ngə wu nda dləna nda. **11** Sər təhudə anə nda, ara a
hər nda sər məla Kayinu, a kusar nda kər nda a vu
nggyabiya Balamu lagur gal gənna, lagu kau dlənar
nda kərnda wu hya'a hangəkal culi nə Kora. **12** Najaka
nji sə dididi nga nda wu hyi ma hya vər səm sər səm
nə yiwukurər hyi, nda vər səm sər səm əkkə'yi hyi
wu gəra səlikur ənga hivərkur. Nanda njir bəla ngau,
kəra sər gu ta nda nga ndu sən wacu. Ənggər dlama
kəra gəra tədə par nga nda, kəra wu thla ba yambadə

a tətəlna. Ənggər wu kəra gəra ya nga nda, wu kəra
nji labiya ngilanga nda ba ndə tətənakər shaushau.
13 Nanda ənggər dləgwamər 'yimi tsədəu kəra a vər
thləkau, sər məla nda sər shili ənga səli ngau. Nanda
ənggər shashilga kəra a vər bəbə sər nda, kəra kuthlə
kiyakiyar situ nga vər səkə nda nə ba'anuwa. (aiōn g165)
14 Enoku, kəra naja ngə ndə mədəfəkura nyi sara ara
Adamu, nana nərdhaha ar kəra nji kau, abər, "Kəja,
Thlagəu a vər shili ənga nji cici nyi dubu duburam, **15**
aga ja sa thlana nyi numa ana kalar ndau, ənga aga ja
cabiya nyi anə kalar njira gəra wu nu Hyal patər sər
məla nda kəra dididi, kəra a'yi wu lagu nu Hyal mai,
ənga kalar ndər dididi kəra njir bikau, nji gəra nu Hyal
nana ar kəra ja." **16** Nji 'yar kau, njir ngunguni ngau,
ənga njir gal bikə ndau, lagur dəmwa'yikur nda ca nga
nda nu, njir əwasə ənga kərnda nga nda, ənga njir
ndər sukwa nji aga nda fa'abiya sə wu tsa nji nga nda.
17 Nahiyi bazhir 'wa da 'yar, hya dəngari səra cama
səsə'yar nə Thlagər mən Yesu Kərsiti na dədəməu,
abər nda da. **18** Ndə nar hyi abər, "Wu kudiyar pəci njir
dişa vi wu nda da a'yi, njira wu nu lagur kərnda, lagu
kəra gəra nə Hyal." **19** Nji 'yar kau na nda ngə njira
təkəbiya kəra hyi, njir yiwu məl sə wu ndəndəkur,
ənga tsu Mambəl Hyal a'yi ara nda mai. **20** Ama nahiyi
bazhir 'wa da 'yar, hya həryə kərər hyi wu mbərsar
hyi kau, kəra cici gagadəu, ənga hya kədi Hyal wu
Mambəl Cicau. **21** Hya tsərpər kərər hyi wu yiwukur
nə Hyal, ənggər kəra hya vər səkə təhudə nə Thlagər
mən Yesu Kərsiti aga ja hər hyi a shili wu pi gəra
kufau. (aiōnios g166) **22** Hya təhudə əgya njira ənga kər
məməthlu, **23** hya mbədəna alenyi nji lagur mbəlbıya
nda sara wu u'u, alenyi nji hya cabiya nda təhudəu,
ama dabə ənga hivərl, ənga piyari shishir dəzə nda a
sara kar zhizhigər kəra ar dəzə nda a sara debəna hyi.
24 Anə ndərə ənga dənama nə kar hyi ara dla, ənga
ja lər hyi gəra ənga vazau wu mwar kadakadarkur
nyi ənga hudə pida pida gagadəu, **25** anə Hyal kəra
zəm Ndər Mbəda mən, kadakadarkur, ənga dəgalkur,
ənga dənama ba ənga dənama təlkur nə nyi ngau,
lagur Yesu Kərsiti Thlagər mən, tsu dədəməu, ba'anə
kabangəkau, ənga ba'anuwa! Amina. (aiōn g165)

Mətakər

1 Mətakər sara ara Yesu Kərsiti, kəra Hyal nə nyi aga ja canə nyi anə njir məl thlər nyi'yar, səra dar ləhəu kəl ju nda nyabiya dzau. Ji cabiya sə kau ar babal lagura ji səwa waladi nyi anə ndər məl thlər nyi Yahwana. **2** Yahwana ləri sakida ar kəra kalar səra ji lari, naja ngə, ndər Hyal ənga sakida kəra Yesu Kərsiti ləri. **3** Barka anə ndər jiga ndərhaha sara ara Hyal kau, ənga barka anə njira nggari ba ndə fuwa wu dəfuwa nda səra tsətsəfau, ara pəcir nyabiya dzər nda patə a dəri ləhəu. **4** Nayi, Yahwana, ngə ləri tsəfə kau, anə dağə dzə njir nu wu məlmə paməpamə mədəfau wu 'yi'yir Asəya. Mayiwakur ənga nggya jaməkur sara ara Hyal ja nggya ənga hyi, Hyal ndəra a'yı əshina, ənga saya da, ənga ndəra wu nda shili, ba sara ara mambəl paməpamə mədəfau kəra a vər nggya wu mwər tsəkafə nə Hyal. **5** Ənga sara ara Yesu Kərsiti ndəra naja ngə fər kər nə jjir, ndər lə sakida, ja nggya ənga hyi, naja ngə ndə nə tanggərma kəra hya'ari sara vir tau, ənga ndər səm təlkur ar kəra təltə'l'yar nə duniya. Naja ndəra cabiya mən yiwukur, ənga ndəra kətiya mən sara wu mafakur nə bikər mən lagur pəna mashi nyi. **6** Naja ngə məliya mən, mən da dağə njir səm təlkur ənga pubu'yar, njir məl thlər anə Hyal ənga anə Dənyi. Anə nyi ngə kadakadarkur ənga dənəma ba'anuwa. Amina. (**aİN g165**) **7** Tsama mau, kəja ju shili wu dlama sara dəməlmə. Kalar ndəpi wu nda lar nyi, patə əkkə'yı njira tsətsəviya nyi ənga katsakər. Ənga patəkura njir duniya wu nda tiwi arya ja. **8** Əngwar Hyal Thlagəu, "Nayi ngə Dzəgwa, nayi ngə Kudiya. Nayi ngə ndəra a'yı əshina, ənga saya da, ənga ndəra wu bəra nda sha shili, Ndə dəgal dənəma." **9** Nayi Yahwana, zamər hyi, kəra wu cir zəmə əkkə'yı hyi wu sa əwəbwətəu, ənga wu təlkur Hyal, ba ənga wu mba dəfə kəra nər mən wu Kərsiti Yesu. Nji kədləna da a gwar dzəgur dəl nə Patəmosu arya ndər Hyal kəra yi tətəlnə ənga sakida kəra yi ləri ar kəra Yesu. **10** Ar paci nə Thlagəu, ənggərə Mambəl shida ar kəra yau, ba yi nggari dəhəu dəgal wu yukuda da ənggərə mbidə tələmə, **11** kəra a vər na, "Tsəfəya ar ləkakadə, səra gə lari ba ga səwa nyi anə dağə dzə nə njir nu'yar mədəfau, kəra wu məlmə Afisa, ənga Səmarna, ənga Pagamusu, ənga Tayatəra, ənga Sardisu, ənga Filadelfiya, ba ənga Lawudekiya." **12** Ba yi shabiya dzau aga ya lari ndəra vər ndər anə da, Ayukuda yi shabiya dzau, ba yi lari sər səbə pitəlla

nə əndzau mədəfau. **13** A gwar hada sər səbə pitəlla paməpamə mədəfəs kau, ba yi lari vanyi ndau kəra a papa Zər Ndau, ji hari ləgutə kəra wu gya hadiya hiya ja sərəpəu, ənga ji thla'ubiya hathla ja ənga takulagə nə əndzau. **14** Kəra ja ənga shishir kəra ja a dar pərtə pwahəu ənggərə əpur pa'wa, pərtə pwahəu ənggərə mətəndili. Liya ja tsu wu mbəl dəgə kiyara u'u. **15** Hiya ja wu mbəl ənggər liyangə shishi'wu kəra nji nəna wu thla, ənga dəha ja wu pa tsəkir shidar dəl. **16** Ji səbiya shashilga mədəfau wu tsi mazəma ja, ənga sara vu miya ja ngə katsakər cacadə miya wu biya. Bama ja tsu wu mbəl ənggər mbəl nə pəci ma pəci ta'yı kər. **17** Ta yi lari nyi, ba yi dla a gyu hudə nyi ənggər ndəra tətau. Kə ji fər tsi mazəma ja a dar yau, ji na anə da, "Ga sara hivər mai, nayi ngə tanggərma ənga nayi ngə kudiya. **18** Nayi ngə ndəra ənga pi. Nayi ngə ndəra tau, ama kəja yi ənga pi nə ba'anuwa. Nayi ngə ənga dənəma ar kəra tau, ənga ar kəra ki nə nji gə mambəl. (**aİN g165, Hadəs g86**) **19** Ga tsəfəri kalar səra gə lari, səra a'yı a vər da kabangəkau, ənga səra wu nggura da a ndu mwə. **20** Kəja səra dədəwə ar kəra shashilga'yar mədəfə kəra gə lari wu tsi mazəma yau, ənga sər jığə pitəlla nə əndzə mədəfə ta aga nyi: Shashilga'yar mədəfau, nanda ngə waladi'yar nə dağə dzə njir nu'yar, wu məlmə paməpamə mədəfau ənga sər səbə pitəlla mədəfau, ca ngə dağə dzə njir nu'yar wu məlmə paməpamə mədəfau.

2 "Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə dağə dzə njir nu wu məlmə Afisa, abər, "Kəja cama sara ara ndəra səbiya shashilga'yar mədəfau wu tsi mazəma ja, ənga naja kəra a vər bəu wu pama sər jığə pitəlla nə əndzə mədəfau kə nəna. **2** "Wu səni yi sər məla gə patəu. A lari yi kwakwadəkura gu thlər kəra ga vər məl, ənga əwəbwətəu kəra ga vər səsə'wau. Yu səni abər nagə wu tsama nji dəmwa'yı ənga li mai. Ənga gu tsəmbiya njira wu ngga kərnda cama səsəu ama a'yı nda abangə mai. Ənga a sənbiyar gau, abər nə fati nga nda. **3** A sən yau abər a nggyar gə ənga mba dəfə, ənga səsə'wu əwəbwətəu gəra ənga hədə arya thləmə də. **4** Ama kəja səra yi vazəya ngə ni, a piyari gə yiwukur kəra a'yı ara gə tsu kadəu. **5** Ga dəngari ənggərə gə dədəməu divira ga dla a gyu yukudu! Ga tubi sara ara bikə ngau, ga dumwa ənga məl səra ga vər məl mənahə dədəmə ta. Ma a'yı gə tubi mai, yu shida, ba ya sa həna sər jığə pitəlla nə ngau ar vir nggya nyi. **6** Ama kəja sər məla gə kəra mənahə, gə

piyari sər məla njir Nikolayitanu, ənggər kəra yi piyari tsu. **7** “Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə dəbə dəzə njir nu'yar. Anə kalar ndəra səmkə təlkur, yu nda nə nyi dənəma nə səm yayar wu nə pi kəra ar wu nə pi ar fa wu nə Hyal. **8** “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə dəbə dəzə njir nu wu məlmə Səmarna abər, “Kəja cama sara ara ndəra tanggərma ənga kudiya, ndəra tau ba ji bəra da a'yı ənga pi. **9** Yu səni əwəbwata ngau ənga gha ngau, ama ndə dudur nga gau! Yu səni culi ndər didə vi kəra wu biya sara wu miya njira wu ngga kərnda njir Yahudiya nji dədəmən nə Hyal, ama a'yı nda abangə mai, ama dəbə dzər nda, dəbə dəzə nə Shatan ngau. **10** Ga sara hivər aryə culi əwəbwata kəra gu nda sa mai. Yu nar ngau, shatan wu nda sa vakuwa alenyi nju pama hyi a gwu fursəna, aga nja dzəbiya hyi. Hyu nda lari əwəbwata nə pida kumou. Ama ma hyi sən cinapi, hya nggya ənga fər kər wu mbərsər hyi, alaga ji dla ənga tau, nayi tsu, yu nə hyi dərə təlkur nə pi. **11** “Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə dəbə dəzə njir nu'yar. Kalar ndəra səmkə təlkur, naju lar əwəbwata ara tə nə məthləkura nyi mai. **12** “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə dəbə dəzə njir nu wu məlmə Pagamus abər, “Kəja cama sara ara ndəra ənga katsakər cacadə miya wu tsa ja. **13** Yu səni abər vira ga vər nggya a gwa, vira Shatan a vər səm təlkur nyi ari ngau. Alaga abangau, kə gə səbiya da ənga jirkur. Nagə a'yı shin dəyi lagur mbərsa nəgə mai, alaga ar pəci kəra nji tsəya Antipas wu pama hyi, ndəra lər sakida tsa'a miya dəfə ar kəra yau, ar vira Shatan wu nggya. **14** Alaga abangau, alenyi sə a'yı kəra yi vəziya ngau a gwa. Alenyi nji a'yı wu pama hyi kəra səbiya highibə nə Balamu, naja nəgə ndəra highibər nyi anə Balakəu lagura ja məliya njir Izirayila nda məliya bikə ari, lagur səm sər səm kəra nji thlana anə kataü, ənga məl səsukur. **15** Abanga tsu a'yı hyi ənga njira səbiya highibə nə Nikolayitanu. **16** Agabangau, kəl ga tubi! Ma a'yı abangə mai, kəja yu shili ara gau ənga kusa, ba ya sa pana nda ənga katsakər kəra wu biya sara wu miya yau. **17** Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə dəbə dəzə njir nu'yar. Anə kalar ndəra səmkə təlkur, yu nə nyi sara wu mana kəra dədəwa sara dəməlmau. Ənga tsu, yu nda nə nyi tsəka pərtəu kəra thləmə mafəliyangə tsətsəfə ari, kəra kəl ndəra dləwuri tsəka nji ngu nggabiya

wacu. **18** “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə dəbə dəzə njir nu wu məlmə Tayatəra abər, “Kəja cama sara ara Zər Hyal, Ndəra ənga liya ja ənggər kyara u'u, ənga hiya ja tsu ənggər liyangə kəra nji nəna wu thla. **19** Yu səni səra məla gau, ənga yiwukur ngau, ənga mbərsər ngau. Yu səni dləwa dəzə ngau ənga səsə'wu sə ngau. Yu səni tsu abər sər məl nəgə na kabangəkəu a ndiyya ta dədəməu. **20** Alaga abangau, kəja sər vazə nəgə kəra a'yı. Nagau, gə nə nyi lagu anə mala kəra nja ngga ənga Jazabelu, mala kəra wu ngga kərnyi ənga nabi mala. Lagur highibə nyi, ji məliya njir məl thlər də'yər gu məl səsukur ənga səm sər səm kəra nji thlana anə katəu. **21** Yi nə nyi pəci aga ja tubi sara ara səsukur nyi, ama kə ji nggəl ara piyari səsukur nyi. **22** Agabangau, yu nda nə nyi shiləgə dəmwa'yı gagadəu, ənga kalar njira məl səsukur ənga ja, ndu nda lari əwəbwata gagadəu. Yu nda məl anə nda abangau, ma ndə nggəl ara tubi nda piyari sər məla ja. **23** Yu nda dləna wazha nyi. Dəbər njir nu patə wu nda sənbəya abər nayi nəgə ndəra wu səni səra wu dəfuwa ndau, ənga səra ndu dəngə patəu. Yu nda kina nyi anə kalar ndau tsa'a ənga sər məla ja. **24** “Ama tsu ya 'yi ənga cama anə hyi, nahiyi njira hiyau wu Tayatəra, nahiyi kəra gəra nu highibə fati kau, ənga nu sə Shatan kəra ndu ngga ‘Sə Shatan kəra dədəwa.’ Tsu yu bəra cəkə əwəbwata gagadə anə hyi mai. **25** Səra a'yı, kəl hya səbiya mbərsər hyi bəbalu, kəl nayi bəra sha shili. **26** Anə patər njira səmkə təlkur, ənga ndə bələri ndər dəba'anə kudiya, yu nə nda dənəma sara ara dədə ar kəra njir duniya patəu. **27** “Nji wu nda səm təlkur ar kəra njir duniya ənga zəwa liyangə, ənga nju nda pəpətləna nda ənggər təm kəra nji həriya sara wu tsəkwaşəu. **28** Ndu nda də ənga dənəma nə səbə nji ənggər kəra yi dləwuri sara ara dədə, yu bəra nər nda shashilga nə mudlau. **29** Kalar ndəra ənga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə dəbə dəzə njir nu'yar.”

3 “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə dəbə dəzə njir nu wu məlmə Sardisu abər, kəja cama sara ara ndəra səbiya məmbəl'yar nə Hyal mədəfəu, ənga shashilga paməpəmə mədəfəu. Yu səni sər məla gə papatəu, gu tsəma kərnəgau ənggər ndə mbəmbədə nəgə gau, ama kəja tətə nəgə gau. **2** Ga hya'ari sara wu ghanyi! Ga nərdzau aga ga ta'yibiya səra hyi kushu divira ja tau. A sənbəyiar yau abər sər məla gau, a'yı tsa'a wu mwar Hyal da mai. **3** Agabangau, ga dəngari səra gə nggari ənga səra gə hənggəri əni tanggərma,

ba ga bələri ၊ŋga ga tubi. Ama ma nagə a'yi hya'ari wu ghanyi mai, yu shili ၊nggər ndər həl kukuthləu, nagə wu ndə səni pəci kəra yu ndə shili ar mai.” 4 Alaga abangau, a'yi gə ၊ŋga alenyi nji kəra wu daþə də njir nu na Sardisu kəra gəra deßəna kar har nda. Ndu nda bəu ၊kkə'yı yau wu kar pərtəu, aryə a ðar nda tsa'a aga nyi. 5 Patər njira səmku təlkur yu ndə har nda kar pərtəu. ၊nggəra ji da patəu, nayu habiya thləmər nda wu ləkakadə nə pi mai, ama yu nda hə'unə nda wu mwər dəda ၊kkə'yı waladi nyi'yar abər nəda nga nda. 6 Kalar ndəra ၊ŋga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə daþə də njir nu'yar. 7 “Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə daþə də njir nu wu məlmə Filadelfiya abər, kəja cama sara ara ndəra cicau ၊ŋga jiri ndəra ၊ŋga sər pahə miya ki nə Dawuda. Səra ji pahəna ndər hadiya a'yi mai, ba tsu səra ji hadiya, ndər sən pahəna a'yi mai. 8 Wu səni yi sər məla gə patəu, kəja ya pahənari miya ki kəra ndər sən hadiya a'yi mai. Yu səni dənamə ngau tətəwa nga nyi, ama alaga abangau, kə gə bələri ndər da, nagə a'yi shin da yi mai. 9 Lara mau, yu nda ciwa kaþə njir nu Shatan, nda sa bəliya undi wu mwa ngau, ၊ŋga ya məliya nda, nda sənbiya abər nagə ngə ndəra yu yiwu, nanda njir thla fati, njira wu ngga kərnda njir Yahudiya ama a'yi nda abangə mai.” 10 Arya gə bələri dlədə da nə capi, yu nda sa kətiya ngau sara ara madiya pəcir də kəra a vər shili ar kəra duniya patə aga sa də njira wu duniya. 11 Yu shili gəra ၊ŋga səkari. Ga səðiya səra ara gau bəbalu, ara nja sara mbəliya akkəri ngau. 12 Kalar ndəra səmku təlkur, yu məliya nyi aga shimal nə Ki Hyal da, naja bəra biya sara a gwa mai. Yu nda tsəfəya ar ja thləmə Hyal da, ၊ŋga thləmər məlmə Hyal da, naja ngə Urshalima mafəliyangə kəra wu shida sara də məlməu sara dara Hyal da, ၊ŋga tsu yu tsəfəri ar ja thləmə da kəra mafəliyangə. 13 Kalar ndəra ၊ŋga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə daþə də njir nu'yar. 14 Ga tsəfəri cama tsətsəfə kə anə waladi nə daþə də njir nu wu məlmə Lawudekiya abər, “Cama kau, sara ara ndəra naja ngə Amina, ndəra naja ngə fər kər ၊ŋga sakida nə jijiri ၊ŋga ndər səm təlkur nə Hyal kəra məliya kalar sau. 15 Yu səni sər məla gau, nagə a'yi gə shishi'wu mai, ya, a'yi gə kwakwadə tsu mai. Cimə da gə kyaga da pathləu wu pama nyi! 16 Ama kə gə da məmalaməu, kəra a'yi gə shishi'wu mai, ၊ŋga a'yi gə kwakwadə tsu mai, agabangau, yu təfəbiya ngau sara wu miya

yau! 17 Ara gu na, ‘Nayi ndər bərba ngau ၊ŋga a'yi yau ၊ŋga kalar səra yu yiwu.’ Ama nagə wu səni abər ndə dədəali nga gə mai, ndə gəra ၊ŋga sə dur. Nagə sər təhuđu, ndə ləfau, ၊ŋga ndə turusu. 18 Agabangau, yu nər ngə hangə aga ga dəlbiya əndzəu sara ara yau, əndzə kəra nji thləna wu u'u aga ga da ndər bərba. ၊ŋga tsu ga dəlbiya ləgutu pərtə nə ha sara ara yau, aga ga mbuya turusukur ngau əni, ara ga sara gu səli. Ətsu ga dəlbiya mal pə wu li aga ga daþəgə lar sau mənahəu. 19 Patəkura njira yu yiwu, yu kughiya nda ၊ŋga yu hwathliya nda. Agabangau, ga nərdə ga məl səra tsa'a ၊ŋga jiri ba ga tubi. 20 Səya mə himi! Keja yi ta'yı a miya ki ya vər tsa. Kalar ndəra nggari dəha yau, ba ji pahəna miya ki, yu vwau ya vuwa nggya wu ja, ba 'ya səm sər səm ၊ŋga ja. 21 Kalar ndəra səmku təlkur, ju nda nggya ၊ŋga yau ar tsəkafə da, ၊nggər kəra yi səmku təlkur ya vər nggya ၊ŋga dəda ar tsəkafə nyi. 22 Kalar ndəra ၊ŋga himi ngga sau, kəl ja səya himi ja nggari səra Mambəl a vər na anə daþə də njir nu'yar.”

4 Ayukudə kau, ba yi tsəmə, ba yi lari vənyi miya ki papahau a dəməlmau. Dəhə ta yi saya nggari ၊nggər mbidə tələmə ta, ၊ŋga yi bəra nggari ja vər ndər anə da, ju na, “Shida ၊nggau, ba ya sa canə ngə səra kal ji dərkər ayukudə kau.” 2 ၊nggərna ba Mambəl shida ar kəra yau, ba yi lari tsəkafə a dəməlmau ၊ŋga vənyi ndau a vər nggya ari. 3 Ndəra vər nggya a dar tsəkafə kau, ju mbəl ၊nggər tsəka dəzə mənahəu, kəra nja ngga ၊ŋga jaspa ba karneliyanu. Mbəmbəl shamba kəra zəwuya tsəkafə kau, a ya pata tsəka kəra wu mbəl ၊nggər səkwar kwa. 4 Tsəkafə paməpamə məthləkumunyi apə fodə ngə zəwari nyi, ၊ŋga njira nggurəm məthləkumunyi apə fwahəu nga vər nggya ar nda. Ndə bathlər dzau ၊ŋga kar pərtəu ၊ŋga dara talkur nə əndzə ngu kəra nda patəu. 5 Sara ar tsəkafə kə ngə səm par wu biya ၊ŋga dəraghi par ba dlədə par. A dumwar tsəkafə kau, təsə u'u mədəfau a'yi a vər mbəl. Nanda ngə mambəl paməpamə mədəfau nə Hyal. 6 A dumwar tsəkafə kau, vənyi sə a'yi kəra ၊nggər dəl məshi'wa, kəra wu mbəl wilwilu ၊nggər tsəka pərtəu. A vwar hada ba zəwuya tsəkafə kau, ngə sə ၊ŋga pi fodəu. Li ngə sa nda hadiya nda a dumwa ၊ŋga a biyu yukudu. 7 Sə nə tanggərma wu sə ၊ŋga pi fodə kau, a ya pata ləvari, nə məthləkura nyi a ya pata thla zəwa, ၊ŋga nə makərkura nyi a pa bama ndau, ba nə fodəkura nyi tsu a ya pata dəgumbəla

kera a vər mau. **8** Kalar zəma sə ənga pi fodə kau, a'yı nda ənga bəgə kwa kwa ba li ngə zəwar nda patəu, a vu huđəu ənga a biyar ya nda. Vu'yı ənga pəci nga ndu dumwa ndu na, "Ndə cicau, ndə cicau, ndə cicau ngə Hyal Thlagəu ndə dəgal dənama! Ndəra a'yı ja dədəməu, a'yı ja kabangəkau, ənga ju 6əra nda shili."

9 Kalar pəci kəra sə'yar kə ənga pi kə lə kadakadarkur, ənga dəgalkur, ba ənga usaku anə ndəra vər nggya ar tsəkafə kau, ndəra a'yı ənga pi ba'anuwa, (*aiōn g165*) **10** nanda njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə kau, wu bəliya undi wu huđə ndəra vər nggya ar tsəkafə kau, ndu dləvə nyi, ndəra a'yı ənga pi ba'anuwa. Ndu pina dara təlkur nda a dumwar tsəkafəu, ndu na, (*aiōn g165*) **11** "Nagə ngə da tsa'a aga dləvə, Hyal Thlagər 'ya, dləwuri kadakadarkur, ənga hakər, ba ənga dənama, aryə nagə ngə məliya patər sau, ənga a'yı nda ənga pi ara nagə ngə məliya kalar səra gu yiwu patəu."

5 Kə yi lari ləkakadə pəpədəu wu tsi mazəma ndəra vər nggya ar tsəkafə kau. Ləkakadə pəpədə kau, a'yı ja ənga tsəfau a gwu huda nyi, ənga a biyar ya nyi, kəra nji għidəna miya nyi ənga mətsamə ghīghidəu mədəfəu. **2** Kə yi lari vanyi madiya waladi, kəra hya'ana dəħħa dzədzəgaməu, ju hə'u sau, ju na, "Wa ngə da tsa'a aga ja takudəna mətsamə ghīghidə na ləkakadə ka, ba ja pahəna?" **3** Ama ndə a'yı kəra da tsa'a a dəməlməu ənga wu duniya ba ənga wu ndəla 'yı'yı kəra wu sən pahəna ləkakadə kə ənga ja tsamə səra a gwa gwa mai. **4** Kə yi tiwi ənga sələm gagadəu ara ndə a'yı kəra da tsa'a aga ja pahəna ləkakadə kau, ənga ja tsamiya səra a gwa gwa mai. **5** Kə pathləu wu pama njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə kə na anə da, "Ga sara tiwi mai! Lari, kəja Ləvari nə culi Yahuda, sara wu nggilang nga Dawuda a səmkur talkur. Naja ngə ndəra da tsa'a aga ja pahəna ləkakadə kau ənga mətsamə ghīghidə mədəfə kau." **6** Təma, kə yi lari vanyi zər gaməu, kəra ənggər nji tsəya, ama kəja ta'yı nga ja wu pama tsəkafəu, ənga sə ənga pi fodəu, ba ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə kau. A'yı ja ənga taləmə mədəfəu ənga li mədəfəu, nanda nga ar viya mambəl Hyal mədəfə kau, kəra Hyal səwa a ndu huda duniya patəu. **7** Kə Zər Gamə kə hya'ari ji nda dləwuri ləkakadə pəpədə kau sara wu tsa mazəma ndəra vər nggya ar tsəkafə kau. **8** Ta ji dləwuri ləkakadə pəpədə kau, təma, kə sə ənga pi fodə kau, ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə kə bəliya undi wu mwar Zər Gamə kau. Kalar

ndu pama nda a'yı ja ənga səmbəl, ənga ndu səbə tasa'wu əndzə nyinyau ənga sə kisəu, kəra ca ngə kədi Hyal nə nji cici gə Hyal. **9** Kə nda thlə na mafaliyang, ndu na, "A dari gə tsa'a ga dləwuri ləkakadə pəpədə kau ga takudəna mətsamə nyi ənga ga pahəna. Ara a tsəya ngər nji, ənga mashi ngau, nga gə bəliya nji anə Hyal, sara wu kalar culi ənga miya ənga 'yı'yı nə duniya pampaməu. **10** Kə gə shabiya nda, ndə da njir təlkur ənga pubu'yar njir mal thlər anə Hyalər mən. Ənga ndu nda səm təlkur tsu ar kəra duniya." **11** Kə yi tsamə ba yi nggar dəħħa waladi'yar kəra ndiya dubu duburam tata'yı kəra zəwari tsəkafə kau, ənga sə ənga pi fodə ta, ba njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə ta. **12** Ənga ndu thlə na, ndu na, "Zər gamə kəra nji tsəya a dari tsa'a ja dləwuri dənama ənga bərbakur, ənga hahangəkur, ənga nərdzau, ənga dəgalkur, ənga kadakadarkur ba fall!" **13** Təma, kə yi nggari kalar sə kəra ənga pi a dəməlməu ənga kəra a għiwi 'yı, ba kəra a għu ndəla 'yı'yı ba ənga kəra a għu dəl, patkura səra ənga nda vər thlə miya, ndu na, "Fal, ənga dəgalkur ənga kadakadarkur ba dənama a nggyari anə ndəra vər nggya ar tsəkafə nə təlkur ənga tsu anə Zər Gamə ba'anuwal!" (*aiōn g165*) **14** Kə sə ənga pi fodə kə dləwubiya, ndə na, "Amina!" Kə njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə kə bəliya undi ndu dləvə nyi.

6 Kə yi lari Zər Gamə takudəna pathlə wu pama mətsamə ghīghidə mədəfə ta, ba yi nggari pathlə wu pama sə ənga pi fodə ta a vər na, ənga dəħħa dləbəu kəra ənggər dlədəu, wu na, "Ba shili!" **2** Ta yi tsamə, ba yi lari vanyi tagu pərtəu. Ndəra a dari səbiya laga wu tsa ja, kə nji nə nyi dara nə təlkur. Ji biya ənggər ndəra səmku təlkur aga ja biya səmku təlkur. **3** Ta Zər Gamə takudəna mətsamə ghīghidə nə məthləkura nyi, ba yi nggari sə ənga pi nə məthləkura nyi wu pama sə ənga pi 'yar ta, wu na, "Ba shili!" **4** Kə vanyi tagu səbiya, tagu dəzəu. Ndər dla nyi, nji nə nyi dənama aga ja kar nggya jaməu wu duniya, ənga ja məliya nji, nda tsa kərnda. A nə nyir nji madiya katsakər. **5** Ta Zər Gamə takudəna mətsamə ghīghidə nə makərkura nyi, ba yi nggari sə ənga pi nə makərkura nyi wu pama sə ənga pi 'yar ta, wu na, "Ba shili!" Kə yi tsamə, təma, kə yi lari vanyi tagu kyakyaru! Ndər dlə tagu kau, ənga sər təkə sə bama ənga bama wu tsa ja. **6** Kə yi nggar vanyi sau, kəra wu pa dəħħeu sara wu pama sə ənga pi fodə ta, wu na, "Tasa'wu təkə

sə nə uhi pathləu nju nda dəl ənga gənna thlər nə pəkə pathləu. Tasa'wu təkə sə makər nə yedi nju nda dəl ənga gənna nə thlər pəkə pathləu. Ama hya sara ndzana mal zaitunu ənga 'yimir wur inabi mai.' 7 Ta Zər Gamə təkudəna mətsama ghīghidə nə fodəkura nyi, təma, kə yi nggari sə ənga pi nə fodəkura nyi wu pama sə pi 'yar ta, wu na, "Ba shili!" 8 Ənggəra yi tsamə, kəja vanyi tagu, pətəhəlu! Ənga ndər dla nyi, thləmə nyi ca ngə tau, ənga vir nggya nji gə mambəl ngu nu nyi. Təma, kə nji nə nyi dənama ar kəra cifə pathləu nə fodəkura dənəma, aga ja dləna nda ənga katsakər ba wubau, ba ənga shiləgə paməpamə ənga sər tagəu. (Hadəs g86) 9 Ta Zər Gamə təkudəna mətsamə ghīghidə nə təfukura nyi, kə yi lari a vu gya kidə bagadi kau, mambəl njira nji tsəya arya ndər Hyal ənga sakida kəra ndə ləri. 10 Kə ndə hya'ana dəhə gagadəu, ndu na, "Hyal Thlagəu, ndə dəgal dənama, ndə circau ənga tsu ndə jiri, kəl a nuwa nga gu nda məl numa anə njir dənəma, ənga ga maliya njira tsəya 'ya nda kina mashir 'ya?" 11 Təma, kə nji nə nyi ana kalar ndu pama nda ləgutə pərtəu, kə nji nar nda aga nda səkari nə pəci kushu, kəl nji nyabiya gangəkura njir məl thlər kuvwar nda ənga zamər nda kəra nju nda tsəya ənggər kəra nji tsəya nda kə tsu. 12 Ənggə tsu, təma, yi lari Zər Gamə təkudəna mətsama ghīghidə nə kwakura nyi. Kə 'yi'yi kənggədər dzau, kə pəci da kiyakiyər sitəu ənggər nggusəmi, ba hya da dəzəu tsu ənggər mashi. 13 Shashilga'yər tətədəu a gyiwu 'yi ənggər kəra yayar wur kanda wu pəpau a gyiwu 'yi tsu ndə gərə nau ma yambadə dədəgal sau. 14 Təma, kə nji pədəna dəməlməu, ənggər kəra nju pədə buç, ənga kə nji fə'ana kalar mau ənga dzəgur dəl ar vir nggyar nda. 15 Kə təltə'l'yar nə dənəma ənga njir səm təlkur, ənga njira nggurəm nə soja, ənga njir gənna, ba njir dənəma, ənga mafə'yər ba ənga kambər nji dəwana kərnda wu thləlthlə'l'yar ənga wu mə'yər. 16 Ndu ngga mə'yər ənga tsəkə'yər ndu na anə nda, "Tədə mau a gyar 'ya aga hya dəwana 'ya wu mwar ndərə vər nggya ar tsəkəfə kau, ənga sara ara huđa ndzəndəzə nə Zər Gamə kau. 17 Arya pəci dəgal nə huđa ndzəndəzə nda a shiliri, wa nga sən nda səsə'wura?"

7 Ayukuda sə'yər kau, təma, kə yi lari waladi'yar foda tata'yı ar hyaka dənəma paməpamə fodəu, ba ndə kar yambadə aña sau wu dənəma, ar 'yi'yi ənga ar dəl ənga alaga ar wu. 2 Kə yi 6əra lari vanyi waladi a vər shida sara wu səbiyar pəci kəra a'yı ənga mətsamə

nə Hyal kəra ənga pi wu tsa ja. Ənga dəhə dəgal ji ngga waladi'yar ta fodəu, kəra nji nə nda dənəma nə lə 6wəbwatə anə dənəma ənga dəl tsu. 3 Ənggər waladiya nyi, "A sara hya lə 6wəbwatə anə dənəma, ənga dəl ənga wu'yar kwatahə mai, kal 'yi fər mətsamə ar hudəma njir məl thlər anə Hyal." 4 Kə yi nggari gangəkura njira nji fər nda mətsamə nə Hyal kau, nanda nji dubu gharu ənga dubu fodə kumunyi apə fodə ngau, sara wu culi kumo apə məthləu nə njir Izirayila. 5 Kəja ənggəra nji fər nda mətsamə kau, sara wu culi nji gə Yahuda 12,000, sara wu culi nji gə Rubenu 12,000, sara wu culi nji gə Gadu 12,000, 6 sara wu culi nji gə Ashiru 12,000, sara wu culi nji gə Nafətali 12,000, sara wu culi nji gə Manasa 12,000, 7 sara wu culi nji gə Simiyanu 12,000, sara wu culi nji gə Lawi 12,000, sara wu culi nji gə Isaka 12,000, 8 sara wu culi nji gə Zabulanu 12,000, sara wu culi nji gə Yusufu 12,000, sara wu culi nji gə Benjamenu 12,000. 9 Ayukuda kau, təma, kə yi tsamə ba yi lari dəbə dəzə nji cici gə Hyal gangə gagadəu kəra nji gərə sən jigabiya. Ndə səbiya sara wu kalar culi ənga 'yi'yi ənga miya pampamə, tata'yı nda wu mwar tsəkəfə, ba ənga wu mwar Zər Gamə kau. Ndə hari ləgutə pəpərtə patəu, ənga hyali hyifa ngu tsa nda. 10 Ndə hya'ana dəhə dədəgaləu, ndu na, "Mbədəu sara ar Hyalər mən, ndərə vər nggya ar tsəkəfə kau ənga anə zər gama nyi!" 11 Waladi'yar kə patə tata'yı nda, ndə zəwar tsəkəfə kau, əkkə'yı njira nggurəm ba sə anga pi fodə ta. Kə ndə dəla a gyiwu 'yi wu mwar tsəkəfə kau, ndu dələvə Hyal, 12 ndu na, "Amina! Fal, ənga hakər, ənga hahangakur, ənga usaku, ənga gənggər səli, ənga dənəma, ənga dəgalkur a nggyari anə Hyalər mən ba'anuwa! Amina!" (aiōn g165) 13 Kə pathləu wu pama njira nggurəm kə yiwa da, ji na, "Nji mani ngə hari ləgutə pəpərtə ka? Ənga sara mani nga nda ətsu wa?" 14 Kə yi şadəwa nyi, yi na, "Maləmə, nagə ngu ndiya ənga səni." Kə ji na anə da, "Nanda ngə njira biya sara wu 6wəbwatə kəra kwakwadəu. Ndə cina ləgutə nda ənga mashi Zər Gamə kau, ba ji da pərtə pwahəu. 15 Ca ngə da, "Ndə tata'yau, wu mwar tsəkəfə Hyal, ndu dələvə nyi vu'yi ənga pəci wu ki Hyal. Ənga ndərə vər nggya ar tsəkəfə kə wu nda mbuya nda aqyakida kwapatə nyi. 16 Tsu ndu 6əra ngga wubə mai, alaga hili mai. Kwakwadəkər nə pəci wu nda mbəl a gyar kəra nda mai, ənga alaga kwakwadəkər nə vitəku mai. 17 Zər gamə kəra vvar hada tsəkəfə kau, ngu nda da ndər 6əlar nda, ja dzəgwa ləbiya nda a ndar vira ənga

'yimi mandeli mbəmbədau nə lə pi gəra kudau. Hyal ngu nda dana nda sələmər liya nda patəu."

8 Ta Zər Gama təkuđəna mətsamə ghīghidə mədəfəkura nyi kəra ar dar ləkakadə pəpədə kau, kə vi da diyu a dəməlmə nə reta saka pathləu. **2** Kə yi lari waladi'yar mədəfau kəra tata'yi wu mwar Hyal, təma, kə nji nə nda tələmə nə mbidə tugu mədəfau. **3** Vanyi waladi ənga kyi nə əndzau, ji shili ji sa ta'yi wu mwar bagadi kau. Nji nə nyi sə kisəu gangəu aga ja dəzə sau dəbə ənga kədi Hyal nə nji cici gə Hyal patəu, a dar bagadi nə əndzə wu mwar tsəkafəu. **4** 'Yar nə sə dədəza kisə kau, dəbə ənga kədi Hyal nə nji cici gə Hyal hya'ari a dumwar Hyal, a dəməlməsara wu tsa waladiya nyi. **5** Kə waladiya nyi hər kiyi kau, təma, kə ji nyana ənga u'u sara dar bagadi kau, ba ji dzəgwa vakana nyi a gyu duniya. Kə sə'yar kə hya'ari, dlədə par, ənga dəraghi par, ənga səm par, ba ənga kənggədər 'yi'yi. **6** Kə waladi'yar kə mədəfau, ənga tələmə tugu'yar mədəfə pabər dzau, aga nda mbidisiya mbidau. **7** Ta waladi nə tangğerma mbidiya nə nyi, kə mətəndili ənga u'u gwagwadə ənga mashi pəpau a shida wu duniya. Kə cifə pathləu wu makər nə duniya mbar u'u, ənga cifə pathləu wu makər nə wu'yar ənga sar'yar kəra kyakyaru nggyinakər tsu. **8** Ta waladi nə məthləkura nyi mbidiya nə nya tələmə tugu, kə sə tumu ənggər mau, kəra a mbar u'u, nji vakuwa a gwu dəl. Kə cifə pathləu wu makər nə 'yimir dəl sha aga mashi. **9** Kə cifə pathləu wu makər nə səra ənga pi a gwu dəl tənakər patəu, ənga cifə pathləu wu makər nə kwambwal'yar kəra a gwar dəl kə ndzənakər. **10** Ta waladi nə makərkura nyi mbidiya nə nyi tələmə tugu, kə madiya shashilga kəra wu mbəl ənggər u u təsəu, tədəu sara a dəməlmə a gyar cifə pathləu wu makər nə 'yimir dəl ənga 'yimi kəra wu ndəla sara gyu 'yi. **11** Thləmər shashilga kau, ca ngə madəwatəu. Kə ji shabiya cifə pathləu wu makər nə 'yimir dəl də dəwatəu, ba nji gangə kəra təwar 'yimi kə tənakər ara dəwatəkura nyi. **12** Ta waladi nə fodəkura nyi mbidiya nə nyi tələmə tugu, kə cifə pathlə wu makər nə pəci, ənga hya, ba shashilga'yar jibər dzau, kəltə cifə pathləu wu makər nə mbəmbələr nda sha aga kuthləu. Mbəmbəl nə cifə pathləu wu makər nə puci a'yi mai, abangə tsu ngə vu'yi. **13** Ənggəra yi tsama sau, ba yi nggari vanyi dəgumbəla kəra a vər mau a dar hada məlmə wu ngga ənga dəhə dədəgal, ju na, "Sər Təhudəu! Sər Təhudəu! Sər Təhudəu, anə

njira vir nggya wu duniya ar pəci kəra waladi'yar kə makəru wu nda mbidə tələmə tugur nda kəra ndu yiwu nda mbidəu!"

9 Ta waladi nə təfukura nyi mbidiya nə nyi tələmə tugu, ba yi lari shashilga kəra tədəu sara dəməlmə a shida wu duniya. Ba nji nə nyi sər pahə miya ki nə ka'u dzəgamə gagadə kau. (*Abyssos g12*) **2** Kə shashilga nyi pahəna miya ka'u kəra nji gəra sən təkəna ta, kə 'yar biya sara a gwa ənggər 'yar kəra wu biya sara ar vir thlə təm kəra dəgal gagadəu. Pəci ənga dəməlməsara hadisiya dzau ənga kuthlə ara 'yar kəra a vər biya sara wu ka'u kəra nji gəra sən təkəna ta. (*Abyssos g12*) **3** Sara wu 'yar ta, kə ndzəkwa shida a shida wu duniya, ənga nji nə nda dənəma nə da ənggər adı'yar. **4** Kə nji nar nda, abər nda sara lə əwəbəwata ana sar ənga sə tsətsə'yar, ba wu'yar mai, ama kəl njira gəra ənga mətsamə nə Hyal ar hudəma nda. **5** Nji a'yi nə nda dənəma nə tsa nji mai, ama aga nda takasəya nda wacu na hya tufu. Ənga əwəbəwata kəra ndə lari ənggər da adı nga nyi, kəra dəya ndau. **6** Ar pəci kau, nju gal tau ama nandə wu uya mai. Ndu nda cim nda tau ama ba ta hwinakər ara nda. **7** Ndzəkwa nyi'yar ndu pa tagu kəra nji bəthlər aga gwa pa. A dar kəra nda, ndə hari sə ənggər dara nə təlkur kəra nji məliya sara wu əndzau, bama nda tsu wu pa bama nji. **8** Shishir kəra nda ənggər shishir kəra mathləkə'yi nga nyi, ənga hira nda tsu ənggər hira ləvari nga nyi. **9** Nji hadiha hathla nda ənga ləgutə ha kəra nji məliya sara wu liyangə kyakyaru, ənga tsəkir fəgə nda ənggər tsəkir tagu ənga keki tagu kəra a vər hwi a nda miya pa. **10** A'yi nda ənga shi'wu ənga hir da ənggər nə ədiyau, wu shi'wa nda dənəma a'yi, nə lə əwəbəwata anə nji nə hya tufu. **11** A'yi nda ənga təl kəra wu səm təlkur ar kəra nda, naja ngə waladi nə ka'u dzəgamə gagadə ta, thləmə nyi wu miya njir Yahudiya ca ngə "Abadonu" ba ənga miya njir Gərikəu tsu ca ngə "Apoliyanu" kəra cabiya "Ndər Ndza Sau." (*Abyssos g12*) **12** Sər təhudə nə tangğerma a tərəbiyari, ama kəja tsu məthla nyi a vər shili. **13** Ta waladi nə kwakura nyi mbidiya nə nyi tələmə tugu, ba yi nggari dəhə a vər biya sara ar miya cira bagadi nə əndzə kəra wu mwar Hyal. **14** Kə dəhə kə na anə waladi nə kwakura nyi kau, "Pəlna waladi'yar kə fodə kau, kəra nji biya nda a gwar dəl dəgal nə Yifəratəsu." **15** Təma, kə nji pəliya waladi'yar kə fodə kau, kəra nji pabəri nda aga najaka saka ənga najaka pəci, ənga najaka hya ənga tsu najaka fa aga

nda dləna cifə pathləu wu makər nə ndapi. **16** Kəja soja'yar nə pa a dar ya tagu. A nar dər nji gangəkura nda, a kari nda njir pa dubu duburam gharu məthləu. **17** Wu mətakər də, kə yi lari tagu ənga njir dlə nda, ndə hari ləgutə liyangə kəra dədəzəu, ənga kəra ənggər zaragina, ənga tsu kəra nənənəna. Kalar tagu kau, ənga kəra ja ənggər nə ləvari, ənga sara wu miya nda ngə u'u wu biya ənga 'yar anga u'u pərtə pwahəu wu shuni. **18** Ənəga sər kudə nji kə makər kau, ngə cifə pathləu wu makər nə ndapi kəra a'yı wu duniya ngə kudər nda sara ara, nanda ngə u'u ənga 'yar ba ənga u'u pərtə pwahəu wu shuni kəra wu biya sara wu miya nda. **19** Dənəma nə tagu'yar kau wu miya nda ngə nyi ənga wu shi'wa nda. Shi'wa nda ənggər nə pabə'yar, kəra ənga kər kəra ndu lə əwəbəwətə anə nji əni. **20** Alenyi ndapi kəra hiyau ara tau sara ara sər də nji ta, kə ndə ngələr ara tubi ara sər məla nda. Nanda a'yı piyari dləvə məmbəl dəməwə'yı mai, ənga kətə liyangə dəzər nda, ənga kətə liyangə mbəl wilwilu ənga liyangə kyakyaru, ba sara wu tsəka ənga wu mai. Nanda ngə kətə'yar kəra gəra sən lar sau, ənga nggəri ba gəra sən bau. **21** Nanda tsu a'yı tubi ara tsa ndə mai ənga səm dəshakur ba məl səsukur ənga həl sə ndə mai.

10 Kə yi bəra lari vanyi madiya waladi a vər shida sara dəməlməu, kəra dlama zəwar nyi, ənga shamba adabanga kəra ja. Bama ja ənggər pəci, hiya ja tsu ənggər shimal u'u. **2** A'yı ja ənga zər ləkakadə pəpədəu wu tsa ja kəra papahau. Kə ji fiya hi mazəma ja a gwar dal ənga hi matsala ja ar 'yi'yi. **3** Ji səya mala wau kəra ma gə nggari dəgə abər nə ləvari. Ənəga ənggəra ji wau, ba dlədə paməpamə mədəfə kə dləwubiya. **4** Ənəggəra dlədə paməpamə mədəfə kə dləwubiya, yu yiwu ya tsəfəya, ama ba yi nggari dəha sara dəməlmə a vər na, "Ga hadiya səra dlədə mədəfə kə nana, ga sara tsəfə mai." **5** Kə waladi ta yi lari ta'yı a gwar dəl ənga ar 'yi'yi ta har tsi mazəma ja a dəməlməu. **6** Ba ji səmkə fəla ənga thləmər ndəra a'yı ba'anuwa, ndəra məliya dəməlməu ənga səra a gwa patəu, ənga duniya ənga səra a gwa patəu, ənga dəl ənga səra a gwa patəu, ji na, "Tsu vanyi səna pəci a'yı mai. (əton g165) **7** Ama ar pəci kəra waladi nə mədəfəkura nyi wu nda mbədə tələmə tugu nyi, səra a'yı dədəwə nə Hyal wu nda nyabiya dzau ar babal, ənggər kəra ji nana, anə njir məl thlər nyi, nabi'yar." **8** Kə dəhə ta yi saya nggar ta, sara dəməlmə

ta, bəra ndər anə də wayu, ji na, "Ma'yı, ga gwa həri zər ləkakadə papahə ta, kəra wu tsa waladi ta, kəra a'yı ta'yı a gwar dəl ənga ar 'yi'yi." **9** Təma, kə yi ma'yı a ndəgya waladiya nyi, yi nda yiwa aga ja nə də zər ləkakada nyi. Əngwar ja anə da, "Həri ba ga dəhu. Ju nda shabiya ta gau ja də dəwətəu, ama wu miya gau wu nda də nənəməu ənggər cidī." **10** Kə yi dəwərui zər ləkakada nyi, sara wu tsa waladiya nyi, ba yi dəhu. Ta yi fuwa a du miya yau ba ji də nənəməu wu miya yau ənggər cidī, ama ta yi tasəya ba ji də dəwətəu a gyu ta yau. **11** Kə nji nar da, "Kəl ya bəra habiya ndər ar kəra nji paməpamə gangəu, ənga 'yi'yi 'yi'yi paməpamə ənga miya paməpamə ba ənga təl təl pampamə."

11 Nji nə də zəwa təkə sau, kə nji na anə də, "Ma'yı ga nda təkəri ki Hyal ənga bagadi nyi, ba ga dzəgwa jıgabiya njir dəvə kəra a gwa gwa. **2** Ama ga sara təkə vi kəra a biyar ya ki Hyal mai, ga piyari, aryə a nə nyir nji anə njira gəra sən Hyal. Ndu nda lər əwəbəwətə anə məlmə cici nə Hyal nə hya fodə kumunyi apə məthləu. **3** Yu nda səwa sakida də'yər məthləu, njira har ləgutə sə'yinggu, yu nda nə nda dənəma nə habiya ndər nə pida dubu pathləu ənga gharu məthləu ənga kwakumunyi, ca ngə." **4** Najaka njir lə sakida, nanda wur zaitunu məthləu ənga sər səbə pitalla məthləu kəra a vər ta'yı wu mwar Thlagər duniya. **5** Kalar ndəra wu yiwu ja nə nda əwəbəwətə, ba u'u a biya sara wu miya nda ba ja sana dawar nda 'yar. Abangə tsu ngə kalar ndəra wu yiwu ja nə nda əwəbəwətə wu nda tau. **6** Nji kə a'yı nda ənga dənəma nə hadə dəməlməu ara par a sara tədəfə ar pəci kəra nda vər habiya ndər Hyal. A'yı nda ənga dənəma nə shabiya 'yimi aga ja sha aga mashi ba aga nda lər u'u ar dəzə məlmə paməpamə gangəu ar kalar pəci kəra ndu yiwu. **7** Ayukuda ndə kudana lə sakidər nda, ba sər təqə kəra biya sara wu ka'u kəra nji gəra sən təkəna ta, ka sa pana nda. Ba ja səmkə təlkur ar kəra nda, ənga ja tsəya nda. (Abyssos g12) **8** Nju nda piyari tətəkura nda ar babal wu huda məlmə kəra nji dləkəya Thlagər nda a gwa. Nju gələ najaka məlmə ənga Sodomu ba Masaru. **9** Nə pida makər ənga retə ngə nji sara wu kalar culi ənga miya ba ənga 'yi'yi wu nda tsəmə dəzə nji tətə nyi ama nandə wu piyari nja hadəna nda mai. **10** Njira vər nggya wu duniya wu nda gu caguli ara tər sakida'yar kə məthləu kau. Ndu nda lə sə wu pama ara caguli, aryə sakida'yar kə məthlə kau, a ləri nda əwəbəwətə gagadəu anə njira wu

nggya wu duniya. **11** Ama ayukufa pida makər ənga reta, kə səpi nə lə pi shida sara ara Hyal, ba ji sa gwu nda, ba ndə hya'ari ar hiya nda, kə ndə bəra da a'yı ənga pi. Kə hivər mbar njira lar nda. **12** Kə sakida'yar kə məthlə kə nggari dəhədəgal sara dəməlmə wu na, "Shida mə ənggau!" Kə ndə ma'yı a dəməlmə wu dlama, wu liya dawar nda ndu tsəmə nda. **13** Ar pəci kau, kə kənggədə nə 'yı'yı gagadə darkər, kə cifə pathləu nə kumo wu pama məlmə kə dlanakər. Nji dubu mədəfau ngə kudau aryə kənggədər 'yı'yı kau, ba hivər mbar njira hyi mbəmbədəfau, ba ndə dzəgwa fal Hyal kəra a dəməlmə. **14** Sər təhudə nə məthləkura nyi a tərəbiyari, kəja sər təhudə nə makərkura nyi a vər shili ənga kusa. **15** Kə waladi nə mədəfəkura nyi mbidiya tələmə tugu nyi. Kə nji nggar dəhə dədəgal sara dəməlmə, a vər na, "Təlkur nə duniya a dəri təlkur nə Thlagər mən ənga nə Kərsiti nyi, ənga ju nda səm təlkur nyi ba'anuwa." (aiən g165) **16** Kə njira nggurəm məthləkumunyi apə fodəu, kəra a vər nggya ar tsəkafər nda a dumwar Hyal, ndə dla ar bama nda a gyu mwər Hyal, ndu dləvə nyi, **17** ndu na, "Yu usa ngau, Hyal Thlagəu, ndə dəgal dənama, ndərə a'yı ənga ndərə saya da, aryə a həri gau dənama ngau kəra dəgaləu, ba gə dzəguya səm təlkur ngau. **18** Hudə njir duniya a ndzəri, ənga hudə ndzəndə ngau a shiliri. Pəci a shiliri aga ga sa məl numə anə nji tətau, ənga ba ga dzəgwa lər akkəri anə njir məl thlər ngau, nabi'yar, ənga nji cici gə Hyal, ba njira vər gənggər səli anə thləmə ngau, nji yidədəu ənga nji nggungurəm. Pəci a shiliri aga ga dləna njira dləna duniya." **19** Kə ki Hyal a dəməlmə pahəna dzau, a gwu ki Hyal kau, ba nji lar akwati alkawal mbamba nyi. Kə mbəmbəl səm par dağə ənga dəraghi par, ba dlədə par ənga kənggədər 'yı'yı ba madiya mətəndili.

20 Kə nji lari vanyi madiya mətsamə a dəməlmə, vanyi mala nji hadiya nyi ənga pəci, ənga hya a gvi gya kida hiya ja ənga dara təlkur nə shashilga kumou apə məthləu wu kəra ja. **21** Mala kau ənga hudə nga ja, ja vər wau nə ya ara ar tsəkar ya nga ja. **22** Kə vanyi mətsamə bəra cabiya dzau a dəməlmə, vanyi pabər vuwa, kəra dəzəu ənga kər mədəfau ba tələmə kumou ənga dara təlkur mədəfau wu kəra ja. **23** Kə shi'wa ja tsəkəna cifə pathləu wu makər nə shashilga kəra a dəməlmə, a gviwu 'yi. Kə pabər vuwa ta ta'yi wu mwər mala hudə kau, aga ja tasəya zər nyi kau, ma ja yari. **24** Kə mala kə yabiya zər nyi,

zər sal, naja ngu nda səm təlkur ar kəra njir duniya patə ənga zəwa liyangəu. Ama kə nji tsər zər nyi kau a dəməlmə, a dəgəya Hyal a dar tsəkafə nyi. **25** Kə mala kə hwinakər a ndar tagə mashi, vira Hyal pabəri nyi, vira nju nda nggya ənga ja nju bəla nyi nə pida 1,260. **26** Kə pa hya'ari a dəməlmə. Mayikalı ənga waladi nyi'yar pana pa ənga pabər vuwa ta, kə pabər vuwa ənga waladi nyi'yar pa ənga nda tsu. **27** Ama kə 'yi pabər vuwa a'yı nda ənga dənama mai, kə nji səmku təlkur ar kəra nda, təma, ba ndə tini vir nggyar nda a dəməlmə. **28** Kə nji vakana pabər vuwa ta a gviwu 'yi, naja ngə pabə dədəmə kəra nju ngga ənga təl shatan, ba ənga Shatan, ndərə nggutana duniya patəu. Nji vakana nyi a shida wu 'yi ənga waladi nyi'yar. **29** Kə yi nggari vanyi dəhə fwangə gagadəu sara dəməlmə, "Kabangəkau mbədəu ənga dənama ənga təlkur nə Hyalər mən a shidarı, ənga dənama təlkur nə Kərsiti nyi. Ara ndərə cudəu a miya ndəla zamər mən 'yar, ndərə wu cudə ar kəra nda wu mwər Hyalər mən vu'yi ənga puci, a vakana nyir nji a gviwu 'yi. **30** Ndə ndiyya dənama nyi ənga mashi Zər Gamə ba ənga ndərə sakida kəra wu biya sara wu miya nda, nanda a'yı yiwu piya nda gagadə mai nanda a'yı hwi ara tə mai. **31** Agabangəu, hya caguli nahiyi kəra a dəməlmə ənga nahiyi njira wu nggya a dəna! Ama sər təhudə anə 'yı'yı ənga dəl, aryə shatan a gyar ja a gya ara hyi! Nyinyi nga ja ənga dəfu aryə ju səni abər pəci nyi gusə nga nyi." **32** Ta pabər vuwa ta lari abər a vakuwa nyir nji a shida wu duniya, təma kə ji kədələ mala ta yabiya zər sal ta. **33** Kə nji nə nyi bəgə məthləu nə mədiya mbəmbələmə anə mala nyi, aga ja mau a dar vira nji pabər nyi a gwar tagə mashi, vira nju nda bəla nyi ari nə pəci ənga pəci'yar ba ənga reta pəci, ara pabə ta a sara tsəkwar nyi. **34** Sara vu miya pabər vuwa ta ngə 'yimi wu biya ənggər nə dəl, aga ja hər mala kau ənga dənama aga ja ma'yı ənga ja. **35** Ama kə 'yı'yı dləwar mala kau, lagur pahəna miya ja təma, ba ji tasəya dəl kəra biya sara wu miya pabər vuwa ta. **36** Kə pabər vuwa ta nyabiya dzə ənga dəfu ar kəra mala kau, ba ji ma'yı, ji nda dzəgwa pa ənga alenyi culi mala kə patəu, njira wu bələri dlədə nə Hyal, ənga ndə səbəyiya sakida nə Yesu ənga jiri.

37 Ənggau kə pabər vuwa ta ta'yi ar məshi'wa nə miya dəla nyi. Kə yi lari sər tagəu a vər biya sara wu dəl. Sər tagə kau a'yı ja ənga tələmə kumou, ba ətsu ənga kər mədəfau. A'yı ja ənga dara təlkur kumou ar tələmə nyi'yar, ənga ar kalar kər, sər didə

thləmər Hyal a'yi ari. 2 Sər tagə kəra yi lari kau, wu pa ufwu wula, ama a'yi ja ənga hi ənggər nə cimjigəl, ənga miya tsu ənggər miya ləvari. Pabər vuwa ta nə nyi dənənama nyi, ənga tsəkafə nyi ba ənga dənənama nə təlkur nyi. 3 Pathləu wu pama kəra sər tagə ta da ənggər ji uya mbəlgə nə tau, ama mbəlgə nə tə kau, ba shiləgəbiya dzau. Kə səkə də sə dədəgur anə duniya patə ba ndə dzəgwa nu sər tagə ta. 4 Nju gənggər nyi səli anə pabər vuwa ta, arya ji nə nyi dənənama anə sər tagə kau, ənga nji tsu ndə gənggər nyi səli anə sər tagə kau, ndu yiwa ndu na, "Wa ngə ənggər sər tagə ka? Wa nga sən pa ənga ja?" 5 Nji nə nyi miya anə sər tagə, aga ndər nə əwadzau ənga ndər nə didə Hyal, ənga nji piyari nyi ja ca dənənama nyi nə hya fodə kumunyi apə məthləu. 6 Kə ji pahəna miya ja aga didə Hyal, ju didə thləmər Hyal ənga vir nggya Hyal ənga njira vər nggya a dəməlməu. 7 Nji nə nyi dənənama nə pa nji cici gə Hyal ənga ja səmkə təlkur ar kəra nda. Kə nji nə nyi dənənama ar kəra kalar culi, ənga nji, ənga miya ba 'y'i'yı pampaməu. 8 Patər njira wu duniya wu gənggər nyi səli anə sər tagə kau, kəl njira thləmər ndə a'yi tsətsəfau divira duniya a dzəguya dzau wu ləkakadə pi nə Zər Gamə kəra nji thlana. 9 Ndərə ənga himi ngga bəgə ja nggari. 10 Ma ndərə wu kyaga da mafa, mafakur nga ju nggya. Ma ndərə nju kyaga tsəyə nyi ənga katsakər, ənga katsakər nga ju tau. Culi sə'yar kau, wu yiwu nji cici gə Hyal ndə nggya ənga səsu sau ba ənga mbərsa. 11 Kə yi bərə lari vanyi sər tagə kəra biya sara wu 'y'i'yı. A'yi ja ənga tələma məthləu ənggər nə Zər Gamə, ama ju ndər ənggər nə pabər vuwa ta. 12 Ji məl thlər ənga patər dənənama nə təlkur nə sər tagə tanggərma ta anə nyi. Ənga ji məliya duniya ənga njira a gwa gənggər nyi səli anə sər tagə nə tanggərma ta, kəra mbəlgə nə tə nyi ta a shiləgəbiyar dzau. 13 Ji məliya madiya mətsamə gangəu, kəlta ji məliya u'u a shida sara a dəməlməu wu liya nji patəu. 14 Arya dənənama kəra nji nə nyi aga məl mətsamə nə sə dədəgur kəra ji məliya ar viya sər tagə nə tanggərma ta, ba ji nggutana njira wu duniya. Ji ciwa nda aga nda həriya səra a papa sər tagə ta nji uya nyi ənga mbəlgə nə katsakər ama naja a'yi tə mai ta aga nda gənggər nyi səli. 15 Nji nə nyi dənənama nə lə səpi anə səra nji həriya kəra a papa sər tagə nə tanggərma ta, aga ja sən ndər, ənga ja tsəyə patər njira nggal ara gənggər nyi səli. 16 Naja tsu kə ji ciwa kalar ndau, ndə kushu ənga ndə dəgaləu, ndər gənna ənga ndərə gəra gənna, kambau ənga mafa, aga

nda dləwuri mətsamə kau ar pəl mazəma nda ma a'yi mai ar huşəma nda. 17 Ji məl abangau ara ndə a sara dəlbiya ənga dəlnə sau, kəl ndərə ənga mətsamə kau, ca ngə ndaliya thləmər sər tagə kau, ənga lamba nə thləmə nyi. 18 Sə kau wu yiwu hahangəkur. Ma ndə a'yi ənga sənbəya, bəgə ja jigabiya lamba sər tagə kau, ara lamba nə ndəpi ngau, lamba kau, ca ngə 666.

14 Ta yi tsamau, ba yi lari Zər Gamə ta'yı ar mə nə Səhiyyona. Ənga ja, nji a'yi, nji duburam gharu ənga duburam foda kumunyi apə fodəu kəra ənga thləmə nyi ənga thləmər dənyi tsətsəfau ar huşəma nda. 2 Kə yi nggari vanyi dəhə sara dəməlməu ənggər huhwir 'yimi ənga dlədər par. Daha nyi a papa dəha səmbəl. 3 Nda vər thlə na mafəliyangəu a dumwar tsəkafə Hyal ənga a dumwar sə ənga pi fodə kau ba ənga njira nggurəm məthləkumunyi apə fodə ta. Ndə a'yi kəra wu sən highibəri thlə na kə mai, kəl nji 144,000 kau, kəra Zər Gamə bəliya nda sara wu tsa duniya. 4 Nji ngau kəra gəra diyəbəna dza nda ənga zəwarkur, ndə nggya wu cicikur. Ndu nu Zər Gamə kalar vira ji ma'yi a ndari. A bəliya ndar nji, nanda ngə dəramwa kəra nju lə anə Hyal ənga nə Zər Gamə. 5 Fati a'yi wu miya nda mai, ənga nanda a'yi vavazə mai. 6 Kə yi bərə lari vanyi waladi a vər mau a dəməlməu. A'yi ja ənga ndəshigu nə ba'anuwa kəra ju nda pəzau anə njira wu duniya. (Nanda ngə culi pampaməu, ənga miya pampaməu ənga nji pampaməu.) (aiōnios g166) 7 Ji na ənga dəhə dzədzəgaməu, "Hya hivər Hyal ənga hya gənggər nyi səli, arya pəcir mel numa nyi a dari. Dləvə nya mau ndərə məliya dəməlməu, ənga gyiwu 'yı, ənga tsadu ba ənga mandəli." 8 Waladi nə məthləkura nyi nu nyi, ji sa na, "A dla ja! Madiya Babilanu a dləri, kəra məliya njir duniya nyabiya dzau wu səsukur nyi ənggər nyi padlav." 9 Waladi nə makərkura nyi nu nda, kə ji na, ənga dəhə dzədzəgaməu, "Ma njira dləvə sər tagə kau, ənga sə a papa nyi kau, alaga njira dləwuri mətsamə nyi ar huşəma nda, ənga alaga ar tsa nda, 10 ju nda təwari 'yimir wur inabi nə huşə ndzəndzə nə Hyal, kəra nyinyau wu kyakiwa nə huşə ndzəndzə nə Hyal kəra əza'u. Nju nda nə ndə əwəswatə nə u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni a dumwar waladi cici 'yar ənga Zər Gaməu. 11 'Yar nə u'u əwəswatər nda kau, hya'ari a dəməlmə ba'anuwa. Bəlsar a'yi ara njira wu dləvə sər tagə ənga sə kəra wu pa nyi vu'yı ənga pəci mai, alaga njira dləwuri mətsamə nə thləmər sər tagə kau." (aiōn g165)

12 Sə kau, a cabiyari abər nji cici gə Hyal, njira wu ɓələr ndər Hyal ənga jirkur wu Yesu kəl nda nggya ənga mba dəfū. **13** Kə yi nggari vanyi dəhə sara də məlməu a vər na, “Tsəfəya, barka anə njira tə wu Thlagəu, mbar kabangəkau.” Əngwar Mambəl Hyal, “Pakatəu, a nggyar nda njir barka, aryə ndu nda uya ɓəlsar sara wu thlər kwakwadəkcur nda, ara sər məla nda kəra mənahəu wu nu nda.” **14** Ta yi tsamau, təma, kə yi lari a dumwa da dlama pərtəu, a du dlama kau, vanyi ndə a'yi kəra vir nggya “A papa Zər Ndau” ənga dora təlkur nə əndzə wu kəra ja ba məkalə səsəm wu tsa ja. **15** Kə vanyi waladi shida sara vu ki Hyal, ji sa ngga ndərə a'yi nggya wu dlama kau ənga dəhə dzədzəgaməu, “Həri məkalə ngau, ga fa'a sə əni, aryə pəcīr fa'a sə asi a dari, ara sər duniya a nəri.” **16** Ndərə a'yi nggya a du dlama kau, kə ji sər məkalə nyi a shida wu duniya, kə ji kwafəri sə əni a di. **17** Kə vanyi waladi ɓəra biya tsu sara du ki Hyal kəra dəməlməu, ənga vanyi məkalə səsəməu, wu tsa ja. **18** Vanyi waladi tsu kəra dəgalə gəra u'u biya sara dar bagadi, kə ji ngga ənga dəhə dzədzəgaməu, ndərə ənga məkalə səsəm ara ja kau, “Həri məkalə səsəm ngə kau, ga səri ga kwafəya yayar wu kəra dar wu'yər kəra wu duniya patəu, aryə a nər nda.” **19** Kə waladi ta səwa məkalə nyi a shida wu duniya, kə ji tsəmiya nda a gwu vir ɓəci yayar wur inabi nə duniya, kə ji tsəmiya nda a gwu vir ɓəci yayar wur inabi nə huđə ndzəndzə nə Hyal **20** Nji ghighirəbəna yayar wa nyi a biyar ya məlməu, a biyar vir ɓəci yayar wur inabi, kə mashi biya sara wu nda, wu dzəgwa ndədə dzau a gwar tagəu, dzəgəmkura nyi pa kəra tagu, ənga tugukura nyi tsu melu gharu ənga cisu kumunyi.

15 Kə yi lari vanyi madiya mətsamə a dəməlməu. Mətsamə kau, ca ngə waladi mədəfau ənga ɓwađwatə mədəfau. Ɓwađwatə kau, ca ngə nə joma ndəl, aryə ənga nda nga nju nda nyabiya huđə ndzəndzə nə Hyal. **2** Təma, kə yi lari vanyi sə a papa tsadau kəra wu pa dəl kwalaba dadađə ənga u'u. Tata'yı a biyar ya tsadə kau, ngə njira səmkə təlkur ar kəra sər tagə ta, ba sər papa nyi ba ənga lamba thləmə nyi. Ndə səbiya səmbal wu tsa nda kəra Hyal nə nda. **3** Nda vər thlə na nə Musa, mafa Hyal ənga thlə na nə Zər Gaməu. “Sər məla gau, dədəgəl nga nda gagadəu ənga sə dədəgur nga nda, Ya, Hyal Thlagəu Ndə Dəgal Dənəma! Tandar ənga jiri ngə lagu ngau, təl nə ba'anuwa. **4** Wa ngə gəra hivər nga, Thlagəu? Wa

ngə gəra dləvə dəgalkur nga? Kəl nagə ngə ndə cicau. Patər ndapi wu nda shili, ndu sa dləvə ngau aryə thlər tsapəkur ngau a biyari ar babal.” **5** Ayukuda sə'yər kə patəu, təma, yi tsamə a dəməlməu, təma, kə yi lari ki Hyal ca ngə kwapatə nə sakida, papahau. **6** Sara vu ki Hyal kau, ngə waladi mədəfə ənga ɓwađwatə mədəfə kə biya. Ndə hari kar lilinu kəra wu mbəl wilwiləu, ənga ndə thlə'ubiya hathla nda ənga takulagə əndzə dləbəu. **7** Pathlə wu pama sə ənga pi fodə ta, nə nyi ana waladi mədəfə ta əgwə əndzə mədəfə kəra nyinyi ənga huđə ndzəndzə nə Hyal ndərə a'yi ja ba'anuwa. **(aiōn g165)** **8** Ki Hyal kau, nyinyi nga nyi ənga 'yar kəra shida sara du kadakadarkur nə Hyal ənga dənəma nyi. Ndə a'yi kəra wu sən gwu ki Hyal kə mai, kəl ma ɓwađwatə waladi mədəfə kə joməya dzau.

16 Təma, kə yi nggari vanyi dəhə dzədzəgamə sara wu ki Hyal kəra a vər na anə waladi mədəfə 'yar kau, “Ma'ya mau, hya biya pəna əgwə huđə ndzəndzə Hyal mədəfə kau, a gyu duniya.” **2** Kə waladi nə tanggerma kə biya, kə ji biya pəna nə nya əgwə a gyu duniya. Kə mbəlgə pəziya dzə ar dza njira ənga mətsamə nə sər tagə kau, ənga nda vər dləvə səra a papa nyi. **3** Minu nyi, təma waladi nə məthləkura nyi shabiya əgwə nyi a gwar tsadau, təma 'yimi kəra a gwa sha aga mashi nda tətəu, ba səra a gwagwa kuđə patəu. **4** Kə nə makərkura nyi tsu biya, kə ji biya shabiya nə nya əgwə a gu də'l'yar ənga mandəli'yar, kə 'yimi kəra a gwa sha aga mashi. **5** Kə yi nggari waladi kəra ənga dənəma ar kəra 'yimi a vər na, “Tsatsa'a ngə numa gau, Nagə ndə cicau, ndərə saya da, naja ngə əshina, **6** Arya nja nyi a pənar nda mashi, mashi nji cici gə Hyal ənga mashi nabi'yar. Kəjə ga nə ndari mashi aga nda sa, akkəra nyi ngə kəjə.” **7** Kə yi nggari dəhəu sara dar bagadiya nyi, a vər na, “Hyal Thlagəu, ndə dəgal dənəma! Numa ngau, jijiri ənga tsatsa'a ngə nyi.” **8** Kə waladi nə fodəkura nyi pəna əgwə nyi a dar pəci, kə ji cakər nyi dənəma nə titi'wa nji ənga u'ur pəci. **9** Ndə titi'wanakər aryə kwakwadəkura pəca nyi, ba ndə gu didə thləmər Hyal, ndərə ənga dənəma ar kəra ɓwađwatə'yar kə patəu, ama kə nda nggal ara tubi ənga fal Hyal. **10** Waladi nə təfukura nyi pəna nə nya əgwə a dar tsəkəfa na sər tagə kau, təma, kə təlkur nyi hadiya dzə ənga kuthləu. Nji tsu nda vər də hira nda ara ɓwađwatəu. **11** Ndə dumwa ənga didə Hyal aryə ɓwađwatə kəra nda a gwa ənga shiləgə kəra ar dza nda, ama kə ndə nggal ara tubi. **12** Waladi nə

kwakura nyi shabiya səra a gu əgwa nyi a gwu dəl dəgal Yifəratəsu, təma, kə 'yimi kəra a gwa shi'wau, aga təl'ya r sara də wu səbiyar pəci uya lagur shida. **13** Kə yi lari mambəl dəmwā'yı'yar makər kəra a papa bwanja, biya sara wu miya pabər vuwa kau, ənga sara wu miya sər tagə kau, ba ənga sara wu miya nabi fati. **14** Nanda mambəl dəmwā'yı'yar ngau, kəra a vər məl sə dədəgur. Nda vər biya aga nda ma'yı a ndəra təltəl'yar nə patər duniya, aga nda tsəmiya dəzə aga sa pa ar pəci dəgal nə Hyal Dəgal Dənama. **15** Hya dəngari səra Yesu nana, abər, "Kəja ya vər shili ənggər ndər hə! Ndər barka ngə ndəra pabər kərnyi ju vər səkə shili də ənga ji hari kari nyi caməu, ara ja sara nggya turusu, njə lari tursukura ja." **16** Təma, kə ndə tsəmiya təl təl'yar kə patə a shili ar vi zəməu, vira nju ngga ənga miya njir Yahudiya Amagidanu. **17** Waladi nə mədəfkura nyi shabiya səra gu əgwa nyi a dəməlməu. Kə dəhə dəzdəgaməu, hya'ri sara ndar tsəkəfə wu ki Hyal ju na, "A dari!" **18** Kə səm par ənga dəraghi par ənga dlədə par ənga madiya kənggədər 'yi'yi kəra gəra saya də ənggərə ndə shili wu duniya. Kənggədə kau, madiya madiya kənggədər 'yi'yi ngau. **19** Najaka madiya məlməu, ba ji təkəbiya dəzə bwata makəru, kə madiya məlmə nə 'yi'yi paməpamə dlanakər. Kə Hyal dəngari ənga Babilanu madiya məlməu, ba Hyal nə nyi kyakiwa nyinyau ənga huđə ndzəndə nə Hyal aga ja sa. **20** Kalar dzəgu dəl sanakər ənga kalar mə'yər sanakər, njə a'yı bəra lar nda mai. **21** Sara dəməlməu, kə madiya mətəndili tətədəu a shidər kəra njı. Kə nda dzəgwa difa Hyal aryə əwəbwatə nə mətəndili kau. Bwəbwatə nyi dzadzau gagadəu.

17 Kə pathlə wu pama waladi mədəfə kəra nda ənga əgwa mədəfə ta, shida ara yau, kə ji nar da, "A ndau, aga ya sa canə ngə əwəbwatə kəra nju nda ləri anə madiya zawar kəra a vər nggya ar kəra 'yimi kəra gangəu. **2** Naja ngə ndəra təl'yar nə duniya məl səsəkər ənga ja. Njir duniya patə a nyir nda ənga səsəkər nyi ənggər njira padəl wu tsa nda." **3** Kə waladi ta hər də wu mambəl a ndar tagə mashi, a ndəna təma, kə yi lari vanyi mala a vər nggya ar sər tagə dəzəu. Sər tagə kau, a'yı ja ənga thləmə nə didə Hyal tsətsəfə ar dəzə ja. A'yı ja tsu ənga kər mədəfəu ənga tələmə kumou. **4** Mala kə hari kar dədla dədla ənga maggədi maggədi, ənga ji hari əndəzə kəra wu mbəl, ənga tsəka dədur ba ənga handzəlkwa. Tasau əndəzə ngu tsa ja, nyinyau ənga kalar səra gəra cicəu

ənga sər məl səsəkər nyi. **5** Kəja thləmə dədəwa kəra tsətsəfə ar huđəma ja: "Babilanu madiya məlməu Məya zawar'yar ənəgə sə zhizhigər'yar nə duniya." **6** A lari yi mala kə a nyir ja ənga papadlau, ənga mashi njı cici gə Hyal, mashi njira ləri sakida ar kəra Yesu. Ta yi lari nyi ba da sər dədəgur anə da. **7** Kə waladi na anə da, "Ara mi sə kə da sə dədəgur anə nga? Yu cabiya ngə səra ar dəwə ar kəra mala kau, ənga sər tagə kəra ja vər dlə kau, kəra ənga kər mədəfəu ba ənga tələmə kumou. **8** Sər tagə kəra gə lari ta, a'yı ja dədəməu, ama tsu ja a'yı mai. Ju nda biya sara wu ka'u kəra njı gəra sən təkəna ba ja ma'yı a ndar vira nju nda tsəya nyi ari. Njira vər nggya wu duniya, njira gəra ənga thləmər nda tsətsəfə wu ləkakadə nə pi, mbari ar dzəguya duniya wu nda da sə dədəgur anə nda, ma ndə lar sər tagə kau, kəra a'yı dədəməm amə tsu ja a'yı mai amə tsu ju bəra nda sha shili. (*Abyssos* g12) **9** "Sə kau, wu gal hahangəkur, Kər mədəfə kau, madzəgamə mədəfə ngau, kəra mala kə a vər nggya a dari. **10** Nanda tsu ar viya təl'yar mədəfə ngau. Təfwa nda a dlanar nda kər, tsu pathla nda vər səm təlkur, ənga pathla nda tsu ji gəra shili, ama ma ji nda shili, ju sa səm təlkur nə pəci kushu. **11** Sər tagə kəra a'yı dədəməu, ama a'yı ja tsu mai, naja ngə təl nə cisəkura nyi. Pathlə ja wu pama nda mədəfə kau, ənga ja vər ma'yı a ndar vira nju nda tsəya nyi ari. **12** "Tələmə'yar kə kumo kə gə lari kau, nanda ngə təl'yar kumou kəra gəra dləwuri vir səm təlkur nda kwatahəu, ama ndu nda dləwuri zəwa təlkur nə saka pathlə daşə ənga sər tagə kau. **13** Təl'yar kau, dəngar nda zəmə ngə nyi, dənamar nda patə ənga səm təlkur nda ndu nda nə nyi anə sər tagə kau. **14** Ndu nda par pa ənga Zər Gamə kau, ama ba Zər Gamə kə a səmkur təlkur ar kəra nda aryə naja ngə Thlagər thlagə'yar ənga Tələr təl'yar, ənga njira a'yı əkkə'yı ja, nanda ngə njira njı ngga, ənga njira njı ədəbiya ənga njir nu kəra ji fər kər əni." **15** Təma, kə waladi kə na anə da, "Yimi kəra gə lar ta, vira mala zawar ta a vər nggya ari ta, nanda ngə njı ənga dləmir njı ənga 'yi'yi 'yi'yi 'yar ba ənga miya pampaməu. **16** Sər tagə ənga tələmə kumo kəra gə lari ta, ndu nda piyari shishir dəzə zawar kau. Ndu nda fadiya kar nyi ba nda piyari nyi turusu. Ndu nda dəhu kumər dəzə ja ba nda nggyina səra hyau ənga u'u. **17** Aryə Hyal nə nda dəfu aga nda nyabiya səra ju yiwu lagur məliya aga nda nə nyi dənamar nda anə sər tagə kau, aga ja səm təlkur, kəl pəcira ndər Hyal wu nda nyabiya dzau. **18** Mala ta gə lari ta naja ngə

madiya məlmə kəra a vər səm təlkur ar kəra təl'yar nə duniya."

18 Ayukufa sə'yar kə patəu, ba yi lari vanyi waladi a
vər shida sara a dəməlməu. A'yı ja ənga dənama
nə səm təlkur, ənga kadakadarkur nyi a vər mbəl ar
kəra duniya patəu. **2** Ji ngga ənga dəhə dəgaləu, ji na,
“A dlar ja, madiya Babilanu a dlari! A dar ja vir nggya
anə mambəl dəmwa'yı'yar pampaməu, ənga vir nggya
anə kalar mambəl diyadiya'bə'yar, ənga vir nggya
anə 'yagə dəgur ənga diyadiya'bə'yar, ənga vir nggya
anə kalar sər tagəu, kəra dəgur ənga diyadiya'bəu. **3**
Ara patər 'yi'yi ndə wathliya dzau wu nggyabiya nə
səsukur nyi. Təl'yar nə duniya patə a məliyar ndə
səsukur ənga ja. Njir shafəli a məliyar ndə gənna wu
ja lagur yiwu nggyabiya wawahə nyi.” **4** Kə yi bəra
nggari vanyi dəhə sara a dəməlmə a vər na, “Biya
mau, nahyi nji da, sara wu ja! Ara hya sara gu bikə
nyi ari bwabwatə nyi a sara uya hyi. **5** Ara bikə nyi
a vuyar dzə ba a dəməlməu. Kə Hyal dəngari ənga
bikə nyi. **6** Məliya nya mau ənggər kəra ji məliya.
Kibiya nya mau aga məthləu səra ji məliya. Wathliya
nya mau aga məthləu kyakiwa dəmwa'yikur kəra ji
wathliya hyi a gwa. **7** Nə nya mə bwabwatə ənga
hudə kyakyaru ənggər kəra ji hana kərnyi ənga nggya
wawahə nyi. Wu dəfuwa ja, ja vər bwaakər nyi, ‘Yi wu
nggya ənggər kwatam, a'yı yi mala təsal mai, ənga a'yı
ywu sə'yingga mai.’ **8** Agabangau, wu pəci pathləu
bwabwatə wu ndə nyabiya dzau, tau, ənga sə'yingga
ba wubau. U'u wu ndə nggyina nyi, arya Hyal Thlagəu
ndə dəgal dənama ngu sa thlana nyi numa.” **9** Ma
təl'yar nə duniya kəra məl səsukur ənga nggyabiya
wawahə nyi ənga ndə lari 'yar nə u'u kəra wu nggyi
nyi, ndu ndə tiwi ənga sə'yingga nyi. **10** Majə wu
bwabwatəu, ndu ta'yı tsaləu ara ndu hivər nja sara
dəbər ndə wu bwabwatə nyi, ənga ndu tiwi nyi. “Sər
təhudəu! Sər təhudəu, madiya məlməu, Babilanu,
məlmə kəra ənga dənama! Wu saka pathləu numa
ngau a shiliril!” **11** Njir shafəli na duniya wu ndə tiwi
ənga jiga tiwi arya ja, ara tsu ndər nda dəl kar nda a'yı
mai. **12** Tsu ndər nda dəl əndzau, ənga thladla ənga
tsəka dəduru ənga handzəlkwa ənga yadi lilinu ənga
yadi dədla fədla ənga yadi pərapəradəu ba ənga kar
maggədi maggədi, pata əkkə'yı alenyi wu la ki ənga
alenyi sə kəra nji məliya sara wu hira ciwar ənga wu
dəduru ənga liyangə shishi'wu ba alenyi liyangə ənga
tsəka pəzi mai. **13** Ətsu ndər nda dəl kar nə sə kisəu

ənga yaji ənga sər dəzə huda umbwa ənga burdi dza
wu ənga burdi dədəgau ənga 'yimir wur inabi ənga
mal wur zaitunu ənga əpou ənga uhi, ənga thla ənga
təmahəu ənga tagu ənga keki tagəu ənga mafə'yar ba
ənga alenyi nji a'yı mai. 14 Ndu na anə nyi, "Kalar sə
mənənahəu, kəra gu cim a tərabiyari, tsu gu bəra uya
nda mai. Patər bərbakur ngau a tərabiyari, tsu gu bəra
nda uya mai." 15 Njir shafəli kəra dəlna nyi sə'yar kə
uya akkəri a gu bərbakur nyi ndu nda ta'yı tsaləu, ara
ndu hivər nja sara daşər nda wu ənbəñwatə nyi. Ndu
tiwi ndu sə'yingga, 16 ndu wau, ndu na, "Sər təhudəu!
Sər təhudəu, madiya məlmau, ndəra dədəməu, a vər
mba kadəmbul liliñu ənga ləgutə dədla dədla ənga
ləgutə maggadi maggədi. Ndəra dədəməu, a vər ha
əndzə wilwilu ənga tsəka dəduru ba ənga handzəlkwa.
17 Wu saka pathləu kalar bərbakur nyi kau wu nda sa!"
"Kalar njir dlə kwambwal, ənga njira wu bə a gwa,
ənga njir məl thlər a gwu nda ənga kalar njira vər məl
gənnar nda a gwar 'yimi, ndu nda ta'yı tsatsaləu. 18
Ma ndə lari 'yar u'u kəra a vər nggyi nyi, ndu səyə
mala wau, "Məlmə a'yı saya da dəgala abangə nga
nyi ya?" 19 Ndu nda təwa 'yı'yı wu kəra nda, ndu tiwi
ənga jiga tiwi, ndu na, "Sər təhudəu, madiya məlmau,
vira njira ənga kwambwal ar tsadəu, ənga ndə məliya
gənnə lagur bərbakur nyi! Wu saka pathləu, kəja njia
sana nyi ri! 20 Caguli mau ar kəra ja, dəməlmau!
Caguli mau nji cici gə Hyal ənga cama səsə'yar ba
ənga nabi'yar! Hyal a cabiya nyi ri numa nə shishikur
nyi kəra ji məl anə hyi." 21 Kə madiya waladi həri
vanyi madiya tsəka kəra ənggər bəra, kə ji vakuwa a
gwar tsadəu, kə ji na, "Əngə gwazhi vi ənggər kau,
ngə madiya məlmə Babilanu, nga nju nda vakana nyi
a gya, tsu nju bəra lari nyi mai. 22 Njir tsa səmbəl
əkka'yı njir thlə na ənga njir mbidə mbəla'wu, ənga
aligata a'yı kəra nju bəra nggari wu gə mai. Ndə a'yı
kəra wu bəra məl thlər tsi kəra a'yı nju uya wu gə
mai. Daha nə au ar bəra nju bəra nggari wu gə mai. 23
Tsu nju bəra lari mbəmbəl nə pitəlla wu gə mai. Daha
sal kwanjili ənga kwanjili nju bəra nggari wu gə mai.
Njir sugu ngau, ca ngə nji nggunggurəm nə duniya.
Lagur shavi ngau, nga gə nggutana 'yı'yır duniya. 24 A
gu ja ngə mashi nabi'yar ənga nə nji cici gə Hyal, ənga
kalar njira nji tsəva wu duniya."

19 Ayukufa kau, təma, kə yi nggari vanyi dāhə a
papa dāha dlamir nju wau a dəməlmau, a vər na,
“Fal Hyal! Mbədau ənga kadakadarkur ənga dənama

a nggyari anə Hyalər mən, 2 arya jiri ənga tsatsa'a nəngə numa nyi. A thlana nyir ja numa anə madiya zawar ta ndəra diyabəna duniya ənga səsukur nyi. A kibiyar ja ar ja mashi mafa nyi kəra nji tsəya." 3 Wayu kə ndə bəra wau, ndə na, "Fal Hyal! 'Yar kəra a vər biya wu ja vər dəzə a dəməlmə ba' anuwa." (aiōn g165) 4 Njira nggurəm məthləkumunyi apə fodəu ənga sə ənga pi fodə ta dla a gyu mwər Hyal ndu dləvə nyi, naja kəra a vər nggya ar tsəkafəu. Ndu dzəgwa tiwi, ndu na, "Amina, Fal Hyal!" 5 Kə dəhə hya'ari sara ar tsəkafəu, kə ji na, "Fal Hyalər mən, nahyi mafa nyi patəu, nahyi njira vər hivər nyi, nji dədəgal əkkə'yı njira kukushu!" 6 Kə yi nggar vanyi dəhə a papa dəha dləmir nji, dəhə ənggər dəl shida shida, ənggər dəha madiya dlədər par, a vər wau, "Fal Hyal! Arya Hyal Thlagər mən Ndə Dəgal Dənama a vər səm təlkur. 7 Ta'yı məna caguli məna da ənga hudsə pipida məna nə nyi kadakadarkur! Arya hədzau nə Zər Gamə kau, a shiliri, kwanjili nyi a bəthləri dzau. 8 Lilinu mbəmbəl camə nəngə nji nə nyi aga ja hari." (Lilinu mbəmbəl camə nəngə cabiya sər məla nji cici gə Hyal kəra tsəpə.) 9 Kə waladi kə nar da, "Tsəfəya, 'Barka anə njira nji nggəya aga mini hədzə nə Zər Gamə kau!" Ji bəra cəkəri na, "Najakə nəngə ndər Hyal kəra jijiri." 10 Ta yi nggari abangau, təma, kə yi dla a gyu hudsə nyi, aga ya dləvə nyi. Ama kə ji na anə da, "A sara ga məl abangə mai! Ndə nəngə yi ənggər nagau, ndər məl thlər kuvwar ngau ba ənga zamər hyi kəra ləri sakida ar kəra Yesu. Dləvə Hyal! Arya ləri sakida ar kəra Yesu ca nəngə ndərhaha." 11 Kə yi lari dəməlmə papahau, ənga a dumwa da vanyi tagu pərtəu, kəra ndər dla nyi nju ngga nyi ənga Ndəra nju fər kər ni ənga Ndə jijiri. Ənga ju məl numa tsatsa'a ənga pa tsatsa'a. 12 Liya ja ənggər kyara u'u. A du kəra ja nəngə dora nə təlkur gangau. Thləmə a'yı kəra tsətsafau ar ja, kəra ndə gəra səni kəl naja. 13 Kar kəra ar dza ja dəzdəgən nga nyi ənga mashi. Thləmə nyi ca nəngə Ndər Hyal. 14 Soja'yər kəra a dəməlmə a vər nu nyi, ar tagu pəpərtəu, ənga ndə hari lilinu pərtə camə mənahəu. 15 Sara vu miya ja nəngə vanyi katsakər səsəm wu biya aga dliya duniya nə 'yı'yı pampaməu. "Ju səm təlkur ənga zəwa liyangəu." Ju ndə ghighirəbəna vir bəci 'yımı wur inabi nə hudsə ndzəndzə nə Hyal, Ndə Dəgal Dənama. 16 Ar ləgutə nyi ənga ar 'ya ja thləmə a'yı tsətsafau: Təl nə tal'yər ənga Thlagə nə thlagə'yər. 17 Kə yi lari vanyi waladi ta'yı a dar pəci, ju ngga ənga dəhə dəzdəgəmə anə kalar 'yaga'yər kəra a vər mau,

"Shila mau, hya kabiya dzə ənggau aga madiya səm sər səm nə Hyal. 18 Hya sa səm kumər dza təl'yər ənga madiya soja'yər ənga madiya nji ənga tagu'yər ənga njir dələ ndə ənga kumər nji patəu, mafa ənga kambər nji, nji dədəgal ənga nji kukushu." 19 Kə yi lari sər tagə ta ənga təl'yər nə duniya ənga njir par ndə kaşıya dzə aga pa ndər dla tagu kau ənga soja nyi'yər. 20 Ama kə ji mbari sər tagə kau ənga nabi fati kəra a vər məl sə dədəgur wu thləmə nyi. Ənga sə dədəgur kəra ji məl kau, ənga ji nggutana njira dləwuri mətsamə nə sər tagə kau, ənga ndə dləvə səra a papa nyi. Gyapə ndə nəngə nji vakuwa a gu fa'a u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni ənga pi. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Alenyi njira hyau, kə ndər dla tagu kau, tsəya ndə ənga katsakər kəra wu biya sara wu miya ja. Patər 'yaga'yər kaşıya dzə aga ndə sa nyabiya dzau ənga kumər dza nda.

20 Ba yi lari vanyi waladi sara a dəməlmə a vər shida ənga sər pahə miya ka'u kəra nji gəra sən təkəna ənga əpa nə liyangə wu tsa ja. (Abyssos g12) 2 Kə ji mbari pabər vuwa ta, naja nəngə pabə dəfəmə ta, naja nəngə tel nə məmbəl dəmwa'yı'yər kəra nju ngga ənga Shatan, ba ji mbiya nyi ənga əpa liyangə nə fa duburam. 3 Ji vakuwa nyi a gyu ka'u dzəgam gagadə ta ba ji hadiya, təma, kə ji dzəgwa kubələri ba ji fər mətsamə ari aga ja kari nyi ara bəra ngguta nji kəl ma fa duburam kə tərəbiya. Ayukuda kau, nju bəra siya nyi nə pəci kushu. (Abyssos g12) 4 Ba yi lari tsəkafə'yər ənga njira vər nggya ar nda, nji nə nda dənama nə təlkur aga ndə numa anə duniya. Kə yi lari məmbəl njira nji thlana kəra nda arya sakidar nda ar kəra Yesu ənga ndər Hyal. Nanda a'yı dləvə sər tagə kə mai ənga səra wu papa nyi mai, ənga nəndə dləwuri mətsamə nyi ar hudsəma nda alaga ar tsa nda mai. Ndu bəra da a'yı ənga pi ba nda səm təlkur ənga Kərsiti nə fa duburam. 5 Alenyi nji tətə wu bəra shili wu pi mai kəl ma fa duburam kə kudau. Najakə nəngə hya'ari sara vər tə nə tanggərma. 6 Barka ənga cicikur ana njira uya hya'ari sara vər tə nə tanggərma, aryə tə nə məthləkura nyi a'yı ənga dənama ar kəra nda mai. Ndu da pubu'yər nə Hyal ənga nə Kərsiti, ndu səm təlkur ənga ja nə fa duburam. 7 Ayukuda fa duburam kau, nju ndə siya Shatan sara ar vira nji mbiya nyi ari. 8 Ba ja biya ma'yı a ndə ngguta nju hudsə duniya ənga dəla duniya patau. Ju tsəmiya Gogu ənga Magogu aga nda sa pa. Gangəkura nda ndu da ənggər məshi'wa nə

miya dəl. 9 Ndə ʃau, ba ndə zəwari miya cira duniya patəu, əngə ndə zəwar məlmə kəra Hyal wu yiwu, ca ngə kabə nji gə Hyal wu kwapatəu. Ama kə u' shida sara dəməlməu ba ji sa səmkə nda. 10 Shatan kəra nngutana nda ba nja vakuwa nyi a gu fa'a nə u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni, vira nji vakuwa sər tagə əngə nabi fati ta a gwa gwa. Nju nda nə nda bwaßwata vu'yı əngə pəci ba'anuwa. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)

11 Təmə, kə yi lari madiya tsəkafə pərtəu əngə ndəra vər nggya a dari. Dəməlməu əngə gyiwu 'yi wu hwi ara ja, tsu vir nggya a'yi ara nda mai. 12 Kə yi lari njira kudau, nji yidəfəu əngə nji nngunggurəm tata'yı wu mwar tsəkafa nyi. Kə nji pahəna ləkakadə'yar. Kə nji bəra pahəna vanyi ləkakadəu, ca ngə ləkakadə nə pi. Nji məliya nyi numa ana njira kudau tsa'a aga səra məla nda wu pəci kəra nda wu duniya ənggər kəra nji tsəfəya a gu ləkakadə'yar kau. 13 Kə tsadə ləri njira kudau wu nda ba tau əngə nji gə mambəl tsu ləri njira tau wu nda. Kə kalar ndə, nju məliya nyi numa tsa'a aga səra ji məliya. (Hadəs g86) 14 Kə tau əngə nji gə mambəl kə nji vakuwa nda a gu fa'a nə u'ur kətsa ca ngə tə nə məthləkura nyi. (Hadəs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)

15 Kalar ndəra nji gəra uya thləmə nyi wu ləkakadə nə pi kau, ba nja vakuwa nyi a gu fa'a nə u'ur kətsa. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Kə yi lari dəməlmə mafaliyangə əngə gyiwu 'yi mafaliyangəu, aryə dəməlmə əngə gyiwu 'yi nə tanggarma a tərəbiyari, tsu tsadə a'yi tsu mai. 2 Kə yi lari Məlmə Cicau, Urshalima mafaliyangə a vər shida sara a dəməlməu, sara dara Hyal ənggər kwanjili kəra bəthlər dzə mənahəu aga səkə salkwanjili. 3 Kə yi nggari vanyi dəhə dzədəzəgaməu sara dar tsəkafə kau, wu na, "Vir nggya Hyal a dari əkkə'yı nji, ju nggya əkkə'yı nda, ndu da nji nyi ba Hyal əngə kərnyi wu nggya əkkə'yı nda ba ja da Hyalər nda. 4 Ju nda dəna nda sələm wu liya nda. Tsu nju bəra tə mai, sə'yinggu a'yi alaga tiwi əngə kwakwadəkur nggyabiya a'yi mai, ara sə dədəmə a tərəbiyari." 5 Ndəra vər nggya ar tsəkafə kə na, "Kəja ya vər məl kalar sə ja da mafaliyangəu!" Kə ji bəra na, "Tsəfəya sə'yar kə patəu, aryə sə'yar kə gu sən fər kər əngə nda əngə jiri nga nda." 6 Kə ji nar da, "A dari. Nayi nə Aləfa əngə Omega, Dzəguya əngə Kudiya. Anə ndəra əngə hili yu nə nyi 'yimir sa kurthləu, sara a vu mandəli 'yimi nə pi. 7 Ndəra səmkə talkur ju da ndər fa'a ki da. Ba ya da Hyal nyi əngə ba ja da zər da. 8 Ama njir hivər əngə

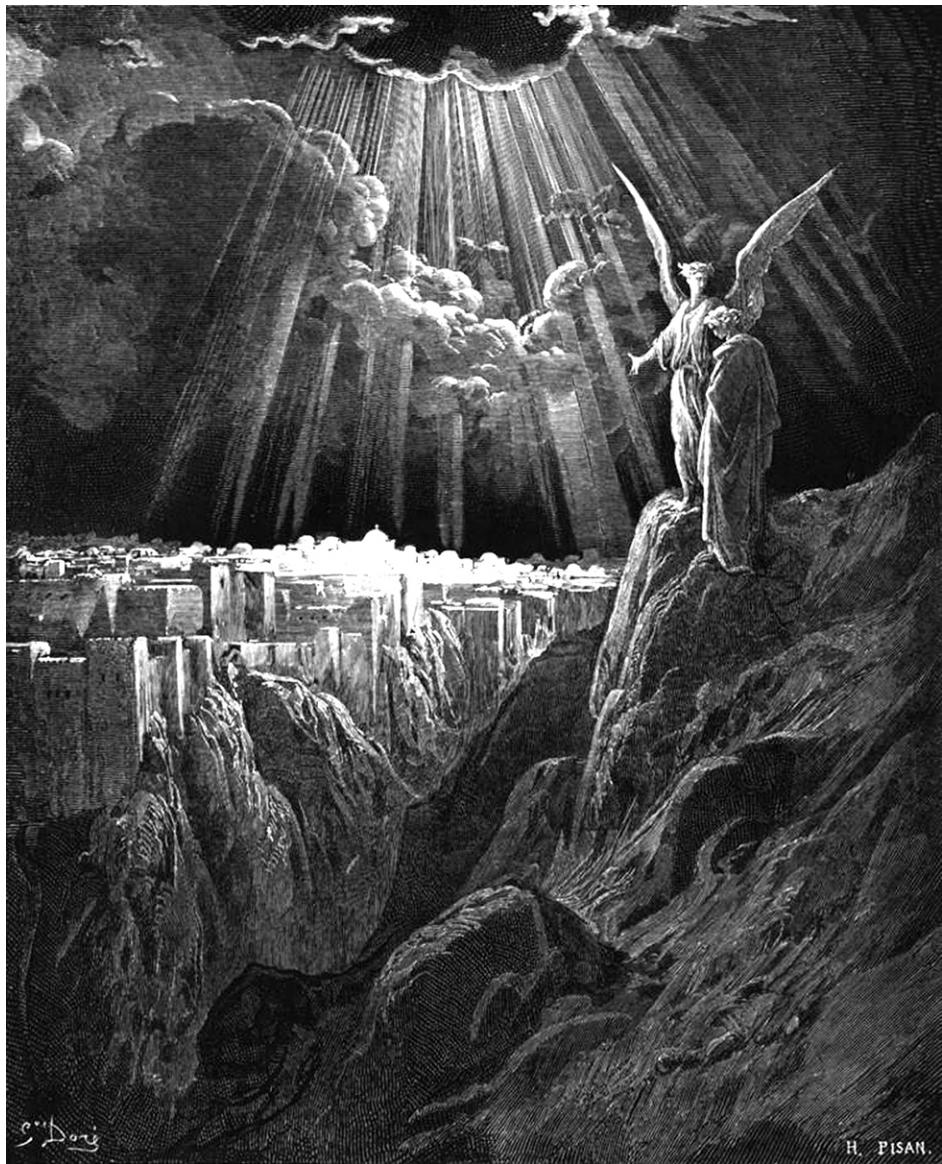
njira gəra hənggəri ənga njir məl sə dedəbəu əngə njir tsa ndau əngə nji səsu əngə njir pipitima əngə njir nu katəu ba əngə njir fati, vir nggyar nda wu nda da wu fa'a nə u'ur kətsa kəra pərtə pwahəu wu shuni. Najakə ngə tə nə məthləkura nyi." (Limnē Pyr g3041 g4442)

9 Pathlə wu pama waladi'yar mədəfə ta kəra əngə əgwa mədəfə nyinyi əngə bwaßwata mədəfə shida ka sa na anə da. "Shili, yu canə ngə kwanjila nyi, mala Zər Gama kau." 10 Kə ji hari da wu mambəl a dar vanyi madiya ma dzəgaməu, kə ji canə da Urshalima Məlmə Cici kau, a vər shida sara a dəməlməu sara dara Hyal. 11 Ju mbəl əngə kadakadarkur nə Hyal, ju mbəl ənggər tsəkə dudur kəra wu mbəl ənggər doragalı. 12 A'yi ja əngə madiya mahwal dzəgam kəra zəwuya nyi əngə miyar gwa kumo apə məthləu əngə waladi'yar kumo apə məthləu əngə ar kalar miyar gwa waladi pathləu. Ar kalar miyar gwa kau, nji tsəfəya thləmər culi nə njir Izirayila pathlə pathləu. 13 Miyar gwa makər a də Səbiyar Pəci əngə miyar gwa makər a yi Gya Vuya əngə miyar gwa makər a gwa Də Fwahəu əngə miyar gwa makər a yi Gwa Tədə Pəci. 14 Nji həriya mahwal kau ar fəhi nə tsəkə kumo apə məthləu, ar tsəkə fəhi kau nə nji tsəfəya thləmər cama səsə'yar kumo apə məthlə nə Zər Gaməu. 15 Waladi kəra ndər anə da kau, sər təkə sə a'yi ara ja nə əndzə aga ja təkəri məlmə kau əngə miyar gwa ba əngə mahwala nyi. 16 Məlmə kau, tugukura nyi əngə dlaßəkura ja ghəragə nə nyi. Ji təkəri əngə sər təkə sə nyi, tugukura nyi melu 1,400 əngə dzəgaməkura nyi ba əngə dlaßəkura nyi abangə tsu. 17 Dzəgaməkura mahwala nyi a kari hi 200, sər təkə sə nə nji kəra waladi kə a vər təkə sə əni. 18 Nji həriya mahwal kau əngə tsəkə jaspa əngə məlmə nyi nji həriya əngə əndzau, kəra cama ənggər kwalaba. 19 Fə hiya mahwal kə nji bəthləri əngə kalar tsəkə duduru. Nə tanggarma tsəkə jaspa əngə nə məthləkura nyi tsəkə safayasu əngə nə makərkura nyi tsəkə kalsidoni əngə nə fodəkura nyi tsəkə imiralədu 20 əngə nə təfukura nyi tsəkə sardonisu əngə nə kwakura nyi tsəkə karneliyanu əngə nə mədəfskura nyi tsəkə kərisolatu əngə nə cisəkura nyi tsəkə bəryalu əngə nə ədləkura nyi tsəkə topasu əngə nə kumokura nyi tsəkə krisofəresu əngə nə kumo asərtəngəkura nyi tsəkə jasinthləu ba əngə nə kumo apə məthləkura nyi tsəkə amithliyasu. 21 Miyar gwa kumo apə məthlə kau, ca ngə handzəlkwa kumo apə məthləu. Kalar miyar gwa kau, nju məliya nyi əngə handzəlkwa pathləu. Lagu dədəgal nə huda məlmə kau, nji məliya nda əngə

'yimir əndzau, kəra wu mbəl wilwilu ənggər kwalaba. **22** Nayi a'yi lar ki Hyal wu məlmə kə mai, aryā Hyal Ndə Dəgal Dənəma ənga Zər Gamə nanda ngə ki Hyal nə məlmə kau. **23** Məlmə kə a'yi wu yiwu pəci ənga hya nda mbəl a gya gwa mai aryā kadakadarkur nə Hyal ənga kərnyi ngu lə mbəmbəl anə nyi ənga Zər Gamə tsu naja ngə pitəlla nyi. **24** Ənga mbəmbəl nyi ngə njir duniya wu nda bər nda ənga tə'l'yar nə duniya wu nda shili ənga dlədləvəkur nda a vuwa gwa. **25** Pəci a'yi kəra nju nda hadiya miya miyar gwa'yar nə məlmə kə mai, ara vu'yı a'yi a ndəna mai. **26** Nju nda shili ənga kadakadarkur ənga dlədləvəkur nə njir duniya a vu məlmə kau. **27** Sa'yı kəra gəra cicau, kəra wu nda gwa gwa mai, alaga ndər məl sə gəra səli ənga ndər ngguta nju nda gwagwa mai, kəl njira nji tsəfəya thləmər nda wu ləkakadə pi nə Zər Gamə.

22 Kə waladi kə canə da dəl nə 'yimi nə pi, kəra wu mbəl wilwilu ənggər doragaləu, kəra a vər huhwi sara dar tsəkafə nə Hyal ənga nə Zər Gamə **2** a gyar hada lagu nə hada məlmau. Wu nə pi kau, dadakə ngə nggilanga ja ar ghimbila dəl kau. Wu kau, wu ya yayar wu kumo apə mətlə wu fa, ju ya wazha kalar hya. Hyali wu kau kundzəgə ngau aga shiləgə 'yi'yı pampaməu. **3** Tsu shi'wu nə Hyal wu bəra dəw məlmə kə mai. Tsəkafə nə Hyal ənga nə Zər Gamə wu nda dəw wu məlmə kau. Njir məl thlər nyi wu nda dləvə nyi. **4** Ndu nda lari bama ja. Thləmə nyi tsu wu nda dətsəfə ar huđəma nda. **5** Tsu vu'yı wu nda dəmai. Tsu nju bəra nda yiwu vanyi mbəmbəl pitəlla alaga mbəl pəci kəra wu shili ənga mbəmbəl mai, aryā Hyal ənga kərnyi ngu nda dəmbəmbəl anə nda. Ndu nda səm təlkur bə anuwa. (aiōn g165) **6** Kə waladi kə nar da, "Ndər kau, ndər kəra ndu sən fər kər əni ngau ənga ndər jiri ngau. Hyal Thlagəu, thlagər məmbəl'yar nə nabi'yar, ngə səwa waladi nyi aga ja cabiya ana njir məl thlər nyi səra wu nda də kajangəkau." **7** "Nggara mau, kəja ya vər shida kajangəkau! Barka anə ndəra 6ələri ndərhaha kau, kəra wu ləkakadə kau." **8** Nayi Yahwana, Nayi ngə nggari ənga lari sə'yar kau. Ama ta yi lari, kə yi nggari, kə yi 6əliya undi aga ya dləvə waladi kəra canə da sə'yar kau. **9** Ama kə ji nar da, "Ga sara məl abangə mai! Nayi ndər mal thlər kuvvar hyi ngau, nagə ənga zamə ngə'yar nabi'yar ənga kalar njira 6ələri ndər ləkakadə kau. Ga dləvə Hyal!" **10** Kə ji nar da, "Ga sara għidəna ndər nə ndərhaha nə ləkakadə kə mai, aryā pəci a dari ləħəu. **11** Ta'yı njir

məl sə dəmwa'yu nda dumwa ənga məl sə dəmwa'yir nda, njir məl sə gəra tsatsa'a tsu nda dumwa ənga məl səra gəra tsatsa'a, njir məl sə tsapəu nda dumwa ənga məl səra tsapəu, nji cicau nda dumwa ənga məl səra cicau." **12** "Nggara mau, kəja ya vər shili kajangəkau! Akkəri da a'yi ənga yau, ba ya nda nə nyi anə kalar ndə tsə'a aga sər məla ja. **13** Nayi ngə Aləfa ənga Omega, Tanggərma ənga Jomə ndəl, Dzəguya ənga Kudiya. **14** "Barka anə njira cina kar har nda aga nda uya lagur səm Wu Nə Pi, ba nda gwu huda məlma lagu miyar gwa. **15** Abiya ngə hya'yar ənga njir pipitima ənga nji səsu ənga njir tsa ndau ənga njir nu katəu ba ənga kalar njir yiwu fati ənga məl thlər fati. **16** "Nayi Yesu, a səwari yi waladi də aga ja nə ngə sakida kau aga ga nə nyi anə dabər njir nu. Nayi ngə culi ənga nggyilanga Dawuda ənga nayi ngə shashilga vəlang." **17** Mambəl ənga kwanjili kə na, "Shila mau!" Kalar ndəra nggar da, ta'yı ja na, "Shila mau!" Kalar ndəra ənga hili, ta'yı ja shili ənga kalar ndəra wu yiwu aga ja uya 'yimi nə pi, bəgə ja dləwuri kurthləu. **18** Yu tədə himiya kalar ndəra wu nggar ndər nə ləkakadə ndərhaha kau, ma ndəra cakəri a dagəri, Hyal wu nda cakər nyi 6waħswatə kəra Hyal nana wu ləkakadə nyi kau. **19** Ma ndəra gənna ndər sara wu ləkakadə nə ndərhaha kau, Hyal wu nda həbiya nə nya nubwa nə məsahəkur sara wu wu nə pi ənga sara wu məlmə cici nə Hyal, ənggər kəra nji tsəfəri wu ləkakadə kau. **20** Ndəra lər sakida sə'yar kə na, "Angə, ya vər shili kajangəkau." Amina, Shili, Thlagə Yesu. **21** Ta'yı mayiwakur nə Thlagə Yesu a nggya əkkə'yı nji cici gə Hyal patəu. Amina.

Kə yi lari Məlmə Cicau, Urshalima mafəliyangə a vər shida sara a dəməlmau, sara dara
Hyal ənggər kwanjili kəra əbatlır dəz mənahəu aga səkə salkwanjili. Kə yi nggari vanyi
dahə dzədzəgaməu sara dar tsəkafə kau, wu na, "Vir nggya Hyal a dəri əkkə'yi nji, ju nggya
əkkə'yi nda, ndu da nji nyi ba Hyal ənga kərnyi wu nggya əkkə'yi nda ba ja da Hyalər nda."

Mətakər 21:2-3

Reader's Guide

Marghi South at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Marghi South at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Marghi-South---Marghi-South-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Romans 10:7
Mətakər 9:1
Mətakər 9:2
Mətakər 9:11
Mətakər 11:7
Mətakər 17:8
Mətakər 20:1
Mətakər 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Kwaranthli 1:20
1 Kwaranthli 2:6
1 Kwaranthli 2:7
1 Kwaranthli 2:8
1 Kwaranthli 3:18
1 Kwaranthli 8:13
1 Kwaranthli 10:11
2 Kwaranthli 4:4
2 Kwaranthli 9:9
2 Kwaranthli 11:31
Galatiya 1:4
Galatiya 1:5
Afisa 1:21
Afisa 2:2
Afisa 2:7
Afisa 3:9
Afisa 3:11
Afisa 3:21
Afisa 6:12
Felipi 4:20
Kolosi 1:26
1 Timathlawusu 1:17
1 Timathlawusu 6:17
2 Timathlawusu 4:10
2 Timathlawusu 4:18
Tayitusu 2:12
Ibrani 1:2
Ibrani 1:8
Ibrani 5:6
Ibrani 6:5
Ibrani 6:20
Ibrani 7:17
Ibrani 7:21
Ibrani 7:24
Ibrani 7:28
Ibrani 9:26
Ibrani 11:3
Ibrani 13:8
Ibrani 13:21
1 Biturusu 1:23

aïdios

Romans 1:20
Jiwudə 1:6

aiōn

Matiwu 12:32
Matiwu 13:22
Matiwu 13:39
Matiwu 13:40
Matiwu 13:49
Matiwu 21:19
Matiwu 24:3
Matiwu 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
Yahwana 4:14
Yahwana 6:51
Yahwana 6:58
Yahwana 8:35
Yahwana 8:51
Yahwana 8:52
Yahwana 9:32
Yahwana 10:28
Yahwana 11:26
Yahwana 12:34
Yahwana 13:8
Yahwana 14:16

1 Biturusu 1:25

1 Biturusu 4:11

1 Biturusu 5:11

2 Biturusu 3:18

1 Yahwana 2:17

2 Yahwana 1:2

Jiwudə 1:13

Jiwudə 1:25

Mətakər 1:6

Mətakər 1:18

Mətakər 4:9

Mətakər 4:10

Mətakər 5:13

Mətakər 7:12

Mətakər 10:6

Mətakər 11:15

Mətakər 14:11

Mətakər 15:7

Mətakər 19:3

Mətakər 20:10

Mətakər 22:5

aiōnios

Matiwu 18:8
Matiwu 19:16
Matiwu 19:29
Matiwu 25:41
Matiwu 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
Yahwana 3:15
Yahwana 3:16
Yahwana 3:36
Yahwana 4:14
Yahwana 4:36
Yahwana 5:24
Yahwana 5:39
Yahwana 6:27
Yahwana 6:40
Yahwana 6:47
Yahwana 6:54
Yahwana 6:68

Yahwana 10:28
Yahwana 12:25
Yahwana 12:50
Yahwana 17:2
Yahwana 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Kwaranthli 4:17
2 Kwaranthli 4:18
2 Kwaranthli 5:1
Galatiya 6:8
2 Tasalonika 1:9
2 Tasalonika 2:16
1 Timathlawusu 1:16
1 Timathlawusu 6:12
1 Timathlawusu 6:16
2 Timathlawusu 1:9
2 Timathlawusu 2:10
Tayitusu 1:2
Tayitusu 3:7
Falimonu 1:15
Ibrani 5:9
Ibrani 6:2
Ibrani 9:12
Ibrani 9:14
Ibrani 9:15
Ibrani 13:20
1 Biturusu 5:10
2 Biturusu 1:11
1 Yahwana 1:2
1 Yahwana 2:25
1 Yahwana 3:15
1 Yahwana 5:11
1 Yahwana 5:13
1 Yahwana 5:20
Jiwuda 1:7
Jiwuda 1:21
Mətakər 14:6

eleēsē

Romans 11:32

Geenna

Matiwu 5:22
Matiwu 5:29
Matiwu 5:30
Matiwu 10:28
Matiwu 18:9
Matiwu 23:15
Matiwu 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luka 12:5
Jamus 3:6

Hadēs

Matiwu 11:23
Matiwu 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Kwaranthli 15:55
Mətakər 1:18
Mətakər 6:8
Mətakər 20:13
Mətakər 20:14

Limnē Pyr

Mətakər 19:20
Mətakər 20:10
Mətakər 20:14
Mətakər 20:15
Mətakər 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

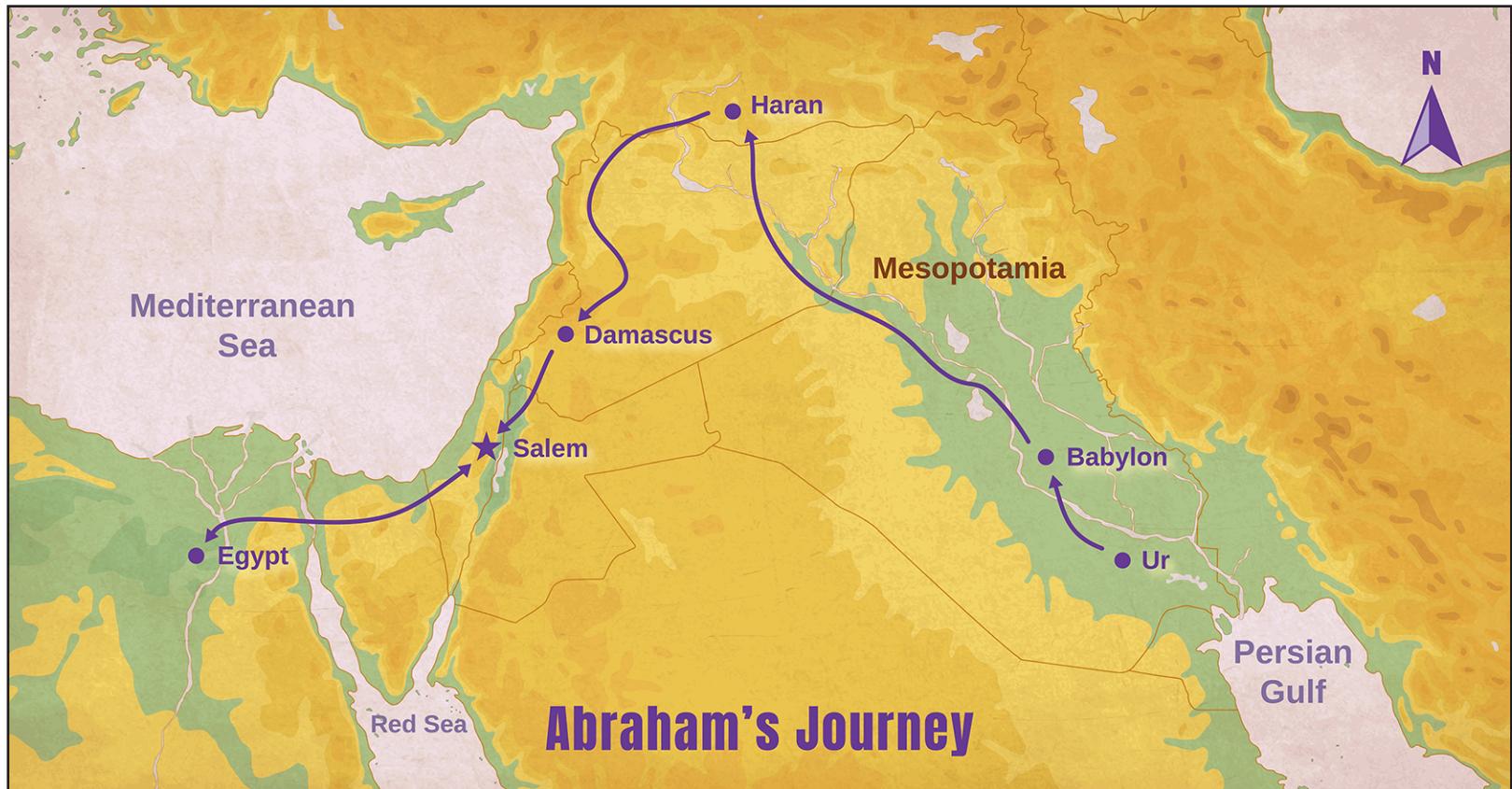
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Biturusu 2:4

Questioned

None yet noted

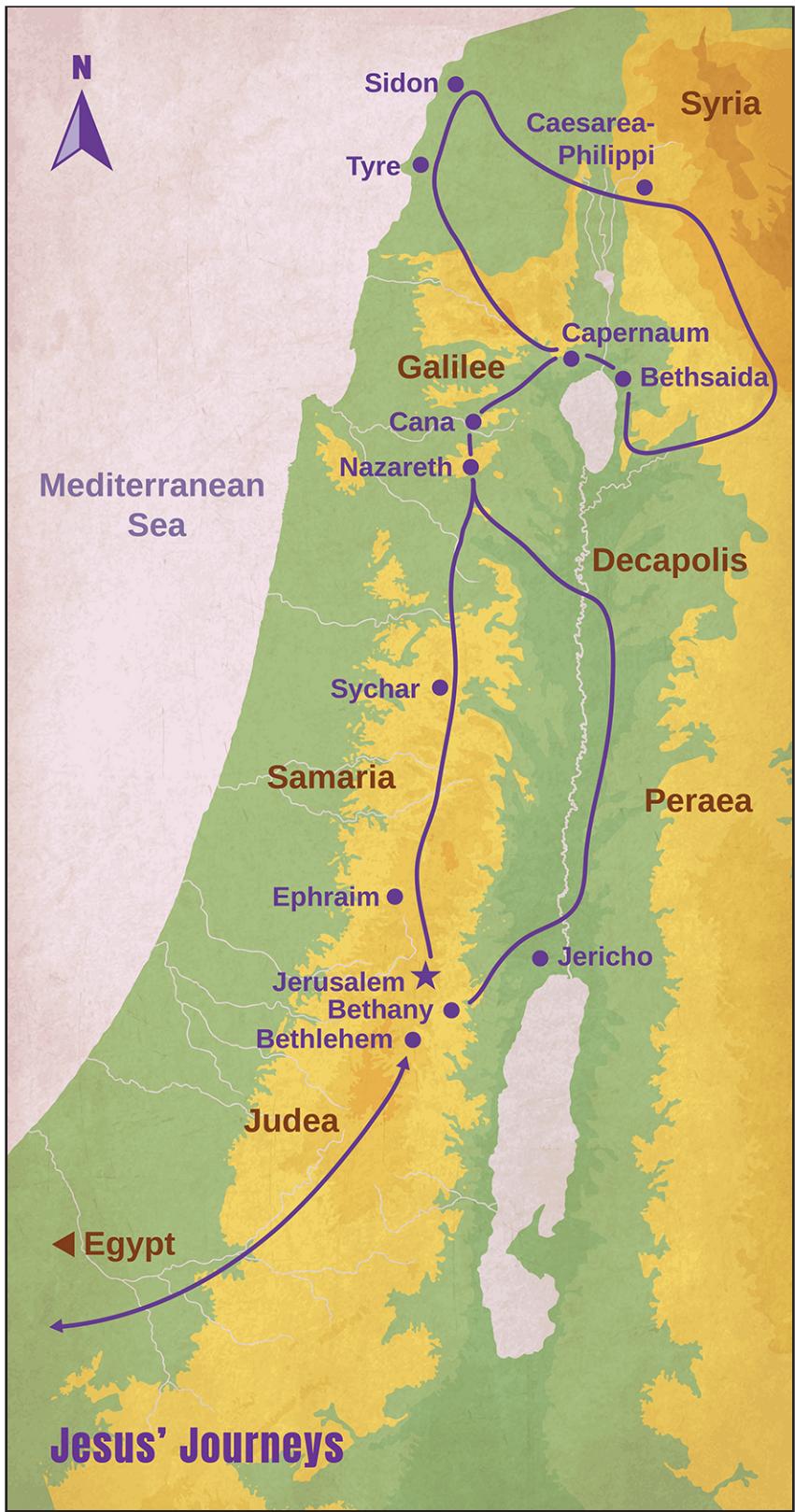
Abraham's Journey

Lagur mbərsa ngə İbrahimu bəlar ndər Hyal aga ja ma'yi a ndar vanyi 'yi'yi kəra Hyal məliya nyi alkawal abər wu da sər fa'a ki nyi ar pəcira ji ngga nyi.

Naja tsu ba ji bəlar ndər Hyal ba ji mbar lagu alaga kə naja sən vira ju ma'yi a ndar mai. - İbrani 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

Who?

When?

		When?													
		Innocence		Fallen			Glory								
Who?	God	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth						
		God's Perfect Fellowship	John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					All Restored						
		God's Perfect Fellowship		Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43									
	Mankind	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden		Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17			Acts 3:21							
		No Fall No Death	Gen 1:31	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5											
		No Fall No Death		Blessed in Paradise, Luke 16:22											
	Angels	No Creation		Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					Col 1:20 Yes?						
		No people	Gen 1:1	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14											
		No Fall		Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6											
		No Unholy Angels		Rebelling Against Christ			Thalaasa, Rev 20:13	Heb 2:16 No?							
		Gen 1:31		Accusing Mankind			Lake of Fire Revelation 19:20								
				1 Peter 5:8 and Revelation 12:10											
				Abyss Revelation 20:2											

Destiny

Marghi South at AionianBible.org/Destiny

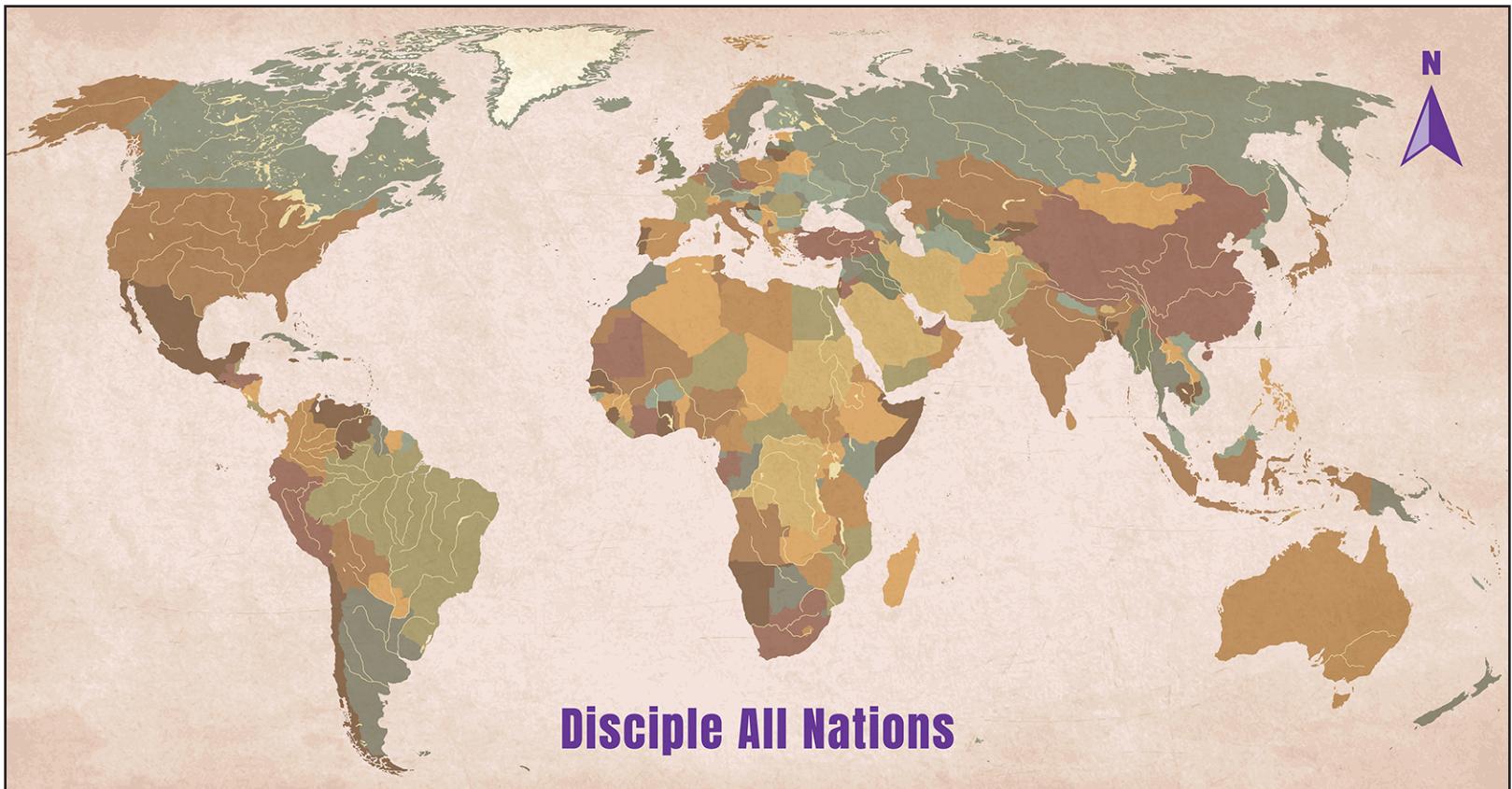
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament Sheol and New Testament *Hadēs*, 2) Geenna, 3) Tartaroō, 4) Abyssos, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Agabangau, ma'ya mau, hya nda məliya njir duniya patə aga nda da zəmbəlma da, hya hər nda babətizəma wu thləmər Tada ənga Zər ba ənga Mambəl Cicau.

- Matiwu 28:19